

Nr 281.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till statens löneplansförfordning m. m.; given Stockholms slott den 9 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen
dels godkänna härvid fogat förslag till statens löneplansförfordning;
dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

FÖRSLAG TILL STATENS LÖNEPLANSFÖRORDNING.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Tillämpningsområde.

De löneplaner med tillhörande lönetabeller och särskilda föreskrifter, som innehållas i denna förordning, skola tillämpas i den utsträckning, som anges i avlöningsreglementen utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

2 §.

Löneplaner.

Löneplan nr 1.

Löne- klass nr	Ortsgrupp					Löne- klass nr	Ortsgrupp				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
	Årslön, kronor						Årslön, kronor				
1	2 856	2 988	3 120	3 252	3 396	21	7 248	7 596	7 932	8 280	8 628
2	2 940	3 072	3 216	3 360	3 504	22	7 680	8 052	8 412	8 784	9 144
3	3 060	3 204	3 348	3 492	3 636	23	8 136	8 520	8 904	9 300	9 684
4	3 192	3 336	3 492	3 648	3 804	24	8 604	9 012	9 420	9 828	10 236
5	3 360	3 516	3 672	3 828	3 996	25	9 168	9 576	9 984	10 392	10 800
6	3 552	3 720	3 888	4 056	4 224	26	9 744	10 152	10 560	10 968	11 376
7	3 756	3 936	4 116	4 296	4 476	27	10 356	10 764	11 172	11 580	11 988
8	3 972	4 152	4 344	4 536	4 728	28	10 968	11 376	11 784	12 192	12 600
9	4 188	4 392	4 596	4 788	4 992	29	11 592	12 000	12 408	12 816	13 224
10	4 440	4 644	4 860	5 064	5 280	30	12 216	12 624	13 032	13 440	13 848
11	4 668	4 884	5 112	5 328	5 556	31	12 804	13 212	13 620	14 028	14 436
12	4 896	5 124	5 352	5 592	5 820	32	13 392	13 800	14 208	14 616	15 024
13	5 112	5 352	5 592	5 844	6 084	33	13 896	14 304	14 712	15 120	15 528
14	5 328	5 580	5 832	6 084	6 336	34	14 400	14 808	15 216	15 624	16 032
15	5 544	5 808	6 072	6 336	6 600	35	14 904	15 312	15 720	16 128	16 536
16	5 760	6 036	6 312	6 588	6 864	36	15 408	15 816	16 224	16 632	17 040
17	6 000	6 288	6 564	6 852	7 140	37	15 912	16 320	16 728	17 136	17 544
18	6 240	6 540	6 828	7 128	7 428	38	16 416	16 824	17 232	17 640	18 048
19	6 528	6 840	7 152	7 464	7 776	39	16 920	17 328	17 736	18 144	18 552
20	6 828	7 164	7 488	7 812	8 136	40	17 424	17 832	18 240	18 648	19 056

Löneplan nr 2.

Löne- klass nr	Årslön, kronor	Löne- klass nr	Årslön, kronor	Löne- klass nr	Årslön, kronor
1	12 000	9	16 800	17	21 900
2	12 600	10	17 400	18	22 800
3	13 200	11	18 000	19	23 700
4	13 800	12	18 600	20	25 500
5	14 400	13	19 200	21	27 600
6	15 000	14	19 800	22	29 700
7	15 600	15	20 400	23	33 600
8	16 200	16	21 000	24	39 600

Löneplan nr 3.

Löne- klass nr	L ö n e g r u p p			
	I	II	III	IV
	Årslön, kronor			
1	10 668	11 976	13 284	14 592
2	11 280	12 588	13 896	15 204
3	11 892	13 200	14 508	15 816
4	12 504	13 812	15 120	16 428

Löneplan nr 4.

Löne- klass nr	L ö n e g r u p p				
	I	II	III	IV	V
	Årslön, kronor				
1	6 360	7 104	7 848	8 592	9 336
2	6 624	7 368	8 112	8 856	9 600
3	7 020	7 764	8 508	9 252	9 996
4	7 452	8 196	8 940	9 684	10 428

Löneplan nr 5.

Löne- klass nr	A v d e l n i n g					
	A	B				
		O r t s g r u p p				
		1	2	3	4	5
		Årslön, kronor				
1	1 680	2 064	2 232	2 400	2 568	2 736
2	1 860	2 244	2 412	2 580	2 748	2 916
3	2 040	2 424	2 592	2 760	2 928	3 096
4	2 220	2 604	2 772	2 940	3 108	3 276
5	2 400	2 784	2 952	3 120	3 288	3 456
6	2 640	3 024	3 192	3 360	3 528	3 696
7	2 880	3 264	3 432	3 600	3 768	3 936

3 §.

Grundlönstabeller.

Tabell till löneplan nr 1, ortsgrupp 1.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor	Övertidsersättning för timme vid arbete å	
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor		enkel övertid, kronor	kvalifi- cerad övertid, kronor
1	238	8.50	8.20	7.95	7.70	0.90	1.65	2.50
2	245	8.75	8.45	8.15	7.90	0.95	1.70	2.55
3	255	9.10	8.80	8.50	8.25	1.05	1.80	2.70
4	266	9.50	9.15	8.85	8.60	1.15	1.85	2.80
5	280	10.00	9.65	9.35	9.05	1.25	1.95	2.95
6	296	10.55	10.20	9.85	9.55	1.35	2.05	3.10
7	313	11.20	10.80	10.45	10.10	1.50	2.20	3.30
8	331	11.80	11.40	11.05	10.70	1.65	2.30	3.50
9	349	12.45	12.05	11.65	11.25	1.80	2.45	3.65
10	370	13.20	12.75	12.35	11.95	1.95	2.60	3.90
11	389	13.90	13.40	12.95	12.55	2.10	2.70	4.10
12	408	14.55	14.05	13.60	13.15	2.25	2.85	4.30
13	426	15.20	14.70	14.20	13.75	2.35	3.00	4.45
14	444	15.85	15.30	14.80	14.30	2.50	3.10	4.65
15	462	16.50	15.95	15.40	14.90	2.65	3.25	4.85
16	480	17.15	16.55	16.00	15.50	2.80	3.35	5.05
17	500	17.85	17.25	16.65	16.15	2.95	3.50	5.25
18	520	18.55	17.95	17.35	16.75	3.10	3.65	5.45
19	544	19.45	18.75	18.15	17.55	3.25	3.80	5.70
20	569	20.30	19.60	18.95	18.35	3.40	4.00	5.95
21	604	21.55	20.85	20.15	19.50	3.65	4.25	6.35
22	640	22.85	22.05	21.35	20.65	3.90	4.50	6.70
23	678	24.20	23.40	22.60	21.85	4.15	4.75	7.10
24	717	25.60	24.70	23.90	23.15	4.40	5.00	7.55
25	764	27.30	26.35	25.45	24.65	4.70	5.35	8.00
26	812	29.00	28.00	27.05	26.20	5.00		
27	863	30.80	29.75	28.75	27.85	5.35		
28	914	32.65	31.50	30.45	29.50	5.70		
29	966	34.50	33.30	32.20	31.15	6.15		
30	1 018	36.35	35.10	33.95	32.85	6.80		
31	1 067	38.10	36.80	35.55	34.40	7.45		
32	1 116	39.85	38.50	37.20	36.00	8.10		
33	1 158	41.35	39.95	38.60	37.35	8.70		
34	1 200	42.85	41.40	40.00	38.70	9.30		
35	1 242	44.35	42.85	41.40	40.05	9.85		
36	1 284	45.85	44.30	42.80	41.40	10.40		
37	1 326	47.35	45.70	44.20	42.75	11.00		
38	1 368	48.85	47.15	45.60	44.15	11.55		
39	1 410	50.35	48.60	47.00	45.50	12.10		
40	1 452	51.85	50.05	48.40	46.85	12.65		

Tabell till löneplan nr 1, ortsgrupp 2.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor	Övertidsersättning för timme vid arbete å	
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor		enkel övertid, kronor	kvalifi- cerad övertid, kronor
1	249	8·90	8·60	8·30	8·05	0·95	1·75	2·60
2	256	9·15	8·85	8·55	8·25	1·00	1·80	2·70
3	267	9·55	9·20	8·90	8·60	1·10	1·85	2·80
4	278	9·95	9·60	9·25	8·95	1·20	1·95	2·90
5	293	10·45	10·10	9·75	9·45	1·30	2·05	3·10
6	310	11·05	10·70	10·35	10·00	1·45	2·15	3·25
7	328	11·70	11·30	10·95	10·60	1·60	2·30	3·45
8	346	12·35	11·95	11·55	11·15	1·75	2·40	3·65
9	366	13·05	12·60	12·20	11·80	1·90	2·55	3·85
10	387	13·80	13·35	12·90	12·50	2·05	2·70	4·05
11	407	14·55	14·05	13·55	13·15	2·20	2·85	4·25
12	427	15·25	14·70	14·25	13·75	2·35	3·00	4·50
13	446	15·95	15·40	14·85	14·40	2·50	3·10	4·70
14	465	16·60	16·05	15·50	15·00	2·65	3·25	4·90
15	484	17·30	16·70	16·15	15·60	2·80	3·40	5·10
16	503	17·95	17·35	16·75	16·25	2·95	3·50	5·30
17	524	18·70	18·05	17·45	16·90	3·10	3·65	5·50
18	545	19·45	18·80	18·15	17·60	3·25	3·80	5·70
19	570	20·35	19·65	19·00	18·40	3·40	4·00	6·00
20	597	21·30	20·60	19·90	19·25	3·60	4·20	6·25
21	633	22·60	21·85	21·10	20·40	3·85	4·45	6·65
22	671	23·95	23·15	22·35	21·65	4·10	4·70	7·05
23	710	25·35	24·50	23·65	22·90	4·35	4·95	7·45
24	751	26·80	25·90	25·05	24·25	4·60	5·25	7·90
25	798	28·50	27·50	26·60	25·75	4·90	5·60	8·40
26	846	30·20	29·15	28·20	27·30	5·20		
27	897	32·05	30·95	29·90	28·95	5·55		
28	948	33·85	32·70	31·60	30·60	5·90		
29	1 000	35·70	34·50	33·35	32·25	6·35		
30	1 052	37·55	36·30	35·05	33·95	7·05		
31	1 101	39·30	37·95	36·70	35·50	7·70		
32	1 150	41·05	39·65	38·35	37·10	8·35		
33	1 192	42·55	41·10	39·75	38·45	8·95		
34	1 234	44·05	42·55	41·15	39·80	9·55		
35	1 276	45·55	44·00	42·55	41·15	10·15		
36	1 318	47·05	45·45	43·95	42·50	10·70		
37	1 360	48·55	46·90	45·35	43·85	11·25		
38	1 402	50·05	48·35	46·75	45·25	11·80		
39	1 444	51·55	49·80	48·15	46·60	12·35		
40	1 486	53·05	51·25	49·55	47·95	12·90		

Tabell till löneplan nr 1, ortsgrupp 3.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor	Övertidsersättning för timme vid arbete å	
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor		enkel övertid, kronor	kvalifi- cerad övertid, kronor
1	260	9.30	8.95	8.65	8.40	1.00	1.80	2.75
2	268	9.55	9.25	8.95	8.65	1.05	1.90	2.80
3	279	9.95	9.60	9.30	9.00	1.15	1.95	2.95
4	291	10.40	10.05	9.70	9.40	1.25	2.05	3.05
5	306	10.95	10.55	10.20	9.85	1.40	2.15	3.20
6	324	11.55	11.15	10.80	10.45	1.55	2.25	3.40
7	343	12.25	11.85	11.45	11.05	1.70	2.40	3.60
8	362	12.95	12.50	12.05	11.70	1.85	2.55	3.80
9	383	13.70	13.20	12.75	12.35	2.00	2.70	4.00
10	405	14.45	13.95	13.50	13.05	2.15	2.85	4.25
11	426	15.20	14.70	14.20	13.75	2.30	3.00	4.45
12	446	15.95	15.40	14.85	14.40	2.45	3.10	4.70
13	466	16.65	16.05	15.55	15.05	2.60	3.25	4.90
14	486	17.35	16.75	16.20	15.70	2.75	3.40	5.10
15	506	18.05	17.45	16.85	16.30	2.90	3.55	5.30
16	526	18.80	18.15	17.55	16.95	3.05	3.70	5.50
17	547	19.55	18.85	18.25	17.65	3.20	3.85	5.75
18	569	20.30	19.60	18.95	18.35	3.35	4.00	5.95
19	596	21.30	20.55	19.85	19.25	3.55	4.15	6.25
20	624	22.30	21.50	20.80	20.15	3.75	4.35	6.55
21	661	23.60	22.80	22.05	21.30	4.00	4.65	6.95
22	701	25.05	24.15	23.35	22.60	4.25	4.90	7.35
23	742	26.50	25.60	24.75	23.95	4.50	5.20	7.80
24	785	28.05	27.05	26.15	25.30	4.80	5.50	8.25
25	832	29.70	28.70	27.75	26.85	5.10	5.80	8.75
26	880	31.45	30.35	29.35	28.40	5.40		
27	931	33.25	32.10	31.05	30.05	5.75		
28	982	35.05	33.85	32.75	31.70	6.15		
29	1 034	36.95	35.65	34.45	33.35	6.60		
30	1 086	38.80	37.45	36.20	35.05	7.25		
31	1 135	40.55	39.15	37.85	36.60	7.95		
32	1 184	42.30	40.85	39.45	38.20	8.60		
33	1 226	43.80	42.30	40.85	39.55	9.20		
34	1 268	45.30	43.70	42.25	40.90	9.80		
35	1 310	46.80	45.15	43.65	42.25	10.40		
36	1 352	48.30	46.60	45.05	43.60	10.95		
37	1 394	49.80	48.05	46.45	44.95	11.55		
38	1 436	51.30	49.50	47.85	46.30	12.10		
39	1 478	52.80	50.95	49.25	47.70	12.65		
40	1 520	54.30	52.40	50.65	49.05	13.20		

Tabell till löneplan nr 1, ortsgrupp 4.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor	Övertidsersättning för timme vid arbete å	
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor		enkel övertid, kronor	kvalifi- cerad övertid, kronor
1	271	9-70	9-35	9-05	8-75	1-05	1-90	2-85
2	280	10-00	9-65	9-35	9-05	1-10	1-95	2-95
3	291	10-40	10-05	9-70	9-40	1-20	2-05	3-05
4	304	10-85	10-50	10-15	9-80	1-30	2-15	3-20
5	319	11-40	11-00	10-65	10-30	1-45	2-25	3-35
6	338	12-05	11-65	11-25	10-90	1-60	2-35	3-55
7	358	12-80	12-35	11-95	11-55	1-75	2-50	3-75
8	378	13-50	13-05	12-60	12-20	1-90	2-65	3-95
9	399	14-25	13-75	13-30	12-85	2-05	2-80	4-20
10	422	15-05	14-55	14-05	13-60	2-25	2-95	4-45
11	444	15-85	15-30	14-80	14-30	2-40	3-10	4-65
12	466	16-65	16-05	15-55	15-05	2-55	3-25	4-90
13	487	17-40	16-80	16-25	15-70	2-70	3-40	5-10
14	507	18-10	17-50	16-90	16-35	2-85	3-55	5-30
15	528	18-85	18-20	17-60	17-05	3-00	3-70	5-55
16	549	19-60	18-95	18-30	17-70	3-15	3-85	5-75
17	571	20-40	19-70	19-05	18-40	3-30	4-00	6-00
18	594	21-20	20-50	19-80	19-15	3-45	4-15	6-25
19	622	22-20	21-45	20-75	20-05	3-65	4-35	6-55
20	651	23-25	22-45	21-70	21-00	3-85	4-55	6-85
21	690	24-65	23-80	23-00	22-25	4-10	4-85	7-25
22	732	26-15	25-25	24-40	23-60	4-40	5-10	7-70
23	775	27-70	26-70	25-85	25-00	4-70	5-45	8-15
24	819	29-25	28-25	27-30	26-40	5-00	5-75	8-60
25	866	30-95	29-85	28-85	27-95	5-30	6-05	9-10
26	914	32-65	31-50	30-45	29-50	5-60		
27	965	34-45	33-30	32-15	31-15	5-95		
28	1 016	36-30	35-05	33-85	32-75	6-35		
29	1 068	38-15	36-85	35-60	34-45	6-80		
30	1 120	40-00	38-60	37-35	36-15	7-50		
31	1 169	41-75	40-30	38-95	37-70	8-15		
32	1 218	43-50	42-00	40-60	39-30	8-80		
33	1 260	45-00	43-45	42-00	40-65	9-45		
34	1 302	46-50	44-90	43-40	42-00	10-05		
35	1 344	48-00	46-35	44-80	43-35	10-65		
36	1 386	49-50	47-80	46-20	44-70	11-25		
37	1 428	51-00	49-25	47-60	46-05	11-80		
38	1 470	52-50	50-70	49-00	47-40	12-40		
39	1 512	54-00	52-15	50-40	48-75	12-95		
40	1 554	55-50	53-60	51-80	50-15	13-50		

Tabell till löneplan nr 1, ortsgrupp 5.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor	Övertidsersättning för timme vid arbete å	
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor		enkel övertid, kronor	kvalifi- cerad övertid, kronor
1	283	10·10	9·75	9·45	9·15	1·10	2·00	2·95
2	292	10·45	10·05	9·75	9·40	1·15	2·05	3·05
3	303	10·80	10·45	10·10	9·75	1·25	2·10	3·20
4	317	11·30	10·95	10·55	10·25	1·35	2·20	3·35
5	333	11·90	11·50	11·10	10·75	1·50	2·35	3·50
6	352	12·55	12·15	11·75	11·35	1·65	2·45	3·70
7	373	13·30	12·85	12·45	12·05	1·80	2·60	3·90
8	394	14·05	13·60	13·15	12·70	1·95	2·75	4·15
9	416	14·85	14·35	13·85	13·40	2·15	2·90	4·35
10	440	15·70	15·15	14·65	14·20	2·35	3·10	4·60
11	463	16·55	15·95	15·45	14·95	2·55	3·25	4·85
12	485	17·30	16·70	16·15	15·65	2·70	3·40	5·10
13	507	18·10	17·50	16·90	16·35	2·85	3·55	5·30
14	528	18·85	18·20	17·60	17·05	3·00	3·70	5·55
15	550	19·65	18·95	18·35	17·75	3·15	3·85	5·80
16	572	20·45	19·70	19·05	18·45	3·30	4·00	6·00
17	595	21·25	20·50	19·85	19·20	3·45	4·15	6·25
18	619	22·10	21·35	20·65	19·95	3·60	4·35	6·50
19	648	23·15	22·35	21·60	20·90	3·80	4·55	6·80
20	678	24·20	23·40	22·60	21·85	4·00	4·75	7·10
21	719	25·70	24·80	23·95	23·20	4·25	5·05	7·55
22	762	27·20	26·30	25·40	24·60	4·55	5·35	8·00
23	807	28·80	27·85	26·90	26·05	4·85	5·65	8·45
24	853	30·45	29·40	28·45	27·50	5·15	5·95	8·95
25	900	32·15	31·05	30·00	29·05	5·45	6·30	9·45
26	948	33·85	32·70	31·60	30·60	5·75		
27	999	35·70	34·45	33·30	32·25	6·10		
28	1 050	37·50	36·20	35·00	33·85	6·50		
29	1 102	39·35	38·00	36·75	35·55	7·00		
30	1 154	41·20	39·80	38·45	37·25	7·70		
31	1 203	42·95	41·50	40·10	38·80	8·40		
32	1 252	44·70	43·15	41·75	40·40	9·10		
33	1 294	46·20	44·60	43·15	41·75	9·70		
34	1 336	47·70	46·05	44·55	43·10	10·30		
35	1 378	49·20	47·50	45·95	44·45	10·90		
36	1 420	50·70	48·95	47·35	45·80	11·50		
37	1 462	52·20	50·40	48·75	47·15	12·10		
38	1 504	53·70	51·85	50·15	48·50	12·70		
39	1 546	55·20	53·30	51·55	49·85	13·25		
40	1 588	56·70	54·75	52·95	51·25	13·80		

Tabell till löneplan nr 2.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	1 000	35·70	34·50	33·35	32·25	6·10
2	1 050	37·50	36·20	35·00	33·85	6·50
3	1 100	39·30	37·95	36·65	35·50	7·00
4	1 150	41·05	39·65	38·35	37·10	7·65
5	1 200	42·85	41·40	40·00	38·70	8·35
6	1 250	44·65	43·10	41·65	40·30	9·05
7	1 300	46·45	44·85	43·35	41·95	9·80
8	1 350	48·20	46·55	45·00	43·55	10·50
9	1 400	50·00	48·30	46·65	45·15	11·20
10	1 450	51·80	50·00	48·35	46·75	11·95
11	1 500	53·55	51·70	50·00	48·40	12·65
12	1 550	55·35	53·45	51·65	50·00	13·30
13	1 600	57·15	55·15	53·35	51·60	13·90
14	1 650	58·95	56·90	55·00	53·25	14·40
15	1 700	60·70	58·60	56·65	54·85	14·90
16	1 750	62·50	60·35	58·35	56·45	15·40
17	1 825	65·20	62·95	60·85	58·85	16·10
18	1 900	67·85	65·50	63·35	61·30	16·80
19	1 975	70·55	68·10	65·85	63·70	17·50
20	2 125	75·90	73·30	70·85	68·55	18·90
21	2 300	82·15	79·30	76·65	74·20	20·50
22	2 475	88·40	85·35	82·50	79·85	22·10
23	2 800	100·00	96·55	93·35	90·30	25·10
24	3 300	117·85	113·80	110·00	106·45	29·70

Tabell till löneplan nr 3, lönegrupp 1.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	889	31·75	30·65	29·65	28·70	6·15
2	940	33·55	32·40	31·35	30·30	6·60
3	991	35·40	34·15	33·05	31·95	7·25
4	1 042	37·20	35·95	34·75	33·60	7·95

*Kungl. Maj:ts proposition nr 281.**Tabell till löneplan nr 3, lönegrupp II.*

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	998	35·65	34·40	33·25	32·20	6·15
2	1 049	37·45	36·15	34·95	33·85	6·60
3	1 100	39·30	37·95	36·65	35·50	7·25
4	1 151	41·10	39·70	38·35	37·15	7·95

Tabell till löneplan nr 3, lönegrupp III.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	1 107	39·55	38·15	36·90	35·70	6·15
2	1 158	41·35	39·95	38·60	37·35	6·60
3	1 209	43·20	41·70	40·30	39·00	7·25
4	1 260	45·00	43·45	42·00	40·65	7·95

Tabell till löneplan nr 3, lönegrupp IV.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	1 216	43·45	41·95	40·55	39·25	6·15
2	1 267	45·25	43·70	42·25	40·85	6·60
3	1 318	47·05	45·45	43·95	42·50	7·25
4	1 369	48·90	47·20	45·65	44·15	7·95

Tabell till löneplan nr 4, lönegrupp I.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	530	18·95	18·30	17·65	17·10	3·10
2	552	19·70	19·05	18·40	17·80	3·25
3	585	20·90	20·15	19·50	18·85	3·45
4	621	22·20	21·40	20·70	20·05	3·70

Tabell till löneplan nr 4, lönegrupp II.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	592	21·15	20·40	19·75	19·10	3·10
2	614	21·95	21·15	20·45	19·80	3·25
3	647	23·10	22·30	21·55	20·85	3·45
4	683	24·40	23·55	22·75	22·05	3·70

Tabell till löneplan nr 4, lönegrupp III.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	654	23·35	22·55	21·80	21·10	3·10
2	676	24·15	23·30	22·55	21·80	3·25
3	709	25·30	24·45	23·65	22·85	3·45
4	745	26·60	25·70	24·85	24·05	3·70

Tabell till löneplan nr 4, lönegrupp IV.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	716	25·55	24·70	23·85	23·10	3·10
2	738	26·35	25·45	24·60	23·80	3·25
3	771	27·55	26·60	25·70	24·85	3·45
4	807	28·80	27·85	26·90	26·05	3·70

Tabell till löneplan nr 4, lönegrupp V.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	778	27·80	26·85	25·95	25·10	3·10
2	800	28·55	27·60	26·65	25·80	3·25
3	833	29·75	28·70	27·75	26·85	3·45
4	869	31·05	29·95	28·95	28·05	3·70

*Kungl. Maj:ts proposition nr 281.**Tabell till löneplan nr 5, avdelning A.*

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	140	5·00	4·85	4·65	4·50	0·85
2	155	5·55	5·35	5·15	5·00	0·95
3	170	6·05	5·85	5·65	5·50	1·05
4	185	6·60	6·40	6·15	5·95	1·20
5	200	7·15	6·90	6·65	6·45	1·30
6	220	7·85	7·60	7·35	7·10	1·50
7	240	8·55	8·30	8·00	7·75	1·65

Tabell till löneplan nr 5, avdelning B, ortsgrupp 1.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	172	6·15	5·95	5·75	5·55	0·95
2	187	6·70	6·45	6·25	6·05	1·05
3	202	7·20	6·95	6·75	6·50	1·15
4	217	7·75	7·50	7·25	7·00	1·25
5	232	8·30	8·00	7·75	7·50	1·40
6	252	9·00	8·70	8·40	8·15	1·55
7	272	9·70	9·40	9·05	8·75	1·70

Tabell till löneplan nr 5, avdelning B, ortsgrupp 2.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	186	6·65	6·40	6·20	6·00	1·00
2	201	7·20	6·95	6·70	6·50	1·10
3	216	7·70	7·45	7·20	6·95	1·20
4	231	8·25	7·95	7·70	7·45	1·35
5	246	8·80	8·50	8·20	7·95	1·45
6	266	9·50	9·15	8·85	8·60	1·60
7	286	10·20	9·85	9·55	9·25	1·80

Tabell till löneplan nr 5, avdelning B, ortsgrupp 3.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	200	7·15	6·90	6·65	6·45	1·05
2	215	7·70	7·40	7·15	6·95	1·15
3	230	8·20	7·95	7·65	7·40	1·25
4	245	8·75	8·45	8·15	7·90	1·40
5	260	9·30	8·95	8·65	8·40	1·50
6	280	10·00	9·65	9·35	9·05	1·70
7	300	10·70	10·35	10·00	9·70	1·85

Tabell till löneplan nr 5, avdelning B, ortsgrupp 4.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	214	7·65	7·40	7·15	6·90	1·10
2	229	8·20	7·90	7·65	7·40	1·20
3	244	8·70	8·40	8·15	7·85	1·35
4	259	9·25	8·95	8·65	8·35	1·45
5	274	9·80	9·45	9·15	8·85	1·55
6	294	10·50	10·15	9·80	9·50	1·75
7	314	11·20	10·85	10·45	10·15	1·95

Tabell till löneplan nr 5, avdelning B, ortsgrupp 5.

Löne- klass nr	Månads- lön, kronor	Daglön i kalendermånad om				A-avdrag för dag, kronor
		28 dagar, kronor	29 dagar, kronor	30 dagar, kronor	31 dagar, kronor	
1	228	8·15	7·85	7·60	7·35	1·15
2	243	8·70	8·40	8·10	7·85	1·25
3	258	9·20	8·90	8·60	8·30	1·40
4	273	9·75	9·40	9·10	8·80	1·50
5	288	10·30	9·95	9·60	9·30	1·65
6	308	11·00	10·60	10·25	9·95	1·80
7	328	11·70	11·30	10·95	10·60	2·00

4 §.

Höjning eller sänkning av de i grundlönetafellerna angivna beloppen.

1 mom. Socialstyrelsen verkställer kvartalsvis enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t, beräkning av förhållandet mellan de allmänna levnadskostnaderna i sista månaden under vederbörande kvartal och 100/110 av levnadskostnaderna i mars 1946. På grundval härav fastställer Kungl. Maj:t det procenttal (*pristalet*), som utmärker nämnda förhållande. Sålunda fastställt pristal skall gälla från och med det kvartal, under vilket fastställelsen kungjorts, tills vidare intill det kvartal, under vilket nytt pristal blivit fastställt på motsvarande sätt.

2 mom. De i grundlönetafellerna intagna beloppen skola vid olika pristal höjas eller sänkas i enlighet med föreskrifterna i 3 och 4 mom., så framt icke, beträffande förhöjning, Kungl. Maj:t och riksdagen funnit skäl särskilt föreskriva, att densamma skall ske med högre belopp eller även i annat fall än i nämnda moment angives.

3 mom. Då pristalet överstiger 100 skall månadslön enligt vad som framgår av nedanstående tabell höjas med ett belopp, som motsvarar i tabellen angivet antal procent av månadslönen eller, om denna överstiger 1 200 kronor, av detta belopp. I fall, då tabellen innehåller alternativa tal, skall för vederbörande kvartal det av dessa tal gälla, som överensstämmer med eller minst avviker från det tal, som varit tillämpligt för det närmast föregående kvartalet.

Pristal	Antal procent		Pristal	Antal procent		Pristal	Antal procent	
	Alternativ a	Alternativ b		Alternativ a	Alternativ b		Alternativ a	Alternativ b
101—103	0	3	109—111	6	9	117—119	12	15
104	3		112		9	120		15
105—107	3	6	113—115	9	12	121—123	15	18
108	6		116		12	124		18
						och högre		

Då pristalet nedgår till eller understiger 90, skall, så framt Kungl. Maj:t och riksdagen därom besluta, månadslönen sänkas med högst 5 procent.

Månadslön, vilken efter höjning eller sänkning slutar på öretal, skall jämkas till närmaste krontal eller, om den slutar på 50 öre, till närmast högre krontal.

4 mom. Då månadslön höjes eller sänkes, skola övriga till samma löneklass hörande belopp höjas eller sänkas i sådan omfattning, att de förändrade beloppen förhålla sig till den förändrade månadslönen på samma sätt som de oförändrade beloppen till den oförändrade månadslönen.

Belopp, vilket efter höjning eller sänkning icke slutar å helt femtal ören, skall jämkas till närmaste femtal.

5 §.

Vid förordningen fogade tabeller.

1 mom. Vid denna förordning skola fogas tabeller, fastställda av Kungl. Maj:t, i vilka angivas de belopp som skola tillämpas, då de i grundlönetablerna intagna beloppen skola höjas eller sänkas.

2 mom. Vid denna förordning må fogas tabeller och anvisningar, som Kungl. Maj:t finner lämpligt utfärda till hjälp vid tillämpningen av bestämmelserna i vederbörande avlöningsreglementen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1947 utom vad angår bestämmelserna i 4 §, vilka, såvida ej Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda särskilt besluta, träda i kraft den 1 juli 1948.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, förslag till statens löneplansförordning och därmed sammanhängande frågor.

Departementschefen anför.

INLEDNING.

Sedan 1945 års lönekommitté den 29 juni 1946 avgivit betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m., föreslog Kungl. Maj:t i proposition 1946: 333 riksdagen att godkänna de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 oktober 1946 framlagda grunderna för en allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. Förslaget godkändes av riksdagen (statsutskottets utl. nr 288, r. skr. nr 528).

De av 1946 års riksdag sålunda godkända grunderna avsågo nya lönebelopp för det stora flertalet statliga tjänstemän samt lärare vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet. Undantagna voro emellertid lönebeloppen för provinsialläkare och distriktsveterinärer samt för det militära manskapet. Utöver nya lönebelopp avsåg 1946 års riksdags berörda beslut vissa frågor, som ingingo som väsentliga led i själva löneavvägningen, samt vissa andra därmed sammanhängande förhållanden. Det förutsattes härvid, att 1945 års lönekommitté skulle senare framlägga förslag i de frågor, som ej medtagits i det första betänkandet, samt angående de nya författningsbestämmelsernas utformning.

1945 års lönekommitté — som består av advokaten *P. W. N. Westling*, ordförande, ledamöterna av riksdagens andra kammare grosshandlaren *G. E. Birke* och lantbrukaren *C. A. D. Jonsson*, ledamoten av riksdagens första kammare direktören *E. A. Lindblom*, ledamöterna av riksdagens andra kammare f. d. tändsticksarbetaren *J. W. Mårtensson* och stadsbibliotekarien *G. V. Nilsson*, borgarrådet *S. E. Persson* och generaldirektören *A. E. V. Swartling* — har den 11 mars 1947 avgivit sitt andra betänkande, avseende för-

slag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. I betänkandet framläggas förslag till följande författningar, nämligen *dels* statens löneplansförordning, *dels* statens allmänna avlöningsreglemente, *dels* de högre kommunala skolornas avlöningsreglemente av år 1947, *dels* folkskolans avlöningsreglemente av år 1947, *dels ock* avlöningsreglementet för nomadlärare av år 1947.

Såsom påpekades i lönekommitténs första betänkande har kommittén ställning både såsom utredningsorgan och såsom förhandlingsdelegation. Dess uppgift i sistnämnda hänseende är att söka vid förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer komma fram till ett förslag, som kan anses godtagbart ur statens synpunkt och till vilket organisationerna kunna ansluta sig. Liksom det förslag, som framlades i det första betänkandet, utgör det förslag, som nu föreligger, resultatet av förda förhandlingar. Det har såsom förhandlingsprodukt godtagits såväl av lönekommitténs ledamöter som av organisationerna. Förslaget angående lönereglering för distriktsveterinärerna har godtagits av svenska distriktsveterinärföreningen, som icke är ansluten till någon av huvudorganisationerna.

De träffade överenskommelserna ha undertecknats för statstjänarkartellen av förbundsordförandena *G. Jönsson*, *J. Andersson* och *G. Gabrielsson*, ombudsmannen *S. Henriksson* och förste förbundsordföranden *J. Sjöberg*, för statstjänstemännens riksförbund av förste byråsekreterarna *H. Dahlberg* och *J. E. Lundell*, översten *K. J. A. Silfverberg*, rektorn *B. Wahlström* och förste postassistenten *I. Wahrolén* samt för tjänstemännens centralorganisation av direktören *V. Åman* och sekreteraren *O. Nordenskiöld* samt ombudsmannen *C. Bergdahl*, förste byråsekreteraren *G. Britth*, ingenjören *H. Dahl*, redaktören *M. Gustafson*, ombudsmannen fru *Märta Liljegren*, tullkontoristen *C. Mårtensson*, småskollärarinnan fru *Carin Persson*, förste byråingenjören *B. G. Rathsmann* och advokaten *B. Winnberg*.

Överenskommelse beträffande distriktsveterinärerna har undertecknats för svenska distriktsveterinärföreningen av länsveterinären *A. W. Borg* samt distriktsveterinärerna *J. Hj. Jeppson* och *G. O. Sandström*.

Över lönekommitténs berörda betänkande ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Värmlands län, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket, generaltullstyrelsen, allmänna lönenämnden, försvarsväsendets lönenämnd, direktionen för karolinska sjukhuset, skolöverstyrelsen, domänstyrelsen och lotsstyrelsen.

Förutom det nu omförmälda betänkandet har 1945 års lönekommitté avlämnat *dels* den 14 april 1947 förslag till avlöningsreglementet av år 1947 för de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl., *dels ock* den 15 april 1947 förslag till avlöningsreglementet för militära beställningshavare. Över nämnda förslag — vilka bygga på de av kommittén den 11 mars 1947 framlagda förslagen till statens löneplansförordning och statens all-

männa avlöningsreglemente — ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av, beträffande förstnämnda betänkande, statskontoret, allmänna lönenämnden och skolöverstyrelsen samt, beträffande sistnämnda betänkande, av överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna, som därvid jämväl haft att yttra sig i anledning av förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente i vad avser avlöningsbestämmelser för civilmilitär personal, samt av försvarets civilförvaltning, försvarsväsendets lönenämnd och statskontoret.

Även förslaget till avlöningsreglemente för militära beställningshavare utgör resultatet av förda förhandlingar. Närmare redogörelse för dessa förhandlingar har, såvitt angår annan militär personal än manskap, lämnats i kommitténs betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. (jämför det föregående). I vad avser avlöningsbestämmelserna för militärt manskap utgöra förslagen resultatet av förhandlingar mellan lönekommittén och tjänstemännens centralorganisation, som därvid företrätts av de förutnämnda *Gustafson* och *Bergdahl* samt förbundssekreteraren *T. Hellenius*. Det må framhållas, att dessa förhandlingar varit begränsade att avse frågan vilka avlöningsbestämmelser som borde meddelas, därest 1946 års manskapslöneutrednings i det följande berörda förslag rörande anställningsform och löneställning för manskapet genomföres. De från denna utgångspunkt utarbetade förslagen ha godtagits såväl av lönekommitténs ledamöter som av den berörda organisationen.

Lönekommittén har icke ansett sig ha att taga ställning till de olika frågor, som sammanhånga med 1944 års personalutrednings förslag angående reglering av anställningsförhållandena för viss biträdes- och amanuenspersonal (jämför 1947 års statsverksproposition, bilagan för flera huvudtitlar gemensamma frågor s. 10 ff. samt riksd. skr. 1947: 56). Kommittén har dock i anledning av detta förslag understrukt önskvärdheten av att arbetet på att införa reglerade beföringångar fullföljes.

Lönekommittén har haft vissa överläggningar med representanter för kommittén för partiellt arbetsföra och sökt att taga hänsyn till de problem, som sammanhånga med anställandet av tjänstemän, vilka äro att betrakta som partiellt arbetsföra.

Vidare har lönekommittén framhållit, att kommittén tagit närmare del av vad som hittills förekommit i frågan om statstjänstemännens ställning vid arbetskonflikter, varvid särskilt beaktats det förslag, som särskilda sakkunniga avgåvo den 10 juni 1939 angående statstjänstemäns tjänstgöringsskyldighet vid arbetsinställelse, och de yttranden, som häröver avgivits. Lönekommittén anser det önskvärt, att bestämmelser meddelas i detta ämne, och har intagit en hänvisande föreskrift i avlöningsförfattningarna.

Lönekommittén har icke ansett det ingå i dess uppdrag att taga ställning till 1944 års deltidstjänstutrednings förslag. I vissa sammanhang har dock kommittén beaktat vad utredningen föreslagit och vad som uttalats i de överförslaget avgivna utlåtandena.

Utöver 1945 års lönekommittés i det föregående omförmälda betänkande och särskilda förslag föreligga till behandling i detta sammanhang vissa av andra utredningsorgan framlagda förslag.

Sålunda har den nyssnämnda 1944 års deltidstjänstutredning den 23 oktober 1946 avlämnat betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. Häröver ha utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, statens arbetsmarknads-kommission, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, allmänna lönenämnden, skolöverstyrelsen, statens pensionsanstalt, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen ävensom av kommittén för partiellt arbetsföra, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen och vissa personalsammanslutningar.

Vidare har 1946 års manskapslöneutredning den 20 december 1946 avgivit betänkande med förslag angående lönereglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. Över betänkandet ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméns fortifikationsförvaltning, försvarets socialbyrå, försvarsväsendets lönenämnd, 1945 års försvarskommitté, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, statens arbetsmarknadskommission, statskontoret och statens organisationsnämnd. Yttranden i anledning av betänkandet ha därjämte inkommit från ett antal personalorganisationer.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 7 mars 1947 uppdragit åt 1945 års lönekommitté att uppgöra förslag till de bestämmelser rörande avlöning av fast anställt manskap, som bleve erforderliga, därest manskapslöneutredningens förslag beträffande anställningsform och löneställning för dylikt manskap skulle genomföras. Resultatet av sitt arbete härutinnan har lönekommittén redovisat i sin skrivelse med förslag till avlöningsreglemente för militära beställningshavare.

Ytterligare ha två särskilda sakkunniga, vilka tillkallats för att inom finansdepartementet biträda med utredning rörande avlöningsförmåner till timlärare vid det civila undervisningsväsendet och inom försvaret, avlämnat en den 21 april 1947 dagtecknad skrivelse, varöver utlåtanden infordrats från försvarets civilförvaltning, statskontoret, allmänna lönenämnden, försvarsväsendets lönenämnd, skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning.

Slutligen torde i detta sammanhang få erinras om den med löneregleringen sammanhängande pensionsregleringens läge. Arbetet med denna har, i anslutning till vad 1945 års lönekommitté förordat, fullföljts av särskilt tillkallade utredningsmän, vilka den 31 december 1946 avgivit betänkande med förslag till dylik pensionsreglering. Över betänkandet ha inhämtats utlåtanden från vederbörande myndigheter, och förslag till proposition i ämnet anmäles i annat sammanhang denna dag.

Lönekommittén anför i sitt betänkande, att kommittén funnit att utredningar böra verkställas i vissa särskilda hänseenden. Dessa avse arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar (jämför härom närmare det följande). lotspersonalens avlöningsförhållanden, frågan om arbete på s. k. obekvämt arbetstid och om kompensation för sådant arbete ävensom ersättning efter ackord eller beting. Lönekommittén anför i vissa av nämnda hänseenden följande.

Vad angår lotspersonalen innebär det förslag, som här framlägges, att någon omläggning av det nuvarande systemet för nämnda personals avlönande icke skulle vidtagas i samband med löneregleringen. Lönekommittén har emellertid vid de utredningar, som det varit för kommittén möjligt att utföra, funnit, att en allmän översyn bör verkställas rörande lotspersonalens avlöningsförhållanden. Kommittén vill därför förordna, att en särskild förutsättningslös utredning i detta hänseende kommer till stånd, vid vilken representeranter för personalen och sjöfartsnäringsen få tillfälle att medverka genom förhandlingar eller på annat lämpligt sätt. Denna utredning bör avse även kanallotsarnas avlöningsförhållanden, och vid densamma böra jämväl till prövning upptagas gällande bestämmelser om lotslottersättning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare. Lotspersonalen skall enligt kommitténs förslag vara skyldig att underkasta sig ändrade avlöningsbestämmelser i samma utsträckning, som för närvarande gäller.

Under de förhandlingar, som förts med tjänstemännens huvudorganisationer, ha överläggningar förekommit rörande särskild ersättning i en eller annan form för ordinarie arbete på vad man kan kalla obekvämt arbetstid. Härmed avses då arbete på nätter, på sön- och helgdagar samt på de stora helgdagsaftnarna. För att i någon mån klarlägga själva problemställningen har lönekommittén inhämtat vissa uppgifter från ett tiotal verk, där arbete förekommer på sådan obekvämt arbetstid. Undersökningen utvisar, att arbete på obekvämt arbetstid förekommer i betydande omfattning samt att i vissa men ingalunda alla fall sådant arbete redan nu särskilt kompenseras på olika sätt. Vid undersökningen har också framkommit, att gränsdragningen mellan tjänstgöringstid och tid, under vilken tjänsteman är skyldig att hålla sig i beredskap, är högst obestämd. Det har syntes lönekommittén tydligt, att de svåra och ekonomiskt betydelsefulla problem, som den här berörda frågan upprullar, icke kunna lösas utan att omfattande undersökningar först verkställts. Det måste sålunda först undersökas, i vilken omfattning arbete på obekvämt arbetstid förekommer för statstjänstemännen och om genom lämpliga organisatoriska åtgärder eller personaldispositioner en begränsning eller i varje fall en mera rättvis fördelning å tjänstemännen av sådant arbete skulle kunna åstadkommas. Undersökning av arbetets omfattning erfordras givetvis även för att kunna bedöma de ekonomiska konsekvenserna. En närmare undersökning måste också ske av de anordningar, som redan vidtagits i syfte att kompensera arbete på obekvämt tid, och vilka ändringar härutinnan, som en allmän reform på detta område skulle föranleda; det synes nödvändigt, att denna undersökning omfattar de nuvarande arbetstidsbestämmelserna. Det förefaller också nödvändigt att undersöka om, i vad mån och hur kompensation för arbete på obekvämt tid beredes på den enskilda arbetsmarknaden. Givetvis måste reformförslag, som kunna framkomma, noggrant bedömas ur administrativa synpunkter och ur principiella lönesättningssynpunkter.

Att verkställa sådana omfattande och tidskrävande undersökningar och överbägganden, som nyss berörts, inom den tid, som stått till lönekommitténs

förfogande, har givetvis icke varit möjligt. Lönekommittén anser sig dock böra framhålla, att frågan om arbete på obekväm arbetstid samt om kompensation för sådant arbete är värd att uppmärksammas och snarast bör göras till föremål för fortsatt utredning. I samband härmed synes det lönekommittén lämpligt, att utredning verkställes rörande de bestämmelser över huvud, som nu äro meddelade i fråga om arbetstidens längd, därvid gällande lagbestämmelser om arbetstidens begränsning och dessas tillämpning böra beaktas.

I fråga om ersättning åt tjänstemän efter ackord eller beting har lönekommittén icke ansett sig böra ifrågasätta ändring av gällande bestämmelser i samband med löneregleringen. Lönekommittén anser dock, i anledning av vad vid förhandlingarna framkommit, att frågan om bestämmelserna för sådan ersättning bör göras till föremål för utredning.

Beträffande den av lönekommittén förordade utredningen angående lotspersonalens avlöningsförhållanden har *lotsstyrelsen* framhållit, att varje mera betydande omläggning av det nuvarande avlöningssystemet för lotsarna förutsätter, att jämväl frågan om lotsväsendets organisation upptages till omprövning. Utredningen syntes därför komma att till väsentlig del få syssla med problem av sådan art, att medverkan från lotspersonalens sida knappast syntes böra komma till stånd förhandlingsvägen. Lotsstyrelsen förutsätter, att jämväl styrelsen kommer att bli företräd i utredningen.

I anslutning till 1946 års riksdags beslut (skr. nr 528) angående grunderna *Departements-
chefen.* för en allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. böra de frågor, som återstå för att löneregleringen — såsom avsetts — skall kunna träda i kraft den 1 juli 1947, nu upptagas till behandling. Dessa spörsmål avse dels vissa allmänna, med löneregleringen sammanhängande frågor, dels de för löneregleringens genomförande erforderliga författningsbestämmelserna.

Den lönereglering, vartill slutligt förslag nu framläggas, grundar sig på förhandlingar mellan 1945 års lönekommitté och tjänstemännens huvudorganisationer. I ett viktigt hänseende, nämligen i fråga om lönernas rörlighet i förhållande till levnadskostnaderna, har emellertid utvecklingen av det allmänna läget givit anledning ifrågasätta jämkning i lönekommitténs på 1946 års principbeslut grundade förslag. Denna fråga upptages i ett följande sammanhang till behandling.

Löneregleringen bör, i anslutning till lönekommitténs förslag, omfatta statliga civila, civilmilitära och militära tjänstemän och beställningshavare ävensom lärare vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet m. fl. i avlöningshänseende därmed jämförliga befattningshavargrupper. På sätt lönekommittén förordat och jag för min del redan vid framläggandet av årets statsverksproposition förutsatt, böra emellertid från de nya avlöningsreglementenas tillämpning undantagas vissa lärare i övningsämnen vid statliga och kommunala skolor; beträffande dessa lärare ha 1941 års lärarlönesakkunniga framlagt förslag till särskilt avlöningsreglemente, vilket för närvarande är föremål för remissbehandling.

Beträffande de förslag, som framlagts av vissa andra utredningsorgan än lönekommittén, vill jag framhålla, att 1944 års deltidstjänstutrednings och 1946 års manskapslöneutrednings förslag i vissa delar ingå såsom led i den allmänna löneregleringen och behandlas i vederbörligt sammanhang. I de delar, som icke sammanhånga med löneregleringen, upptagas nämnda båda kommittéers förslag till särskild behandling i det följande. Det förslag, som framlagts angående vissa timlärares avlöningsförmåner, behandlas i samband med löneregleringen.

Utom lönekommitténs och övriga utredningsorgans förslag upptagas i det följande jämväl vissa andra spørsmål, som ansetts böra behandlas i samband med löneregleringen.

Vad angår de av lönekommittén rekommenderade särskilda utredningarna återkommer jag i annat sammanhang i det följande till frågan om översyn av arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar. Behandlingen av frågan om lotspersonalens avlöningsförhållanden torde i sinom tid böra anförtros särskilda sakkunniga. Utredningen om arbete på s. k. obekväma arbetstid och därmed sammanhängande förhållanden synes knappast kunna genomföras förrän de sakkunniga, som tillkallats med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 februari 1947 för utredning rörande en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen, slutfört eller åtminstone till viss del redovisat sitt arbete. Vad slutligen angår bestämmelserna rörande ersättning efter ackord eller beting har jag för avsikt att föreslå, att särskild utredning framdeles igångsättes härutinnan.

I. FRÅGAN OM DELTIDSARBETE I STATENS TJÄNST M. M.

Såsom i det föregående framhållits har 1944 års deltidstjänstutredning¹ framlagt betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. Jag torde här få anmäla detta betänkande, i vad detsamma avser åtgärder för ökat användande i statlig tjänst av deltidsarbete och därmed sammanhängande frågor.

Sedan frågan om deltidsarbete tidigare behandlats i riksdagsmotioner från helt andra utgångspunkter, hemställdes i motioner vid 1942 års riksdag om utredning angående åtgärder för att med hänsyn icke endast till familjesociala utan även till befolkningspolitiska synpunkter gifta kvinnor skulle beredas ökade tillfällen till deltidsarbete i såväl allmän som enskild tjänst. Då kamrarna stannade i olika beslut, föll frågan denna gång. Vid 1943 års riksdag väcktes åter motioner i ämnet. Det då framlagda förslaget avvek emellertid i viktiga avseenden från 1942 års motioner. Först och främst gjorde man den inskränkningen i yrkandets räckvidd, att den föreslagna utredningen endast skulle omfatta allmän tjänst. Vidare framhölls uttryckligen, att motionärerna icke avsåge några tvångsåtgärder utan förutsatte att den föreslagna arbetsformen helt skulle bygga på frivilliga överenskommelser. Slutligen gjordes en väsentlig utvidgning av yrkandet: utredningen skulle icke blott avse gifta kvinnor utan även andra kategorier av arbetstagare, som kunde vara i behov av deltidstjänst. I anledning av motionerna avlät riksdagen den 9 juni 1943 en skrivelse med hemställan om en förutsättningslös utredning angående åtgärder för att skapa ökade tillfällen till deltidsarbete i allmän tjänst.

I anledning av riksdagens framställning tillkallade chefen för finansdepartementet i juni 1944 utredningsmän för att inom departementet biträda med utredning i fråga om deltidsarbete i allmän tjänst. Enligt utredningsdirektiven borde vid prövning av frågan för den allmänna tjänstens del sådana lösningar eftersträvas, som kunde vinna tillämpning även i det enskilda näringslivet, och vidare borde utredningen omfatta deltidsarbete icke blott för gifta kvinnor utan överhuvud för de olika kategorier arbetstagare, som kunde vara i behov av och lämpligen kunde användas för dylikt arbete. Frågan om deltidsarbete för partiellt arbetsföra undantogs dock från utredningsuppdraget.

¹ Såsom utredningsmän ha tjänstgjort överdirektören O. R. Lundquist, ordförande, samt fru Agda V. Jäderström Rössel, kanslirådet B. Nevrell, ledamoten av riksdagens andra kammare stadsbibliotekarien Gustaf V. Nilsson, bankdirektören C. E. F. Wallberg, fru Elvira A. Wedberg-Larsson och t. f. aktuarien Margit Vinge.

Nuvarande förhållanden.

Inom statsförvaltningen förekomma för närvarande, om man bortser från arvodesanställd personal, två huvudformer av deltidsarbete, nämligen deltidsanställning samt heltidsanställning, vid vilken erhållits partiell tjänstedighet (nedsättning av tjänstgöringstiden) för enskilda angelägenheter. Den förra formen innebär, att vederbörande befattningshavare anställs med tjänstgöringsskyldighet, vilken avser allenast viss del av den tjänstgöringstid per dag eller längre tidsenhet, som enligt arbetsordning eller andra för arbetet gällande bestämmelser är att anse såsom heltidstjänstgöring. Den andra formen av deltidsarbete innebär, att befattningshavare, som anställts för heltidstjänstgöring, beviljas partiell ledighet från sin befattning och sålunda under den tid, ledigheten avser, endast fullgör mindre omfattande tjänstgöring.

Deltidsanställning i ovan angiven mening förekommer för närvarande allenast i begränsad utsträckning inom statsförvaltningen. Ordinarie tjänsteman kan icke erhålla dylik anställning. Beträffande extra ordinarie tjänstemän gäller, att annan extra ordinarie tjänsteman vid den civila statsförvaltningen än lärare vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter undantagsvis må kunna anställas med en daglig tjänstgöringstid, motsvarande hälften av den för ordinarie tjänsteman bestämda. Uteslutna från möjligheten att erhålla deltidsanställning äro sålunda — förutom nyssnämnda lärare — jämväl extra ordinarie tjänstemän vid försvaret. Extra tjänsteman (aspirant) vid såväl den civila statsförvaltningen (utom nyss avsedda lärare) som försvaret kan erhålla halvtids- eller annan deltidsanställning.

Ett speciellt slag av anställning i statens tjänst, som varken är att hänföra till heltids- eller till deltidsanställning i förut angiven mening, föreligger, då anställningen avser tjänstgöring av den omfattning, som kan visa sig påkallad med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter. Sådan anställning — som kan innehavas även av ordinarie tjänsteman — tillämpas exempelvis för vissa lärare i övningsämnen vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter. Om detta slag av anställning är i detta sammanhang ej fråga.

Partiell tjänstledighet kan beviljas ordinarie och icke-ordinarie statliga tjänstemän. Några bestämmelser, som begränsa myndigheternas rätt att bevilja sådan ledighet, ha ej meddelats i annan mån än som följer av särskilt cirkulär till statsmyndigheterna angående begränsning av vikariatsförordnanden m. m. (SFS 1945: 518).

Beträffande lärare vid de högre kommunala skolorna må framhållas, att deras anställnings- och arbetsförhållanden i stort sett likna lärarnas vid motsvarande statliga institutioner. Möjlighet till deltidsanställning för förstnämnda lärare föreligger sålunda för närvarande icke — för övningslärare tillämpas däremot förutnämnda mera speciella anställning — medan däremot partiell ledighet kan erhållas i stort sett i samma fall som beträffande motsvarande statliga lärare.

I folkskolans avlöningsreglemente saknas de föreskrifter om deltidsarbete, som finnas i motsvarande statliga avlöningsreglementen. Detta samman-

hänger med det s. k. klasslärarysystemet, som tillämpas vid folkskoleväsendet. Folkskolans ordinarie, extra ordinarie och extra lärare måste alltså för närvarande antingen ha full tjänstgöring eller också erhålla tjänstledighet från all tjänstgöring.

1944 års deltidstjänstutredning.

Med deltidarbete avses i deltidstjänstutredningens betänkande daglig tjänstgöring, vilken är kortare än den arbetstid, som normalt åligger personal med liknande arbetsuppgifter hos respektive företag, ävensom annan sådan periodisk tjänstgöring, som är regelbundet återkommande och av sådan beskaffenhet, att inkomsten därav kan beräknas på förhand i lika mån som för personal med normal arbetstid. Utredningen behandlar sålunda icke sådana arbetsformer som pläga benämnas korttidsarbete och reservanställning.

Utredningen har funnit det angeläget, att personer för vilka deltidarbete kan anses som den lämpligaste formen av förvärvsarbete, i större utsträckning än hittills beredas möjlighet och intresseras för att taga deltidarbete. I det läge på arbetsmarknaden som råder för närvarande och som i stort sett kan väntas bestå under avsevärd tid framåt, är det särskilt angeläget att söka få så många som möjligt av de personer, vilka av olika anledningar nu icke ägna sig åt förvärvsarbete, att helt eller delvis ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande. I detta syfte böra arbetstillfällena i största möjliga utsträckning utbjudas även till sådana arbetssökande, som endast kunna eller vilja taga deltidсанställning. Utredningen har ansett det vara av särskild vikt, att ökade möjligheter att erhålla deltidarbete beredas mödrar och studerande under tid, då omvårdnaden om barn respektive bedrivande av studier tager deras tid och krafter i anspråk i sådan utsträckning, att förvärvsarbete på heltid skulle innebära olägenheter i fråga om barnens vård respektive studierna. Emellertid bör arbetserbjudandet därvid icke begränsas till de kategorier som utredningen sålunda funnit vara i största behov av deltidarbete, utan stå öppet för alla, som önska sådant arbete. Vid val mellan lika kvalificerade sökande till deltidarbete bör emellertid enligt utredningens förmenande företräde lämnas sökande, beträffande vilka särskilda sociala skäl kunna åberopas till stöd för möjlighet till deltidarbete, eller alltså, såvitt här är i fråga, personer med vård om barn samt studerande.

Vad särskilt angår deltidarbete i statlig tjänst har utredningen funnit, att olika omständigheter medverka till att deltidarbete i statlig tjänst förekommer relativt sällan. Myndigheterna ha hittills varit obenägna att anlita deltidstjänstgörande i andra fall än där så befunnits innebära påtagliga fördelar för arbetet samt ha även varit tveksamma i fråga om befogenheten att bevilja längre tids partiell tjänstledighet i sådana fall som här avses. Även befattningshavarna ha tvekat inför övergång till deltidarbete. Utredningen finner att de statliga anställnings-, avlönings- och pensionsbestämmelserna böra revideras så, att de för vissa befattningshavare — mödrar och studeran-

de — komma att innefatta ökade möjligheter att erhålla och erforderlig längre tid kvarstå i deltidarbete ävensom större trygghet och i övrigt förmånligare villkor för sådana deltidarbetande.

Utredningen förklarar sig ha genom frågor till och konferenser med statliga myndigheter, kommunala sammanslutningar och representanter för arbetsgivare inom näringslivet sökt få deltidarbetsfrågan belyst ur arbetsgivarnas speciella synpunkter och har på liknande sätt sökt vinna klarhet om arbetstagarnas inställning till denna fråga. Vad som anförts från arbetsgivare- och arbetstagarehåll har i många avseenden varit ägnat att styrka utredningens nyss angivna uppfattning om önskvärldheten av åtgärder för ökat användande av deltidarbete i allmän tjänst. Å andra sidan ha uttalats farhågor för att dylika åtgärder skulle få icke önskvärda konsekvenser. Utredningen har icke funnit dessa farhågor så starkt grundade att utredningens uppfattning till följd därav ändrats. Vid utarbetandet av förslag till bestämmelser angående deltidarbete i allmän tjänst har utredningen emellertid eftersträvat att bestämmelserna skola få sådan innebörd att berörda farhågor icke skola besannas.

Med beaktande av de synpunkter, som sålunda anförts, har utredningen i sitt förslag dels närmare preciserat de grupper av mödrar och studerande, som enligt utredningens mening i viss mån borde intaga en särställning i det hänseende, varom här är fråga, dels ock uttalat sig för en viss restriktivitet vid bedömandet av frågan om medgivande för heltidsanställd befattningshavare, som ansökt därom, att för viss tid få sin tjänstgöringsskyldighet begränsad till att avse deltidarbete. Förslagen härutinnan avse, särskilt i sistnämnda del, företrädesvis deltidarbete i allmän tjänst och äro av följande innebörd.

De särskilda åtgärderna för ökat användande i statlig tjänst av deltidarbete böra avse

- a) befattningshavare, vilken i sitt hem vårdar sådant eget eller makes barn som är under skolåldern eller deltagar i undervisning i folkskolans första eller andra klass eller däremot svarande undervisning i annan skola; dock att härmed skall efter prövning i varje särskilt fall av vederbörande myndighet kunna jämsställas fall, då befattningshavare i hemmet vårdar annat eget eller makes barn än ovan angivits, därest barnet till följd av långvarig eller kronisk sjukdom, lyte eller därmed jämförlig orsak är i särskilt behov av vård;
- b) befattningshavare, som provas i behov av avkortning i tjänstgöringsskyldigheten för bedrivande av studier, vilka 1) äro inriktade på förvärvande av kompetens, som ingår i fordringarna för erhållande av vissa statstjänster, 2) kunna beräknas komma vederbörande myndighet eller annan statlig myndighet till särskild nytta eller 3) eljest kunna väntas bli av särskilt värde för den studerande med hänsyn till framtida yrkesval.

Med 1) åsyftas i huvudsak studier för avläggande av examen, för vilken kunskapsfordringarna äro reglerade genom föreskrift av statlig myndighet, såsom realexamen, studentexamen, examen vid universitet eller högskola, avgångsexamen från teknisk läroanstalt etc. Med 2) åsyftas närmast specialstudier av sådan art, att speciellt behov av sakkunskap hos myndigheten därigenom kan tillgodoses lättare än eljest. För att under 3) avsedda studier skola kunna godtagas bör fordras, att studierna äro planmässigt inriktade på det angivna målet. Studier, som närmast äro att betrakta såsom tidsfördriv, böra

icke godtagas som motiv för medgivande till deltidarbete. Särskilt beträffande grupperna 2) och 3) kan det givetvis vara tveksamt, huruvida studierna äro av sådan art eller bedrivnas på sådant sätt, att medgivande till deltidstjänstgöring bör lämnas. Myndigheten måste i dylika fall lämnas fullt fri prövningsrätt.

Gäller det att bedöma frågan om medgivande för heltidsanställd befattningshavare, som ansökt därom, att för viss tid få sin tjänstgöringsskyldighet begränsad till att avse deltidarbete, synes åtminstone för närvarande nödvändigt att iakttaga en viss restriktivitet. Det synes föreligga anledning att antaga, att medgivande till övergång från heltids- till deltidarbete understundom medför svårigheter ur arbetsgivarsynpunkt. Utredningen anser emellertid att sådant medgivande såvitt möjligt bör lämnas, då ur social synpunkt bärande skäl kunna anföras därför. Utredningen har för sin del icke funnit anledning att föreslå hänsynstagande annat än till de vårdnads- och studieskäl som angivits i det föregående. Om det visar sig, att personer, som icke för närvarande utöva förvärvsarbete, i större omfattning komma att ställa sin arbetskraft till förfogande för deltidarbete, synes till övervägande böra upptagas huruvida de av utredningen nu föreslagna inskränkningarna i möjligheterna för heltidsanställd befattningshavare att erhålla deltidarbete kunna modifieras. För närvarande synas emellertid dessa inskränkningar vara nödvändiga.

För de fall, då tjänstgöring på deltid beredes heltidsanställd befattningshavare, synes således för närvarande kravet på att denne skall tillhöra endera av ovan angivna kategorier böra upprätthållas (bortsett allenast från beslut om förlängning av deltidarbetes varaktighet i vissa undantagsfall). Vid nyanställning av personal för deltidarbete synes något sådant krav icke böra uppställas, men företräde till anställning bör i dylika fall vid val mellan lika kvalificerade sökande lämnas den, som uppfyller kravet i fråga.

Såsom av det anförda framgår har deltidstjänstutredningen ansett, att deltidarbete för befattningshavare i statens tjänst alltjämt bör förekomma dels i form av deltidansställning, dels ock i den formen att heltidsanställd befattningshavare erhåller partiell tjänstledighet för enskilda angelägenheter. Med hänsyn till att utredningen föreslagit en särskild reglering av vissa dylika partiella ledigheter såväl i fråga om förutsättningarna som beträffande deras konsekvenser i avlönings- och pensionshänseende har utredningen ansett lämpligt att för att beteckna det vid dem förekommande deltidarbetet införa den tekniska termen deltjänstgöring. Detta medför, att enligt utredningens förslag skola i tekniskt avseende kunna förekomma tre former av deltidarbete i statlig tjänst, nämligen deltidansställning, deltjänstgöring och sådan nedsättning av tjänstgöringstiden, varvid deltjänstgöring ej förekommer. På frågan om sistnämnda arbetsform har utredningen ej närmare ingått. Beträffande de båda övriga innebär utredningens förslag, såsom delvis framgår av det redan anförda, i korthet följande.

Deltidansställning avses i princip komma till användning

1) om vederbörande myndighet för fullgörande på bästa sätt av vissa arbetsuppgifter är i behov av personal, som icke kan sysselsättas med dessa arbetsuppgifter under hela den normala arbetstiden och ej heller lämpligen kan sysselsättas med annat arbete för institutionen under återstående del av den normala arbetstiden;

2) om myndigheten finner sig icke kunna erhålla tillräckligt antal kvali-

ficerade sökande till anställning, som avsetts såsom heltidsanställning, och denna anställnings uppdelning på deltidstjänster är möjlig att genomföra samt kan tänkas locka arbetssökande, som av någon anledning icke kunna eller vilja åtaga sig heltidstjänstgöring, samt

3) om inrättande av deltidstjänst utan att de svårigheter, som under 2) avsetts, föreligga, anses erforderligt för att bereda mödrar med hemmavarande barn eller studerande tillfälle att erhålla förvärvsarbete med kortare tjänstgöringstid än den normala.

Deltjänstgöring skall i princip komma i fråga i de fall, då redan på heltid anställd befattningshavare av godtagbart skäl av sådan art, som utredningen särskilt angivit — omvårdnad om barn eller studier i vissa fall — anhållit om avkortning i tjänstgöringstiden och vederbörande myndighet ansett sig kunna tillmötesgå denna anhållan.

Deltjänstgöring skall i varje särskilt fall i regel endast få bestå så länge sådana skäl, som förutsatts skola ligga till grund för ett första medgivande därom, alltjämt föreligga. Beslut om deltjänstgöring skall i allmänhet avse endast ett budgetår, varför befattningshavare som önskar medgivande till fortsatt deltjänstgöring, årligen skall ingiva ansökan därom. Beslut om deltjänstgöring för viss befattningshavare skall kunna fattas endast efter ansökan därom av befattningshavaren utom i två undantagsfall, nämligen

a) om befattningshavaren dels uppnått 50 års ålder, dels under sammanlagt minst 8 år av de sistförflutna 10 åren haft deltjänstgöring (i detta fall föreslås, att myndigheten skall kunna förordna om fortsatt deltjänstgöring ända tills befattningshavaren pensioneras eller i annan ordning lämnar tjänsten),

b) om befattningshavaren haft deltjänstgöring sammanlagt minst 4 av de senast förflutna 5 åren; myndigheten skall då, om den finner anledning därtill, äga föreskriva om fortsatt deltjänstgöring, dock högst för 1 år.

Utredningen har framhållit, att såväl för medgivande till deltjänstgöring som för heltidsanställning förutsättes, att deltidsarbetet icke medför särskilda olägenheter för verket. Innan myndighet upptager ansökan om deltidsledighet till slutlig prövning, bör sålunda vara klart, att deltjänstgöringen för befattningshavarens del är motiverad av de skäl, som i det föregående anförts, att deltjänstgöring kan ordnas utan allvarlig olägenhet för verket och på sådan tid, varom överenskommelse kan träffas mellan den ledighetsökande och verket, samt att vikarie kan erhållas. För att platssökande centralt skola kunna erhålla upplysningar om möjligheter att erhålla deltidsarbete i allmän tjänst och för att uppgifter om sökande till sådant arbete skola finnas centralt tillgängliga för myndigheter förordar utredningen att den nu temporärt inrättade särskilda arbetsförmedlingen för anställning i statstjänst skall bli bestående åtminstone i avseende å anställning hos statliga myndigheter i Stockholm.

Utredningen har i sitt betänkande framlagt förslag till vissa jämkningar i nu gällande avlönings- och pensionsbestämmelser för befattningshavare i statens tjänst. Med hänsyn till det läge, vari frågan om antagande av nya avlöningsbestämmelser befinner sig, har tillräcklig anledning icke syntts föreligga att i detta sammanhang närmare redogöra för innebörden i härutinnan framlagda förslag.

Bland de förslag utredningen i övrigt framlagt må nämnas, att utredningen

anser, att deltidsarbete liksom heltidstjänstgöring bör tillgodoräknas såsom befodringsgrund i de fall, då befodran regelmässigt sker med hänsyn till den tid, varunder befattningshavaren fullgjort tjänstgöring i tidigare befattning. Om i den nya befattningen kräves heltidstjänstgöring, bör dock vederbörlig reducering ske med hänsyn till den tidigare tjänstgöringens omfattning.

Utredningen har i sitt betänkande även berört frågan om deltidsarbete i kommunal tjänst. Sålunda har utredningen upptagit deltidsfrågan för lärarpersonalen vid vissa statsunderstödda kommunala undervisningsanstalter till närmare behandling samt framlagt förslag till författningsändringar i syfte att möjliggöra ökat användande av deltidsarbete. I övrigt har utredningen uttalat, att de beträffande deltidsarbete för befattningshavare i statens tjänst framlagda förslagen syntes kunna vara vägledande jämväl vid bedömande av motsvarande spörsmål i icke-statlig tjänst.

Yttrandena.

Det övervägande antalet av de hörda myndigheterna och organisationerna ha anslutit sig till heltidstjänstutredningens uppfattning om angelägenheten av en utvidgad användning av deltidsarbete inom statsförvaltningen och inom det statsunderstödda undervisningsväsendet. I åtskilliga yttranden har emellertid den åsikten kommit till uttryck, att möjligheterna att erhålla deltidsarbete skulle bli alltför strängt begränsade vid genomförandet av utredningens förslag och att myndigheterna borde erhålla större frihet att bevilja nedsättning av tjänstgöringstiden än den, som följde av utredningens förslag. Å andra sidan ha några myndigheter ansett, att utredningens förslag äro alltför genomgripande, och ifrågasatt, huruvida icke det av utredningen avsedda syftet kunde uppnås med tillämpning av nu gällande föreskrifter om deltidsarbete.

I de avgivna yttrandena har anförts bland annat följande.

Statskontoret: Möjlighet att utnyttja personal med kortare arbetstid än den normala har sedan länge förefunnits inom statsförvaltningen i båda de av utredningen definierade huvudformerna deltidsanställning och deltjänstgöring. Gällande avlöningsreglementen innehålla även reglerande föreskrifter för deltidsarbetande personal. Något principiellt nytt innefattar sålunda icke utredningens förslag, utan det torde närmast åsyfta en kodifiering och fastare reglering av gällande praxis.

Det nya begreppet »deltjänstgöring» är, såvitt statskontoret kan finna, synonymt med sådan partiell ledighet, som avses i bland annat 17 § 1 mom. civila avlöningsreglementet. Det kan då icke vara riktigt att uppställa andra och strängare villkor för medgivande av deltjänstgöring enligt förslaget än för partiell ledighet. I sådant fall kunde de för deltjänstgöring föreslagna föreskrifterna lätt kringgås genom att man i stället tillämpar huvudregeln om partiell ledighet, som av utredningen lämnats oförändrad. Statskontoret ledes av denna inadvartens i förslaget närmast till den slutsatsen, att införandet av beteckningen deltjänstgöring är både onödigt och ägnat att verka begreppsförvirrande. Erforderliga kompletteringsbestämmelser böra i stället anknytas till nuvarande bestämmelser om partiell ledighet, som för

övrigt hittills, så långt statskontorets erfarenhet sträcker sig, fungerat i stort sett tillfredsställande.

Den tidperiod, som deltidstjänstgöring normalt skulle omfatta, förutsätter utredningen böra bestämmas till budgetår. Enligt statskontorets uppfattning måste för andra befattningshavare än lärarpersonal kalenderåret i detta avseende vara att bestämt föredraga, bland annat av den anledningen att vissa avlöningsförmåner såsom semester, fria sjukdagar med mera regleras kalenderårsvis, varför färre komplikationer i tillämpningen kunna förväntas uppkomma, om även deltidstjänstgöringen normalt regleras kalenderårsvis.

Sammanfattningsvis har statskontoret framhållit, att deltidstjänstgöringsfrågan i föreliggande betänkande enligt ämbetsverkets uppfattning givits för stora proportioner och föranlett framläggandet av förslag, som äro onödigt detaljerade och delvis motverka syftet med hela utredningen.

Ikke heller enligt *allmänna lönenämndens* mening erfordras en så ingående reglering av förevarande spörsmål som utredningen föreslagit. Tills vidare borde enligt lönenämndens uppfattning åtgärderna erhålla en mindre genomgripande karaktär och i huvudsak begränsas till en komplettering av redan förefintliga bestämmelser om nedsättning av tjänstgöringstiden för ordinarie och extra ordinarie befattningshavare samt om deltidstjänstgöring för icke-ordinarie personal. Lönenämnden har framlagt ett alternativt förslag till lösning av frågan om vidgad användning av deltidstjänstgöring i statens tjänst. Detta förslag innefattar mindre genomgripande förändringar i gällande avlöningsbestämmelser och avser, enligt vad lönenämnden framhåller, att åstadkomma det av utredningen åsyftade resultatet huvudsakligen genom av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningar rörande vidgat utnyttjande av redan förefintliga möjligheter att anställa deltidstjänstgörande personal inom statsförvaltningen.

Beträffande det alternativa förslaget anför lönenämnden, bland annat, följande.

Några bestämmelser, som uttryckligen begränsa myndighets rätt att bevilja nedsättning av tjänstgöringstiden finnas — såvitt lönenämnden har sig bekant — icke meddelade. Givet är emellertid, att myndighet, när nedsättning av tjänstgöringstiden sökes på grund av annan anledning än offentligt uppdrag, olycksfall i tjänsten eller sjukdom, har att pröva ansökan ur synpunkten av om bifall till densamma skulle medföra olägenheter för verket. Anses sådana olägenheter icke föreligga eller anses det ändamål, för vilket tjänstemannen begär nedsättning, vara av sådan art att verkets intressen böra vika, lär sådan nedsättning kunna beviljas även för längre tid. Det syfte, som deltidstjänstutredningen avsett att vinna genom införande av deltidstjänstgöring för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, bör därför enligt lönenämndens mening kunna tillgodoses genom utnyttjande av det redan förefintliga institutet nedsättning av tjänstgöringstid. Härför erfordras — förutom vissa under alla förhållanden nödvändiga föreskrifter om semester och lön under tjänstledighet för den, som åtnjuter nedsättning av tjänstgöringstid under en längre tidrymd — att Kungl. Maj:t i cirkulär till myndigheterna närmare angiver de riktlinjer, som böra följas vid prövning av ansökningar om sådan nedsättning för enskilda angelägenheter. I fråga om innehållet i dessa anvisningar vill lönenämnden framhålla följande.

Nedsättning av tjänstgöringstiden för kortare tid — förslagsvis högst ett

halvt år — skulle efter befattningshavares ansökan beviljas för enskild angelägenhet, då så kan ske utan att verkets intresse åsidosättes. Nedsättning av tjänstgöringstiden under längre period än nyss sagts synes under alla förhållanden komma att innebära olägenhet för verket, varför medgivande härtill bör lämnas endast, då särskilda omständigheter föreligga. Härvid bör enligt lönenämndens mening i första hand komma i fråga sådana fall, då nedsättningen begäres för att bereda befattningshavaren möjlighet att taga vård om hemmavarande barn. I de av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningarna bör därför särskilt angivas, att för sådant ändamål nedsättning av arbetstiden bör medgivas för längre tid, dock högst ett år i sänder, där så kan ske utan avsevärd olägenhet för verket. Sådan nedsättning av tjänstgöringstiden bör avse hälften av normal tjänstgöringstid.

I fråga om studier bör nedsättning av tjänstgöringstid i regel medgivas för längre tid endast i de fall, då fråga är om sådana studier, som avses i 13 § 3 mom. eller 16 § b) civila avlöningsreglementet eller häremot svarande stadganden.

Några särskilda anvisningar synas lönenämnden knappast påkallade rörande tjänstemans rätt att efter ett eller flera års nedsättning av tjänstgöringstiden återgå till heltidstjänstgöring. En för bägge parter tillfredsställande överenskommelse härom torde i allmänhet kunna träffas mellan myndigheten och tjänstemannen.

Socialstyrelsen har framhållit, att fall kunna tänkas, där tvekan kan uppstå huruvida reglerna för deltjänstgöring eller för nedsättning av tjänstgöringstiden skola gälla. Detta skulle, påpekar styrelsen, undvikas, om man antingen förlade deltjänstgöringens utveckling inom ramen för nu gällande bestämmelser eller ock utvidgade tjänstgöringsformens tillämpningsområde till även andra av de situationer, i vilka nedsättning av tjänstgöringstiden för närvarande kan erhållas. Styrelsen anser det kunna ifrågasättas, huruvida s. k. reglerad befordringsgång bör utan modifikation tillämpas beträffande t. ex. halvtidsamanuens.

Riksförsäkringsanstalten har förordat, att såväl deltidsanställning som del-tjänstgöring skulle motsvara antingen hälften eller två tredjedelar av den för ordinarie tjänsteman bestämda tjänstgöringen. Avvikelse härifrån skulle endast undantagsvis medgivas. *Riksräkenskapsverket* har för sin del förordat, att tjänstgöringstiden för deltidsarbetande regelmässigt skall motsvara hälften av den normala arbetstiden. En liknande uppfattning har uttalats av *pensionsstyrelsen*, som i övrigt bland annat anför, att styrelsen finner mycket tveksamt, om den föreslagna reglerade befordringsgången för biträden och amanuenser bör tillämpas på deltidsanställda eller deltjänstgörande på sätt utredningen föreslagit. *Telegrafstyrelsen* anser ur åtskilliga synpunkter fördelaktigt, om åtminstone till en början vid deltjänstgöring endast halvtid kunde ifrågakomma. Även *järnvägsstyrelsen* uttalar, att det ur arbetsgivar-synpunkt är önskvärt, att deltjänstgöring endast får avse halvtid. *Medicinalstyrelsen* är tveksam, huruvida de av utredningen föreslagna åtgärderna äro ägnade att medföra den effekt, som i betraktande av nu rådande förhållanden kan vara önskvärd.

Generalpoststyrelsen tillstyrker, att åtgärder vidtagas för ökat användande av deltidsarbete i allmän tjänst. Beträffande villkoren för erhållande av del-

tjänstgöring ansluter sig styrelsen, tills närmare erfarenhet vunnits, till utredningens förslag. I fråga om delttjänstgöringens varaktighet synes lämpligt, att varje myndighet inom ramen av vissa av Kungl. Maj:t utfärdade allmänna bestämmelser meddelar de tillämpningsföreskrifter, som befinnas påkallade med hänsyn till de särskilda förhållandena inom myndighetens verksamhetsområde. Styrelsen understryker utredningens uttalande, att delttjänstgöringsinstitutet icke bör få användas på sådant sätt, att det generellt försämrar ställningen beträffande tjänstgöringstider, arbetsuppgifter, befordrings- och vikariatsmöjligheter etc. för vanlig heltidstjänstgörande personal.

Skolöverstyrelsen har icke funnit något att erinra mot det i betänkandet framlagda förslaget.

*Departements-
chefen.*

I anledning av 1943 års riksdags skrivelse nr 297 angående åtgärder för att skapa ökade tillfällen till delttidsarbete i allmän tjänst ha för ändamålet tillkallade särskilda sakkunniga, 1944 års deltidstjänstutredning, framlagt betänkande i ämnet.

Utredningen rekommenderar åtgärder för ökat användande i allmän tjänst av delttidsarbete särskilt med avseende å personer, som i sitt hem vårda barn i viss ålder eller som prövas vara i behov av tjänstgöring i begränsad omfattning för att kunna bedriva vissa studier. I sitt förslag har utredningen sökt ernå en förhållandevis skarp avgränsning av dessa kategorier av personer. Detta sammanhänger med att man enligt utredningens uppfattning borde, i varje fall för närvarande, framgå med en viss försiktighet vid bedömandet av i vad mån möjlighet till delttidsarbete för längre tid bör beredas befattningshavare, som är innehavare av heltidstjänst, med bibehållande av denna tjänst. Enligt utredningens mening borde sådan möjlighet för närvarande endast tillkomma befattningshavare tillhörande nämnda kategorier.

För egen del kan jag väl förstå de synpunkter, som varit vägledande för utredningens förslag härutinnan. Jag delar sålunda utredningens uppfattning om önskvärdheten att särskilt underlätta möjligheterna att erhålla delttidsarbete för dem, som av familjesociala och liknande skäl äro i behov därav. Det synes också uppenbart, att man måste mot varandra väga de skäl, som tala för och emot en sådan anordning, att tjänster, vilka äro inrättade för heltidstjänstgörande personal, för längre tid uppehållas med delttidsarbete. Emellertid finner jag det icke erforderligt att härutinnan uppställa sådana strängt preciserade förutsättningar som utredningen angivit. Det synes mig nämligen otvetydigt, att nedsättning av tjänstgöringstiden även i andra fall än de av utredningen angivna bör kunna medgivas innehavare av anställning, vilken är inrättad såsom heltidstjänst. Det förefaller vanskligt att överhuvud taget genom bindande föreskrifter avgränsa de fall, som härvid ifrågakomma. Mot detta talar också att, om så skedde, det vore ägnat att ingiva föreställningen att delttidsarbetet i allmän tjänst under alla förhållanden borde begränsas till att avse personer, som av sådana skäl, som här antytts, äro i särskilt stort behov därav. Jag delar helt deltidstjänstutredningens uppfattning om att det icke minst under förhandenvarande förhållanden på

arbetsmarknaden är särskilt angeläget att söka få så många som möjligt av de personer, vilka av olika anledningar nu icke ägna sig åt förvärvsarbete, att ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande. I detta syfte böra arbetstillfällena i den utsträckning, som är möjlig, utbjudas även till sådana arbetssökande, som endast kunna eller vilja taga deltidsanställning.

Enligt min mening är det av skäl, för vilka jag här redogjort, mindre lämpligt att söka reglera förekomsten av deltidsarbete i allmän tjänst genom detaljerade bestämmelser i avlöningsförfattningarna. Jag förordar, att i stället Kungl. Maj:t i administrativ väg utfärdar de bestämmelser och anvisningar, som kunna anses erforderliga för ökad användning av deltidsarbete i statstjänst. Jag har för avsikt att framdeles återkomma till denna fråga. Här anser jag mig endast böra framlägga vissa huvudgrunder, vilka äro av den natur, att de böra redovisas i detta sammanhang.

Deltidsanställning i den meningen, att anställningen avser tjänstgöring av mindre omfattning än som eljest normalt gäller inom vederbörande verk, bör liksom hittills förbehållas icke-ordinarie personal, under det att nedsättning av den normala tjänstgöringstiden bör kunna beviljas både ordinarie och icke-ordinarie personal i erforderlig omfattning, i den mån icke allvarliga olägenheter för verket skulle uppkomma härav. Då fråga är om tillämpning av de reguljära anställningsformerna, vid vilka lön utgår enligt löneplan, synes det önskvärt att undvika alltför många variationer i fråga om relationen mellan reducerad och full tjänstgöring. I sådana fall bör deltidsanställning i regel avse halv tjänstgöring, och även i fråga om nedsättning av den normala tjänstgöringsskyldigheten bör detta i allmänhet eftersträvas. På sätt utredningen förutsatt kunna inom vissa verk eller för vissa befattningshavargrupper arbetsuppgifternas speciella karaktär lägga hinder i vägen för att tillämpa deltidsarbete, i varje fall i nämnvärd omfattning. Vad härvid angår det statliga och det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet är jag icke för närvarande beredd att förorda några genomgripande förändringar i nu gällande ordning. Vid de statliga och högre kommunala skolorna böra emellertid enligt min mening de redan förefintliga möjligheterna att erhålla deltidsarbete i form av nedsättning av tjänstgöringstiden kunna tillvaratagas i betydligt större utsträckning än hittills i allmänhet varit fallet.

Ett särskilt spörsmål, som bland annat har avseende å de av riksdagen godkända personalförteckningarna, är huruvida exempelvis en å visst verks personalförteckning upptagen extra ordinarie tjänst skall kunna få ersättas med två halvtidstjänster. Utredningen har diskuterat detta spörsmål och ansett, att ett beslut av Kungl. Maj:t eller Kungl. Maj:t och riksdagen, varigenom visst antal extra ordinarie tjänster fastställts, bör få tilläggas den innebörden, att genom beslutet fixeras det högsta antalet »heltider», som de anställda tjänstemännens sammanlagda tjänstgöring får motsvara. Jag förutsätter, att bestämmelserna i fråga skola tilläggas den angivna innebörden.

Deltidstjänstutredningen, vilken vid utarbetandet av sina förslag haft att utgå från nu gällande avlönings- och pensionsbestämmelser för befattnings-

havare med deltidsanställning och med nedsättning av den för tjänsten eljest normala tjänstgöringstiden, har ansett att dessa bestämmelser, såvitt de avse partiell ledighet, äro mindre väl lämpade att användas vid sådant, i allmänhet för längre tid förekommande deltidsarbete som, enligt vad utredningen anfört, av familjesociala och liknande skäl vore förtjänt att särskilt uppmuntras. Detta har föranlett utredningen att för dessa fall föreslå införandet av ett särskilt institut, deltjänstgöring. Till detta skulle knytas avlönings- och pensionsbestämmelser, som i olika hänseenden skilde sig från dem, vilka i allmänhet reglera förhållandena vid nedsättning av tjänstgöringstiden, och mera anslöte sig till de för deltidsanställning gällande bestämmelserna. Här emot ha vissa erinringar framställts av remissmyndigheterna. För egen del får jag framhålla, att förevarande spörsmål kommer i ett ändrat läge vid genomförandet av lönereglering för statstjänstemännen. Vid utarbetandet av sina förslag till nya avlöningsbestämmelser har nämligen 1945 års lönekommitté beaktat det behov av ändrade avlöningsbestämmelser för partiellt tjänstlediga tjänstemän, som denna kommitté i likhet med deltidstjänstutredningen funnit föreligga. Detta har skett utan att lönekommittén funnit erforderligt skilja mellan deltjänstgöring i den tekniska bemärkelse deltidstjänstutredningen tillagt detta begrepp, och annan nedsättning av tjänstgöringstiden. Med hänsyn härtill kan frågan om införande av ett särskilt del-tjänstgöringsinstitut förfalla. Beträffande vissa avlöningsbestämmelser, som ha avseende å deltidsarbetande personal, får jag i övrigt hänvisa till vad i det följande anföres i sammanhang med behandlingen av den allmänna löneregleringen. Frågan om pensionsbestämmelser upptages likaledes till övervägande i annat sammanhang.

I allmänhet synes mig för tillämpning av reglerad befordringsgång böra iakttagas, att deltidsarbete å ena sidan behandlas på samma sätt som heltidsarbete, så framt fråga är om arbete å minst halvtid, men å andra sidan i motsatt fall icke får räknas för uppflyttning enligt befordringsschemat.

Frågan om fortsatt giltighet av den nu temporärt förefintliga anordningen med en särskild arbetsförmedling för anställning i statstjänst i syfte att underlätta erhållande av deltidsarbete bör i lämpligt sammanhang upptagas till prövning.

II. LÖNEREGLERING FÖR FAST ANSTÄLLT MANSKAP INOM FÖRSVARET M. M.

I det åt 1945 års lönekommitté meddelade uppdraget inbegreps ursprungligen även frågan om lönereglering för det fast anställda manskapet vid försvaret. Emellertid kom frågan härom senare i ett annat läge. 1944 års manskapsutredning avgav den 29 december 1945 betänkande (SOU 1946: 7) med förslag till åtgärder i syfte att nedbringa antalet kontraktsanställda i manskaps grad inom försvaret. I detta betänkande underströks starkt svårigheterna att ernå en tillfredsställande rekrytering, och manskapsutredningen ansåg av rekryteringsskäl behov föreligga att ernå en höjning av relationen i lönehänseende mellan manskapet och andra personalgrupper. Med hänsyn till att från lönekommitténs uppdrag undantagits frågor omfattande omprövning av lönegradsplaceringarna ansågs i detta läge lämpligt att anförtro den översyn av lönerna för det fast anställda manskapet, som ur nyssnämnda synpunkter vore påkallad, åt särskilda inom försvarsdepartementet tillkallade utredningsmän, 1946 års *manskapslöneutredning*.¹ Utredningen skulle bedrivas parallellt med 1945 års lönekommittés arbete. Vid utredningsarbetet borde, om utredningens förslag skulle komma att påverka andra personalgruppers lönenivå, särskild försiktighet enligt direktiven iakttagas.

Såsom förut anförts har manskapslöneutredningen numera avgivit betänkande med förslag angående lönereglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m., vilket betänkande undergått remissbehandling. Vidare har 1945 års lönekommitté i följd av särskilt uppdrag inkommit med förslag till de bestämmelser rörande avlöning åt fast anställt manskap, som bliva erforderliga, därest manskapslöneutredningens förslag beträffande anställningsform och löneställning för dylikt manskap skola genomföras. Även detta förslag har undergått remissbehandling.

Jag anhåller att i detta sammanhang få anmäla frågan om löneställning och anställningsform för manskapet ävensom om den inverkan eventuella förändringar härutinnan böra erhålla på löneställningen för underofficerare m. fl. Till frågan om nya avlöningsbestämmelser för manskapet återkommer jag i det följande i samband med frågan om allmän lönereglering.

¹ Utredningsmän ha varit ledamoten av riksdagens andra kammare B. I. Jansson i Kalix, ordförande, samt byråchefen i försvarets fabriksstyrelse J. T. A. Broomé, avdelningschefen i statens arbetsmarknadskommission C. W. Curtman och kanslirådet i finansdepartementet F. C. W. Ericson.

Nuvarande förhållanden.

Det vid försvaret fast anställda manskapet skiljer sig beträffande anställningsförhållandena från andra grupper av statsanställda. Detta gäller till en början i fråga om den tid, vid vilken anställningen plägar börja och sluta, samt i fråga om själva anställningsformen. Här om må nämnas följande.

Manskapet vinner i allmänhet anställning vid lägre ålder, än vad som är vanligt för andra anställningshavare i statens tjänst. Anställningen regleras medelst kontrakt. Första anställningsperioden omfattar vid armén för det manskap, som inehar realexamenskompetens, fyra år och för övriga $4\frac{1}{2}$ år samt för manskap vid marinen $4\frac{1}{2}$ år. Vid flygvapnet är första kontraktstiden fyra år utom vad beträffar de från och med innevarande budgetår nytilkomna stamflygförarna, för vilka den är sex år för dem, som avlagt realexamen (högre examen) eller styrka sig äga motsvarande kunskaper, och $6\frac{1}{2}$ år för övriga. För manskap vid marinen samt för sådant manskap vid armén och sådana stamflygförare, som icke ha förkunskaper motsvarande lägst realexamen, avser första halvåret anställning över stat. Samtliga stamflygförare äro därutöver anställda över stat sex månader. Manskap, som antingen tidigare innehåft fast anställning vid försvaret eller fullgjort värnpliktstjänstgöring, kan få tillgodoräkna viss tid av den tidigare anställningen respektive värnpliktstjänstgöringen med följd att första anställningstiden kan nedsättas. Efter första kontraktstidens utgång medgives det här för lämpliga manskapet återanställning — rekapitulation — i allmänhet för ettårsperioder. Sådant återanställning får dock icke ske efter uppnådda 34 års ålder; det manskap, som vid nämnda tidpunkt icke vunnit befordran till beställning för underofficer eller långtjänstunderbefäl, har att avgå från den militära anställningen.

Avsked före kontraktstidens utgång skall utan ansökan meddelas kontraktsanställt manskap, dels då den anställde av vederbörande läkare förklaras oduglig till krigstjänst, dels i de fall då vederbörande visar sig olämplig för utbildning till underbefäl. Efter ansökan må såsom regel avsked beviljas den, som styrker, att det för hans »framtida väl» är av vikt, att han erhåller avsked.

Beträffande det kontraktsanställda manskapets arbetsuppgifter m. m. må följande nämnas.

Under överstatshalvåret och de därpå närmast följande anställningsåren genomgår manskapet egen utbildning, omfattande under överstatshalvåret huvudsakligen undervisning i allmänbildande ämnen, medan utbildningen därefter huvudsakligen omfattar militär yrkes- och befälsutbildning. Utbildningen syftar till att bibringa de anställda färdighet som instruktörer och i vissa fall även yrkesfärdighet inom visst tjänsteområde samt leder fram till kompetens för befordran till furir.

Efter en sammanlagd anställningstid av i regel tre år tages manskapet i anspråk som instruktörer vid utbildning av fast anställd och värnpliktig personal samt som förhandsyrkesmän. Därjämte får underbefälet i mån av lämplighet och uttryckt önskan genomgå fortsatt utbildning, vilken för flertalet leder fram till underofficerskompetens. Huvuddelen av det färdigutbildade manskapet inom armén och kustartilleriet anförtros instruktörstjänst, varvid furirerna i allmänhet tjänstgöra som gruppchefer samt i vissa fall som plutonchefs ställföreträdare. Ett mindre antal, s. k. beställningsmän, tjänstgör som yrkesmän och har i regel tekniska arbetsuppgifter. Inom flot-

tan åter tjänstgör flertalet av furirerna såsom yrkes- och förhandsmän huvudsakligen ombord, medan ett mindre antal tjänstgör som instruktörer vid stam- och värnpliktsutbildning såväl ombord som i land. Inom flygvapnet äro för närvarande arbetsuppgifterna inom teknisk yrkestjänst förhärskande och endast ett mindre antal furirer tjänstgör som trupp utbildare.

Även i andra avseenden än nu angivits gälla särpräglade förhållanden för det kontraktsanställda manskapet vid försvaret. De militära förhållandena ha ansetts fordra, att de anställda, i varje fall under de första anställningsåren, äro förlagda i kasernetablisementen, att de där intaga sina måltider och att de också i andra avseenden bli bundna av militära föreskrifter, såsom i fråga om disponerande av fritiden m. m.

Vad nu anförts gäller kontraktsanställt manskap. Genom 1925 års försvarsbeslut tillkom en ny kategori fast anställt manskap genom inrättandet av beställningar för flaggkorpraler och högbåtsmän vid flottan. Liknande manskapsbeställningar inrättades för överfurirer vid flygvapnet genom 1942 års försvarsbeslut och vid armén och kustartilleriet genom beslut av 1944 års riksdag. Av dessa beställningar, som i motsats till de övriga äro att anse såsom ordinarie — de tillsättas medelst konstitutorial — ha emellertid flaggkorpralsbeställningarna successivt avvecklats, och numera återstå endast ett fåtal sådana.

Det här avsedda manskapet äger, i motsats till vad som gäller för det kontraktsanställda, att kvarstå i tjänst till pensionsåldern, vilken för denna personalkategori är 55 år (för flaggkorpraler 50 år). Av denna anledning plägar detta manskap benämnas långtjänstunderbefäl. För erhållande av överfurirs-(högbåtsmans-)beställning erfordras godkänd genomgången furirsutbildning, en anställningstid som manskap om i regel minst sex år samt visad lämplighet för befordran till överfurir (högbåtsman). För långtjänstunderbefälet föreligger icke skyldighet att vara förlagt i kasern.

Manskapets avlöningsförhållanden regleras för närvarande i huvudsak genom bestämmelserna i manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652).

För det kontraktsanställda manskapet tillämpas för närvarande ett lönesystem, som i olika avseenden skiljer sig från det, som gäller för den statsanställda personalen i övrigt. För ifrågavarande personalgrupp tillämpas nämligen ett s. k. blandlönesystem, vid vilket olika naturaförmåner — fri inkvartering, fri beklädnad och tvätt samt fri förplägnad — tillhandahållas vid sidan av lönen. I vissa fall kunna emellertid naturaförmånerna utbytas mot kontant ersättning, och för vissa av beställningshavarna modifieras blandlönesystemet på sådant sätt, att de i stället för fri inkvartering erhålla ett s. k. hyres- och ortstillägg. Detta, som i motsats till lönen är dyrtortsgraderat, är olika stort för gifta och ogifta och kan till de förra utgå redan efter ett års anställning men till de senare först efter åtta års anställning.

Själva lönen utgår enligt en i manskapsavlöningsreglementet intagen löneplan Ma. Denna upptager tre lönegrader, Ma 1 för menig och vicekorpral,

Ma 2 för korpral och Ma 3 för furir (motsvarande beställningshavare). Löneplanen omfattar 12 löneklasser, av vilka löneklasserna 1—5 tillhöra lönegraden Ma 1, löneklasserna 4—8 lönegraden Ma 2 och löneklasserna 6—12 lönegraden Ma 3. Uppflyttning till högre löneklass inom lönegraden sker, till löneklasserna 2—10 efter en tid av ett år och till löneklasserna 11 och 12 efter en tid av tre år, varunder beställningshavaren tillhört närmast lägre löneklass.

Löneplanen och tabellen över hyres- och ortstillägg äro av följande utseende.

Beställningar	Lönegrad		Löneklass nr	Årslön kronor
	nr	omfattar löneklas- serna nr		
Menig, vicekorpral, vicekonstapel, musikvicekorpral, musikvicekonstapel	1	1— 5	1	684
			2	828
			3	996
Korpral, konstapel, musikkorpral, musikkonstapel	2	4— 8	4	1 176
			5	1 344
			6	1 500
Furir, musikfurir	3	6—12	7	1 620
			8	1 740
			9	1 860
			10	1 980
			11	2 100
			12	2 220

	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	Hyres- och ortstillägg, kronor								
Gift beställningshavare	252	324	396	468	540	612	684	756	828
Annan beställningshavare	168	204	240	276	312	348	384	420	456

Å summan av den med 25 kronor för månad minskade lönen samt hyres- och ortstillägget utgår rörligt tillägg och för närvarande även kristillägg; därjämte utgår provisoriskt lönetillägg. Enligt 1936 års lönekommitté skulle manskapet genom nämnda konstruktion av det rörliga tillägget uppnå en kompensation för levnadskostnadsstegringen, som i möjligaste mån överensstämde med den för civila tjänstemän tillämpade; om naturaförmånerna antoges vara värda omkring 900 kronor vid index 156 och deras värde steg med lika många procent som samtliga levnadskostnader enligt indexet, borde man nämligen, för att på samma sätt som för andra tjänstemän behålla den totala kompensationen vid $\frac{3}{4}$, minska det på den kontanta lönen beräknade rörliga tillägget med ett belopp, motsvarande $\frac{1}{4}$ av stegringen i naturaför-

månernas värde eller, vilket vore detsamma, $\frac{3}{4}$ av stegringen å $\frac{1}{3}$ av naturaförmånernas värde, d. v. s. $\frac{3}{4}$ av stegringen å 300 kronor.

Vid ett bedömande av manskapets nuvarande löneställning bör ihåggkommas, att till de enligt angivna grunder beräknade kontanta löneförmånerna bör läggas ett belopp motsvarande värdet av fria naturaförmåner. Med utgångspunkt från av manskapslöneutredningen verkställda beräkningar, beträffande vilka torde få hänvisas till utredningens betänkande, kan relationen mellan å ena sidan den totala avlöningen för furir och å andra sidan lönebeloppen för civila tjänstemän i olika löneklasser angivas på sätt av följande tabell framgår (vid lönejämförelsen, som avser grundnivån, ha genomsnittstal uträknats för vissa löneklasser på sätt av tabellen framgår; de civila lönerna ha beräknats utan pensionsavdrag). I tabellen ha även angivits de anställningsår, under vilka beställningshavarna kunna beräknas tillhöra de olika löneklasserna vid de befodringsförhållanden, som för närvarande synas vara de vanligast förekommande.

Anställningsår	Militär		Motsvarande civil löneklass					
	lönegrad	löneklass	A-ort		E-ort		I-ort	
			gift	ogift	gift	ogift	gift	ogift
4	Ma3	6	A 3 + 0·326	A 2 + 0·689	A 2 + 0·878	A 1 + 0·423	A 2 + 0·600	Eo a + 0·067
5,6	{	7	A 4 + 0·689	A 4 + 0·053	A 4 + 0·038	A 2 + 0·577	A 3 + 0·600	A 1 + 0·533
7-9		8						
		9						
		10	A 6 + 0·609	A 6 + 0·000	A 5 + 0·692	A 4 + 0·243	A 5 + 0·044	A 2 + 0·978
10-12	{	10						
		11	A 7 + 0·478	A 6 + 0·870	A 6 + 0·438	A 5 + 0·013	A 5 + 0·699	A 3 + 0·644
		11						
		12						
13-15	{	11						
		12	A 8 + 0·348	A 7 + 0·739	A 7 + 0·179	A 5 + 0·767	A 6 + 0·349	A 4 + 0·311
		12						

Av de anförda siffrorna framgår, att relationen i lönehänseende mellan det kontraktsanställda manskapet och annan personal är olika i olika fall, beroende på den ortsgrupp, för vilken jämförelsen sker, och vidare alltefter det fråga är om gift eller ogift beställningshavare. Att fälla ett mera preciserat omdöme om löneställningen i jämförelse med löneställningen i en viss civil lönegrad är dessutom vanskligt av den anledningen, att dessa beställningshavare icke inpassats under någon av de eljest gängse anställningsformerna för statsanställd personal och att lönegradsrelationen blir olika, alltefter den civila personalgrupp — ordinarie, extra ordinarie och extra personal — med vilken manskapet anses mest jämförligt.

Vid en översikt över det kontraktsanställda manskapets ställning böra även omnämnas de särskilda åtgärder, som statsmakterna vidtagit i syfte att underlätta en övergång till lämplig civil anställning i anslutning till avgången från manskapsanställningen. De nu gällande civilanställningsbestämmelserna

äro i huvudsak meddelade år 1945, sedan en omfattande utredning i civilanställningsfrågan ägt rum. Bestämmelserna, av vilka endast vissa äro intagna i manskapsavlöningsreglementet, innebära sammanfattningsvis följande.

a. Den som innehar eller innehaft fast anställning vid försvaret och därvid undergått underbefälsutbildning, äger visst företräde framför eljest jämställd medsökande till civil och civilmilitär befattning i statens tjänst m. m. I viss utsträckning medför företrädesrätten också dispens från eljest stadgad högsta levnadsålder för tillträdande av viss befattning.

Vissa bestämmelser angående handläggningen av anställningsfrågor rörande arbetare ha utformats i syfte att manskap med mer än tre års anställning i vissa sammanhang skall få draga fördel av militäranställningen.

b. Beställningshavare, vilken räknar en anställningstid av minst fyra år, kan beviljas tjänstledighet under sammanlagt högst sex månader för förvärvande av kompetens för civil anställning. Under sådan tjänstledighet utgår i princip oavkortad lön minskad med den ersättning beställningshavaren kan vara berättigad uppbära vid den civila tjänstgöringen.

c. Beställningshavare, som efter en anställningstid av i regel minst fem år avgått, kan under vissa förutsättningar erhålla räntefritt värnpliktslån å högst 5 000 kronor för studier i civilanställningssyfte eller för övertagande eller etablerande av rörelse.

Sådan beställningshavare kan vidare under vissa förutsättningar vid genomgång av yrkesutbildning i civilanställningssyfte komma i åtnjutande av stipendium. Detta må utgå för en tid av högst ett år och med högst 75 kronor för månad.

d. Beställningshavare, som efter en anställningstid av minst sex år avgår utan att erhålla vare sig ny anställning i manskapsbeställning eller sådan militär eller civilmilitär beställning, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet äger tillämpning, må komma i åtnjutande av avskedspremie med ett belopp av 500—800 kronor.

Här avsedd beställningshavare kan vidare komma i åtnjutande av övergångsersättning intill visst belopp, bestämt med hänsyn till avgångslönen och anställningstiden.

Vad *långtjänstunderbefälet* beträffar är lönesystemet för detsamma i princip utformat på samma sätt som det, vilket tillämpas för underofficerare och officerare och som i väsentliga avseenden överensstämmer med det för de civila statstjänstemännen gällande. Detta innebär, att avlöningen i sin helhet utgöres av kontanta löneförmåner. Med dessa ha beställningshavarna att själva bestrida uppkommande kostnader exempelvis för bostad — även tjänstebostad, då sådan förekommer — mat och kläder. Lönen utgår enligt en i manskapsavlöningsreglementet intagen löneplan Mb. Denna upptager två lönegrader, nämligen Mb 1, till vilken höra överfurirer och högbåtsmän, samt Mb 2, till vilken flaggkorpralerna höra. Såsom av det föregående framgår är flaggkorpralsgraden under avveckling, och allenast ett fåtal flaggkorpraler finnas kvar.

Relationen mellan lönebeloppen i lönegraden Mb 1 och lönebeloppen i de för den civila personalen gällande lönegraderna framgår av följande tabell, i vilken för jämförelses skull även angivits motsvarande relation mellan lönerna i sergentlönegraden (UO 1) och i civila lönegrader (siffrorna avse lönerna å högsta ortsgrupp, minskade med pensionsavdrag).

Löne-grad	Löne-klass	Motsvarande civil lönegrad och löneklass	Löne-grad	Löne-klass	Motsvarande civil lönegrad och löneklass
Mb 1	1	A 5: 5 + 0·966 (A 6: 6—A 5: 5)	UO 1	1	A 8: 8 + 0·886 (A 9: 9—A 8: 8)
	2	A 5: 6 + 0·797 (A 6: 7—A 5: 6)		2	A 8: 9 + 0·632 (A 9: 10—A 8: 9)
	3	A 5: 7 + 0·695 (A 6: 8—A 5: 7)		3	A 9: 11 + 0·051 (A 10: 12—A 9: 11)
	4	A 5: 8 + 0·593 (A 6: 9—A 5: 8)		4	A 9: 12 + 0·838 (A 10: 13—A 9: 12)
	5	A 5: 9 + 0·831 (A 6: 10—A 5: 9)		5	A 10: 14 + 0·581 (A 11: 15—A 10: 14)

Såsom av tabellen framgår motsvarar lönegraden Mb 1 nära den civila lönegraden A 6. Lönegraden UO 1 åter har den för viss militär personal sär-
egna konstruktionen, enligt vilken begynnelselönen motsvarar en viss civil
lönegrad (A 8 à A 9) men slutlönen motsvarar en högre civil lönegrad (A 10 à
A 11).

I detta sammanhang må erinras om att A-lönegraderna enligt beslut vid
1946 års riksdag skola vid löneregleringen betecknas Ca och i det här av-
sedda löneläget få sitt nummer förhöjt med fyra enheter. Vid bibehållen rela-
tion mellan lönerna för överfurirer m. fl. och civila tjänstemän skulle för de
förra närmast tillämpas de nya löneklasserna 10, 11, 12 och 13 å löneplan
nr 1. Beslut härom har emellertid icke fattats med hänsyn till det å 1946 års
manskapslöneutredning meddelade uppdraget. Däremot har i enlighet med
förslag av 1945 års lönekommitté beslut preliminärt fattats om att för ser-
geantslönegraden skola tillämpas de nya löneklasserna 13, 14, 16 och 18 å
löneplan nr 1. Emellertid har lönekommittén framhållit, att löneklasserna till
de efter överfurirsgraden följande lönegraderna kunde påverkas av resultatet
av manskapslöneutredningens arbete och att, om därvid eller framdeles fråga
uppkomme om ändrad löneställning för militär personal, det kunde förtjäna
överbägas om ej konstruktionen av de för denna avsedda lönegraderna bor-
de närmare anpassas efter de civila lönegradernas konstruktion.

1946 års manskapslöneutredning.

Såsom förut nämnts har manskapslöneutredningen haft att till övervägan-
de upptaga frågan om en höjning av manskapets löneställning ur rekryte-
ringssynpunkt.

Vid redogörelsen för de allmänna synpunkter, som borde an-
läggas på detta spörsmål, har utredningen förklarat, att rekryteringsfrågan
omfattade följande olika moment, nämligen 1) en kvantitativt och kvalitativt
tillfredsställande nyrekrytering av volontär- och motsvarande beställningar
och 2) det redan anställda manskapets kvarblivande i tjänst i erforderlig ut-
sträckning. I det senare avseendet vore det av vikt att säkerställa dels att ett
erforderligt antal färdigutbildat underbefäl vid första anställningstidens ut-
gång kvarstode för att det beräknade antalet underbefäl skulle finnas dispo-
nibelt i fredsorganisationen, dels att därav det antal underbefäl fortsättnings-
vis kvarstode, som behövdes för att trygga en fullgod rekrytering av under-

officers- och långtjänstunderbefälsbeställningarna (motsvarande civilmilitära beställningar), *dels ock* att överfurirerna kvarstode i tjänst.

Vad först angår *nyrekryteringen* har utredningen framhållit, att en rad andra förhållanden än löneställningen öva inflytande på densamma. Här om har utredningen anfört följande.

Försvarets manskapsrekrytering har alltid visat sig vara i hög grad konjunkturbetonad. Finnas gott om arbetstillfällen på den allmänna arbetsmarknaden för ynglingar, har försvaret alltid haft större eller mindre svårigheter att rekrytera manskapskadern. För närvarande gäller som bekant att ynglingar efterfrågas på praktiskt taget arbetsmarknadens alla områden. Den till följd därav uppkomna bristen har blivit allt större och gjort sig gällande på allt flera områden. Det är icke endast försvarets manskapsrekrytering som försvårats, utan även vissa statliga civila verk ha fått svårigheter att nyrekrytera sin personal och till följd därav tvingats vidtaga särskilda åtgärder. Till den befintliga och alltmer framträdande bristen bidrager givetvis det förhållandet, att de årskullar ynglingar, vilka inträda i arbetsför ålder, för varje år bliva allt mindre till följd av de lägre födelsetalen i slutet av 1920- och början av 1930-talen. Till belysande av den bristande tillgången på ynglingar i förhållande till arbetskraftsbehovet må nämnas, att den offentliga arbetsförmedlingen för varje redovisningsmånad uppgiver en brist på sökande till för ynglingar anmälda lediga anställningar; för september månad 1946 var den uppgivna bristen över 2 000, däri icke inräknats försvarets behov av nya volontärer (motsvarande beställningshavare). Bristen på ynglingar har också kommit till synes vad beträffar antalet inträdessökande till yrkesskolor av skilda slag. Den stora bristen på arbetskraft har nämligen medfört, att ynglingar på den öppna arbetsmarknaden kunna erhålla sådana löner, att de icke finna anledning underkasta sig yrkesutbildning genom att inträda i skola eller utbildningskurs. Det förekommer till och med, att den nyanställda, icke yrkesutbildade ynglingens lön ibland är lika stor som äldre anställdas.

En annan omständighet, som försämrat förutsättningarna att rekrytera manskapskadern, är, att anställning vid försvaret icke längre såsom förr utgör en av de få utvägarna för mindre bemedlade ynglingar att utöver vad folkskolan erbjuder erhålla kunskaper, vilka bereda möjligheter till bättre utkomst. Numera har varje för studier lämplig och intresserad yngling möjligheter att, utan hänsyn till sina eller föräldrarnas inkomstförhållanden, få genomgå allmänt läroverk eller yrkesskola genom att stipendier finnas att tillgå, som i viss utsträckning till och med utgå utan behovsprövning. Samhällets ur andra synpunkter fullt motiverade åtgärder att förhjälpa studiebegåvad ungdom till utbildning kunna alltså sägas ha i viss mån minskat försvarets möjligheter att rekrytera manskapskadern. Å andra sidan må framhållas, att de löneförmåner, vilka utgå under den utbildning, som erbjudes fast anställt manskap, icke torde ha någon motsvarighet på annat håll.

Ytterligare en omständighet, som nu mer än förr kan anses öva inflytande på rekryteringsvilligheten, är det förhållandet, att vunnit anställning i manskapsbeställning icke för alla ger möjlighet till framtida utkomst inom yrket. Även om möjligheterna för det kontraktsanställda manskapet att vinna befordran till pensionsberättigande anställning numera äro avsevärt större än förr, kan i allmänhet likväl endast den mindre delen av de ynglingar, som komma att taga fast anställning, räkna med att få sin framtida utkomst i försvarets tjänst. Utredningen har ansett sig kunna räkna med att även efter genomförande av 1944 års manskapsutrednings förslag det årliga nyrekryteringsbehovet kommer att uppgå till omkring 2 000 ynglingar. Av dessa

kunna i sinom tid omkring 500 beräkna att bliva befordrade till pensionsberättigande anställningar inom försvaret. Återstående 1 500 man i årskontingenten måste förr eller senare söka sig till civil verksamhet. Erfarenheterna ha lärt, att ynglingar och framför allt deras föräldrar vid ynglingarnas inträde på arbetsmarknaden fästa stort avseende vid att det yrke, som väljes, så långt möjligt ger säkerhet för fortsatt utkomst. Den betydande civilanställningshjälp, som efter 1945 års civilanställningsbeslut lämnas avgående militärmanuskap, är avsedd att underlätta civilanställning och därigenom öka intresset för stamanställning trots de med denna anställning förenade mindre goda framtidsutsikterna. Verkningarna av detta beslut ur rekryteringssynpunkt kunna emellertid ännu icke bedömas.

Manskapslöneutredningen har således funnit rekryteringsmöjligheterna vara beroende icke blott av löneläget för nyanställt manskap utan även av andra omständigheter. Under de nuvarande onormala förhållandena på den allmänna arbetsmarknaden är det enligt utredningens uppfattning icke möjligt att tillförlitligt bedöma dessa olika omständigheters inverkan på rekryteringsresultatet under mera normala förhållanden. Utredningen har föreslagit vissa löneökningar för nyanställt manskap. Med hänsyn till den rekryteringsstimulans, som under alla förhållanden måste ligga i de goda utbildningsmöjligheterna i det militära, förklarar emellertid utredningen sig icke i nuvarande arbetsmarknadsläge ha kunnat föreslå en sådan löneökning att enbart genom de utgående löneförmånerna manskapsrekryteringen skulle säkerställas.

Ur rekryteringssynpunkt minst lika viktig som begynnelselönen för nyanställt manskap är enligt utredningens uppfattning löneställningen för *färdigutbildat fast anställt manskap*:

Syftet med volontärrekryteringen är såsom tidigare antytts att för försvaret säkerställa för fredstjänsten erforderlig tillgång på underbefäl, som samtidigt utgör rekryteringskälla för långtjänstunderbefäls-, tekniker- och underofficerskadrarna samt i viss mån även för officerskadern. Det är alltså angeläget sörja för att manskap, som påkostas utbildning till underbefäl, kommer att kvarstå i tjänst och således kan utnyttjas för avsedda uppgifter. Erfarenheterna ha emellertid visat, att en stor del av de anställda efter att under de tre första anställningsåren ha erhållit underbefälsutbildning avgå vid första kontraktstidens utgång i stället för att taga förnyad anställning. I den mån som avgångarna bli så stora, att underbefälskadrarna icke kunna hållas fyllda, uppstå givetvis svårigheter i utbildningsarbetet och manskapsorganisationen fyller heller icke sin avsedda uppgift. Försvaret får då också taga på sig utbildningskostnader för manskap utan att få det beräknade utbytet härav. Rekryteringen av långtjänst- och underofficersbeställningarna blir också äventyrad.

Utredningen har framhållit, att det är självfallet, att manskapet *vid första kontraktstidens utgång* överväger lämpligheten av fortsatt militär anställning med hänsyn tagen såväl till framtidsmöjligheterna inom försvaret som också till de löneförmåner, som erbjudas vid den fortsatta anställningen, jämfört med vad som kan vinnas vid övergång till civil verksamhet. Utredningen har funnit, att de nuvarande löneförmånerna för underbefäl varken motsvara arbetsuppgifterna eller i tillräcklig grad tillgodose försvarets intresse att

kunna i tjänst få behålla i första hand de för fortsatt anställning mest lämpliga. Vid första kontraktstidens utgång äro de anställda färdigutbildade underbefäl och ha — i den mån de icke beordrats till fortsatt utbildning, som syftar till förvärvande av kompetens för officersbefordran — fullgjort ett eller upp till två års praktisk tjänst i för furir avsedd befattning. Furirerna ha en för försvarsorganisationen viktig uppgift att fylla såsom instruktörer vid utbildning av värnpliktiga eller i yrkestjänst. Därjämte skall ett antal lämpliga furirer genomgå fortsatt utbildning för att kvalificera sig för befordran till underofficerare eller för placering i vissa särskilda tjänstebefattningar, i vissa fall i förening med befordran till civilmilitär beställning av underofficers tjänsteklass.

Under framhållande att erfarenheten visat, att avgående underbefäl ha större svårigheter att vinna utkomst på den civila arbetsmarknaden ju högre åldern är vid avgången ur försvarets tjänst, har utredningen uttalat, att det borde eftersträvas att det större fredsbehovet av underbefäl än som svarar mot befodringsmöjligheterna till ålderspensionsberättigande anställningar komme att — åtminstone i huvudsak — finnas bland underbefäl, som icke uppnått en sammanlagd tjänstetid av sex år. Regelmässigt borde alltså avgången ske vid denna tjänstetid i den mån det kunde bedömas, att vederbörande underbefäl icke genom att kvarstå längre hade möjlighet att vinna befordran till ålderspensionsberättigande anställning. Detta låte sig också väl förena med gällande bestämmelser om beredande av ekonomisk hjälp vid övergång till civil verksamhet. De viktigaste civilanställningsförmånerna — avskedspremie och övergångsersättning — tillkomme nämligen de anställda efter en anställningstid av sex år.

Om sålunda *efter sexårsperiodens utgång* i princip endast de furirer, vilka prövats vara lämpliga till fortsatt befordran och som kunde beredas sådan befordran, kvarstode i tjänst, komme detta begränsade antal furirer att regelmässigt anförtros uppgifter av mera kvalificerad natur än dem, som ålades de yngre furirerna. Det vore härvid i allmänhet fråga om arbetsuppgifter, vilka i viss mån vore jämförbara med antingen å underofficer eller å långtjänstunderbefäl ankommande uppgifter. För att säkerställa en kvalitativt fullgod rekrytering av underofficers- och långtjänstunderbefälsbeställningarna vore det nödvändigt, att en något högre löneställning bereddessa furirer så att det erforderliga antalet kunde finna anledning kvarstå i tjänst i avvaktan på att befordran kunde vinnas till underofficer eller långtjänstunderbefäl.

Genom en förbättring av löneförmånerna för manskapet i enlighet med dessa allmänna riktlinjer borde enligt utredningens uppfattning också uppkomma ökade möjligheter att rekrytera underbefälskadern med värnpliktiga, vilka fullgjort första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd). De värnpliktiga finge, om utredningens förslag genomfördes, större anledning än nu att överväga dylik anställning.

Utredningen har vidare ansett, att *överfurirernas löneställning* borde höjas.

I rekryteringsbefrämjande syfte böra enligt manskapslöneutredningens för-

slag, förutom höjning av löneställningen, genomföras vissa förändringar med avseende å det lönesystem och den anställningsform, som nu tillämpas för en del av det för närvarande kontraktsanställda manskapet. För utredningens förslag i dessa delar torde få redogöras innan utredningens förslag rörande manskapets löneställning närmare beröres.

Utredningen har ansett starka skäl tala för att i synnerhet för det äldre, kontraktsanställda manskapet en övergång från blandlönesystemet till kontantlönesystem genomföres. En sådan övergång skulle medföra, att denna personalkategori komme att avlönas efter enahanda grunder, som gälla för andra statsanställda personalgrupper, vilket i och för sig vore en fördel. Därigenom bleve det lättare än nu att tillse, att de grunder, som tillämpades för lönesättningen på den allmänna arbetsmarknaden, bleve bestämmande vid lönesättningen för denna personalgrupp i lika mån som för annan statsanställd personal. Kontantlönesystemet måste anses giva ökad frihet och självbestämmanderätt åt den anställde. Vidare komme vid tillämpande av detta lönesystem den för manskapet nu gällande, föråldrade behovsprincipen att övergivias och lönen komme alltså att utgå med samma belopp, oberoende av om beställningshavaren vore gift eller icke. Dessa faktorer komme enligt utredningens mening att verka rekryteringsbefrämjande.

Härvid har utredningen erinrat om att frågan om en övergång till kontantlönesystem även vid tidigare löneregleringar för manskapet övervägts men att det med hänsyn till då rådande förhållanden icke ansetts möjligt eller lämpligt att övergiva blandlönesystemet för denna personalgrupp. Bland andra hade då administrativa skäl ansetts tala mot att manskapets löner skulle utgå i form av enbart kontantlön, enär de militära organisations- och tjänstgöringsförhållandena nödvändiggjorde tillhandahållande i stor omfattning av naturaförmåner, och följaktligen löneavdrag för sådana förmåner regelmässigt skulle behöva göras. Utredningen hade emellertid funnit, att de skäl, som av tidigare manskapslöneutredningar anförts för bibehållande av naturaunderhåll, numera på det hela taget endast ägde giltighet i fråga om det yngre manskapet, d. v. s. det manskap, som genomgår utbildning och efter avslutad furirsutbildning fullgör sin första praktiska tjänstgöring såsom färdigutbildat underbefäl. Utredningen hade i samband härmed beaktat, att det med hänsyn till s. k. inre tjänst torde vara nödvändigt, att visst antal underbefäl — lämpligen korpraler och ett antal yngre furirer — vore förlagda i kasern.

Utredningen har med hänsyn härtill förordat, att det äldre kontraktsanställda manskapet erhåller avlöning enligt kontantlönesystemet. De skäl, som åberopats för bibehållande av nuvarande blandlönesystem för det yngre manskapet, vore däremot av den art, att utredningen icke ansåge sig böra förorda införande av kontantlönesystem för sistnämnda manskap. Gränsen mellan de båda lönesystemens tillämpningsområden borde närmare bestämt dragas så, att furir efter den första anställningsliden om i regel fyra år —

anställningstiden över stat i förekommande fall icke inräknad — skulle avlönas enligt kontantlönesystemet, medan i övrigt blandlönesystemet borde bibehållas. Härom har utredningen anført följande.

Den egentliga underbefäls- och yrkesutbildningen för fast anställt manskap pågår under omkring $2\frac{1}{2}$ år. Även om det under denna tid förekommer viss trupptjänst och manskapet därefter helt tages i anspråk för befäls- och yrkestjänst, synes det enligt utredningens mening naturligt, att vid en ur lönesynpunkt företagen kategoriindelning av manskapet göra en åtskillnad mellan å ena sidan beställningshavare, som fullgjort viss regelbunden tjänstgöring efter furirsexamens avläggande, och å andra sidan övrigt manskap. Erinras må att en sådan åtskillnad hittills gjorts i anställningshänseende, i det att för det fast anställda manskapet i allmänhet gäller en första kontraktstid om $4\frac{1}{2}$ år — däri i förekommande fall inbegripet överstatsanställning under ett halvt år. Även enligt utredningens förslag skall den första anställningsperioden vara oförändrad och anställningsförhållandet därunder regleras genom kontrakt. Under sådana förhållanden har utredningen ansett naturligast, att även övergången till kontantlönesystem sker efter fyra års anställning på aktiv stat. Det synes uppenbart, att den faktor av rekryteringsbefrämjande karaktär som en övergång från blandlönesystem till kontantlönesystem i och för sig får anses utgöra, bäst utnyttjas om den får sättas in just vid den tidpunkt, då anställningshavarens bundenhet av det tidigare kontraktet upphör. Såsom särskilt villkor för övergång till kontantlön synes böra uppställas, att vederbörande är innehavare av furirsbeställning.

Vid försvaret finnes en mindre kategori fast anställt manskap, som har en första kontraktstid om längst $6\frac{1}{2}$ år — däri i förekommande fall inbegripet sådan överstatsanställning, varunder manskapet erhåller huvudsakligen allmänbildande undervisning — nämligen de från och med innevarande budgetår tillkomna stamflygförarna vid flygvapnet. Med hänsyn till önskvärdheten av att erhålla likformighet i lönesättningen de olika beställningshavaregrupperna emellan synas övervägande skäl tala för att även denna kategori efter fyra års anställning på aktiv stat överföres till kontantlönesystemet. Detta torde, enligt vad som inhämtats från flygledningen, icke medföra några olägenheter, därest kontraktsanställningen bibehålles även efter övergången till sagda lönesystem.

I fråga om anställningsformen har utredningen ansett, att kontraktsanställning bör bibehållas under den första anställningstiden om i regel fyra år, anställningstiden över stat ej inräknad. Beträffande skälen härfor har utredningen anført följande.

Mot kontraktsanställningen kan visserligen anföras, att den binder befattningshavaren till anställningen på ett sätt, som icke är vanligt. Det bör dock här hållas i minnet, att manskapet erhåller avgiftsfri utbildning samt därtill avlöning. Det synes då falla sig naturligt, att den anställda — utom det att han förbinder sig genomgå hela utbildningen — även förbinder sig att kvarstå i tjänst viss tid därefter för att av staten kunna utnyttjas för sådana arbetsuppgifter, för vilka han påkostats utbildning. Då manskapslöneutredningen förordat, att nuvarande kontraktsanställning med en regelmässig anställningstid om fyra år skall bibehållas för här avsett manskap, har utredningen härvid förutsatt, att nu gällande bestämmelser om möjlighet till avsked före kontraktstidens utgång för »framtida väl» fortfarande skola gälla.

Vad åter beträffar manskap, som kvarstår i tjänst efter första kontraktstidens utgång och är innehavare av furirsbeställning, föreslår utredningen att sådan beställningshavare skall beredas anställning som extra ordinarie tjänsteman; i likhet med vad som gäller för närvarande förutsättes emellertid, att anställning såsom furir skall upphöra senast vid 34 års ålder. Förslaget avser bland annat att, i likhet med vad som gäller vid annan statlig extra ordinarie anställning, här åsyftade furirsbeställningar skola bliva förenade med tjänste- och familjepensionsrätt. Utredningen har framhållit, att det kunde ifrågasättas, att pensionsrätten för extra ordinarie furir skulle medföra, att sådan beställningshavare i fortsättningen icke skulle vara hänförlig under militärsättningsförfordningen.

Manskapslöneutredningen har ansett, att den förordade extra ordinarie anställningen i och för sig icke behövde utesluta möjligheten att bibehålla nuvarande ordning med genom kontrakt avtalad anställningstid men att det med fog kunde ifrågasättas, om denna ordning för flertalet av ifrågavarande manskap — stamflygförarna utgöra här ett undantag — vore den mest ändamålsenliga. Med utgångspunkt från den uppfattningen, att kontraktsanställningen med därav föranledda bundenhet för en relativt lång tidsperiod kunde inverka menligt på möjligheten att få underbefäl att kvarstanna i tjänst efter en kontraktstids utgång, har utredningen förordat, att nuvarande kontrakt för de blivande extra ordinarie furirernas del ersättes med för extra ordinarie tjänstemän i allmänhet gällande antagningshandling, varvid emellertid i vederbörliga avlöningsförfattningar borde stadgas skyldighet för såväl staten som den anställda att iakttaga tre månaders uppsägningstid. Rimligt syntes emellertid vara, att den, som bereddes särskild utbildning vid vissa skolor och kurser, förbunde sig att fullfölja densamma och, om så påfordrades, kvarstå i tjänst viss tid därefter. Detta krav syntes kunna tillgodoses genom att såsom förutsättning för kommandering till sådan utbildning finge gälla, att vederbörande avgåve skriftlig förbindelse att kvarstå i tjänst viss tid. Möjlighet borde givetvis finnas att i särskilt fall medgiva avgång ur tjänst före utlöpanet av den generella uppsägningstiden respektive den tid, vederbörande förbundit sig att kvarstå i tjänst i anslutning till utbildning.

Beträffande tillsättning av beställning för sådant manskap, som vid första kontraktstidens utgång till följd av bristande tillgång på furirsbeställningar vid truppförbandet icke kan erhålla sådan, men som truppförbandschef anser ändåck böra beredas fortsatt anställning — huvudsakligen musikmanskap — har utredningen förordat, att kontraktsanställning kommer till användning. Så snart vederbörande kunde beredas extra ordinarie anställning som furir, borde kontraktet upphöra att gälla.

Av praktiska skäl har manskapslöneutredningen ansett mindre lämpligt, att i personalförteckningarna för försvarsgrenarna antalet furirsbeställningar uppdelas på beställningar för kontraktsanställda och beställningar för extra ordinarie furirer. För anslagsberäkningar vore det tillfyllest, att försvarsgrenscheferna såsom underlag för desamma lämnade de anslagsäskande myn-

digheterna årliga uppgifter om det antal furirer av det totala antalet, som under anslagsåret beräknades vara kontraktsanställt.

Sammanfattningsvis innebär sålunda utredningens förslag beträffande anställningsformen följande. Manskapet skall efter i förekommande fall en överstatsanställning av ett halvt år erhålla kontraktsanställning dels för en tid därutöver av fyra år, stamflygförarna vid flygvapnet dock för sex år, dels ock för tid som vederbörande — ehuru lämplig för befordran till furir vid truppförbandet — icke kan erhålla furirsbeställning till följd av bristande tillgång på sådana beställningar. Innehavare av furirsbeställning med mera än fyra års anställning på aktiv stat blir extra ordinarie. För befordran kompetent och lämplig furir kan därefter vinna ordinarie anställning vid försvarsväsendet såsom underofficer eller långtjänstunderbefäl (motsvarande civilmilitära beställningshavare).

I fråga om beräkning av anställning över stat såsom anställningstid har manskapslöneutredningen uttalat, att vid tillämpning av gällande avlöningsbestämmelser tvekan uppstått, huruvida sådan anställning över stat, som enligt meddelade föreskrifter om manskaps- och musikelevers anställning vid krigsmakten skall föregå anställning på aktiv stat, må tagas i beräkning för beställningshavares löneklassplacering och för uppfyllande av villkoren på minsta anställningstid för rätt till vissa i reglementet angivna förmåner. Tiden för anställning över stat syntes hittills ha tagits i beräkning för uppflyttning till 2 löneklassen, oaktat föreskriften därom, att den över stat anställde skall äga åtnjuta lön i likhet med menig i 1 löneklassen, enligt manskapslöneutredningens mening knappast kunde anses innebära, att vederbörande under tiden för anställningen över stat tillhört 1 löneklassen eller överhuvud taget varit underkastad manskapsavlöningsreglementet. Manskapslöneutredningen har föreslagit ett uttryckligt stadgande därom, att här avsedd anställning över stat icke må tagas i beräkning för löneklassplacering eller för rätt till hyres- och ortstillägg, avskedspremie eller civilanställningsförsäkring (sistnämnda förmån motsvarar enligt manskapslöneutredningens terminologi den nuvarande övergångsersättningen).

Såsom av det anförda framgår har manskapslöneutredningen föreslagit, att avlöningen för det yngre manskapet fortfarande skall utgå i form av dels kontant lön, dels ock naturaförmåner, omfattande inkvartering, förplägnad, beklädnad, tvätt m. m. Gift beställningshavare skall vidare under samma förutsättningar som hittills kunna erhålla ett dyrortsgraderat hyres- och ortstillägg i stället för fri inkvartering. Den löneplan och den tabell över hyres- och ortstillägg, som sålunda skulle tillämpas för *blandavlönat manskap*, ha följande utseende.

Beställningar	Lönegrad		Löneklass nr	Årslön, kronor
	nr	omfattar löneklas- serna nr		
Menig, vicekorpral, vicekonstapel, musikvicekorpral, musikvicekonstapel.....	1	1—4	1	1 440
			2	1 680
			3	1 920
Korpral, konstapel, musikkorpral, musikkonstapel	2	4—7	4	2 160
			5	2 400
Furir, musikfurir.....	3	6—7	6	2 640
			7	2 880

O r t s g r u p p				
1	2	3	4	5
Hyres- och ortstillägg, kronor				
384	552	720	888	1 056

Beträffande löneplanens konstruktion m. m. må följande nämnas.

Den kontanta lönen skall liksom hittills utgå med enhetliga belopp för samtliga ortsgrupper. Liksom för närvarande skall lönen allt efter beställningshavarens lönegrad och anställningstid utgå med olika belopp. Antalet löneklasser inom varje särskild lönegrad har dock på samma sätt som för annan personal ansetts böra begränsas till högst fyra, och den för blandavlönad furir avsedda lönegraden har, med hänsyn till att furir i det föreslagna lönesystemet kommer att åtnjuta blandlön under i regel högst $1\frac{1}{2}$ år, begränsats till endast två. Uppflyttning i löneklass avses skola liksom hittills ske årsvis. En av utgångspunkterna för löneavvägningen har varit, att begynnelselönen (exklusive hyres- och ortstillägg samt värde av naturaförmåner) för blandavlönad furir skall vara 2 640 kronor, en annan att begynnelselönen för menig (exklusive värde av naturaförmåner) skall utgöra 1 440 kronor. Hyres- och ortstilläggen för de olika ortsgrupperna ha avvägts på sådant sätt, att spännvidden mellan samtliga avlöningsförmåner å högsta och lägsta ortsgrupp för blandavlönad, till hyres- och ortstillägg berättigad furir i begynnelselöneklassen så nära som möjligt överensstämmer med spännvidden å den nya löneplan nr 1 inom motsvarande löneläge.

Å lön samt hyres- och ortstillägg avses rörligt tillägg skola utgå enligt samma grunder som gälla för annan statsanställd personal med lön enligt det nya lönesystemet. De nuvarande bestämmelserna om rörligt tillägg och kristillägg för blandavlönat manskap innebära, att tillägg för levnadskostnadsstegringen skall utgå — förutom på hyres- och ortstillägget — på den kontanta lönen, minskad med 300 kronor för år. Manskapslöneutredningen har framhållit, att dessa bestämmelser för att i sin tillämpning giva ett ur alla synpunkter godtagbart resultat förutsatte, att naturaförmånernas värde förändrade sig i tiden på samma sätt som levnadskostnaderna i övrigt. Enligt inom utredningen verkställda beräkningar hade emellertid under de

senaste åren värdet av naturaförmånerna stigit mindre än levnadskostnaderna i övrigt, varigenom den nuvarande regeln ledde till för låg total kompensation. Utredningen har därför föreslagit att rörligt tillägg i fortsättningen skall beräknas på hela kontantlönen.

Vad härefter angår innehavare av furirsbeställning, som räknar en anställningstid av fyra år — anställningstiden över stat icke inräknad — har manskapslöneutredningen förutsatt, att sådan *extra ordinarie furir* skall åtnjuta lön enligt den av 1945 års lönekommitté föreslagna och av statsmakterna godkända löneplanen nr 1. Utredningen har föreslagit, att furir vid övergång till kontantlön inplaceras i en lönegrad omfattande löneklasserna 9, 10, 11 och 12 å nämnda löneplan. Det begränsade antal furirer, som ha en tjänstetid på stat av sex år och som av vederbörande chef prövats lämpliga för befordran till högre militär eller civilmilitär beställning samt kunna förväntas ernå sådan befordran, har av manskapslöneutredningen föreslagits skola inplaceras i en lönegrad omfattande löneklasserna 10, 11, 12 och 13 å samma löneplan. Utredningen har därvid ansett sig böra framhålla, att antalet beställningar i den högre furirslönegraden årligen bör fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande försvarsgrenschef, dock inom ramen för högst en tredjedel av totala antalet furirer.

Den löneökning, som i olika lägen kan beräknas enligt utredningens förslag uppkomma för manskap, som för närvarande är kontraktsanställt, framgår för den befodringsgång, vilken synes vara mest vanlig för närvarande, av följande tabell (siffrorna avse högsta ortsgrupp; jämförelse har skett mellan nuvarande avlöning med rörliga tilläggsförmåner efter 31 procent men bortsett från provisoriskt lönetillägg samt ny avlöning med 6 procent rörligt tillägg).

Anställningsår	Blandavlöning (löneplan nr 5)				Kontantavlöning (löneplan nr 1)			
	Lönegrad omfattande löneklasserna nr	Löneklass nr	Avlöningsökning		Lönegrad omfattande löneklasserna nr	Löneklass nr	Avlöningsökning	
			ogift	gift			ogift	gift
1	1—4	1	721	692				
2		2	784	755				
3	4—7	4	844	815				
4	6—7	6	924	895				
5, 6					9—12	9	1 746	1 259
7—9					10—13	11	2 006	1 519
10—12						12	2 125	1 637
13—15						13	2 243	1 756

Beträffande lönerna till *överfurirer och högbåtsmän* har manskapslöneutredningen erinrat om att spännvidden mellan lönebeloppen i lägsta och högsta löneklass för dessa beställningshavare för närvarande nära överensstämmer med och i själva verket är något mindre än den, som gäller för civila tjänste-

män i motsvarande löneläge. I anslutning härtill och jämväl under hänvisning till de av 1945 års lönekommitté gjorda uttalandena med avseende å lönegradskonstruktionen har utredningen ansett, att lönegraden för överfurir och högbåtsman bör bibehållas vid den konstruktion, som allmänt tillämpas inom statsförvaltningen. Vad därefter beträffar lönegradsplaceringen har manskapslöneutredningen framhållit, att den för långtjänstunderbefälet nu gällande — närmast motsvarande nuvarande lönegraden A 6 eller, med den nya beteckningen, Ca 10 — enligt utredningens uppfattning är alltför låg. De arbetsuppgifter och det ansvar, som åläggas dessa beställningshavare, har synts manskapslöneutredningen väl motivera, att överfurirer och högbåtsmän inplaceras i en lönegrad omfattande löneklasserna 12, 13, 14 och 15 å löneplan nr 1. En sådan inplacering på löneplanen skulle medföra, att avståndet mellan överfurirs och fanjunkares slutlön skulle bli fem löneklasser, vilket synts manskapslöneutredningen väl avvägt.

Löneökningen (beräknad på samma sätt som för kontraktsanställt manskap och således inkluderande nu utgående provisoriskt lönetillägg) enligt utredningens förslag beträffande överfurirer och högbåtsmän framgår för högsta ortsgrupp av följande tabell.

Nuvarande		Föreslagen		Avlöningsökning
lönegrad	löneklass	lönegrad	löneklass	
Mb 1	1	Ma 1	12	1 802
	2		13	1 874
	3		14	1 930
	4		15	1 986
	5		15	1 687

Såsom förut berörts omfattar långtjänstunderbefälet även *flaggkorpraler*; flaggkorpralsgraden håller emellertid på att avvecklas, och den för budgetåret 1946/47 fastställda personalförteckningen upptager endast fem sådana beställningar. Manskapslöneutredningen, som erinrat om att de fyra lägsta löneklasserna inom denna lönegrad sammanfalla med de fyra högsta löneklasserna i överfurirslönegraden, har föreslagit, att vid sidan av det nya avlöningsreglementet meddelas bestämmelser, enligt vilka för kvarstående flaggkorpraler skola tillämpas löneklasserna 13, 14, 15 och 16 å löneplan nr 1.

Under erinran om att löneklasserna preliminärt bestämts till för sergeantslönegraden 13, 14, 16 och 18 och för fanjunkargraden 14, 16, 18 och 20 men att därvid uttalats att utredningen angående manskapets löneställning kunde komma att påverka det definitiva ställningstagandet härtill, har manskapslöneutredningen förklarat, att utredningens förslag rörande överfurirer förutsatte en högre begynnelselön för sergeant för att giva en med hänsyn till de båda personalkategoriernas olika utbildning lämpligt avvägd skillnad i begynnelselön. Sålunda böra enligt utredningens mening för *sergeant* tillämpas löneklasserna 14, 15, 16 och 18. I överensstämmelse härmed bör lägsta löne-

klassen för *fanjunkare* vara 15 löneklassen. I anslutning till vad 1945 års lönekommitté uttalat bör för extra ordinarie underofficer och fänrik tillämpas samma löneklasser som för sergeant.

Manskapslöneutredningen har låtit verkställa vissa beräkningar rörande kostnaden för genomförandet av löne regleringen för manskapet. Med utgångspunkt från den 1 september 1946 besatta beställningar har förslagets genomförande beräknats medföra en merkostnad av 16,1 miljoner kronor, vari ingå 9,2 miljoner kronor för nu utgående provisoriskt lönetillägg. I förstnämnda siffra ingår även den löneökning, som skulle följa, om 1945 års lönekommittés förslag rörande löneförbättring för andra personalgrupper erhöles motsvarighet för manskapet. Beräkningar ha även verkställts under andra förutsättningar i fråga om personalbeståndets storlek och sammansättning; beträffande resultatet därav torde få hänvisas till manskapslöneutredningens betänkande. Förslaget om viss höjning av lönerna till underofficerare och fänrikar beräknas medföra en kostnadsökning av omkring 750 000 kronor.

Yttrandena.

De allmänna synpunkter på manskapets lönefråga be dömd ur rekryteringssynpunkter och med hänsyn till arbetsuppgifter m. m., åt vilka manskapslöneutredningen givit uttryck, ha *överbefälhavaren*, *cheferna för armén och marinen*, *statens arbetsmarknadskommission* och *försvarets socialbyrå* uttryckligen förklarat sig dela. I samband härmed ha följande uttalanden gjorts.

Överbefälhavaren: De omständigheter utöver löneläge, avlöningsystem och anställningsform, om vilkas betydelse för nyrekryteringen utredningen erinrat, äro av betydelse också för kvarblivandet. Det är emellertid riktigt, att åtgärder för att säkerställa kvarblivandet ur försvarets synpunkt äro viktiga. Enligt utredningens uppfattning borde förbättrade förmåner vid kvarblivandet skapa ökade möjligheter att rekrytera underbefälskadern med värnpliktiga, vilka fullgjort första tjänstgöring. För egen del anser överbefälhavaren särskilt böra upptagas frågan om förutsättningarna att i viss utsträckning tillgodose behovet av underbefäl med värnpliktiga, som undergått utbildning till värnpliktig underofficer eller officer.

Statens arbetsmarknadskommission: Arbetsmarknadskommissionen biträder vad manskapslöneutredningen anfört i fråga om löneställningen för det fast anställda manskapet. I likhet med utredningen anser kommissionen, att lönesättningen för den, som fullgjort sin första kontraktstid, bör vara så tillfredsställande, att fortsatt anställning visserligen kan anses vara förmånlig men samtidigt vara avpassad med hänsyn till löneläget inom civil verksamhet.

Försvarets socialbyrå: Utredningens förslag äro att från principiella synpunkter hälsa med tillfredsställelse. Reformerna, i vad de avse övergång från blandlön till kontantlön för vissa furirer och en därmed sammanhörande ändring av anställningsformen, torde komma att visa sig vara i särskilt hög grad värdefulla. Med största sannolikhet komma berörda reformer att möjliggöra ökat intresse bland furirerna för kvarstående i tjänst. Det synes även sannolikt, att ett genomförande av manskapslöneutredningens förslag un-

der vissa förutsättningar kan komma att bli av verklig betydelse för ett tillgodoseende värnpliktsvägen av krigsmaktens behov av fast anställt underbefäl.

Det av nu angivna myndigheter fällda allmänna omdömet om utredningens förslag är, att förslagen äro i stort sett tillfredsställande och ägnade att på längre sikt säkerställa rekryteringen. *Statskontoret* har ansett förslaget i de delar, som kunnat bli föremål för ämbetsverkets bedömande, väl avvägt. *Svenska officersförbundet* har uttalat, att förslagen i stort sett utgjorde en god lösning av föreliggande fråga och vittnade om strävan att åstadkomma en radikal förbättring av underbefälets löner.

Överbefälhavaren har i anslutning till det av honom berörda spørsmålet i fråga om rekrytering av underbefälsbeställningar med värnpliktiga, som undergått utbildning till värnpliktig officer eller underofficer, anfört följande.

För att de befälsutbildade värnpliktiga skola intresseras för furirsbeställning böra de i princip erhålla samma förmåner som extra ordinarie furirer enligt utredningens förslag. Härvid avses även möjligheter till befordran till långtjänstunderbefäl, underofficer eller officer på stat samt, efter tre års anställning som extra ordinarie furir, civilanställningsförmåner. Undantag bör dock göras i fråga om avskedspremie. Denna synes nämligen icke böra komma i fråga för extra ordinarie furir, som uppburit premie för utbildning till värnpliktig officer eller underofficer. Särskilt från psykologisk synpunkt sett bör denna premie nämligen utbetalas i vanlig ordning och vid vanlig tidpunkt. Om så icke sker, kan det befaras att, framför allt för värnpliktiga, som stå tveksamma inför fast anställning, uteblivandet av premie vid övergång till fast anställning eller till och med ett blott fördröjande av utbetalningen kan leda till beslut i negativ riktning.

1945 års försvarskommitté har utan att närmare ingå på här berörda spörsmål uttalat, att försvarskommittén räknade med att försvarsorganisationen även i fortsättningen måste i viss utsträckning bygga på fast anställning av manskap. Det framstode då såsom nödvändigt att utmäta de med dylik anställning förenade löneförmånerna så, att de främjade fyllandet av ifrågasvarande personalkadrer.

Tjänstemännens centralorganisation har ansett önskvärt, att blandlönesystemet helt övergäves och ersattes med kontantlönesystemet samt att anställningsformerna för underbefälet utbyggdes att fullt motsvara dem, som gälla för andra militära grupper. *Svenska underofficersförbundet* har ansett, att lönerna för manskapet borde höjas mer än utredningen föreslagit. *Försvarsväsendets underbefälsförbund* har förklarat sig berett att förorda förslagets genomförande under förutsättning att vissa närmare angivna jämkningar vidtoges i detsamma, samt därvid betonat vikten av att en lösning i samförstånd med personalen komme till stånd.

Manskapslönentredningens förslag att för viss del av det nu kontraktsanställda manskapet blandlönesystemet skall bibehållas men att kontantlönesystemet skall införas för det övriga manskapet har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran i remissyttrandena; såsom

förut nämnts har dock tjänstemännens centralorganisation ansett önskvärt att blandlönesystemet helt övergåves. Emellertid ha olika meningar yppats om gränsdragningen mellan de båda systemens tillämpningsområden. I vissa yttranden har påyrkats, att övergången till kontantlönesystem finge ske tidigare än som följde av utredningens förslag, och därvid har även av vissa myndigheter ifrågasatts förkortning av den första kontraktstiden.

Sålunda ha *chefen för marinen, chefen för flygvapnet och flygförvaltningen* samt *försvarets civilförvaltning*, utan att avse förkortning av den första kontraktstiden, ansett lämpligast att övergången till kontantlönesystem skedde redan vid tillträdandet av furirsbeställning. Till stöd för förslaget härom har anförts följande.

Chefen för marinen: Vad manskapslöneutredningen anført i fråga om tidpunkten för övergång från blandlön till kontantlön är icke bärande för marinens del. Någon ytterligare prövning av vederbörande efter tre års tjänst anses icke behöva ske för detta ändamål. Det kan vidare antagas, att övergång till kontantlön redan vid furirsutnämning i vida högre grad kommer att stimulera det underbefäl, som man önskar ha kvar i tjänst efter kontraktstidens utgång, till ett kvarstannande, än en dylik övergång först vid kontraktets utlöpande. Två olika avlöningsssystem för furirer kunna medföra ökat arbete för förvaltningsmyndigheterna.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen: Flera skäl tala för att den föreslagna tidpunkten för övergång från blandlön till kontantlön icke är den lämpligaste. Bland annat uppkomma på detta sätt två kategorier furirer, blandavlönade och kontantavlönade. Främst i förläggnings-, utspisnings- och beklädnadshänseende innebär denna tudelning av en kategori beställningshavare en avsevärd nackdel.

Försvarets civilförvaltning: Huruvida övergången från blandlöne- till kontantlönesystem bör ske först efter det vederbörande beställningshavare uppnått fyra års fast anställning, d. v. s. i samband med den första kontraktstidens utgång, kan synas tveksamt. Om övergången till kontantlönesystemet, såsom utredningen håller före, är ägnad att gynnsamt påverka manskapsrekryteringen — en uppfattning som jämväl civilförvaltningen biträder — förefaller det som om fördelarna i rekryteringsavseende skulle än mera markeras, därest övergången skedde redan vid tidpunkten för befordran till furir. Civilförvaltningen vill för sin del föreslå att — om icke ur militära synpunkter hinder härför möta — övergången till kontantlönesystem får ske redan vid tillträdandet av furirsbeställning.

Försvarsväsendets lönenämnd har framhållit, att ur de synpunkter lönenämnden närmast hade att bevaka hinder icke syntes böra möta mot att övergången till kontantlön knötes till furirsbefordran.

Chefen för armén har anført, att en lång första anställningstid för arméns del innebär en nackdel vid manskapsrekryteringen, bland annat genom att många ynglingar avskräckas för att binda sig för så lång tidrymd som fyra ($4\frac{1}{2}$) år. Det synes troligt att utredningens förslag om ändrade löne- och anställningsvillkor för furirer kommer att medföra ökat intresse för kvarstående i den militära tjänsten efter kontraktstiden utgång, varigenom tillgången till instruktörer kan förutsättas bli tillräcklig. Då alla åtgärder böra vidtagas

för att främja rekryteringen bör under ett fåtal år — förslagsvis fem — provas, huruvida icke en första anställningstid av tre år (vid anställning över stat $3\frac{1}{2}$ år) är lämpligare än den föreslagna. En avkortning av första anställningstidens längd har icke synts böra föranleda någon ändring i utredningens förslag, att övergång till kontantlönesystem bör ske i samband med förlängd anställning i furirsbeställning efter första anställningstidens utgång.

Även *försvarets socialbyrå* har i sitt yttrande ingått på detta spörsmål. Ur innehållet i socialbyråns yttrande må följande anföras.

Det synes sannolikt, att ett genomförande av manskapslöneutredningens förslag i vad gäller ändrade löne- och anställningsvillkor för furirer efter den första kontraktstidens utgång skall komma att medföra ett ökat intresse bland underbefälet för kvarstående i tjänst. Med hänsyn till sannolikheten härav torde en minskning av den första anställningstidens längd till tre år (inklusive tid för anställning över stat $3\frac{1}{2}$ år) icke behöva medföra några större svårigheter att hålla furirkadern fulltalig men väl ägnad att underlätta rekryteringen. Byrån förutsätter härvid, att övergången från blandlönesystem och anställning medelst kontrakt till kontantlön och anställning såsom extra ordinarie befattningshavare skall äga rum i anslutning till utgången av den första anställningen om tre år för dem, som då vunnit furirsbeställning. Möjligen skulle för dessa en övergång från blandlön till kontantlön kunna ske redan efter tre år (inklusive tid för anställning över stat $3\frac{1}{2}$ år), även om övergång till anställning såsom extra ordinarie befattningshavare skulle äga rum först med utgången av en första kontraktsanställningstid om fyra ($4\frac{1}{2}$) år. En reducering av den första kontraktsanställningstidens längd kommer att få större aktualitet, om den fast anställda underbefälkadern, såsom byrån ifrågasatt, kommer att i större utsträckning rekryteras bland befälsutbildade värnpliktiga. Dessa torde nämligen kunna tänkas vara intresserade för den fasta anställningen såsom manskap endast om de i samband med övergång från värnpliktstjänstgöring till fast anställning erbjudas de förmåner i avseende på löne- och anställningsvillkor, vilka avses tillkomma furir efter kontraktsanställningens slut. Något hinder mot att såsom furir anställa värnpliktig, vilken med godkännande vitsord genomgått underofficers- eller officersutbildning, bör enligt byråns förmenande icke föreligga.

Två ledamöter (herrar Berendt och Falk) ha anmält från styrelsens majoritet avvikande uppfattning i vad gäller frågan om den första kontraktsanställningstidens längd, vilken ifrågavarande ledamöter förklarat sig, vad flottan och flygvapnet beträffar, anse även framdeles böra bestämmas till normalt fyra år (inklusive tid för anställning över stat $4\frac{1}{2}$ år); det förutsattes emellertid, att övergången till kontantlön för furirerna komme att ske efter principiellt samma anställningstid vid krigsmakten i dess helhet.

Manskapslöneutredningens förslag har däremot tillstyrkts av *överbefälhavaren* och *statens organisationsnämnd*, varjämte *försvarsväsendets underbefälsförbund*, som i första hand önskade övergång till kontantlönesystem vid furirsbeställnings tillträddande, det oaktat ansett sig kunna godtaga förslaget. Enligt överbefälhavarens mening talar emot en ändring i fråga om kontraktstiden framför allt angelägenheten att under någon tid kunna utnyttja det på statens bekostnad utbildade manskapet. Tidpunkten för övergång till kontantlön behövde icke i och för sig vara beroende av kontraktstidens längd, men en tidigare övergång till kontantlön skulle medföra en betydande kostnadsökning.

Förslaget om extra ordinarie anställning för furirer har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran i yttrandena. Ett undantag gäller dock, i det att *statens organisationsnämnd* ansett försiktigheten bjuda att utgå från uppfattningen, att extra ordinarie anställning bereder trygghet av i stort sett samma beskaffenhet som den vilken tillkommer med fullmakt eller konstitutorial tillsatta ordinarie tjänstemän, och med utgångspunkt härifrån avstyrkt förslaget såsom innebärande en organisatorisk ändring. *Försvarsväsendets underbefälsförbund*, som funnit principiella betänkligheter möta mot att bibehålla skyldigheten att frånträda anställningen vid viss levnadsålder, har vidare ansett, att uppsägningstiden borde vara tre månader från statens sida men en månad från beställningshavarens sida i stället för, såsom utredningen föreslagit, tre månader i båda fallen. Förbundet kunde ej heller biträda manskapslöneutredningens förslag att såsom förutsättning för kommendering till viss utbildning skulle gälla, att vederbörande avgåve skriftlig förbindelse att kvarstå i tjänst viss tid.

Försvarets civilförvaltning har ansett att kontraktsanställningsformen i varje fall borde upphöra i samband med att vederbörande tillträdde extra ordinarie furirsbeställning. Då tillträddandet skedde före utgången av löpande anställningsperiod, borde anställningskontraktet ersättas med en av vederbörande avgiven skriftlig förbindelse att kvarstå i tjänst intill anställningsperiodens utgång.

Det av manskapslöneutredningen berörda spørsmålet, huruvida militäresättningsförordningen borde bibehålla sin tillämplighet å furir även efter extra ordinarieblivandet, har berörts av *försvarets civilförvaltning*, *statskontoret* och *riksförsäkringsanstalten*. Myndigheterna ha erinrat om att långtjänstunderbefälet numera undantagits från förordningens tillämplighet med hänsyn till att beställningarna äro förenade med pensionsrätt. Statskontoret har ansett, att extra ordinarie furir av samma anledning borde undantagas. Försvarets civilförvaltning och riks-försäkringsanstalten ha däremot icke ansett tillräckliga skäl härför föreligga, då anställning som extra ordinarie furir skall upphöra senast vid 34 års ålder, och civilförvaltningen har därjämte framhållit, att ett sådant undantagande skulle sätta extra ordinarie furir i sämre ställning i sjukvårdshänseende än blandavlönat manskap, något som kunde befaras verka hämmande på rekryteringen.

Manskapslöneutredningens förslag rörande beräkning av anställning över stat såsom anställningstid har mött invändningar i vissa remissyttrandena. Härom må nämnas följande.

Chefen för marinen har ansett, att tiden för anställning över stat bör få tillgodoräknas i förevarande avseende och bestämt avstyrkt manskapslöneutredningens förslag i denna del. *Chefen för flygvapnet* och *försvarets civilförvaltning* ha ansett, att överstatsanställningen kunde slopas. *Försvarsväsendets lönenämnd* har föreslagit, att tid för anställning över stat skall få tagas i beräkning för löneklassplacering och för rätt till hyres- och ortstilllägg, avskedspremie och civilanställningsförsäkring. Skulle härigenom de, som innehaft överstatsanställning, anses erhålla en gynnsammare ställning än sådana, som på grund av avlagd realexamen anställdes direkt på aktiv

stat sex månader senare än de förra tagit anställning över stat, syntes kunna övervägas att för de senare medgiva, att det skulle så anses, som om de innehåft anställning över stat under härför föreskriven tid. *Försvarsväsendets underbefälsförbund* har föreslagit, att tillgodoräkning i löneklassplaceringshänseende av tiden för anställning över stat skall medgivas.

Utredningens förslag i fråga om lönebeloppen för blandavlönat manskap har mött invändningar i vissa remissyttranden, i vilka påyrkats större höjningar generellt sett eller i varje fall i de lägre löneklasserna; allmänna uttalanden ha gjorts av *försvarets civilförvaltning* om att de föreslagna lönebeloppen knappast syntes ägnade att stimulera rekryteringen och av *svenska officersförbundet* om att en höjning vore tillrådlig.

Chefen för armén har föreslagit en höjning av kontantlönebeloppen i löneklasserna 1—5 växlande mellan 300 kronor i 1 löneklassen och 60 kronor i 5 löneklassen. Även *chefen för marinen* har ansett önskvärt, att begynnelselönen kunde sättas något högre än som föreslagits.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen åter har förordat en höjning av beloppen i samtliga löneklasser med lägst 300 kronor. Förslaget härom förklaras vara avvägt under hänsynstagande dels till lönerna för civila yrkesarbetare inom motsvarande fack, dels till den större bundenheten i militär tjänst, dels till övertidsarbete och nattarbete, för vilket övertidsersättning ej utgår, dels ock till den för manskapet (utom överfurirer) stipulerade högsta åldersgränsen, efter vilken rekapitulation ej kan ske.

Överbefälhavaren och *försvarsväsendets lönenämnd* ha däremot ansett, att utredningens förslag kan godtagas. Överbefälhavaren har därvid erinrat att löneförmånerna komma att utgå även under den tidrymd av minst fjorton månader, som i vart fall skulle upptagits av värnpliktstjänstgöring.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har förklarat sig icke kunna tillstyrka manskapslöneutredningens förslag i oförändrat skick. En höjning av samtliga lönebelopp å blandlöneplanen med 240 kronor har organisationen betecknat såsom ofrånkomlig. Beträffande därvid tillämpade beräkningsgrunder framgår av yttrandet följande.

Förbundet har ansett, att de sammanlagda förmånerna för gift, blandavlönad personal omedelbart före övergången till kontantlön (enligt normala fall) närmast böra motsvara förmånerna i 8 löneklassen å löneplan nr 1. Detta sammanhänger med att förbundet föreslår, att 10 löneklassen å löneplan nr 1 skall vara begynnelselöneklassen för extra ordinarie furir. Lönebeloppet i 6 löneklassen för blandavlönat manskap bör därför höjas med 240 kronor från 2 640 till 2 880 kronor. Samma höjning anser förbundet ofrånkomlig för övriga löneklasser av blandlöneplanen.

Socialstyrelsen har tillstyrkt manskapslöneutredningens förslag i fråga om rörligt tillägg för blandavlönat manskap. Den föreslagna regeln innebure visserligen icke någon garanti för att den berörda personalen komme att erhålla samma totala compensation som kontantavlönade tjänstemän. Lönetillägg för statstjänstemän i allmänhet vore beroende av utvecklingen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex, som avsåge att följa utvecklingen för samtliga levnadskostnader bland arbetare och tjänstemän, men olika del-

poster kunde, som utredningens beräkningar också visade, förete en annan utveckling, och för att riktigt mäta levnadskostnadsutvecklingen för här berörda kategorier skulle särskilda indexberäkningar behöva utföras. Efter-som tillfredsställande underlag för sådana beräkningar saknades, skulle emellertid även dessa ge ett osäkert resultat. Under dessa omständigheter syntes den av utredningen föreslagna regeln vara den bästa.

Mot utredningens förslag att hyres- och ortstillägg liksom hittills skall tillkomma gift beställningshavare först efter ett års anställning har invändning gjorts av *försvarsväsendets lönenämnd* och *försvarsväsendets underbefälsförbund*, vilka ansett att nämnda villkor bör borttagas. Underbefälsförbundet har därvid anfört att det, så länge som man överhuvud taget tillämpade behovsprincipen, för vilken hyres- och ortstillägget vore ett markant uttryck, icke vore försvarligt att beröva de lägst avlönade befattningshavarna det för familjeförsörjningen absolut nödvändiga tillskottet av hyres- och ortstillägg.

I fråga om löneställningen för extra ordinarie furir innebär, såsom förut anförts, manskapslöneutredningens förslag, att sådan beställningshavare till en början skall tillhöra en lönegrad omfattande löneklasserna 9, 10, 11 och 12, men att furir, som har sex års anställning och vars lämplighet för befordran till högre beställning är prövad och godkänd, skall kunna uppflyttas i en lönegrad upptagande löneklasserna 10, 11, 12 och 13.

Försvarsväsendets lönenämnd tillstyrker förslaget om tillämpandet av en lönegrad upptagande löneklasserna 9—12. Däremot har lönenämnden förklarat sig hysa en viss tvekan om lämpligheten av förslaget att furir efter sex års anställning skall vinna uppflyttning till den högre lönegraden. Lönenämnden har dock funnit sig kunna godtaga förslaget om sådan uppflyttning, därvid emellertid lönenämnden — i likhet med vad manskapslöneutredningen förordat — förutsatte att vissa nu utgående lönetillägg för riktare, plutonbefälhavare vid luftvärnsartilleri och avståndsobservatör skola indragas.

I samtliga övriga remissyttranden har förklarats, att det medförde avsevärda olägenheter att, såsom föreslagits, grunda hänförligheten till den ena eller andra lönegraden på en individuell lämplighetsprövning. Det har bland annat anförts, att denna prövning bleve utomordentligt svår och att den gallring, som åtminstone under vissa förhållanden bleve en följd av förslaget, vore ägnad att skapa irritation såväl inom furirskåren som mellan denna och vederbörande chef.

På grund härav har *chefen för marinen* — som erinrat om att enligt utredningens förslag i stort sett endast sådana furirer, som uppfylla villkoren för befordran, böra tillåtas kvarstå i tjänst mer än sex år — föreslagit, att samtliga furirer efter sex års anställning skola vinna uppflyttning till den högre lönegraden. Ett därmed i huvudsak överensstämmande förslag har framställts av *chefen för armén* och *försvarets civilförvaltning*, innebärande att de båda lönegraderna skola sammanslås till en lönegrad med speciell konstruktion och omfattande löneklasserna 9, 11, 12 och 13.

I motsats till nu nämnda myndigheter ha *överbefälhavaren*, *chefen för*

flygvapnet och flygförvaltningen, försvarets socialbyrå, svenska officersförbundet, svenska underofficersförbundet och försvarsväsendets underbefälsförbund ansett, att de kontantavlönade furirerna borde hänföras till en lönegrad omfattande löneklasserna 10, 11, 12 och 13. Förslaget härom har delvis motiverats med att den av utredningen föreslagna uppdelningen på två lönegrader med lämplighetsprövning för uppflyttning till den högre lönegraden vore oläglig. I övrigt har till stöd för förslaget anförts i huvudsak följande.

Överbefälhavaren: En inplacering i en mot 10 lönegraden för civila befattningshavare svarande lönegrad synes vara motiverad med hänsyn till arbetsuppgifterna. Till jämförelse kan nämnas, att försvarets tjänsteförteckningssakkunniga föreslagit denna lönegrad för bland andra förrådsmän, biträdande mekaniker och bilförare.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen: En jämförelse med civila yrkesarbetare motiverar för kontantavlönad furir inplacering i en lönegrad omfattande löneklasserna 10—13.

Försvarets socialbyrå: Med hänsyn till de på furirerna ankommande arbetsuppgifterna finner sig byrån böra förorda, att berörda furirer inplaceras i en lönegrad omfattande löneklasserna 10—13. Skulle detta av kostnadsskäl eller eljest icke kunna genomföras, torde utredningens förslag böra modifieras på sådant sätt, att den högre lönegraden står öppen för samtliga furirer, vilka kunna räkna en anställningstid av sex år.

Försvarsväsendets underbefälsförbund: För att få en skälig löneställning för kontantavlönade furirer och särskilt för att säkerställa, att de gifta beställningshavarna få en icke alltför obetydlig förbättring i nu utgående förmaner redan vid tillträdet av kontantlön, påyrkar förbundet, att kontantlönegraden för furir skall omfatta löneklasserna 10—13.

Vad angår utredningens förslag i fråga om löneklasserna för överfurirer ha *chefen för flygvapnet och flygförvaltningen, försvarets civilförvaltning och försvarsväsendets lönenämnd* tillstyrkt detsamma eller lämnat det utan erinran.

Överbefälhavaren har funnit löneavvägningen i huvudsak på ett lämpligt sätt anknyta till de nya lönegraderna för underofficerare och officerare men ansett sig dock böra ifrågasätta en höjning av slutlönen till löneklass 16, vilket syntes kunna ske utan att påkalla höjning av slutlöner för sergenter och fanjunkare.

Svenska officersförbundet har ansett, att slutlönen borde höjas att utgå efter 16 löneklassen med hänsyn till att avgången ur tjänst skedde från denna beställning.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har, med erinran att förbundet hos manskapslöneutredningen framlagt förslag om löneklasserna 12, 13, 15 och 17, förklarat sig vilja jämka förslaget på sådant sätt, att lönegraden för långtjänstunderbefäl skulle omfatta löneklasserna 12, 13, 14 och 16. En högre spännvidd mellan begynnelse- och slutlön än som är vanlig för civila befattningshavare borde finnas för långtjänstunderbefäl lika väl som för beställningshavare i andra militära lönegrader.

Mot manskapslöneutredningens förslag rörande löneställningen för kvarvarande flaggkorpraler samt för sergeanter och fanjunkare har icke riktats någon invändning i remissyttrandena. *Svenska underofficersförbundet* har dock ansett, att återverkningarna på underofficerarnas löner av de föreslagna överfurirlönerna vore snävt beräknad och att lösningen i fråga om underofficerslönerna borde betraktas som provisorisk i avbidan på den av 1945 års lönekommitté ifrågasatta genomgripande ändringen av de militära lönegradernas konstruktion. *Tjänstemännens centralorganisation* har givit uttryck åt liknande synpunkter.

1945 års lönekommitté.

Vid utarbetandet av avlöningsbestämmelser för manskapet har lönekommittén i enlighet med sitt uppdrag härutinnan utgått från manskapslöneutredningens förslag i fråga om anställningsform och löneställning. Lönekommittén har sålunda i allmänhet icke för egen del tagit ställning till förevarande spörsmål. Emellertid har lönekommittén uttalat, att den utgått från att manskapslöneutredningens av socialstyrelsen tillstyrkta förslag i fråga om rörligt tillägg för blandavlönat manskap bör genomföras. Vidare har lönekommittén biträtt försvarsväsendets lönenämnds och försvarsväsendets underbefälsförbunds förslag om upphävande av kravet på ett års anställningstid för åtnjutande av hyres- och ortstillägg.

Lönekommittén har inarbetat hyres- och ortstilläggen i lönebeloppen. Kommitténs förslag till löneplan för blandavlönat manskap — av lönekommittén betecknad såsom löneplan nr 5 — upptager sålunda under beteckningen lönegrupp I de av manskapslöneutredningen föreslagna icke dyrortsgraderade lönebeloppen samt under beteckningen lönegrupp II summan av de av utredningen föreslagna icke dyrortsgraderade lönebeloppen och de dyrortsgraderade hyres- och ortstilläggen; lönegraderna ha betecknats Mha.

Lönekommittén har vidare utarbetat förslag till A-avdragsbelopp för blandavlönat manskap. Härom må nämnas följande.

Vad angår de belopp, som i de till löneplan nr 5 hörande föreslagna grundlönetabellerna angivits såsom A-avdrag för beställningshavare med lön enligt nämnda löneplan, erinrar lönekommittén om att motsvarande nu gällande belopp av 1936 års lönekommitté avvägs enligt samma grunder som av nämnda kommitté tillämpats i civila och militära avlöningsreglementena, därvid för det blandavlönade manskapets del hänsyn tagits ej endast till kontantlönen utan även till naturaförmånernas uppskattade värde. 1945 års lönekommitté har i princip tillämpat samma tillvägagångssätt. Härvid har för beställningshavare, i vilkas lön icke inräknats hyres- och ortstillägg, upptagits samma tjänstledighetsavdrag, oberoende av den dyrortsgrupp stationeringsorten tillhör. Tjänstledighetsavdragen för beställningshavare, i vilkas lön inräknats ett belopp motsvarande hyres- och ortstillägg, ha ansetts böra på samma sätt som för övriga tjänstemän avvägas med hänsyn till avlöningens storlek å respektive Ortsgrupp. Med hänsyn till svårigheten att erhålla en fullt riktig uppskattning av naturaförmånernas värde har även för sistnämnda beställningshavare värdet av den fria beklädnaden och förplägnaden m. m. ansetts böra upptagas till samma belopp oavsett Ortsgruppen.

Lönekommittén — som icke ansett sig ha att taga ställning till frågan om slopandet av överstatsanställningen — har vidare föreslagit, att tiden för anställning över stat, i den mån sådan anställning fortfarande kommer att bibehållas, skall för åtnjutande av i reglementet angivna förmåner likställas med anställning på aktiv stat. Detta förslag kommer främst att ha betydelse för personalens löneklassplacering och rätt till civilanställningsförmåner.

Den allmänna löneregleringen för statens befattningshavare har ansetts *Departements-
chefen.* böra omfatta även försvarets fast anställda manskap. För manskapets del har löneregleringen emellertid icke ansetts kunna inskränkas enbart till en uppräknig av lönerna på motsvarande sätt som för befattningshavare i övrigt. En större förbättring av det fast anställda manskapets hittillsvarande löneställning har nämligen syns ofrånkomlig för att säkerställa en tillfredsställande rekrytering. I sådant syfte har även övervägts att för det nuvarande kontraktsanställda manskapet frångå det s. k. blandlönesystemet — som innebär kontant lön jämte fri förplägnad, beklädnad, inkvartering m. m. — och övergå till kontantlönesystem. Manskapslöneutredningen har emellertid ansett nuvarande lönesystem böra bibehållas under den första kontraktsperioden om i regel fyra år — anställningstiden över stat icke inräknad. Den, som efter denna tid kvarstannar i tjänst och innehar eller sedermera erhåller beställning såsom furir, har av manskapslöneutredningen föreslagits skola erhålla extra ordinarie anställning med avlöning enligt kontantlönesystem.

Manskapslöneutredningens förslag att för viss del av det nu kontraktsanställda manskapet blandlönesystemet skall bibehållas men att kontantlönesystem skall införas för det övriga manskapet har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran i remissyttrandena. Emellertid ha olika meningar yppats om gränsdragningen mellan de båda systemens tillämpningsområden, varjämte av vissa myndigheter ifrågasatts förkortning av den första kontraktstidens längd.

För egen del anser jag det motiverat, även av andra skäl än rekryterings-synpunkter, att det nuvarande blandlönesystemet för det fast anställda manskapet vid försvaret i största möjliga utsträckning övergives och ersättes med det lönesystem, som tillämpas för tjänstemän i allmänhet. Jag anser mig sålunda böra biträda manskapslöneutredningens förslag, att det äldre kontraktsanställda manskapet beredes anställning såsom extra ordinarie tjänstemän och avlöning enligt kontantlönesystem. Beträffande gränsdragningen mellan de båda lönesystemen anser jag mig — utan att ingå på frågan om förkortning av den första anställningstiden — böra biträda vad i vissa remissyttranden föreslagits därom, att övergång till kontantlönesystem bör ske i och med tillträdande av furirsbeställning. Jag anser mig därvid böra erinra om att i enlighet med allmänt gällande bestämmelser extra ordinarie anställning må tillträdas först vid viss uppnådd levnadsålder och att befordran till furirsbeställning sålunda icke må ske innan denna levnadsålder uppnåtts. I anslutning till vad manskapslöneutredningen föreslagit beträffande

stamflygförarna vid flygvapnet anser jag vidare, att samtliga extra ordinarie furirer skola vara bundna vid kontraktsanställningen under löpande första kontraktsperiod. Slutligen biträder jag manskapslöneutredningens förslag, att extra ordinarie furir skall vara skyldig att iakttaga tre månaders uppsägningstid.

I fråga om beräkning av anställning över stat såsom anställningstid ansluter jag mig till lönekommitténs förslag.

Manskapslöneutredningen har ifrågasatt huruvida extra ordinarie anställning och därmed förenad pensionsrätt för furirer skall medföra, att dessa beställningshavare icke i fortsättningen skola vara hänförliga under förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring. Med hänsyn till att extra ordinarie furir måste lämna anställningen senast vid 34 års ålder och under beaktande av att undantagande från förordningens tillämpning skulle sätta extra ordinarie furir i sämre ställning i sjukvårdshänseende än blandavlönat manskap anser jag, i likhet med försvarets civilförvaltning och riksförsäkringsanstalten, tillräckliga skäl icke föreligga att undantaga extra ordinarie furir från förordningens tillämpning.

I fråga om lönebeloppen för blandavlönat manskap ha i remissyttrandena påyrkats vissa höjningar. För egen del anser jag de av manskapslöneutredningen föreslagna beloppen i begynnelselöneklasserna väl låga. I viss anslutning till chefens för armén förslag finner jag mig böra föreslå, att de av utredningen föreslagna lönebeloppen i löneklasserna 1—4 höjas med respektive 240, 180, 120 och 60 kronor för år räknat; därvid böra motsvarande jämkningar vidtagas i de av lönekommittén föreslagna A-avdragsbeloppen inom dessa löneklasser. Jag har vidare ansett mig böra biträda försvarsväsendets lönenämnds förslag därom, att hyres- och ortstillägg skall kunna tillkomma gift beställningshavare utan avseende å hans tidigare anställningstid samt att de av 1945 års lönekommitté å löneplan nr 5 använda beteckningarna lönegrupp I och lönegrupp II utbytas mot beteckningarna avdelning A och avdelning B. Förslaget till löneplan nr 5 har utformats i enlighet med det nu anförda.

Manskapslöneutredningens förslag om uppdelning av de extra ordinarie furirerna på två lönegrader har i remissyttrandena mött betänkligheter. Särskilt har framhållits de avsevärda olägenheter, som äro förbundna med förslaget att grunda hänförligheten till den ena eller andra lönegraden på individuell lämplighetsprövning. I flertalet remissyttranden har föreslagits att samtliga furirer skola hänföras till en lönegrad. Därvid har i vissa yttranden förordats, att lönegraden skall omfatta löneklasserna 9, 11, 12 och 13, under det att i andra yttranden föreslagits, att lönegraden skall omfatta löneklasserna 10, 11, 12 och 13. För egen del anser jag den föreslagna uppdelningen på två lönegrader lämplig, varför jag biträder förslaget härom. Jag anser även manskapslöneutredningens förslag i fråga om löneställningen väl avvägt. Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka att uppflyttning till den högre lönegraden skall ske efter individuell lämplighetsprövning. En dylik

prövning måste, såsom i remissyttrandena framhållits, bliva utomordentligt svår och ägnad att skapa irritation såväl inom furirskåren som mellan denna och vederbörande chef. För egen del anser jag mig därför böra föreslå, att samtliga furirer, som kvarstå i tjänst efter viss tids anställning, därefter uppflyttas till den högre lönegraden. Sålunda bör innehavare av furirsbeställning, som räknar en anställningstid i den lägre furirslönegraden av tre år eller en sammanlagd anställningstid i manskapsbeställning av sex år, hänföras till den för furir föreslagna högre lönegraden. Såsom i annat sammanhang anföres, skulle de båda furirslönegraderna betecknas Me 1, omfattande löneklasserna 9, 10, 11 och 12, samt Me 2, omfattande löneklasserna 10, 11, 12 och 13. Med anledning av vad överbefälhavaren anfört vill jag framhålla att någon särskild anordning i lönehänseende enligt min mening icke för närvarande bör vidtagas med avseende å furir, som erhållit sin beställning efter föregående utbildning till värnpliktigt befäl.

Beträffande överfurirer och högbåtsmän ha i vissa remissyttranden föreslagits en högre slutlöneklass än den av manskapslöneutredningen föreslagna (d. v. s. den 15:e). För egen del anser jag manskapslöneutredningens förslag till löneställning för överfurirer och högbåtsmän väl avvägt, varför jag tillstyrker detsamma.

Jag anser mig även böra tillstyrka manskapslöneutredningens förslag, att de under avveckling varande flaggkorpralerna vid marinen övergångsvis skola erhålla lön enligt löneklasserna 13, 14, 15 och 16. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att meddela avlöningsbestämmelser för ifrågavarande beställningshavare.

I likhet med manskapslöneutredningen och försvarsväsendets lönenämnd anser jag, att de särskilda lönetilläggen till riktare m. fl. böra borttagas i samband med löneregleringen.

Slutligen biträder jag manskapslöneutredningens förslag om sådan ändring av tidigare beslutad löneställning för militära beställningshavare, att lönegraden för sergeant och fänrik skall omfatta löneklasserna 14, 15, 16 och 18 samt att lönegraden för fanjunkare skall omfatta löneklasserna 15, 16, 18 och 20.

Såsom i viss mån sammanhängande med löneregleringen för det fast anställda manskapet torde i detta sammanhang få upptagas frågan om anställningspenning och vissa civilanställningsförmåner.

Anställningspenning, avskedspremie och civilanställningsförsäkring.

Vid tillträdande av annan beställning för fast anställt manskap än såsom överfurir eller högbåtsman äger den, som icke förut innehaft sådan anställning, uppbära *anställningspenning* med 50 kronor. Denna anställningspenning har av 1946 års manskapslöneutredning föreslagits höjd till 75 kronor.

I syfte att underlätta övergång till civil verksamhet må vidare enligt gällande bestämmelser annan innehavare av manskapsbeställning än överfurir

och högbåtsman, som efter en anställningstid av minst sex år avgår från den fasta anställningen utan att erhålla vare sig ny anställning i manskapsbeställning vid samma eller annan avdelning av krigsmakten eller sådan militär eller civilmilitär beställning, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet äger tillämpning, komma i åtnjutande av *avskedspremie* och *övergångsersättning*. Avskedspremie utgår, om och i den mån sådan förmån icke åtnjuts vid avgång från tidigare innehavd manskapsbeställning. Premiens belopp utgör 500 kronor för sex års anställning och ökas med 100 kronor för varje ytterligare helt anställningsår, dock att högsta premiebeloppet utgör 800 kronor. Beträffande grunderna för övergångsersättningens bestämmande samt föreskrifterna för åtnjutande av sådan förmån hänvisas till manskapslöneutredningens betänkande (s. 89—90).

Manskapslöneutredningen har ansett sig sakna anledning att föreslå några principiella ändringar i gällande föreskrifter om ifrågavarande civilanställningsförmåner. Utredningen har dock ansett rätten till förmånerna i fråga böra göras beroende av längden av den sista anställningen och föreslagit, att denna tid fastställes till ett år. Beträffande avskedspremien har utredningen i övrigt ansett sig böra förorda, att denna förmån i fortsättningen skall utgå enligt samma grunder som för närvarande.

Vad angår övergångsersättningen har manskapslöneutredningen framhållit, att dess nuvarande benämning föranlett vissa missuppfattningar, såväl bland manskapet som också bland arbetsgivare och andra. Den uppfattningen har ibland kommit till uttryck, att övergångsersättningen under alla förhållanden skall utbetalas till f. d. manskap, som fått övergångsersättningsbelopp fastställt för sig. Då övergångsersättningen emellertid till sin karaktär är en försäkring, avsedd att underlätta övergången till civil verksamhet, har manskapslöneutredningen föreslagit, att den benämnas *civilanställningsförsäkring*. Vidkommande grunderna för fastställande av civilanställningsförsäkringens belopp har utredningen ansett de nuvarande bestämmelserna för fastställande av förmånens storlek alltför invecklade. För att vinna enkelhet vid beräkningen av förmånen har det synts utredningen lämpligt, att försäkringssumman fastställes till visst belopp för varje anställningsår mellan sex och tolv. Dessa belopp borde så nära som möjligt ansluta till de belopp, som framkomma vid beräkning av förmånen med tillämpning av nu gällande grunder å de av utredningen föreslagna lönerna. Manskapslöneutredningen har föreslagit att civilanställningsförsäkringens belopp bestämmes till 2 300 kronor efter en anställningstid av sex år och att beloppet för varje ytterligare anställningsår till och med det tolfte ökas med 500 kronor. Å beloppet har föreslagits att rörligt tillägg skall utgå. I övrigt har utredningen ansett någon ändring i gällande bestämmelser om här avsedd förmån icke vara påkallad. Närmare redogörelse för manskapslöneutredningens förslag återfinnes i utredningens betänkande (s. 91—94), till vilket torde få hänvisas.

I avgivna yttranden ha samtliga myndigheter och personalorganisationer lämnat manskapslöneutredningens här avsedda förslag utan erinran.

För egen del biträder jag manskapslöneutredningens förslag dels om höjning av anställningspenningen till nyanställt manskap från 50 till 75 kronor, dels ock därom, att avskedspremie i fortsättningen skall utgå enligt samma grunder som för närvarande. Jag anser mig även böra biträda utredningens förslag i fråga om civilanställningsförsäkring. Försäkringsbeloppen böra höjas eller sänkas med samma procenttal, som vid tiden för avgången ur tjänst tillämpas i fråga om grundlönen. Vid minskning av försäkringssumman med hänsyn till lön, som må ha utgått under tid för tjänstledighet i civilanställningssyfte, bör så anses, som om lönen utgått efter ortsgrupp 3 och, för det fall att beställningshavaren tillhört lönegrad med beteckningen Mha, efter 9 löneklassen i löneplan nr 1. Likaså bör den för beställningshavaren för sista kalendermånaden i den fasta anställningen gällande månadslönen i förekommande fall beräknas efter ortsgrupp 3 och, för det fall att beställningshavaren tillhörde lönegrad med beteckningen Mha, efter 9 löneklassen i nämnda löneplan.

Jag delar även manskapslöneutredningens uppfattning att såsom villkor för rätt till avskedspremie och civilanställningsförsäkring bör bland annat gälla, att den senast innehavda manskapsanställningen omfattat minst ett år.

III. DEN ALLMÄNNA LÖNEREGLERINGEN.

Jag övergår härefter till att redogöra för grunderna för den allmänna löneregleringen och därmed sammanhängande frågor, varvid jag i huvudsak följer den av lönekommittén iakttagna dispositionen.

Anställningsformerna.

1945 års lönekommitté.

I sitt första betänkande förordade lönekommittén, att för tillgodoseende av förvaltningens normala personalbehov skulle finnas tre huvudanställningsformer: aspirantanställning, extra ordinarie anställning och ordinarie anställning. Lönekommittén uttalar nu, att de nyss angivna huvudanställningsformerna böra tillämpas i fråga om tjänstemannapersonal i alla de fall, där icke särskilda skäl till annat föranleda.

Vad särskilt angår den extra ordinarie anställningsformen framhåller lönekommittén, att det förefaller sannolikt av de uppgifter, som stått till kommitténs förfogande, att vissa befattningshavargrupper eller befattningshavare, som nu avlönas såsom extra tjänstemän eller medelst arvode, rätteligen borde beredas extra ordinarie anställning. Lönekommittén anser, att de olika verken böra närmare undersöka förhållandena i detta hänseende. Kommittén förordar, att extra ordinarie tjänsteman, om ej annat särskilt avtalats eller följer av anställningens tidsbegränsning, alltid skall åtnjuta tre månaders uppsägningstid. Emellertid anser kommittén, att även tjänstemannen skall vara skyldig iakttaga viss uppsägningstid. Denna tid föreslås begränsad till en månad, om annat ej särskilt avtalats eller bestämts för särskilda grupper eller fall. Vad sålunda förordats i fråga om uppsägningstid är endast avsett att gälla vid avgång ur statens eller vederbörande kommuns tjänst. Förlängning av den uppsägningstid, som tjänsteman är skyldig att iakttaga, kan icke utan hans medgivande ske under tiden för löpande anställning. I sitt första betänkande framhöll lönekommittén, att det liksom hittills borde, när en extra ordinarie tjänst blir överflödigt, övervägas, om tjänstemannen ej lämpligen kunde, med bibehållande av extra ordinarie anställning, överföras till annat verksamhetsområde. Enligt lönekommitténs mening bör detta gälla också för det fall, att extra ordinarie tjänsteman finnes på grund av sjuklighet icke kunna sköta sin tjänst och förutsättningar för sjukpensionering icke föreligga.

Lönekommittén understryker, att aspirantanställning givetvis icke alltid måste föregå den mera fasta anställningen. Det bör inom varje särskilt om-

råde eller för särskilda personalgrupper prövas, om och i vad mån aspirantanställningsformen lämpligen bör användas. Då så är fallet, bör formen tillämpas men däremot icke i andra fall. Vid utformningen av författningsbestämmelserna har kommittén utgått från, att anställning såsom aspirant ej bör förekomma för lärarpersonalen inom det statliga och statsunderstödda undervisningsväsendet. Kommittén har ytterligare erinrat om uttalandet i första betänkandet, att aspirantanställningen borde avse en relativt kort tjänstgöringstid, som i allmänhet icke syntes behöva uppgå till mer än 18 månader. När det samtidigt uttalades, att nämnda tid i intet fall borde överstiga tre år, avsågs därmed närmast att klargöra, att endast en löneklass erfordrades för aspirantlönegraderna. På grund av att aspirant icke uppnått den lägsta levnadsålder, som fordras för extra ordinarie anställning, kan det dock förekomma, att i särskilda fall anställningstiden som aspirant kan komma att närma sig eller uppgå till tre år.

För att kunna bedöma behovet av andra anställningsformer än huvudanställningsformerna har lönekommittén införskaffat uppgifter från olika verk och myndigheter rörande bland annat förekomsten av personal, som icke kan eller bör inrymmas i sistnämnda anställningsformer. Lönekommittén har vid sin genomgång av det föreliggande materialet funnit att ytterligare en allmän anställningsform, utöver huvudanställningsformerna, bör närmare regleras i löneförfattningarna. Denna anställningsform, som bör kallas extra anställning, bör konstrueras så, att den kan utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt, när icke någon av de tre huvudanställningsformerna är lämplig att begagna. Den bör således kunna användas för överåriga, underåriga, personer med bristande formell kompetens med avseende å teoretisk eller praktisk utbildning, partiellt arbetsföra, kortvarigt anställda — vare sig orsaken härtill är att tjänstemannen kortvarigt anställes för en stadigvarande arbetsuppgift eller att arbetsuppgiften är tillfällig — och för anställningar av säsongsbetonad eller intermittent karaktär. I anledning av vad kommittén sålunda uttalat beträffande personer med bristande formell kompetens framhåller kommittén, att kompetensföreskrifter enligt dess mening böra meddelas eller särskilda kompetenskrav uppställas endast i den mån verkligt behov härav föreligger och att de icke böra givas mera bindande karaktär än som är nödvändigt.

De grupper, som intaga en i ena eller andra avseendet så särpräglad ställning, att de icke ens kunna inrymmas i den extra anställningsformen, böra enligt lönekommitténs mening antingen regleras genom särskilda, av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser eller enligt bestämmelser av vederbörande verk. Avlöningsreglementena böra icke innehålla några närmare bestämmelser om dessa grupper, och lönekommittén har icke ansett det tillhöra dess uppdrag att framlägga förslag till de särskilda föreskrifter, som böra meddelas utanför reglementena. Lönekommittén har i samband härmed framhållit, att den nu i betydande utsträckning anlitade formen med anställning mot arvode bör i största möjliga utsträckning undvikas och avvecklas för heltidsanställd personal. Sådan personal, som ej erhåller anställning såsom

tjänstemän enligt huvudanställningsformerna och som tages i anspråk inom kollektivavtalsreglerat område, bör enligt lönekommitténs mening avlönas enligt avtalsbestämmelserna.

I fråga om ordinarie och extra ordinarie tjänstemän samt aspiranter framlade lönekommittén i sitt första betänkande förslag om de särskilda lönegradsbeteckningar, som borde tillämpas för tjänster av olika slag, samt om lönegradernas konstruktion. Utöver vad därvid förordades har lönekommittén nu föreslagit, att aspirant skall tillhöra lönegrad med samma nummer som den löneklass, efter vilken lön skall utgå, och således icke, som nu är fallet, tillhöra en på särskilt sätt konstruerad lönegrad med lägre löneklass än som svarar mot lönegradsnumret.

Den som innehar sådan extra anställning, som i det föregående berörts, bör åtnjuta lön enligt allmän löneplan. Lönegraderna för de extra tjänstemännen böra uppbyggas på samma sätt som lönegraderna för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän. Åtminstone för närvarande torde man icke behöva räkna med extra tjänstemän med lön enligt annan löneplan än löneplan nr 1. Deras tjänster böra i enlighet med det eljest tillämpade systemet erhålla lönegradsbeteckningen Cg.

Lönekommittén har icke ansett sig böra föreslå någon ändring i sak i det sätt för bestämmande av tjänsternas lönegrader, som nu tillämpas. Detta innebär, att lönegraden för ordinarie tjänst bestämmes av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, att lönegraden för extra ordinarie tjänst vid de stora affärsverken bestämmes av Kungl. Maj:t, då fråga är om högre tjänst, och eljest av vederbörande myndighet, att lönegraden för annan extra ordinarie tjänst bestämmes av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, då fråga är om högre tjänst — i vissa fall kan härvid ifrågakomma att riksdagsbeslutet erhåller en mera generell räckvidd — och eljest av vederbörande myndighet i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser samt att lönegraden för aspiranttjänst eller extra tjänst, där ej Kungl. Maj:t anorlunda beslutit, bestämmes av vederbörande myndighet. I fråga om aspiranttjänst bör det åläggas myndigheten att åsätta tjänsten det lönegradsnummer, som med två enheter understiger lönegradsnumret för den ordinarie eller extra ordinarie tjänst, som normalt utgör första befordringstjänst från aspiranttjänsten. Och i fråga om extra tjänst bör det föreskrivas, att tjänsten icke må åsättas högre lönegradsnummer än som gäller för ordinarie eller extra ordinarie tjänst av motsvarande slag eller å vilken arbetsuppgifterna äro jämförliga med den extra tjänstens arbetsuppgifter. Saknas dylik motsvarighet bör lönegradsnumret bestämmas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Kommittén anför i samband härmed, att anledning kan föreligga att placera extra tjänst i lägre lönegrad än vad som följer av den nyss angivna jämförelsen. Anställning som extra tjänsteman skall exempelvis, såvida ersättningen ej anses böra bestämmas till lägre belopp än det lägsta som på löneplanen kan ifrågakomma, kunna ske också då vederbörande ännu icke uppnått den lägsta ålder, som fordras för aspirantanställning. Uppenbarligen bör i dylika fall icke kunna tillämpas högre lönegrad

än aspirantlönegraden. Det kan också förekomma, att anledningen till den extra anställningen är sådan allenast partiell arbetsförhet, som inverkar på arbetsprestationen. Även i dylika fall är en lägre lönegradsplacering motiverad. Och naturligtvis kan så också vara fallet vid bristande kompetens hos tjänstemannen med avseende å teoretisk eller praktisk utbildning. Även andra skäl kunna finnas för en lägre placering, men saknas dylika särskilda skäl bör enligt lönekommitténs mening tillämpas den lönegrad, som följer av jämförelsen.

Vid de nuvarande för ordinarie statstjänstemän gällande avlöningsreglementena äro fogade tjänsteförteckningar, som upptaga de tjänster, för vilka reglementena skola gälla. Även vid militära icke-ordinariereglementet finnes fogad en tjänsteförteckning. Lönekommittén har funnit dylika tjänsteförteckningar, vilka ofta undergå ändringar, icke böra bifogas reglementet men anser ändamålsenligt att sådana, uppställda på lämpligt sätt, intagas i statsliggaren.

I fråga om sättet för bestämmandet av tjänsternas antal ifrågasätter lönekommittén icke heller några ändringar i nu tillämpad ordning. Härmed har lönekommittén icke tagit ställning till lämpligheten av att Kungl. Maj:t i den utsträckning, som nu sker, fastställer antalet extra ordinarie tjänster vid särskilda verk.

I den lägsta ålder, som nu gäller för innehav av ordinarie eller extra ordinarie tjänst, föreslår lönekommittén icke någon ändring. För ordinarie tjänst skulle alltså alltså allttjämt gälla en minimiålder av 21 år och för extra ordinarie tjänst av 20 år. För aspirantanställning förordar lönekommittén en minimiålder av 17 år. För extra anställning bör icke gälla någon minimiålder.

Vad angår de med tjänstinnehavet förenade sociala förmånerna förordar lönekommittén, att dessa för extra ordinarie tjänstemän göras lika med de sociala förmåner, som tillkomma motsvarande ordinarie tjänstemän. Såsom motivering härtill har lönekommittén åberopat sina uttalanden i första betänkandet (särskilt å s. 69) angående den extra ordinarie anställningsformens användningsområde m. m.

För aspiranter och extra tjänstemän har lönekommittén förordat en betydande omläggning av de regler, som nu gälla för motsvarande personalgruppers sociala förmåner. Lönekommittén föreslår, att sådan tjänsteman, som icke innehaft sex månaders anställning i statens tjänst (härmed avses även arbetaranställning, anställning mot arvode o. d.) icke skall äga rätt till andra sociala förmåner utöver olycksfallsersättning och dylikt än semester. Från den tid, då han kan räkna sex månaders anställningstid i statens tjänst, bör han med vissa jämkningar erhålla rätt till de förmåner, vilka nu tillkomma extra tjänstemän, intill dess han kan räkna tre års statsanställning. Därefter bör han erhålla samma förmåner, dock ej pensionsrätt, som om han vore extra ordinarie tjänsteman. Statsanställningen bör beräknas på sätt i semesterlagen angives för fastställande av rätten till semester; med tid under vilken arbete utförts, bör härvid likställas tid för semesterledighet samt tjänstledighetstid, under vilken avlöning till någon del utgått. Hänsyn bör

emellertid icke få tagas till tjänstgöring, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i anställning hos staten eller i sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, såvitt icke särskilda skäl föranleda därtill. Med statsanställning bör likställas annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

När lönekommittén uttalar att extra tjänsteman icke skall erhålla pensionsrätt, är detta uteslutande föranlett av att så gäller enligt nuvarande pensionsbestämmelser. Härigenom har ställning icke tagits vare sig för eller mot sådan pensionsrätt, om fråga skulle uppkomma att ändra pensioneringsprinciperna i detta hänseende.

Vad särskilt angår sjukvårdsförmåner har lönekommittén erinrat, att enligt vad som förordades i kommitténs första betänkande (s. 101) skola de förmåner av ifrågavarande slag, till vilka tjänstemännen nu äro berättigade, utgå tills vidare. Detta innebär, att någon ändring av nuvarande sjukvårdsbestämmelser icke skall vidtagas i samband med den nu förevarande löne-regleringen samt att rätten till sjukvårdsförmåner icke skall utsträckas till andra personalgrupper än dem, som nu äro berättigade till sådana förmåner. Det i det föregående framlagda förslaget om rätt till vissa sociala förmåner efter tre års statsanställning är icke avsett att föranleda ändring på denna punkt i den ställning, som sålunda tidigare intagits.

Med avseende å sjukvårdsförmåner för militärt manskap har lönekommit-tén anfört följande.

Gällande manskapsavlöningsreglemente innehåller vissa särskilda bestämmelser i fråga om sjukvård för beställningshavare tillhörande nuvarande löneplan Ma. Dessa innebära främst, att kostnaden för specialistvård och sjukhusvård helt ersättes av statsmedel och att rätten till fri sjukvård, om beställningshavaren vid anställningens upphörande är i behov därav, må omfatta jämväl tid därefter, dock högst ett år. Dessa bestämmelser har manskapslöneutredningen ansett böra alltså gälla för den personal, som även i fortsättningen erhåller avlöning enligt blandlönesystemet, och ej heller lönekommittén har ansett sig böra föreslå någon ändring i vad nu gäller. Beträffande åter den personal av manskapet, som i fortsättningen erhåller avlöning enligt kontantlönesystemet, har manskapslöneutredningen ansett, att i princip samma bestämmelser om sjukvård borde tillämpas för denna personal som för övriga statens befattningshavare med motsvarande anställningsform och avlöningsförhållanden. Beträffande rätten till sjukvård för tid efter avgången ur tjänst kunde dock skäl anföras för att det fast anställda manskapet erhöle en något förmånligare ställning än övriga statens befattningshavare. Manskapslöneutredningen har härvid framhållit, att ett betydande antal furirer icke kunde beredas fortsatt anställning vid krigsmakten utan måste senast det år vederbörande fyllde 34 år lämna den militära tjänsten samt att den, som av vederbörande läkare förklarats oduglig till krigstjänst under återstoden av anställningstiden, utan ansökan skall meddelas avsked. I vissa fall skulle sålunda fast anställt manskap entledigas under tid, då vederbörande åtnjöte sjukvård, och särskilt i sådana fall syntes det icke vara förenat med rättvisa och billighet, att rätten till sjukvård skulle upphöra i och med avgången ur tjänst. Med hänsyn härtill och under erinran om att anställningshavare i reserven, som på grund av sjukdom eller skada

under tjänstgöring intagits på sjukvårdsanstalt, äger under viss tid därefter åtnjuta sjukvård, har manskapslöneutredningen förordnat, att extra ordinarie furir bibehålles vid nuvarande rätt till sjukvård efter entledigandet. Lönekommittén — som erinrat om att kommittén i sitt betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. förordnat en allmän utredning rörande sjukvårdsbestämmelserna — har ansett sig icke böra rikta invändning mot manskapslöneutredningens förslag, som endast innebär att nuvarande bestämmelser bibehållas utan ändring. Lönekommittén har utformat sitt reglementsförslag i enlighet härmed.

Ytterligare har lönekommittén berört en fråga som sammanhänger med bestämmelserna om begravningshjälp för militärt manskap. Kommittén anför.

Enligt för närvarande gällande bestämmelser må, om tjänsteman avlider under tjänstgöring å annan ort än stationeringsorten (förläggningsorten), efter vederbörande myndighets bestämmande i förekommande fall av statsmedel bestridas kostnaderna för transport av den avlidne till stationeringsorten eller till annan ort, i sistnämnda fall dock högst med belopp motsvarande kostnaderna för transport till stationeringsorten. Bestämmelse härom har också intagits i förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente. Manskapslöneutredningen har ifrågasatt om icke, då fråga är om blandavlönat manskap, kostnaderna för transport av den avlidne till hemorten borde bestridas av statsmedel. Att så skulle ske har tillstyrkts av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning och riksförsäkringsanstalten. Överbefälhavaren har därvid framhållit, att ifrågavarande beställningshavare intaga en särställning såtillvida, att de i stor utsträckning ha sitt egentliga hemvist i den ort, där föräldrahemmet är beläget, och att denna ort ofta ej är förläggningsorten. Försvarets civilförvaltning har för sin del anfört, att ett åtagande för staten att ikläda sig kostnaderna för transport av den avlidne till hemorten knappast komme att medföra större utgifter för statsverket än om staten bestrede kostnaderna för transport till förläggningsorten. Med beaktande av vad sålunda uttalats har lönekommittén i sitt reglementsförslag upptagit en föreskrift, gällande för innehavare av beställning, vars lönegrad har beteckningen Mha, och av innebörd, att jämväl kostnaderna för transport av avlidne beställningshavare till den ort, där han före tillträdet av den fasta anställningen hade sitt hem, efter vederbörande myndighets bestämmande må i förekommande fall bestridas av statsmedel.

Lönekommittén har vidare framlagt förslag om förande över stat av lärartjänst, vars innehavare förordnats till rektor. Kommittén anför.

Rektorerna vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter tillsättas medelst förordnande för viss tid, i regel sex år i sänder. I de flesta fall inneha rektorerna vid rektorsförordnandes tillträde ordinarie lärartjänst.

När en ordinarie lärare förordnas till rektor, tillsättes hans lärartjänst med ny ordinarie innehavare. Eftersom emellertid den ifrågavarande rektorn, därest rektorsförordnandet upphör i förtid, enligt särskild bestämmelse har skyldighet — och rättighet — att övergå till sin innehavande lärartjänst, föreligger den situationen, att lärartjänsten i fråga samtidigt har två ordinarie innehavare, nämligen dels den lärare som förordnats till rektor, dels hans successor. Den sistnämnde är vid behov skyldig att låta förflytta sig.

Vid den revision av gällande avlöningsbestämmelser, som i förevarande sammanhang vidtagits, har någon saklig ändring ansetts icke böra föreslås beträffande rätten till förening av rektorstjänst med ordinarie lärartjänst. I formellt hänseende framstår det emellertid såsom ett önskemål, att hithörande bestämmelser bringas i bättre överensstämmelse med inom den civila statsförvaltningen eljest gällande regler, än för närvarande är fallet. Ett dylikt önskemål synes kunna tillgodoses genom analogivis tillämpning av en år 1946 inom statsförvaltningen införd anordning, enligt vilken förordnandetjänstemans fullmaktstjänst i vissa fall föres över stat och en motsvarande på stat befintlig tjänst återbesättes. Nämda förfaringssätt — som av lönekommittén i dess första betänkande förordats till tillämpning i fall då militära beställningshavare förordnas att inneha beställning med arvode i stället för lön — innebär beträffande rektorerna en jämkning av väsentligen formell natur. Författningsmässigt synes densamma, såvitt angår avlöningsreglementet, böra taga sig uttryck i en föreskrift, att med här avsedd rektorstjänst må kunna förenas ordinarie eller extra ordinarie lärarbefattning, dock under förutsättning att vederbörande frånträder utövningen av lärartjänsten.

Vid själva övergången till det ifrågasatta nya förfaringssättet bör beslut av Kungl. Maj:t meddelas angående förande över stat av samtliga de lärartjänster, vilkas innehavare äro förordnade att inneha här avsedda rektorstjänster.

Vad i det föregående anförts angående rektorstjänst förutsättes skola äga motsvarande tillämpning beträffande föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, i den mån denne samtidigt innehar lärartjänst.

I det föregående har behandlats frågan om förande över stat av lärartjänst, vars innehavare förordnats till rektor eller föreståndare för teckningslärarinstitutet. Fråga uppkommer därjämte, om anledning finnes att förordna en dylik anordning i fråga om annan tjänst än lärartjänst, då innehavaren förordnas att vara rektor eller föreståndare för nämnda institut. Såsom exempel härpå kan nämnas det fall, då en dövstumkonsulent (A 21) förordnas till rektor vid dövstumskola. Enligt för närvarande gällande bestämmelser är i sådant fall tjänsteförening icke medgiven, på grund varav den lägre tjänsten måste frånträdas, när rektorsförordnandet tillträdes. En anordning med förande över stat av den lägre tjänsten, därest innehavaren skulle förordnas till rektor, skulle alltså i dylikt fall innebära öppnandet av möjlighet till förening av tjänster i större utsträckning än för närvarande. Tillräckliga skäl härför synas icke föreligga.

Slutligen må framhållas, att något förande över stat givetvis icke ifrågakommer, då till rektor eller föreståndare för teckningslärarinstitutet förordnas en person, som vid förordnandets tillträde icke innehar någon lärartjänst. Skulle emellertid under loppet av förordnandet dylik tjänst förvärfvas, utan att rektorn eller föreståndaren inträder i utövningen av densamma, bör tjänsten i fråga i enlighet med huvudregeln föras över stat.

Beträffande anställningsformerna för det *militära manskapet* torde få hänvisas till nästföregående kapitel.

Yttrandena.

I fråga om uppsägningstiden har *länsstyrelsen i Stockholm* ansett, att behov föreligger av reglerad uppsägningstid även beträffande aspiranter och extra tjänstemän. *Vattenfallsstyrelsen* har hemställt, att en uppsägningstid av tre

månader för extra ordinarie tjänstemän måtte bli normalfallet även vid uppsägning från personalens sida. Styrelsen hemställer även, att i avlöningsreglementet måtte intagas föreskrifter om uppsägningstid jämväl för ordinarie tjänstemän, vilken tid normalt borde utgöra sex månader.

Generaltullstyrelsen har ansett önskvärt, att bestämmelser meddelas angående längden av aspirantanställning, åtminstone vad angår rekryteringspersonal.

Beträffande den förordade nya allmänna anställningsform, som skulle förekomma utöver ordinarie, extra ordinarie och aspirantanställning, nämligen anställning såsom extra tjänsteman, har *kammarrätten* ansett, att extra tjänster icke borde ifrågakomma vid mera varaktig anställning. *Allmänna lönenämnden* har understrukt, att den extra anställningsformen icke bör få missbrukas på så sätt att befattningshavare i onödan bibehålles såsom extra tjänsteman, när anställning såsom extra ordinarie eller ordinarie kan ifrågakomma. Lönenämnden anför vidare följande.

Vad angår användande av anställningsformen såsom extra tjänsteman för underåriga, d. v. s. sådana som icke uppnått minimiåldern för antagning till aspirant, är lönenämnden tveksam om lämpligheten av en dylik anordning. Anledning synes knappast föreligga att här frångå nu gällande system, enligt vilket avlöningsförhållandena för underåriga regleras genom av vederbörande myndighet utfärdade föreskrifter. Vad lönekommittén anført i fråga om anställande såsom extra tjänsteman av personer med bristande formell kompetens med avseende å teoretisk eller praktisk utbildning — eventuellt mot lägre lön än som normalt skulle tillkomma tjänsteman med avsedda arbetsuppgifter — föranleder lönenämnden att framhålla, att bristande kompetens att sköta en viss befattning givetvis bör vara skäl att icke anställa vederbörande såsom ordinarie eller extra ordinarie innehavare av densamma även om att reducera hans lön. Att härvid — såsom lönekommittén gjort — särskilt framhålla brister i den formella kompetensen såsom anledning att vidtaga dylika åtgärder, kan lönenämnden dock icke finna påkallat.

Byggnadsstyrelsen har utgått ifrån att om den vid byggnadsbyrån anställda arvodistpersonalen, vilken avlönas av sakanslag, inplaceras i extra anställning, hinder icke komma att möta att jämväl i fortsättningen sakanslag användas för avlöning av personalen.

Järnvägsstyrelsen håller före, att vid statens järnvägar anställda kontorsvakter och pensionärer icke lämpligen böra antagas till extra tjänstemän. *Vattenfallsstyrelsen* erinrar om de vid vattenfallsverkets byggnadsföretag för kraftstationer och stamlinjer anställda »extra» tjänstemännen, de s. k. byggnadstjänstemännen, vilka avlönas enligt av styrelsen utfärdade särskilda bestämmelser och bland annat äga pensionsrätt. Styrelsen understryker angelägenheten av att styrelsen även i fortsättningen får utfärda särbestämmelser för byggnadstjänstemännen. *Domänstyrelsen* framhåller nödvändigheten av att vid avlöning av vissa byggmästare och förmän m. fl. ej vara bundna av löneplaner. Även *generalpoststyrelsen* anför, att det torde bli nödvändigt att i icke obetydlig omfattning avlöna personal utanför allmän löneplan.

Beträffande befogenheten att bestämma lönegrad för ordinarie och extra

ordinarie tjänster har *försvarets fabriksstyrelse* uttalat, att försvarets fabriksverk borde jämföras med de övriga affärsdrivande verken i detta hänseende.

I fråga om aspiranttjänsternas lönegradsplacering har *socialstyrelsen* föreslagit, att skillnaden mellan rekryteringslönen och den första befordringslönen bestämmas till allenast en löneklass i stället för föreslagna två löneklasser.

Vidkommande lönegradsplaceringen av extra tjänster framhåller *försvarets fabriksstyrelse*, att vid anställning av tekniska befattningshavare för tidsbegränsande arbetsuppgifter en högre löneställning stundom måst utnyttjas än som skulle varit nödvändig, om fråga varit om anställning på längre sikt. Enligt styrelsens mening bör med hänsyn härtil förbudet att utnyttja högre extra befattning än som motsvarar ordinarie tjänst i samma lönegrad något uppmjukas.

Med avseende å minimiåldern för anställning såsom extra ordinarie anser *generalpoststyrelsen*, att densamma bör sänkas från 20 till 19 år. *Kammarrätten* anser rimligt, att den som fullgjort godkänd aspiranttjänstgöring skall, oavsett åldern, kunna förordnas till extra ordinarie tjänsteman.

I anledning av att lönekommittén förordat, att extra ordinarie tjänstemän skola åtnjuta samma sociala förmåner som tillkomma motsvarande ordinarie tjänstemän, har *länsstyrelsen i Karlstad* understrukit nödvändigheten av att de för närvarande tillämpade principerna för ordinariesättning av stadigvarande tjänster bli föremål för en allsidig utredning. Sett i ett större sammanhang skulle en fortsatt återhållsamhet med inrättande av ordinarie tjänster kunna medföra, att tjänstemannakåren i dess helhet i ett kritiskt politiskt läge icke kan upprätthålla den objektivitet och oberoende hållning som våra grundlagar åsyftat.

Länsstyrelsen i Malmö finner den förordade ändringen beträffande sociala förmåner åt aspiranter och extra tjänstemän omotiverad och framhåller därjämte, att de föreslagna bestämmelserna i vissa fall medföra försämring av nuvarande förmåner. Till undvikande av sådan försämring för de nu anställda har *telegrafstyrelsen* ansett nödvändigt, att övergångsbestämmelser utfärdas.

Departements-
chefen.

Vid min anmälan av förslag till propositionen 1946:333 anförde jag bland annat, att spørsmålet om aspirantanställningsformens användningsområde och närmare innebörd borde upptagas till prövning i samband med frågan om de icke-ordinarie anställningsformer, som komme att erfordras utöver de av lönekommittén förordade huvudanställningsformerna. Möjlighet föreligger nu att i ett sammanhang bedöma hela frågan om anställningsformerna för icke-ordinarie personal. För egen del får jag ansluta mig till vad lönekommittén anfört och föreslagit i samband med behandlingen av ifrågavarande spørsmål.

Enligt lönekommitténs förslag skall aspiranttjänst, där ej Kungl. Maj:t anordnande beslutit, åsättas lönegradsnummer av vederbörande myndighet, som härvid skulle ha att tillämpa det nummer, som med två enheter under-

stiger lönegradsnumret för den ordinarie eller extra ordinarie tjänst, som normalt utgör första befordringstjänst från aspiranttjänsten. I anslutning här till vill jag framhålla, att i den mån Kungl. Maj:t kommer att fastställa reglerad befordringsgång för vissa befattningshavargrupper sistnämnda regel torde i vissa fall komma att frångås. Där Kungl. Maj:t enligt för närvarande gällande bestämmelser föreskrivit placering av extra befattning i lönegrad med lägre ordningsnummer än som gäller för motsvarande extra ordinarie tjänst, bör detsamma, där ej skäl till avvikelse föreligga, gälla i fråga om lönegradsplacering av motsvarande aspiranttjänst efter löneregleringens genomförande.

Angående aspiranttidens längd har generaltullstyrelsen ansett önskvärt, att bestämmelser härutinnan meddelas, åtminstone vad angår rekryteringspersonal. Jag vill framhålla, att i den mån det pågående arbetet med införande av reglerade befordringsgångar fullföljes, detta önskemål blir i viss utsträckning tillgodosett. Lönekommittén har föreslagit, att aspiranttiden i intet fall skulle få överstiga tre år. I anslutning här till bör framhållas, att om vid tillämpning av reglerad befordringsgång för viss befattningshavargrupp förutsatts en aspiranttid av exempelvis $1\frac{1}{2}$ år och en aspirant efter utgången av nämnda tid icke fyller villkoren beträffande levnadsålder för att kunna befordras till extra ordinarie enligt befordringsschemat, vederbörande bör, där ej av särskilda skäl anställning såsom extra tjänsteman anses böra tillämpas, kvarstå i anställning såsom aspirant intill dess den avsedda befordran till extra ordinarie kan ske.

Beträffande den nya anställningsform, som föreslås utöver huvudanställningsformerna ordinarie och extra ordinarie tjänsteman samt aspirant och som av kommittén betecknas extra tjänsteman, vill jag erinra om lönekommitténs uttalande, att ifrågavarande anställningsform är avsedd att utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt, när icke någon av de nämnda tre huvudanställningsformerna är lämplig att begagna. På sätt allmänna lönenämnden understrukt bör härvid givetvis tillses, att tjänsteman icke i onödan bibehålles såsom extra tjänsteman, när anställning såsom extra ordinarie eller ordinarie kan ifrågakomma. Beträffande lönegradsplaceringen av extra tjänst får jag anföra, att tillräckliga skäl icke synas mig föreligga att, på sätt försvarets fabriksstyrelse ifrågasatt, i författningsväg öppna möjlighet till placering i högre lönegrad än som gäller för extra ordinarie eller ordinarie tjänst, där sådan tjänst av motsvarande slag eller med jämförliga arbetsuppgifter finnes.

I enlighet med lönekommitténs förslag bör den nu i betydande utsträckning anlitade formen med anställning mot arvode i största möjliga utsträckning avvecklas för heltidsanställd personal. I anledning av vad vissa remissmyndigheter framhållit angående behovet av att kunna avlöna särskilda personalgrupper, exempelvis de s. k. extra tjänstemännen vid vattenfallsverket, utanför löneplanen vill jag uttala, att detta även enligt min mening bör vara möjligt. Av väsentlig betydelse är emellertid att en genomgång sker av de nuvarande arvodesavlönade befattningshavargrupperna i syfte att från

arvodesavlöning utmönstra befattningshavare, beträffande vilka bestämd anledning saknas att icke tillämpa en reguljär anställningsform med lön enligt löneplan. Där arvodesanställning anses vara motiverad, bör vederbörande icke betecknas såsom extra tjänsteman.

Till vattenfallsstyrelsens förslag, att föreskrift om uppsägningstid skall meddelas även för ordinarie tjänstemän, är jag, med hänsyn till denna frågas samband med allmänna tjänstemannarättsliga problem, icke beredd att taga ställning.

De affärsdrivande verken äga för närvarande större frihet än andra verk i fråga om inrättande av extra ordinarie tjänster. Kungl. Maj:t har ävenledes större befogenhet att bestämma antalet ordinarie tjänster vid affärsverken än vid övriga verk. Lönekommittén har ej föreslagit ändring härutinnan. I anslutning till försvarets fabriksstyrelsens förslag bör försvarets fabriksverk, som numera omorganiserats till affärsdrivande verk, jämfästas med de övriga affärsverken i nämnda hänseenden. Beträffande luftfartsverket torde jag få hänvisa till vad som anförts i proposition 1947: 194.

Den av telegrafstyrelsen berörda frågan om övergångsbestämmelser till undvikande av försämring i vissa fall beträffande rätten till sociala förmåner torde jag få återkomma till i annat sammanhang.

I anslutning till lönekommitténs förslag torde bemyndigande av riksdagen böra inhämtas för Kungl. Maj:t att i vissa fall föra rektors lärartjänst över stat och återbesätta den på stat befintliga tjänsten. Jag gör hemställan härom i det följande.

Lönernas rörlighet.

Enligt det vid 1946 års riksdag fattade principbeslutet skola lönerna höjas eller sänkas i viss automatisk anslutning till levnadskostnadernas växlingar. Härom upptager lönekommitténs förslag bestämmelser som i sak överensstämma med principbeslutet.

Vid handläggningen under innevarande år av frågor rörande lönernas rörlighet har man fått anledning uppmärksamma vissa ojämnheter i den automatiska indexregleringens verkningar, vilka ojämnheter sammanhånga med olika sammanträffande förhållanden, däribland beslutade eller aktuella reformer å skatte- och sociallagstiftningens områden. Ojämnheterna äro sådana, att fråga uppkommit om det ej vore skäligt att övergå till en indexberäkning, i vilken skatter och socialpolitiska förmåner icke ingå. I detta läge har vid överläggningar med personalens huvudorganisationer fråga väckts om att, åtminstone för ett budgetår, ersätta den automatiska indexregleringen med en löneförhöjning efter ett fast procenttal, som skulle fastställas efter förhandlingar med personalorganisationerna. Då de inledda förhandlingarna härom icke hunnit avslutas, är det för dagen icke möjligt att framlägga något definitivt förslag i ämnet. För att emellertid hålla vägen öppen för fortsatta överläggningar får jag efter samråd med organisationerna föreslå, att de av lönekommittén föreslagna bestämmelserna om indexreglering av

lönerna förklaras icke skola träda i kraft samtidigt med lönebestämmelserna i övrigt, utan — där ej Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda besluta — den 1 juli 1948. Därigenom skulle samtidigt banas väg för framtida förhandlingar avseende tiden efter nästa budgetår.

När de pågående förhandlingarna slutförts, torde jag få anmäla förslag till proposition i ämnet. Denna proposition bör, allt efter utgången av förhandlingarna, innefatta antingen förslag till viss procentuell löneförhöjning för nästa budgetår eller ock förslag om att redan under nämnda budgetår tillämpa de av lönekommittén föreslagna bestämmelserna om automatisk rörlighet. I sistnämnda fall aktualiseras frågan om ändrade grunder för indexberäkningen.

För närvarande skilja lönebestämmelserna mellan lön och rörligt tillägg. Det rörliga tillägget redovisas särskilt i avlöningsbokföringen och bestrides från särskilda poster i avlöningsstaterna. Dylika särskilda poster äro även upptagna i staterna för nästa budgetår.

I lönekommitténs författningsförslag har emellertid det rörliga tillägget utmönstrats såsom en särskild löneförmån, och i stället har anlitats en konstruktion med förhöjning av lön (och tjänstledighetsavdrag) respektive vikariatsersättning och övertidsersättning; för undvikande av en komplicering av lönesystemet, vilken icke stode i rimlig proportion till frågans ekonomiska betydelse, borde i de undantagsfall, då rörlig avlöning åtnjötes för mer än en befattning, lönerörligheten åvägbringas särskilt för varje befattning. Förhöjningen är avsedd att i de tabeller, som skola utgivas till hjälp vid avlöningsuträkningen, sammanarbetas med grundbeloppen, vilket förutsätter att den ej redovisas särskilt i avlöningsbokföringen. Den sålunda föreslagna anordningen syftar till en väsentlig förenkling i redogörarnas arbete.

Å andra sidan är det angeläget att kostnaderna för förhöjningen redovisas särskilt i avlöningsstaterna, och posterna till rörligt tillägg böra självfallet anlitas härför. Den av lönekommittén åsyftade förenklingen kan emellertid kombineras med en dylik särskild redovisning, om man ej uppställer krav på en exakt uppdelning mellan posten till rörligt tillägg och övriga poster i samma avlöningsstat utan nöjer sig med en efter schematiska grunder företagen uppdelning, som ger i det närmaste riktigt resultat. I fråga härom torde lämpligen kunna fastställas en formel, som innebär att de på viss period belöpande sammanräknade kostnaderna för lön, vikariatsersättning och övertidsersättning fördelas mellan posterna till rörligt tillägg och övriga ifrågavarande anslagsposter i en proportion, som bestämmes av det för perioden gällande procenttalet för förhöjningen. Härvid bör i allmänhet kunna bortses från maximeringen av de lönebelopp, varå förhöjning beräknas. Med lön avses i detta sammanhang enligt löneplan utgående förhöjd lön och sålunda icke arvoden m. m.

Enär den föreliggande frågan bland annat berör kostnadsfördelningen mellan posterna till rörligt tillägg och vissa av riksdagen maximerade anslagsposter, synes riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i angivna riktning böra utverkas.

Löneförfattningarna.

Avlöningsbestämmelserna för statsförvaltningens tjänstemän återfinnas nu i ett flertal författningar och av Kungl. Maj:t meddelade särskilda beslut ävensom i vissa fall i föreskrifter, som utfärdats av statliga myndigheter. De grundläggande bestämmelserna inrymmas i fem avlöningsreglementen — civila och militära avlöningsreglementena, civila och militära icke-ordinarie-reglementena samt manskapsavlöningsreglementet. Vid sidan av dessa reglementen gäller ett särskilt krigsavlöningsreglemente för personal vid krigsmakten under krigstjänstgöring.

Efter mönster av de för statsförvaltningen sålunda gällande avlöningsreglementena ha statsmakterna fastställt avlöningsreglementen jämväl för kommunala skolor, nämligen för folkskolan och för de högre kommunala skolorna. Till avlöningsreglementet för folkskolan an knyter ett särskilt avlöningsreglemente för nomadlärare. Ett särskilt avlöningsreglemente har också utfärdats för de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl.

1945 års lönekommitté.

Lönekommittén har, i anslutning till vad som uttalades i kommitténs första betänkande, föreslagit, att i en förordning, benämnd *statens löneplansförordning*, intagas löneplanerna samt grundlönetabeller över månadslöner, daglöner, löneavdrag (A-avdrag) och övertidsersättning. Av löneplanerna skulle, såsom i annat sammanhang angives, den allmänna dyrortsgraderade löneplanen betecknas såsom löneplan nr 1, den allmänna icke dyrortsgraderade löneplanen såsom löneplan nr 2, löneplanen för provinsialläkare såsom löneplan nr 3, löneplanen för distriktsveterinärer såsom löneplan nr 4 samt löneplanen för det blandavlönade manskapet såsom löneplan nr 5. Vid förordningen skulle fogas en bruttolönetabell. Därjämte skulle vid förordningen kunna fogas de tabeller och anvisningar, som Kungl. Maj:t funne lämpligt utfärda till hjälp vid tillämpningen av bestämmelserna i vederbörande avlöningsreglementen.

Lönekommittén har framlagt förslag till statens löneplansförordning, utformat i enlighet med vad sålunda anförts.

I fråga om övriga avlöningsförfattningar förordar lönekommittén, att en huvudförfattning utfärdas, benämnd statens allmänna avlöningsreglemente.

Vid sidan av detta skulle gälla särskilda avlöningsreglementen *dels* för militära beställningshavare (officerare, underofficerare och manskap), *dels* för lärare i övningsämnen, *dels* för lärarpersonalen vid de högre kommunala skolorna och vid folkskolan, *dels* för nomadlärarna och *dels* för de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. Med undantag för folkskolans avlöningsreglemente och det därtill anknutna avlöningsreglementet för nomadlärarna skulle i de särskilda avlöningsreglementena, så långt sig låter göra, hänvisas till allmänna avlöningsreglementets bestämmelser. Lönekom-

mitten har framlagt förslag till nämnda avlöningsreglementen utom reglemente för övningslärare.

Bestämmelserna i *statens allmänna avlöningsreglemente* böra enligt lönekommittén avse såväl ordinarie som icke-ordinarie personal. Även de tjänstemän, som nu lyda under militära icke-ordinariereglementet, samt ordinarie tjänstemän med lön enligt någon av de nuvarande löneplanerna Ca eller Cb böra tillhöra det allmänna avlöningsreglementet.

I lönekommitténs förslag har reglementets tillämpningsområde bestämts på följande sätt. Såsom en huvudregel har angivits — i tabellarisk form — att reglementet äger tillämpning å alla statliga tjänster, vilka i vederbörlig ordning åsatts sådan lönegradsbeteckning, som lönekommittén i sitt första betänkande förordade för civila (och civilmilitära) tjänster. Härtill anknyter ett särskilt stadgande rörande vissa tjänster vid bank- och fondinspektionen och sparbanksinspektionen. Men härutöver angives att reglementet äger tillämpning i princip på varje annan icke-ordinarie statlig tjänst. Från dessa regler göres dock det generella undantaget, att reglementet icke skall tillämpas, i den mån beträffande vissa grupper av tjänstemän andra avlöningsbestämmelser skola tillämpas enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Om reglementets tillämpningsområde bestämmes på det sålunda förordade sättet, så följer därav att endast statliga tjänstemän bliva underkastade detsamma. Vidare blir reglementet icke tillämpligt på de ordinarie militära beställningshavarna. De icke-ordinarie militära beställningshavarna komma, på grund av det generella undantaget att falla utanför tillämpningsområdet, om såsom lönekommittén förordat ett särskilt avlöningsreglemente utfärdas för militära beställningshavare. Detsamma gäller i fråga om statliga övningslärare och nomadlärare. Vad de förra beträffar bör emellertid beaktas, att en lönereglering, grundad på 1941 års lärarytönesakkunnigas förslag, icke hinner genomföras samtidigt med den allmänna löneregleringen. Med hänsyn härtill ha övningslärarna undantagits från det allmänna avlöningsreglementets tillämpningsområde genom en särskild övergångsbestämmelse. Då det vidare förutsatts, att de ordinarie tjänstemän, å vilka reglementet skulle tillämpas men som anmäla, att de icke vilja underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser, skola bibehållas vid nuvarande förmåner, ha också dessa undantagits genom en övergångsbestämmelse till reglementet. I en övergångsbestämmelse har dessutom angivits, att reglementet icke äger tillämpning å tjänsteman, som är uppförd på indragnings- eller övergångsstat utan tjänstgöringsskyldighet eller å avgångsstat. Det har icke ansetts påkallat, att från tillämpningen av de nya bestämmelserna utesluta dem, som nu kvarstå på äldre stat.

Lönekommittén har härafter angivit de principer, som följts vid utformningen av det allmänna avlöningsreglementet. Kommittén anför härutinnan.

I motsats till vad hittills tillämpats ha gemensamma bestämmelser utformats för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, aspiranter samt extra tjänstemän. Då i stor utsträckning samma föreskrifter skola tillämpas, har det förefallit onödigt tyngande att upprepa dessa föreskrifter för varje särskild anställningsform.

I de nuvarande reglementena för civila statstjänstemän äro, till ett mycket betydande antal, intagna särskilda bestämmelser för vissa tjänstemän eller vissa grupper av tjänstemän. Ofta återkomma härvid samma föreskrifter flera gånger, ehuru de givetvis varje gång avse olika befattningshavare. Avlöningsreglementena ha härigenom erhållit mycket stor omfattning och även överskådligheten har blivit lidande härav. Lönekommittén har ansett sig kunna intaga en avsevärd del av dessa särbestämmelser bland de allmänna bestämmelserna. Specialbestämmelserna ha därigenom begränsats till mera måttliga proportioner.

Lönekommittén anser, att en anmärkning kan riktas mot de nuvarande avlöningsbestämmelserna så till vida, att bland dem äro inrymda en hel del allmänt administrativa föreskrifter, som egentligen icke ha sin plats i avlöningsförfattningarna. Merendels utgöra dessa föreskrifter kompletteringar eller undantag från bestämmelser, som finnas meddelade i instruktioner och andra dylika författningar. Anledningen till förekomsten inom avlöningsförfattningarna av dylika allmänt administrativa bestämmelser är nog främst, att vårt författningssystem saknar en allmän verksstadga, där flertalet av dessa bestämmelser liksom också en del bestämmelser i pensionsförfattningarna rätteligen höra hemma. I avsaknad härav har också lönekommittén måst bibehålla bestämmelserna i avlöningsreglementet; de ha dock där sammanförts till en särskild avdelning. Den blandning av allmänna bestämmelser och detaljföreskrifter, som denna avdelning kommit att innehålla, ger enligt lönekommitténs mening belägg för att en upprepning på och systematisering av detta område är angelägen. I allmänhet har lönekommittén icke i nämnda avdelning intagit några andra bestämmelser än dem, som avlöningsreglementena nu innehålla. Det har dock syntts lämpligt, att i avdelningen intaga de föreskrifter angående bestämmandet av tjänstemans stationeringsort, som nu finnas meddelade i en särskild kungörelse (1941: 962). Lönekommittén har härvid icke ansett sig behöva för de militära beställningshavare, som komma att lyda under det allmänna avlöningsreglementet, använda det nuvarande uttrycket förläggningssort.

Kungl. Maj:t har på särskild framställning i ett antal fall lämnat medgivande av innebörd, att viss tjänsteman eller viss grupp av tjänstemän må i avlöningshänseende hänföras till högre dyrortsgrupp än den stationerings- (förläggnings) orten tillhör.

Lönekommittén har ansett lämpligt att i det nya avlöningsreglementet införas en föreskrift, enligt vilken befogenhet tilläggas Kungl. Maj:t att medgiva undantag från föreskriften om lönens bestämmande efter stationerings- (förläggnings) ortens ortsgrupp.

Till de allmänt administrativa bestämmelserna höra även föreskrifter om arbetstiden och dess fördelning. En sådan föreskrift utgör 19 § i civila avlöningsreglementet angående helgdagsledighet. I nämnda författningsrum anges, att tjänsteman, där arbetets behöriga gång kräver tjänstgöring jämväl under sön- och helgdag, skall, i den mån så utan avsevärda svårigheter kan ske, beredas frihet från tjänstgöring minst varannan sådan dag. Lönekommittén har på grund av vad som yrkats under förhandlingarna ansett sig böra förorda, att bestämmelsen jämkas så, att därav framgår att särskilt beslut fordras för de fall, då bestämmelsen icke skall tillämpas. Det har därvid förutsatts, att dylikt beslut bör föregås av förhandlingar med vederbörande personalorganisation. Att i vissa fall särskilda bestämmelser böra utfärdas för rätt att åtnjuta helgdagsledighet framgår av vad lönekommittén anför vid redogörelsen för den för provinsialläkare och distriktsveterinärer förordade löneregleringen.

Till allmänt administrativa föreskrifter höra också, bland annat, be-

stämmelserna om allmänna lönenämndens uppgifter och organisation. I reglementsförslaget ha lönenämndens uppgifter angivits vara att bereda ärenden, vilka angå löneförhållandena för statstjänstemän och för andra tjänstemän, vilkas avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Lönekommittén har härvid förutsatt, att försvarsväsendets lönenämnd skulle ingå som en del av allmänna lönenämnden. Då det icke syns lönekommittén påkallat, att i avlöningsreglementet meddela föreskrift om antalet ledamöter i allmänna lönenämnden, har den nuvarande föreskriften härom uteslutits.

De ändrade principer i förhållande till vad nu gäller, som lönekommittén sålunda tillämpat, ha jämte de betydande sakliga ändringar, som föreslagits i kommitténs betänkanden, föranlett, att de nuvarande avlöningsbestämmelserna måst i mycket betydande omfattning omformuleras. Även jämkningar ha därvid företagits. I den mån dessa ej särskilt motiveras i betänkandet, har lönekommittén hänvisat till författningstexten. Kommittén förutsätter att en del tillämpningsbestämmelser komma att behövas.

Vad härefter angår det av lönekommittén framlagda förslaget till *avlöningsreglemente för militära beställningshavare* må inledningsvis erinras, att frågan om lönereglering för fast anställt manskap inom försvaret och vissa därmed sammanhängande frågor behandlats i ett särskilt kapitel i det föregående. I det följande upptagas vissa andra spørsmål berörande det nya militära avlöningsreglementet. Lönekommittén anför härutinnan följande.

Civilmilitära och vissa civila tjänstemän vid försvaret skola enligt vad lönekommittén tidigare förordnat inordnas under statens allmänna avlöningsreglemente. Lönekommittén har öfvervägt att föreslå, att jämväl den militära personalen skulle inordnas under det allmänna avlöningsreglementet, men har ej ansett sig böra framlägga förslag i sådan riktning. Även om sålunda avlöningsbestämmelserna för den militära personalen ej för närvarande direkt infogas i det allmänna avlöningsreglementet, har det syns lönekommittén lämpligt att det nya militära avlöningsreglementet — som skulle vara gemensamt för manskap och annan militär personal — utformas på sådant sätt, att enligt detsamma det allmänna avlöningsreglementet, med vissa särskilt angivna tillägg och undantag, skall i tillämpliga delar gälla för här avsedd personal. Då de militära redogörarna i allt fall måste förskaffa sig fullständig kännedom om innehållet i statens allmänna avlöningsreglemente, vilket är tillämpligt på civil och civilmilitär personal inom försvaret, har det syns vara ur redogörarnas synpunkt mest tilltalande, att de avvikelser, som skola gälla för militär personal, direkt angivas. Därigenom ha också onödiga upprepningar kunnat undvikas. Lönekommittén — som tillämpat samma anordning i fråga om vissa reglementen, till vilka förslag framlagts i betänkandet angående statens allmänna avlöningsreglemente m. m. — har därvid icke förbisett, att ifrågavarande anordning i detta fall kan nödvändiggöra, att i ett nytt krigsavlöningsreglemente meddelas fullständiga bestämmelser i stället för, såsom för närvarande, hänvisningar i åtskilliga avseenden till gällande fredsavlöningsbestämmelser. Det har emellertid syns lönekommittén som om en dylik anordning under alla förhållanden vore att föredraga i fråga om krigsavlöningsbestämmelserna, vilka ej sällan torde komma att tillämpas av personal utan full förtrogenhet med fredsavlöningsbestämmelserna.

De föreslagna reglementsbestämmelserna äro i åtskilliga fall av samma sakliga innebörd som för närvarande gällande bestämmelser. I den mån detta är fallet, har lönekommittén icke ansett erforderligt att närmare beröra desamma. I vissa andra avseenden, där de föreslagna bestämmelserna ha annat

innehåll än de nuvarande, har lönekommittén hänvisat till de förslag, som kommittén framlagt i sina båda tidigare betänkanden eller som avgivits av manskapslöneutredningen.

I fråga om tillämpningsområdet för avlöningsreglementet för militära beställningshavare och därmed sammanhängande frågor anför kommittén, att reglementet i första hand är avsett att tillämpas å sådana militära beställningshavare, för vilka militära avlöningsreglementet eller manskapsavlöningsreglementet nu gäller, d. v. s. innehavare av beställningar på aktiv stat vid försvaret. Tekniskt sett skulle emellertid tillämpligheten på motsvarande sätt som skett i fråga om statens allmänna avlöningsreglemente bestämmas av att vederbörande beställning åsatts lönegradsbeteckning och lönegradsnummer i enlighet med vissa i reglementet angivna normer.

De beteckningar och nummer, som för olika anställningsformer böra tillämpas, då lönen skall utgå enligt löneplan nr 1, ha redan angivits i lönekommitténs betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m., såvitt fråga är om ordinarie beställningshavare samt fänrik och extra ordinarie underofficer. 1946 års manskapslöneutredning har föreslagit, att extra ordinarie anställning med lön enligt löneplan nr 1 även skall tillkomma furirer tillhörande två olika lönegrader. Dessa lönegrader böra på samma sätt som lönegraderna för fänrikar och extra ordinarie underofficerare erhålla beteckningen Me. De extra ordinarie beställningshavarna ha av manskapslöneutredningen avsetts skola i allmänhet tillsättas medelst förordnande, men stamflygförarna ha föreslagits skola bibehållas vid anställning medelst kontrakt under löpande kontraktstid även efter övergång till extra ordinarie anställning.

Vad angår beställningshavare med lön enligt löneplan nr 2, angav lönekommittén i sitt betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m., att lönegradsbeteckningarna för dem borde vara Mo och Mp, alltefter det beställningarna tillsattes medelst fullmakt eller medelst förordnande för viss tid. Då även tillsvidareförordnande att innehava sådan beställning torde kunna förekomma, föreslår kommittén att härtill lägges beteckningen Mr.

I fråga om löneplan nr 5 föreslår lönekommittén, att de lönegrader, som enligt manskapslöneutredningens förslag skola tillämpas för meniga och vicekorpraler samt för korpraler, skola betecknas såsom Mha 1 och 2.

Bortsett från innehavare av manskapsanställning över stat framlägger lönekommittén icke förslag om att det nya avlöningsreglementet skall erhålla tillämpning å andra beställningshavare än de å aktiv stat uppförda.

Beträffande vissa allmänna förvaltningsbestämmelser föreslår lönekommittén, att beställning skall åsättas lönegradsbeteckning och lönegradsnummer av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut samt att, med nedan angivet undantag, i samma ordning skall bestämmas antalet beställningar. Härmed har lönekommittén icke avsett att taga ställning till frågan, i vilken utsträckning sådant beslut bör innebära ett angivande av antalssiffror eller allenast grunderna för bestämmande av antalet beställningar.

Manskapslöneutredningens förslag innebär, att av de furirer, som erhålla extra ordinarie anställning, en del borde erhålla en något högre löneställning. Antalet beställningar i den högre lönegraden borde årligen fastställas

av Kungl. Maj:t efter förslag av försvarsgrenschef, dock inom ramen för högst en tredjedel av totala antalet furirsbeställningar.

1945 års lönekommitté, som ej haft att för egen del taga ställning till manskapslöneutredningens förslag rörande anställningsform och löneställning för manskapet, har utgått från att vid förslagets genomförande det totala antalet furirsbeställningar bör fastställas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

Lönekommittén har i detta sammanhang ingått på frågan om löneklassplacering m. m. i vissa fall vid tillträdande av beställning tillhörande nuvarande löneplanerna Ma och Mb. Bestämmelser i sak motsvarande de nuvarande ha av manskapslöneutredningen intagits i dess förslag till avlöningsreglemente för blandavlönat manskap. Lönekommittén har däremot ansett att denna fråga borde regleras vid sidan av reglementet. Med stöd av 2 § 1 mom. och 27 § 5 mom. av det föreslagna militära reglementet samt 23 § statens allmänna avlöningsreglemente bör enligt kommittén Kungl. Maj:t, i den mån så finnes skäligt, utfärda bestämmelser varigenom här avsedd tid må anses såsom anställning i beställning på aktiv stat.

Lönekommittén har också berört *frågan om riksdagens medverkan vid avlöningsförfattningars utfärdande och vid ändringar i dem.*

Vid en historisk återblick kan man i fråga om avlöningsbestämmelser för ordinarie statstjänstemän utan svårighet skönja en klar och fortgående tendens till utvidgning av riksdagens medverkan vid avlöningsföreskrifternas fastställande. De tidigare avlöningsreglementena innehöllo således mestadels endast mera allmänna och summariska bestämmelser, medan tillägg till och kompletteringar av bestämmelserna meddelades i särskilda, av Kungl. Maj:t utfärdade författningar. Vid 1897 års lönereglering för personalen vid statens järnvägar blevo också föreskrifter om åtskilliga förmåner, exempelvis läkarvård, reseersättningar, avlöning vid avhållande och avstängning från tjänstgöring, meddelade av Kungl. Maj:t. Och 1907 års avlöningsreglemente för statskontoret omfattade i stort sett, utom vissa allmänt administrativa föreskrifter, endast bestämmelser om lönens bestämmande, om semesterrätt samt om avlöning vid sjukdom och vid tjänstgöringshinder. Redan i samband med avlöningsrevisionerna åren 1919 och 1920, vilka påverkades av strävandena efter ett förenhetligt avlöningsreglemente, kommo emellertid en del tidigare av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter att införas i de reglementen, som till sin ordalydelse underställdes riksdagens prövning. Alltjämt blevo dock viktiga avlöningsbestämmelser av allmän räckvidd meddelade av Kungl. Maj:t och några klara gränser för uppdelningen av bestämmelserna funnos icke. Det kan som ett exempel nämnas, att reglementena innehöllo regler om avlöning under sjukdom, medan i de av Kungl. Maj:t ensam utfärdade tilläggsbestämmelserna stadgades om avlöning under ledighet för hälsans vårdande. Detta förhållande föranledde också invändningar av 1928 års lönekommitté, som för sin del ansåg riktigast att sammanföra alla bestämmelser av mera allmängiltig natur i själva avlöningsreglementet. I sitt förslag inar-

betade därför kommittén i avlöningsreglementet de av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifterna om tjänstledighetsavdrag, tjänstedräkt, läkarvård, tjänstgöringstraktamente, flyttningersättning, övertidsarbete m. m. Kommittén uttalade härvid att eftersom avlöningsreglementet skulle fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, skulle riksdagens inflytande å avlöningsbestämmelserna komma att i viss mån utsträckas genom förslaget. Såvitt kommittén kunde finna, behövde emellertid förslaget i denna del knappast vålla några betänkligheter. De av Kungl. Maj:t utfärdade tilläggsbestämmelserna hade icke varit underkastade flera eller större förändringar än själva avlöningsreglementet, och med hänsyn till den erfarenhet man vunnit av det nya lönesystemet borde det snarare vara till fördel för alla parter, om å ifrågavarande avlöningsföreskrifter förlänades den ökade stadga, som ett intagande i reglementet kunde sägas innebära. Förslaget blev aldrig genomfört, men 1936 års lönekommitté byggde i allt väsentligt sitt förslag på detsamma. De närmare bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente och flyttningersättning blevo dock uteslutna.

I fråga om icke-ordinarie statstjänstemän funnos i de äldre avlöningsreglementena för kommunikationsverken generella stadganden om rätt för Kungl. Maj:t att bestämma grunderna för avlöningen. Därjämte funnos i regel i avlöningsreglementena vissa föreskrifter om särskilda förmåner för extra personal, såsom om ersättning åt extra tjänsteman, som förvaltade ledig tjänst, om avlönings utgående då tjänsteman avlidit, om begravningshjälp, felräkningspenningar m. m. I analogi härmed underställde också Kungl. Maj:t riksdagens prövning vissa frågor om avlöningsförmåner åt icke-ordinarie personal, då 1907 års avlöningsreglemente för statskontoret förelades riksdagen, nämligen beträffande lön under sjukdom, semester och särskilda vikariatsförmåner. Några bestämda årsarvoden fastställdes däremot icke.

Sedan kommunikationsverkens löneregleringskommitté funnit sig böra utesluta nyssnämnda, riksdagen underställde bestämmelser om avlöningsförmåner åt icke-ordinarie personal, ha avlöningsbestämmelser för sådan personal fastställts av Kungl. Maj:t ensam, intill dess fråga om nytt avlöningsreglemente uppstod i anslutning till 1939 års lönereglering för ordinarie personal. Kungl. Maj:t ansåg sig då böra underställa riksdagens prövning — icke såsom tidigare frågan om vissa särskilda avlöningsförmåner — utan själva löneplanerna. Såsom motiv härför anfördes, att lönesättningen bleve avgörande för beräkningen av verkens medelsbehov, att lönerna komme att bilda underlag för rätten till pension samt att det nya civila avlöningsreglementet icke innehölle något allmänt stadgande med bemyndigande för Kungl. Maj:t att reglera avlöningsförhållandena för denna personal. Riksdagen, som icke fann anledning till erinran mot löneplanerna, uttalade även, att riksdagen, utan att intaga någon bestämd ståndpunkt, i huvudsak icke hade anledning framställa erinran mot vad som anförts och föreslagits i frågan om semester och avdragsfria sjukledighetsdagar för extra ordinarie tjänstemän, rörande sjukvård och begravningshjälp, rörligt tillägg ävensom — övergångsvis — barn-tillägg.

Vad slutligen beträffar de icke statsanställda må erinras, att de förslag till

avlöningsreglementen för folkskolans lärare och för lärarna vid de högre kommunala skolorna, som underställdes 1942 och 1943 års riksdagar, innefattade bestämmelser jämväl om icke-ordinarie personal. Riksdagen, som uppmärksammade att dess godkännande ifrågasatts beträffande de närmare detaljerna i de icke-ordinarie lärarnas avlöningsbestämmelser, något som icke varit fallet vid fastställandet av motsvarande bestämmelser för den civila statsförvaltningens vidkommande, fann sig med hänsyn bland annat till gällande förhållanden beträffande statsbidrag kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Ett genomgående drag är således, att en markant skillnad kan konstateras sedan gammalt mellan den omfattning, i vilken riksdagen medverkat vid tillkomsten av avlöningsbestämmelser för statlig ordinarie och icke-ordinarie personal. Några särskilda skäl för denna åtskillnad ha icke åberopats vid de tillfällen, då frågan om riksdagens medverkan varit på tal.

Under den tid, som gått sedan 1939 års lönereglering genomfördes, har riksdagens medverkan i avlöningsfrågor påkallats på ett sätt, som varken 1936 års lönekommitté eller statsmakterna torde ha kunnat förutse. Visserligen ha ett antal av de särbestämmelser, som blivit erforderliga, föranletts av de onormala förhållanden som rått under den största delen av den tid, då de nuvarande avlöningsreglementena varit gällande. Men även bortsett härifrån ha avlöningsfrågor — ofta av rent formell art eller av obetydlig saklig vikt — förekommit i mycket stor utsträckning. 1945 års lönekommitté har ansett sig böra beakta detta och rekommendera vissa åtgärder, varigenom dylika formella frågor eller frågor av mindre saklig betydelse icke skulle behöva underställas riksdagens medverkan; detta desto mer som enligt lönekommitténs förslag samma avlöningsreglemente skulle innehålla bestämmelser för både ordinarie och icke-ordinarie personal. Härvid syftas icke på själva löneplansförordningen, som är av sådan grundläggande betydelse, att den bör underställas riksdagen för godkännande.

Däremot har lönekommittén ifrågasatt, att ordalydelsen av det allmänna och de särskilda avlöningsreglementena icke för godkännande skulle underställas riksdagen. I stället skulle riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda dessa reglementen i huvudsaklig överensstämmelse med vid vederbörande riksdagsskrivelser eller vid i skrivelserna åberopade utskottsutlåtanden fogade författningsförslag. Detta innebär, å ena sidan, en ökad medverkan av riksdagen, eftersom reglementena även skola innehålla avlöningsbestämmelser för den icke-ordinarie personalen. Men det innebär också en begränsning av riksdagens medverkan, eftersom Kungl. Maj:t skulle bli oförhindrad att vidtaga förtydliganden eller eljest redaktionella jämkningar i författningarna, såväl vid utfärdandet av dem som därefter.

Det synes lönekommittén också kunna ifrågasättas, om ej Kungl. Maj:t borde bemyndigas att i vissa fall utan riksdagens medverkan ändra avlöningsbestämmelserna. De fall, som lönekommittén härvid åsyftar, äro följande:

a) då skäl föreligga att utsträcka tillämpningen av enligt reglementena

för vissa grupper av tjänstemän gällande bestämmelser till andra, i stort sett likartade grupper;

b) då riksdagens beslut i organisations- eller anslagsfrågor föranleda tillägg till eller ändringar i reglementenas bestämmelser, så framt dessa tillägg eller ändringar icke avvika från de principer, på vilka avlöningsreglementenas bestämmelser äro byggda; samt

c) då skäl föreligga att i samband med ändringar och tillägg, som ovan sagts, vidtaga vissa modifikationerna av gällande bestämmelser.

Därjämte borde Kungl. Maj:t bemyndigas att utfärda övergångsbestämmelser, såväl i samband med den nya löneregleringens ikraftträdande som därefter.

Lönekommittén har slutligen i detta sammanhang uttalat, att kommittén förutsätter att, då nya eller ändrade bestämmelser ifrågakomma, vilka äro av större betydelse, tillfälle till förhandlingar beredes tjänstemännens huvudorganisationer.

Yttrandena.

Lönekommitténs förslag till utformning av *statens allmänna avlöningsreglemente och därtill hörande civila specialreglementen* har i de avgivna yttrandena — vilka komma att tillhandahållas vederbörande utskott — blivit föremål för skiftande omdömen. Medan vissa av de hörda myndigheterna i princip tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran, ha andra remissmyndigheter utsatt detsamma för kritik. Denna har huvudsakligen avsett reglementenas praktiska användbarhet, sammanhängande med reglementsförslagets uppställning i systematiskt hänseende och de ifrågavarande bestämmelsernas allmänna utformning. I nämnda hänseenden avviker lönekommitténs förslag väsentligt från vad hittills gällt.

I det följande lämnas en kortfattad uppgift om innebörden i de avgivna yttrandena, i vad de avse förhållanden av beskaffenhet att här böra redovisas. Med hänsyn till den överarbetning av reglementsförslagen, som i det följande förordas, har någon mera detaljerad redogörelse för innehållet i yttrandena ansetts icke böra lämnas. Uttalanden, som hänföra sig till de i betänkandet intagna särskilda kapitlen, behandlas i samband med dessa i annat sammanhang.

Yttranden av tillstyrkande innebörd ha avgivits av *länsstyrelserna i Stockholm, Malmö och Göteborg, direktionen för karolinska sjukhuset, skolöverstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen*. Skolöverstyrelsen har dock föreslagit, att de högre kommunala skolornas och sinnesslöskolornas avlöningsreglementen utformas mera självständigt än enligt förslaget. *Socialstyrelsen* tillstyrker förslaget i princip, dock med reservation beträffande författningstextens utformning. Liknande inställning har kommit till uttryck i yttrandena från *medicinalstyrelsen, lotsstyrelsen och generalpoststyrelsen*.

Telegrafstyrelsen anför, att det icke varit styrelsen möjligt att inom den korta remisstiden bilda sig en mera bestämd uppfattning om bestämmelsernas lämplighet för ett stort affärsdrivande verk som telegrafverket. Styrel-

sen inskränker sig till att såsom sammanfattande omdöme redovisa ett allmänt intryck av förslagen.

Yrkanden eller önskemål om överarbetning av författningsförslagen ha framställts av *försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, försvarsväsendets lönenämnd, länsstyrelsen i Karlstad, byggnadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket, allmänna lönenämnden* (med reservation av vissa ledamöter), *generaltullstyrelsen* och *järnvägsstyrelsen*. Härvid ha försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna lönenämndens majoritet uttalat sig för att provisoriska anordningar träffas för nästkommande budgetår, och kammarrätten har ifrågasatt, om det icke vore lämpligt att för närvarande stanna vid att inarbeta de sakliga ändringarna i de nu gällande avlöningsreglementena. Ur vissa av de avgivna yttrandena må i övrigt anföras följande.

Försvarets civilförvaltning finner svårförståeligt, att — då i allt fall ett särskilt militärt avlöningsreglemente skall gälla — icke den civilmilitära personalen ansetts böra inordnas under detta reglemente. De militära myndigheterna skulle bli nödsakade att i sin tjänstutövning tillämpa två reglementen, något som torde komma att i hög grad tynga lönearbetet.

Statskontoret har (med reservation av en ledamot) avstyrkt, att i ett gemensamt reglemente sammanföras dels bestämmelser, vid vilkas tillkomst riksdagen medverkat, dels detaljbestämmelser utfärdade av Kungl. Maj:t ensam. Mot utformningen av statens löneplansförordning framställas vissa erinringar; bland annat borde bruttolöneplanen till undvikande av missuppfattning och förväxlingar uteslutas ur författningen.

Riksräkenskapsverket har intet att erinra i fråga om förslaget till statens löneplansförordning samt lönebestämmelsernas fördelning på författningar i anslutning till olika personalkategorier. Ämbetsverket finner det emellertid vara förenat med stora praktiska olägenheter att avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna i väsentliga delar hänvisar till statens allmänna avlöningsreglemente. Den föreslagna anordningen med gemensamma bestämmelser för ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän anser verket ändamålsenlig med hänsyn till att samtliga här ifrågavarande personalkategorier skola åtnjuta såväl avlöning som, efter viss anställningstid, sociala förmåner enligt i stort sett samma grunder.

Allmänna lönenämnden har i sitt yttrande föreslagit, att löneplansförordningen kompletteras med sammanställningar utvisande lönegradsbeteckningarnas innebörd och lönegradernas konstruktion.

Beträffande vissa specialreglementens utformning har lönenämnden ställt sig tveksam i fråga om lönekommitténs metod att huvudsakligen hänvisa till allmänna avlöningsreglementet och förordat, att nämnda reglementen utformas som självständiga avlöningsreglementen på sätt skett beträffande folkskolans avlöningsreglemente. Lönenämnden har slutligen anført, att därest försvarsväsendets lönenämnd på sätt föreslagits i fortsättningen skall utgöra en sektion av allmänna lönenämnden, benämningen lämpligen synes böra ändras till statens lönenämnd.

Beträffande förslaget till *avlöningsreglemente för militära beställningshavare* har *statskontoret* anført, att mot detta förslag kunde riktas i huvudsak samma erinringar som ämbetsverket uttalat i fråga om förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att kommitténs förslag i fråga om avlöningsförfattningarnas uppställning möter betänkligheter även ur den synpunkten, att det med den utformning bestämmelserna erhållit lär bli nödvändigt att fullständigt omarbete gällande krigsavlöningsreglemente.

Ämbetsverket förordar, att den civilmilitära personalen samt den civila personalen vid staber och truppförband inordnas under ett för försvaret avsett avlöningsreglemente.

Beträffande de för det blandavlönade mänskapet avsedda specialstadgandena ifrågasättes, om de icke borde redovisas i det militära reglementet under ett särskilt avsnitt.

Överbefälhavaren anför, att de framlagda reglementsförslagen innebära i sin utformning en avgjord försämring för de militära beställningshavarna. För att eliminera olägenheterna i reglementenas utformning synes det ändamålsenligast att, förutom överarbetning och förenkling av texten, militära avlöningsreglementets bestämmelser inarbetas i allmänna avlöningsreglementet.

Å andra sidan anser *försvarsväsendets lönenämnd* önskvärt, att i det militära reglementet, som bör utgöra ett fristående avlöningsreglemente, även intagas bestämmelser angående den civilmilitära personalen.

*Departements-
chefen.*

Det av 1945 års lönekommitté nu framlagda förslaget innebär till en början, att en statens löneplansförordning skulle underställas riksdagen för godkännande. I förordningen skulle intagas löneplanerna, betecknade med nr 1—5, samt grundlönetabeller över månadslöner, daglöner, löneavdrag (A-avdrag) och övertidsersättning. Dessutom skulle i förordningen intagas föreskrifter rörande av levnadskostnadernas växlingar föranledd höjning eller sänkning av de i grundlönetabellerna angivna beloppen. Till förordningen skulle slutligen fogas en bruttolönetabell samt vissa av Kungl. Maj:t utfärdade tabeller.

För min del har jag i huvudsak icke funnit anledning till erinran mot lönekommitténs ifrågavarande förslag. I anledning av vad bland andra allmänna lönenämnden anfört angående komplettering av löneplansförordningen med vissa sammanställningar, varigenom en överskådlig bild av lönesystemet skulle kunna erhållas i ett sammanhang, vill jag framhålla, att dylika sammanställningar utan tvivel skulle vara av värde. Lämpligast synes mig vara att en sammanfattande tablå över lönegradsbeteckningar, lönegradsnummer och löneklasser enligt de olika löneplanerna utfärdas och bifogas löneplansförordningen jämlikt stadgande i dess 5 §.

Löneplan nr 5 med tillhörande tabeller bör utformas i enlighet med vad jag tidigare anfört i samband med lönereglering för det militära mänskapet.

Enligt lönekommitténs förslag skulle såsom bilaga till löneplansförordningen fogas en bruttolönetabell, utvisande årslöner enligt löneplan nr 1 förhöjda med tänkta avgifter för viss del av pensionsförmåner. För min del anser jag, att den i propositionen 1946:333 förordade publiceringen av ifrågavarande fiktiva belopp icke lämpligen bör ske i form av en till den av riksdagen godkända löneplansförordningen fogad bilaga. Bruttolönetabellens

publicering synes mig i stället böra ske i lämpligt sammanhang i anslutning till de nya avlöningsförfattningarnas utfärdande, förslagsvis i form av ett i svensk författningssamling intaget cirkulär till statsmyndigheterna. De belopp, som avses skola ingå i bruttolöneplanen, framgå av den proposition om ny pensionsreglering för statstjänstemän, som samtidigt härmed framlägges.

Förslag till statens löneplansförfattning torde i enlighet med det anförda böra underställas riksdagen för godkännande. I fråga om ikraftträdande av bestämmelserna om indexreglering av lönerna får jag hänvisa till vad jag i det föregående anført.

Beträffande själva avlöningsreglementena har lönekommittén ifrågasatt, att ordalydelsen av dessa icke skulle underställas riksdagen för godkännande utan att Kungl. Maj:t skulle av riksdagen bemyndigas att utfärda reglementena i huvudsaklig överensstämmelse med vid vederbörande riksdagsskrivelser eller vid i skrivelserna åberopade utskottsutlåtanden fogade författningsförslag. Det synes lönekommittén också kunna ifrågasättas, om ej Kungl. Maj:t borde bemyndigas att i vissa, av lönekommittén närmare angivna fall ändra avlöningsbestämmelserna utan riksdagens medverkan. Under åberopande av vad lönekommittén i nu angivna hänseenden anført anser jag mig böra tillstyrka kommitténs berörda förslag.

Lönekommitténs förslag till statens allmänna avlöningsreglemente och särskilda avlöningsreglementen har i flera yttranden mötts av en kritisk inställning. Man har därvid, i vissa fall under erkännande av det teoretiskt riktiga i lönekommitténs uppläggning, gjort invändningar mot avlöningsreglementena i skilda hänseenden, företrädesvis ur synpunkten av deras praktiska användbarhet. De vid remissbehandlingen uttryckta önskemålen om större överskådlighet och lätthanterlighet äro otvivelaktigt beaktansvärda. Lönekommittén, som nödgats starkt forcera arbetet med reglementenas utformning, har icke hunnit redaktionellt genomarbeta materialet så mycket som varit önskvärt. Invändningarna mot sakinnehållet äro däremot av begränsad räckvidd, och reglementsförslagen äro överhuvud taget godtagbara som underlag för sakbehandlingen vid riksdagen. Jag har därför ansett mig böra lägga fram dem i förefintligt skick. Utgående från att Kungl. Maj:t skall få den nyss förordade befogenheten att svara för reglementenas utredigering har jag emellertid låtit påbörja en formell översyn i syfte att, i möjligaste mån, tillmötesgå de framförda önskemålen i fråga om reglementenas utformning. Vid denna överarbetning kan även övervägas att jämka den föreslagna grupperingen av författningsmaterialet på skilda reglementen.

Såsom bilagor till detta protokoll fogas alltså 1945 års lönekommittés förslag till statens allmänna avlöningsreglemente (*bil. 1*), avlöningsreglemente för militära beställningshavare (*bil. 2*), avlöningsreglementen för de högre kommunala skolorna, de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. och folkskolan (*bil. 3—5*) samt avlöningsreglemente för nomadlärare (*bil. 6*). Den överarbetning av kommitténs förslag, som skulle föregå utfärdandet av reglementena, bör utom nyssnämnda redaktionella översyn avse sådana jämkningar i författningstexten, som föranledas av 1947 års riksdags

redan fattade eller emotsedda beslut i organisationsfrågor o. d., i den mån hänsyn härtill icke hunnit tagas i det av lönekommittén utarbetade förslaget. Vid överarbetningen böra vidare införas de sakändringar i kommittéförslagen som beslutas vid riksdagsbehandlingen. De ändringar jag för egen del föreslår redovisas i vederbörliga sammanhang. Utöver dessa ändringar kan ifrågakomma att vidtaga smärre detaljjämkningsavvisningar av visserligen saklig natur men av den obetydliga räckvidd att det icke syntes påkallat att tynga riksdagsbehandlingen med närmare redogörelser och ställningstaganden. Härjämte böra alla möjligheter att genomföra förenklingar i bestämmelserna tillvaratagas.

På sätt lönekommittén förutsatt bör krigsavlöningsreglementet omarbetas. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att, därest värnpliktiga skulle inkallas i kraft av 28 § värnpliktslagen innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigsavlöningsreglemente, som föranledas av den nya löneregleringen.

I samband med den sammanslagning av allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd, som av lönekommittén förordats och som synes lämplig såsom en följd av den allmänna löneregleringen, bör den nyorganiserade nämnden, på sätt allmänna lönenämnden i sitt utlåtande förordat, benämnas statens lönenämnd.

Slutligen är att nämna, att genomförandet av den allmänna löneregleringen för statstjänstemän förutsatts skola föranleda motsvarande jämkningar i avlöningsbestämmelserna för skogsvårdsstyrelsernas personal, varvid det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa nytt avlöningsreglemente för dessa styrelsers ordinarie befattningshavare (1947 års IX ht. s. 321). Vidare har i propositionen 1947: 76 förordats, att lönereglering för hushållningssällskapen skall, räknat från och med den 1 januari 1948, genomföras i nära anslutning till skogsvårdsstyrelsernas, varvid det likaledes skulle ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda vederbörliga avlöningsbestämmelser.

Lönereglering för provinsialläkare och distriktsveterinärer.

1945 års lönekommitté.

Provinsialläkare. Enligt hittills tillämpad princip utgöras provinsialläkarnas inkomster av tjänsten dels av en bestämd av statsmedel utgående avlöning, dels av arvoden enligt taxa, s. k. prestationsersättning, samt arvoden av kommunala uppdrag.

Avlöningen till provinsialläkare utgår enligt en i 59 § civila avlöningsreglementet intagen löneplan D.

Löneplanen är till skillnad från den för civila tjänstemän i allmänhet gällande löneplanen icke dyrortsgraderad utan uppbyggd efter ett system med särskilda lönegrupper, avsett att medgiva en differentiering av avlöningen i huvudsak efter graden av distriktens svårskötthet samt storleken av påräkneliga praktikinkomster men utan nämnvärt hänsynstagande till levnadskostnadernas höjd å olika orter.

Vad lönenivån för provinsialläkare beträffar framhöll 1936 års lönekommitté efter att ha berört ett av medicinalstyrelsen framlagt förslag till utbyggnad av dåvarande distriktsorganisation, att kommittén inför sannolikheten av en successivt skeende begränsning i distriktens omfattning och inför ovissheten om den inverkan en sådan begränsning kunde komma att på längre sikt öva på provinsialläkarnas inkomstförhållanden i allmänhet ansåge sig icke ha tillräckliga skäl att föreslå någon rubbning i stort sett av den vid dåvarande tidpunkt för provinsialläkare gällande lönenivån.

I fråga om lönebeloppen uttalade 1936 års lönekommitté, att det ur praktiska synpunkter sett måste anses önskvärt att såsom tidigare låta lönen i de olika löneklasserna inom lönegrupp I sammanfalla med löneklassbeloppen för billigaste ort inom en viss lönegrad av löneplanen A. Då med hänsyn till de genom kommitténs utredning konstaterade genomsnittliga inkomsterna av provinsialläkartjänst någon höjning av lönenivån icke syntes påkallad, ansåg sig kommittén böra sätta utgångsläge för löneplanens utbyggande välja löneklassbeloppen å A-ort inom lönegraden A 25 i civila avlöningsreglementet.

1936 års lönekommitté ansåg vidare i likhet med 1928 års lönekommitté, att antalet lönegrupper utan olägenhet kunde begränsas och framlade i enlighet härmed ett förslag till löneplan, som innefattade allenast fyra lönegrupper. För att möjliggöra en viss förbättring i lönenivån för de i inkomsthänseende sämst ställda provinsialläkarna höjdes samtidigt löneskillnadsbeloppet mellan varje lönegrupp till 1 050 kronor. Vidare höll kommittén före, att kallortstillägg borde utgå till provinsialläkare i övre Norrland enligt för civila tjänstemän i allmänhet gällande grunder. Härigenom vunnes att vid provinsialläkarnas inplacering i lönegrupp hänsyn icke behövde tagas till kallortsförhållandena.

1936 års lönekommittés förslag till löneplan upptogs av Kungl. Maj:t utan erinran i proposition (nr 200) till 1939 års riksdag och godkändes av riksdagen.

För att kunna åtminstone i någon mån bilda sig en uppfattning om huru provinsialläkarinkomsterna förhållit sig under tiden efter den senaste löne regleringen samt erhålla en viss grundval för bedömandet av frågan, vilka förändringar, som böra vidtagas i nu gällande löneplan för provinsialläkare, har 1945 års lönekommitté på därom gjord framställning beretts tillfälle att taga del av resultatet av den statistiska undersökning beträffande läkares inkomster, som på medicinalstyrelsens föranstaltande skett i anslutning till 1943 års taxering.

Av ifrågakärande undersökning, som omfattat 317 provinsialläkare eller 92 % av antalet redovisade dylika befattningshavare, har inhämtats, att inom 21 distrikt eller 14,6 % av antalet redovisade provinsialläkardistrikt nettoinkomsten av läkarverksamheten under kalenderåret 1942 understigit 15 000 kronor. Enligt den utredning angående provinsialläkarnas inkomstförhållanden, som verkställdes genom 1936 års lönekommittés försorg och som bildat grundval för 1939 års löne reglering för provinsialläkare, ha motsvarande

siffror för åren 1936 och 1937 varit i genomsnitt 18,7 %. Under åren 1936 och 1937 ha enligt nyssnämnda utredning 170 distrikt eller 56,1 % av det redovisade antalet givit en genomsnittlig nettoinkomst understigande 20 000 kronor, medan antalet distrikt, som under år 1942 lämnat en nettointäkt in till sistnämnda belopp uppgått till 139, motsvarande 43,8 % av antalet redovisade organisationsenheter. Under det att den genomsnittliga nettoinkomsten under åren 1936 och 1937 uppgått till eller överstigit 20 000 kronor i 133 distrikt, det vill säga 43,9 % av antalet redovisade distrikt, ha vidare under år 1942 nettoinkomster till motsvarande belopp förekommit i 178 distrikt, utgörande 56,2 % av antalet. Minimum för den genomsnittliga nettoinkomsten under åren 1936 och 1937 har enligt vad som framgår av primärmaterialet för 1936 års lönekommittés utredning utgjort 7 200 kronor och maximum 40 100 kronor. Motsvarande siffror för år 1942 ha befunnits vara 8 800 respektive 45 100 kronor. På grundval av förenämnda primärmaterial har den genomsnittliga nettoinkomsten i aritmetiskt medeltal under åren 1936 och 1937 kunnat beräknas till 19 490 kronor. Motsvarande siffra för kalenderåret 1942 har uppgått till 21 040 kronor, innebärande en ökning med 1 550 kronor.

Det stora flertalet distrikt ha för såväl åren 1936 och 1937 som år 1942 redovisat nettoinkomster varierande mellan 10 000 och 30 000 kronor. Sålunda ha inkomster av denna storleksordning förekommit under åren 1936 och 1937 i 298 distrikt, motsvarande 98,6 % av antalet redovisade distrikt, samt under år 1942 i 292 distrikt, utgörande 92,1 % av antalet redovisade organisationsenheter. Fördelningen av antalet läkare i ifrågavarande lönelägen efter inkomsternas storlek framgår av efterföljande sammanställning.

Inkomster kronor	Antal provinsialläkare	
	1936/37	1942
10 000—13 000	25	10
13 000—16 000	50	25
16 000—19 000	67	76
19 000—22 000	73	78
22 000—25 000	40	64
25 000—30 000	43	39
30 000 eller däröver..	3	20

Lönekommittén har vidare sökt bilda sig en uppfattning om, vilken inverkan inrättandet av nya provinsialläkartjänster kan väntas få på provinsialläkarnas löneförhållanden.

Kommittén har härvid framhållit, att 1945 och 1946 års riksdagar — i anslutning till en av medicinalstyrelsen framlagd plan — medgivit inrättande av sammanlagt 85 nya provinsialläkar-distrikt, och att för 1947 års riksdag framlagts förslag om inrättande av ytterligare 50 provinsialläkar-distrikt.

I sammanhang härmed har lönekommittén erinrat, att Kungl. Maj:t genom

beslut den 15 oktober 1943 uppdragit åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning beträffande den öppna vården å av landsting och kommuner drivna sjukhus m. m. Enligt vad lönekommittén under hand inhämtat torde den kommitté inom medicinalstyrelsen, som anförtrots ifrågavarande utredningsuppdrag, finna behov föreligga av ytterligare ett avsevärt antal provinsialläkare utöver dem, som innefattas i förenämnda av medicinalstyrelsen framlagda plan.

Huruvida och på vilket sätt ett genomförande av den av medicinalstyrelsen föreslagna utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen kan komma att påverka provinsialläkarnas inkomstförhållanden låter sig för närvarande icke avgöras. Det synes emellertid icke uteslutet, att den inkomstminskning, som kan bli en följd av en nedskärning av distriktsområdena, kommer att uppvägas av de ökade inkomstmöjligheter, som skapas bland annat genom sjukkasserörelsens och socialförsäkringens tillväxt, genom den nya socialhygieniska organisationens utveckling, genom allmänhetens ökade behov av läkarvård på grund av stigande folkupplysning o. s. v. Genom hälsovårdsarbetet och den förebyggande vården av mödrar, spädbarn och skolbarn torde provinsialläkarna komma i livligare kontakt med befolkningen inom vederbörande distrikt, vilket kan få till följd en ökning av praktiken. Uppenbarligen kunna emellertid icke några säkra slutsatser dragas.

Då 1945 års lönekommitté haft att taga ställning till frågan om provinsialläkarnas lönereglering, har detta skett mot den bakgrund, som nu skildrats.

Kommittén har till en början icke ansett sig böra ifrågasätta något frångående av nuvarande anordning, enligt vilken läkarnas inkomster av tjänsten utgöras dels av en bestämd, av statsmedel utgående avlöning, dels av arvoden enligt taxa och för uppdrag i allmänhet. Kommittén framhåller, att några vägande skäl för ett sådant frångående icke anförts och att anordningen för endast ett fåtal år sedan vunnit statsmakternas gillande.

Ej heller har lönekommittén funnit anledning att i samband med ifrågavarande lönereglering föreslå ändring av det nuvarande systemet för bestämmande av den fasta statsavlöningen. Kommittén anser visserligen, att detta system lider av vissa brister, föranledda, bland annat, av svårigheter att rättvisande uppskatta de olika distriktens grad av svårskötthet. Att i det ovissa läge, som nu är för handen på detta område, vidtaga några genomgripande omläggningar har kommittén likväl icke ansett riktigt.

I fråga om själva löneavvägningen har kommittén av det statistiska material, som här förut redovisats, funnit, att provinsialläkarnas inkomster stegrats under perioden 1936—1942. Denna inkomstutveckling syntes dock — om man bortsåg från enstaka fall — icke ha hållit jämna steg med de avlöningsförhöjningar som i dyrtidskompenserande syfte kommit statliga befattningshavare i allmänhet till del, vilket huvudsakligen torde vara att tillskriva den omständigheten att några höjningar av taxesatserna icke vidtagits med hänsyn till det försämrade penningvärdet. Om också provinsialläkarnas inkomstnivå i stort sett måste betraktas såsom gynnsam i jämförelse med andra

tjänstemannagrupper med specialutbildning av motsvarande slag eller jämförlig längd, har lönekommittén därför ansett sig icke böra undantaga provinsialläkarna från en avlöningsförbättring av ungefär samma storlek, som skulle tillkomma andra statstjänstemän. Härvid påpekas, att enligt vad lönekommittén inhämtat förefintliga planer på ändring av taxesatserna icke kunna realiserats för närvarande. Lönekommittén har därför ansett sig böra utgå från oförändrade taxesatser.

Det förslag till ny löneplan för provinsialläkarna, som lönekommittén i enlighet härmed utarbetat, framgår av förslaget till statens löneplansförordning, där löneplanen givits ordningsnumret 3. Förslaget innebär, att uppdelningen på fyra lönegrupper bibehålles. I lägsta lönegruppen ha lönebeloppen avvägrats så, att bruttolönerna höjts lika mycket för provinsialläkarna som för sådana andra tjänstemän med samma bruttolön, vilka nu åtnjuta lön efter ortsgrupp E och efter löneregleringen komma att åtnjuta lön efter ortsgrupp 3. Beloppen för de högre lönegrupperna ha i princip avvägrats så, att löneökningen icke kommer att understiga utan i stället att något överstiga löneökningen inom lägsta lönegrupp.

Såsom redan i annat sammanhang erinrats, skall enligt 19 § civila avlöningsreglementet, där arbetets behöriga gång kräver tjänstgöring jämväl under sön- och helgdag, tjänsteman, i den mån så utan avsevärda svårigheter kan ske, beredas frihet från tjänstgöring minst varannan sådan dag. Denna föreskrift äger icke nu tillämpning å provinsialläkare. Lönekommittén anser sig emellertid böra förorda, att bestämmelsen i dess i det föregående föreslagna ändrade lydelse nu göres tillämplig å dem. Härvid förutsättes dock, att provinsialläkare i något angränsande distrikt eller annan kompetent läkare fullgör tjänstgöringen i stället för den, som åtnjuter helgdagsfrihet. I vad mån sådan tjänstgöringsfrihet kan uttagas blir därför beroende av uppgörelser mellan vederbörande. Ersättaren, vilken förutsättes komma att få uppbära de av tjänstgöringen föranledda praktikinkomsterna, bör enligt förslaget icke äga att för sin tjänstgöring erhålla ersättning från staten. Lönekommittén har inhämtat, att anordningen för närvarande ofta ej går att genomföra mellan provinsialläkare inbördes men att förhållandena komma att ställa sig annorlunda allt efter det distriktens antal ökas. I den mån närmare föreskrifter erfordras, anses dessa böra meddelas av medicinalstyrelsen.

Distriktsveterinärer. Distriktsveterinärerna äro inordnade under civila avlöningsreglementet, dock med lön utgående efter en särskild löneplan, uppbyggd i stort sett efter samma huvudprinciper som löneplanen för provinsialläkare.

1936 års lönekommitté framhöll i sitt betänkande, att vad kommittén anförde beträffande principerna för löneförmånernas bestämmande i fråga om provinsialläkare av kommittén ansetts äga tillämpning jämväl i avseende å distriktsveterinärernas ersättning. Även för distriktsveterinärernas vidkommande hade sålunda lönekommittén förutsatt bibehållande av hittillsvarande ersättningsformer, nämligen dels lön av statsmedel efter en fördelning av veterinärtjänsterna å olika lönegrupper under hänsynstagande till praktik-

inkomst och distriktens grad av svårskötthet, dels ock inkomst enligt taxa av praktik.

Beträffande löneavvägningen kom kommittén till den slutsatsen, att den särskilda löneplanen för distriktsveterinärerna borde uppbyggas med utgångspunkt från lönebeloppen i lägsta ortsgrupp av lönegraden A 15 civila avlöningsreglementet. Antalet lönegrupper syntes böra bibehållas vid sju och löneskillnaden mellan de olika grupperna bestämmas till 396 kronor.

De synpunkter, som kommit 1945 års lönekommitté att föreslå ett bibehållande av hittillsvarande principer för bestämmande av provinsialläkarnas löneförmåner, ha ansetts i lika hög grad äga tillämpning i avseende å ersättning till distriktsveterinärer. Kommittén har därför icke funnit anledning att ifrågasätta ett utbyte av nuvarande ersättningsformer utan förutsätter att distriktsveterinärerna även för framtiden skola äga åtnjuta dels en bestämd av statsmedel utgående avlöning, differentierad med hänsyn till storleken av praktikinkomst och distriktens svårskötthet, dels ock inkomst enligt taxa.

1936 års lönekommitté fann icke erforderligt att verkställa någon detaljerad utredning beträffande distriktsveterinärernas inkomstförhållanden. Med hänsyn till den betydelse distriktsveterinärernas inkomster av enskild praktik m. m. avsetts skola ha vid distriktens fördelning å olika grupper och för att skapa en grundval för utformningen av ett förslag till löneplan för distriktsveterinärer har 1945 års lönekommitté funnit det nödvändigt att åvägabringa en utredning rörande inkomster av här avsett slag, som i de särskilda distriktsveterinärdistrikten uppburits åren 1942 och 1944. Till grund för utredningen, som verkställes genom medicinalstyrelsens försorg, ha legat uppgifter, vilka avgivits å ett med hänsyn till distriktsveterinärernas speciella arbetsförhållanden avpassat frågeformulär.

De från distriktsveterinärerna infordrade uppgifterna ha bland annat berört nettointkomst av enskild praktik under åren 1942 respektive 1944 fördelad på följande grupper, nämligen

- a) arvoden för tuberkulinundersökningar
- b) arvoden för kastsjukeundersökningar
- c) arvoden för tjänsteförrättningar enligt epizootilagen
- d) arvoden för tjänstgöring såsom läns- eller distriktsveterinär jämte egen tjänst
- e) arvoden från länsstyrelse (statsbidrag åt mindre bemedlade)
- f) arvoden från försäkringsbolag.

Å blanketten har vidare avsetts skola lämnas uppgifter beträffande inkomster av köttbesiktning samt de övriga inkomster, som stått i samband med statstjänsten, såsom ersättning för import- och exportbesiktning.

Under åren 1942 och 1944 har riket varit indelat i sammanlagt 256 veterinärdistrikt. Undersökningen av veterinärernas nettointkomster av praktik för år 1942 har omfattat 202 distrikt och för år 1944 222 distrikt, motsvarande 78,9 resp. 86,7 % av hela antalet.

Den verkställda undersökningen har givit vid handen att nettointkomsten

av enskild praktik i medeltal för hela riket utgjort för år 1942 6 775 kronor och för år 1944 7 484 kronor. Av sagda belopp ha 2 382 resp. 2 210 kronor hänfört sig till inkomster av tuberkulinundersökningar. Maximum för 1942 års nettointkomst har uppgått till 18 670 kronor och minimum till 822 kronor. Motsvarande siffror för år 1944 ha varit 19 521 resp. 428 kronor. Vidare har inhämtats att under år 1942 nettointkomsten av praktik i medeltal överstigit 5 000 kronor i 213 distrikt eller omkring 83,2 % av hela antalet distrikt, medan antalet distrikt, som under år 1944 lämnat en nettointäkt i medeltal överstigande sistnämnda belopp utgjort 235, motsvarande 91,2 % av antalet organisationsenheter. Lägre medeltal för nettointkomsten än 5 000 kronor har under år 1942 uppvisats av 43 distrikt, under det att motsvarande förhållande under år 1944 konstaterats i allenast 21 distrikt. Under år 1942 har nettointkomsten av praktik för distriktsveterinärer i lägsta lönegruppen utgjort i medeltal 8 235 och i högsta lönegruppen 3 820 kronor inklusive ersättning för tuberkulinundersökningar. Motsvarande medeltal för 1944 ha varit 9 636 resp. 3 893 kronor.

I distriktsveterinärlönesakkunnigas den 12 juli 1930 avgivna betänkande med utredning och förslag beträffande ordnandet av distriktsveterinärernas anställnings- och avlöningsförhållanden återfinnes en redovisning för distriktsveterinärernas nettointkomster enligt taxa i medeltal under åren 1927—1929. Vid denna tid förekommo praktiskt taget icke några inkomster av tuberkulinundersökningar. Då det syntes vara av intresse att erhålla en uppfattning om i vilken omfattning distriktsveterinärernas inkomster av likartade prestanda ökats, har medeltalet av nettointkomsterna för åren 1942 och 1944, 7 327 kronor, reducerats med nettointkomsterna av tuberkulinundersökningar under samma år d. v. s. med 2 292 kronor. Då medeltalet för åren 1942 och 1944 i enlighet härmed utgjort 5 035 kronor och för åren 1927—1929 3 214 kronor, har ökningen i ovan angivna hänseende under ifrågavarande tidsperiod uppgått till i medeltal 1 821 kronor.

Lönekommittén anför, att av den lämnade redogörelsen rörande resultaten av utredningen torde framgå, att distriktsveterinärernas nettointkomster av praktik intill år 1944 undergått en icke obetydlig förbättring. En del av denna förbättring syntes emellertid få tillskrivas det förhållandet, att förmögenhetsvärdet å djur efter andra världskrigets utbrott stadigt stigit, vilket i överensstämmelse med tidigare erfarenheter medfört ökat arbete för veterinärerna i fråga om enskild husdjurssjukvård.

I detta sammanhang framhåller kommittén även, att ersättningar för tuberkulinundersökningar, vilka utgjort i medeltal omkring 30 % av veterinärernas inkomster av praktik, måste betraktas såsom i hög grad tillfälliga och till följd av utvecklingen tendera att alltmer försvinna. Det vore emellertid icke uteslutet att ifrågavarande inkomstminskning komme att uppvägas av inkomster av på andra områden inriktad verksamhet till förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar.

Även om det icke kunde bestridas att distriktsveterinärernas sammanlagda

nettointkomster mellan åren 1939 och 1942 genomsnittligt sett undergått en viss stegring, syntes man dock av den föreliggande utredningen kunna draga den slutsatsen att denna inkomstförbättring icke motsvarat levnadskostnadsutvecklingen, vilket medfört att distriktsveterinärerna i fråga om realinkomsten kommit i ett ogynnsammare läge än tidigare. Trots att inkomsterna av distriktsveterinärtjänsterna i det övervägande antalet distrikt måste betecknas såsom goda i jämförelse med de avlöningar, som utgå till statstjänstemän med enbart fast lön av statsmedel, håller därför 1945 års lönekommitté under beaktande jämväl av de av Kungl. Maj:t åt kommittén givna direktiven före, att distriktsveterinärerna böra beredas viss löneförbättring.

Beträffande spörsmålet i vilken grad den nuvarande löneställningen bör ändras erinrar kommittén, dels att de egentliga praktikinkomsterna äro intimt beroende av konjunkturerna för jordbruket och sålunda svåra att på förhand beräkna, dels att vissa inkomster exempelvis av tuberkulinundersökningar och köttbesiktning till följd av utvecklingen synas bliva alltmera osäkra. Huru förhållandena i förevarande och jämförbara hänseenden komma att gestalta sig framdeles, syntes det icke vara möjligt att för närvarande bedöma med någon större tillförlitlighet. Med hänsyn till nu angivna förhållanden har lönekommittén funnit sig icke böra föreslå annan ändring i distriktsveterinärernas nuvarande löneställning än som betingas av kravet på en uppräkning av den fasta lönen i motsvarande grad som för andra tjänstemän.

Det förslag till ny löneplan för distriktsveterinärerna, som lönekommittén i enlighet härmed utarbetat, framgår av förslaget till statens löneplansförordning, där löneplanen givits ordningsnumret 4. Förslaget innebär till en början, att antalet lönegrupper skulle minskas från sju till fem. I anledning härav har lönekommittén erinrat, att allmänna civilförvaltningens lönenämnd i utlåtande över 1936 års lönekommittés förslag till avlöningsbestämmelser för provinsialläkare och distriktsveterinärer bland annat framhöll att det syntes tveksamt, huruvida tillräcklig anledning föreläge att göra så stor skillnad mellan provinsialläkarna och distriktsveterinärerna med avseende å antalet lönegrupper, som kommittén förordade. Den utredning beträffande distriktsveterinärernas inkomster av praktik, som 1945 års lönekommitté låtit verkställa, har enligt kommitténs förmenande givit vid handen, att det icke är behöfvligt med en så långt driven differentiering av lönebeloppen, som vidtagits i nu gällande löneplan. En nedskärning av gruppantalet kunde också antagas medföra såväl praktiska fördelar som ökade möjligheter till en mera rättvis fördelning av distriktsveterinärerna å de olika lönegrupperna. Lönekommittén förordar därför, att antalet lönegrupper begränsas till fem.

I övrigt har förslaget till ny löneplan samma innebörd som förslaget till ny löneplan för provinsialläkarna.

Lönekommittén har framhållit, att det genom den av kommittén förordade omläggningen av löneplanen till att omfatta allenast fem lönegrupper själfvallet blir nödvändigt att vidtaga en omgruppering av distriktsveterinärbefattningarna. Enligt lönekommitténs förmenande synes det lämpligast att

en blivande inplacering i lönegrupper sker under hänsynstagande i första hand till inkomster av praktik och av uppdrag såsom veterinär vid sidan av den egentliga tjänsten och först i andra hand till distriktens svårskötthet.

Slutligen anser lönekommittén, att föreskriften om helgdagsledighet bör göras tillämplig på distriktsveterinärerna på motsvarande sätt, som förordats i fråga om provinsialläkarna. För tillämpningen förutsättes således, att distriktsveterinär i något angränsande distrikt eller annan kompetent veterinär fullgör tjänstgöringen i stället för den, som åtnjuter helgdagsfrihet. Vidare förutsättes, att ersättaren icke skall äga att för sin tjänstgöring erhålla ersättning från staten.

Yttrandena.

I sitt remissyttrande har *medicinalstyrelsen* meddelat, att styrelsen torde komma att framlägga förslag, som bland annat avser att avveckla det för provinsialläkarna gällande systemet med lön och taxersättning i och för dess ersättande med totallön. Såsom ett provisorium anser styrelsen emellertid det nuvarande ersättningssystemet kunna godtagas. Detsamma gäller de av lönekommittén föreslagna föreskrifterna om helgdagsledighet för dessa läkare.

Den föreslagna löneregleringen för distriktsveterinärer har *medicinalstyrelsen* likaledes funnit sig kunna godtaga som ett provisorium. Styrelsen har dock framhållit, att en omprövning av ersättningssystemet även beträffande dessa tjänstemän snarast bör komma till stånd.

Allmänna lönenämnden har förutsatt, att en omprövning av det för provinsialläkarna gällande lönegruppsystemet vidtages, så snart pågående utökning av antalet provinsialläkardistrikt slutförts.

*Departements-
chefen.*

För egen del tillstyrker jag det av lönekommittén framlagda förslaget till lönereglering för provinsialläkare och distriktsveterinärer. I anledning av vad *medicinalstyrelsen* anført angående eventuell omläggning framdeles av avlöningssystemet för dessa tjänstemän vill jag framhålla, att bestämmelserna angående rätt att jämte avlöning av statsmedel uppbära ersättning enligt taxa tillhöra dem, i fråga om vilka tjänsteman förutsatts skola vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser.

Den av *allmänna lönenämnden* berörda frågan om omprövning av lönegruppsystemet för provinsialläkare angår, i vad avser förefintligheten av fyra lönegrupper, grunden för konstruktionen av löneplan nr 3 och bör icke komma under bedömande annat än i samband med ny lönereglering för provinsialläkarna.

Placering samt uppflyttning i löneklass eller lönerum m. m.

Nuvarande förhållanden.

I det nuvarande statliga lönesystemet är den normala ordningen den, att den enskilde tjänstemannens löneställning bestämmes av den lönegrad, som den av honom innehavda tjänsten tillhör. Då lönegraderna omfatta flera löneklasser, vilket i stor utsträckning är fallet, erfordras för löneställningens bestämmande också en precisering av vilken löneklass tjänstemannen skall tillhöra. Tidsmässigt sett uppkommer här dels frågan i vilken av löneklasserna inplacering skall ske vid tjänstetillträdet, dels frågan efter vilka grunder uppflyttning till högre löneklass skall ske. I båda hänseendena finnes en viss ordning bestämd, avsedd att tillämpas i den mån anledning till avvikelser ej anses föreligga. Den innebär i korthet, att tjänstemannen vid tjänstetillträdet skall placeras i lägsta löneklassen inom lönegraden och därefter med vissa tidsmellanrum uppflyttas i löneklass intill dess han uppnått den högsta löneklassen inom lönegraden. Uppflyttningsperioden är i allmänhet bestämd till tre år, men för kontraktsanställt manskap tillhörande löneklasserna Ma 1—9 gäller en tidsperiod av ett år och beträffande extra lärare vid det statliga undervisningsväsendet räknas med sex terminer, som skola ha infallit under de senaste sex åren. Tidsperioden förlänges i vissa fall automatiskt på grund av en regel, att uppflyttning skall ske kvartalsvis eller, såvitt fråga är om uppflyttning till högst nionde löneklassen för kontraktsanställt manskap, månadsvis. Slutligen är regeln den, att tjänstemannen åtnjuter lön med det belopp, som gäller för den löneklass han tillhör.

Från den ordning, som nu till sina huvuddrag angivits, gälla emellertid åtskilliga undantag. Regeln att den enskilde tjänstemannens löneställning bestämmes av *den innehavda tjänstens lönegrad* gäller icke undantagslöst. Det förekommer, att den, som innehar en viss tjänst, i avlöningshänseende i stället helt och hållet eller väsentligen behandlas som om han innehade en högre tjänst, vilken han tidigare innehaft men av särskild anledning nödgats frånträda, eller som om tjänsten, ehuru nedflyttad till lägre lönegrad, alljämt tillhörde den högre lönegraden, eller som om tjänstemannen innehade en högre tjänst, vilken han allenast uppehåller.

Regeln att *löneklassuppflyttning* sker efter förut angivna tidsperiod är på olika sätt modifierad. För att uppflyttning skall få äga rum, sedan sådan tidsperiod tilländalupit, fordras att vissa särskilda förutsättningar blivit uppfyllda. Den viktigaste av dessa förutsättningar är, att tjänstemannen under tidsperioden fullgjort tjänstgöring av viss beskaffenhet och omfattning, varvid emellertid med tjänstgöring likställas ledigheter av närmare angivna slag; författningsbestämmelserna härom ha, ehuru detta i själva verket icke framgår av deras ordalydelse, tolkats så att, om tjänstemannen under den föreskrivna tidsperioden icke fullgjort tjänstgöring av föreskriven art och omfattning, han uppflyttas sedan den felande tjänstgöringen fullgjorts. En ytterligare förutsättning är, att uppskov med uppflyttning icke prövas böra äga rum på grund

av mindre väl vitsordad tjänstgöring, eller, i visst fall, att viss utbildning genomgåts. Slutligen sker ej uppflyttning efter pensionsålderns uppnående. Beträffande de ifrågavarande förutsättningarnas närmare innebörd må följande nämnas.

Beträffande *kravet på fullgjord tjänstgöring* av visst slag och viss omfattning är huvudregeln den, att tjänstemannen under minst fyra femtedelar av den tid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall ha bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst. Beträffande extra lärare vid det statliga undervisningsväsendet fordras, att läraren under minst fyra femtedelar av varje termin, som tages i beräkning, skall ha bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst. Vad lärare vid folkskolan angår gäller såsom villkor för uppflyttning, att han under minst fyra femtedelar av den i folkskolestadgan föreskrivna minsta årliga lästid ($36\frac{2}{7}$ veckor), som belöper på den tjänstetid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, eller 615 dagar, bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan lärartjänst eller skolledarbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller på förordnande uppehållit befattning i statens tjänst. Beträffande extra lärare vid folkskolan uppkommer icke fråga om uppflyttning i löneklass utan endast om inplacering i löneklass.

Med fullgjord tjänstgöring skall, såsom redan påpekats, likställas vissa *ledigheter*. Såsom tjänstetid räknas sålunda semester, ferier under vilka tjänstemannen uppburit oavkortad lön (folkskolans lärare äga dock icke medräkna ferietid) samt tjänstledighet för offentliga uppdrag av vissa slag, för viss militärtjänstgöring, för deltagande i utbildningskurs vid vederbörande verk, för vissa studier och iakttagelser samt för sjukdom till följd av olycksfall i tjänsten och några därmed likartade anledningar. För fast anställt manskap räknas som tjänstetid också sådan ledighet med oavkortad lön, som av vederbörande regements- (likställd) chef må beviljas i samband med uppehåll i utbildningen m. m., ävensom, efter prövning av regementschefen, tid varunder tjänstledighet åtnjutits i samband med kommendering såsom elev vid krigsskola (sådan kommendering sker dock numera utan att tjänstledighet beviljas) eller eljest för studier i och för fortsatt militär utbildning eller för genomgående av genom statlig myndighets försorg anordnad utbildningskurs eller för provtjänstgöring vid statligt verk i och för förvärvande av kompetens till civilianställning. För lärare och liknande befattningshavare gäller att såsom tjänstetid i förevarande hänseende räknas tid, varunder vederbörande åtnjuter oavkortad lön under förhinder att tjänstgöra på grund av att undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom eller, beträffande folkskolans lärare, inställts, inskränkts eller avkortats på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden. För folkskolans lärare gäller ytterligare, att såsom tjänstetid skall räknas tid, under vilken läraren obefogat avstängts från tjänstgöring eller hållits häktad för brott, för vilket han sedermera blivit frikänd, eller av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott utan att häktningsåtgärd vidtagits. Enligt särskild kungörelse äger kvinnlig befattningshavare för löneklassuppflyttning taga i beräkning tid, varunder hon efter ingången av juli månad 1943 åtnjutit tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd med bibehållande av viss, för sådan tjänstledighet bestämd del av avlöningen. Statsanställd lärare äger vidare, liksom lärare vid folkskolan, räkna som tjänstetid den tid, varunder han bestritt lärartjänst eller skolledarbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet. Det samma gäller med avseende på tid, varunder extra ordinarie eller extra tjänsteman vid hovrätt eller häradsrätt tjänstgjort såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst

två lagfarna ledamöter, samt tid, varunder extra ordinarie tjänsteman vid lots- och fyrstaten med anställning å sådant fyrskepp eller tjänstefartyg, som är upplagt under viss del av året, till följd av uppläggningsen icke tjänstgjort.

Villkoret om en minsta tjänstetid motsvarande fyra femtedelar av den för uppflyttnings vinnande stadgade tidsperioden kvarstår sedan äldre tider, då perioden för ålderstilläggs intjänande var bestämd till i regel fem år och den erforderliga tjänstgöringstiden sålunda utgjorde en mera jämnt avpassad del — fyra år — av hela perioden. Villkoret bibehölls emellertid även efter övergång till tidsintervaller av tre respektive ett år för löneförhöjning, varför sålunda för uppflyttning i löneklass nu erfordras tjänstgöring under minst 876 respektive 292 dagar av den föreskrivna perioden. Detta torde jämväl gälla, då skottår infaller under perioden.

En särskild fråga är, hur bestämmelserna skola tillämpas, då tjänstemannen har *deltidsarbete*, d. v. s. har anställning på halvtid eller åtnjuter nedsättning av tjänstgöringstiden. Vid halvtidsanställning vinnes uppflyttning efter tre år under förutsättning att vederbörande under minst fyra femtedelar av denna tid fullgjort honom i egenskap av halvtidsanställd befattningshavare åliggande tjänstgöring. Vid nedsättning av tjänstgöringstiden åter torde uppflyttning vinnas under förutsättning att vederbörande fullgjort fyra femtedelar av den för heltidstjänstgörande befattningshavare fastställda arbetstiden. Detta innebär, att en på halvtid anställd tjänsteman vinner uppflyttning efter tre år, om han tjänstgjort 876 halva dagar, vilket motsvarar 438 hela dagar. En tjänsteman, vars tjänstgöringstid nedsatts till hälften, vinner åter uppflyttning tidigast sedan han tjänstgjort 1 752 halva dagar, det vill säga efter mer än 4 år 9 månader eller alltså, om kvartalsregeln beaktas, efter 5 år.

Beträffande förutsättningen att *uppskov* med uppflyttning icke provas böra äga rum på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring må påpekas, att, om dylikt uppskov förekommit, må sedermera, om tjänstemannens fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, förordnas, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga tillgodoräkna sig jämväl den tid uppskovet varat.

Uppskovsbestämmelserna äga icke tillämpning på kontraktsanställt manskap. För uppflyttning från 1 löneklassen på löneplan Ma gäller i stället ett krav på viss godkänd *utbildning*.

Om sålunda förut angivna tidsperioder under vissa förhållanden kunna komma att förlängas och uppflyttning ej alls får ske efter pensionsålderns uppnående, kan det å andra sidan också förekomma, att den första tidsperioden efter tjänstetillträdet förkortas, en i praktiken långt vanligare situation än de förra. I de fall då, på sätt i det följande anges, inplacementen sker genom sneddnings, har tjänsteman i allmänhet rätt att taga i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder han tillhört eller beräknas ha tillhört den löneklass, som han senast innehade i den lägre tjänsten, för bestämmande av tidpunkt för uppflyttning i den högre tjänsten. Bestämmelserna härom ha ansetts böra tolkas så, att uppflyttning skall ske vid utgången av den uppflyttningsperiod, som löpte omedelbart före tjänstetillträdet; av det föregående framgår, att denna period kan ha tagit sin början tidigare än tre år före tjänstetillträdet. På motsvarande sätt anses bestämmelserna om lönetursförhållandena vid övergång till annan tjänst i samma lönegrad böra tillämpas, ehuru de endast tala om bibehållandet av placementen i löneklass. En förkortning av den första uppflyttningsperioden kan

också inträffa där, såsom fallet är inom folkskoleväsendet, inplaceringen skett enligt tillgodoräkningsregeln.

Från grundregeln om *inplacering* vid tjänstetillträdet i lönegradens lägsta löneklass gälla synnerligen betydelsefulla undantag, i vilka i främsta rummet är fråga om att högre inplacering medgives med hänsyn till tjänstemannens tidigare anställningsförhållanden. Enligt nuvarande bestämmelser om inplacering i löneklass och de motiv, som ligga till grund för desamma, utgör emellertid en av huvudprinciperna, att hänsyn endast toges till den anställning och den inkomst som tjänstemannen har omedelbart före det han tillträder tjänsten. En annan huvudprincip är, att tjänstemannen vid tillträdet av tjänsten icke skall lida minskning i nämnda inkomst. Såsom förutsättning härför gäller i åtskilliga fall, att den tidigare anställningen innehafts under längre tid. I de fall, då sneddningsbestämmelserna tillämpas, har det ansetts, att tjänstemannen icke blott skall vara garanterad mot inkomstminskning utan också vara berättigad till en måttlig löneförbättring. I övriga fall torde de nuvarande bestämmelserna i allmänhet avse allenast att, där så anses påkallat, förhindra löneminskning. Från båda huvudprinciperna innehålla avlöningsbestämmelserna vissa undantag.

Sneddningsregeln innebär, att tjänsteman vid befordran skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde. Dessutom äger han, såsom förut nämnts, taga i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder han i den lägre tjänsten tillhört eller beräknas ha tillhört sistnämnda löneklass, för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten. Beträffande frågan, i vilka fall sneddningsregeln för närvarande är tillämplig, hänvisas till propositionen 1946: 333, s. 70. Vid övergång från anställning med avlöning enligt kollektivavtal tillämpas ett slags modifierad sneddningsregel, den s. k. jämförelseregeln. Härutöver finnas ett antal specialregler för inplacering. Inom folkskoleväsendet och, för vissa fall, även inom andra områden tillämpas en tillgodoräkningsregel, innebärande att tjänstemannen placeras och närmast efter tjänstetillträdet uppflyttas i löneklass på samma sätt som skulle ha skett, om han redan innehaft tjänsten under den tid, som »tillgodoräknats» eller »tagits i beräkning».

I detta sammanhang må slutligen nämnas att det i vissa undantagsfall förekommer, att tjänsteman äger åtnjuta *lön enligt högre löneklass* än som omfattas av den innehavda tjänstens lönegrad men i övrigt behandlas enligt de bestämmelser, som gälla för denna tjänst.

1945 års lönekommittés förslag.

I sitt i propositionen 1946: 333 anmälda första betänkande framlade 1945 års lönekommitté förslag rörande olika för det nya lönesystemets uppbyggnad grundläggande frågor. Lönekommittén utgick ifrån, att tjänstemans löneställning liksom hittills skulle regelmässigt bestämmas av den innehavda tjänstens lönegrad. Därvid förutsattes emellertid, att den som med vikariatslön uppehölle en högre tjänst skulle i avlöningshänseende helt behandlas

som om han innehåft den uppehållna tjänsten. I fråga om löneklassuppflyttning förutsattes det vid utformandet av ny löneplan och nya lönegrader att uppflyttning liksom hittills skulle ske efter i regel tre år. Beträffande inplacering berördes och klarlades i huvudsak sneddningsregelns blivande tillämpningsområde, vilket påverkades av konstruktionen av de nya lönegraderna. Därvid framlades också ett förslag avseende att tjänsteman, som vid befördringen tillhörde högsta löneklassen inom lönegraden, i löneturshänseende skulle i den nya tjänsten få räkna ej endast, såsom hittills, intill en lönetursperiod utan intill tre lönetursperioder — intill nio år, om man bortser från tjänstledigheters inverkan — varunder han tillhört eller beräknades ha tillhört slutlöneklassen. Vidare upptogs till behandling frågan om inplacering vid övergång från kollektivavtalsanställning m. m., och därvid föreslogs, förutom att på visst sätt jämkat innehåll hos jämförelserregeln, att vid sidan av denna skulle sättas en ny regel, kallad garantiregeln. Slutligen förutsattes det, att inom folkskoleväsendet alltjämt en tillgodoräkningsregel skulle tillämpas i stället för sneddningsregeln. Nu nämnda förslag ha i princip vunnit statsmakternas godkännande.

I sina nu avlämnade betänkanden har lönekommittén upptagit hithörande spörsmål till närmare behandling. Innan redogörelse för förslagen lämnas, må erinras om att de lönegrader, vid vilka lön avses skola utgå enligt någon av löneplanerna nr 3—5, skola omfatta flera löneklasser. Den regelmässiga tidsperioden för löneklassuppflyttning avses skola inom de lönegrader, som omfatta löneklasser å löneplan nr 3 eller 4 (löneplanerna för provinsialläkare respektive distriktsveterinärer), utgöra tre år men inom lönegraderna med lön enligt löneplan nr 5 (löneplanen för blandavlönat manskap vid försvaret) utgöra ett år. Vidare må här nämnas, att lönekommitténs förslag innebär åtskilliga ändringar i nu gällande bestämmelser samt att kommittén särskilt med hänsyn till den oprövade systemomläggning, som innefattas i de avsedda ändringarna i fråga om det nuvarande kravet på fullgjord tjänstgöring, förutsätter att bestämmelserna om löneklassuppflyttning skola, efter förhandlingar med personalens representanter, kunna ändras under löneregleringsperioden, om och i den mån erfarenheten visar att behov härav föreligger. Dessa bestämmelser borde alltså hänföras till de föreskrifter, i vilka tjänstemännen skulle vara skyldiga att underkasta sig ändringar. Det nära sambandet mellan uppflyttningsbestämmelserna och inplaceringsbestämmelserna nödvändiggjorde att ändringsmöjligheterna utsträcktes att avse även sistnämnda bestämmelser.

1. Den lönegrad, som är bestämmande för tjänstemans löneställning.

Enligt lönekommitténs förslag skall på samma sätt som hittills den, som innehar en i viss lönegrad placerad tjänst, i vissa undantagsfall i avlöningshänseende behandlas som om han innehade en annan tjänst eller som om tjänsten tillhörde en annan lönegrad. Härom må nämnas följande.

Enligt lönekommitténs förslag skall gälla,

a) att om ordinarie lärare vid folkskolan i enlighet med i folkskolans avlöningsreglemente meddelad föreskrift förflyttas till lägre tjänst eller annan ordinarie tjänsteman utan eget förvällande förflyttas till lägre tjänst, han skall i avlöningshänseende behandlas som om han fortfarande innehaft tjänst i samma lönegrad som tidigare,

b) att den som erhållit vikariatslöneförordnande i avlöningshänseende skall behandlas som om han under förordnandetiden innehaft tjänst i samma lönegrad som den tjänst, förordnandet avser eller göromålen tillhöra, samt

c) att, om folkskollärartjänst på grund av ändrad årlig lästid nedflyttas till lägre lönegrad, ordinarie lärare som då innehar tjänsten och som tillhört högre lönegrad minst fem år skall, under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande därtill, i avlöningshänseende så behandlas som om han fortfarande innehaft tjänst i den högre lönegraden.

Lönekommittén har erinrat om att gällande avlöningsbestämmelser innehålla liknande föreskrifter för sådana andra fall än det under c) angivna, där ordinarie tjänst nedflyttas till lägre lönegrad, men ansett behov av sådana föreskrifter ej föreligga. I den mån en tjänst nedflyttades till lägre lönegrad och innehavaren av tjänsten icke överfördes på övergångsstat, syntes nämligen tjänstemannens placering å den lägre tjänsten grunda sig på de allmänna förflyttningsbestämmelserna, och följaktligen bleve löneförhållandena att bedöma enligt de regler, som gällde för förflyttning till lägre tjänst.

Det må framhållas att de sålunda föreslagna bestämmelserna innebära, att tjänstemannen även skall uppflyttas i löneklass och vid övergång till annan tjänst inplaceras i löneklass så som om han innehaft tjänst i den ifrågavarande lönegraden.

2. Uppflyttning i löneklass och lönerum.

Av den i det föregående lämnade redogörelsen för nuvarande bestämmelser om löneklassuppflyttning framgår, att enligt dem sådan uppflyttning ej alltid sker efter utlöpandet av den normala uppflyttningsperioden. Å ena sidan kan det inträffa, att perioden förlänges eller att uppflyttning ej alls får ske. Å andra sidan kan perioden förkortas. Förlängning kan ske på grund av att tjänstgöring ej fullgjorts i föreskriven omfattning eller därför att uppskov beslutats med uppflyttningen eller, vad angår vissa tjänstemän, att vederbörande icke förskaffat sig tillräcklig utbildning. Uppflyttning sker ej alls efter pensionsåldern. Förkortning av uppflyttningsperioden förekommer såsom komplement till inplacering i löneklass och avser endast den första uppflyttningen efter tjänstetillträdet. Redogörelse må lämnas för lönekommitténs förslag i vart och ett av de nu angivna hänseendena.

Krav på viss fullgjord tjänstgöring såsom förutsättning för löneklassuppflyttning. Beträffande frågan vilka slag av tjänstledigheter m. m., som skola kunna inverka på uppflyttningsrätten, innebär lönekommitténs förslag följande.

Följande förhållanden kunna medföra försening av löneklassuppflyttningen:

1. Tjänstledigheter med C-avdrag, såvitt fråga ej är om tjänstledighet för offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring. Med erinran om att enligt gällande bestämmelser såsom tjänstetid för uppflyttning räknas tid, varunder tjänsteman på grund av förordnande bestritt annan statens tjänst, har lönekommittén anført, att då tjänsteman vid vikariatsförordnande å annan statens tjänst icke borde betraktas såsom tjänstledig med skyldighet att vidkännas C-avdrag å egen tjänst, tid för sådant vikariatsförordnande icke komme att inverka på uppflyttningsrätten.

2. Tjänstledigheter med A- eller B-avdrag för sjukdom, tvångsvis anordnad läkarundersökning eller svag hälsas vårdande.

3. Avstängning från tjänstgöring, häktning för brott, undergående av annat frihetstraff än arrest samt kvarhållande av polismyndighet på grund av misstanke om brott. Rätten till uppflyttning skall likväl icke röna inverkan av att tjänstemannen obefogat varit avstängd från tjänstgöring eller hållits häktad för brott, för vilket han sedermera blivit frikänd, eller av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott, därest antingen häktningsåtgärd ej vidtagits eller, om så skett, tjänstemannen blivit frikänd. Lönekommittén framhåller att tid, varunder lärare och liknande befattningshavare hindras att tjänstgöra på grund av att undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom eller inställts, inskränkts eller avkortats på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, icke utgör avstängningstid och alltså ej bör inverka på uppflyttningsrätten.

4. Fall, då tjänsteman avhållit sig från tjänstgöring utan att ha erhållit ledighet eller kunnat styrka giltigt förfall.

5. För folkskolans lärare tages ferietiden icke i beräkning såsom tjänstetid.

Lönekommittén har anmärkt, att under 1) torde komma att ingå tid, då statlig lärare på grund av förordnande vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet bestridde annan lärartjänst eller skollärbefattning, liksom då tjänsteman vid hovrätt eller häradsrätt tjänstgjorde såsom ledamot i rådhusrätt. För dessa och liknande fall borde emellertid särskilda bestämmelser meddelas med stöd av vissa föreskrifter, som lönekommittén förordat vid framläggandet av sina förslag i fråga om inplacering i löneklass.

De avsedda förhållandena skola ha förekommit i en viss minsta omfattning för att kunna föranleda dröjsmål med löneklassuppflyttning. Enligt de nuvarande bestämmelserna i ämnet äro de olika förhållandena, som överhuvud taget kunna medföra sådant dröjsmål, härvidlag inbördes jämställda; antalet ledighetsdagar m. m. sammanräknas, och i den mån det sammanräknade dagantalet överskjuter ett visst tal medför det dröjsmål med uppflyttning. Lönekommittén har ansett att man vid bestämmandet av antalet av de dagar, under vilka tjänstledighet m. m. kan åtnjutas utan att detta medför försenad uppflyttning, bör skilja mellan olika ledighetsanledningar m. m. Lönekommittén anser att den ledighetstid m. m., som enligt nu gällande bestämmelser kan förekomma utan att medföra försenad uppflyttning, å ena sidan är för lång, när fråga är om ledighet för rent privata ändamål, men å andra sidan för kort, när fråga är om ledighet för sjukdom, svag hälsas vårdande eller tvångsvis anordnad läkarundersökning; beträffande sjukledigheter m. m. anser lönekommittén att nuvarande bestämmelser kunna föranleda till att tjänstemannen blir lidande på ett sätt, som icke överensstämmer med

billighet. Förslaget om begränsning i fråga om ledighetstiden för rent privata ändamål avser icke ledighet med skyldighet att vidkännas C-avdrag för fullgörande av uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga tjänstemännens intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning. Som ett resultat av förhandlingarna med tjänstemännens huvudorganisationer föreslås, att sådan ledighet i detta sammanhang sammanföres med tid för sjukledighet. De från nu angivna utgångspunkter utformade förslagen innebära för olika tjänstemannagrupper i stort sett följande, om tills vidare bortses från frågan om deltidsarbetets inverkan på löneklassuppflyttning.

a. För *tjänstemän i allmänhet* skall vid treårsperiodens utgång undersökas, om och i vad mån med löneklassuppflyttningen skall anstå på grund av den omfattning, i vilken ledigheter m. m. förekommit. Därvid tagas det under 2) avsedda antalet dagar och det under 1) avsedda antal dagar, varunder ledighet åtnjutits för fullgörande av uppdrag inom nyss berörd personalsammanslutning, icke i betraktande i vidare mån än dagantalen tillhoppa överstiga 600 dagar. Med denna begränsning sammanräknas antalet under 1)—4) avsedda dagar. Inverkan sker på löneklassuppflyttningen så snart sistnämnda dagantal överstiger 120. Erinras må, att den tid, under vilken ledighet m. m. nu kan åtnjutas utan att medföra försening med löneklassuppflyttningen, utgör 219 dagar.

b. Beträffande *folkskolans lärare* har lönekommittén erinrat om att dessa icke äga taga i beräkning ferietid såsom tid för tjänstgöring och att det antal dagar, varunder tjänstgöring av dem skall fullgöras för erhållande av löneklassuppflyttning, av denna anledning bestämts till 615, under det att motsvarande dagantal för tjänstemän i allmänhet utgör 876. Lönekommittén har utgått från att den nu tillämpade anordningen med hänsynstagande endast till förhållandena under lästerminerna bör bibehållas och att därför de dagantal, som för statstjänstemännen föreslagits till 600 och 120, borde reduceras för folkskolans lärare. Toges hänsyn till förhållandet mellan 876 och 615, skulle dagantalen 600 och 120 för folkskolans lärare ersättas med 421 och 84. Emellertid borde bestämmelserna om löneklassuppflyttning av folkskolans lärare givas en utformning, vilken mera överensstämde med det tillgodoräkningssystem, som tillämpades för lärarnas löneklassplacering. Ordinarie och extra ordinarie lärare — extra lärare borde alltså icke erhålla ändrad löneklassplacering under pågående anställning — borde således äga för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna den tid, varunder de innehade tjänsten, dock med undantag för dels tid, under vilken ferier åtnjöttes, dels ock tid, under vilken ledighet av sådant slag åtnjutits eller sådan avstängningsåtgärd eller dylikt varit gällande, som är av beskaffenhet att för statstjänstemännens del kunna medföra försening av löneklassuppflyttningen. Den tid, som sålunda skulle få tillgodoräknas, borde sammanräknas till vissa tidsperioder, och läraren borde för varje hel tidsperiod uppflyttas en löneklass intill dess högsta löneklassen uppnåts. Varje sådan tidsperiod borde, räknat från sin början, omfatta tiden till utgången av det kalenderkvartal, under vilket minst tre år förflutit och läraren kunde tillgodoräkna minst 680 dagar. I enlighet med förslaget att sjukledigheter m. m. intill en viss gräns icke skulle kunna inverka försenande på löneklassuppflyttning borde emellertid föreskrivas, att nämnda dagantal av 680 skulle minskas med det antal dagar, varunder läraren från tidsperiodens början åtnjutit dylika ledigheter, dock med högst 420 dagar.

c. Vad angår *extra lärare* vid det statliga och högre kommunala undervisningsväsendet har lönekommittén ansett önskvärt, att i princip samma krav på fullgjord tjänstgöring bör gälla som för statstjänstemän i allmänhet, men framhållit, att vissa avvikelser ändock måste göras med hänsyn till att dessa *extra lärare* icke äro anställda under den del av året, då andra lärare åtnjuta ferier. Å ena sidan borde för *extra lärarna* meddelas en särskild föreskrift av innebörd att, om lärares anställning under ett kalenderhalvår avsåge hela terminen, de delar av halvåret som låge utanför terminen skulle behandlas som om läraren därunder innehaft anställning såsom *extra lärare* och ej åtnjutit sådan tjänstledighet, som kunde föranleda försenad löneklassuppflyttning. Å andra sidan måste beaktas, att innebörden härav bleve att, i motsats till vad som gällde för andra lärare, tjänstledigheter under den tid, som motsvarade ferietiden, aldrig kunde förekomma och alltså ej heller kunde påverka den *extra lärarens* uppflyttningsrätt. På grund härav måste det anses påkallat att, i anslutning till vad som förordats beträffande folkskolans lärare, minska de dagantal av 600 respektive 120, som eljest skulle tillämpas för statstjänstemännen till 420 respektive 90 dagar. Med dessa jämkningar syntes de vanliga bestämmelserna i fråga om inplacering och uppflyttning i löneklass kunna tillämpas på *extra lärare*. Detta innebär att, i motsats till vad nu är fallet, uppflyttning skulle kunna förekomma vid kvartalsskifte, som infaller under termin. Vidare har förslaget den innebörden, att varje termin i fråga om på uppflyttningsrätten inverkan de tjänstledigheter icke längre skulle behandlas som en enhet för sig utan att liksom för andra tjänstemän uppflyttningsrätten blir beroende av förhållandena under en längre tidsperiod.

d. I överensstämmelse med vad nu gäller och av 1946 års manskapslöneutredning föreslagits har lönekommittén utgått från att *blandavlönat manskap* i normala fall skall uppflyttas i löneklass efter ett år. Lönekommittén har föreslagit, att kravet på fullgjord tjänstgöring utformas på samma sätt för denna personal som för tjänstemän i allmänhet men att dagantalen av 600 och 120 för nu ifrågavarande personal skola minskas till 200 och 40. Liksom hittills borde uppflyttning för *blandavlönat manskap* ske kalendermånadsvis.

Av den för gällande bestämmelser lämnade redogörelsen framgår, att enligt dem olika regler gälla i fråga om uppflyttningsrätten vid *deltidsanställning* och vid *nedsättning av tjänstgöringstiden*. Vid anmälan i det föregående av 1944 års deltidstjänstutrednings betänkande angående deltidarbete i allmän tjänst har omnämnts, hurusom nämnda utredning funnit det otillfredsställande, att dessa fall behandlas olika i fråga om uppflyttningsrätten, och av denna anledning — med utgångspunkt från innehållet i nuvarande bestämmelser rörande uppflyttning i löneklass — föreslagit att ett särskilt institut deltjänstgöring skulle inrättas, vilket skulle omfatta vissa fall av längre tids nedsättning av tjänstgöringstiden och i fråga om löneklassuppflyttning likställas med deltidсанställning. Sådan likställighet skulle gälla även i fråga om löneklassplaceringen vid övergång till mera omfattande tjänstgöring, så att det i båda fallen skulle ankomma på vederbörande myndighet att besluta om den löneklass, till vilken tjänstemannen med hänsyn till den tidigare tjänstgöringens omfattning och varaktighet borde hänföras. I det föregående har vidare omnämnts, att olika remissmyndigheter ifrågasatt lämpligheten av att införa ett särskilt deltjänstgöringsinstitut. Allmänna lönenämnden förordade i sitt yttrande, att den avsedda jämställdheten i stället skulle uppnås genom

att de bestämmelser, som nu gälla vid nedsättning av tjänstgöringstiden, erhöles tillämpning även vid deltidсанställning, ett förslag vars genomförande skulle medföra, att löneklassuppflyttning av halvtidstjänstgörande tjänsteman skulle kunna vinnas först efter fem år. Lönenämnden har framhållit, att i annat fall ett under alla förhållanden rättvist resultat vid ändrad tjänstgöringstid knappast skulle kunna uppnås med mindre vederbörandes löneklassplacering vid övergång till tjänstgöring av större omfattning än tidigare omräknades efter de grunder, som nu gälla för löneklassplacering av befattningshavare med nedsatt tjänstgöringstid. En sådan omräkning skulle emellertid kunna få till följd att vederbörande nedflyttades till lägre löneklass. Lönenämnden har vidare framhållit att, om sådan nedflyttning icke skulle ske, detta skulle kunna föranleda berättigade invändningar från den, som fullgjort heltidstjänstgöring utan avbrott och som således måst tjänstgöra under en sammanlagt längre arbetstid för samma löneklassuppflyttning. Särskilt orättvist måste enligt lönenämnden ett dylikt resultat framstå för den, som varit helt tjänstledig för sjukdom eller svag hälsas vårdande under så lång tid, att hans löneklassuppflyttning fördröjts, men för vilken ledigheten sammanlagt dock icke omfattat större antal dagar än som motsvarar den avkortning av tjänstgöringstiden som kommit den deltidсанställde eller deltidstjänstgörande till del.

Ifrågarvarande spörsmål har upptagits till behandling av lönekommittén. I likhet med deltidstjänstutredningen anser lönekommittén icke tillfrädsställande att deltidсанställning och nedsättning av tjänstgöringstiden behandlas olika i fråga om uppflyttningsrätten; deltidсанställning kunde icke förekomma för ordinarie tjänstemän, och säkerligen kunde med hänsyn härtill samma förhållande, som föranledde deltidсанställning för en icke-ordinarie tjänsteman, vara anledning till att tjänstgöringstiden nedsattes för en ordinarie tjänsteman. Kommittén framhåller, att skäl i och för sig kunna anföras såväl för deltidstjänstutredningens som lönenämndens förslag. Här om och rörande vägnings mot varandra av skäl, som tala för en lösning i den ena eller andra riktningen, må hänvisas till kommitténs betänkande (s. 74—76), vari bland annat framhålles, att syftet med de genom löneklassuppflyttningarna vunna löneförhöjningarna är dubbelt: å ena sidan ett familjesocialt syfte att, om också mycket grovt, anpassa inkomsten efter de ökade utgifter, som följa av familjens tillväxt och därav härflytande större behov, och å andra sidan syftet att vara stimulansfaktor och att bereda gottgörelse för en genom det tidigare arbetet förvärvat större skicklighet. Med understrykande bland annat av de arbetsmarknads-, befolkningspolitiska och familjesociala synpunkterna har lönekommittén i princip förordat, att den icke heltidstjänstgörande befattningshavaren erhåller rätt att uppflyttas till högre löneklass enligt samma regler, som gälla för heltidstjänstgörande befattningshavare, men tillika anför, att en större nedsättning än till halvtid vore olämplig ur arbetssynpunkt och ej heller vore motiverad ur de av kommittén angivna allmänna synpunkterna samt att bestämmelserna i ämnet därför borde utformas så, att de icke uppmuntrade till mindre tjänstgöringstid än halvtid. Deltidstjänstutredningen hade själv avsett att deltidсанställning skulle avse minst halvtid. Vad åter

anginge nedsättning av tjänstgöringstiden (partiell tjänstledighet), borde från den sammanräkning av tjänstledighetsdagar m. m., som skulle ske för bedömande av frågan om eventuellt dröjsmål med löneklassuppflyttning, undantagas dagar, varunder heltidsanställd tjänsteman åtnjuter tjänstledighet under allenast högst hälften av den dagliga tjänstgöringstiden, men å andra sidan tid, då tjänstgöringen nedsatts under halvtid, i förevarande hänseende behandlas som om tjänstledighet åtnjuts för hel dag.

Med avseende å fall, där deltidarbete förekommer i den formen, att tjänstgöring fullgöres allenast å vissa dagar, medan andra dagar äro tjänstefria, har kommittén anfört i huvudsak följande.

Föreligger i sådant fall deltidanställning, synes tjänstemannen icke vara att anse såsom tjänstledig under de tjänstefria dagarna i vidare mån än dessa ingå i tid, under vilken tjänstemannen av särskild anledning åtnjuter tjänstledighet. I andra fall än de sist avsedda skulle tydligen de tjänstefria dagarna icke inverka på uppflyttningsrätten. Då lönekommittén förutsätter, att deltidanställning icke skall kunna förekomma annat än då tjänstgöringen minst motsvarar hälften av heltidstjänstgöring, erfordras beträffande sådan anställning icke några särskilda föreskrifter för de fall, som här åsyftas.

Om åter nedsättning av tjänstgöringstiden sker i den formen, att tjänstgöringsskyldighet föreligger endast under vissa dagar, är tjänstemannen tjänstledig under de tjänstefria dagarna. Dessa dagar skulle alltså kunna inverka på uppflyttningsrätten. Emellertid anser lönekommittén, att nedsättning av tjänstgöringstiden bör i förevarande avseende ha samma verkningar som deltidanställning, om nedsättningen icke är av allenast tillfällig natur. Nedsättning av tjänstgöringstiden skall i förevarande hänseende jämsställas med deltidanställning, om nedsättningen enligt beslut av vederbörande myndighet skall avse hel kalendermånad och avser högst hälften av heltidstjänstgöring. Det måste emellertid också beaktas, att de tjänstefria dagarna icke kunna vid nedsättning av tjänstgöringstiden ingå i tid för annan tjänstledighet, eftersom ju tjänstledighet åtnjutes under dessa dagar. Det synes därför nödvändigt att meddela en undantagsregel för de fall, då tjänstefria dagar omedelbart föregås av tjänstlediga tjänstgöringsdagar, vilka kunna påverka uppflyttningsrätten. I den mån så är fallet böra även de tjänstefria dagarna kunna påverka nämnda rätt. Här avses endast dagar, som äro tjänstefria på grund av nedsättningen av arbetstiden, men däremot icke dagar, som äro arbetsfria på grund av ojämn fördelning av arbetstiden; sistnämnda dagar äro givetvis att likställa med tjänstgöringsdagar och böra därför behandlas efter samma regler som gälla för tjänstgöringsdagar.

Lönekommittén har icke ansett påkallat att meddela några särskilda regler vid övergång till tjänstgöring i ändrad omfattning. I anledning av vissa av allmänna lönenämnden gjorda uttalanden om att det icke syntes uteslutet, att de förmåner som enligt heltidstjänstutredningens förslag skulle erbjudas de heltidstjänstgörande kunde leda till att personer, som eljest skulle kvarstått med heltidstjänstgöring överginge till deltjänst och att således tillgången på arbetskraft skulle minskas — en utveckling som lönenämnden emellertid själv ansett mindre trolig — har lönekommittén anfört, att det vore vanskligt att förutspå utvecklingen på ifrågavarande område och att, om den ginge i den angivna riktningen, frågan givetvis komme i ett annat läge och borde upptagas på nytt från den förändrade utgångspunkten.

Uppskov med löneklassuppflyttning m. m. Nu gällande bestämmelser angående uppskov med löneklassuppflyttning skola enligt lönekommitténs förslag bibehållas i stort sett oförändrade. Under erinran om vissa av kommunikationsverkens lönekommitté gjorda uttalanden föreslår dock kommittén, att den nuvarande bestämmelsen, enligt vilken särskilt beslut kan meddelas om att uppskovstiden skall få tillgodoräknas vid senare uppflyttning, skall utgå och ersättas med en föreskrift om att sådan tillgodoräkning skall ske, såvida ej tjänstgöringen efter uppskovstidens utgång anses böra föranleda till annat.

Enligt manskapsavlöningsreglementet skall beträffande beställningshavare tillhörande lönegraden Ma 1 såsom villkor för uppflyttning till 2 löneklassen bland annat gälla, att beställningshavaren genomgått godkänd volontärsoldatutbildning (motsvarande utbildning) eller annan utbildning, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser finnes böra i förevarande hänseende därmed jämföras. Någon föreskrift motsvarande den för övriga beställningshavare gällande om uppskov med löneklassuppflyttning på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring finnes däremot icke för blandavlönat manskap. Under framhållande av att den, som visar sig olämplig, under löpande kontraktstid kan skiljas från anställningen och att sjukdom kan ha föranlett att beställningshavaren icke erhållit godkänd utbildning har lönekommittén föreslagit, att den hittillsvarande bestämmelsen om anstånd med löneklassuppflyttning skall ersättas med motsvarande regler om uppskov som gälla för annan personal.

Hinder för vidare löneklassuppflyttning. Ett av villkoren för rätt till löneklassuppflyttning är beträffande ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, att pensionsåldern icke uppnåtts. Då avlöningsförhöjningarna numera icke längre inverka på pensionens storlek, har lönekommittén icke ansett att nämnda villkor bör bibehållas.

Förkortning av den normala uppflyttningsperioden. Uppflyttning i lönerum. Såsom förut nämnts förekomma såsom ett komplement till inplaceringsbestämmelserna stadganden, vilka medföra att löneklassuppflyttning kan ske innan en normal uppflyttningsperiod förflutit från tjänstetillträdet. Ett sådan förhållande kan främst inträffa, då inplaceringen sker med hänsyn till en tidigare innehavd lönegradsplacerad tjänst. Stadgandena äro icke klart formulerade — detta har i det föregående berörts — men de anses innebära, att uppflyttning från den löneklass, vari tjänstemannen placerats vid tjänstetillträdet, skall ske vid den närmast efter tjänstetillträdet eller, i förekommande fall, vid själva tjänstetillträdet infallande tidpunkt, då han vid fortsatt innehav av den tidigare tjänsten skulle ha vunnit uppflyttning. Lönekommittén har föreslagit bestämmelser av denna innebörd. Såsom av det följande framgår, skall enligt lönekommitténs förslag hänsyn kunna tagas till tidigare innehavd tjänst, även om denna icke frånträts i samband med den nya tjänstens tillträde utan ett avbrott föreligger mellan de ifrågavarande båda anställningarna; under denna avbrotts-tid kan tjänstemannen ha innehaft en annan tjänst eller ha lämnat statens

tjänst. För sådana fall föreslår lönekommittén, att såväl inplacering som uppflyttning skall ske så som om den tidigare tjänsten innehafts även under avbrottstiden men tjänstemannen därunder åtnjutit tjänstledighet för rent privata ändamål; i den mån han under avbrottstiden innehaft högre tjänst än den nytillträdde eller innehaft tjänst med lön enligt löneplan nr 2, skall dock tiden för innehavet av dylik tjänst helt behandlas som om den tidigare tjänsten i stället därunder innehafts.

I det föregående har erinrats om att tjänsteman, som vid befordringen till hörde högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad, enligt lönekommitténs tidigare framlagda, av statsmakterna antagna förslag skulle i löneturshänseende i den nya tjänsten få vid sneddnning räkna sig till godo ej endast, såsom hittills, intill en lönetursperiod utan intill tre lönetursperioder. Summariskt skulle detta kunna uttryckas så, att tjänstemannen, om han tillhört slutlöneklassen, efter inplacering enligt den nuvarande sneddningsregeln skulle för omedelbar eller framtida löneklassuppflyttning äga räkna sig till godo, utöver eljest medgivna tre år, ytterligare intill sex år, varunder han tillhört eller beräknades ha tillhört slutlöneklassen. Sistnämnda regel skulle emellertid innebära bortseende från inverkan av tjänstledigheter m. m. varjämte regeln skulle vidlås av den egendomligheten, att tjänstemannen vid tillträdet »placerades» i en viss löneklass men omedelbart skulle »uppflyttas» ett antal löneklasser. Lönekommittén har i stället utformat sitt förslag på följande sätt. Slutlöneklassen inom vederbörande lönegrad skall omfatta fyra »lönerum». Sedan tjänsteman uppnått högsta löneklassen, skall han uppflyttas till andra, tredje och fjärde lönerummen inom löneklassen enligt samma grunder, som gälla för löneklassuppflyttning. Övergår han till annan tjänst, är det klarlagt vilken ställning inom slutlöneklassen han intager, och han kan därigenom direkt inplaceras i den löneklass, som skall bli tillämplig å honom. Om han icke var placerad i slutlöneklassens fjärde lönerum, skall han efter inplaceringen uppflyttas från den löneklass eller det lönerum, vari han vid tjänstetillträdet placerats, vid den närmast efter tjänstetillträdet eller, i förekommande fall, vid tjänstetillträdet infallande tidpunkt, då han vid fortsatt innehav av den tidigare tjänsten skulle ha vunnit uppflyttning till högre lönerum. Lönerumskonstruktionen har emellertid i lönekommitténs förslag kommit till användning endast i fråga om tjänster från vilka övergång till annan tjänst beräknas ske under sådana förhållanden, att sneddningsregeln kan bli tillämplig vid inplaceringen. Det har icke ansetts behöfligt att tillämpa densamma inom korpralsgraden eller den av 1946 års manskapslöneutredning avsedda lönegraden för blandavlönade furirer. Ej heller har det ansetts påkallat att införa lönerumskonstruktionen för folkskolans lärare. Lönekommittén har härom anført, att den inom folkskolan tillämpade tillgodoräkningsregeln fyller samma funktion som vid sneddningsregelns tillämpning tillkommer lönerumsuppflyttningen. För de fall, då lärare inom folkskoleväsendet erhåller tjänst inom statsförvaltningen, skulle en uppflyttning i lönerum inom den tidigare lönegradens högsta löneklass kunna vara av betydelse, men lönekommittén har förutsatt att dessa fall skola

regleras med stöd av den prövningsbefogenhet, som avses skola tillkomma Kungl. Maj:t.

I de fall, då vid övergång från kollektivavtalsanställning eller liknande anställning garantiregeln tillämpas, skall enligt det av lönekommittén i dess första betänkande framlagda förslaget viss tid få tagas i beräkning för inplacering och uppflyttning i löneklass. Enligt vad lönekommittén nu föreslår skall detsamma gälla vid övergång från löneplan nr 5 till löneplan nr 1. Den tid, som härvid är av betydelse för inplacering, utgör alltid 3 år eller en multipel av 3 år. I dessa fall förkortas den normala uppflyttningsperioden med lika många dagar som de, med vilka den tidigare anställningstiden överskjuter ifrågavarande jämna 3-årsperiod. Förkortning av den normala uppflyttningsperioden skall kunna förekomma även i andra fall, exempelvis i dem där anställning såsom menig vid försvaret tillträtts senare än vid anställningsårets början och vederbörande ändock kan tillgodogöra sig den pågående utbildningen.

3. Inplacering i löneklass och lönerum.

Allmänna synpunkter. Lönekommittén anser att den omständigheten, att hänsyn vid inplacering i löneklass endast tages till förhållandena omedelbart före den nya tjänstens tillträddande, kan leda till mindre tillfredsställande resultat. Så kan vara fallet icke blott då tjänstemannen tidigare innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, men anställningen avbrutits någon tid före tillträdet av den nya tjänsten, utan också, då tjänstemannen tidigare innehaft högre tjänst eller anställning med högre inkomst än den, från vilken övergången sker. Lönekommittén föreslår, att i princip varje anställning av nyss angivet slag får läggas till grund för inplaceringen i den nya tjänsten. Hänsyn bör dock som regel ej få tagas till sådan anställning, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förekommit. Det administrativa merarbetet genom en dylik omläggning synes ej bliva alltför stort, då man kan utgå från, att den normala befordringsgången liksom hittills blir en successiv övergång till allt högre tjänster. I dessa fall blir endast den senaste anställningen av betydelse. Måhända kan mot den förordade nya principen riktas den invändningen, att tjänstemännen skulle bliva mera benägna att lämna statstjänsten, då de icke riskera att vid återanställning i samma tjänst erhålla försämrad löneställning. Lönekommittén tillmäter icke denna invändning någon större betydelse, desto mindre som någon garanti för förnyad statsanställning icke finnes. Inom folkskoleväsendet gäller för närvarande i stället, att hänsyn som regel icke tages till anställning innehavd före en sammanhängande treårsperiod, varunder läraren icke vid något tillfälle innehaft anställning inom undervisningsväsendet. Lönekommittén föreslår, att denna regel bibehålles.

Lönekommittén anser vidare, att principen att tjänsteman vid övergång till ny tjänst ej skall lida inkomstminskning såsom minimiregel i vissa fall givits alltför vidsträckt tillämpning, samt anför härom i huvudsak följande.

Kommittén syftar framför allt på de fall, då en tjänsteman efter egen ansökan eller därom uttryckt önskan övergår till tjänst inom lägre lönegrad. Den nuvarande regeln, att tjänstemannen i sådant fall äger bibehålla den placering i löneklass, som han innehade före tillträdet av den nya tjänsten, har enligt vad som framgår av uttalanden från olika myndigheter, visat sig leda till olämpliga resultat. Enligt lönekommitténs mening bör i stället gälla, att tjänstemannen skall inplaceras i den löneklass, till vilken han i den nya tjänsten varit berättigad, om han innehaft den nya tjänsten under den tid han innehaft den högre tjänsten eller, om han tidigare innehaft flera högre tjänster, den sammanlagda tid som han innehaft dessa tjänster. Vid tvångsförflyttning av ordinarie tjänsteman böra nuvarande regler gälla. Nu gällande avlöningsbestämmelser innehålla emellertid föreskrifter även om bibehållande av löneklassplacering för extra ordinarie tjänsteman, som utan något sitt förvållande förflyttas till extra ordinarie tjänst inom lägre lönegrad eller nödgas återgå till innehavande lägre ordinarie befattning. Dessa föreskrifter synas stå i mindre god överensstämmelse med den inställning till den extra ordinarie anställningens karaktär, som lönekommittén intagit i sitt första betänkande. Det kan i och för sig icke anses rimligt, att innehavare av en extra ordinarie tjänst vilken, i avvaktan på närmare erfarenheter rörande behovet av densamma och arten och omfattningen av de med densamma förenade göromålen, hänförs till viss lönegrad men som kanske efter allenast ett eller ett par år ansetts kunna omvärderas och nedflyttas till lägre lönegrad, skall vara tillförsäkrad ovillkorlig rätt till samma lönetursberäkning som tillkommit honom i den högre tjänsten. Däremot synes det skäligt, att han inplaceras i löneklass enligt den allmänna regel, som nyss förordats vid övergång från högre till lägre tjänst. Emellertid kunna fall förekomma, då hänsyn skäligen bör tagas till löneställningen i den tidigare innehavda högre tjänsten. Lönekommittén syftar då särskilt på sådana fall, då förflyttningen till tjänsten i den lägre lönegraden är föranledd av tjänstemannens på grund av sjuklighet nedsatta arbetsförmåga eller av organisatoriska förändringar och tjänstemannen under längre tid varit anställd i statens tjänst. Har den nedsatta arbetsförmågan uppkommit på grund av tjänstgöringen i den högre tjänsten — vare sig till följd av olycksfall i denna tjänst eller av annan anledning — anser lönekommittén att särskilt starka skäl tala mot att löneställningen försämrats vid förflyttningen; liksom hittills bör dock icke kunna ifrågakomma inplacering i högre löneklass än den högsta för den nya tjänsten fastställda.

Också i andra fall, exempelvis där tjänsteman tidigare innehaft arvodesanställning, kan det vara skäligt att tillämpa den allmänna regel, som ovan angivits. Beslut härom bör ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på vederbörande myndighet. Det synes knappast påkallat att för regelns tillämpning ovillkorligen fordra, att arvodesanställningen innehafts under längre tid.

Å andra sidan anser lönekommittén, att principen om garanti i vissa fall mot inkomstminskning även såsom maximiregel givits alltför vidsträckt tillämpning:

Lönekommittén har i sitt första betänkande förordat en viss ändring av de nuvarande sneddningsbestämmelserna. Ändringen innebär, att den nuvarande maximitiden av tre år, som får tagas i beräkning vid inplacering i löneklass efter befordran, skall utsträckas till nio år för de fall, då tjänstemannen före befordringen tillhört den lägre tjänstens slutlöneklass. Härigenom tages uppenbarligen hänsyn icke blott till den inkomst, som tjänsteman-

nen uppbar i den lägre tjänsten, utan löneökningen göres dessutom beroende av hans anställningstid. Lönekommittén får vidare erinra om, att kommittén i sitt första betänkande jämväl framlagt förslag om vissa jämkningar i samt kompletteringar till de nuvarande bestämmelserna om löneklassplacering vid övergång från anställning med avlöning enligt kollektivavtal till anställning såsom tjänsteman. I första hand skall löneklassplaceringen även enligt lönekommitténs förslag vara beroende av en jämförelse mellan löneförmånerna i den förutvarande och den nya anställningen. Denna regel skall emellertid kompletteras med en bestämmelse, varigenom viss lägsta löneklassplacering i vederbörande lönegrad tillförsäkras den, som under längre tid före övergången varit anställd i statens tjänst. Även detta innebär ett avsteg från den här ifrågavarande huvudprincipen. I detta sammanhang må påpekas, att jämförelseinkomsten i arbetaranställningen måste avse den inkomst, som vederbörande senast ägt uppbära.

Lönekommittén anser, att understundom även i andra fall än de nyss angivna, nämligen då tjänstemannen tidigare innehaft anställning avlönad med arvode eller annan icke reglementsbestämd avlöning, hänsyn till förutvarande anställningstid och det arbete, som därunder utförts, bör kunna föranleda placering i högre löneklass än som följer enbart av inkomstjämförelsen. Även om inkomsten i den tidigare anställningen i sådana fall varit lägre än begynnelseavlöningen i den nya tjänsten bör enligt lönekommitténs mening möjlighet finnas att placera tjänstemannen i högre löneklass än den lägsta. När lönekommittén intager denna ställning, avser den icke att förorda en återgång till de äldre tillgodoräkningsbestämmelserna. Utvecklingen av anställningsförhållandena under den nuvarande löneregleringsperioden och särskilt de fortgående strävandena att åstadkomma reglerade befordringsgångar, i vilka tjänstemännen, ehuru placerade i olika lönegrader, ofta förutsätts utföra samma slag av arbete, talar — förutom andra skäl — mot en sådan återgång. Men i vissa fall har den nuvarande inkomstjämförelsen lett till resultat, som icke kunna anses skäligen, och ibland ha också särskilda regler måst meddelas vid sidan av reglementsbestämmelserna för att undvika sådana otillfredsställande resultat. Det torde ej vara möjligt att närmare angiva de riktlinjer, som böra följas i de här åsyftade fallen. Emellertid kan viss ledning hämtas av de regler, som avlöningsbestämmelserna för normalfallen komma att innehålla angående inplaceringen i löneklass. Givetvis får inplaceringen icke ske så, att bättre löneställning beredes än vad som tillkommer motsvarande statstjänstemän; med denna begränsning uppåt måste den företagas under beaktande av samtliga de i det särskilda fallet föreliggande förhållandena. Det må framhållas, att vad sålunda föreslagits bör kunna tillämpas även vid övergång till statstjänst från kommunal befattnings eller från annan icke statlig anställning, i vilken utförts arbete av allmännyttig beskaffenhet. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på vederbörande myndighet att meddela beslut i förevarande fall. För folkskolans lärare torde vad här förordats kunna bli av betydelse i vissa fall, där övergång till tjänst vid folkskoleväsendet skett från anställning vid privatskola. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på skolöverstyrelsen att meddela beslut i fråga om högre löneklassplacering än som följer av de bestämmelser, som i avlöningsreglementet meddelas för normalfallen.

Normalregler för inplaceringen. Lönekommittén anser, att närmare bestämmelser om inplacering i högre löneklass än begynnelselöneklassen böra i avlöningsreglementena inflyta endast för de fall, då två

förutsättningar samtidigt föreligga. Den ena förutsättningen är, att mellan tjänstetillträdet och frånträdet av den tidigare anställning, till vilken det ifrågasättes att hänsyn skall tagas vid inplaceringen, icke någonstades ligger en sammanhängande tid av tre år, varunder tjänstemannen icke vid något tillfälle innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser (i fråga om lärare vid folkskoleväsendet en sammanhängande tid av tre år, varunder läraren icke vid något tillfälle innehaft anställning vid undervisningsväsendet). Den andra förutsättningen är, att själva kombinationen mellan den tidigare anställningen och den nya tjänsten är så pass normalt och ofta förekommande och att fallet är av sådan räckvidd, att det ur olika synpunkter är lämpligt att i detalj reglera situationen genom bestämmelser i själva avlöningsreglementet. En sådan kombination har lönekommittén ansett föreligga i de fall, som framgå av följande sammanställning.

I tidigare innehavd tjänst eller anställning har utgått lön eller avlöning enligt	I den nya tjänsten utgår lön enligt
löneplan nr 1	<i>statens allmänna avlöningsreglemente, de högre kommunala skolornas avlöningsreglemente eller avlöningsreglementet för de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. samt</i>
kollektivavtal	löneplan nr 1
löneplan nr 3	» » 1
» » 4	» » 3
	» » 4
	<i>avlöningsreglementet för militära beställningshavare samt</i>
löneplan nr 1, såvitt fråga är om militär tjänst	löneplan nr 1
kollektivavtal	» » 1
löneplan nr 5	» » 1 såvitt fråga är om furirsbeställning
» » 5	löneplan nr 5
	<i>folkskolans avlöningsreglemente samt</i>
löneplan nr 1, såvitt fråga är om folkskol-lärartjänst eller häremot svarande annan tjänst	löneplan nr 1, såvitt fråga är om folkskol-lärartjänst
löneplan nr 1, såvitt fråga är om tjänst vid folkskolan m. m.	löneplan nr 1, såvitt fråga är om annan tjänst vid folkskolan än folkskollärartjänst
	<i>avlöningsreglementet för nomadlärare:</i>
	motsvarande fall som angivits under folkskolans avlöningsreglemente

I. Såsom ett *första normalfall* betecknar lönekommittén det, då tjänstemannen under de närmast före tjänstetillträdet förflutna tre åren icke vid något tillfälle innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, eller, vad angår lärare vid folkskole(nomadskole)väsendet, under nämnda tre år icke vid något tillfälle innehaft anställning vid undervisningsväsendet.

I detta fall, som lönekommittén behandlar särskilt för sig och till vilket de vanliga bestämmelserna om löneklassuppflyttning närmast knyts, är normalregeln den, att tjänstemannen placeras i lönegradens lägsta löneklass.

II. Bland *de övriga normalfallen* kan till en början urskiljas det, då tjänstemannen väl inom nämnda tre år innehaft anställning hos staten m. m. eller anställning vid undervisningsväsendet, men båda de förut angivna förutsättningarna icke samtidigt äro förhånden beträffande någon tidigare innehavd anställning. Även här skall normalregeln vara, att tjänstemannen skall placeras i begynnelselöneklassen.

Bortsett härifrån innebär lönekommitténs förslag för tjänstemän i allmänhet — såvitt tills vidare bortses från folkskolans lärare (och normallärare) — sammanfattningsvis följande.

Då *tidigare innehavd tjänst är lägre än den nya*, kan sneddningsförekomma

1) när ordinarie tjänsteman befordras till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller övergår till förordnande med vikariatslön å sådan tjänst;

2) när extra ordinarie tjänsteman befordras till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller övergår till förordnande med vikariatslön å sådan tjänst samt

3) när övergång sker från förordnande med vikariatslön till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller till nytt förordnande med vikariatslön å sådan tjänst.

Extra tjänster skola i förevarande avseende helt likställas med ordinarie och extra ordinarie tjänster.

För att sneddningsrätt skall möjliggöras mellan militär tjänst med lön enligt löneplan nr 1 och civil tjänst med lön enligt samma löneplan måste jämförelse kunna ske mellan den militära och den civila lönegraden. Bland annat av denna anledning böra särskilda jämförelsetal fastställas för lönegraderna. För de civila lönegraderna motsvarar jämförelsetalet vederbörande lönegradsnummer. För den, som innehaft sådan militär tjänst, varom här är fråga, skall såsom jämförelsetal i denna tjänst gälla det tal, som motsvarar numret av den civila lönegrad, inom vilken den löneklass tjänstemannen senast tillhört i sin militära tjänst intager samma ordning som den intager inom den militära tjänstens lönegrad; om den militära lönegraden omfattar endast tre löneklasser, böra dessa anses intaga respektive andra, tredje och fjärde ordningen inom lönegraden.

För att reglera övergång mellan militära tjänster åsättas dessa särskilda jämförelsetal.

Med hänsyn till att lokförare men ej lokmästare utöver lönen åtnjuta särskilda loktjänstpenningar ha bestämmelser meddelats, vilka innebära att lokförare, som befordras till lokmästare, därvid skall placeras en löneklass högre än enligt de vanliga sneddningsreglerna skolat ske. Lönekommittén uttrycker detta genom en föreskrift, att jämförelsetalet för lokförartjänst skall för den, som tillträder tjänst såsom lokmästare, motsvara lönegradsnumret ökat med en enhet.

Vid övergång från beställning med lön enligt löneplan nr 5 till furirsbeställning med lön enligt löneplan nr 1 skall inplacering icke ske enligt sneddningsregeln utan på liknande sätt som enligt garantiregeln för övergång från kollektivavtalsanställning. De första tre årens manskapsanställning tagas härvid icke i beräkning.

I fall, då *tidigare innehavd tjänst är lika hög som den nya*, bibehåller tjänstemannen sin placering i löneklass och, i förekommande fall, i lönerum.

Vad härefter angår de fall, då *tidigare innehavd tjänst är högre än den nya*, inplaceras tjänstemannen i den löneklass, till vilken han i den nya tjänsten varit berättigad om han innehaft den nya tjänsten under den tid, han innehaft den högre tjänsten, eller, om han tidigare innehaft flera högre tjänster, den sammanlagda tid, som han innehaft dessa tjänster. Om en tjänsteman tidigare innehaft tjänst med lön enligt löneplan nr 1, därefter innehaft tjänst med lön enligt löneplan nr 2 samt sedan återgått till tjänst med lön enligt löneplan nr 1, behandlas tiden för innehavet av tjänsten med lön enligt löneplan nr 2 på samma sätt, som om därunder innehafts högre tjänst med lön enligt löneplan nr 1.

Vad nu sagts skall icke tillämpas vid tvångsförflyttning av ordinarie tjänsteman. Då tjänsteman utan eget förvållande förflyttas till tjänst inom lägre lönegrad, skall såväl i fråga om löneklassplacering som beträffande övriga avlöningsförmåner så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden. Då förflyttningen föranletts av tjänstemannens förhållande i tjänsten, skall däremot avlöningen utgå enligt den lägre lönegraden, dock att lön icke i något fall må utgå enligt lägre löneklass än den för tjänstemannen före förflyttningen gällande.

Om tjänstemannen innehaft *anställning med avlöning enligt kollektivavtal*, inplaceras han i löneklass enligt den av jämförelse- och garantireglerna, som ger det för honom förmånligaste resultatet.

I princip skall varje tidigare innehavd tjänst eller anställning, som i och för sig är av sådan art att den kan inverka på placeringen i den nya tjänsten, få läggas till grund för inplaceringen, hur långt tillbaka i tiden den än ligger. (En begränsning härutinnan ligger dock i de föreslagna verkningarna av en avbrottsid å minst tre år.) Enligt de nya reglerna kunna därför föreligga olika alternativa möjligheter till inplacering i löneklass och lönerum. Är så fallet skall den placering tillämpas, som är för tjänstemannen mest förmånlig.

Vad härefter angår de normalregler, som böra meddelas rörande löneklassplacering av *folkskolornas lärare*, ha i det föregående berörts de fall, då läraren under de närmast före tjänstetillträdet förflutna tre åren icke vid något tillfälle innehaft anställning inom undervisningsväsendet, och av de övriga fallen dem, där den som tillträder folkskollärartjänst icke tidigare innehaft tjänst som folkskollärare, småskollärare, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare; med nu angiven tjänst jämställer kommittén motsvarande anställning vid nomadskola eller, därest statsbidrag utgått till lärarens avlöning, vid sjukvårdsanstalt eller barnhem. På samma sätt som de fall, där läraren ej tidigare innehaft någon anställning av berörda slag, borde de fall regleras, i vilka dylik anställning endast innehafts före avläggandet av examen, som medför behörighet för tjänsten, eller där efter det sådan tjänst senast innehafts förflutit en treårsperiod, under vilken läraren ej haft någon anställning inom undervisningsväsendet. I fråga om de fall, som härefter återstå, har lönekommittén anfört i huvudsak följande.

Dessa fall äro dels sådana, där lärare tillträder folkskollärartjänst och — efter avlagd examen som medför behörighet för tjänsten, och utan att avbrottsid inverkar — innehaft folkskollärartjänst (motsvarande), dels ock sådana, där lärare vid folkskoleväsendet tillträder annan tjänst än som folkskollärare och — med nyss angivna förbehåll — tidigare innehaft tjänst som folkskollärare, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare (motsva-

rande). Med avseende å dessa fall böra meddelas bestämmelser, genom vilka regleras vilken inverkan sådant tidigare tjänstinnehav skall äga på löneklassplaceringen i den nya tjänsten. Den reglering, som härutinnan för närvarande tillämpas, och den, som enligt lönekommitténs förslag skall tillämpas, är anordnad på olika sätt för två skilda grupper av fall.

I. Till den ena gruppen höra de fall,

där ordinarie lärare erhåller annan ordinarie tjänst inom samma lönegrad eller extra ordinarie lärare erhåller annan extra ordinarie lärartjänst i samma lönegrad,

där folkskollärare i lönegrad Ca 20 (LO 16) erhåller tjänst inom lönegraden Ca 21 (LO 17) eller hans tjänst på grund av ändrad årlig lästid hänföres till sistnämnda lönegrad eller folkskollärare i lönegrad Ce 18 (LEo 14) erhåller tjänst inom lönegraden Ce 19 (LEo 15) samt

där folkskollärare i lönegrad Ca 21 (LO 17) efter egen ansökan erhåller tjänst inom lönegraden Ca 20 (LO 16) eller folkskollärare i lönegrad Ce 19 (LEo 15) erhåller tjänst inom lönegraden Ce 18 (LEo 14).

De regler, som för närvarande gälla i fråga om inplaceringen i dylika fall, innebära att, på samma sätt som i princip tillämpas i fråga om statstjänstemännens löneklassplacering, placeringen efter tjänstetillträdet är beroende av den senaste löneklassplaceringen i den tidigare tillämpade lönegraden. Reglerna kunna för de nu avsedda fallen sammanfattas så, att läraren inplaceras i den löneklass, vilken intager samma ordning inom den nya lönegraden som den tidigare tillämpade löneklassen intager inom den då gällande lönegraden. Vid en granskning finner man, att reglerna överensstämma med dem, som enligt lönekommitténs förslag skola tillämpas för statstjänstemännen. Lönekommittén föreslår därför, att dessa regler bibehållas.

II. Till den andra gruppen höra de fall,

där ordinarie lärare erhåller extra eller extra ordinarie tjänst,

där extra lärare erhåller extra, extra ordinarie eller ordinarie tjänst, samt där extra ordinarie lärare erhåller extra eller ordinarie tjänst.

I denna senare grupp av fall sker för närvarande inplaceringen i löneklass icke på samma sätt som i den förra med utgångspunkt från den senaste placering i löneklass, som tillämpats före tillträdet av den nya tjänsten. Hänsyn till den eller de tidigare innehavda tjänsterna tages i stället genom att tiden för sådant tjänstinnehav med vissa undantag och i enlighet med vissa särskilda bestämmelser sammanräknas och tillgodoräknas läraren, så att han vid tillträdet av den nya tjänsten erhåller samma löneklassplacering, som skulle ha tillkommit honom, om han redan innehaft denna tjänst under den tid, som tillgodoräknats. Lönekommittén föreslår, att tillgodoräkningssystemet, vilket i viss mån medför samma verkningar som skulle uppkomma vid en normaliserad befordringsgång, bibehålles.

Frågan i vilken mån tjänstledigheter m. m. i tidigare tjänster skola inverka på löneklassplaceringen regleras på samma sätt som frågan i vilken mån sådana förhållanden skola inverka på löneklassuppflyttning.

Vid löneklassplacering i tjänst som extra ordinarie lärare är enligt gällande bestämmelser från tillgodoräkning undantagen viss tids anställning såsom extra lärare. Denna tid är bestämd så, att den i princip svarar mot en löneklassuppflyttningsperiod, d. v. s. den tid, som efter inplacering i en löneklass normalt skall förflyta till dess uppflyttning sker till högre löneklass. På grund härav kommer tillgodoräkningsregeln att i allmänhet leda till samma resultat som sneddningsregeln, då nämligen lägsta löneklassen för extra lärare ligger två löneklasser under extra ordinarie lärares lägsta löneklass. Med hänsyn till att denna löneklassrelation bibehålles enligt lönekommitténs förslag om lönegrader och löneklasser, föreslår lönekommittén, att ifråga-

varande avdragstid alltjämt i princip bestämmes så, att den motsvarar en löneklassuppflyttningsperiod.

Vid löneklassplacering i tjänst som ordinarie lärare är på motsvarande sätt från tillgodoräkning undantagen en anställningstid, som i princip motsvarar två löneklassuppflyttningsperioder. Ifrågavarande avdragstid är något kortare än den, som skulle erfordras för att tillgodoräkningssystemet skulle leda till samma resultat som sneddningsystemet. Skillnaden är olika stor i olika fall, beroende på vilken befordringsgång, som tages till utgångspunkt för jämförelsen. Emellertid må framhållas, att lärare icke må anställas såsom extra ordinarie, med mindre han efter avläggande av examen, som medför behörighet för tjänsten, tjänstgjort minst 256 dagar, d. v. s. tid motsvarande ett läsår vid $36\frac{4}{7}$ veckors lästid. Vidare skola minst två år ha förflutit efter det läraren avlagt examen. Slutligen skall enligt vad som ovan förutsatts extra läraranställning under en löneklassuppflyttningsperiod — vilken närmast motsvarar en treårsperiod — icke få tillgodoräknas för löneklassplacering såsom extra ordinarie lärare. Detta medför, att läraren måste ha varit anställd ett år, att han i vissa reguljära fall — där han erhållit anställning hel termin under flera efter varandra följande terminer — har varit anställd två år och att han kan ha varit anställd tre år såsom extra lärare, utan att sådan tidigare anställning inverkar på löneklassplaceringen i den extra ordinarie tjänsten. Vidare ligger för närvarande lägsta löneklassen för extra ordinarie lärare i distrikt med viss årlig lästid tre löneklasser under lägsta löneklassen för ordinarie lärare i distrikt med samma årliga lästid, varför den, som vid tillträde av extra ordinarie lärartjänst icke tillgodoräknats någon tid, vid erhållande av ordinarie lärartjänst måste, för att sneddningsregeln skolat bliva tillämplig, innehaft extra ordinarie anställning under minst två löneklassuppflyttningsperioder, eller under tid, som närmast motsvarar en 6-årsperiod. Vid befordringsgången extra lärare — extra ordinarie lärare i distrikt med viss årlig lästid — ordinarie lärare i distrikt med samma årliga lästid borde därför, för att tillgodoräkningen skulle medföra samma resultat som en tillämpning av sneddningsregeln, den tid, som undantoges från tillgodoräkning, i stort sett uppgå till minst 7, i nämnda reguljära fall 8 och högst 9 år. Då extra ordinarie lärares lägsta löneklass enligt lönekommitténs förslag i dess första betänkande skall ligga endast två löneklasser under lägsta löneklassen för ordinarie lärare, borde i fortsättningen avdragstiden bestämmas till minst 4, i vissa reguljära fall 5 och högst 6 år, om tillgodoräkningsregeln vid förut berörda befordringsförhållanden skulle medföra samma resultat som sneddningsregeln. Lönekommittén föreslår som resultat av de förda förhandlingarna, att avdragstiden bestämmes till i princip 5 år. Tjänstledigheter m. m. i tidigare anställningar böra erhålla motsvarande inverkan på avdragstiden som på tid, som må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning; de för den vanliga uppflyttningsperioden föreslagna dagantalen av 680 och 420 böra här ersättas med 1 130 och 700 dagar.

Föreskrifter utöver normalreglerna. Utöver normalreglerna föreslår lönekommittén att i avlöningsreglementena skall intagas en bestämmelse innefattande bemyndigande för Kungl. Maj:t att, om och i den mån så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser, varigenom i visst särskilt fall eller under vissa särskilda förutsättningar tjänsteman erhåller rätt att tillhöra högre löneklass eller lönerum inom lönegraden än som följer av de för normalfallen meddelade reglerna eller att inom kortare tid än som föreskrives genom

dessas regler uppflyttas till viss löneklass eller visst lönerum. Lönekommittén anser därjämte att Kungl. Maj:t, när så anses lämpligt, bör äga att delegera sin beslutanderätt i angivna hänseenden till underordnad myndighet. Beträffande förslaget i denna del har lönekommittén framhållit, att normalreglerna icke täcka alla de fall, i vilka enligt hittills gällande och av lönekommittén förordade grunder för inplaceringen hänsyn borde tagas till tidigare innehavd anställning. Härom har lönekommittén anfört följande.

Beträffande extra ordinarie tjänsteman, som utan något sitt förvållande förflyttas till extra ordinarie tjänst inom lägre lönegrad eller nödgas återgå till innehavande lägre ordinarie befattning har lönekommittén tidigare påpekat, att hänsyn ibland skäligen bör tagas till löneställningen i den tidigare innehavda högre tjänsten. Vidare har förordats, att i enlighet med vissa principer tidigare arvodes- eller liknande anställning skulle kunna påverka inplaceringen i den nya tjänsten.

Lönekommittén förutsätter dessutom, att särskilda bestämmelser eller beslut meddelas beträffande inplaceringen i löneklass av förste provinsialläkare, som före tillträdet av befattningen innehaft provinsialläkartjänst och i denna tjänst åtnjutit lön enligt högsta löneklassen, beträffande inplaceringen i civil tjänst med lön enligt löneplan nr 1, då tjänstemannen tidigare innehaft tjänst med lön enligt löneplanen för blandavlönat manskap, samt beträffande inplaceringen i militär tjänst med lön enligt löneplan nr 1, då tjänstemannen tidigare innehaft civil tjänst med lön enligt samma löneplan.

I gällande avlöningsreglementen anges ytterligare en del fall, då avvikelser från normalreglerna skola kunna ske. Särskilda regler gälla sålunda,

om tjänstemannen tidigare i statens tjänst innehaft ordinarie befattning eller beställning, för vilken avlöningen fastställts enligt sådana äldre eller eljest från reglementena avvikande grunder, att den vanliga sneddningsregeln icke kan tillämpas,

om tjänstemannen tidigare innehaft beställning å reservstat eller i reserven,

om tjänstemannen tidigare innehaft viss annan statlig anställning eller kommunal befattning eller i icke statlig anställning utfört arbete av allmännyttig beskaffenhet samt

om högre löneställning erfordras för att kunna till tjänsten förvärva särskilt kvalificerad person eller vid tjänsten bibehålla sådan person.

De nu avsedda reglerna äro av olika innehåll. I några fall har det närmare angivits, hur inplaceringen skall ske, men i allmänhet har detta gjorts beroende av en skälighetsavvägning. I de senare fallen ha olika allmänna uttryck använts för att tjäna till ledning vid skälighetsavvägningen.

Enligt lönekommitténs mening kunna även andra fall än de ovan berörda uppkomma, då det måste anses skäligt att avvika från de för normalfallen meddelade bestämmelserna. Det kan sålunda på grund av särskilda omständigheter befinnas skäligt att dispensera från föreskriften om den treåriga avbrottstiden. Och det kan vara skäligt att även i andra fall än tidigare berörts taga hänsyn till anställning med lön enligt annan löneplan än den, enligt vilken lönen utgår å den nya tjänsten. Också andra exempel äro tänkbara.

Enligt lönekommitténs mening är det icke påkallat att i reglementsbestämmelserna så detaljerat som för närvarande angiva de olika fall, då avsteg från normalreglerna kunna tagas. Ett allmänt hållet stadgande synes i förevarande hänseende vara tillfyllest. Bestämmelserna i detta allmänna stadgande böra vara avfattade så, att de möjliggöra såväl att beslut meddelas för enskilda fall som att generella föreskrifter meddelas för särskilda, mera ofta återkommande fall. Bestämmelserna böra vidare möjliggöra såväl inplacering i

högre löneklass eller lönerum som förkortning av tiden för uppflyttning till närmast högre löneklass eller lönerum. Och därjämte böra bestämmelserna kunna tillämpas icke blott för inplacering vid tjänstetillträde utan, då så erfordras för bibehållande vid tjänsten av särskilt kvalificerad person, för ändrad placering under det tjänsten innehas. Såväl enligt nuvarande bestämmelser som enligt lönekommitténs förslag kan tjänstledighet av visst slag föranleda försenad löneklassuppflyttning. Emellertid kan det med hänsyn till tjänstledighetsanledningen vara obilligt att sådan verkan inträder. Lönekommittén syftar härvid exempelvis på sådana fall, som finnas berörda i civila icke-ordinariereglementet, då tjänsteman vid hovrätt eller häradsrätt tjänstgjort som ledamot i rådhusrätt. Bestämmelserna böra möjliggöra rättelse även i dylika fall.

I samband härmed erinrar lönekommittén om att jämlikt gällande avlöningsbestämmelser generalpoststyrelsen i enlighet med de närmare grunder, som fastställts av Kungl. Maj:t må beträffande vissa tjänstemän medgiva högre löneklassplacering än den, som enligt de allmänna reglerna kan ifrågakomma. Sådant medgivande kan av styrelsen lämnas beträffande tjänsteman, som omedelbart före tillträddande av ordinarie befattning innehaft anställning såsom poststationsföreståndare med avlöning enligt personligt kontrakt, samt beträffande tjänsteman, som omedelbart före extra ordinarie befattnings tillträddande innehaft anställning såsom poststationsföreståndare eller lant- och lådbrevbärare, likaledes med avlöning enligt personligt kontrakt. Då för Kungl. Maj:t skulle föreligga generell möjlighet att till underordnad myndighet delegera beslutanderätten i frågor rörande undantag från de vanliga reglerna om inplacering i löneklass, erfordrades icke längre de nyss angivna särskilda bestämmelserna för postverket. Emellertid förutsatte lönekommittén att i de fall, som särbestämmelserna avse, beslutanderätten komme att delegeras till generalpoststyrelsen, varvid vissa grunder borde fastställas av Kungl. Maj:t. Huruvida dessa grunder böra avvika från dem, som nu gälla, har lönekommittén ansett sig icke böra upptaga till prövning.

Lönekommitten har vidare erinrat, att en särskild regel finnes för tullverket och kommunikationsverken, vilken innebär att vederbörande verk må medgiva högre löneklassplacering än som följer av de grundläggande bestämmelserna för den tjänsteman, som befordras från tjänst inom lägre lönegrad till någon av vissa särskilt angivna tjänster. Med erinran om att denna regel avser att bereda möjlighet till högre löneklassplacering för dem, som gå »den långa vägen», har lönekommittén gjort följande uttalanden.

Enligt lönekommitténs mening är det betydelsefullt, att möjlighet finnes att bereda den, vilken i lägre tjänsteställning kunnat förvärva kompetens till befattning i högre karriärgång och som befordras till tjänst i denna karriärgång, en löneställning, som icke mera avsevärt avviker från löneställningen för med honom jämnåriga tjänstemän i samma karriärgång, vilka icke gått den långa vägen. Det är därför i sådana fall angeläget, att en inplacering kan ske i högre löneklass än som följer av de allmänna reglerna. Uppenbarligen kunna förhållandena vara rätt olika vid skilda verk, och även inom ett och samma verk kunna de variera från tid till annan. Men oavsett förhållandenas växlingar bör det enligt lönekommitténs mening eftersträvas att nå det syfte, som nyss angavs. Det synes därför mindre lämpligt att göra möjligheten att bereda högre

lönklassplacering beroende av vissa preciserade förutsättningar rörande längden av föregående tjänstetid, tjänstgöringens beskaffenhet och göromålens art, desto mindre som fall torde förekomma, då den, som uppfyller dessa förutsättningar, likväl icke skäligen bör beredas någon förmånligare lönklassplacering än den normala.

För närvarande kan högre lönklassplacering av ifrågavarande anledning medgivas endast i vissa särskilda tjänster. Vidare kan den högre lönklassplaceringen erhållas endast i den första tjänsten inom den nya karriärgången. Det synes lönekommittén icke uteslutet att en viss utvidgning i båda dessa hänseenden av det nuvarande tillämpningsområdet kan vara motiverad. Kommittén har emellertid ansett sig icke böra upptaga denna fråga till närmare prövning. Med hänsyn till den generella befogenheten för Kungl. Maj:t att till underordnad myndighet delegera beslutanderätten i frågor rörande undantag från de vanliga inplaceringsreglerna, böra nämligen några särbestämmelser i förevarande avseende icke inflyta bland reglementsbestämmelserna, och det synes lämpligen böra ankomma på vederbörande myndigheter att framlägga förslag till de särskilda föreskrifter, som Kungl. Maj:t bör meddela i samband med att beslutanderätten delegeras till dem.

Vid befordran från underbefälsbeställning till fänrik placeras vederbörande enligt gällande avlöningsreglemente i den för fänrik avsedda lägsta lönklassen. Det synes kunna ifrågasättas om icke vid dylik befordran möjlighet bör finnas till placering i högre lönklass och, i så fall, om icke sådan möjlighet även bör finnas beträffande till fänrik befördrad värnpliktig, som utan föregående studentexamen genomgått utbildning till officer. Lönekommittén förutsätter, att frågan härom kommer att beaktas av vederbörande myndigheter, varvid om sådan möjlighet anses böra finnas, jämväl synes böra övervägas om detsamma icke också bör gälla vid beställningshavarens befordran framdeles till löjtnant.

Lönekommittén har även framhållit, att genom de förordade bestämmelserna möjlighet skulle finnas att liksom nu, då så erfordras för bibehållande vid tjänsten av särskilt kvalificerad person vars bibehållande anses påkallat av statens intresse, tilldela vederbörande högre löneställning inom lönegraden än den som följer av de vanliga reglerna.

4. *Rätt att åtnjuta lön enligt högre lönklass än den, vari tjänstemannen är placerad.*

I regel bör givetvis tjänsteman åtnjuta lön enligt den lönklass, i vilken han placerats eller till vilken han uppflyttats. Såväl för närvarande som enligt lönekommitténs förslag förekomma dock vissa undantag från denna regel. Beträffande lönekommitténs förslag härutinnan, vilket till sin sakliga innebörd i stort sett överensstämmer med vad nu gäller, må nämnas följande.

1. I vissa fall anses den löneställning, som följer av lönegradsplaceringen, vara för låg i betraktande av tjänstegöromålens allmänna beskaffenhet, men av särskilda skäl anses löneförbättringen icke böra åstadkommas genom höjd lönegradsplacering. I en del sådana fall utgår utöver lönen ett särskilt tillägg, avlöningsförstärkning. Fall förekomma emellertid också, då lönen utgår enligt en högre lönklass. Detta är förhållandet i fråga om lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare, i det att dessa äga åtnjuta lön enligt löneklassen närmast över den, i vilken vederbörande placerats eller till vilken han uppflyttats. Vidare äro lönegraderna normalt sett olika för ordinarie och

extra ordinarie folkskollärare alltefter den årliga lästiden, men då i distrikt med den kortare lästiden denna utsträcker för viss begränsad tid, sker ej lönegradsuppflyttning, utan i stället utgår lönen efter löneklassen närmast över den eljest tillämpliga.

2. I en del fall, då tjänsteman erhåller uppdrag att fullgöra göromål, som ligga utanför dem, som tillhöra tjänsten, ändras i viss mån göromålen även på den egna tjänsten. Göromålen på grund av uppdraget och göromålen på grund av tjänsten kunna sägas konstituera en ny befattning, i vilken löneställningen bör vara högre än den som följer av lönegradsplaceringen; av särskilda skäl anses löneförbättringen icke böra åstadkommas genom tillskapande av en ny tjänst i högre lönegrad. I åtskilliga sådana fall utgår utöver lönen ett särskilt arvode (befattningsarvode), men i andra fall utgår i stället lönen enligt en högre löneklass. Enligt lönekommitténs förslag äger sådan lärare vid högre kommunal skola, vilken förordnats att inneha rektorsbefattning, åtnjuta lön efter en löneklass, som för rektor vid högre folkskola ligger 1—3 och för rektor vid annan högre kommunal skola 3—7 enheter över den löneklass, vilken han tillhör såsom lärare.

3. I några fall utgöres avlöningen vid en tjänst av lön och fri bostad, men en vikarie å tjänsten beräknas icke erhålla bostadsförmån. Lönekommittén föreslår, att vid vikariatslöneförordnande å tjänst, vars innehavare åtnjuter fri tjänstebostad, vikariatslönen skall få utgå enligt löneklassen närmast över den, i vilken vikarien placerats eller vartill han uppflyttats.

4. Fall förekomma också, där löneställningen för tjänsten med avseende å normala förhållanden anses riktigt avvägd men lön ändå får utgå enligt viss högre löneklass. För bibehållande vid tjänsten av tjänsteman, som tillhör lönegradens högsta löneklass, äger Kungl. Maj:t, om tjänstemannen är särskilt kvalificerad för tjänsten och hans bibehållande vid densamma anses påkallat av statens intresse, tilldela honom lön enligt högre löneklass å samma löneplan, dock högst två löneklasser över den högsta för lönegraden gällande.

5. Ordinarie tjänsteman, som till följd av sitt förhållande i tjänsten förflyttas till lägre tjänst, äger, om han vid förflyttningen tillhörde högre löneklass än den lägre tjänstens slutlöneklass, åtnjuta lön enligt den högre löneklassen. Förflyttas den, som under minst 10 år i oavbruten följd innehaft tjänst som lärare vid mindre folkskola eller som biträdande lärare, på grund av föreskrift i folkskolans avlöningsreglemente till småskollärartjänst, skall han, så länge han innehar tjänst av sistnämnda slag, alltså äga åtnjuta lön enligt löneklassen närmast över den, i vilken han placerats eller till vilken han uppflyttats. Slutligen skall i det under 2 berörda fallet, om rektorsbefattningen nedflyttas från högre till lägre lönegrupp, detta för tiden intill utgången av löpande förordnandeperiod vara utan inverkan å rektors rätt att åtnjuta lön.

Yttrandena.

Den lönegrad, som är bestämmande för tjänstemans löneställning. Några erinringar mot vad lönekommittén härutinnan föreslagit ha icke framställts i remissyttrandena.

Uppflyttning i löneklass m. m. Av de myndigheter, som yttrat sig i anledning av lönekommitténs förslag rörande löneklassuppflyttning, ha vissa förklarat, att de föreslagna reglerna i allmänhet vore mera invecklade än de nuvarande och därför komme att medföra merarbete. Uttalanden här- om ha gjorts av *medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen, statskontoret och all-*

männa lönenämnden. Statskontoret har bestämt påyrkat, att de nya lönetursreglerna omarbetas i förenklande riktning. *Medicinalstyrelsen* och *järnvägsstyrelsen* ha förklarat, att de i sak intet ha att erinra mot ifrågavarande regler.

Vad angår kravet på fullgjord tjänstgöring för löneklassuppflyttning, fränsett dettas utformning med avseende å deltidsarbete, ha i yttrandena framkommit uttalanden såväl om skärpning som om mildring i förhållande till lönekommitténs förslag.

Sålunda har *generaltullstyrelsen* anmärkt, att förslaget innebär att tjänsteman skall kunna under en treårsperiod åtnjuta tjänstledighet med A- eller B-avdrag för sjukdom eller svag hälsas vårdande under icke mindre än 720 dagar — eller sålunda under 501 dagar längre tid än som för närvarande gäller — utan att ledigheten skulle föranleda uppskov med uppflyttning till högre löneklass. En viss förlängning av den tid, varunder en tjänsteman finge åtnjuta ledighet av nämnda anledning utan att rätten till löneklassuppflyttning påverkades därav, kunde visserligen enligt styrelsens förmenande ha fog för sig. Styrelsen kunde dock icke finna, att en så avsevärd förlängning som kommittén föreslagit, verkligen ur allmänna synpunkter voro berättigad.

I motsatt riktning har *allmänna lönenämnden* uttalat sig. Med beaktande av den ringa ekonomiska betydelse frågan hade för statsverket och då de av kommittén anförda skälighetssynpunkterna närmast borde leda till att sjukledighet och ledighet för svag hälsas vårdande icke alls skulle inverka fördröjande på löneklassuppflyttning, ville lönenämnden ifrågasätta, huruvida icke tid för sådan ledighet skulle kunna jämsställas med tjänstgöringstid i här ifrågavarande avseende. Vad angår tjänstledighet för uppdrag inom personal-sammanslutning syntes det lönenämnden tillfyllest med ett uttalande av Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t hade för avsikt att i förekommande fall pröva särskilda framställningar om löneklassuppflyttning av tjänsteman, som åtnjutit sådan tjänstledighet, i anslutning till de av kommittén förordade riktlinjerna. Godtoges lönenämndens berörda förslag, syntes de föreslagna löneklassuppflyttningsbestämmelserna kunna undergå en önskvärd förenkling. Vidare hade lönekommittén föreslagit, att tjänstledighet, som tjänsteman beviljats för värnpliktstjänstgöring med skyldighet att vidkännas C-avdrag, icke skulle inverka på uppflyttningsrätten. Vad sålunda föreslagits beträffande värnpliktstjänstgöring borde emellertid enligt lönenämndens mening gälla all militärtjänstgöring. Överhuvud taget måste lönenämnden ställa sig ipeksam mot att låta löneavdragets storlek vara avgörande för rätten till uppflyttning; riktigare syntes vara att bedöma dessa frågor enbart efter anledningen till tjänstledigheten i fråga.

I anslutning till lönekommitténs uttalande att sådana särbestämmelser borde införas för lärare, varigenom statlig lärares tjänstledighet för uppehållande av förordnande vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet ej skulle komma att uppskjuta löneklassuppflyttning, har *skolöverstyrelsen* anført, att motsvarande bestämmelser borde meddelas beträffande folkskol-lärare. Överstyrelsen har vidare ifrågasatt, om icke folkskolans extra lärare

borde kunna uppflyttas under pågående anställningsperiod med tillgodoräknande av intjänad tjänstgöring.

Av myndigheterna har endast *generalpoststyrelsen* särskilt uttalat sig rörande deltidsarbetets inverkan på löneklassuppflyttningen. Nämnda styrelse har i princip anslutit sig till de av lönekommittén härutinnan uttalade synpunkterna men förordat, att av praktiska skäl någon åtskillnad icke gjordes mellan sådan nedsättning av tjänstgöringstiden, som skedde i den formen, att tjänstgöringsskyldighet föreläge endast under vissa dagar, och deltidsanställning, varvid tjänstgöring fullgjordes under samma form.

Mot lönekommitténs förslag rörande uppskov med löneklassuppflyttning och om borttagande av det hinder för vidare uppflyttning, som pensionsålderns inträde nu utgör, har erinran ej framställts. Emellertid ha *generalpoststyrelsen* och *allmänna lönenämnden* framhållit, att uppskovsbestämmelsen saknade nämnvärd betydelse i fråga om uppflyttning till högre lönerum; bestämmelsen skulle få ekonomisk betydelse för tjänsteman endast för det säregna fall, att han skulle vinna befordran under tiden för sådant uppskov.

Beträffande lönekommitténs förslag rörande förkortning av den normala uppflyttningsperioden har *allmänna lönenämnden* anmärkt, att vid övergång från extra till extra ordinarie lärartjänst i vissa fall svårigheter att bestämma tidpunkten för nästa löneklassuppflyttning syntes uppkomma, eftersom förutsättningarna för dylik uppflyttning enligt kommitténs förslag skulle bli olika för extra ordinarie och extra lärare. Lönekommittén hade anført, att det icke syntes nödvändigt att meddela några särskilda bestämmelser om uppflyttningsrätten för här avsedda fall.

Beträffande lönerumskonstruktionen har statskontorets majoritet anført, att begreppet »lönerum» borde kunna uteslutas. I allmänhet ha däremot myndigheterna funnit detsamma behöfvligt. Emellertid har *generalpoststyrelsen*, *telegrafstyrelsen*, *riksräkenskapsverket* och *allmänna lönenämnden* ansett, att uppflyttning i lönerum icke borde ske successivt utan först i samband med avgång från den ifrågavarande tjänsten. *Generalpoststyrelsen* har härom anført följande.

Då en uppflyttning i lönerum icke kan medföra någon ekonomisk förmån för tjänsteman annat än i samband med övergång till högre tjänst, anser *generalpoststyrelsen* det icke erforderligt att kvartalsvis pröva i slutlöneklassen placerad tjänstemans rätt till uppflyttning i lönerum och i övrigt i tillämpliga delar vidtaga samma administrativa åtgärder som vid löneklassuppflyttning. Nuvarande maximeringsregel innebär i praktiken, att slutlöneklassen för närvarande är uppdelad i två lönerum. Ehuru någon sådan uppflyttning i lönerum, som kommittén föreslår, icke verkställts kvartalsvis, ha likväl inga svårigheter förelegat att vid befordran fastställa tjänstemans löneklassplacering i den nya tjänsten. Införandet av den i och för sig praktiska konstruktionen med lönerum anser *generalpoststyrelsen* icke lämpligen böra medföra ett så betungande merarbete, som en prövning kvartalsvis av tjänstemans rätt till uppflyttning i lönerum skulle innebära. En stor del av de tjänstemän hos postverket, som befinna sig i slutlöneklass, torde icke komma att vinna vidare befordran, varför en uppflyttning i lönerum för deras vidkommande saknar

all betydelse. Generalpoststyrelsen föreslår därför, att — såsom för närvarande är fallet — tjänstemans placering i lönerum fastställs först vid eventuell övergång till ny tjänst.

Liknande synpunkter som generalpoststyrelsen uttalat ha av övriga nu berörda myndigheter anlagts på frågan om tidpunkten för uppflyttning i lönerum.

Inplacering i löneklass m. m. Mot de allmänna synpunkter lönekommittén ansett böra anläggas på frågan om inplacering i löneklass ha erinringar i allmänhet ej framställts i remissyttrandena.

Kammarrätten har emellertid anfört följande.

Kammarrätten vill icke bestrida, att goda skäl tala för en omläggning av det nuvarande löneturssystemet i sådan riktning, att vid inträffande befordringar hänsyn tages icke blott till den inkomst, tjänstemannen omedelbart före befordringstillfället uppbar i den lägre tjänsten, utan jämväl till längden av den föregående anställningstiden. En oeftergivlig förutsättning för att det av kommittén skisserade löneturssystemet skall kunna godtagas måste dock vara, att därigenom icke de äldre tillgodoräkningsreglerna ånyo på en omväg insmyga sig i systemet. Godtages tanken på att i princip varje föregående anställning får läggas till grund för inplacering i den nya tjänsten, synes emellertid konsekvensen bjuda, att den av kommittén förordade begränsningsregeln vid avbrott i föregående anställning om mera än tre år slopas. Härtill kommer, att regeln i fråga, sådan densamma av kommittén utformats, torde komma att bli av föga praktiskt värde. Den enskilde tjänstemannen kan sätta regeln ur spel genom att tillträda statsanställning av helt kort varaktighet.

Mot de föreslagna normalreglerna ha i allmänhet erinringar av saklig innebörd icke framställts. Det har dock anförts, att bestämmelserna bleve komplicerade. *Allmänna lönenämnden* har funnit vad lönekommittén föreslagit bestyrka lönenämndens tidigare uttalade uppfattning, att den s. k. maximitidens utsträckning från tre till nio år vore ägnad att komplicera lönesystemet. *Länsstyrelsen i Malmö* har däremot anfört, att lönekommittén genom de föreslagna sneddningsreglerna syntes ha på ett praktiskt sätt nöjaktigt löst ett länge svårbemästrat problem. *Medicinalstyrelsen* har efterlyst motivet till att tidigare innehavd tjänst eller anställning såsom provinsialläkare eller distriktsveterinär icke ansetts enligt reglerna för normalfallen böra inverka på löneklass- och lönerumsplaceringen i tjänst med avlöning enligt löneplan nr 1, och vice versa.

I fråga om föreskrifter utöver normalreglerna har *statskontoret* anfört följande.

Det föreslagna stadgandet att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts be- myndigande, vederbörande myndighet skulle äga att om och i den mån så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt meddela beslut eller utfärda bestämmelser, varigenom i visst fall eller under vissa förutsättningar tjänsteman skulle kunna få en från huvudreglerna helt avvikande löneklassplacering, anser statskontoret böra antingen helt slopas eller också givas en till sin innebörd klart begränsad räckvidd i analogi med motsvarande bestämmelser i 8 § 3 mom. civila avlöningsreglementet. Förslaget att Kungl. Maj:t skulle kunna i erfarenhetsmässigt så svårbedömda frågor delegera sin beslutanderätt till vederbörande myndigheter avstyrkes bestämt.

Övriga myndigheter ha i allmänhet understrukit behovet av att kunna meddela särskilda föreskrifter eller beslut i ämnet. Ur innehållet i yttrandena må nämnas följande.

Försvarets civilförvaltning anför i anledning av lönekommitténs uttalanden beträffande »långa vägen», att det icke syntes uteslutet att även framdeles befordran från underofficers- till fänriksbeställning kunde komma att äga rum i varje fall vid marinen. Ämbetsverket anser angeläget, att i möjligaste mån generella bestämmelser utfärdas, innehållande direktiv rörande de fall, då avvikelser från de för normalfallen meddelade löneklass- och lönerums-placeringsreglerna må äga rum.

Medicinalstyrelsen har ej haft något att erinra mot förslagen.

Länsstyrelsen i Malmö har förklarat sig förutsätta, att till förekommande av ojämnheter myndighet skulle hos Kungl. Maj:t kunna utverka tillstånd att vid inplacering i löneklass av tjänsteman i sådant fall, då ett led i en normal befordringsgång överhoppats, få inplacera tjänstemannen i den löneklass, som skulle ha tillämpats, om detta led icke blivit överhoppat.

Länsstyrelsen i Karlstad har beträffande frågan om inplacering vid övergång till statstjänst från kommunal befattning eller annan icke statlig anställning, i vilken utförts arbete av allmännyttig beskaffenhet, åberopat två exempel, utvisande att den nuvarande inkomstjämförelsen i vissa fall lett till resultat, som icke kunde anses skäligen. Det vore jämväl ur rekryterings-synpunkt önskvärt, att alltför restriktiva normer icke tillämpades vid lönesättning för personal, som överginge från kommunal till statlig tjänst. Såväl arbetsmarknads- som skälighetssynpunkter talade för att exempelvis kommunal befattningshavare som överginge till statlig tjänst med i huvudsak likartade arbetsuppgifter och med oreglerad befordringsgång, icke erhöles en begynnelseplacering, som i större mån avveke från den lönegrad och löneklass vederbörande skulle ha uppnått, därest han under den tid, som motsvarade tjänstgöringen i kommunal befattning, i stället tillhört den statliga befordringsgången.

Allmänna lönenämnden har ansett önskvärt, att närmare riktlinjer uppdragas för här avsedd prövning.

De spörsmål, till vilka det i förevarande sammanhang gäller att taga ställning, intaga en central plats inom lönesystemet. Med hänsyn härtill och till att hithörande frågor enligt erfarenhet äro svåra att bemästra på ett ur olika synpunkter tillfredsställande sätt har jag i det föregående lämnat en tämligen detaljerad redogörelse för innebörden av nu gällande och av lönekommittén föreslagna bestämmelser i ämnet. Jag har därvid i allmänhet upptagit de särskilda frågorna i den ordning, i vilken de följa enligt de av lönekommittén föreslagna författningsbestämmelserna.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, skall tjänsteman såväl enligt nu gällande som enligt av lönekommittén föreslagna bestämmelser i vissa undantagsfall i avlöningshänseende behandlas, som om han innehade en

*Departements-
chefen.*

tjänst, vilken han ej nu innehar men väl tidigare innehaft och av särskild anledning nödgats frånträda, eller som om han innehade en tjänst, vilken han ej innehar men väl uppehåller, eller som om en av honom innehavd tjänst tillhörde en lönegrad, som den ej numera tillhör men väl tidigare tillhört. De föreslagna bestämmelserna synas till sin sakliga innebörd icke skilja sig från de nu gällande. Lönekommitténs förslag medför i huvudsak endast en systematisering av bestämmelserna i ämnet; medan dessa nu återfinnas på olika platser i reglementena, därvid de delvis ha erhållit en så föga adekvat placering som i det kapitel, som bär rubriken fasta lönetillägg och särskilda ersättningar, ha de i lönekommitténs förslag sammanförts och upptagits i samband med de bestämmelser, genom vilka tjänstemans lönegradsplacering närmare anges. Detta synes även mig vara mera tillfredsställande än den nu tillämpade ordningen, och jag tillstyrker därför förslagets genomförande.

Vad härefter närmast angår löneklassuppflyttning, förutsattes vid 1946 års principbeslut om den allmänna löneregleringen, att den normala tidsperioden för uppflyttning inom lönegrad, som omfattar flera löneklasser å löneplan nr 1, skulle utgöra tre år. Det kan förtjäna nämnas, att detta även skulle gälla inom de militära lönegrader, som äro konstruerade på sådant sätt, att tjänstemannen vid uppflyttningen överhoppar en löneklass. Lönekommittén har nu föreslagit, att samma normala uppflyttningsperiod skall tillämpas å löneplan nr 3 (för provinsialläkare) och löneplan nr 4 (för distriktsveterinärer). Å löneplan nr 5 (för s. k. blandavlönat manskap vid försvaret) skall däremot uppflyttningsperioden enligt 1946 års manskapslöneutrednings och lönekommitténs förslag normalt utgöra ett år. Av mitt ställningstagande i det föregående till frågorna om lönereglering för provinsialläkare, distriktsveterinärer och manskap framgår, att jag ansluter mig till berörda förslag. Jag biträder också lönekommitténs förslag att, på liknande sätt som hittills, uppflyttning må ske allenast vid ingången av nytt kalenderkvartal eller, då fråga är om blandavlönat manskap, vid ingången av ny kalendermånad.

Med hänsyn till de tämligen genomgripande ändringar som lönekommittén föreslår i fråga om de närmare villkoren för löneklassuppflyttning, särskilt vad angår kravet på viss fullgjord tjänstgöring, har lönekommittén funnit erforderligt föreslå, att bestämmelserna om löneklassuppflyttning skola tillhöra dem, i vilka tjänstemännen skola vara skyldiga att underkasta sig ändringar; detsamma skall gälla i fråga om inplaceringsreglerna. Jag anser detta förslag välbetänkt och biträder detsamma.

I lönekommitténs förslag har kravet på viss fullgjord tjänstgöring såsom förutsättning för löneklassuppflyttning givits en sådan utformning, att på löneklassuppflyttning kunna verka fördröjande, utöver avstängning eller avhållande från tjänstgöring m. fl. liknande exceptionella förhållanden, dels A- eller B-avdragsledighet för sjukdom, tvångsvis anordnad läkarundersökning eller svag hälsas vårdande, dels ock C-avdragsledighet av annan anledning än offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring. Beträffande den omfattning, vari bortovaro av dylik anledning skall ha förekommit för att medföra dröjsmål med uppflyttning, innebär lönekommitténs förslag, om man bort-

ser från frågan om deltidarbets betydelse i sammanhanget, å ena sidan en mildring och å andra sidan en skärpning i förhållande till vad nu gäller. A- eller B-avdragsledighet för sjukdom m. m. samt C-avdragsledighet för personalsammanslutningsuppdrag likställas intill ett visst, förhållandevis rymligt tillmätt dagantal med fullgjord tjänstgöring; detta dagantal utgör för tjänstemän i allmänhet 600 dagar räknat för en uppflyttningsperiod. Eventuellt återstående dagar för ledigheter av nu nämnda och andra i det föregående antydda slag kunna för tjänstemän i allmänhet få uppgå till 120 dagar under en uppflyttningsperiod utan att föranleda försening med uppflyttningsperiod.

De myndigheter, som yttrat sig i anledning av lönekommitténs förslag, ha framställt olika erinringar mot förslaget. En av dessa är, att ej endast C-avdragsledighet för värnpliktstjänstgöring utan C-avdragsledighet för militär tjänstgöring överhuvud taget bör undantagas från inverkan på uppflyttningen. En tämligen allmän uppfattning bland myndigheterna synes vidare vara att förslagets genomförande påkallar en omläggning och ett fullständiggående av personalbokföringen och kommer att medföra ett avsevärt merarbete. Allmänna lönenämnden har föreslagit, att sjukledigheter m. m. i förevarande hänseende skola helt likställas med fullgjord tjänstgöring samt att reglementena icke skola tyngas med någon specialföreskrift rörande inverkan av ledigheter för uppdrag inom personalsammanslutningar, utan att sådana ledigheters jämställande inom vissa gränser med fullgjord tjänstgöring skall följa av särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut.

För egen del anser jag till en början, att den vid remissbehandlingen föreslagna jämkningen i fråga om inverkan av militär tjänstgöring bör vidtagas. Efter vägande mot varandra av de skäl, som kunna anföras till stöd för en lösning i den ena eller andra riktningen, har jag också ansett mig böra biträda allmänna lönenämndens förslag rörande inverkan av sjukledigheter och ledigheter för uppdrag inom personalsammanslutning. Jag anser mig härvid böra understryka, att enligt min mening någon erinran ur rent saklig synpunkt icke kan göras mot lönekommitténs förslag. De synpunkter, som för mig varit avgörande, äro i stället, att lönenämndens av mig förordade förslag i praktiken får anses leda till i stort sett samma resultat som lönekommitténs men samtidigt medföra betydande administrativa fördelar, bland annat i fråga om personalbokföringen. Vidare komma enligt detta förslag samma slag av ledigheter m. m. att inverka försenande på löneklassuppflyttning som enligt pensionsbestämmelserna medföra dröjsmål med intjänande av ytterligare pension genom att föranleda avdrag vid tjänstårsberäkningen, en överensstämmelse, som i och för sig synes vara tilltalande ur teoretiska och praktiska synpunkter. I enlighet härmed skulle på löneklassuppflyttningen inverka, förutom avslängning och avhållande från tjänstgöring m. m., C-avdragsledigheter av annan anledning än offentligt uppdrag och militär tjänstgöring. Jag biträder — med i det följande angivet undantag i fråga om extra lärare — lönekommitténs förslag rörande den omfattning, i vilken dylika ledigheter m. m. skola ha förekommit för att inverka försenande på löne-

klassuppflyttning. Vad angår uppdrag inom personalsammanslutning, anser jag att genom tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementena föreskrifter böra meddelas av den innebörd lönekommittén åsyftat. I samma ordning böra bestämmelser meddelas exempelvis med avseende å fall, då folkskollärare erhållit C-avdragsledighet från sin tjänst i anledning av tjänstgöring å stailig tjänst.

Jag anser icke tillräcklig anledning finnas att föreslå att, såsom skolöverstyrelsen ifrågasatt, löneklassuppflyttning av folkskolans extra lärare skulle få ske under löpande anställningsperiod.

Beträffande extra lärarna vid det statliga och högre kommunala undervisningsväsendet har lönekommittén utformat sitt förslag om löneklassuppflyttning av sådana lärare närmast med utgångspunkt från den förutsättningen, att deras anställning skulle omfatta minst en termin. Frågan kommer i ett annat läge om, såsom jag i annat sammanhang förutsätter, anställning såsom extra lärare skall kunna vinnas för del av termin. Jag vill föreslå, att för extra lärare samma bestämmelser som för andra tjänstemän skola gälla ifråga om löneklassuppflyttning, endast med den avvikelser att, om lärarens anställning under ett kalenderhalvår avser hela terminen, de delar av halvåret som ligga utanför terminen skola behandlas som om läraren därunder innehaft anställning såsom extra lärare och ej åtnjutit sådan tjänstledighet, som kan föranleda försenad löneklassuppflyttning. Av praktiska skäl synes mig den omfattning, i vilken ledigheter m. m. skola ha förekommit för att inverka på löneklassuppflyttningen, böra bestämmas på samma sätt för extra lärare som för andra tjänstemän.

Lönekommittén har efter en ingående diskussion i fråga om deltidarbete föreslagit bestämmelser, vilka i princip innebära, att sådant arbete å ena sidan behandlas på samma sätt som heltidsarbete, såframt fråga är om arbete å minst halvtid, men å andra sidan i motsatt fall icke får räknas för löneklassuppflyttning. Jag biträder lönekommitténs förslag härom. Vad generalpoststyrelsen anfört i sitt remissyttrande torde närmast ha avseende å bestämmelsernas detaljutformning och torde få bliva föremål för bedömande vid dessas utfärdande.

Till vad lönekommittén anfört i fråga om uppskov med löneklassuppflyttning och om borttagande av det hinder för vidare uppflyttning, som pensionsålderns inträde nu utgör, kan jag helt ansluta mig.

Den av lönekommittén föreslagna lönerumskonstruktionen anser jag i likhet med flertalet myndigheter behövlig och lämplig. Jag delar alltså icke statskontorets uppfattning att begreppet lönerum bör kunna uteslutas. Uppflyttning i lönerum synes emellertid icke behöva ske successivt under löpande tjänstinnehav, utan det synes tillfyllest att den verkställs, då behov därav föreligger på grund av att vederbörande erhållit en ny tjänst, vars lönegrad omfattar flera löneklasser. Erforderliga bestämmelser i fråga om den ordning vari beslut skall meddelas angående lönerumsuppflyttning torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

En av de allmänna synpunkter lönekommittén anlagt på frågan om inpla-

cering i löneklass är, att det kan leda till otillfredsställande resultat om, på sätt för närvarande i allmänhet sker, hänsyn endast tages till sådan anställning, som innehafts omedelbart före tjänstetillträdet. Lönekommittén har ansett att hänsyn i princip bör få tagas till varje tidigare innehavd anställning, men har likväl funnit en sådan modifikation häri böra göras, att hänsyn enligt normalreglerna ej skall tagas till anställning, efter vars innehav förflutit en sammanhängande treårsperiod, varunder vederbörande ej innehaft någon statlig eller jämförlig anställning (beträffande lärare vid folkskolan: anställning vid undervisningsväsendet). Remissmyndigheterna ha i allmänhet ej haft någon erinran mot förslaget. Kammarrätten har dock ansett att nämnda modifikation borde utgå. För egen del ansluter jag mig till lönekommitténs förslag. Vad särskilt beträffar ifrågavarande modifikation synes det mig riktigt, att den som under längre tid än tre år varit helt utan anställning inom statsförvaltningen eller det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet m. m. i allmänhet inplaceras i löneklass utan hänsynstagande till en dylik anställning, som han innehaft före avbrottstiden. Såsom lönekommittén anfört, bör emellertid, om särskild anledning därtill föreligger, hänsyn till sådan tidigare anställning kunna tagas vid särskild prövning av löneklassplaceringsfrågan.

En annan av de allmänna synpunkter lönekommittén anlagt på inplaceringsfrågorna är att principen om att inplacering skall ske så, att inkomstminskning undviks, alltför strikt tillämpats både såsom minimi- och maximi-regel. För egen del biträder jag denna lönekommitténs uppfattning. Det synes mig nämligen otvivelaktigt, att det hittillsvarande i stort sett ensidiga hänsynstagandet till inkomsten i den tidigare anställningen i vissa fall lett till resultat, som icke äro tilltalande vare sig ur skälighets- eller arbetsgivar-synpunkt. Jag kan även ansluta mig till de förslag och uttalanden, som lönekommittén i detta sammanhang funnit lämpligt göra med avseende å inplaceringen. Emellertid förutsätter jag, att vid det av lönekommittén tänkta bedömandet efter de olika fallens skiftande beskaffenhet en viss försiktighet kan vara nödvändig särskilt i början av det nya lönesystemets tillämpningstid. Såsom lönekommittén själv uttalat, bör någon återgång till det äldre tillgodoräkningssystemet icke ifrågakomma.

Vad härefter angår de av lönekommittén föreslagna normalreglerna må framhållas, att deras innebörd i allt väsentligt varit betingad av vad vid 1946 års principbeslut om den allmänna löneregleringen förutsattes i fråga om sneddningsregelns tillämpningsområde och närmare innebörd samt i fråga om inplaceringen med hänsyn till tidigare avlöning enligt kollektivavtal m. m. Vad lönekommittén nu föreslagit i fråga om normalreglerna synes i allmänhet böra genomföras. Emellertid böra de militära lönegrader, som skola omfatta flera löneklasser, erhålla den konstruktion och beteckning samt i fråga om sneddnung mellan militära tjänster åsättas de jämförelsetal, som framgår av följande sammanställning, i vilken för jämförelses skull även intagits motsvarande data enligt lönekommitténs förslag; därjämte bör den nya lönegrad, som skall motsvara hittillsvarande lönegraden Oa 6, erhålla beteckningen Ma 12.

Beställning	Lön enligt		Lönekommitténs förslag		Departementschefens förslag	
	löneplan nr	löneklasserna nr	lönegrad	jämförelsetal	lönegrad	jämförelsetal
Menig, vicekorpral	5	1— 4	Mha 1	4	Mha 1	4
Korpral	5	4— 7	Mha 2	7	Mha 2	7
Furir, blandavlönad	5	6, 7	Mha 3	9	—	—
Furir, e. o.	1	9—12	Me 1 a	10	Me 1	10
Furir, e. o.	1	10—13	Me 1 b	11	Me 2	11
Överfurir	1	12—15	Ma 1	13	Ma 3	13
E. o. underofficer, fänrik	1	} 14, 15, 16, 18 {	Me 2	} 14 {	Me 4	} 14 {
Sergeant	1		Ma 2		Ma 4	
Fanjunkare	1	15, 16, 18, 20	Ma 3	15	Ma 5	15
Förvaltare	1	18, 20, 22	Ma 4	16	Ma 6	16
Löjtnant	1	18, 20, 22, 24	Ma 5	17	Ma 7	17
Förvaltare	1	22—25	—	—	Ma 8	19
Kapten	1	24, 26, 28, 29	Ma 6	20	Ma 9	20
Major	1	29, 31, 32	Ma 7	22	Ma 10	22
Överstelöjtnant	1	32, 33, 34	Ma 8	24	Ma 11	24

Såsom av sammanställningen framgår, innebär det här framlagda förslaget, förutom en omnumrering utan saklig betydelse, två reella ändringar i förhållande till lönekommitténs förslag. Den ena av dessa avser borttagandet av lönegraden Mha 3, en åtgärd som förordats i samband med behandlingen av frågan om lönereglering för fast anställt manskap. Den andra åtgärden avser införandet i lönegradsschemat av ytterligare en lönegrad för vissa förvaltare, omfattande löneklasserna 22—25. Denna lönegrad har av försvarsväsendets lönenämnd och försvarets civilförvaltning föreslagits skola utgöra en normalgrad för sådana förvaltare, som efter omorganisation av kassaväsendet vid försvaret inträda såsom chef för kassaförvaltning. Utan att i detta sammanhang ingå på frågan i vilken omfattning och efter vilka grunder förvaltarna böra inplaceras i ifrågavarande lönegrad anser jag mig böra föreslå, att en lönegrad för ändamålet upptages i lönegradsschemat. I detta sammanhang vill jag beträffande sneddningsreglernas verkningssätt inom de militära lönegraderna framhålla, att detta för närvarande är ett annat än inom övriga lönegrader. Inom de civila lönegraderna har sneddningsregeln den innebörden, att tjänsteman vid befordran skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde, men inom de militära lönegraderna innebär sneddnningen, att beställningshavaren skall placeras lägst i den löneklass, som inom det militära löneklasseschemat — vilket ej omfattar alla löneklasser — ligger närmast över den, som han senast tillhörde. Olikheten är betingad av historiska skäl — hittills ha de för militär personal tillämpade löneklasserna numrerats i löpande följd — och sammanhänger med att, såsom förut anmärkts, militär beställningshavare i vissa fall efter en uppflyttningsperiod överhoppa en löneklass. Ehuru jag i likhet

med lönekommittén icke finner möjligt att i detta sammanhang föreslå borttagande av olikheten i fråga, vill jag här framhålla, att densamma självfallet bör borttagas om, såsom lönekommittén uttalat sig för, en anpassning av de militära lönegradernas konstruktion efter de civilas framdeles kommer till stånd. Utan att nu vara beredd att förorda en dylik anpassning vill jag likväl understryka, att såväl principiella skäl som förenklingssynpunkter kunna åberopas för dess genomförande.

Vad angår inplaceringsföreskrifter utöver normalreglerna tillstyrker jag lönekommitténs förslag att i avlöningsreglementena allenast skall intagas en mera allmänt hållen bestämmelse, innefattande bemyndigande för Kungl. Maj:t att, om och i den mån så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser i ämnet. Endast genom att så sker, torde möjlighet överhuvud taget finnas att genomföra det av lönekommittén föreslagna frångåendet av den strikta inkomstjämförelseprincipen. Jag kan också helt ansluta mig till lönekommitténs uttalanden med avseende å den s. k. långa vägen. Slutligen anser jag i likhet med lönekommittén, att Kungl. Maj:t bör äga att, när så anses lämpligt, delegera sin beslutanderätt till underordnad myndighet. I detta sammanhang må nämnas, att från personalhåll uttryckts önskemål om intagande i statens allmänna avlöningsreglemente av en föreskrift enligt vilken för den, som före befattingens (beställningens) tillträdande innehåft såväl anställning som fast anställt manskap som anställning enligt kollektivavtal, anställningen såsom manskap skulle vid inplacering i löneklass med hänsyn till anställningstidens längd likställas med kollektivavtalsanställning. Frågan härom torde böra övervägas i samband med utfärdandet av erforderliga närmare föreskrifter angående avlöningsbestämmelsernas tillämpning.

Lönekommitténs förslag, att tjänsteman i vissa fall skall äga åtnjuta lön efter viss högre löneklass än den vari han är placerad, överensstämmer i stort sett med vad nu gäller och kan av mig tillstyrkas. Såsom framgår av det föregående, användes denna konstruktion i vissa fall i stället för konstruktionen med avlöningsförstärkning eller befattningsarvode. Efter den systematisering i fråga om dylika tilläggsförmåner, som skett genom lönekommitténs försorg, anser jag mig böra uttala, att som regel hellre konstruktionen med tilläggsförmåner än konstruktionen med lön enligt högre löneklass bör väljas, om i framtiden nya fall skulle yppas, i vilka lönegrads- och löneklassplaceringen anses för låg men löneförbättringen av särskilda skäl anses böra ernås på annat sätt än genom höjning av lönegradsplaceringen. Överhuvud taget synes det önskvärt, att man icke gör lönesystemet mer invecklat än vad nödvändigt är genom att tillgripa olika anordningar för att nå samma syfte.

Semester och semesterersättning.

1945 års lönekommitté.

Alltsedan den första semesterlagstiftningens tillkomst ha från den allmänna semesterlagens tillämpning undantagits de statliga tjänstemän eller, för att använda lagens uttryckssätt, de arbetstagare hos staten, för vilka gälla särskilda föreskrifter rörande semester. Detta undantag har förestavats av praktiska skäl.

För de statsanställda kan man sålunda, såvitt angår semesterns reglering, skilja mellan två olika kategorier. Till den ena gruppen äro att hänföra arbetstagare, som ha semestern reglerad genom bestämmelserna i den allmänna semesterlagen. Den andra gruppen består av sådana arbetstagare hos staten, för vilka gälla särskilda i administrativ ordning utfärdade regler angående semester. Denna grupp omfattar huvudmassan av de statliga tjänstemännen.

Lönekommittén har i korthet erinrat om huvuddragen av gällande semesterlagstiftning. Härutinnan torde få hänvisas till betänkandet (s. 79—81).

Enligt vad av lönekommittén framhållits utgöras de statsanställda, för vilka semesterlagen gäller, huvudsakligen av sådana grupper av arbetstagare hos staten, vilkas arbetsförhållanden äro eller kunna vara reglerade genom kollektivavtal. Men även andra statsanställda finnas, för vilka särskilda föreskrifter rörande semester icke meddelats. Detta antal har ökat genom att semesterrett numera kan förvärfvas även i bisyssla. För övriga statliga tjänstemän gäller en rad föreskrifter rörande semester inrymda i ett flertal olika författningar. Ett gemensamt drag hos dessa särskilda semesterbestämmelser är, att semestern beräknas för kalenderår samt att semestern undantagslöst utgår med hänsyn till anställningsförhållandena under löpande år och icke, såsom i regel enligt semesterlagen, med hänsyn till förhållandena under närmast föregående kalenderår. För statstjänstemännens del utgår semestern alltså i förskott; semesteråret och kvalifikationsåret sammanfalla. Avgörande för semesterns omfattning är i princip anställningen såsom sådan och ej det utförda arbetet. Semesterns längd är i allmänhet graderad efter vederbörandes ålder och tjänstegrad. Under semestern infallande sön- och helgdagar räknas som semesterdagar. Den tanke, på vilken semesterlagstiftningen bygger, eller att semestern är en löneförmån, som successivt intjänas, är främmande för ifrågakarande semesterföreskrifter. I enlighet härmed gäller icke för statstjänstemännens del att anställd, som av någon anledning icke utfått honom tillkommande semesterledighet, får anspråk på att utfå den mot den uteblivna semestern svarande lönen. Stundom kan emellertid en anställd, som icke under semesteråret får åtnjuta sin semester, få semestern förskjuten till ett kommande år.

I stället för semester äro vissa tjänstemän berättigade till ferier.

Enligt det förslag, som lönekommittén framlägger, skola liksom nu särskilda semesterbestämmelser meddelas för de allmänna anställningsformerna. I fråga om dem bli alltså semesterlagens bestämmelser icke tillämp-

liga. Emellertid anser lönekommittén, att icke heller statstjänstemän, vilka icke kunnat hänföras till någon av de allmänna anställningsformerna, böra vara underkastade allmänna semesterlagen. Det har nämligen förefallit lönekommittén olämpligt, att semestern för statstjänstemännen regleras efter två i viktiga hänseenden olika system, varigenom ojämnheter skulle uppkomma. Med denna utgångspunkt har lönekommittén ansett, att de skäl, som föranlett att statstjänstemännen i allmänhet undantagits från semesterlagens tillämpning, närmast böra leda till, att särskilda semesterföreskrifter meddelas också för de statsanställda tjänstemän, som nu falla under semesterlagen, varigenom också dessa undantagas från nämnda lag. Då deras anställning är av mycket skiftande karaktär, kunna dock icke några enhetliga semesterbestämmelser meddelas. Med hänsyn härtill innebär lönekommitténs förslag i denna del endast, att genom särskild författningsbestämmelse föreskrives, att det åligger Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet att meddela bestämmelser om semester och semesterersättning för den personal, varom här är fråga. Det förutsättes härvid, att dessa bestämmelser icke få bli oförmånligare än de, som skulle följa av allmänna semesterlagen. I detta sammanhang har anförts, att det naturligen endast kan bli tal om att utfärda semesterbestämmelser för tjänster i rättslig mening, d. v. s. där det föreligger ett anställningsförhållande. Inom statsförvaltningen förekomma åtskilliga sysslor av sådan beskaffenhet, att utövarna av dem äro att anse såsom innehavare av uppdrag. Dylika uppdragstagare, som överhuvud taget ej falla under avlöningsbestämmelserna, böra enligt kommittén icke erhålla semesterförmån. Kommittén framhåller, att gränsdragningen mellan tjänstemän och uppdragstagare kan föranleda vissa svårigheter men att samma svårigheter uppstå också vid tillämpningen av den allmänna semesterlagen.

Särskild uppmärksamhet har lönekommittén ansett sig böra ägna frågan om semesterrätten för extra samt vissa andra icke-ordinarie lärare, vilkas ersättning utgår för läsår och vilka, formellt, äro anställda endast under den tid de fullgöra undervisning. Deras ställning i semesterrättsligt hänseende har nämligen vållat åtskilliga besvärigheter. I många fall har från de anställdas sida förmenats att, eftersom för dem icke gälla föreskrifter om vare sig semester eller ferier, de skulle vara berättigade till semesterförmån enligt lagen, d. v. s. i praktiken semesterersättning. Att märka är dock, att ersättningen till ifrågavarande lärare bestämts med utgångspunkt från årslönen i viss löneklass på sådant sätt, att en för helt år beräknad avlöning till dem utgår för en kortare tid än ett år och sålunda med högre belopp per tidsenhet än eljest. Ersättningen måste under sådana förhållanden anses inkludera ersättning för semester för den tid, då undervisningen ej pågår. Ytterligare semesterförmån bör då icke tillkomma läraren. Med hänsyn härtill anser lönekommittén, att för dessa lärare, vilka äga utfä en för helt år beräknad avlöning för kortare tid än ett år, bör meddelas en föreskrift om, att avlöningen även inkluderar ersättning för semester. Genom en dylik bestämmelse torde få anses, att för dessa lärare gälla särskilda föreskrifter rörande semester.

Lönekommittén har vidare övervägt, huruvida jämkningar böra vidtagas i

de nuvarande semesterbestämmelserna med hänsyn till innehållet i allmänna semesterlagen. Kommittén anför i huvudsak följande.

Härvid må först påpekas, att anledning synes saknas att frånga den sedan gammalt tillämpade ordningen med löpande kalenderår som kvalifikationsår för samma års semester. Vidare anser lönekommittén, att tillräcklig anledning saknas att frånga nuvarande ordning, enligt vilken under semestertiden infallande sön- och helgdagar inräknas i semestern. I detta sammanhang vill lönekommittén dock uttala, att semester icke bör meddelas på sådant sätt, att den börjar eller slutar på tjänstefri sön- eller helgdag.

För extra tjänsteman och aspirant gäller nu den regeln, att rätt till semester inträder först efter det tjänstemannen i statsanställning fullgjort tjänstgöring sammanlagt minst 180 dagar. Sedan i 1945 års semesterlag slopats den tidigare gällande karenstidsbestämmelsen, enligt vilken rätt till semester skulle inträda efter det arbetstagaren innehaft fortlöpande anställning hos samma arbetsgivare sedan minst 180 dagar, bör motsvarande ändring vidtagas även beträffande semesterrätten för extra tjänstemän och aspiranter.

Lönekommittén förordar, att rätt till semesterersättning skall tillkomma aspiranter och extra tjänstemän. Semesterersättningen bör i huvudsak motsvara den lön, som tjänstemannen skulle ha erhållit om hans anställning efter anställningstidens slut utsträckts med det antal semesterdagar, vartill han kvalificerat sig. Däremot har lönekommittén icke ansett, att tillräckliga skäl föreligga att införa rätt till semesterersättning för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän.

Lönekommittén anser, att tjänsteman, som från sådan statsanställning, varå semesterlagen äger tillämpning, övergår till annan anställning i statens tjänst, innan han i den tidigare anställningen kommit i åtnjutande av den semester, vartill han i nämnda anställning förvärvat rätt, skall vara berättigad att i den nya anställningen åtnjuta jämväl i den tidigare anställningen intjänad semester. I den nya anställningen må dock semestern utgå med högst det antal dagar, varmed i denna anställning semester utgår för helt år.

Vid behandlingen av frågan om anställningsformerna har lönekommittén förordat, att aspirant och extra tjänsteman, som kan räkna tre års statsanställning eller vad därmed likställes, skulle erhålla samma sociala förmåner — och alltså också rätt till semester under visst antal dagar — som om han vore extra ordinarie tjänsteman. I fråga om tiden dessförinnan skulle, om nuvarande bestämmelser bibehållas, semesterrätten vara begränsad till 15 dagar. Beträffande ungdom upp till 18-årsåldern och vissa andra grupper är det dock, med hänsyn till semesterlagens bestämmelser, nödvändigt att höja detta dagantal. Lönekommittén vill för sin del förorda, att dagantalet generellt höjs till 20 dagar.

Lönekommittén har härefter behandlat vissa ytterligare frågor, som sammanhånga med tjänstemännens rätt till semester. Kommittén anför härom till en början följande.

Enligt gällande bestämmelser må den, som på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat beredas full semester före kalenderårets utgång, utfå felande semesterdagar under första kvartalet nästpåföljande år. Under flera år tillbaka har tiden utsträckts till utgången av maj månad. Lönekommittén förordar, att de provisoriska bestämmelserna om tidens utsträckning givas permanent karaktär, och får i samband härmed framhålla, att det är vederbörande myndighets skyldighet att tillse, att tjänsteman, såvitt är möjligt, inom föreskriven tid får uttaga sin semester.

För närvarande gäller en viss begränsning i semesterrätten för den, som

under viss tid ej uppehållit sin tjänst. Regeln härom innebär, att — såvitt ej vederbörande myndighet finner skäl annat medgiva — tjänsteman, som vid kalenderårets ingång sedan mera än sex månader varit tjänstledig till följd av sjukdom eller enskilda angelägenheter, ej må åtnjuta semester för det året, förrän han under sammanlagt minst 90 dagar bestritt egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning. En liknande regel finnes också i fråga om rätt att uppbära oavkortad lön under sjukdom. Och vissa särskilda regler äro meddelade om avdrag under ferietid, då tjänsten icke uppehållits under viss tid. Lönekommittén har upptagit dessa regler i sitt författningsförslag men gjort vissa jämkningar. Beträffande dessa får kommittén hänvisa till författningstexten.

Lönekommittén har, närmast med anledning av 1944 års deltidstjänstutrednings betänkande om deltidarbete i allmän tjänst m. m. och uttalanden i vissa remissyttranden över nämnda betänkande, haft att överväga en del spörsmål, som i semesterhänseende inställa sig beträffande tjänstemän, som äro anställda med avkortad tjänstgöringstid eller som erhållit nedsättning av tjänstgöringstiden. Lönekommittén har till en början erinrat om att nuvarande semesterbestämmelser innebära, att tjänsteman under semestertiden äger uppbära den på denna tid belöpande lönen, däremot icke en lön beräknad under hänsynstagande till lönefluktuationerna under kvalifikationsåret. Den härvidlag gällande ordningen överensstämmer med den, som tillämpas enligt allmänna semesterlagen, i vilken nämligen stadgas att arbetstagare, som är avlönad med tidlön, beräknad för vecka eller längre tidsenhet, äger uppbära den å semestertiden belöpande lönen. Lönekommittén anför vidare:

För de fall, där tjänsteman under kvalifikationsåret innehaft såväl heltids- som deltidсанställningar, har deltidstjänstutredningen icke föreslagit något avsteg från nyss angivna grundregel. Övervägande skäl synas lönekommittén tala för ett bibehållande av den hittillsvarande ordningen. Allmänna lönenämnden har kommit till samma resultat.

Mot deltidstjänstutredningens förslag att anknyta olika lönebestämmelser å ena sidan till sådan längre tids nedsättning av tjänstgöringstiden, vid vilken enligt utredningens terminologi fullgöres deltjänstgöring, och å andra sidan till annan nedsättning av tjänstgöringstiden ha olika erinringar framställts av remissmyndigheterna. Med beaktande av dessa erinringar har lönekommittén i sitt reglementsförslag konstruerat avlöningen i »deltjänstgöringsfallen» på samma sätt som där nedsättning av tjänstgöringstiden eljest förekommer. Själva lönen reduceras således icke, utan i stället tillämpas i anledning av tjänstgöringstidens nedsättning ett löneavdrag. I fråga om lön under semesterlid förordar lönekommittén, att samma regler få tillämpas som gälla för heltidsanställda och tillika heltidstjänstgörande tjänstemän och för deltidsanställda tjänstemän. Denna lön bör alltså vara vad på semestertiden belöper av tjänstemannens lön. Om semestern åtnjutes under dag, då nedsättning av tjänstgöringstiden förekommer, kan semestern givetvis endast avse den del av tjänstgöringsdagen, som ej är tjänstefri i anledning av nedsättningen, och det är då endast den på sagda del av tjänstgöringsdagen belöpande delen av löneklassbeloppet, som uppbäres på grund av semestern; detta torde böra gälla generellt och ej endast för det fall, att semestertiden föregåtts av deltidсанställning eller längre tids nedsättning av tjänstgöringstiden. Om åter semestern åtnjutes å dag, då nedsättning av tjänstgöringstiden ej förekommer, kommer en daglön att utgå, om semester åtnjutes hela dagen, och en halv daglön att utgå, om semester åtnjutes endast halva dagen.

Hittills har endast berörts spörsmålet om vilken lön som bör utgå under semestertid. En annan fråga, som uppställer sig till bedömande i samband med deltidsarbete, är huruvida förekomsten av sådant arbete bör inverka på semestertidens längd. Härvidlag är till en början tydligt, att om den, som under hela kvalifikationsåret har heltidsanställning och ej åtnjuter nedsättning av tjänstgöringstiden, äger rätt till semester under ett visst antal dagar, även den motsvarande tjänsteman, som hela året har halvtidsanställning, bör kunna erhålla semesterledighet under samma antal dagar; i annat fall skulle semesterns syfte att bereda vila och rekreation väsentligt förfelas. Och samma grundregel bör gälla, om vederbörande under kvalifikationsåret övergår från deltidsanställning till heltidsanställning eller vice versa, vare sig semestern åtnjuts dessförinnan eller erhålles därefter. I realiteten kan detta sägas innebära, att om semester åtnjutes under tid, då halvtidsanställning innehaves, en semesterdag konsumeras genom ledighet från arbete av hälften så stor omfattning som normalt åligger en heltidsanställd tjänsteman. Sistnämnda regel synes också böra gälla för det fall, att en heltidsanställd tjänsteman erhåller semester å dag, som delvis är tjänstefri i anledning av nedsättning av tjänstgöringstiden. Härigenom uppnås likställighet med det fallet, att semestern åtnjutes under dag, då tjänstemannen innehar deltidsanställning. Emellertid är att märka att en heltidsanställd tjänsteman för närvarande i olika fall kan uttaga semester å halv dag utan att detta medför att mer än en halv semesterdag konsumeras. Vad här anförts om semester under dag, då nedsättning av tjänstgöringstiden föreligger, bör med beaktande härav gälla endast då nedsättningen medför C-avdrag och ej är föranledd av offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring.

För genomförande av vad här förutsatts erfordras ej några särskilda bestämmelser om lön under semestertid. I fråga om antalet semesterdagar påkallas ej heller några särskilda bestämmelser. Däremot erfordras ett stadgande om att den, som åtnjuter semester å del av dag, vilken i övrigt varit tjänstefri till följd av sådan nedsättning av tjänstgöringstiden, som medför C-avdrag å lönen och ej är föranledd av offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring, därigenom skall anses ha förbrukat en semesterdag.

Den reglering av semesterfrågorna för deltidsarbetande personal, som här ovan förordats, är uppenbarligen beroende av huruvida tjänsteman enligt vederbörligt beslut skall ha deltidsarbete under den tid, då semestern infaller. I den mån föreskrifter anses erforderliga för att reglera frågan, huruvida sådana beslut böra meddelas med giltighet även för semestertid, synas föreskrifterna i fråga icke böra ingå i avlöningsreglementet.

Härefter må beröras den situation, som föreligger, då deltidsarbetet förekommer i den formen, att tjänstgöring fullgöres allenast å vissa dagar, medan andra dagar äro tjänstefria. Om härvid deltidsanställning föreligger, synes tjänstemannen icke vara att anse såsom tjänstledig under de tjänstefria dagarna i vidare mån än dessa ingå i tid, under vilken tjänstemannen av särskild anledning åtnjuter tjänstledighet. Dessa tjänstefria dagar böra i semesterhänseende behandlas på samma sätt som exempelvis sön- och helgdagar. Härom synes någon föreskrift icke erforderlig. Om åter nedsättning av tjänstgöringstiden sker i den formen, att tjänstgöringsskyldighet föreligger endast under vissa dagar, är tjänstemannen tjänstledig under de tjänstefria dagarna. Det synes mest tillfredsställande, att semesterfrågan sakligt sett regleras lika, oberoende av huruvida fråga är om deltidsanställd tjänsteman eller om heltidsanställd tjänsteman, som erhållit nedsättning av tjänstgöringstiden. Fördenskull bör för sist angiven tjänsteman även dag eller dagar, som till följd av nedsättningen varit tjänstefria och som omedelbart föregåtts av tjänstgöringsdag, under vilken semester åtnjuts, kunna verka konsumeran-

de på semesterrätten. Då tjänstemannen under sådana tjänstefria dagar åtnjuter tjänstledighet och icke rimligtvis kan på en gång åtnjuta tjänstledighet och semester, erfordras att en särskild föreskrift meddelas i angivna syfte.

Naturhinder eller hinder av liknande slag kan i vissa fall föranleda, att tjänsteman icke kan begiva sig från tjänstgöringsplatsen å dag, då honom beviljad semester skall börja. På grund av tjänstgöringsplatsens beskaffenhet kan det härvid framstå såsom obilligt för tjänstemannen, att den tid, som han nödgas kvarstanna å tjänstgöringsorten, räknas som semestertid. Lönekommittén anser att, om i sådant fall tjänstemannen under nämnda tid ställt sig till förfogande för tjänstgöring, den semesterbeviljande myndigheten bör omlägga tjänstemannens semester så, att ifrågavarande tid icke inrymmes i semestertiden. Så bör ske också i de fall, då på grund av semestern särskild vikarie beordrats till platsen; en tillfällig dubbling av tjänsten bör i dylikt fall tillåtas. Lönekommittén anser vidare, att tjänsteman, om naturhinder eller hinder av liknande slag föranlett, att han först efter semesterns slut kunnat inställa sig på tjänstgöringsplatsen, likväl bör anses ha inställt sig inom föreskriven tid, under förutsättning dock att det icke kan anses att tjänstemannen själv vållat att han blivit utsatt för ifrågavarande hinder. Lönekommittén har icke ansett erforderligt att i det föreslagna avlöningsreglementet intages någon uttrycklig föreskrift av nu angiven innebörd. Med utgångspunkt härifrån har i reglementsförslaget ej heller upptagits en för närvarande för tjänstemän vid utrikesförvaltningen gällande bestämmelse i ämnet, vilken till sin innebörd överensstämmer med vad lönekommittén här förordat.

I ett uttalande från riksräkenskapsverket har framhållits, att starka bilighetsskäl talade för gottgörelse i vissa fall, då tjänsteman återkallas till tjänstgöring under semester. Enligt riksräkenskapsverket borde dock en förutsättning härför vara att ej alltför obetydlig del av semestern återstode, när avbrottet genom inställelse till tjänstgöring ägde rum. Verket anser, att rätten till resor till och från tjänstgöringsorten borde göras beroende av en skälighetsprövning från vederbörande myndighets sida. Lönekommittén delar den av riksräkenskapsverket uttalade meningen. Avgörandet i dessa frågor bör enligt lönekommitténs mening förbehållas Kungl. Maj:t, som dock bör kunna delegera beslutanderätten till annan myndighet. Föreskrift härom har ansetts böra intagas bland avlöningsbestämmelserna.

Lönekommittén har vidare övervägt frågan, om tjänsteman, som vid semesterns början tjänstgör å annan ort än stationeringsorten, bör äga rätt till resekostnadsersättning för av honom företagen resa från tjänstgöringsorten till stationeringsorten. Kommittén förordar, att sådan rätt tillskapas. Om tjänstemannen i anledning av semestern beger sig från tjänstgöringsorten till annan ort än stationeringsorten och om resekostnaderna till sist avsedda ort äro högre från tjänstgöringsorten än från stationeringsorten, bör han erhålla rätt till skillnadsbeloppet. Motsvarande principer böra enligt kommitténs uppfattning tillämpas i de fall, då tjänstemannen omedel-

bart efter semestern skall tjänstgöra å annan ort än stationeringsorten. Lönekommittén har emellertid i detta sammanhang framhållit, att myndigheterna såvitt möjligt böra förfara så, att semestern för tjänsteman, vilken på grund av tillfälligt tjänstupdrag eller på grund av sin tjänstgöring befinner sig utanför stationeringsorten, börjar först sedan tjänstemannen återkommit till denna.

De särbestämmelser i fråga om semesterrätten, som nu gälla, ha upptagits i lönekommitténs förslag utan andra sakliga ändringar än dem, som följa av kommitténs ställningstagande till frågan om de sociala förmåner, som skola tillkomma olika grupper av icke-ordinarie tjänstemän i jämförelse med de förmåner, som tillkomma motsvarande ordinarie tjänstemän.

Slutligen har kommittén framhållit följande.

Lönekommittén har funnit, att beställningshavare i nuvarande lönegraden Oa 3 äga åtnjuta semester, som med 10 dagar överstiger semestern för motsvarande civila tjänstemän. Denna särställning bör enligt lönekommitténs mening borttagas, varvid emellertid beställningshavare, som omedelbart före löneregleringens genomförande innehar eller med vikariatslön uppehåller kaptensbeställning (motsvarande), övergångsvis bör bibehållas vid nuvarande semesterförmån.

I sitt betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (s. 155) uttalade 1936 års lönekommitté, att hinder icke bör föreligga för en tjänsteman, som så önskar, att i sin semester inräkna tid för sjukledighet. 1945 års lönekommitté har, då tvekan härom försports, för sin del anfört, att tjänsteman, som styrker att han drabbats av sjukdom under semestertiden, äger rätt att erhålla sjukledighet för den tid sjukdomen varar.

I sin skrivelse med förslag till avlöningsreglemente för militära beställningshavare har lönekommittén anfört följande beträffande vissa semesterfrågor.

Enligt 29 § 3 mom. förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente skall årssemestern för till utrikesförvaltningen hörande attaché med stationering utomlands utgöra minst 30 dagar. Lönekommittén föreslår, att samma regel skall gälla för innehavare av befattning såsom biträdande försvarsattaché. För försvarsattachéer bör däremot någon specialregel icke meddelas, då dessa befattningar äro avsedda för regementsofficerare och dessa enligt huvudregeln ha en årssemester omfattande minst 35 dagar.

I 32 § av det föreslagna allmänna avlöningsreglementet ha intagits vissa bestämmelser rörande semesterersättning, vilka äro tillämpliga å extra tjänstemän och aspiranter. Sådan förmån tillkommer däremot enligt nämnda reglemente icke extra ordinarie tjänstemän. Lönekommittén föreslår, att innehavare av beställning, vars lönegrad har beteckningen Mha (blandavlönat manskap), skall äga åtnjuta semesterersättning. Emellertid anser lönekommittén, att vid genomförande av manskapslöneutredningens förslag dylik förmån även bör tillkomma innehavare av beställning tillhörande lönegraden Me 1 a (den lägre lönegraden för extra ordinarie furirer), då nämnda utrednings förslag förutsätter, att en betydande del av dessa beställningshavare bliva nödsakade att avgå ur statens tjänst senast efter 6 å 6½ års anställning vid försvaret. Lönekommittén har däremot icke ansett tillräckliga skäl fin-

nas att föreslå en motsvarande speciell anordning för de extra ordinarie furirer, som enligt manskapslöneutredningens förslag skulle hänföras till lönegraden Me 1 b.

Yttrandena.

Ur de avgivna utlåtandena må anföras följande uttalanden av mera allmän innebörd.

Försvarets civilförvaltning anser det vara av betydelse, att såvitt möjligt uttömmande regler meddelas angående gottgörelse i vissa fall till tjänsteman, då han återkallas till tjänstgöring under semester, detta i synnerhet om Kungl. Maj:t skulle pröva lämpligt att delegera beslutanderätten till underordnad myndighet.

Socialstyrelsen finner övervägande skäl tala för att en omläggning borde ske så, att semestern skulle omfatta visst antal tjänstgöringsdagar. Styrelsen hemställer, att frågan blir föremål för ytterligare övervägande.

Länsstyrelsen i Malmö riktar en gensaga mot lönekommitténs förslag att icke blott helt utjämna skillnaden mellan ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, å ena sidan, samt aspiranter och extra tjänstemän med minst 36 anställningsmånader, å andra sidan, i fråga om rätt till semester utan även föreslå rätt till semesterersättning för de senare tjänstemännen men icke för de förra.

Generalpoststyrelsen anser, att det ur olika synpunkter skulle vara rättvisare att räkna endast tjänstgöringsdagar såsom semesterdagar. Frågan äger emellertid samband med spörsmålet om arbete på obekvämt arbetstid, och styrelsen förordar, att den upptages till förnyad prövning i samband med den föreslagna utredningen av sistnämnda problem. För att möjliggöra framtida ändring av semesterbestämmelserna i berört hänseende anser styrelsen dessa böra upptagas bland de förmåner, i fråga om vilka tjänstemännen skola vara pliktiga att underkasta sig ändring.

I anledning av kommitténs uttalande, att semester icke bör meddelas på sådant sätt, att den börjar eller slutar på tjänstefri helg- eller söndag, påpekar styrelsen, att en strikt tillämpning av denna rekommendation i vissa fall skulle medföra svårigheter för verket och även innebära olägenheter för tjänstemännen. Enligt styrelsens mening bör semester kunna sluta på tjänstefri söndag, om den påbörjats å helgfri måndag.

I fråga om tjänstemän vid järnvägsposten synes lönekommitténs rekommendation icke alltid kunna följas, eftersom semester för dessa måste beviljas med hänsyn till reseturerna.

Telegrafstyrelsen anser en föreskrift erforderlig, motsvarande den i 2 § 2 mom. tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet intagna, varigenom vederbörande myndighet äger besluta, att tjänsteman vid ledighet med C-avdrag skall avstå bland annat på ledighetstiden belöpande semester. *Generaltullstyrelsen* har gjort uttalande av enahanda innebörd som telegrafstyrelsen.

Kammarrätten har ansett, att rätt till semesterersättning rättvisligen borde tillerkännas jämväl extra ordinarie och ordinarie tjänstemän.

I anledning av förslaget, att semesterrätten för aspiranter och extra tjänstemän skulle göras beroende av antalet anställningsmånader, har *telegrafstyrelsen* ansett, att tid, varunder arbete vid vederbörande verk icke kunnat beredas nu nämnd tjänsteman men han stått till verkets förfogande för tjänstgöring, borde inräknas i antalet anställningsmånader. Beviljade tjänst-

ledigheter med C-avdrag borde däremot givetvis avdragas. *Länsstyrelsen i Stockholm* har anfört, att då det synes skäligt att personal, som före den 1 juli 1946 tjänstgjort å häradsskrivarkontor, får tillgodoräkna sig denna tid för beräkningar av antalet anställningsmånader, härav betingad jämkning i definitionen på anställningsmånad vore önskvärd. *Allmänna lönenämnden* påpekar, att den av lönekommittén föreslagna bestämmelsen medför, att för personal i grupp 1 all slags tjänstledighet och för personal i grupp 2 tid för viss tjänstledighet, icke skulle betraktas såsom anställningstid. Detta synes lönenämnden mindre tillfredsställande i fråga om tjänstledighet för offentligt kommunalt uppdrag eller för genomgång av utbildningskurs vid verket.

Medicinalstyrelsen framhåller, att rätt till förlängd semester på grund av bestrålningsrisk icke alltid kan lämpligen begränsas till vissa särskilt angivna befattningar eller yrkeskategorier. Det synes styrelsen ytterst vanskligt att enbart ur schematiska tidsbestämningar söka fastslå föreliggande semesterbehov.

För de läkare vid specialavdelningar för röntgendiagnostik och röntgenterapi repektive radiumterapi, vilka i minst 10 år varit verksamma i heltidstjänst i hälsofarligt arbete av ifrågavarande slag, har medicinalstyrelsen med hänsyn till redan utfärdade bestämmelser och till det hälsofarliga arbetets tidigare och nuvarande omfattning intet att erinra mot fixerade bestämmelser i avlöningsreglementet. För övriga befattningshavare, där strålpåverkan antingen varat kortare tid eller varit av mindre intensitet, finner medicinalstyrelsen däremot sådana bestämmelser olämpliga. För dessa bör i stället rätten till förlängd semester provas genom medicinalstyrelsens försorg. För de fall, där det härvid kan anses klarlagt, att en konstant och avsevärd strålpåverkan föreligger, böra generella regler för beviljandet av förlängd semester kunna tillämpas. I övrigt synes rätten till dylik semester böra provas från fall till fall.

Från nu angivna utgångspunkter förordar medicinalstyrelsen, att för befattningshavare, som i sitt arbete äro utsatta för röntgenstrålning eller strålning från radioaktivt ämne, följande särskilda bestämmelser skola gälla.

Årssemestern omfattar 90 dagar för läkare, som är anställd å avdelning av radiumhemmet vid karolinska sjukhuset, röntgendiagnostikavdelningen vid karolinska sjukhuset och röntgenavdelning vid serafimerlasarettet och som med heltidstjänstgöring tjänstgjort vid specialavdelning för röntgendiagnostik eller för röntgen- eller radiumterapi eller blandad röntgenologisk diagnostik- och terapiavdelning under sammanlagt minst 10 år.

För annan befattningshavare, som är anställd i radiologiskt arbete, äger Kungl. Maj:t eller myndighet, som därtill erhåller Kungl. Maj:ts uppdrag, förlänga årssemestern intill 42 dagar. Såframt befattningshavaren varit sysselsatt i sådant arbete i minst 5 år eller då så anses påkallat med hänsyn till arten och omfattningen av det radiologiska arbetet, skall årssemestern kunna förlängas till 60 dagar samt därest befattningshavaren varit sysselsatt sammanlagt minst tio år med radiologiskt arbete till högst 78 dagar.

Allmänna lönenämnden anför, att bestämmelserna om semester för läkar- och sjukvårdspersonal inom olika delar av statsförvaltningen synas vara i behov av översyn för vinnande av större enhetlighet. *Direktionen för karolinska sjukhuset* finner det önskligt, att särbestämmelserna i fråga om semester för vissa personalgrupper, som i sitt arbete handskas med röntgen eller radium, erhålla en mer allmän räckvidd än vad som föreslagits.

Enligt *lotsstyrelsens* uppfattning hade det varit önskvärt, att man funnit någon form för ett mera smidigt anpassande av antalet semesterdagar för fyr-skeppspersonal efter påmönstringstidens längd.

Telegrafstyrelsen och *allmänna lönenämnden* ha framfört vissa erinringar mot 30 § 2 mom. i förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente. Lönenämnden anför i detta sammanhang, att till förhindrande av ett alltför förmanligt resultat i de fall, då en tjänsteman har nedsatt tjänstgöringstid på sådan sätt att han tjänstgör exempelvis varje tisdag, onsdag och torsdag och är tjänstefri övriga dagar, synes i cirkulär till myndigheterna böra meddelas anvisningar om medgivande av semester.

Allmänna lönenämnden och *skolöverstyrelsen* uttala sig för att rektorer vid statlig och högre kommunal läroanstalt skola, i motsats till vad nu gäller, ha samma semesterförmåner.

Överbefälhavaren har funnit den av lönekommittén föreslagna reduktionen av semestertiden för beställningshavare i nuvarande lönegraden Oa 3 obillig med hänsyn till den oregelbundna tjänstgöringstid och krävande tjänstgöring, som följer med militärtjänsten. Av lönekommittén i vissa fall eftersträvad överensstämmelse mellan förmånerna för civil och militär personal kunde även ernås genom en uppflyttning av tjänstemän i den nya 26 lönegraden till högsta semesterklass.

Vad först angår frågan om semesterlagens tillämplighet vill jag framhålla, att jag delar lönekommitténs uppfattning, att semesterfrågan för samtliga grupper av statstjänstemän bör regleras genom särskilda föreskrifter och att nämnda tjänstemän följaktligen icke skola vara underkastade semesterlagen. I den mån ytterligare föreskrifter angående semester för statstjänstemän erfordras utöver dem som upptagits i lönekommitténs förslag, torde sådana böra utfärdas. *Departements-
chefen.*

Ehuru åtskilliga skäl kunna anföras för att övergå till ett sådant system, att semestern — på sätt enligt semesterlagen är fallet — beräknas efter visst antal tjänstgöringsdagar, är jag icke beredd att i detta sammanhang förorda avsteg från lönekommitténs förslag, enligt vilket, liksom för närvarande, under semestertiden infallande sön- och helgdagar inräknas i semestern. Jag anser mig dock i anslutning till vad generalpoststyrelsen anfört böra förorda, att denna fråga underkastas förnyad prövning i samband med den föreslagna utredningen angående arbete på obekväm arbetstid. Att av denna grund hänföra semesterbestämmelserna till dem, beträffande vilka tjänstemännen skola vara skyldiga underkasta sig ändring, synes mig emellertid icke böra ifrågakomma.

Jag anser mig icke kunna i detta sammanhang biträda kammarrättens förslag, att rätt till semesterersättning skulle införas jämväl för extra ordinarie och ordinarie tjänstemän.

Frågan om innebörden i detalj av begreppet anställningsmånad i samband med semesterrätten för aspiranter och extra tjänstemän torde vid bestämmelsernas utfärdande få upptagas till ytterligare övervägande i anslutning

till vad vissa myndigheter anfört. Särskilda bestämmelser synas mig erforderliga för reglerandet av frågan, i vad mån för nu avsett ändamål tillgodoräkning bör få ske av tid före tillträddande av statsanställning, varunder exempelvis domsago- och häradsskrivarbiträden m. fl. varit privatanställda.

Medicinalstyrelsens förslag angående semesterbestämmelser för tjänstemän, som i sitt arbete äro utsatta för röntgenstrålning eller strålning från radioaktivt ämne, anser jag böra genomföras med den jämkningen, att möjlighet till förlängning av semestern intill 90 dagar bör föreligga även för annan personal än den av medicinalstyrelsen angivna läkarpersonalen.

I anslutning till vad lotsstyrelsen anfört vill jag framhålla, att jag anser det böra övervägas, om icke sådan jämkning kan vidtagas i semesterbestämmelserna för fyrskeppspersonal, att antalet semesterdagar, i så nära anslutning som möjligt till gällande bestämmelser, mera smidigt än för närvarande anpassas efter påmönstringstidens längd.

Jag förordar, i anslutning till vad allmänna lönenämnden och skolöverstyrelsen anfört, att semesterförmånen för rektor vid högre kommunal skola helt anpassas efter vad som gäller beträffande rektor vid allmänt läroverk.

Vid tillkomsten av nuvarande avlöningsbestämmelser gjordes vissa uttalanden (prop. 1938: 263, s. 128) med avseende å det fall, att en tjänsteman av opåräknad anledning lämnar tjänsten före årets slut och dessförinnan åtnjutit även semester, som belöper på den återstående delen av året. Dessa uttalanden böra alltså gälla.

Vad slutligen angår den av lönekommittén förordade minskningen i antalet semesterdagar för kapten (motsvarande) vill jag framhålla, att anledning icke synes mig föreligga att på denna punkt göra skillnad mellan militära beställningshavare och andra tjänstemän i motsvarande löneställning. Jag biträder alltså förslaget härutinnan, jämväl i vad avser viss övergångsbestämmelse i fråga om nuvarande kaptener (motsvarande).

Avlöning vid tjänstledighet och tjänstgöringshinder m. m.

1945 års lönekommitté.

Enligt nu gällande avlöningsbestämmelser förekomma vid tjänstledigheter löneavdrag av tre slag, nämligen A-, B- och C-avdrag. Även i lönekommitténs förslag ha dessa tre avdragstyper bibehållits. Angående storleken av de olika avdragen har lönekommittén i allmänhet avgivit förslag i sitt förra betänkande (s. 126 ff). Lönekommittén upptager nu till behandling frågan om i vilka fall de olika tjänstledighetsavdragen skola tillämpas.

Den åtgärd, som i visst fall skall vidtagas med avseende å avlöningen, är för närvarande beroende av anställningsformen, i det att i allmänhet olika bestämmelser gälla för ordinarie tjänstemän, extra ordinarie tjänstemän samt extra tjänstemän och aspiranter.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen angående de olika anställningsformerna skola tjänstemännen, så vitt avser avlöningsförhållan-

den under tjänstledighet, enligt lönekommitténs förslag indelas i tre olika grupper, varvid till en grupp hänföras aspiranter och extra tjänstemän med mindre än 6 anställningsmånader, till en annan grupp aspiranter och extra tjänstemän med 6 men ej 36 anställningsmånader samt till en tredje grupp aspiranter och extra tjänstemän med 36 anställningsmånader eller mera ävensom extra ordinarie och ordinarie tjänstemän. Kommittén påpekar, att extra lärare vid folkskolan ansetts skola i fråga om lön under tjänstledighet jämföras med statsanställda aspiranter och extra tjänstemän.

Differentieringen i fråga om de olika grupperna har i en tabell genomförts på sådant sätt, att för varje tjänstledighetsgrund angivits i en första kolumn avlöningsåtgärden för tjänsteman, tillhörande grupp 2, och i en andra kolumn motsvarande åtgärd för tjänsteman, tillhörande grupp 3. Tjänsteman, tillhörande grupp 1, skulle vid varje slag av tjänstledighet vidkännas C-avdrag. Vid tjänstledighet, som är föranledd av olycksfall i tjänsten, skulle dylik tjänsteman på grund härav komma att tillerkännas sjukpenning enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Lönekommittén övergår härefter till behandling av löneavdrag vid vissa slag av tjänstledighet.

1. Offentligt uppdrag.

Lönekommittén anför, att de offentliga uppdrag, för vilka tjänsteman vid ledighet har att vidkännas A-avdrag med hänsyn till att arvode icke utgår eller allenast utgår med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag, i allmänhet äro av icke statlig karaktär. Bland dessa uppdrag märkas sålunda framförallt uppdrag såsom ledamot av kyrkomöte samt vissa allmänt medborgerliga uppdrag, såsom ledamotskap av stadsfullmäktige, drätselkammare, kommunalfullmäktige, kommunalnämnd, municipalfullmäktige, municipalnämnd, hälsovårdsnämnd, fattigvårdsstyrelse, landsting eller taxeringsnämnd, d. v. s. uppdrag, som meddelas på grund av allmänna val eller val inom den kommunala representationen. Utses tjänsteman i sin egenskap av ledamot av kommunalnämnd, fullmäktig eller dylikt till kommunens representant vid exempelvis en bostads-, en fattigvårds- eller en barnavårdskongress, är detta särskilda uppdrag icke att anse såsom offentligt uppdrag. Om de fall undantagas, då tjänstledighet är föranledd av tjänstemaunens deltagande såsom ledamot i kyrkomöte, har kommittén icke ifrågasatt ändring i gällande löneavdragsbestämmelser för nu angivna fall av offentligt uppdrag.

Lönekommittén har erinrat om, att ordinarie och extra ordinarie tjänsteman enligt gällande bestämmelser äger under tjänstledighet för uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor åtnjuta med allenast A-avdrag minskad lön. Enligt förslag av 1928 års lönekommitté (SOU 1930: 17) skulle tjänsteman under tjänstledighet för riksdagsmannaskap ha att vidkännas B-avdrag å lönen. Till motivering härför anfördes, att kommittén med hänsyn till storleken av den ersättning, som utginge vid fullgörande av riksdagsmannauppgång samt uppdrag såsom ledamot av kyrkomöte och

av statsrevisionen, funnit skäligt föreslå ett något större tjänstledighetsavdrag vid ledighet för dylikt uppdrag än det i då gällande avlöningsreglementen stadgade A-avdraget och därvid ansett B-avdraget vara det lämpliga. 1936 års lönekommitté åter ansåg skäligt, att tjänsteman, som åtnjuter tjänstledighet för riksdagsmannauppgifter, icke förpliktades att avstå större del av lönen än A-avdrag. Kommittén beaktade härvid särskilt den sänkning i riksdagsmannaarvodet, som genomfördes i och med ikraftträdandet av stadgan den 24 februari 1933 (nr 54) om ersättnings utgående för riksdagsmannauppgifters fullgörande. — Under ledighet för uppdrag såsom ledamot av statsrevisionen eller av kyrkomötet skulle — med hänsyn till att ersättning för dylika uppdrag enligt gällande författningar dåmera utgick i form av dagarvode — A-avdrag utan vidare komma att tillämpas jämlikt det allmänna stadgandet i 13 § 1 mom. a). Sedan 1941 års riksdag beslutat, att riksdagens revisorer skola åtnjuta månadsarvode i stället för dagarvode, har emellertid genom ändringar i avlöningsreglementena direkt angivits, att A-avdrag skall tillämpas även vid tjänstledighet i anledning av uppdrag såsom riksdagens revisor.

1945 års lönekommitté har i likhet med 1928 års lönekommitté förordat, att tjänsteman under ledighet i anledning av uppdrag såsom ledamot av riksdagen skall vidkännas B-avdrag å lönen. Kommittén har härvid särskilt erinrat, att riksdagsmannaarvodet, vilket väsentligen nedsattes genom 1933 års stadga, numera till följd av en år 1941 genomförd stadgeändring reglerats att utgå med högre belopp än som voro bestämda i den före 1933 års reglering gällande stadgan.

I samband med den av 1941 års riksdag beslutade höjningen av riksdagsmannaarvodena genomfördes en motsvarande ökning av ersättningen till riksdagens revisorer och ledamöterna av kyrkomötet. Ersättningarna till riksdagsman, riksdagens revisor och kyrkomötesledamot utgå i enlighet härmed för närvarande med samma belopp, för hel månad räknat. Då anledning icke föreläge att tillämpa olika löneavdrag för å ena sidan riksdagsman och å andra sidan riksdagsrevisor eller kyrkomötesledamot, förordar kommittén, att tjänsteman skall vidkännas B-avdrag jämväl vid tjänstledighet på grund av uppdrag att vara riksdagens revisor eller på grund av deltagande såsom ledamot i kyrkomöte.

Tjänsteman, som åtnjuter tjänstledighet för fullgörande av annat offentligt uppdrag än i det föregående berörts — här avses särskilt anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomöte eller för fullgörande av kommitté- eller sakkunniguppdrag — skall enligt gällande bestämmelser vidkännas C-avdrag. Anledning till ändring i vad sålunda gäller anser kommittén icke föreligga.

2. Militärtjänst m. m.

Beträffande gällande bestämmelser i fråga om avlöning under tjänstledighet för militärtjänst torde få hänvisas till betänkandet (s. 94—95).

Lönekommittén anför, att de bestämmelser om rätt att åtnjuta avlöning under tjänstledighet för militär tjänstgöring i fredstid, som återfinnas i avlö-

ningsreglementena för befattningshavare inom statsförvaltningen och det statsunderstödda skolväsendet, äro anpassade efter de organisatoriska förhållanden inom försvaret, som förelågo vid tiden för civila avlöningsreglementets ikraftträdande. Detta underlag för bestämmelserna har efter genomförandet av 1942 års försvarsordning helt förändrats. Genom 1941 års värnpliktslag ha sålunda bl. a. väsentliga omläggningar genomförts beträffande värnpliktstjänstgöringen och tiden för dess fullgörande, varjämte landstörmen avvecklats. Genom tillkomsten av de nya reservbefälskungörelserna (1943: 815—817) ha även för reservpersonalens vidkommande betydelsefulla jämkningar i organisationen kommit till stånd. Såväl de angivna organisationsförändringarna inom försvaret som det förhållandet, att försvarsorganisationen numera på ett helt annat sätt än tidigare bygger på förutsättningen om frivillig befälsutbildning och om annan frivillig militär tjänstgöring, göra det enligt lönekommittén påkallat att i förevarande sammanhang vidtaga en översyn av löneordningens bestämmelser om löneavdrag vid ledighet på grund av militärtjänstgöring.

Bestämmelser angående löneavdrag vid tjänstledighet till följd av militärtjänstgöring under krigstid eller eljest tider med omfattande inkallelser syntes icke böra intagas i avlöningsreglementena, framför allt med hänsyn till att löneavvägningen för dylika förhållanden torde böra ske med beaktande av de därvid aktuella förhållandena. Lönekommittén har förordat, att löneavdragstabellen skall angiva, att lönen i nu avsedda fall skall utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Då krigsavlöningsreglementet vid angivna förhållanden torde komma att sättas i kraft, syntes tillämpandet av särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser i förevarande hänseende böra knytas därtill, att fråga vore om militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet vore tillämpligt å tjänstemannen. I motsatt fall — då krigsavlöningsreglementet icke vore å tjänstemannen tillämpligt — syntes i det följande angivna, för fredsförhållanden lämnade lönebestämmelser böra gälla.

Enligt 1941 års värnpliktslag är värnpliktstjänstgöring i allmänhet uppdelad på en första tjänstgöring, som fullgöres före utgången av andra året efter inskrivningsåret, en eller flera repetitionsövningar, som fullgöras före utgången av åttonde året efter inskrivningsåret, samt en efterutbildningsövning, som fullgöres före utgången av adertonde året efter inskrivningsåret.

Vad angår frågan om löneavdrag under tjänstledighet för fullgörande av första tjänstgöringen har lönekommittén framhållit, att denna i allmänhet påbörjas det år, under vilket den värnpliktige uppnår 20 eller 21 års ålder. Lönekommittén hyser den uppfattningen, att tillräckliga skäl saknas att vid dylik värnpliktstjänstgöring lämna värnpliktig, som är statstjänsteman, några särskilda förmåner utöver dem, som komma andra värnpliktiga till del. Kommittén har med åberopande härav ansett sig böra förordna, att tjänsteman vid ledighet för sådan värnpliktstjänstgöring, i den mån ej i det följande annorlunda sägs, skall vidkännas C-avdrag även där tjänstemannen är att hänföra till grupp 3.

Första tjänstgöringen slutföres i allmänhet före utgången av det kalender-

år, under vilket den värnpliktige uppnår 22 års ålder. I vissa fall kan dylik tjänstgöring emellertid, såsom exempelvis på grund av uppskov, fullgöras senare. Vidare kan tjänstgöringen — såsom fallet är beträffande värnpliktiga som fullgöra sin värnplikt såsom specialister — fördelas på en lång följd av år och härigenom till viss del komma att slutföras efter 22 års ålder. Tjänstgöring, varom nu är fråga, kan sålunda komma att fullgöras vid en levnadsålder, då den värnpliktige icke sällan har att sörja för familj. I dessa fall anser kommittén skäligt, att viss del av avlöningen får bibehållas. Lämpligen syntes gränsen böra dragas vid det år, då den värnpliktige fyller 23 år. Från och med sagda år borde den värnpliktige få åtnjuta lön med B-avdrag.

Vid tjänstledighet i anledning av repetitionsövning, vilken normalt fullgöres tidigast under tredje och senast under åttonde året efter inskrivningsåret, skulle tjänsteman tillhörande grupp 3 enligt förenämnda regel komma i åtnjutande av lön med B-avdrag. Detta innebär en förbättring för de icke-ordinarie tjänstemännen.

Beträffande efterutbildningsövning, vilken fullgöres senast under adertonde året efter inskrivningsåret, gäller såsom ovan angivits för närvarande att såväl ordinarie som extra ordinarie tjänsteman äger uppbära lön med B-avdrag. Härutinnan skulle enligt kommitténs förslag icke ske någon ändring.

Vid sidan av den normala värnpliktsutbildningen och de denna kompletterande repetitions- och efterutbildningsövningarna förekommande förlängd tjänstgöring i anledning av underofficers- eller officersutbildning bör enligt vad kommittén framhåller givetvis i förevarande hänseende jämföras med vanlig värnpliktstjänstgöring.

Ordinarie eller icke-ordinarie tjänsteman, som åtnjuter tjänstledighet för genomgående av utbildningskurs för äldre reservofficerare äger enligt vederbörliga avlöningsreglementen under dylik ledighet åtnjuta lön med B-avdrag. Enligt reservbefälskungörelserna kan beställningshavare i reserven beordras att genomgå kaptens-, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurs. Kaptenskursen motsvarar närmast förenämnda utbildningskurs för äldre reservofficerare. Sålunda gäller beträffande båda slagen av kurser, att vederbörande beställningshavare beordras till kurserna och att dessas genomgående är en förutsättning för befordran. I äldre reservförordningar funnos icke bestämmelser angående utbildningskurser för reservunderofficerare. Enligt de nya reservbefälskungörelserna kunna emellertid jämväl reservunderofficerare beordras genomgå särskilda utbildningskurser, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurser. I lönehänseende anses med hänsyn härtill jämväl de nu angivna underofficerskurserna böra jämföras med i gällande lönereglementen angivna utbildningskurser för äldre reservofficerare. Lönekommittén har i enlighet härmed förordat, att tjänsteman tillhörande grupp 3 vid tjänstledighet för deltagande i kaptens-, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurs för anställningshavare i reserven skall erhålla lön med B-avdrag.

För närvarande finnas i särskild kungörelse meddelade bestämmelser angående avlöning vid tjänstledighet för deltagande i hemvärnsövning eller hemvärnskurs, avseende utbildning för det allmänna hemvärdet. Bestämmelserna,

enligt vilka lön med B-avdrag skall utgå vid dylik tjänstledighet, dock högst under 14 dagar av ett och samma kalenderår, synas lönekommittén böra inarbetas i avdragstabellen. Likaledes borde de i Kungl. Maj:ts brev den 26 januari 1945 till överbefälhavaren med föreskrifter angående driftvärnets organisation och uppgifter m. m. meddelade bestämmelserna angående avlöning under tjänstledighet för genomgående av driftvärnskurs utan förändring inflyta i tabellen. Tjänsteman borde sålunda jämväl i fortsättningen vid tjänstledighet av dylik anledning komma i åtnjutande av oavkortad lön, dock högst under 14 dagar av ett och samma kalenderår.

Extra tjänsteman skall enligt gällande bestämmelser under all tjänstledighet till följd av militärtjänstgöring å lönen vidkännas C-avdrag. Lönekommittén förordar i anslutning härtill, att tjänsteman i grupp 2 skall vidkännas C-avdrag å lönen vid tjänstledighet för militärtjänstgöring, då krigsavlösningensreglementet icke är å tjänstemannen tillämpligt.

3. Arbete av synnerlig vikt för folkförsörjningen m. m.

Under åren 1942—1946 förelåg av olika skäl ett skärpt behov av arbetskraft för skördearbete. För folkförsörjningen oersättliga värden hade därvid kunnat bliva äventyrade, om ej alla till buds stående möjligheter för forcing av skördarbetet tillvaratagits. I detta läge framstod det såsom angeläget, att lämplig arbetskraft, som tillfälligtvis kunde undvaras inom andra verksamhetsområden än jordbruket, i största möjliga utsträckning ställdes till förfogande för skördarbetet. Med anledning härav förordnades i särskilda kungörelser (1942: 754, 1943: 648, 1944: 553, 1945: 604 och 1946: 569) att tjänsteman, som avsåges i civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet, ävensom befattningshavare vid statliga krisorgan finge för utförande av skördearbete, som anvisats genom den offentliga arbetsförmedlingen, under högst tio dagar av viss tid under ett vart av de år, som omfattades av kungörelserna, beviljas tjänstledighet med oavkortad lön (arvode), under förutsättning att ledigheten icke föranledde förordnande av vikarie eller anställande av ersättare. Kungl. Maj:t har delgivit riksdagen innehållet i de utfärdade kungörelserna.

Lönekommittén har för sin del förordat, att i de ifrågakommande nya löne-reglementena införas särskilda tjänstledighetsbestämmelser för sådana fall, då tjänstledighet påkallas för något arbete av synnerlig vikt för folkförsörjningen eller därmed jämförligt intresse. Det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av omständigheterna meddela bestämmelser angående löneförmånerna under tjänstledighet av nu avsedd anledning.

4. Iakttagelser och studier m. m.

Beträffande gällande bestämmelser torde få hänvisas till betänkandet (s. 98—99).

Enligt lönekommitténs uppfattning böra för vinnande av erforderlig klarhet samtliga stadganden angående tjänstledighet för iakttagelser, studier

eller arbete av betydelse för verket (försvaret) eller, vad angår lärare, för undervisningsväsendet, sammanföras under en punkt. Vid sådan ledighet borde utgå oavkortad lön, därest Kungl. Maj:t så förordnat med hänsyn till att iakttagelserna, studierna eller arbetet prövas på ett påtagligt sätt kunna tjäna verkets (försvarets, undervisningsväsendets) intressen.

I andra fall av tjänstledighet av nu avsedd anledning borde tjänstemannen, i huvudsaklig överensstämmelse med vad redan nu gäller, åtnjuta lön med B-avdrag sammanlagt högst 120 dagar eller, såvitt angår rektor eller lärare, sammanlagt högst 180 dagar av den tid, under vilken tjänstemannen innehar tjänst inom en och samma lönegrad.

Genom sammanslagning av bestämmelser för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän (lärare) förbättras i allmänhet löneställningen för de extra ordinarie tjänstemännen. I förevarande hänseende skulle härigenom gälla å ena sidan beträffande såväl tjänstemän i allmänhet som lärare att nämnda dagantal av 120 respektive 180 finge räknas inom varje särskild lönegrad i stället för inom extra ordinarie anställning överhuvudtaget samt å andra sidan beträffande lärare att angivna dagantal skulle utökas från 120 till 180. Ingendera jämkningen torde vara av större betydelse. Lönekommittén förutsätter emellertid, att vederbörande myndighet, då fråga uppkommer att bevilja tjänstledighet för extra ordinarie tjänsteman av nu angiven anledning, särskilt beaktar, huruvida denne i tidigare anställning med tillämpning av samma eller motsvarande bestämmelse åtnjutit lön vid tjänstledighet. Är så fallet bör, i den mån den sammanlagda tiden kommer att överstiga nämnda dagantal, ny tjänstledighet med rätt att åtnjuta lön med B-avdrag enligt kommitténs mening i allmänhet icke beviljas.

I en särskild punkt skulle sammanställas stadganden angående tjänstledighet för utbildning, iakttagelser eller studier m. m., som icke i första hand tjäna statsverkets intressen utan bedrivs i tjänstemannens eget intresse, om än för vinnande av kunskaper, som kunna vara av värde för statsverket.

Till tjänstledighet av nu ifrågakommande slag är i första hand att hänföra ledighet för deltagande såsom elev i utbildningskurs vid vederbörande verk (försvaret). Lönekommittén förordar, att tjänsteman, tillhörande grupp 3, vid dylik ledighet i likhet med vad numera gäller skall äga uppbära oavkortad lön.

Där orsaken till tjänstledighet är iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattning inom verket eller, såvitt angår rektor och lärare, studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller studier eller arbete, som av vederbörande myndighet prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken han är anställd, bör enligt förslaget, som i huvudsak överensstämmer med nu gällande bestämmelser, tjänstemannen under viss begränsad tid medgivas komma i åtnjutande av lön med B-avdrag. Beträffande den närmare utformningen skulle gälla vad som förordats i fråga om löneförmånerna vid motsvarande ledighet, där utbildningen, iakttagelserna eller studierna direkt gagna verkets (under-

visningsväsendets) intressen. Vid bestämmandet av det antal dagar, varunder lön med B-avdrag må åtnjutas, skulle inräknas all ledighet för studier m. m., oberoende av ändamålet.

5. Sjukdom m. m.

I betänkandet (s. 101—102) lämnas en redogörelse för gällande bestämmelser i ämnet, till vilken torde få hänvisas.

I gällande bestämmelser angående löneförmåner vid tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m. ifrågasätter lönekommittén icke några ändringar av principiell natur. Beträffande den tid under vilken tjänsteman, tillhörande grupp 2, må åtnjuta oavkortad lön vid tjänstledighet, som nu avses, har kommittén dock förordat viss mindre jämkning. Extra tjänsteman äger enligt nu gällande bestämmelser åtnjuta oavkortad lön intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet. Då behovet av längre ledighet på grund av olycksfall i tjänsten eller härmed jämställd orsak icke sällan torde aktualiseras först vid senare tillstötande komplikationer, efter det tjänstemannen längre eller kortare tid efter olycksfallet varit i tjänst, anses tjänstemannen rätteligen böra medgivas rätt till oavkortad lön under högst 180 dagar i anledning av en och samma tjänstledighetsorsak, oberoende av när tjänstledigheten infaller.

Bestämmelser om lön vid tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten och därmed jämställda tjänstledighetsanledningar ha under en gemensam beteckning sjukdom m. m. sammanförts med bestämmelser om lön vid sjukdom av annan anledning.

Beträffande löneförhållanden vid tjänstledighet för sjukdom, som icke är att hänföra till olycksfall i tjänsten m. m., har lönekommittén, såvitt angår ordinarie tjänstemän, icke ansett skäl föreligga att föreslå saklig ändring i nu gällande regler om antalet avdragsfria sjukdagar. Samma regler borde emellertid gälla också för extra ordinarie tjänsteman och för annan till grupp 3 hörande tjänsteman. En fullständig sammanställning beträffande antalet semesterdagar för tjänstemän i olika lönegrader skulle i hög grad tynga den tabellariskt uppställda författningstexten. På grund härav och då tabellen icke sällan skulle behöva jämkas på grund av ändringar i lönegradsbeteckningarna eller tillkomst av nya lönegrader, har kommittén ansett det lämpligt, att anknytning vid angivandet av antalet avdragsfria sjukdagar göres till semesterbestämmelserna. Lönekommittén förordar fördenskull, att oavkortad lön skall utgå till tjänsteman, tillhörande grupp 3, under högst följande antal dagar av ett och samma kalenderår, nämligen för tjänsteman, som senast under löpande kalenderåret uppnått eller uppnår 40 års ålder, 55 dagar minskat med det antal semesterdagar som tjänstemannen vid tillämpning av de allmänna semesterbestämmelserna åtnjuter eller skolat åtnjuta samt för annan tjänsteman 45 dagar minskat med ett på samma sätt beräknat antal semesterdagar. Lönekommittén har genom hänvisningen till de allmänna semesterbestämmelserna avsett, att det mot levnadsålder och löne-

gradsplacering i normala fall svarande antalet semesterdagar skall tagas till utgångspunkt vid den föreskrivna beräkningen. För tjänsteman, som på grund av särskilda bestämmelser äger åtnjuta längre semester än den med hänsyn till hans lönegrad och ålder eljest ifrågakommande, skall sålunda icke denna speciella längre semestertid tagas i betraktande i förevarande hänseende.

I de för ordinarie tjänstemän gällande lönereglementena äro, såsom i betänkandet angivits, meddelade vissa bestämmelser, vilka tillkommit i avsikt att förebygga, att tjänsteman, som vid kalenderårs ingång sedan mera än sex månader åtnjtit tjänstledighet för sjukdom eller för svag hälsas vårdande, omedelbart skall kunna utnyttja den förmån av visst antal avdragsfria ledighetsdagar, som tillkommer honom under det nya kalenderåret. Såsom lönekommittén anført i samband med behandlingen av bestämmelserna om semester och ferier ha ifrågavarande spärregler, liksom ock de motsvarande spärregler, som gälla beträffande rätt att komma i åtnjutande av semester, med vissa jämkningar upptagits i kommitténs författningsförslag. Vidare ha beträffande ferieberättigade tjänstemän föreslagits vissa bestämmelser för klarläggande av sådana tjänstemäns ställning i lönehänseende vid tjänstledighet under ferietid. Beträffande förslagen härutinnan har kommittén hänvisat till författningstexten.

De för extra tjänstemän gällande bestämmelserna ha ansetts utan saklig ändring böra göras tillämpliga beträffande tjänstemän tillhörande grupp 2.

Nu gällande bestämmelser angående avlöning till ordinarie tjänstemän vid tjänstledighet för svag hälsas vårdande anses utan saklig jämkning böra tillämpas beträffande tjänsteman tillhörande grupp 3.

6. *Havandeskap eller barnsbörd.*

Enligt gällande bestämmelser skall kvinnlig tjänsteman vid tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd vidkännas, ordinarie och extra ordinarie tjänsteman A-avdrag samt extra tjänsteman B-avdrag under en tid av högst 120 dagar, dock ej för tid efter 90:e dagen från förlossningen, och C-avdrag för tid därutöver.

Lönekommittén har för sin del icke ifrågasatt annan ändring i nu gällande bestämmelser än att rätten att erhålla lön med A- eller B-avdrag skall gälla till och med 120:e dagen från förlossningen.

7. *Flyttning i vissa fall.*

Tjänsteman — ordinarie såväl som extra ordinarie — äger enligt gällande bestämmelser åtnjuta oavkortad lön under högst tre dagar vid tjänstledighet, som tjänstemannen använder för flyttning, då han förflyttats utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan.

Lönekommittén har ansett sig böra föreslå, att tjänsteman vid tjänstledighet på grund av flyttning skall äga komma i åtnjutande av oavkortad lön under högst tre dagar i samtliga de fall, då ersättning för flyttningskostnad utgår av statsmedel.

8. Uppdrag inom vissa personalsammanslutningar.

Ordinarie och extra ordinarie tjänstemän äga enligt gällande bestämmelser vid ledighet för uppdrag inom vissa personalsammanslutningar under högst 15 respektive 10 dagar av ett och samma kalenderår åtnjuta lön med B-avdrag. De personalsammanslutningar, som åsyftas, äro sådana som avse att tillvarataga tjänstemännens intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning.

Lönekommittén anser, att rätten till 15 dagars ledighet bör tillkomma de till grupperna 2 och 3 hörande tjänstemännen. Förslaget innebär alltså, att även extra tjänstemän och aspiranter, som ha minst 6 anställningsmånader, i förevarande avseende likställas med de ordinarie och extra ordinarie tjänstemännen.

9. Enskild angelägenhet m. m.

Ordinarie och extra ordinarie tjänstemän äga enligt gällande bestämmelser vid tjänstledighet på grund av enskild angelägenhet av vikt komma i åtnjutande av lön med B-avdrag under högst 15 respektive 10 dagar av ett och samma kalenderår. I fråga om vad som är att förstå med uttrycket enskild angelägenhet av vikt har 1936 års lönekommitté gjort följande vägledande uttalande.

Med uttrycket »enskild angelägenhet av vikt» torde i enlighet med redan nu tillämpad praxis böra förstås viktigare familjeangelägenheter inom egen eller nära anhörigs familj, såsom barndop, bröllop eller begravning, vidare allvarligare sjukdomsfall inom egen familj eller inom den närmaste släktkretsen, bouppteckning, boutredning eller arvskifte efter nära anhörig eller ock annan jämförlig anledning, t. ex. verkställande av flyttning i andra fall än i 16 § a) avses. Däremot bör förevarande stadgande icke få tillämpas exempelvis vid egen sjukdom eller för utökande av semesterledighet eller vid ledighet av någon annan i 16 eller i 13—15 §§ av reglementet angiven anledning.

Under tjänstledighet för annan angelägenhet än sådan som i avlöningshänseende särskilt regleras har tjänsteman enligt gällande bestämmelser att vidkännas C-avdrag.

Lönekommittén ifrågasätter icke någon annan ändring i nu gällande bestämmelser i fråga om ledighet till följd av enskild angelägenhet av vikt, än som föranledes av att extra ordinarie tjänstemän likställas med ordinarie. Beträffande bestämmelsens tillämplighet har kommittén hänvisat till det av 1936 års lönekommitté i ämnet gjorda uttalandet. 1945 års lönekommitté har härutöver framhållit följande.

Statstjänarkartellen har i en till Kungl. Maj:t ställd framställning hemställt, att beträffande tjänsteman, vilken inkallas såsom vittne i mål berörande timade olyckshändelser, uppträden mellan allmänhet och stations- eller tågpersonal eller av annan orsak, inkallelsen måtte betraktas såsom tjänstuppdrag och att tjänstemannen i enlighet härmed måtte få bibehållas vid

oavkortade löneförmåner. Över framställningen ha utlåtanden avgivits av fångvårdsstyrelsen, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, domänstyrelsen och generaltullstyrelsen.

Lönekommittén har i anledning av statstjänarkartellens framställning för sin del uttalat, att tjänsteman, vilken blivit inkallad till domstol eller annan myndighet för att vittna eller upplysningsvis höras rörande förhållanden, om vilka han på grund av sin tjänst äger kännedom, under tiden som åtgår här- för får anses fullgöra sin tjänst och följaktligen även skall uppbära oavkor- tad lön.

Lönekommittén har i detta sammanhang även något berört frågan om löneförmånerna vid tjänstledighet för fullgörande av vittnesplikt i andra fall än som med statstjänarkartellens framställning torde avses. I vissa av de över framställningen avgivna utlåtandena har framhållits, att avläggande av vittnesmål är en medborgerlig plikt och att fullgörandet av densamma i många fall torde medföra uppoffringar, och detta icke blott för i statens tjänst anställda utan jämväl för enskilda. Det har i enlighet härmed ifråga- satts, huruvida icke frågan om ersättning för mistade löneförmåner vid vitt- nesmål borde bedömas i ett vidare sammanhang icke blott med hänsyn till statstjänstemännen utan i samband med en översyn av frågan om ersättning till såsom vittnen inkallade personer över huvud. Lönekommittén, som de- lar den sålunda framförda uppfattningen, har i förevarande sammanhang inskränkt sig till att uttala, att vederbörande myndighet i nu avsedda fall torde vara oförhindrad att för tjänsteman, som inkallats såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, betrakta därav föranledd ledighet såsom be- viljad för enskild angelägenhet av vikt. I övrigt har lönekommittén erinrat om att frågan om ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. gjorts till föremål för behandling vid 1947 års riksdag (jfr prop. nr 8).

I fråga om löneförmånerna i övriga fall, då tjänstledighet förekommer, har lönekommittén hänvisat till författningstexten. Detta gäller också beträff- ande löneförmånerna vid tjänstgöringshinder av olika slag eller vid olovlig bortovaro från arbetet. Beträffande tjänstgöringshinder påpekas, att giltig- heten av nuvarande föreskrift om avlöningsförmåner åt lärare, då undervis- ningen inställes på grund av smittsam sjukdom, utsträckts till att också, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver, avse fall, då undervisningen inställts, inskränkts eller avkortats på grund av krig, krigsfara eller därmed samman- hängande förhållanden. Detta överensstämmer med vad som redan nu gäller för de kommunalt anställda lärarna.

I sin skrivelse med förslag till avlöningsreglemente för militära be- ställningshavare har lönekommittén anfört följande beträffande det militära manskapet.

I fråga om tjänstledighet gälla för manskapet bestämmelser, vilka i vissa fall väsentligt skilja sig från dem, som gälla för övrig statsanställd personal. Enligt lönekommitténs mening böra i fråga om det fast anställda manskapet gälla samma grunder, som för övriga beställningshavare. Beträffande be-

ställningshavare, vars lönegrad har beteckningen Mha, har lönekommittén dock ansett vissa nu gällande särskilda bestämmelser fortfarande böra gälla. Lönekommittén föreslår sålunda *dels* att, där sådant under uppehåll i utbildningen av fast anställt manskap eller av värnpliktiga eller eljest med hänsyn till tjänstgöringens ändamålsenliga ordnande finnes påkallat, vederbörande regements-(likställd)chef skall äga bevilja beställningshavare, vars lönegrad har beteckningen Mha, som redan kommit i åtnjutande av honom för löpande kalenderår tillkommande semester, tjänstledighet med oavkortad lön under högst 10 dagar av ett och samma kalenderår, *dels* att för beställningshavare, som är hänförd till lönegrupp I å löneplan nr 5, antalet tjänstledighetsdagar, som avses under punkten 6 b) i 33 § 2 mom. statens allmänna avlöningsreglemente, skall utgöra 45, *dels ock* att beställningshavare, vilken tillhör marinen och är hänförd till lönegrupp II å löneplan nr 5, skall äga åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet för sjukdom, som yppats under sjö-tjänstgöring, dock att antalet tjänstledighetsdagar, som nyss sagts, med oavkortad lön icke i följd härav må sammanlagt uppgå till mer än 45 dagar av ett och samma kalenderår. Lönekommittén föreslår vidare, att Kungl. Maj:t skall äga bestämma beträffande avlöningen till innehavare av beställning, vars lönegrad har beteckningen Mha eller som tillhör någon av lönegraderna Me 1 a och 1 b, under tjänstledighet för studier i och för fortsatt militär utbildning eller ock för förvärvande av kompetens i och för vinnande av civil anställning.

Yttrandena.

Såsom redan i det föregående berörts har *länsstyrelsen i Malmö* gjort invändning mot att anställningstiden föreslås vara grundläggande för avvägningen av tjänstemännen tillkommande sociala förmåner.

Allmänna lönenämnden har funnit oegentligt att tjänsteman, som erhållit tjänstledighet, under denna ledighet skall genom uppflyttning till annan grupp kunna erhålla ett förmånligare löneavdrag. Med anledning härav har det synts nämnden böra föreskrivas, att tjänsteman skall under sammanhängande ledighet av en och samma anledning hela tiden tillhöra den grupp, till vilken han var att hänföra vid tjänstledighetstidens början. Lönenämnden har jämväl funnit önskvärt, att till vinnande av större enhetlighet i tillämpningen vissa riktlinjer uppdragas beträffande förfarandet i fall, där tjänsteman, som åtnjuter ledighet för annat ändamål än sjukdom, med företeende av sjukintyg begär att få tidigare beviljad tjänstledighet utbytt mot sjukledighet.

Telegrafstyrelsen och *allmänna lönenämnden* ha förordat, att aspiranter och extra tjänstemän, vilka — ehuru de icke ha 6 anställningsmånader — enligt gällande bestämmelser åtnjuta förmåner, som enligt förslaget skulle tillkomma tjänstemän i grupp 2, skola övergångsvis bibehållas vid samma förmåner.

Allmänna lönenämnden har funnit rätten till lön med B-avdrag under fullgörande av uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller att vara riksdagens revisor böra utsträckas till tjänstemän, tillhörande grupp 2. Generalpoststyrelsen har ansett det böra övervägas att i avlöningsregle-

mentet eller i tilläggsbestämmelse närmare angiva, när offentligt uppdrag skall anses föreligga.

Länsstyrelsen i Malmö har riktat kritik mot försämringen av förmånerna för ordinarie tjänsteman under värnpliktstjänstgöring, som fullgöres före det år, under vilket han fyller 23 år. Inom *allmänna lönenämnden* har ifrågasatts, huruvida icke medlem i lottakår borde jämföras med hemvärnsman beträffande rätt till lön med B-avdrag under övning eller kurs. *Telegrafstyrelsen* och *järnvägsstyrelsen* ha erinrat om, att enligt gällande bestämmelser vid tjänstledighet för deltagande i driftvärnskurs oavkortad lön utgår under högst 14 dagar per år jämväl för aspiranter och extra tjänstemän och ha funnit angeläget, att de nu gällande villkoren bibehållas. Järnvägsstyrelsen har härvid förordnat, att bestämmelsen utbrytes ur tabellen och upptages under 33 § 3 mom. i det allmänna avlöningsreglementet.

Beträffande de föreslagna reglerna om avdrag vid tjänstledighet för iakttagelser och studier har *allmänna lönenämnden* framhållit, att därest förmånen att åtnjuta tjänstledighet med lön med B-avdrag för vissa studier enligt 33 § 2 mom. punkt 5 och punkt 9 b) under högst 180 dagar endast är avsedd att tillkomma rektor eller lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket omnämnda läroanstalter, detta synes böra komma till tydligt uttryck i tabelltexten. *Telegrafstyrelsen* har funnit det för telegrafverkets del nödvändigt, att jämväl tjänstemän tillhörande grupperna 1 och 2 berättigas uppbära oavkortad lön för tid, då de på verksmyndighetens order deltaga i utbildningskurs vid verket. Styrelsen har vidare ansett, att om möjligt jämväl aspiranter och extra tjänstemän borde beredas möjlighet att uppbära oavkortad lön för tid, varunder tjänstledighet åtnjutes för studier i utlandet, vilka av styrelsen prövas vara av betydelse för den fackliga utbildningen. *Försvarets civilförvaltning* har ansett bestämmelsen under 33 § 2 mom. punkt 9 b) böra gälla även, då beställningshavare exempelvis åtnjuter tjänstledighet för idkande av kompletteringsstudier, erforderliga för genomgång av militär högskola.

Länsstyrelsen i Karlstad har funnit de under 33 § 2 mom. punkt 6 b) meddelade bestämmelserna för tjänstemän tillhörande grupp 3 kunna tolkas så att de leda till längre avdragsfri sjukledighet för tjänsteman, som tillträder sin tjänst. Länsstyrelsen har föreslagit viss jämkning i förtydligande syfte. *Skolöverstyrelsen* har, med överlämnande av en framställning från statsläroverkens rektorsförening, uttalat att det ur skolhygienisk synpunkt är synnerligen önskvärt, att lärare erhåller rätt till avdragsfri sjukledighet under förslagsvis högst 5 dagar för läsår.

Medicinalstyrelsen har uttalat: att förslaget om rätt att vid tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd bibehålla viss del av lönen till och med 120:e dagen efter förlossningen från medicinsk synpunkt i och för sig är att hälsa med tillfredsställelse. Då emellertid fullgörande av tjänstgöring fram mot förlossningsdagen — vartill förslaget kunde väntas föranleda — i vissa fall ansetts ur medicinsk synpunkt kunna innebära risker, vore det önskvärt, om

ledigheten kunde utsträckas till 150 dagar, varav högst 120 efter förlossningen. Styrelsen har vidare funnit det socialmedicinskt och humanitärt sett vara ett önskemål, att även befattningshavare med de lägsta inkomsterna erhålla rätt till A-avdrag vid här avsedd ledighet.

Telegrafstyrelsen och *allmänna lönenämnden* ha med hänsyn till rådande tveksamhet om vad som är att hänföra till i 33 § 2 mom. punkt 11) avsedda uppdrag inom personalsammanslutning, önskat en närmare precisering av nämnda begrepp.

Försvarets civilförvaltning har funnit den för lärare föreslagna bestämmelsen angående rätt till oavkortad lön vid vissa med krigsförhållanden sammanhängande tjänstgöringshinder icke ha sin plats i ett avlöningsreglemente, som är avsett att tillämpas under fredsförhållanden. Därest emellertid föreskriften ansågs böra inflyta i reglementet, borde den enligt civilförvaltningens mening icke begränsas att gälla enbart för lärarpersonal.

I fråga om det militära reglementet har *överbefälhavaren* funnit den för vissa beställningshavare föreslagna särbestämmelsen om tjänstledighet för studier i och för fortsatt militär utbildning icke vara erforderlig. *Chefen för marinen* har framhållit, att den rätt till tjänstledighet med oavkortad lön, som enligt 10 § i förslaget till nämnda reglemente kan tillerkännas manskap i samband med uppehåll i utbildningen, bör kunna tillkomma varje beställningshavare i här avsett fall.

Skolöverstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke i 20 § 2 mom. punkterna 5) och 9) folkskolans avlöningsreglemente skulle kunna införas bestämmelser om rätt till lön med B-avdrag vid tjänstledighet för studier m. m. under samma villkor, som föreskrivits för läroverkslärare i det allmänna reglementet. I fråga om sistnämnda punkt har det synts överstyrelsen lämpligt, att det fortfarande skall ankomma på denna att pröva, huruvida ifrågavarande studier eller arbete äro av betydelse för lärarens kompetens.

För egen del finner jag mig böra i huvudsak ansluta mig till vad lönekommittén anfört och föreslagit i fråga om avlöning vid tjänstledighet m. m. *Departements-
chefen.*

Allmänna lönenämnden har gjort invändning mot att tjänsteman under tiden för löpande tjänstledighet skall kunna genom uppflyttning till förmånligare avdragsgrupp få mindre löneavdrag än under tjänstledighetens tidigare del. Vad lönenämnden härutinnan anfört synes mig böra beaktas vid bestämmelsernas slutliga utformning.

Utöver vad lönekommittén föreslagit har jag ansett mig böra föreslå, dels att den för tjänstemän i grupp 3 föreslagna förmånen av B-avdrag under högst 32 dagar av ett och samma kalenderår vid tjänstledighet för deltagande i frivillig befälsutbildning utsträcker till tjänstemän i grupp 2, dels ock att motsvarande åtgärd vidtages beträffande ledighet för driftvärnskurs. Vidare har jag ansett skäligt, att lön med B-avdrag under högst 14 dagar av ett och samma kalenderår får tillkomma tjänsteman tillhörande grupperna 2 och 3 under tjänstgöring såsom eller utbildning till lotta.

Vid bestämmelsernas slutliga utformning böra beaktas vissa myndigheters påpekanden av redaktionell eller förtydligande innebörd.

I anslutning till vad telegrafstyrelsen och allmänna lönenämnden anfört bör övergångsbestämmelse utfärdas till förhindrande av försämring i nu utgående förmåner under tjänstledighet för aspiranter och extra tjänstemän, vilka den 1 juli 1947 icke kunna återopa 6 anställningsmånader.

Vikariatsersättning och vikariatslön.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser för tjänstemän inom den civila och militära statsförvaltningen kan särskild ersättning utgå till tjänsteman, vilken såsom vikarie uppehåller tjänst inom högre lönegrad än den, till vilken hans egen tjänst är hänförd, eller som eljest i större eller mindre omfattning bestrider göromål, vilka ankomma på innehavare av sådan högre tjänst. Beträffande tjänstemän, lydande under civila eller militära avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet, tillämpas en indelning av vikariaten m. m. i två grupper med hänsyn till förordnandets (kommenderingens, placeringens) varaktighet och formen för dess meddelande, mot vilken indelning svara skilda ersättningstyper, nämligen å ena sidan vikariatsersättning och å den andra vikariatslön. Vikariatsersättning utgör den regelmässigt förekommande formen för beredande av gottgörelse åt vikarie och är konstruerad såsom ett på visst sätt beräknat tilläggsbelopp för dag utöver den i vikariens egen tjänst utgående lönen, vilken bibehålles under vikariatet. Vikariatslön, vars åtnjutande gjorts beroende av Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, utgöres däremot av lönen i en löneklass, som enligt särskilda regler bestämmes med utgångspunkt från den högre tjänstens lönegradsplacering, och uppbäres i stället för lönen å vikariens egen tjänst.

Rörande meddelandet av sådana vikariatsförordnanden, vid vilka vikariatsersättning kan utgå, återfinnas vissa direktiv i Kungl. Maj:ts cirkulär till statsmyndigheterna den 29 juni 1945, nr 518, angående begränsning av vikariatsförordnanden m. m.

Om förordnande, som är av beskaffenhet att medföra rätt till vikariatsersättning, kan väntas bliva av längre varaktighet, äger Kungl. Maj:t medgiva, att vikarien må uppbära vikariatslön i stället för lön i egen tjänst jämte vikariatsersättning. En ytterligare förutsättning för åtnjutande av vikariatslön är i allmänhet, att förordnandet, i förekommande fall efter kungörande till ansökning, meddelats i den ordning, som är stadgad för den uppehållna tjänstens besättande med ordinarie respektive extra ordinarie innehavare.

Såsom redan påpekats kan vikariatslön, liksom vikariatsersättning, i vissa fall utgå även utan att ett vikariat i egentlig mening föreligger. Vikariatslön kan sålunda utgå till tjänsteman, som förordnas att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman i högre lönegrad. Stundom meddelas ett dylikt förordnande i avvaktan på riksdagens beslut om uppförande å ordinarie stat av en motsvarande tjänst. Vidare förekommer icke sällan s. k. dubbling av tjänst, innebärande att de till en viss tjänst hörande göromålen uppdelas

mellan innehavaren och en tjänsteman i lägre lönegrad, vilken, om förutsättningar därför föreligga, medgives uppbära vikariatslön å den dubblerade tjänsten.

För beräkning av vikariatsersättning ha under 1900-talets löne regleringsperioder flera olika principer tillämpats eller ifrågasatts. 1945 års lönekommitté, vilken på sätt av det följande framgår förordar en omläggning av det nu gällande systemet enligt tidigare icke prövade grunder, har ansett lämpligt att i betänkandet lämna en översikt icke blott av de regler, som för närvarande bestämma vikariatsersättningens storlek i olika fall, utan även av de riktlinjer, som före den innevarande löne regleringsperioden varit eller ansetts böra vara vägledande i förevarande hänseende. Till nämnda översikt må här hänvisas (betänkandet s. 110—112).

Ett medgivande att uppbära vikariatslön har betydelse icke endast för frågan om vilket lönebelopp som skall utgå i stället för eller utöver lönen i vikariens egen tjänst. På grund av särskilda föreskrifter i avlöningsreglementena skola nämligen för honom i tillämpliga delar gälla de stadganden, som meddelats beträffande ordinarie respektive extra ordinarie tjänsteman i den lönegrad förordnandet avser. Ordinarie tjänsteman, som vikarierar å högre extra ordinarie tjänst, skall likväl icke lida minskning i de förmåner, som tillkomma honom i egenskap av ordinarie tjänsteman.

1945 års lönekommitté.

1945 års lönekommitté anser, att även inom det blivande lönesystemet en skillnad bör upprätthållas mellan olika slag av vikariatsförordnanden med hänsyn till dessas större eller mindre stabilitet, vilken liksom hittills förutsattes komma till uttryck dels i förordnandenas varaktighet och dels i de former, som äro att iakttaga vid deras meddelande. Ifrågavarande gradering bör äga en motsvarighet däri, att ersättning för ett vikariat kan utgå antingen i form av vikariatsersättning eller såsom vikariatslön, beroende på till vilken grupp vikariatet är att hänföra.

Vikariatsersättning bör enligt lönekommitténs mening liksom nu kunna utgå vid förordnande å ordinarie eller extra ordinarie tjänst, tillhörande högre lönegrad än den, vari vikariens egen tjänst är placerad. Med hänsyn till arten av anställning som extra tjänsteman eller aspirant anser kommittén det naturligt, att särskild ersättning däremot icke medgives den, som möjligen förordnas att vikariera för innehavaren av en dylik anställning. Att märka är emellertid, att den extra anställningsformen ibland kan väntas komma till användning även om arbetsuppgifter och andra förhållanden i och för sig kunde ha motiverat, att vederbörande tjänsteman i stället beretts ordinarie eller extra ordinarie anställning. Lönekommittén avser härvid de fall, då en person betraktas som partiellt arbetsför och av denna anledning icke anses böra erhålla pensionsberättigande tjänst. Om i sådant fall en ordinarie eller extra ordinarie tjänst hålles vakant på grund av vederbörandes anställning som extra tjänsteman, böra enligt kommittén eventuella vikariatsförordnanden avse vikariat å den vakantsatta tjänsten.

För att vikariatsförordnande skall kunna meddelas å en viss tjänst erfordras uppenbarligen — därest icke tjänsten är vakant — att av de göromål, som konstituera densamma, åtminstone några för tillfället icke kunna handläggas av den, som innehar tjänsten. Anledningen härtill kan inom det nuvarande lönesystemet vara, att innehavaren är helt ledig, att han frånträtt tjänstens utövning för att innehava eller uppehålla annan tjänst, att han medgivits nedsättning av tjänstgöringstiden eller att han beviljats partiell ledighet. I det näst sista av dessa fall och stundom även i det sista får vikariatet partiell karaktär, och detta förhållande kan påverka storleken av vikariens ersättning. För spørgsmålet, huruvida vikariatsförordnande å en tjänst kan förekomma, saknar det däremot betydelse om hel eller reducerad tjänstgöring åvilar tjänstinnehavaren. Lönekommittén påpekar, att ett införande i enlighet med 1944 års deltidstjänstutrednings förslag av instituten deltidsanställning och deltjänstgöring icke skulle komma att medföra någon ändring i fråga om förutsättningarna för förordnande av vikarie, då nämligen deltidsanställning i princip motsvarar sådan anställning på halvtid, som redan nu kan förekomma i fråga om extra ordinarie tjänstemän, och deltjänstgöring i sak innebär en — visserligen av speciella skäl och för viss längre tidsperiod beviljad — nedsättning av tjänstgöringstiden.

Lönekommittén föreslår, att på grund av bestämmelserna i allmänna avlöningsreglementet vikariatsersättning skall kunna utgå till tjänsteman tillhörande vilken som helst av de allmänna anställningsformerna, eller sålunda till ordinarie, extra ordinarie och extra tjänstemän samt aspiranter.

Om i något fall en icke-ordinarie tjänsteman, som icke tillhör någon av de allmänna anställningsformerna, skulle komma att förordnas att uppehålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst, kan han enligt vad kommittén framhåller under förordnandetiden givas ställning som extra tjänsteman eller, om så skulle befinnas lämpligare, avlönas medelst arvode, allt så framt ej särskilt föreskrivits att han i fråga om ersättning vid vikariat skall vara likställd med tjänsteman, tillhörande de allmänna anställningsformerna.

Frågan, till vilka kategorier av tjänstemän och vid vilka slag av vikariat särskild ersättning må utgå, regleras nu av ett tämligen stort antal bestämmelser, vilka finnas meddelade i de olika avlöningsreglementena eller ingå bland tillägsbestämmelserna till dessa. I den mån det härvid gäller särbestämmelser för speciella personalgrupper, har det ansetts ofrånkomligt, att vissa bestämmelser av motsvarande typ intagas även i det nya avlöningsreglementet. Bortsett härifrån kan emellertid en huvudregel uppställas, som är tillämplig beträffande det stora flertalet förekommande vikariat. Under densamma böra enligt lönekommitténs mening inordnas vikariatsförordnanden mellan tjänster med lön enligt någon av löneplanerna 1 och 2, med undantag dock för sådana fall, då tjänsteman med lön enligt löneplan nr 2 förordnas att uppehålla tjänst, vid vilken lön utgår enligt löneplan nr 1. Vikariat av sistnämnda typ torde vara såpass sällsynta, att därvid uppkommande ersättningsfrågor lämpligast regleras genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t eller av myndighet, till vilken Kungl. Maj:t delegerat beslutanderätten där-

vidlag. I samma ordning torde ersättningen böra bestämmas vid övriga, med huvudregeln icke avsedda fall av vikariat å tjänst, för vilken lönen utgår enligt en löneplan, som icke är tillämplig i fråga om vikariens egen tjänst.

Bland de vikariatsfall, som skulle täckas av den föreslagna huvudregeln, märkas i första hand sådana, som nu äro reglerade genom avlöningsreglementenas huvudbestämmelser om vikariatsersättning. Hit höra förordnanden för innehavare av tjänster med de nya lönegradsbeteckningarna Ca, Ce och Cg att uppehålla tjänster med någon av förstnämnda två beteckningar. Huvudregeln omfattar vidare de slag av vikariatsförordnanden, vilkas nuvarande motsvarigheter behandlas i tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet. Slutligen bereder huvudregeln även möjligheter att bestämma vikariatsersättningens storlek i åtskilliga fall, för vilka generella bestämmelser nu icke finnas meddelade.

Vid avgörandet, huruvida i ett visst fall förutsättningarna för meddelande av vikariatsförordnande äro för handen, böra enligt lönekommitténs mening de principer fortfarande vara vägledande, som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts cirkulär den 29 juni 1945, nr 518. Härav bör följa, att tjänsteman inom en reglerad befordringsgång icke erhåller förordnande att vikariera å högre tjänst inom samma befordringsgång, såvida ej uppehållandet av den högre tjänsten föranleder, att särskilda, mera kvalificerade eller ansvarskrävande göromål åläggas tjänstemannen eller fråga är om förordnande av stadigvarande natur. Kommittén påpekar, att anställning som aspirant, varunder vederbörande skall tillhöra en två nummer lägre lönegrad än den, till vilken motsvarande ordinarie eller extra ordinarie tjänster äro hänfödda, alltid är att betrakta som ett led i en reglerad befordringsgång, och att en aspirant därför icke bör kunna förordnas som vikarie å sådan extra ordinarie tjänst, för vars erhållande aspiranttiden närmast utgör en förberedelse, eller å motsvarande ordinarie tjänst. Även en extra tjänst kan vara placerad i lägre lönegrad än en motsvarande eller jämförlig ordinarie eller extra ordinarie tjänst. Icke heller i dylika fall kunna förutsättningar för vikariatsförordnande å sistnämnda tjänst anses föreligga.

För militära beställningshavare bör enligt kommittén alltjämt gälla, att vikariatsersättning (och vikariatslön) endast utgår vid förordnande att såsom vikarie uppehålla sådan beställning eller befattning inom högre lönegrad, som enligt stat eller eljest i behörig ordning meddelade föreskrifter skall eller företrädesvis bör bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad. Vidare bör alltjämt gälla nuvarande förbud mot vikariatsersättning på grund av viss sjö tjänstgöring samt vid tjänstgöring i befattning, vars uppehållande medför rätt till ansvarsarvode.

Vad angår bestämmelserna om ansvarsarvode har lönekommittén i detta sammanhang framhållit, att de äro i behov av viss omarbetning med anledning av inträffade organisatoriska förändringar.

Av den översikt av tidigare tillämpade eller ifrågasatta system för beräkning av vikariatsersättning, som lämnats i betänkandet, framgår att samtliga

dessas system i större eller mindre utsträckning föranlett, att en vikarie kunnat i lön å egen tjänst jämte vikariatsersättning uppbära ett större sammanlagt belopp än vad han skulle erhållit i lön, om han vunnit befordran till den uppehållna tjänsten. Liknande förhållande föreligger även enligt det i nu gällande avlöningsreglementen fastslagna beräkningssättet. Lönekommittén har låtit företaga vissa undersökningar med avseende å detta förhållande.

Vid de förda förhandlingarna har enighet rått därom, att det nuvarande systemet för fastställande av vikariatsersättningarnas storlek icke kan anses i alla hänseenden rationellt. I särskild grad otillfredsställande anses vara, att en tjänsteman, som längre eller kortare tid på förordnande uppehållit en högre tjänst, vid därefter följande befordran till samma tjänst och som en direkt följd av befordringen kan få vidkännas minskning av sina kontanta löneinkomster. Även andra svagheter tillvitas den nuvarande konstruktionen. Så t. ex. kritiseras den för en viss stelhet till följd av att de i tabell upptagna belopp, vilkas skillnad utgör vikariatsersättningen, äro fastställda utan hänsyn till lönernas dyrortsvariation. Härav följer, att det tillskott till lönen, som erhålles i form av vikariatsersättning, får en i förhållande till vikariens löneställning olika stor betydelse, allt eftersom denne är stationerad å en högre eller lägre dyrort.

Vid sina överväganden rörande det sätt, på vilket vikariatsersättning bör beräknas inom det nya lönesystemet, har lönekommittén till en början ansett sig kunna uppställa vissa normer, till vilka grunderna för en dylik beräkning böra ansluta sig. På vikariatsersättningens storlek borde såväl den uppehållna tjänstens lönegradsplacering som ock — inom vissa gränser — den av vikarien inom hans egen lönegrad uppnådda löneställningen öva inflytande. Med hänsyn bland annat till den förhållandevis tillfälliga karaktären av sådana vikariat, för vilka gottgörelse beredes i form av vikariatsersättning, finner lönekommittén det vara motiverat att sådan ersättning i allmänhet utgår med mindre belopp än det, varmed vikariens lön skulle ha ökats vid befordran till den tjänst vikariatet avser. Från denna regel kunde dock vara skäligt att göra undantag, då vikariat bestrides å tjänst i närstående lönegrad. I intet fall borde emellertid vikariatsersättningen få överstiga löneökningen på grund av befordran. Enligt lönekommitténs mening kunna skäl anföras till stöd för att en sådan anpassning efter dyrortsförhållanden, som ansetts fortfarande böra gälla beträffande löneförmånernas huvuddel och som inom det nya lönesystemet utsträcks att avse även övertidsersättning och tjänstledighetsavdrag, kommer till uttryck jämväl i fråga om vikariatsersättningen.

Om de nu angivna förutsättningarna skola samtidigt uppfyllas, måste ett helt nytt beräkningssystem konstrueras. Lönekommittén har emellertid ansett önskvärt att kunna grunda detsamma på några sådana belopp, som i de nya avlöningsförfattningarna redan fixerats för andra ändamål. Därvid har befunnits, att de daglöner, som enligt kommitténs förslag skola angivas i statens löneplansförordning, bäst lämpa sig för ändamålet. Ett utnyttjande av dessa belopp medför enligt kommittén bland annat den fördelen, att vika-

riatsersättningens storlek i varje särskilt fall automatiskt anpassas efter löne-skalans struktur. Detta torde vara den naturligaste formen för ett samtidigt beaktande av vikariens löneställning i egen tjänst och de med den uppehållna tjänsten förenade löneförmånerna. Lönekommittén anför följande.

De regler för beräkning av vikariatsersättning, som enligt vad lönekommittén föreslår skola tillämpas vid den vanligaste typen av vikariat, nämligen då lön utgår enligt samma löneplan vid den uppehållna tjänsten som vid vikariens egen tjänst, innebära i korthet följande. Om vikariatstjänsten tillhör sådan högre lönegrad, att vikarien vid befordran till tjänsten skulle ha inplacerats i löneklass med tillämpning av sneddningsregeln, utgör vikariatsersättningen, för dag räknat, skillnaden mellan daglönerna i sneddningslöne-klassen och i vikariens egen löneklass. Vid fastställande av sneddningslöne-klass bortses från tid, varunder tjänstemannen må ha tillhört slutlöneklassen i den för honom gällande lönegraden. Tillhör vikariatstjänsten den närmast utanför sneddningsområdet liggande lönegraden, erhålles skillnaden mellan daglönerna för å ena sidan den löneklass, som är två nummer högre än vika-riens egen löneklass, och å andra sidan denna. I båda de nu angivna fallen ger beräkningssättet till resultat en total inkomst av samma storlek som lönen efter befordran. Om vikariatet avser tjänst, som är placerad minst två löne-grader utanför sneddningsområdet, utgår vikariatsersättning med dels det sist angivna skillnadsbeloppet, dels ock därutöver halva skillnaden mellan daglö-terna för begynnelselöneklassen i den uppehållna tjänstens lönegrad och för den löneklass, som är två nummer högre än vikariens löneklass i egen tjänst. Oavsett hur stort lönegradsintervallet är mellan den innehavda och den uppe-hållna tjänsten, kommer vikariatsersättningen härigenom alltid att uppgå till mer än hälften av den vid motsvarande befordran uppkommande löneök-ningen.

För fastställande av vikariatsersättningens storlek i sådana fall, då vikarien å sin egen tjänst uppbär lön enligt löneplan nr 1 men lönen vid den uppe-hållna tjänsten utgår enligt löneplan nr 2, ha särskilda regler måst uppstäl-las, vilka förete principiella likheter med de nyss angivna men även sådana avvikelser i förhållande till dessa, som betingas av att jämförelse sker mel-lan lönebelopp enligt två skiljaktigt konstruerade löneplaner. De svårigheter, som sammanhånga med att lönen enligt löneplan nr 1 är dyrortsgraderad, medan varje löneklass inom löneplan nr 2 endast upptager ett enhetligt be-lopp, ha synts lönekommittén böra lösas så, att vid beräkningen hänsyn all-tid tages till den lön i vikariens egen löneklass, som gäller för ortsgrupp 5. Med den innebörd av ordet daglön, som följer härav, skall vikariatsersätt-ningen enligt kommitténs förslag beräknas enligt följande.

Om löneklassen för den uppehållna tjänstens lönegrad högst motsvarar den löneklass å löneplan nr 1, som är två nummer högre än vikariens egen löneklass, utgör vikariatsersättningen skillnaden mellan daglönerna för den förstnämnda och den sistnämnda löneklassen. Är däremot den uppehållna tjänsten förenad med en högre lön än nu sagts, sker beräkningen så, att till skillnaden mellan daglönerna för vikariens löneklass och för den två num-mer högre löneklassen lägges halva skillnaden mellan daglönen för sistnämnda löneklass och den daglön, som gäller för den uppehållna tjänsten. Vid vikariat å tjänst med lön enligt högre löneklass på löneplan nr 2 än den 20:e bör emellertid vikariatsersättningen beräknas på sådant sätt, som om lönen utginge enligt 20:e löneklassen. Detsamma bör också gälla då lönen å såväl den vikarierandes egen tjänst som den uppehållna tjänsten utgår enligt löne-plan nr 2.

För att vikariatsersättning skall få åtnjutas med de dagbelopp, vilkas fast-

ställande nu beskrivits, förutsättes, att full tjänstgöringsskyldighet åvilar den vikarierande tjänstemannen under tiden för förordnandet. Om detta avser tjänstgöring endast i begränsad omfattning, skola nämnda belopp reduceras i proportion till tjänstgöringstidens nedsättning. Avgörande för frågan, huruvida den lön, som tjänstemannen åtnjuter tillika med vikariatsersättningen, skall utgå med helt eller reducerat belopp, är omfattningen av den tjänstgöringstid, som gäller för vederbörande under tiden för vikariatet. Om tjänstemannen är anställd för tjänstgöring med avkortad tjänstgöringstid, kan givetvis själva lönen icke höjas utöver det belopp, som fastställts med hänsyn till avkortningen. Skulle i sådant fall tjänstemannen anlitas för vikariat på heltid, bör han emellertid utöver lön och vikariatsersättning erhålla viss särskild ersättning, föranledd av att tjänstgöringen har större omfattning än den, för vilken lönen är avvägd. Lönekommittén återkommer till frågan om grunderna för avvägningen av denna särskilda ersättning i samband med behandlingen av frågan om övertidsersättning.

Även i fråga om vikariatslön innebär lönekommitténs förslag tämligen betydelsefulla ändringar i förhållande till vad nu gäller. Vikariatslön skall sålunda enligt förslaget utgå, så snart vissa i avlöningsreglementet preciserade förutsättningar äro för handen, utan att frågan om rätt för vikarie att komma i åtnjutande av nämnda förmån behöver, såsom nu, underställas Kungl. Maj:ts prövning. Det förutsättes emellertid, att sådan prövning skall kunna erfordras även framgent, nämligen med avseende å fall, då vissa av de berörda förutsättningarna icke äro uppfyllda. Vidare erhåller själva vikariatslönebegreppet ett ändrat innehåll. Kommittén anför:

Vikariatslön bör enligt lönekommitténs mening kunna förekomma såväl vid förordnande att uppehålla högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst som vid förordnande att bestrida göromål, vilka eljest tillhöra sådan tjänst. Härutinnan ansluter sig kommitténs förslag både till nuvarande ordning och till vad kommittén ansett böra gälla i fråga om vikariatsersättning.

Såsom generellt villkor för rätten att åtnjuta vikariatslön bör gälla, att det ifrågavarande förordnandet, i förekommande fall efter kungörande till ansökning, meddelats i den ordning, som är stadgad för tillsättande av den tjänst förordnandet avser eller göromålen tillhöra. Lönekommittén föreslår att nämnda ordning regelmässigt skall iakttagas såväl då ordinarie eller extra ordinarie tjänst kan beräknas komma att uppehållas på förordnande under minst sex månader i en följd, som även då en tjänst uppehållits på förordnande under fem månader i en följd och det kan beräknas, att tiden för tjänstens uppehållande på angivet sätt skall komma att omfatta mer än de båda närmast följande månaderna. I senare fallet skall förordnande å tjänsten, räknat från och med sjunde månadens ingång, meddelas i här avsedd ordning.

Då förordnande att med full tjänstgöring uppehålla högre tjänst meddelats med tillämpning av de sålunda föreslagna bestämmelserna, bör vikariatslön utgå till vikarien från och med förordnandets början respektive från och med ingången av sjunde månaden därefter.

Är villkoret om förordnandets meddelande i viss ordning uppfyllt, synes möjlighet böra föreligga att på särskilda skäl tillerkänna tjänsteman vikariatslön, även om den ifrågavarande tjänsten icke uppehållits eller väntas komma att uppehållas på förordnande under så lång tid, som nu nämnts. Beslut härom bör fattas av Kungl. Maj:t.

Rätten att uppbära vikariatslön innebär enligt det förslag, som lönekom-

mittén framlägger, att vikarien i avlöningshänseende behandlas som om han under förordnandetiden innehaft tjänst i samma lönegrad som den tjänst förordnandet avser. Anmärkas må, att med den utvidgade tillämpning av sneddningsregeln, varom lönekommittén framlade förslag i sitt första betänkande, sneddnung kan, i motsats till vad hittills varit fallet, äga rum vid övergång mellan två med vikariatslön förenade förordnanden.

I sin skrivelse med förslag till avlöningsreglemente för *militära beställningshavare* har lönekommittén anfört följande.

Gällande manskapsavlöningsreglemente innehåller icke några bestämmelser om vikariatsersättning. Lönekommittén, som icke ansett rätten till vikariatsersättning böra utsträckas att gälla även det blandavlönade manskapet, har icke ansett tillräckliga skäl föreligga att genom föreskrift i reglementet utesluta ordinarie och extra ordinarie manskap från rätt till vikariatsersättning. Lönekommittén föreslår sålunda att vikariatsersättning må i enlighet med vad i statens allmänna avlöningsreglemente sägs utgå till beställningshavare med lön enligt någon av löneplanerna nr 1 och 2 för tid, varunder beställningshavaren på grund av förordnande eller kommendering uppehåller beställning eller befattning, som enligt i behörig ordning meddelade föreskrifter skall bestridas av beställningshavare i högre lönegrad.

Med hänsyn till de militära lönegradernas uppbyggnad med i vissa fall icke närliggande löneklasser samt till den löneklassplacering beställningshavaren erhåller vid löneklassuppflyttning och vid befordran, har lönekommittén ansett erforderligt meddela särskild föreskrift om vad som vid tillämpning av bestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente skall avses med löneklassen närmast över den, vari beställningshavaren är placerad, och med den två nummer högre löneklassen.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad nu gäller ha vidare föreskrifter ansetts böra meddelas, dels att det skall ankomma på den myndighet, som meddelat förordnandet eller kommenderingen, att pröva om och i vad mån vikariatsersättning må utgå, om i avseende å förordnandet eller kommenderingen stadgats särskild inskränkning i vikariens befogenhet, dels ock att, i den mån så följer av bestämmelser vilka meddelas av Kungl. Maj:t, vikariatsersättning må åtnjutas av beställningshavare, vilken förordnas eller kommenderas att såsom vikarie uppehålla sådan befattning, som enligt behörigen meddelade föreskrifter företrädesvis bör bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad, eller som placeras i dylik befattning.

Enligt gällande bestämmelser utgår ansvarsarvode till beställningshavare vid armén — regementskassör dock undantagen — vilken utan att tillhöra intendenturkåren förordnas att uppehålla antingen befattning, varmed är förordat uppdrag såsom chef för kassaförvaltning, eller ock befattning, vilken är avsedd för förvaltare eller regementskassör, med 4 kronor 50 öre, respektive 2 kronor 25 öre. Bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning beträffande uppehållande av intendents-, respektive förrådsförvaltarbefattning vid marinen eller flygvapnet. Vid tillämpning av dessa bestämmelser skall dock iakttagas, att ansvarsarvode ej må utgå vid tjänstgöring, som fullgöres i anställning såsom intendents- eller förvaltaraspirant eller i omedelbar anslutning till sådan anställnings upphörande.

Ifrågavarande ersättning har enligt lönekommitténs mening närmast karaktären av vikariatsersättning, varför föreskrifterna ansetts böra intagas bland övriga föreskrifter om vikariatsersättning. Med hänsyn till pågående omorganisation av kassatjänsten och ändrad organisation i övrigt har lönekommittén funnit, att de nya bestämmelserna böra utformas på annat sätt än de nuvarande.

Yttrandena.

Ett flertal myndigheter ha funnit de föreslagna bestämmelserna angående beräkning av vikariatsersättning komplicerade och uttryckt farhågor för att de skulle komma att förorsaka ökad arbetsbörda för redogörarna. I detta sammanhang har förordats, att till hjälp för redogörarna skola utfärdas tabeller över ersättningsbeloppen vid olika vikariatsfall. *Generalpoststyrelsen* har föreslagit, att vikariatsersättningsbeloppen för dag alltid skola beräknas med utgångspunkt från daglönerna i kalendermånad om 30 dagar samt att, där vikariat varat hel månad, vikariatsersättning skall beräknas med utgångspunkt från skillnaden mellan ifrågakommande månadslöner. *Statskontoret* har förordat en fullständig omarbetning i närmare anslutning till nu gällande regler, varvid en ledamot reservationsvis framlagt ett alternativt förslag till beräkningsregler.

I fråga om de föreslagna beräkningsgrundernas sakliga innebörd har *socialstyrelsen* i och för sig icke funnit anledning till erinran, då dessa enligt styrelsens uppfattning sannolikt komma att leda till ett i varje särskilt fall rättvist resultat. Icke heller *generalpoststyrelsen* har någon principiell erinran mot systemet för beräkning av ersättningarna. Erinringar beträffande verkningarna av de föreslagna beräkningsgrunderna ha däremot anförts av *järnvägsstyrelsen* och av *allmänna lönenämnden*, till vars uppfattning *försvarsväsendets lönenämnd* anslutit sig. Järnvägsstyrelsen har sålunda funnit, att det föreslagna systemet torde komma att i vissa fall medföra ojämna och otillfredsställande resultat, och har på grund därav och med hänsyn till att reglerna ansetts vara onödigt invecklade förordat en fortsatt tillämpning av nu gällande system för beräkning av ersättningen med någon höjning av ersättningsbeloppen. Allmänna lönenämnden har funnit, att det föreslagna systemet för vikariatsersättnings beräkning icke helt synes motsvara de krav, som lönekommittén själv ställt på detsamma, och har ansett anledning icke föreligga att frångå det nuvarande systemet, givetvis med en skälig uppräknings av ersättningsbeloppen. Vid sådant förhållande har lönenämnden icke närmare ingått på hithörande bestämmelsers utformning. Nämnden har emellertid framhållit, att den föreslagna föreskriften rörande vikariatsersättnings beräkning, då lönen utgår enligt löneplan nr 1 vid den innehavda tjänsten och enligt löneplan nr 2 vid den uppehållna tjänsten, icke går att tillämpa i det fall att tjänsteman i den innehavda tjänsten tillhör någon av löneklasserna 39 och 40.

Skulle lönekommitténs förslag i fråga om vikariatsersättnings beräkning godtagas, har lönenämnden — liksom enligt vad tidigare anförts *generalpoststyrelsen* — ansett, att daglönebeloppen alltid böra räknas efter ett visst dagantal, förslagsvis 30, för månad.

Generalpoststyrelsen har anført, att eftersom daglönerna skola sluta på helt femtal ören, beräknad vikariatsersättning, som icke slutar på helt femtal ören, alltid kommer att sluta på 2,5 eller 7,5. Med hänsyn härtill har styrelsen

föreslagit, att jämkning skall föreskrivas till närmast högre femtal ören i stället för, såsom enligt förslaget, till närmaste femtal.

Skolöverstyrelsen har förordat, att för ersättning åt vikarie för rektor skall tillämpas ett system med fasta belopp samt att vikariatsersättning till lärare, som förordnas att under ferietid uppehålla undervisningsrådsbefattning, skall utgå med samma belopp som till vikarierande rektor vid högre allmänt läroverk. Specialbestämmelser av denna innebörd ha föreslagits skola införas i 35 § 3 mom. statens allmänna avlöningsreglemente.

Beträffande meddelande av vikariatsförordnande i vissa fall åt icke-ordinarie tjänstemän har *generalpoststyrelsen* föreslagit, att i 35 § statens allmänna avlöningsreglemente föreskrives, att vikariatsersättning icke skall utgå till aspirant eller extra ordinarie tjänsteman, som uppehåller extra ordinarie eller ordinarie tjänst, vilken normalt ingår som led i befordringsgång till första ordinarie anställning, och ej heller till extra tjänsteman, som uppehåller ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vars arbetsuppgifter äro jämförbara med arbetsuppgifterna i den innehavda tjänsten. *Länsstyrelsen i Malmö* har ansett, att aspirant bör kunna meddelas vikariatsförordnande å sådan tjänst, vilken icke utgör ett led i en reglerad befordringsgång.

Riksräkenskapsverket har, då det måste förutsättas att — fränsett aspiranter — tjänstemän inom en reglerad befordringsgång oberoende av vederbörandes löneställning kunna åläggas utföra arbete av samma art och svårighetsgrad, icke funnit påkallat, att förordnande å högre lönegrad inom samma befordringsgång i något fall meddelas sådana befattningshavare. Dylikt förordnande borde däremot kunna meddelas å ordinarie tjänst i nuvarande 21 lönegraden. *Socialstyrelsen* har berört vissa problem i samband med vikariatsförordnanden i nämnda lönegrad för tjänstemän, som genom den reglerade befordringsgången för amanuenspersonal komma att befordras till tjänst i ifrågavarande lönegrad.

Länsstyrelsen i Malmö har erinrat, att jämlikt gällande bestämmelser vikariatsersättning icke må utgå vid förordnande å vissa biträdesbefattningar inom landsfiskalsorganisationen.

Vissa myndigheter ha riktat kritik mot det föreslagna förfarandet vid tillsättande av vikariatslöneförordnanden. *Länsstyrelsen i Karlstad* har sålunda, även med beaktande av att beslut om undantag avsetts kunna meddelas av Kungl. Maj:t, ifrågasatt lämpligheten av en så kategorisk föreskrift beträffande formen för meddelande av förordnanden som lönekommittén föreslagit. Bestämmelsen härom har vidare syntes böra kompletteras på så sätt, att ett upprepat kungörelseförfarande icke bleve erforderligt exempelvis vid eventuellt fortsatt tjänstledighet för tjänsteman, vilken varit sjukledig så lång tid, att förordnande att uppehålla tjänsten meddelats i denna ordning. *Telegrafstyrelsen* har belyst de svårigheter och olägenheter, som det föreslagna systemet skulle komma att medföra inom styrelsens verksamhetsområde, i särskilt hög grad beträffande telefonistpersonalen, och har i första hand föreslagit, att bestämmelsen beträffande förfaringssättet vid tillsättande av förordnanden skall utgå ur reglementet. Alternativt har förordnats, att den

avsedda förordnandetiden skall utsträckas till minst ett år samt att, när förordnande, som icke tillsatts genom kungörelseförfarande, nått en längd av sex månader, dylikt förfarande skall tillämpas för det fortsatta förordnandet, om detta beräknas fortvara under ytterligare minst ett år. Styrelsen har vidare ansett, att förordnanden av i bestämmelserna avsett slag och avsedd varaktighet, vilka utan iakttagande av i bestämmelserna angiven ordning meddelats före reglementets ikraftträdande och som beräknas komma att fortgå även efter nämnda tidpunkt, böra övergångsvis betraktas såsom meddelade i dylik ordning. *Skolöverstyrelsen* har framhållit, att de föreslagna bestämmelserna rörande sättet för meddelande av förordnanden skulle, tillämpade på lärare, leda till vissa mindre gynnsamma konsekvenser. Överstyrelsen har därför förutsatt, att den dispensmöjlighet för Kungl. Maj:t, som inrymmes i bestämmelserna, skall komma till användning i fråga om förordnande av icke-ordinarie lärare.

I fråga om nyssberörda bestämmelser ha i yttrandena framställts vissa erinringar av mera speciell natur. *Telegrafstyrelsen* har erinrat om, att inom verket olika regler gälla beträffande tillsättandet av vissa ordinarie och extra ordinarie tjänster i motsvarande lönegrader, och har i anledning härav förordat sådan ändring i förslaget, att beträffande förfarandet vid tillsättande av vikariatslöneförordnanden skall gälla den ordning, som är stadgad för tillsättande av extra ordinarie tjänst i den lönegrad förordnandet avser eller göromålen tillhöra. *Järnvägsstyrelsen* har funnit det böra klarläggas, huruvida bestämmelserna i 5 § andra stycket av förslaget till avlöningsreglemente skola äga tillämpning jämväl på förordnanden att bestrida göromål, som eljest tillhöra högre tjänst. *Kammarrätten* har anfört, att enligt betänkandets motivering vikariatslön och vikariatsersättning synas skola kunna utgå redan vid bestridande av endast en del av på högre tjänst fallande göromål. Enligt hittillsvarande praxis har härför förutsatts, att vederbörande uppehållit samtliga eller så gott som alla till tjänsten hörande göromål. *Kammarrätten* har funnit ett förtydligande så mycket nödvändigare, som enligt förslaget andra myndigheter än Kungl. Maj:t skola kunna meddela förordnanden med vikariatslön.

Allmänna lönenämnden har uttalat, att vad i 5 § andra stycket av förslaget till avlöningsreglemente sägs bör äga motsvarande tillämpning i fall, då vikariat visserligen icke efter att ha varat under fem månader beräknas fortgå ytterligare två månader, men vid en senare tidpunkt klarhet vinnes om att vikariatet skall fortbestå under ytterligare nämnda antal månader.

Medicinalstyrelsen har berört ett inom styrelsens verksamhetsområde förekommande vikariatsfall av särskild natur. Förste läkare (A 28) vid statens sinnessjukhus, vilken förordnats att uppehålla befattning som överläkare i lönegrad A 27 (dylik befattning är förenad med förmånen av fri bostad), har enligt gällande bestämmelser icke kunnat tillerkännas vikariatslön. Vederbörande har i stället medgivits vikariatsersättning med visst dagbelopp. Det har förekommit att förste läkare under flerårigt förordnande som överläkare icke kommit i åtnjutande av förmån av fri bostad. *Medicinalstyrelsen*

har ansett skäligt, att i sådant fall vikariatslön skall kunna utgå. Därest föreslagna föreskrifter icke skulle lämna möjlighet härtill, har styrelsen ifrågasatt om icke en specialbestämmelse borde meddelas för detta fall.

Beträffande vikariatsersättning åt militära beställningshavare har *överbefälhavaren* ansett anledning saknas att i de nya avlöningsbestämmelserna införa särskilda restriktioner för militära befattningshavare. Vikariatsersättning borde utgå i de fall, när beställningshavare förordnats i eller kommanderats att fullgöra tjänst i befattning, som regelmässigt uppehölls av eller vore avsedd för annan, högre beställningshavare. Där så ej redan skett, borde föreskrifter utfärdas rörande den lönegrad, som vore avsedd för varje befattning. Bärande motiv för att vikariatsersättning icke skulle utgå vid sjö tjänstgöring torde icke kunna förebringas.

De av lönekommittén framlagda grunderna för beräkning av vikariats-*Departements-*
ersättning och vikariatslön avvika väsentligt från nuvarande regler. Förslaget synes mig, med beaktande jämväl av att det godkänts av personalorganisationerna, i princip kunna godtagas. *chefen.*

Generalpoststyrelsens förslag om ersättningsbeloppens beräkning med utgångspunkt från daglönerna i kalendermånad om 30 dagar samt om vikariatsersättningens beräkning på grundval av månadslönerna i fall, då vikariat varat hel månad, synes böra tillgodoses. Det i vissa yttranden framförda förslaget om utarbetande av tabeller över vikariatsersättning bör närmare övervägas i samband med författningarnas utfärdande.

I anledning av allmänna lönenämndens påpekande, att föreskrifterna angående vikariatsersättnings beräkning i visst angivet fall icke gå att tillämpa vill jag framhålla, att möjlighet bör öppnas för Kungl. Maj:t att i fall av ifrågavarande slag, vilka torde bli mycket sällsynta, meddela de bestämmelser angående vikariatsersättning, som kunna finnas påkallade.

Skolöverstyrelsens förslag angående särskilda ersättningsgrunder för lärare, som vikarierar såsom rektor eller undervisningsråd, synes mig icke nu böra tillmötesgå. Det torde vara lämpligt att verkningarna av de föreslagna nya reglerna för vikariatsersättnings beräkning avvaktas, innan frågan om eventuella särbestämmelser upptages till behandling.

Frågan, i vad mån tjänsteman tillhörande reglerad befordringsgång skall kunna tilldelas vikariatsförordnande å högre tjänst, bör ytterligare övervägas i samband med utfärdande av bestämmelser om dylik befordringsgång. I huvudsak synas mig lönekommitténs grundregler böra godtagas.

De av överbefälhavaren framförda önskemålen rörande ändring i förutläggningarna för vikariatsersättning åt militära beställningshavare synas mig bortse från det förhållandet, att lönerna för dessa i stor utsträckning äro anknutna till beställningar men ej till befattningar med bestämda arbetsuppgifter. Jag är icke beredd att föreslå någon sådan omläggning av grunderna för vikariatsförmåner åt militära beställningshavare som överbefälhavaren förordat.

Övertidsersättning.

1945 års lönekommitté.

Frågan om gottgörelse för övertidstjänstgöring berördes redan i lönekommitténs första betänkande, i samband varmed också redogjordes för innebörden av gällande reglementsbestämmelser i ämnet. Det nu föreliggande betänkandet avser vissa återstående frågor rörande gottgörelse för övertidstjänstgöring samt den författningsmässiga utformningen av bestämmelser i ämnet.

Lönekommittén har således haft att taga ställning till de frågor, som uppkomma, då tjänsteman, som anställts med avkortad tjänstgöring, eller heltidsanställd tjänsteman, som medgivits nedsättning av tjänstgöringstiden, ålägges tjänstgöring i ökad omfattning. Kommittén har funnit en reglering av förevarande frågor böra ske efter den linjen, att förlängd tjänstgöring för tjänsteman, som anställts med avkortad tjänstgöringstid, skall betraktas som övertidstjänstgöring endast i den mån den överstiger den tjänstgöring, som beräknas ha åvilat tjänstemannen, om han varit anställd med full tjänstgöring. Lönekommittén föreslår, att ersättning i övrigt för sådan förlängd tjänstgöring — vilken emellertid, om anställningen ej förändras att avse full eller mindre avkortad tjänstgöring, på samma sätt som övertidstjänstgöring bör förekomma allenast undantagsvis — skall utgå med så stor del av daglönen, som belöper på den förlängda tjänstgöringen. Vad vidare angår det fallet, att tjänstgöringen utökas för sådan heltidsanställd tjänsteman, som medgivits viss nedsättning av tjänstgöringstiden, innebär detta enligt lönekommitténs uppfattning en, låt vara tillfällig, ändring av beslutet om nedsättning av tjänstgöringstiden. I båda de nu nämnda fallen kan emellertid fråga bli om övertidstjänstgöring och gottgörelse för sådan, i den mån tjänstgöringen överskjuter den, som av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet fastställts såsom normal för den heltidstjänst eller det slag av tjänstgöring, varom är fråga.

Lönekommittén föreslår, i saklig överensstämmelse med av generalpoststyrelsen framlagt förslag, att där övertidsarbete utförts å högre tjänst, vilken tjänstemannen uppehållit på grund av förordnande, vid vilket utgår vikariatersättning, övertidsersättning skall utgå med belopp, som gäller för löneklassen närmast över den, efter vilken tjänstemannen åtnjuter lön, eller för den högre löneklass, som utgör lägsta löneklassen inom den uppehållna tjänstens lönegrad.

Beträffande sådana fall åter, där tjänsteman kunnat åläggas att å övertid utföra göromål, som eljest ankomma på tjänsteman inom lägre lönegrad, uttalar kommittén den uppfattningen att fråga snarast är om en ändrad arbetsfördelning. I dylikt fall föreslås övertidsersättning skola utgå efter det belopp, som gäller för den löneklass, enligt vilken tjänstemannen åtnjuter lön. En sådan uppfattning anses jämväl stå i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t den 24 november 1944 meddelat beslut beträffande telegrafverket.

I sitt första betänkande förutsatte lönekommittén, att avvägningen av övertidsersättningen efter den med rörligt tillägg förhöjda lönen skulle ske genom att dylikt tillägg beräknades på sammanlagda beloppet av lön och övertidsersättning. Vid remissbehandlingen framhöllo emellertid vissa myndigheter, att övertidsersättning i regel utbetalades under annan månad än den, under vilken arbetet utförts, varför en eventuellt däremellan inträffad ändring av procenttalet för rörligt tillägg skulle kunna medföra komplikationer vid tillämpning av det föreslagna systemet. I den av 1946 års riksdag godkända propositionen nr 333 förordades, med frångående av lönekommitténs förslag i denna del, att rörligt tillägg skulle beräknas separat å lön och övertidsersättning. Vid genomförande av vad lönekommittén i annat sammanhang föreslår beträffande sättet för åvägabringande av löneförmånernas rörlighet synes enligt kommittén en ändamålsenlig lösning av här ifrågavarande spörsmål kunna uppnås.

Vid utformandet av sitt förslag till reglementsbestämmelser har kommittén funnit, att vissa för närvarande i 6 § tillägsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet meddelade stadganden äro av sådan natur, att de av systematiska och andra skäl lämpligen böra infogas bland själva reglementsbestämmelserna. Även de bestämmelser, till vilka lönekommittén nu framlägger förslag, erfordra dock komplettering med särskilda tillägsbestämmelser. På frågan om dessas utformning har emellertid lönekommittén icke ingått i detta sammanhang.

Yttrandena.

Lönekommitténs förslag beträffande gottgörelse för övertidsarbete ha särskilt berörts endast av *länsstyrelsen i Karlstad*, *statskontoret* och *riksräkenskapsverket*.

Länsstyrelsen i Karlstad har förklarat sig finna det principiellt felaktigt, att övertidsersättning enligt det framlagda förslaget till löneplansförordning icke kommer att inräknas i det maximiunderlag å 1 200 kronor för månad, varå rörligt tillägg må beräknas. Länsstyrelsen har vidare framhållit, att de nya grunderna för övertidsersättning komma att medföra vissa otillfredsställande verkningar. Av ett av länsstyrelsen anført exempel framgår sålunda, att en landskontorist under vissa förutsättningar kan komma att uppbära en månadsavlönning inklusive övertidsersättning, som väsentligt överstiger löneförmånerna för taxeringsinspektör och jämväl för taxeringsintendent. Enligt länsstyrelsens uppfattning nödvändiggöra de högre övertidsersättningarna ofrånkomligen en radikal begränsning av övertidsarbetets nuvarande omfattning. Länsstyrelsen har i samband härmed uttalat, att den onormala frekvensen av övertidsarbete nöter på befattningshavarnas arbetsförmåga på ett sätt, som är betänkligt både ur sociala synpunkter och med hänsyn till statens arbetsgivarintressen. Enligt länsstyrelsens uppfattning måste det också för statsverket bli betydligt förmånligare ur ekonomisk synpunkt att inrätta nya tjänster, vilkas innehavare övertaga det arbetskvan- tum för vilket övertidsarbete numera regelbundet anlitas. Länsstyrelsen har förklarat sig vilja kraftigt understryka, att sådana hänsyn måste beaktas vid personalförteckningarnas och personalplanernas fastställande.

Statskontoret har uttalat, att ersättningsbestämmelserna böra kunna väsentligt förkortas och förenklas, eventuellt genom att i särskilda anvisningar till reglementet intages, vad som icke nödvändigtvis behöver angivas i de allmänna reglerna.

Riksräkenskapsverket har erinrat om de regler, som för närvarande enligt tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet gälla i fråga om beräkningen av övertid vid sådan inskränkning av arbetstiden, som må förekomma under sommarmånaderna. Enligt dessa regler betraktas icke som övertid arbete som utförts å tid, som faller utanför den reducerade tjänstgöringstiden men inom den normalt gällande arbetstiden. Med hänsyn till de olägenheter, som visat sig vara förenade med nämnda regel, har riksräkenskapsverket funnit synnerligen önskvärt, att bestämmelser meddelas, som möjliggöra utgivande av övertidsersättning jämväl för å sådan tid utfört arbete.

*Departements-
chefen.*

Anledning synes icke föreligga att frågå 1946 års principbeslut i fråga om grunderna för övertidsersättning. Vad lönekommittén anfört och föreslagit angående den närmare regleringen av övertidsersättningen kan jag i huvudsak biträda. Jag vill emellertid understryka de av länsstyrelsen i Karlstad gjorda uttalandena om angelägenheten av att begränsa övertidsarbetets omfattning.

Den av riksräkenskapsverket berörda frågan om beräkning av övertid vid sådan inskränkning av arbetstiden, som må förekomma under sommarmånaderna, bör övervägas i samband med utfärdande av erforderliga detaljföreskrifter.

Arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar.

1945 års lönekommitté.

Utom i vissa undantagsfall, som i det följande skola angivas, har lönekommittén ansett sig icke böra framlägga förslag om höjning i samband med löneregleringen av nu utgående arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar. Beträffande sådana arvoden m. m., som åsyfta att jämte avlöningen bereda en löneställning som står i visst förhållande till andra tjänstemäns löneställning, har i regel, med hänsyn till de ändrade lönebeloppen, en sådan höjning eller i varje fall någon större höjning ansetts icke kunna ske utan att rubba nämnda relation. I fråga om andra arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar har det icke varit för lönekommittén möjligt att inom den begränsade tid, som stått kommittén tillbuds, verkställa så ingående undersökningar, som erfordras såsom underlag för bedömandet om jämkningar äro motiverade. Lönekommittén har emellertid förordat, att en allmän översyn av dessa tilläggsförmåner snarast kommer till stånd under medverkan av vederbörande myndigheter och personalorganisationer.

I fråga om tilläggsförmånernas rörlighet med hänsyn till levnadskostnadernas växlingar innebär lönekommitténs förslag icke någon ändring i förhållande till vad nu gäller.

Lönekommittén har med hänsyn till vad sålunda anförts i stort sett begränsat sitt förslag beträffande ifrågavarande förmåner till att avse en syste-

matisering i författningshänseende av desamma och ett klarläggande av rätten att uppbära förmånerna i vissa särskilda fall. Arvodena ha vidare, då de utgå med visst årsbelopp, i förekommande fall jämkats på sådant sätt, att de blivit i helt krontal jämnt delbara med 12.

Lönekommittén har till en början upptagit den redan i dess första betänkande behandlade frågan om *arvoden utöver lön vid försvaret*.

Lönekommittén förordade i nämnda betänkande, att den nu gällande provisoriska regleringen av dessa arvoden skulle bibehållas i avvaktan på den nya försvarsorganisationens genomförande, men förklarade sig vilja i andra avdelningen av sitt arbete upptaga till övervägande den jämkning, som i vissa fall borde vidtagas i de nuvarande arvodesbeloppen med hänsyn till de nya lönebeloppen. Frågan härom har nu närmare undersökts.

Av de nu utgående arvoden utöver lön falla vissa utom ramen för den verkställda undersökningen. Detta är till en början fallet i fråga om dels arvoden, vilka inom av Kungl. Maj:t fastställda maximibelopp utgivas åt beställningshavare för bestyr vid läger- och manskapskassor av dessa kassors medel, dels ock sådana vid garnisonssjukhusen utgående, å avtal med landstingen grundade och av Kungl. Maj:t årsvis fastställda arvoden till läkare och förvaltningspersonal för behandling av civila patienter, vilka finansieras med patienternas vårdavgifter. En ytterligare kategori av arvoden, som icke äro direkt avhängiga av löneställningen, utgöres av de arvoden, vilka äro avsedda såsom representationsbidrag och således närmast tänkta som gottgörelse för omkostnader i tjänsten.

Angående arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal har Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 utfärdat föreskrifter att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46. Genom 1946 års riksdags beslut har i den sålunda bestämda ordningen genomförts ett fåtal ändringar.

Bland de arvoden, om vilka här är fråga, kunna urskiljas *dels* arvoden, vilka utgå till innehavare av vissa beställningar såsom förhöjning av lönen, *dels* arvoden för uppehållande, på grund av förordnande eller kommandering, av vissa befattningar, som ej äro uppförda såsom särskilda beställningar, och *dels* arvoden, vilka mer eller mindre ha karaktär av ersättning för bisyssla.

Vad angår den första gruppen har undersökningen givit följande resultat.

Chefen för försvarsstaben, om han tillhör lönegraden Ob 2, samt cheferna för armé-, marin- och flygstaberna, vilka skola tillhöra nyssnämnda lönegrad, uppbära arvoden å 1 895 kronor. För att nämnda stabshufvudars löneställning ej i samband med löneregleringen skall undergå relativ försämring, bör arvodesbeloppet höjas från 1 895 kronor till 2 100 kronor.

Befattningarna såsom styresmän vid de centrala flygverkstäderna uppehållas av flygdirektörer i lönegraden Ca 30. Sedan fråga väckts om att höja styresmännens löneställning i samband med överflyttning av deras befattningar till C-löneplanen, beslöt 1946 års riksdag, som ansåg att löneställningen för styresmännen borde slutligt prövas i samband med löneregleringen, att i avbidan härå bevilja dem arvoden å 2 100 kronor. Då spörsmålet om styresmännens slutliga löneställning inom en nära framtid torde komma att upptagas till avgörande, har frågan om en omreglering av till dem nu utgående arvoden icke ansetts böra upptagas till bedömande av 1945 års lönekommitté.

Bland de arvoden, som utgöra ersättning för beställningshavares uppehållande av vissa befattningar, vilka ej äro uppförda såsom särskilda beställningar, kunna till en början med avseende å arvodenas konstruktion följande arvodestyper urskiljas, nämligen a) kompaniofficersarvoden, b) utbildningsarvoden och c) riskarvoden. Hit höra vidare arvoden till militära högskollärare och till militärassistenter i ledamots ställning, vilka arvoden äro av annan typ än de förstnämnda. Beträffande här avsedda arvoden anför lönekommittén följande.

Kompaniofficersarvoden å 720 kronor utgivas till kompaniofficerare under tjänstgöring i befattningar av kvalificerad art vid försvarets kommando-expedition, försvarsstaben, armé-, marin- och flygstaberna, militärbefälsstaberna, armé-, marin- och flygförvaltningarna samt örlogsvarven ävensom i befattningar såsom tygmästare och såsom militärassistenter vid vissa verk. Halvt kompaniofficersarvode — 360 kronor — utgår till en officer ur ingenjörtrupperna, som tillika är adjutant vid väg- och vattenbyggnadskårens chefsexpedition, och till deltidstjänstgörande militärassistent. Den hittillsvarande lönerelationen mellan arvodesberättigad kapten och major skulle komma att något rubbas, om arvodena efter löneregleringen skulle bibehållas vid de nuvarande beloppen. Lönekommittén har emellertid icke ansett detta böra föranleda ändring av de nuvarande arvodesbeloppen, varvid bland annat beaktats, att den nyligen genomförda arvodesregleringen i stor utsträckning bygger på 720 kronor såsom ett enhetsbelopp.

Utbildningsarvoden till heltidstjänstgörande militära ämneslärare vid underofficers-, kadett- och officersskolor utgå med 1 440 kronor, då utbildningsverksamheten pågår minst 6 månader för år och eljest med 720 kronor. Heltidstjänstgörande repetitör vid militär högskola uppbär i arvode 720 kronor för år, när han fullgjort 6 månaders repetitörstjänstgöring. Jämkning har icke ansetts erforderlig i utbildningsarvodenas belopp.

Riskarvoden utgivas till en underofficer och en tygverkmästare på grund av den explosionsrisk, som är förbunden med uppehållandet av deras befattningar vid fyrverkslaboratoriet i Karlskrona och tygdepartementets provskjutningscentral i Stockholm. Arvodena, som belöpa sig å 1 200 respektive 600 kronor för år och icke äro förenade med tilläggsförmåner, äro grundade på skälighetsprövning med hänsyn till riskernas storlek. Anledning att jämka dessa arvodesbelopp vid löneregleringen har icke ansetts föreligga.

Militära högskollärare uppbära utöver lön arvoden av 1 800 kronor för år. Dessa arvoden skilja sig från de förut nämnda utbildningsarvodena därutinnan, att beloppet avvägs genom lönejämförelse med andra befattningar. Syftet har varit att lärarens militära lön såsom kapten eller major genom arvodet skulle uppbringas till närheten av lönen för professor vid tekniska högskolan (lönegraden A 30). *Militärassistent*, som intager ställning av ledamot i civilt verk, åtnjuter enligt principbeslut vid 1945 års riksdag utöver lön såsom major eller överstelöjtnant arvode av 1 080 kronor för åvägabringande av likställighet i lönehänseende med de ledamöter, som äro civila byråchefer (lönegraden A 30).

De nya lönebeloppen nödvändiggöra icke jämkning av de nu utgående arvodesbeloppen. Ett arvode å 900 kronor utgår nu till förste militärassistenten i järnvägsstyrelsen, vilken är officer av kaptens eller majors grad och närmast lyder under den militärassistent, vilken är chef för militärbyrån och således uppbär arvode av 1 080 kronor. Då sistnämnda belopp skulle bibehållas utan ändring har detsamma ansetts böra gälla i fråga om berörda arvode å 900 kronor.

Vad angår den tredje gruppen, som omfattar arvoden, vilka mer eller mindre ha karaktär av ersättning för bisyssla, har lönekommittén beträffande ersättning till deltidstjänstgörande lärare vid de militära skolorna erinrat, att denna ersättning är bestämd enligt särskild timtaxa. Om i samband med löneregleringen höjning sker av civila timlärararvoden har lönekommittén uttalat sig för reglering jämväl av militära timarvoden. Kommittén har dock icke upprättat något detaljförslag härutinnan.

Beträffande *övriga arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar*, har kommittén anført, att dessa kunna sammanföras till vissa grupper på följande sätt:

Egentliga lönetillägg:

- (1.) Avlöningsförstärkningar.
- (2.) Lönetillägg, som utgå vid tjänstgöring av visst slag.
- (3.) Lönetillägg, som utgå på grund av obekväm stationerings- eller tjänstgöringsort.

Arvoden för särskilda göromål, som falla utanför den vanliga tjänstutövningen:

- (4.) Befattningsarvoden.
- (5.) Ställföreträdararvoden.
- (6.) Arvoden för särskilda uppdrag m. m.
- (7.) Särskilda ersättningar för beräknade eller styrkta utgifter på grund av tjänsten.
- (8.) Vissa inkomster enligt taxa m. m.

Beträffande de olika grupperna framlägger lönekommittén följande förslag.

1. Avlöningsförstärkningar.

Såsom avlöningsförstärkningar betecknas sådana lönetillägg, som utgå på grund av att den löneställning, vilken följer av lönegradsplaceringen, anses vara för låg i betraktande av tjänstegöromålens allmänna beskaffenhet. Av särskilda skäl, i allmänhet samhörighet med en större grupp i vilken överlag för låg löneställning icke anses föreligga, anses löneförbättringen icke böra åstadkommas genom höjd lönegradsplacering utan genom ett särskilt lönetillägg. Detta tillägg följer automatiskt med innehavet av tjänsten. Med tillägget följer icke någon skyldighet att fullgöra göromål utanför den vanliga tjänstutövningen.

Beträffande avlöningsförstärkningarnas belopp framlägger lönekommittén det förslag, som framgår av författningsförslagen.

Lönekommittén föreslår, att innehavare av befattning, vid vilken avlöningsförstärkning utgår, skall äga uppbära denna vid semester och tjänstledighet med oavkortad lön men att han vid annan ledighet skall vidkännas minskning i avlöningsförstärkningen med en fjärdedel eller hälften, då han

på lönen vidkännes A- respektive B-avdrag, och avstå hela avlöningsförstärkningen, då han på lönen vidkännes C-avdrag.

Lönekommittén föreslår vidare, att den som förordnas att uppehålla befattning, vid vilken avlöningsförstärkning utgår, skall äga uppbära halv eller, under förutsättningar motsvarande dem som gälla för vikariatslön, hel avlöningsförstärkning.

I fråga om rätt till avlöningsförstärkning böra enligt lönekommitténs mening innehavare av de domartjänster, vid vilka sådan förmån utgår, intaga en särställning i förhållande till övriga tjänstemän såtillvida, att de vid tvångsförflyttning till annan tjänst, verkställd med stöd av för dem gällande bestämmelser, skola bibehållas vid tidigare rätt till avlöningsförstärkning samt att häradshövding i domsaga, vilken nedflyttas från högre lönegrupp till lägre, under sin återstående tjänstetid i domsagan skall bibehållas vid tidigare rätt till avlöningsförstärkning. Det motsvarande föreslås icke i fråga om innehavare av andra med avlöningsförstärkning förenade befattningar. Den rätt att vid tvångsförflyttning behålla tidigare avlöningsförstärkning, som för närvarande tillkommer landssekreterare och landskamrerare, bör således enligt lönekommitténs mening icke bibehållas i det nya avlöningsreglementet.

2. Lönetillägg, som utgå vid tjänstgöring av visst slag.

Utöver lön enligt löneplan erhålla vissa tjänstemän lönetillägg vid fullgörande av göromål, som ingå bland deras ordinarie arbetsuppgifter men på ett eller annat sätt äro av speciell karaktär. Med hänsyn särskilt till dessa göromål anses den löneställning, som följer av lönegradsplaceringen, vara för låg, och av särskilda skäl anses höjningen böra bli större eller mindre alltefter den omfattning vari dessa göromål fullgöras.

Vid sin behandling av de lönetillägg, som höra till denna grupp, har lönekommittén uppmärksammat, att gällande avlöningsreglementen i åtskilliga fall innehålla stadganden, enligt vilka förmåner vid tjänstgöring av visst slag skola utgå enligt föreskrifter eller enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas, under det att reglementena i andra fall innehålla materiella bestämmelser i ämnet.

Enligt lönekommitténs mening böra bestämmelserna om lönetillägg vid tjänstgöring av visst slag i allmänhet, då särskilda skäl ej tala däremot, intagas i vederbörande avlöningsreglemente. En sådan översyn av de nu vid sidan av avlöningsreglementena meddelade bestämmelserna i hithörande ämnen, som synes böra föregå deras inordnande i ett avlöningsreglemente, har emellertid icke kunnat ske under den tid, som stått till förfogande för att slutföra andra avdelningen av lönekommitténs arbete. Lönekommitténs reglementsförslag har därför utformats så, att bestämmelser rörande lönetillägg vid tjänstgöring av visst slag kunna i stort sett i samma utsträckning som nu meddelas vid sidan av reglementet. En bestämmelse har dock införts om lönetillägg för tjänstgöring i bevakningstjänst vid säkerhetsanstalten

i Norrköping. Bestämmelsen överensstämmer med nu utanför avlöningsbestämmelserna meddelad föreskrift.

De tillägg vid tjänstgöring av visst slag, om vilka gällande avlöningsreglementen innehålla närmare bestämmelser, anser lönekommittén böra omfattas av den föreslagna allmänna översynen. Det tillägg av 210 kronor för år räknat, som till tjänsteman bland sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus utgår för tjänstgöring å s. k. fast avdelning, anser lönekommittén böra jämkas till 216 kronor, och lönekommittén föreslår vidare, att stationskarl, vilken bestrider tågklarartjänst, skall äga åtnjuta ersättning därför enligt samma grunder, som gälla i fråga om ersättning för växlingstjänst.

I detta sammanhang har lönekommittén påpekat att de stadganden, som för närvarande enligt avlöningsbestämmelserna gälla i fråga om tillägg till försvarets beställningshavare under sjötjänstgöring, äro tämligen komplicerade och karakteriseras av en mycket långt driven differentiering dels efter beställningar, i vissa fall befattningar och — om de såsom representationspenningar betecknade förmånerna medräknas — tjänstegrader, dels ock efter tjänstgöringsförhållanden. Såväl dessa tillägg som de, som tillkomma försvarets beställningshavare under flygtjänstgöring, föreslås upptagna till förutsättningslös prövning i samband med den allmänna översyn av tilläggsförmånerna, som förordats av lönekommittén. Under denna översyn skulle, för vinnande av nödig konsekvens, även innefattas de av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser om lönetillägg till civil personal vid sjö- och flygtjänstgöring, som bygga på nuvarande reglementsbestämmelser om dylika tillägg till försvarets personal. Utredningen skulle i vad avser sjötilläggen igångsättas skyndsamt och bedrivas så, att förslag i ämnet kan framläggas för riksdagen i början av år 1948. De ändrade bestämmelserna borde tillämpas retroaktivt från och med den 1 oktober 1947. I fråga om flygtilläggen har lönekommittén i avbidan på resultatet av översynen föreslagit en provisorisk höjning med 60 kronor av nuvarande flygtilläggsbelopp för flygförare, flygspanare, provflygare, kontrollflygare, flygsignalister och flygskyttar ävensom av det mot flygtillägg svarande belopp, som i vissa fall utgår under tjänstledighet, vilken föranletts av olycksfall under deltagande i flygning. Vidare förordar lönekommittén en provisorisk höjning av flygtraktamentenas belopp med 2 kronor.

Beträffande lönetillägg till militära beställningshavare innebär reglementsförslaget, förutom genomförande av den av lönekommittén förordade provisoriska höjningen av flygtilläggs- och flygtraktamentsbeloppen, huvudsakligen redaktionella jämkningar i nuvarande bestämmelser. Av de nu såsom förhöjning av sjötillägg betecknade förmånerna ha endast tilläggen till eskader-, avdelnings- divisions- och fartygschefer ansetts höra till förevarande grupp av lönetillägg, medan ersättningen vid sjötjänstgöring till beställningshavare vid flottan eller flygvapnet, som omhänderhar annan uppbörd än penninguppbörd, och till blandavlönad beställningshavare av manskapet, som är gift eller ock varit gift och fortfarande har minderårigt barn

hos sig, synts böra hänföras till gruppen särskilda ersättningar för beräknade utgifter på grund av tjänsten.

Lönekommittén har slutligen framhållit, att i de fall, då nuvarande bestämmelser om tillägg vid tjänstgöring av visst slag bliva föremål för översyn, jämväl bör beaktas behovet av föreskrifter, genom vilka klarlägges dels i vad mån tjänsteman, som på grund av semester eller tjänstledighet är förhindrad fullgöra tjänstgöring, det oaktat skall äga uppbära lönetillägg, dels ock i vad mån sådan tjänsteman skall äga uppbära lönetillägg, som utan att tillhöra den till lönetillägg berättigade gruppen tillfälligtvis anlitas för tjänstgöringen i fråga.

3. *Lönetillägg, som utgå på grund av obekväm stationerings- eller tjänstgöringsort.*

Till föregående avdelning hänfödda lönetillägg ha i åtskilliga fall motive-rats bland annat därmed, att tjänstgöringen genom sin beskaffenhet utsätter befattningshavarna för särskilda påfrestningar. Från denna grupp böra vissa andra lönetillägg särskiljas, vilka icke äro betingade av tjänstegöromålets art i och för sig men utgå på grund av de yttre förhållanden, under vilka tjänsten fullgöres.

Kallortstilläggen omfattas av det förslag, som framlades i kommitténs första betänkande. Löne-kommittén föreslår nu, att gällande bestämmelser om kallortstraktamente och enslighetstillägg bibehållas oförändrade, dock att årsbeloppen för de olika enslighetsklasserna böra jämkas till 96, 156, 216 och 276 kronor.

Av det icke-ordinarie manskapet äger för närvarande endast sådan furir, vilken kan räkna en anställningstid av minst åtta år, åtnjuta kallortstillägg. 1946 års manskapslöneutredning har i sitt betänkande förutsatt, att de furirer, som övergå på kontantlönesystemet och bliva extra ordinarie, skola erhålla dylikt tillägg. Manskapslöneutredningen har också dryftat spörsmålet, om rätten till kallortstillägg borde utsträckas att jämväl omfatta det manskap, som i fortsättningen skall ha blandavlöning, men i likhet med 1936 års löne-kommitté ansett förutsättningen för åtnjutande av kallortstillägg böra vara, att fast anställning innehafts under relativt lång tid, och därför ansett att tillräckliga skäl icke föreläge för en sådan utvidgning. För egen del har löne-kommittén framhållit, att frågan om kallortstillägg enligt kommitténs mening äger sådant samband med frågan om denna personals löneställning, att löne-kommittén från den givna utgångspunkten ansett sig icke ha att ingå på densamma. Löne-kommittén har emellertid i anslutning till ett uttalande, som försvarsväsendets lönenämnd gjort i sitt remissyttrande över manskapslöneutredningens betänkande, funnit, att vad manskapslöneutredningen uttalat i ämnet bör medföra, att kallortstillägg får utgå till sådan korpral, som har så lång anställningstid, att han, om han innehaft furirsbeställning, skolat övergå på kontantlönesystemet och därmed bliva berättigad till kallortstillägg; sådan beställningshavare bör enligt löne-kommitténs förslag erhålla dylikt tillägg för att inkomstrelationen mellan dylik korpral och furir skall

bliva ungefärligen densamma inom kallortsområdet som annorstädes. Förslaget i denna del torde ha sin egentliga betydelse för musikmanskabet, för vilket tillgången på furirsbeställningar i allmänhet är väsentligt mindre än för annat manskap.

4. *Befattningsarvoden.*

Lönekommittén anser, att vissa för närvarande förefintliga arvoden, vilka utgå till befattningshavare utöver dem tillkommande avlöning enligt viss lönegrad, lämpligen kunna sammanföras under den gemensamma beteckningen befattningsarvoden. Till närmare bestämning av detta begrepp har anförts följande.

I en del fall, då tjänsteman erhåller uppdrag att fullgöra göromål, som ligga utanför dem som tillhöra tjänsten, ändras i viss mån göromålen även på den egna tjänsten. Göromålen på grund av uppdraget och göromålen på grund av tjänsten kunna sägas konstitueras en ny befattning, i vilken löneställningen bör vara högre än den som följer av lönegradsplaceringen. Av särskilda skäl anses löneförbättringen icke böra åstadkommas genom tillskapande av en ny tjänst i högre lönegrad utan genom ett särskilt arvode, förbundet med särskilda tjänstgöringsbestämmelser. Detta arvode följer icke automatiskt med innehavet av viss tjänst. För dess tillgodonjutande fordras särskilt förordnande eller, i vissa fall, att vederbörande valts att fullgöra visst uppdrag. Givetvis är gränsen mellan uppdrag, som här avses, och uppdrag av mera utpräglad bisysslekaraktär flytande.

Lönekommittén anser, att arvoden av nu ifrågavarande slag, vilka för närvarande i regel icke redovisas i avlöningsreglementet, böra intagas i det nya reglementet.

Befattningsarvoden skola enligt lönekommitténs förslag tillkomma vissa befattningshavare med belopp, som framgå av reglementsförslaget.

Lönekommittén föreslår, att i fråga om här avsett arvodes utgående vid semester och annan ledighet ävensom beträffande rätt för vikarie å med arvode förenad befattning att uppbära arvode skola gälla motsvarande föreskrifter som föreslagits i fråga om avlöningsförstärkning.

5. *Ställföreträdararvoden.*

Inom några verk erhåller viss tjänsteman — i allmänhet en byråchef — förordnande att vara generaldirektörens ställföreträdare. Den förordnade har att hålla sig à jour med verksamheten på sådant sätt, att han kan, om så erfordras, fullgöra generaldirektörens funktioner. För denna uppgift och för den tjänstgöring, som fullgöres i det fall, då generaldirektören är förhindrad tjänstgöra, åtnjuter den förordnade visst arvode.

Lönekommittén föreslår, att ställföreträdararvodena inom försvarets civilförvaltning, socialstyrelsen, riks försäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium bibehållas vid nuvarande belopp, 1 200 kronor för år. Ställföreträdararvodena vid postverket och telegrafverket föreslås jämkade från nuvarande 2 000 kronor till 2 004 kronor för år.

Lönekommittén har vidare föreslagit, att ställföreträdararvode må bibehållas under semester och annan tjänstledighet än sådan, vid vilken vederbörande vidkännes C-avdrag på lönen. Vikariatsersättning borde ej utgå till den, som förordnats såsom generaldirektörens ställföreträdare, då han fullgjorde generaldirektörsgöromålen. Vid vikariatslöneförordnande såsom generaldirektör skulle ställföreträdararvodet avstås.

6. Arvoden för särskilda uppdrag m. m.

Vissa bisyssle- och liknande arvoden finnas upptagna i gällande avlöningsreglementen. Flertalet sådana arvoden äro emellertid icke upptagna i reglementena.

Avlöningsreglementena innehålla vissa huvudbestämmelser om dylika arvoden. Sålunda stadgas, att tjänsteman icke, utöver vad i reglementet förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen medgivits, må för tjänstgöring vid vederbörande verk åtnjuta ersättning eller förmån, så framt ej Kungl. Maj:t för uppdrag eller arbete, vilket kan anses falla utom tjänstemannens vanliga tjänstutövning, anvisat särskilda medel eller eljest finner skäl medgiva särskild gottgörelse. Vidare föreskrives, närmast med avseende å arvoden, som upptagas i avlöningsreglemente, att om tjänsteman, vilken åtnjuter ersättning för särskilt uppdrag, erhållit annan ledighet än semester (ferier), det skall, där ej för särskilt fall annorlunda stadgas i reglementet, bero på beslut av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet, i vad mån ersättningen må för den tiden tillgodonjutas.

Enligt lönekommitténs mening är det mindre lämpligt, att avlöningsreglementena tyngas med detaljbestämmelser om sådana arvoden, om vilka här är fråga. Däremot förordar lönekommittén, att föreskrifterna om arvodesbeloppen eller, i förekommande fall, om arvodesgrunderna i allmänhet, för vinnande av större överskådlighet, sammanföras och intagas i en vid avlöningsreglementet såsom bilaga fogad arvodesförteckning. I fråga om arvodesbeloppens storlek förordar lönekommittén, att maximibeloppet för den ersättning, som för närvarande kan utgå till vissa tjänstemän vid statens järnvägar, vilka bestrida beredskapstjänst, höjes från 60 öre till 1 krona för dygn.

Lönekommittén anser, att avlöningsreglementena i fråga om arvoden av här avsett slag böra innehålla huvudstadganden av sakligt sett samma innebörd som nu gäller, med den modifikation, som följer av förslaget att själva arvodena eller grunderna för dem icke skola angivas i reglementena.

Vad angår arvoden till militära beställningshavare har lönekommittén ansett lämpligt, att dessa enligt i huvudsak samma grunder som då fråga är om arvoden till civila tjänstemän indelas i befättningsarvoden och arvoden för särskilda uppdrag m. m., varigenom en klarare uppfattning vinnes om de särskilda arvodenas egentliga syfte. Emellertid har lönekommittén med hänsyn till den mindre fasta organisationen inom de militära än inom de ci-

vila institutionerna icke ansett sig böra föreslå, att detaljföreskrifterna om de militära arvoden införas i själva reglementstexten. De böra i stället, på samma sätt som hittills skett, meddelas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, varvid det förutsättes, att Kungl. Maj:t kan erhålla i stort sett samma frihet att meddela detaljbestämmelserna i ämnet som skett i enlighet med riksdagens beslut vid den år 1945 genomförda provisoriska arvodesregleringen. Lönekommittén anser emellertid, att bestämmelserna i ämnet skola bifogas avlöningsreglementet i stället för att, såsom hittills, meddelas i olika regleringsbrev. Härutinnan har lönekommittén hänvisat till upprättade förslag till arvodesförteckningar, vilka äro avsedda att såsom bilagor fogas vid det militära reglementet. I förslagen, som bygga på gällande arvodesföreskrifter, ha även upptagits sådana arvoden, som utgå till beställningshavare, vilka inneha befattning såsom militärassistent vid civilt verk.

7. Särskilda ersättningar för beräknade eller styrkta utgifter på grund av tjänsten.

a. Reseersättning, tjänstgöringstraktamente och ersättning för flyttningskostnad m. m.

I fråga om ersättning vid resa för förrättning i statens ärenden, om tjänstgöringstraktamente under tjänstgöring å annan ort inom riket än stationeringsorten (tjänstgöringsområdet) och om ersättning för flyttningskostnad innehålla gällande avlöningsreglementen endast vissa allmänt hållna stadganden. Detaljbestämmelserna om dessa ersättningar finnas meddelade i allmänna resereglementet och för vissa fall i besparingsreglementen ävensom i särskilda tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementena. Denna anordning bör enligt lönekommitténs mening tillämpas också i fortsättningen. Anledning för lönekommittén att i detta sammanhang upptaga de nuvarande detaljbestämmelserna till omprövning har icke ansetts finnas.

I fråga om rätt till reseersättning har lönekommittén erinrat om, att kommittén i samband med behandlingen av semesterfrågorna förordat, att sådan rätt skulle tillkomma tjänsteman, som vid semesterns början tjänstgör å annan ort än stationeringsorten eller som omedelbart efter semesterns slut skall tjänstgöra å annan ort än stationeringsorten. Vidare har lönekommittén, också i samband med behandlingen av semesterfrågorna, förordat, att reseersättning i vissa fall skulle kunna beredas tjänsteman, som återkallas till tjänstgöring under semester.

I det nu förevarande sammanhanget har lönekommittén till en början uttalat, att resa, som tjänsteman å fyrplats beordras företaga för proviantering, befördran av post eller annat med tjänsten sammanhängande ändamål, enligt kommitténs mening är att betrakta såsom tjänsteresa. I enlighet härmed anser lönekommittén, att traktamentsersättning bör kunna utgå för dylik resa. Dylik ersättning bör dock icke utgå för tid före utgången av det kalenderdygn, varunder resan anträdes, och ej heller för tid, då tjänstemannen i anledning av resan vistas å stationeringsorten eller å ort, där tjänstemannen tilldelad tjänstebostad är belägen. Traktamentets belopp bör i likhet med

vissa andra ersättningar motsvara vederbörlig traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, minskad med en femtedel.

Vidare anser lönekommittén, att de nyss angivna ersättningsgrunderna böra tillämpas även å tjänsteman, som från fyrskepp företager post- och provianteringsresa. Härvid förutsättes, att den personalen vid tjänstgöring ombord tillkommande förmånen av fri kost kan uttagas i form av proviant för tiden intill utgången av det kalenderdygn, varunder resan anträffs. Enligt uppgift ansluter sig det nu förordade till vad som för närvarande tillämpas. I samband härmed har lönekommittén förordat, att den rätt till förmån av fri kost eller kostpenningar, vilken för närvarande tillkommer befattningshavare å fyrskepp och å lotsverkets tjänstefartyg, även skall tillkomma befattningshavare å fyrplats, där familjebostad saknas.

Lönekommittén har haft under öfvervägande ett från personalhåll framställt yrkande angående flyttningsersättning i vissa fall vid fyrstaten. Enligt nämnda yrkande borde, där tjänsteman vid fast fyr avgår med pension, ersättning utgå för flyttning från tjänstestället till närmaste hamn med järnvägsförbindelse, som om flyttningen skett på grund av befordran. I samma omfattning borde flyttningsersättning utgå till sterbhus efter sådan avliden tjänsteman.

Ifrågavarande spörsmål — som berör icke blott fyrstaten utan även exempelvis marinen och tullverket — var föremål för uttalande av statsutskottet i dess utlåtande 1944: 142 (s. 13) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1944: 85 angående ändrade bestämmelser om ersättning för flyttningskostnad åt befattningshavare i statens tjänst. Statsutskottet ansåg i likhet med Kungl. Maj:t allmänna bestämmelser icke böra meddelas om viss ersättning åt pensionerade befattningshavare vid flyttning från stationeringsplats, där de efter avskedstagandet ej kunde vara bosatta. Utskottet förutsatte dock, att frågan om medgivande av dylik innebörd bleve föremål för omprövning i varje särskilt fall.

Lönekommittén anser sig, bland annat med tanke på konsekvenserna, icke kunna förorda, att bestämmelser meddelas angående flyttningsersättning i nu avsedda fall åt tjänstemän vid fyrstaten. Kommittén anser emellertid, att syftet med det ifrågavarande önskemålet bör kunna i huvudsak tillgodoses på en annan väg. För närvarande förekommer i viss utsträckning, att lotsverkets tjänstefartyg få tagas i anspråk för flyttning från tjänstgöringsplats, där tjänsteman efter sin pensionering icke kan kvarbo. Kommittén har uttalat sig för en vidgad tillämpning av nämnda praxis. Enligt kommitténs mening böra sålunda tjänstemän vid fyrstaten samt deras efterlevande få utan särskild ersättning anlita lotsverkets tjänstefartyg vid tidpunkter, som med hänsyn till fartygens tjänsteturer äro lämpliga, för transporter av bohag m. m. i fall, då pensionerad tjänsteman eller avliden tjänstemans efterlevande icke avse att kvarbo å tjänstgöringsplatsen samt reguljära kommunikationer med denna plats saknas. Lotsstyrelsen har ansetts böra meddela erforderliga direktiv härutinnan åt vederbörande distriktsbefäl.

Lönekommittén har upptagit ett av manskapslöneutredningen framlagt för-

slag rörande vissa fria resor för beställningshavare med lön enligt 1 löneklassen av löneplan nr 5. I fråga om uppbördspenningar framhåller kommittén, att sådana för närvarande kunna utgå såväl enligt militära avlöningsreglementet som enligt manskapsavlöningsreglementet. Manskapslöneutredningen har i sitt betänkande anfört, att det icke syntes förekomma, att sådant manskap, som i fortsättningen skulle erhålla blandavlöning, omhänderhade uppbörd. Enär emellertid chefen för marinen i sitt remissyttrande anfört, att så torde kunna vara fallet, har lönekommittén icke funnit tillräcklig anledning att begränsa bestämmelsen i ämnet att gälla personal med avlöning enligt kontantlönesystemet.

b. Felräkningspenningar.

Lönekommittén, som tagit del av det förslag varpå nuvarande bestämmelser om felräkningspenningar bygga, har icke ansett sig kunna tillstyrka en återgång till tidigare gällande bestämmelser.

c. Representationsbidrag.

I fråga om de nuvarande representationsbidragens storlek förordar lönekommittén, att de till landshövdingarna, kabinettssekreteraren i utrikesdepartementet och chefen för utrikesdepartementets pressbyrå utgående beloppen höjas, ettvarrt med 2 000 kronor. Övriga representationsbidrag böra enligt kommitténs mening icke ändras i samband med löneregleringen.

Lönekommittén anser sig icke kunna förorda, att representationsbidrag med genom avlöningsbestämmelserna fastställda belopp tillerkännas andra befattningshavare än dem, till vilka sådana bidrag nu utgå.

Lönekommittén har i samband härmed uttalat, att den hyser den uppfattningen, att om bidrag till representationskostnader anses böra utgå i andra fall, detta icke bör ske genom att tjänsteman såsom avlöningsförmån tillerkännes visst representationsbidrag utan genom att möjlighet beredes honom att erhålla bidrag till täckande av de verkliga representationskostnaderna. Lönekommittén anser, att nämnda fråga bör närmare övervägas och att därvid samtidigt bör undersökas, huruvida ej vissa av de nu såsom avlöningsförmån utgående representationsbidragen böra slopas i samband med att sådan möjlighet öppnas.

Lönekommittén anser, att Kungl. Maj:t skall äga bestämma, huru vid tjänstledighet skall förfaras med de såsom avlöningsförmån utgående representationsbidragen.

8. Vissa inkomster enligt taxa m. m.

Lönekommittén har ansett, att i avlöningsreglementet böra införas bestämmelser om att vissa tjänstemän äga uppbära ersättning enligt särskild taxa eller andra föreskrifter. I detta sammanhang har lönekommittén erinrat om de uttalanden lönekommittén i annat sammanhang gjort med avseende å det lönesystem, som för närvarande tillämpas för lotspersonalen och som innefattar rätt till lotslott eller lotslottersättning.

Yttrandena.

Beträffande bestämmelserna i 38—44 §§ av förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente har *kammarrätten* anfört, att då beloppen av här ifrågavarande avlöningsförstärkningar m. m. ofta torde bli föremål för ändringar, det icke förefölle praktiskt att i reglementet införa uppgifter om desamma. De begränsningar, som föreskrivits i fråga om rätten att vid vikariat uppbära berörda ersättningar, syntes böra bortfalla, då ersättningarna i och för sig uppginge till förhållandevis små belopp och arbetsuppgifterna för vikarierna torde vara desamma som för de ordinarie innehavarna av rätten till nämnda ersättningar. Det syntes böra utsättas, att ersättning skulle utgå även för fall av vikariat vid partiell ledighet.

Med avseende å särskilda lönetillägg och arvoden vid försvaret har *statskontoret* anfört, att frågan om en genomgripande revision av det nuvarande systemet bör ägnas fortsatt uppmärksamhet i samband med uppgörande av förslag till ny försvarsorganisation och militär förvaltningsorganisation.

Vad härefter angår de särskilda typerna av arvoden m. m. må ur de avgivna yttrandena anföras följande.

Beträffande avlöningsförstärkning har *domänstyrelsen* ansett, att beloppen till jägmästare, som förvalta revir tillhörande grupp II och III, borde höjas såsom compensation bland annat för att lönetillägget hädanefter skall till viss del avstås vid tjänstledighet, vilket icke är fallet för närvarande. *Försvarsväsendets lönenämnd* har ifrågasatt, om icke den avlöningsförstärkning, som utgår till cheferna för de centrala flygverkstäderna, borde upptagas i förteckningen över nämnda slag av lönetillägg.

I fråga om lönetillägg vid tjänstgöring av visst slag framhåller *medicinalstyrelsen*, att avfatningen av den föreslagna bestämmelsen om lönetillägg åt tjänsteman vid sinnessjukhus för tjänstgöring å fast avdelning synes giva rätt till dylikt lönetillägg även för de å fast avdelning tjänstgörande uppsyningsmännen. *Lotsstyrelsen* framhåller angelägenheten av att den bebadade översynen beträffande arvoden m. m. kommer att omfatta jämväl fyrskeppstillägg.

Överbefälhavaren har framhållit, att flygvapnets personal skulle erhålla förstärkning av flygtillägget den 1 juli 1947, medan vissa andra personalgrupper enligt förslaget skulle, sedan utredning verkstälts, erhålla förbättrade förmåner först från 1 oktober 1947 räknat. Han anser, att samtliga förbättringar böra komma personalen till godo från 1 juli 1947. *Chefen för marinen* föreslår provisoriskt tillägg till de nuvarande sjötilläggen med 1 krona, att utgå till samtlig sjökommenderad personal från 1 juli 1947. Beträffande flygtilläggen ha *chefen för flygvapnet och flygförvaltningen* efter utförlig motivering anfört, att en godtagbar rekrytering av flygsignalister fordrar, att flygtilläggen för dessa, innan den föreslagna provisoriska höjningen å 60 kronor vidtages, uppräknas till 210 kronor för underofficerare och 150 kronor för manskap. I fråga om elevtillägg anför sistnämnda myndigheter, att

personal, som genomgår grundläggande utbildning till flygspanare på krigs-flygplan, bör bli delaktig av det föreslagna provisoriska tillägget å 60 kronor.

Försvarsväsendets lönenämnd framhåller, att vid den förordade utredningen angående flygtillägg m. m. bör beaktas, i vad mån ett överförande av flygvapnets mekanikerpersonal från militär till civilmilitär ställning kan påkalla införande av bestämmelser angående mekanikertillägg för civilmilitär personal eller andra förändringar i fråga om förevarande förmåner.

Med avseende å kallorts- och enslighetstillägg anser *statskontoret* anledning saknas att medge kallortstillägg åt vissa korpraler med blandlön och längre anställningstid. *Lotsstyrelsen* framhåller angelägenheten av att den bebadade översynen av arvoden m. m. kommer att omfatta även enslighetstillägg.

I fråga om befattningsarvoden har *kammarrätten* anført, att arvode till vikarie för kammarrättsråd som är divisionsordförande, vilket belopp enligt förslaget skulle utgöra hälften av eljest gällande belopp, icke synes stå i överensstämmelse med de principer, som enligt förslaget ligga till grund för bestämmandet av vikariatsersättning vid vikariat å närliggande tjänst.

Med avseende å ställföreträdararvode ifrågasätter *generalpoststyrelsen*, om icke av avlöningsreglementet bör framgå, att dylikt arvode vid postverket utgår endast till annan tjänsteman än överdirektör.

Vidkommande arvoden för särskilda uppdrag m. m. (sammansfattade i särskild arvodesförteckning) har *vattenfallsstyrelsen* hemställt, att arvode för bestridande av göromål såsom vakthavande driftledare vid driftkontor måtte höjas och att arvodet får utgå till varje tjänsteman, som bestrider dylik tjänst. *Statskontoret* framhåller, att det nu till vissa expeditionsvakter utgående arvodet för tillsyn över ämbetslokal eller städning icke medtagits i förslaget till arvodesförteckning.

Beträffande resekostnadsersättning i samband med semester har *telegrafstyrelsen* uttalat, att tjänsteman, som efter slutat tjänstgöringsuppdrag å främmande ort tilldelats semester, enligt styrelsens uppfattning äger enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning för återresa till stationeringsorten. Avreser tjänstemannen till annan ort för att där tillbringa semestern, bör detta betraktas såsom tjänsten ovidkommande. Motsvarande måste anses gälla, då tjänstemannen vid semesterns slut beordras tjänstgöra å främmande ort.

Särskilt vad beträffar det av lönekommittén berörda fallet, då tjänsteman omedelbart efter semester skall tjänstgöra å annan ort än stationeringsorten, har telegrafstyrelsen hänvisat till föreskrifterna i 16 § andra stycket allmänna resereglementet, där frågan om ersättning till tjänsteman i dylikt fall är uttryckligen reglerad.

Skulle föreskrifter i nu berörda avseenden anses vara av behovet påkallade och införas i avlöningsreglementet, anser telegrafstyrelsen föreskrifter-

na böra givas innehåll i överensstämmelse med styrelsens nyss uttalade uppfattning.

Överbefälhavaren anför, att enär resan mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna måste anses vara tjänsteresa, det vore i princip riktigast, att staten — oberoende av vart resan företoges — erlade en häremot svarande ersättning till den enskilde. Därjämte borde icke enbart fri resa utan även rese-traktamente åtnjutas.

Med avseende å traktamentsersättning vid post- och provianteringsresor för vissa tjänstemän vid fyrstaten har *lotsstyrelsen* icke något att i princip erinra mot vad lönekommittén anfört och förordat.

I fråga om tjänstgöringstraktamente har *försvarsväsendets lönenämnd* föreslagit, att 44 § 3 mom. sista stycket statens allmänna avlöningsreglemente erhåller följande lydelse: »Till försvaret hörande tjänsteman må kunna erhålla tjänstgöringstraktamente jämväl vid tjänstgöring å stationeringsorten under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas såsom nattkvarter». I samband härmed borde 55 § 2 mom. andra stycket i förslaget utgå. *Generalpoststyrelsen* förutsätter, att fast stationeringsort kan bestämmas även för tjänsteman (ordinarie eller icke-ordinarie), som stadigvarande anlitas å viss tjänstgöringsort, även om tjänstemannen icke placeras vid särskilt tjänsteställe.

Vidkommande kommitténs i samband med ersättning för flyttningsskostnad framställda förslag angående ordnande av flyttning i vissa fall genom anlitan- de av lotsverkets tjänstefartyg har *lotsstyrelsen* förklarat sig beredd att söka träffa sådana anstalter, att personalens berättigade intressen i förevarande hänseende komma att tillgodoses så långt det rimligen låter sig göra.

Beträffande representationsbidrag har *försvarets civilförvaltning* framhållit önskvärdheten av att i reglementet klart kommer till uttryck att, där särskilda skäl föreligga andra än de i reglementet särskilt angivna tjänstemännen kunna komma i åljutande av dylikt bidrag. *Socialstyrelsen* anser önskvärt, att utredning sker angående behovet av anslag för representation till styrelsen och andra myndigheter. *Länsstyrelsen i Malmö* framhåller, att den föreslagna höjningen av landshövdingarnas representationsbidrag stannar vid ungefär 28 $\frac{1}{2}$ procent i Malmö och Göteborg men uppgår till 50 procent i övriga län.

Överbefälhavaren föreslår, att en utredning om representationsbidrag snarast kommer till stånd. Att fasta ersättningar för representation utgå blott till cheferna för Sydkustens och Västkustens marindistrikt finge anses egendomligt. *Försvarsväsendets lönenämnd* understryker, att frågan om beviljande av ersättning för styrkta representationskostnader till vissa militära beställningshavare bör lösas snarast möjligt.

I fråga om vissa inkomster enligt taxa m. m. har *lotsstyrelsen* föreslagit, att lotslottersättning må kunna tillkomma jämväl aspiranter. Beträffande lotslottersättnings utgående under tjänstledighet föreslår styrelsen en mindre jämkning.

Förslag av timlärarsakkunniga samt däröver avgivna yttranden.

Såsom inledningsvis framhållits, ha särskilda sakkunniga¹ tillkallats för utredning av frågan om avlöningsförmåner till timlärare vid det civila undervisningsväsendet och inom försvaret. De sakkunniga ha i skrivelse den 21 april 1947 framlagt principförslag beträffande vissa med en lönereglering för timlärare sammanhängande frågor, vilka lämpligen synts böra anmälas för riksdagen i samband med den allmänna löneregleringen. De sakkunniga ämna framdeles inkomma med fullständigt förslag i ämnet.

Till en början föreslå de sakkunniga beträffande allmänna läroverk och jämförliga läroanstalter, att lärare med full tjänstgöring skall kunna anställas som extra lärare, även om anställningstiden icke omfattar hel termin, och att i konsekvens härmed den nuvarande anställningsformen biträdande lärare icke längre skall tillämpas. I samband härmed skulle vissa jämkningar vidtagas i de av lönekommittén föreslagna avlöningsbestämmelserna för extra lärare. Förslaget har biträts av statskontoret, allmänna lönenämnden, skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning.

Vad därefter angår allmänna grunder för bestämmande av timlärararvoden föreslå de sakkunniga att, liksom för närvarande är fallet, arvodet bestämmas att motsvara viss kvotdel av lönen till motsvarande heltidstjänstgörande extra lärare. I motsats till vad nu gäller skulle emellertid timlärararvodet bli automatiskt rörligt efter indexläget. Arvodet skulle vidare differentieras med hänsyn till det stadium, å vilket undervisning meddelas, och beräknas å maximitimalet för undervisningsskyldigheten å vederbörande stadium. Slutligen föreslås, att den nuvarande uppdelningen av timlärararvodet i olika belopp allt efter lärarens kompetens bibehålles och något utbygges. Det skall enligt de sakkunniga ankomma på Kungl. Maj:t att för olika skolor och lärarkategorier bestämma, vilket timlärararvode som enligt angivna grunder skall utgå.

De sakkunniga förorda, att timlärare med en medeltjänstgöring av minst 20 timmar i veckan skall efter 6 anställningsmånader vid tjänstledighet på grund av sjukdom erhålla halvt arvode.

De militära timarvodena böra enligt de sakkunniga i princip avvägas med ledning av timlärararvodena vid de civila skolorna.

I avgivet yttrande har *statskontoret* anfört, att förslaget innebär i förhållande till nu gällande bestämmelser en långt gående differentiering av timlärarnas avlöning. En avvägning av ersättningens storlek efter såväl undervisningens art som lärarens kompetens syntes emellertid erbjuda vissa fördelar, varför statskontoret icke ville rikta någon erinran mot den föreslagna differentieringen. Även i övrigt förefölle de sakkunnigas förslag vara väl ägnat att läggas till grund för bestämmelser i ämnet.

Allmänna lönenämnden har uttalat, att en differentiering av timlärararvodena efter lärarens kompetens synes böra ske i huvudsak enligt de sakkunnigas förslag samt att differentieringen efter undervisningsstadium eller un-

¹ De sakkunniga äro statskommissarien K. A. Lindbergson och överstelöjtnanten G. B. V. E. Swedenborg.

dervisningsskyldighetens omfattning för motsvarande heltidstjänstgörande lärare icke får drivas så långt, att timlärararvodena vid en och samma läroanstalt bli olika, allt efter undervisningens förläggande till högre eller lägre stadium inom anstalten. *Försvarsväsendets lönenämnd* har ifrågasatt, om tillräckliga skäl föreligga för att differentiera timlärararvodena vid försvarets läroverk efter hög- eller lågstadium.

Skolöverstyrelsen föreslår, att extra ersättning i vissa fall må kunna utgå för skrivningsrättning. Överstyrelsen tillstyrker i princip att timlärararvodet differentieras efter skolstadiet. Beräkningen av timlärararvodet på grundval av maximaltjänstgöring har överstyrelsen godtagit under förutsättning att ersättning i vissa fall får utgå för skrivningsrättning. I fråga om differentiering efter lärarens kompetens har överstyrelsen icke velat motsätta sig en lösning i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag. Överstyrelsen finner rimligt, att även för folkskolans timlärare arvodet differentieras efter kompetens och undervisningsstadium.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anser, att en viss differentiering av arvodet bör liksom för närvarande upprätthållas mellan undervisning i vissa allmänna ämnen å ena och vissa tekniska och merkantila ämnen å andra sidan vid de högre tekniska läroverken.

*Departements-
chefen.*

För egen del kan jag i allt väsentligt ansluta mig till vad lönekommittén anfört och förordat i fråga om arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar.

I vissa av de avgivna yttrandena förekomma förslag angående höjning av nu utgående ersättningsbelopp utöver vad av lönekommittén föreslagits. Jag har med i det följande angivet undantag icke ansett mig böra förorda dessa förslag. Härvid har jag förutsatt, att lönekommitténs önskemål om igångsättande av en allmän översyn av ifrågavarande tilläggsförmåner snarast skall kunna förverkligas. Jag torde framdeles få ånyo anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Det nyssnämnda undantaget avser flygtillägg till flygsignalister, vilket på av chefen för flygvapnet anförda skäl bör upptagas med samma belopp som flygtillägg till flygspanare.

I de fall, då enligt reglementsförslagen lönetillägg skola utgå med olika belopp allt efter viss lönegrupp, kallortsklass el. dyl., har genomgående iakttagits, att den lägsta gruppen eller klassen betecknats med I. I gällande personalförteckningar förekommer emellertid i vissa fall, att grupp I betecknar den högsta inom vederbörande förvaltningsområde förekommande avlöningsgruppen. Såsom exempel härpå må anföras rektorstjänsterna vid de allmänna läroverken. Då i samband med tillkomsten av nytt avlöningsreglemente enhetlig beteckning bör genomföras, bör ändring ske i av riksdagen redan godkända personalförteckningar på sådant sätt, att numreringen av förekommande avlöningsgrupper kommer att ansluta sig till den i förslaget till avlöningsreglemente iakttagna. Kungl. Maj:t torde äga besluta härom med hänsyn till redan erhållet bemyndigande (r. skr. 1947:56).

Riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t bör inhämtas att i förekommande fall jämka redan fastställda belopp för årsarvoden till med 12 jämnt delbara krontal, på sätt enligt reglementsförslaget skulle gälla.

Vad angår vissa särskilda former av lönetillägg vill jag, under erinran

att jag i det föregående förklarat mig i allt väsentligt biträda lönekommitténs förslag, inskränka mig till att anföra följande.

I anledning av vad medicinalstyrelsen anfört angående lönetillägg åt tjänsteman vid sinnessjukhus för tjänstgöring å fast avdelning vill jag framhålla, att enligt vad jag inhämtat avsikten icke varit att utvidga tillämpningsområdet för dylikt tillägg. Författningsförslaget bör följaktligen jämkas på denna punkt.

Beträffande den av försvarsväsendets lönenämnd berörda frågan om mekanikertillägg till civilmilitär personal får jag anföra att, såsom jag i annat sammanhang utvecklar, sådant tillägg bör tills vidare, i avvaktan på närmare utredning i samband med frågan om lönetillägg, utgå till tekniker vid flygvapnet.

Vid genomförandet av den av mig förordade löneregleringen för manskap vid försvaret förordar jag, att kallortstillägg tillerkännes sådant blandavlönat manskap, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser kan räkna en anställningstid av minst tre år.

I anslutning till generalpoststyrelsens förslag bör stadgande meddelas av innebörd, att ställföreträdararvode vid postverket skall utgå endast till annan tjänsteman än överdirektör. Motsvarande bör i fråga om telegrafverket gälla beträffande annan tjänsteman än överdirektör och överingenjör.

Vattenfallsstyrelsens förslag, att arvode bör kunna utgå till varje tjänsteman, som bestrider göromål såsom vakthavande driftledare vid driftkontor, synes böra beaktas. På sätt statskontoret framhållit, bör vidare i lämpligt sammanhang intagas föreskrift om rätt till arvode i vissa fall för tillsyn över ämbetslokal eller städning.

Enligt lönekommitténs förslag skulle tjänsteman (beställningshavare), som vid semesters inträde tjänstgör å annan ort än stationeringsorten eller som vid semesters upphörande skall tjänstgöra å sådan annan ort, äga åtnjuta resekostnadsersättning (respektive fri resa) för av honom vid semesterns inträdande eller upphörande företagen resa mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna. I vissa yttranden har framhållits, att resa av nu angivet slag får anses vara att betrakta såsom tjänsteresa. I den mån så är fallet bör även enligt min mening för dylik resa resekostnads- och traktamentsersättning kunna utgå enligt allmänna resereglementet eller de andra bestämmelser, som gälla i fråga om tjänsteresor. I övrigt biträder jag lönekommitténs förslag, då det nämligen enligt min mening får anses skäligt att vid här avsedd ledighet antingen tjänstgöringstraktamente eller resekostnadsersättning får utgå; vid genomförandet av lönekommitténs förslag förutsätter jag, att tjänstgöringstraktamente ej skall utgå.

Vidare föreslår lönekommittén, att tjänsteman (beställningshavare), som vid semesters början tjänstgör å ort utom stationeringsorten och i anledning av semestern beger sig från tjänstgöringsorten till annan ort än stationeringsorten, skall få åtnjuta viss resekostnadsersättning. Även jag anser lämpligt, att resekostnadsersättning (men ej traktamentsersättning) får utgå i dylikt fall, dock ej med högre belopp än som motsvarar beräknad resekostnad för

resa till stationeringsorten. Motsvarande bör gälla, då tjänsteman, som under semester vistas utom stationeringsorten, omedelbart efter semestern skall tjänstgöra å annan ort än stationeringsorten — i den mån icke 16 § andra stycket allmänna resereglementet är tillämpligt. Av det anförda föranledda jämkningar böra vidtagas i lönekommitténs författningsförslag.

Försvarsväsendets lönenämnds förslag angående ändrad formulering av 44 § 3 mom. sista stycket samt uteslutande av 55 § 2 mom. andra stycket statens allmänna avlöningsreglemente ävensom lotsstyrelsens förslag angående viss jämkning i föreskrifterna om lotslotsersättning synas böra tillmötesgå.

Vad slutligen angår den av särskilda sakkunniga utförda utredningen angående avlöningsförmåner till timlärare vid civila och militära läroanstalter torde i detta sammanhang allenast böra beröras vissa för lönesättningen grundläggande regler. En utgångspunkt bör härvid vara, att — på sätt de sakkunniga förordat och myndigheterna tillstyrkt — det nuvarande villkoret att extra lärares anställning skall avse minst en termin upphävas och att sålunda heltidstjänstgörande lärare skall kunna anställas såsom extra lärare även vid kortvariga förordnanden. Härav föranledda ändringar böra vidtagas i vederbörande av lönekommittén föreslagna reglementsbestämmelser.

Arvode till timlärare bör, där ej särskilda skäl till annat föranleda, i avslutning till de sakkunnigas förslag motsvara viss kvotdel av lön till jämförlig extra lärare. I nämnda lön inbegripes av indexläget föranledd förhöjning. Timlärararvodet bör vidare i viss utsträckning differentieras efter lärarens kompetens och efter det undervisningsstadium, varom fråga är.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, sedan de sakkunniga framlagt fullständigt förslag i ämnet, utfärda bestämmelser angående avlöningsförmånerna för olika slag av timlärare. Härvid böra vissa i remissyttrandena gjorda uttalanden beaktas. Huruvida på sätt skolöverstyrelsen förordat möjlighet till viss kompensation för särskilt betungande hemarbete (skrivningsrättning) bör öppnas, synes icke kunna avgöras utan särskild undersökning, avseende samtliga av frågan berörda lärargrupper. I samband med bestämmelsernas utfärdande bör ställning tagas till de sakkunnigas förslag angående rätt att behålla viss del av arvode under sjukledighet för timlärare med en medeltjänstgöring av minst 20 timmar i veckan och en anställningstid av minst 6 månader.

Tjänstebostad.

Det avlöningssystem, som för närvarande tillämpas för de av lönekommitténs uppdrag berörda personalgrupperna, utgör i stort sett ett rent kontantlönesystem. Avlöningen är i princip icke sammansatt av fria naturaförmåner i förening med en under hänsynstagande till värdet av sådana förmåner avvägd kontant avlöning, utan där förmåner tillhandahållas in natura, vilket förekommer i viss omfattning, är i stället regeln den, att tjänstemannen har att å lönen vidkännas avdrag för dem.

Vad här anförts om naturaförmåner i allmänhet är tillämpligt också i fråga om tjänstebostad. Det är således regel, att tjänsteman, vilken innehar tjänstebostad, icke erhåller densamma såsom fri naturaförmån utan har att erlägga ersättning för begagnandet av densamma. Avlöningsreglementena innehålla bestämmelser om de grunder, efter vilka sådan ersättning skall utgå, och om den ordning i vilken ersättningen skall bestämmas. Reglementena innehålla vidare bestämmelser, enligt vilka vissa särskilda grupper av tjänstemän äga åtnjuta fri tjänstebostad. Och härutöver innehålla de åtskilliga bestämmelser om den utsträckning vari tjänsteman är skyldig att mottaga och bebo tjänstebostad, att upplåta den till vikarie eller efterträdare och att avträda den. I dessa hänseenden innehålla reglementena i viss utsträckning bestämmelser av olika innebörd för tjänstemän inom olika förvaltningsområden.

1945 års lönekommitté.

Lönekommittén har vid redogörelsen för sitt ställningstagande till de olika spörsmål, som avse tillhandahållande av tjänstebostad, till en början ingått på frågan i vilken omfattning sådant tillhandahållande genom statens försorg bör förekomma. Kommittén har härvid icke föreslagit någon ändring i den rätt till fri tjänstebostad, som nu förefinnes för vissa tjänstemän (beskickningschefer, vissa överläkare, landshövdingar m. fl.). Beträffande manuskap vid försvaret hänvisas till vad i annat sammanhang anförts rörande blandlönesystem och kontantlönesystem.

Vad härefter angår frågan, i vilken omfattning tjänstebostad i av staten ägd eller disponerad lägenhet bör tillhandahållas i andra fall än då den utgör en fri naturaförmån, har lönekommittén till en början erinrat om att utvecklingen, för att undanröja de irritationsmoment mellan verk och personal, som tvånget att bebo av verket anvisad bostad understundom framkallat, har gått i den riktningen, att man sökt begränsa detta tvång i möjligaste mån. För egen del har lönekommittén ansett sig böra förorda, att skyldigheten att mottaga och bebo tjänstebostad under den nya löneregleringsperioden för de olika personalgrupperna begränsas på samma sätt som för närvarande. De bestämmelser i detta ämne, som lönekommittén föreslår, äro således, oavsett olika jämkningar av redaktionell natur, av samma innebörd som de nu gällande. Lönekommittén har emellertid funnit sig böra föreslå, att, då tjäns-

tebostadsbegreppet för försvarets del givits samma innebörd som för statens sinnessjukhus och statens järnvägars del, anordningen med personalombud, vilka skola erhålla tillfälle att yttra sig i frågor om befrielse från skyldighet att bebo tjänstebostad, skall införas även vid försvaret. I övrigt har lönekommittén anslutit sig till 1936 års lönekommittés uttalande angående avveckling av sådana bostäder, vilkas upplåtande icke är påkallat ur tjänstesympunkt. 1945 års lönekommitté anser för sin del önskvärt att en successiv avveckling, i den mån så befinnes möjligt och lämpligt, kommer till stånd även i fråga om motsvarande tjänstebostäder vid försvaret, statens sinnessjukhus och statens järnvägar. I detta sammanhang har lönekommittén även understrukit angelägenheten av att, då nybyggnad skall ske av sådana personalbostäder, om vilkas framtida behövlighet ur tjänstesympunkt full visshet icke råder, byggnaden såvitt möjligt förläggas utanför det egentliga institutions- eller anstaltsområdet, så att en avveckling sedermera kan komma till stånd, när så anses lämpligt.

För vissa statstjänstemän förekommer det, att tjänstebostad tillhandahålles av vederbörande kommun eller av flera kommuner gemensamt. Detta är förhållandet i fråga om provinsialläkare och distriktsveterinärer samt rektorer och vaktmästare vid vissa läroanstalter. Vidare förutsättes i gällande avlöningsbestämmelser, att tjänsteman vid akademien för de fria konsterna med konsthögskolan — därunder inbegripen professor vid konsthögskolan — kan erhålla tjänstebostad i akademiens hus. Där fråga är om bostad, som tillhandahålles provinsialläkare eller distriktsveterinär, kan upplåtelsen ske utan ersättning, om den som tillhandahåller bostaden därom besluter, men i övrigt är här fråga om tjänstebostad, för vilken tjänstemannen har att erlægga ersättning. Rektorerna intaga i så måtto en särställning, att de visserligen äro skyldiga att mottaga anvisad tjänstebostad men ej att bebo densamma. I vad sålunda gäller föreslår lönekommittén ej ändring.

Lönekommittén anser att liksom hittills regleringen av tjänstebostädernas beskaffenhet, vård och underhåll icke bör ske i avlöningsreglementena. Kommittén föreslår emellertid, att i dem skall stadgas, att i dessa hänseenden skall — vad angår beskaffenheten utöver vad därom föreskrives i gällande hälsovårdsstadga — gälla vad som må särskilt stadgas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet. Den närmare regleringen avses skola ske i en eller, i den mån så anses erforderligt eller lämpligt, flera boställsordningar; en sådan närmare reglering bör komma till stånd snarast möjligt. Lönekommittén har utformat de föreslagna bestämmelserna på sådant sätt, att skyldighet att mottaga tjänstebostad endast föreligger, om bostaden står i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet meddelade bestämmelser. Den, som ålagts mottaga tjänstebostad, vilken enligt hans mening icke uppfyller dessa krav, äger anföra klagomål hos Kungl. Maj:t. Detsamma gäller självfallet även, om en tjänsteman mottagit tjänstebostad och anser att den fastighetsförvaltande myndigheten icke vidtager erforderliga åtgärder för tjänstebostadens hållande i fullgott skick.

Gällande avlöningsreglementen innehålla vissa bestämmelser i fråga om skyldighet för innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo att upplåta utrymme till vikarie eller efterträdare och om tjänstebostads avträdande. I dessa bestämmelser har lönekommittén icke funnit anledning föreslå ändring.

Lönekommittén har härefter ingått på frågan om den ersättning som bör utgå för tjänstebostad, vilken icke tillhandahålles såsom fri naturaförmån. I detta hänseende intaga de kommunala tjänstebostäder, som tillhandahållas provinsialläkare och distriktsveterinärer, en särställning. Om dem har för närvarande endast stadgats, att ersättning skall av tjänstemannen erläggas till vederbörande distrikt, kommun eller kommuner med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen. Så bör enligt lönekommitténs mening alljämt vara fallet.

Beträffande ersättningen för övriga tjänstebostäder innehålla avlöningsreglementena föreskrifter om de grunder, efter vilka ersättningen skall bestämmas. Lönekommittén har den principiella uppfattningen att i de fall, då tjänsteman ålägges att bebo tjänstebostad, ersättningen därför bör bestämmas så, att denna skyldighet varken medför en utanför lönesättningen liggande indirekt löneförmån eller en belastning i jämförelse med de fall, då sådan skyldighet ej finnes. Då ersättningen bestämmas från denna utgångspunkt, måste enligt lönekommitténs mening beaktas, att en tjänstebostad i vissa fall kan ha lägre hyresvärde än eljest likvärdiga bostäder å orten. Detta kan bero på bostadens belägenhet, varav i vissa fall också kunna följa särskilda besvär på tjänstefri tid för bostadshavaren, för vilka ersättning icke utgår, eller på annan dylik omständighet. Tvånget att bebo tjänstebostad bör också tillerkännas betydelse för sådana fall, då bostaden har sådan storlek eller beskaffenhet, att den — med hänsyn bland annat till befattningshavarens tjänsteställning — icke kan antagas överensstämma med dennes behov och rimliga önskemål. Lönekommittén har ansett, att dessa synpunkter böra komma till uttryck i avlöningsbestämmelserna. I de av kommittén föreslagna författningsbestämmelserna i ämnet har, jämte det nuvarande bestämmelser om ersättningsgrunderna oförändrade medtagits, föreskrivits, att vid ersättningens bestämmande jämväl skall beaktas bostadens belägenhet och karaktär av tjänstebostad.

Enligt nu gällande bestämmelser kunna närmare föreskrifter om ersättningens bestämmande meddelas av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet. Lönekommittén har för sin del förordat, att Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter i syfte att åvägabringa en enhetlig tillämpning av bestämmelserna om hyresbeloppens fastställande.

Vid de förhandlingar som förts mellan lönekommittén och tjänstemännens huvudorganisationer, har även berörts frågan i vilken ordning tjänstebostadsinnehavare bör kunna beredas lindring i bostadsutgifterna på grund av försörjningsskyldighet mot barn. Enighet har därvid uppnåtts om att en sådan lindring icke bör åvägabringas genom nedsättning av ersättningen för tjänstebostaden. Man har härvid utgått från att bestämmelserna om de so-

ciala förmåner, som tillerkännas familjeförsörjare, komma att utformas så, att innehavare av tjänstebostad kan bli delaktig av sådana förmåner under samma villkor som andra bostadsinnehavare.

Enligt gällande bestämmelser erlägges ersättningen för tjänstebostad i allmänhet genom avdrag å avlöningen. Med undantag härifrån föreligger skyldighet att själv inbetala ersättningen dels för provinsialläkare och distriktsveterinärer, som ha kommunal tjänstebostad, dels för tjänsteman vid akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, som bebor tjänstebostad i akademiens hus, och dels, såvitt angår ersättning för centraluppvärmning, för sådan rektor, som har kommunal tjänstebostad. Och vidare har annan tjänsteman än nu nämnts att, när hans avlöning ej förslår till avdraget för tjänstebostaden, själv inbetala det felande beloppet. Lönekommittén har ansett anledning ej finnas till ändring i vad sålunda gäller. Kommittén föreslår för sin del övergång till systemet med hyresersättningens erläggande i efterskott jämväl vid försvaret och vid de civila verk, där ersättningen för närvarande erlägges i förskott. Härigenom skulle vinnas dels jämställdhet i detta hänseende för samtliga statliga tjänstebostadsinnehavare, dels ock bättre överensstämmelse med reglerna om avlönings utbetalande.

Slutligen har lönekommittén framhållit, att folkskolans lärare i det hänseende, varom här är fråga, intaga en särställning genom att för dem tillämpas ett system med ett visst antal såsom hyresavdrag betecknade belopp, varvid det belopp, som skall tillämpas i det särskilda fallet, bestämmes på grundval av en särskild hyresgruppering. Det synes lönekommittén ändamålsenligt att ett sådant system inom detta område tillämpas även i fortsättningen. Lönekommittén har emellertid beträffande folkskolans lärare erinrat om att tjänstebostadsfrågan för deras del nyligen varit föremål för en ingående särskild utredning genom 1941 års lärarlönesakkunniga. Dessas arbete har utmynnat i ett den 27 december 1945 avgivet betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. (SOU 1946: 8). Sedermera har författning i ämnet utfärdats (1946: 883). Lönekommittén har icke i sitt förslag till nytt avlöningsreglemente angivit de belopp, som hyresavdragen skola utgöra, då enligt vad kommittén inhämtat förslag härutinnan avsetts skola framläggas av lärarlönesakkunniga, varefter bestämmelser i ämnet skola införas i boställsordningen.

I de hänseenden, som ej ovan särskilt berörts, har lönekommittén hänvisat till de författningsförslag, som av kommittén framlagts.

Yttranden.

Medicinalstyrelsen tillstyrker de av lönekommittén föreslagna bestämmelserna om skyldighet att mottaga tjänstebostad men framhåller, att vad härutinnan föreslagits skola gälla för befattningshavare vid statens sinnessjukhus bör utsträckas till att omfatta jämväl tjänstemän vid statens anstalt för fallandesjuka.

Byggnadsstyrelsen erinrar, att enligt kommitténs förslag (46 § 3 mom. första stycket i förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente) skulle

möblering av landshövdingens tjänstebostad genom statens försorg avse högst fyra rum. Då det i vissa fall kan anses skäligt, att mer än fyra rum möbleras genom statens försorg, ifrågasätter styrelsen, huruvida icke berörda bestämmelse antingen bör helt utgå eller ersättas av ett stadgande, enligt vilket möbleringen skall avse det antal rum, Kungl. Maj:t bestämmer.

Beträffande den av lönekommittén föreslagna regeln om erläggande av ersättning för tjänstebostad månadsvis i efterskott anför styrelsen, att det synes styrelsen lämpligt, att vederbörande ämbetsverk liksom hittills får äga frihet att med bostadsinnehavaren avtala om hyresbetalning i förskott eller i efterskott, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Kammarrätten har funnit sig böra fästa uppmärksamheten på att, ehuru frågan om skyldigheten för tjänsteman att mottaga av statsverket ägd eller disponerad bostad lärer skola i sista instans prövas av Kungl. Maj:t, samma spörsmål kan uppkomma även i avlönings- och anmärkningsmål, ett förhållande, som enligt kammarrättens förmenande måste betraktas såsom olämpligt.

Allmänna lönenämnden påpekar att enligt lönekommitténs förslag (8 § 2 och 3 mom. i förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente) skall vid försvaret, statens sinnessjukhus och statens järnvägar vederbörande myndighet pröva, om tjänsteman bör befrias från skyldighet att mottaga tjänstebostad, vars upplåtande icke är påkallat ur tjänstesynpunkt, men att därjämte Kungl. Maj:t skall pröva tjänstemans skyldighet att bebo sådan tjänstebostad. En dylik uppdelning av prövningsrätten finner lönenämnden icke lämplig utan förordar, att nuvarande ordning bibehålles, enligt vilken myndigheten prövar tjänstemans skyldighet att taga i besittning eller vidare bebo redan innehavd lägenhet. Kungl. Maj:ts prövningsrätt synes lönenämnden böra begränsas till att avse landshövdingens skyldighet att bebo anvisad lägenhet.

Chefen för marinen anser, att det hyresbelopp, som skall erläggas för sådan bostad, vilken tjänsteman är skyldig mottaga, principiellt bör sättas lägre än de belopp, som å orten i fråga gälla på den allmänna hyresmarknaden. Utom det att hänsyn givetvis bör tagas till tjänstebostadens belägenhet och beskaffenhet, anser han att särskilt bör beaktas det tvång att bebo viss bostad som föreligger.

Chefen för marinen har vidare framhållit, att han icke kan dela lönekommitténs uppfattning, att hyresersättning bör erläggas i efterskott jämväl vid försvaret. En sådan ordning skulle enligt chefens för marinen åsikt komma att i olika avseenden medföra olägenheter för vederbörande befattningshavare.

Lönekommitténs förslag till bestämmelser rörande tjänstebostad finner jag mig böra biträda med här angivna jämkningar. *Departementa-
chefen.*

Medicinalstyrelsens och allmänna lönenämndens i det föregående återgivna påpekanden synas böra beaktas vid bestämmelsernas slutliga utformning.

Lönekommittén har bibehållit nuvarande föreskrift, att landshövdingens

tjänstebostad skall genom statens försorg möbleras beträffande högst fyra rum för representationsändamål. I anslutning till byggnadsstyrelsens förslag vill jag med hänsyn till numera föreliggande förhållanden förorda, att det nuvarande stadgandet ändras till att avse möblering av högst det antal rum, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer.

Tjänstedräkt.

1945 års lönekommitté.

Beträffande nu gällande bestämmelser om tjänstedräkt och de överväganden, som legat till grund för desamma, torde få hänvisas till lönekommitténs betänkande (sid. 150—151).

Vid tillkomsten av de bestämmelser angående tjänstedräkt för *civila tjänstemän*, för vilka i betänkandet redogjorts, synes någon beräkning icke ha verkställts angående den merkostnad, som uniformspliktig tjänsteman får vidkännas för sin beklädnad i jämförelse med förhållandena om uniformsplikt ej förelegat.

Genom lönekommitténs försorg har en ingående utredning verkställts till belysning av de olika faktorer, som påverka bedömningen av frågan om den rättvisa fördelningen mellan statsverket och den enskilde av kostnaderna för tjänstedräkt. Utgångspunkten har härvid varit, att kostnadsfrågan så vitt möjligt bör regleras så, att det för varje tjänsteman ekonomiskt sett blir likgiltigt, om han är underkastad uniformsplikt eller icke, och att staten följaktligen i princip bör bidra till kostnaderna för uniformeringen med vad som motsvarar den merkostnad, som uniformsplikten i och för sig vållar den enskilde tjänstemannen i jämförelse med den kostnad för beklädnad, som en icke uniformspliktig tjänsteman i motsvarande löneläge normalt kan beräknas ha.

De gjorda övervägandena ha givit till resultat, att någon anledning icke finnes att i fråga om civila tjänstemän i princip överge det system, som nu tillämpas och som i korthet kan betecknas såsom rabattsystemet. Bestämmelserna föreslås emellertid kompletterade i två hänseenden. Dels bör rabatten väsentligt höjas, såvitt angår den första anskaffningen av uniformspersedlar för uniformspliktig tjänsteman. Dels bör det för närvarande inom vissa förvaltningsområden medgivna förfaringssättet, enligt vilket tjänstemännen äga att själva ombesörja persedlarnas tillverkning och erhålla sömnadsbidrag högst motsvarande vad statsverket eljest skulle gälda, fastställas för allmän tillämpning. Å andra sidan har kommittén, i konsekvens med den nyss angivna allmänna utgångspunkten, funnit den inskränkningen i nuvarande grunder böra vidtagas, att någon lägsta gräns för storleken av den rabatt, som må medgivas tjänsteman vid förnyelse av persedlar, icke fastställas.

I fråga om den nyss anförda uppfattningen, att en högre rabattsats bör

tillämpas vid första anskaffningen av uniformspersedlar än eljest, grundar sig densamma på att den första anskaffningen måste anses mera betungande för tjänstemannen än uniformens fortsatta underhåll och förnyelse. Kommittén har dock icke ansett sig böra föreslå, att den första uppsättningen tillhandahålles tjänstemännen helt kostnadsfritt. En lämplig avvägning har synts kommittén kunna åstadkommas, om rabatten och därmed statens bidrag till uniformskostnaden vid första anskaffningen av obligatoriska uniformspersedlar i egentlig mening sättes till 75 procent av myndighetens självkostnadspris.

Såsom förut framhållits skulle någon lägsta gräns icke sättas för rabatt vid förnyelse av persedlar. Det bör enligt lönekommitténs mening ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av vederbörande myndighet bestämma rabattsatsen för olika ifrågakommande personalgrupper. Så stort avdrag borde kunna medgivas, som kan anses motsvara den merkostnad uniformsplikten i och för sig beräknas åsamka tjänstemännen. Högsta medgivna rabatt föreslås liksom för närvarande skola vara 50 procent av självkostnadspriset.

Vidare anser sig lönekommittén böra förorda, att Kungl. Maj:t skall, då särskilda skäl därtill föranleda, äga medgiva att tjänsteman må såsom lån från vederbörande myndighet utbekomma även andra klädespersedlar och materialier till sådana än skyddsbeklädnad. Ersättningen härför, som bör fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet, bör motsvara den inbesparing av tjänstemans egna utgifter för beklädnad, som kan beräknas uppkomma genom persedlarnas tillhandahållande.

Tjänstetecken och vad därmed är att likställa böra enligt lönekommitténs mening i anslutning till vad nu gäller kunna utbekommas såsom lån utan ersättning. Detsamma finner lönekommittén böra gälla i fråga om persedlar, som tjänsteman ej är skyldig att inneha men tillfälligtvis ålagts bära.

Vad härefter angår *beställningshavare vid försvaret, utom det icke-ordinarie manskapet*, har kommittén framhållit, att den i det föregående omnämnda särskilda utredning, som verkställets genom kommitténs försorg, givit vid handen, att skäl kunna anföras för att införa det för de civila tjänstemännen gällande och av kommittén för dem föreslagna rabattsystemet även beträffande militära och civilmilitära befattningshavare. För dessa tillämpas, såsom i betänkandet nämnts, för närvarande ett system med kontanta bidrag. Lönekommittén har emellertid icke ansett sig böra föreslå någon ändring i nu gällande grunder för de militära och civilmilitära beställningshavarna. Kommittén har därvid bland annat vägletts av den synpunkten, att ett införande av rabattsystemet i fråga om nämnda beställningshavare skulle medföra avsevärt ökat administrativt arbete för de militära myndigheterna i jämförelse med nuvarande förhållanden. Viss hänsyn har kommittén även tagit till att tanken på ett övergivande av det nuvarande systemet mött bestämt motstånd från personalhåll. Kommittén föreslår, att kontantsystemet i samma utsträckning som för närvarande bibehålles för beställningshavarna

vid försvaret. Ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag skola därvid utgå med oförändrade belopp, dock att ekiperingsförmånerna för det ordinarie manskapet — långtjänstunderbefälet — enligt kommitténs mening böra vara desamma som för officerare och underofficerare. I sistnämnda del överensstämmer lönekommitténs förslag med vad 1946 års manskapslöneutredning förordat.

I fråga om *det icke-ordinarie manskapet* har 1946 års manskapslöneutredning i sitt betänkande föreslagit, att en viss del av detsamma alltjämt skall erhålla s. k. blandavlöning, d. v. s. vissa fria naturaförmåner och en under hänsynstagande till dem avvägd kontant lön. Dessa beställningshavare avses även i fortsättningen skola erhålla fri beklädnad. Det övriga manskap, som innehar icke-ordinarie anställning, föreslås däremot skola i princip erhålla hela sin avlöning i form av kontantlön och sålunda, såvitt här är i fråga, självt bestrida kostnaderna för tjänstedräkt. Manskapslöneutredningen har förordat, att sist avsedd beställningshavare må såsom lån utbekomma erforderliga uniformspersedlar från kronans förråd, samt därvid framhållit, att ett betydande antal beställningshavare efter en relativt kort anställningstid måste lämna den militära tjänsten, varför anskaffning av egna persedlar i flertalet fall för den enskilde beställningshavaren skulle medföra kostnader, vilka icke stode i rimlig proportion till den tid, varunder persedlarna kunde användas. I fråga om storleken av den ersättning, som beställningshavarna skulle ha att erlægga till staten för erhållen tjänstedräkt, har utredningen anfört, att den vid avvägningen av den föreslagna kontanta lönen utgått från att staten skulle betala halva kostnaden och att beställningshavaren skulle ha att för begagnandet erlægga ersättning med belopp motsvarande hälften av statens kostnader för persedlarna i fråga.

Lönekommittén har för sin del ansett sig kunna biträda vad manskapslöneutredningen sålunda föreslagit. Kommittén har visserligen icke haft möjlighet att utröna, huruvida den föreslagna hälftendelningen av uniformskostnaderna mellan staten och beställningshavaren står helt i överensstämmelse med lönekommitténs i det föregående omnämnda uppfattning om att vid tillämpning av lånesystemet ersättningen bör motsvara den inbesparing av tjänstemannens egna utgifter för beklädnad, som kan beräknas uppkomma genom persedlarnas tillhandahållande. Med hänsyn till grunderna för den av manskapslöneutredningen föreslagna lönesättningen och då någon större avvikelse i berörda hänseende knappast kan antagas föreligga, har lönekommittén emellertid ansett sig icke böra göra invändning mot manskapslöneutredningens förslag att i detta fall tillämpa den föreslagna halveringsregeln.

I detta sammanhang har lönekommittén framhållit, att de sistberörda beställningshavarna enligt manskapslöneutredningens förslag skola kunna erhålla även andra beklädnadsartiklar än som tillhöra tjänstedräkt utlämnade till sig såsom lån. Kommittén finner ersättningen för sådana artiklar böra, såsom manskapslöneutredningen också förutsatt, bestämmas på sådant sätt, att statens egna kostnader för desamma helt täckas.

Beträffande de av kommittén föreslagna bestämmelserna angående tjänstedräkt har kommittén i övrigt hänvisat till författningstexten.

Yttrandena.

Generalpoststyrelsen finner tveksamhet kunna råda, huruvida de av lönekommittén föreslagna bestämmelserna innebära, att andra persedlar än skyddsbeklädnad må, efter medgivande av Kungl. Maj:t, göras till lånepersedlar också i det fall att fråga är om sådana persedlar, som tjänsteman är pliktig att bära eller inneha. Mot att möjlighet lämnas öppen för utlåning jämväl av dylika persedlar har styrelsen intet att erinra. En förutsättning för utlåning över huvud av andra persedlar än skyddspersedlar bör emellertid enligt styrelsens förmenande vara, att utlåningen prövas ligga i vederbörande verks intresse. De föreslagna bestämmelserna i ämnet synas styrelsen böra förtydligas och kompletteras i angivna hänseenden.

Generalpoststyrelsen framhåller vidare såsom önskvärt, att begreppet »uniformspersedel» närmare definieras. Att till uniformspersedlar skulle räknas exempelvis skjorta och slips, om dylika effekter av fastställt utseende skulle komma att ingå i tjänstedräkten, och att avdrag å anskaffningskostnaderna skulle lämnas jämväl för dessa, kan styrelsen ur praktisk synpunkt icke anse lämpligt.

Statskontoret gör erinran mot den rabattregel, som lönekommittén för de civila tjänstemännens vidkommande föreslagit beträffande sådan anskaffning av obligatorisk uniformspersedel, som ej sker första gången. Enligt denna regel skulle avdraget avvägas så, att det kan anses motsvara den ökning av tjänstemans utgifter för beklädnad, som skulle uppkomma, om avdrag icke medgäves, varvid avdraget dock icke skulle få överstiga 50 procent av självkostnadspriset. Hur en dylik regel skall kunna på ett individuellt rättvist verkande sätt omsättas i praktiken är enligt statskontorets mening svårt att förstå. Den enklare 30-procentregeln, som för närvarande gäller, synes statskontoret ur såväl praktisk som formell synpunkt vara att bestämt föredraga. Vidare anser statskontoret, att rabattsystemet också bör tillämpas vid försvaret i stället för det nuvarande systemet med vissa nödvändigtvis synnerligen schablonmässigt beräknade beklädnadsbidrag.

Generaltullstyrelsen framhåller, att för säkerställande av kontrollen å användningen av polisbricka och därmed jämförligt legitimationsmedel dylika tjänstetecken icke böra få utbeaktas med äganderätt — vartill möjlighet synes föreligga enligt förslaget — utan endast såsom lån.

I anslutning till förslaget att Kungl. Maj:t skulle i vissa fall äga medgiva, att tjänsteman mot viss månatlig ersättning finge såsom lån från myndigheten bekomma även andra klädespersedlar och materialier därtill än skyddsbeklädnad, framhåller styrelsen, att utlämnande av effekter såsom lån mot viss månatlig ersättning i verkligheten synes komma att föga skilja sig från utbeaktande av effekterna med äganderätt mot viss genom månatliga betalningar erlagd ersättning. Vid sådant förhållande synes det styrelsen,

som om särskilda stadganden om utbekommande av berörda effekter såsom lån icke behövde förefinnas.

Styrelsen finner det vidare böra klargöras, huruvida den föreslagna regeln angående viss rabatt vid första anskaffningen av obligatorisk uniformspersedel är tillämplig, oavsett om anskaffningen skett genom vederbörande myndighet eller ej.

Överbefälhavaren anser ekiperingshjälpen böra höjas till minst 750 kronor, dock icke för beställningshavare i lönegrad Ma 1 (överfurirer m. fl.), för vilka den av lönekommittén föreslagna höjningen av ekiperingshjälpen från 300 till 500 kronor får anses tillfyllest med hänsyn till att nämnda beställningshavare icke i samma utsträckning som officerare äro skyldiga att inneha paraddräkt m. m. På grund av penningvärdets fall bör enligt överbefälhavarens förmenande jämväl en ökning av det årliga ekiperingsbidraget vidtagas.

*Departements-
chefen.*

För min del ansluter jag mig i det stora hela till vad lönekommittén föreslagit rörande tjänstedräkt.

I anledning av vad generalpoststyrelsen anfört får jag framhålla, att lönekommitténs förslag, såvitt jag kunnat finna, innebär att andra persedlar än skyddsbeklädnad må, efter Kungl. Maj:ts medgivande, kunna utlånas till tjänsteman även i fall, då fråga är om sådana persedlar, som tjänsteman är pliktig att bära eller inneha. Att möjlighet till utlåning av dylika persedlar bör föreligga anser jag också lämpligt. Det bör övervägas om ändring bör vidtagas i den av kommittén föreslagna författningstexten i syfte att klargöra, att utlåning av här berörda persedlar kan ske. Att utlåning över huvud av andra persedlar än skyddspersedlar bör ske endast under förutsättning, att utlåningen provas ligga i vederbörande verks intresse, anser jag för min del uppenbart. Man torde kunna utgå från att denna förutsättning blir uppfylld, utan att särskild föreskrift härom meddelas. Att lönekommittén icke givit någon närmare bestämmning av begreppet uniformspersedel, beror enligt vad jag inhämtat på att begreppet uniform får anses ha en tämligen allmänt vedertagen innebörd. Skäl kunna dock tala för att ifrågavarande begrepp preciseras i författningstexten. I likhet med generalpoststyrelsen anser jag, att exempelvis skjorta och slips, även om sådana av fastställt utseende skulle komma att ingå i tjänstedräkt, icke böra betraktas som uniformspersedlar.

Statskontorets uttalande angående önskvärdheten av att rabattsystemet införas även vid försvaret ger mig anledning påpeka, att beställningshavare jämlikt 3 § 3 mom. i förslaget till avlöningsreglemente för militära beställningshavare skall vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser bland annat angående tjänstedräkt. Formell möjlighet finnes sålunda att, därest en övergång till rabattsystemet skulle finnas böra ske för försvarets vidkommande, genomföra en dylik ändring även under löpande löneregleringsperiod.

Vad polisbrickor och därmed jämförliga legitimationsmedel beträffar delar jag generaltullstyrelsens uppfattning, att dylika tjänstetecken endast böra

utlämnas såsom lån. Det torde kunna förutsättas, att vederbörande myndigheter komma att tillse, att så sker.

Beträffande den av generaltullstyrelsen berörda frågan, huruvida den föreslagna regeln angående viss rabatt vid första anskaffningen av obligatorisk uniformspersedel är avsedd att tillämpas, oavsett huruvida anskaffningen skett genom vederbörande myndighet eller ej, får jag framhålla, att regeln givetvis icke är tillämplig i det fall, då vederbörande tjänsteman själv utan anlitan av myndigheten anskaffar persedeln i fråga. Erinras må i detta sammanhang, att om tjänstemannen genom myndighetens försorg erhåller material till persedeln och därefter själv ombesörjer tillverkningen av densamma, han enligt kommitténs förslag är berättigad till förut berörd rabatt å priset för materialet och därutöver kan erhålla visst kontant bidrag för täckande av styrkta kostnader för tillverkningen.

En höjning av ekiperingshjälpen och det årliga ekiperingsbidraget i vidare mån än lönekommittén föreslagit finner jag mig icke kunna förorda.

Utbetalningsbestämmelser.

1945 års lönekommitté.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser för ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän inom den civila och den militära statsförvaltningen samt lärare vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet skall avlöning utbetalas månadsvis i efterskott, i den mån icke beträffande särskild ersättning utbetalning i annan ordning är särskilt stadgad eller eljest finnes lämpligen böra ske.

Avfattningen av förenämnda huvudstadgande medgiver icke, att till befattningshavare utlämnas förskott å lön. Genom cirkulär till statsmyndigheterna den 2 juli 1940 (nr 679) har emellertid Kungl. Maj:t, efter riksdagens hörande, förklarat hinder icke möta att undantagsvis i särskilt ömmande fall medgiva »förskottsutbetalning» av intjänt avlöning.

Flertalet myndigheter torde förfara så, att löneutbetalningarna verkställas den sista eller den näst sista helgfria dagen i månaden. Genom att hålla avlöningslistan öppen så länge som möjligt eftersträvar man att kunna taga hänsyn även till ledigheter och förordnanden, vilka infalla under månadens sista dagar.

Den beskrivna ordningen är under alla förhållanden ägnad att till själva månadsskiftet koncentrera arbetet med avlöningslistan, vilket givetvis kan vålla praktiska olägenheter. Särskilda organisatoriska förhållanden kunna emellertid för vissa myndigheters vidkommande omöjliggöra, att avlöningsarbetet bedrivs på angivet sätt. I en del fall torde man gå tillväga på det sättet, att vid avlöningslistans upprättande hänsyn tages endast till ledigheter och förordnanden, vilka infalla eller äro för redogöraren kända senast viss dag i månaden, exempelvis den 15 eller den 20.

1945 års lönekommitté har funnit sig böra undersöka, huruvida icke de

svårigheter av ovan angiven art, vilka nu äro förenade med avlöningsarbetet, skulle kunna helt eller delvis undanröjas i samband med löneregleringen. Åtgärder i sådant syfte ha framstått som särskilt angelägna med hänsyn till de nya uppgifter, vilka kommit att åvila redogörarna genom det från och med år 1947 tillämpade systemet för skatteuppbörd.

Även i andra hänseenden har det emellertid synts kommittén erforderligt att ompröva nu gällande grunder för utbetalande av lön. Fråga har sålunda uppkommit, bland annat, om införande av kortare avlöningsterminer samt om spridning av löneutbetalningarna över ett antal dagar i slutet av varje månad. Det har vidare ifrågasatts, huruvida icke den rätt att uppbära avlöning vid anställnings upphörande under loppet av kalendermånad, som nu tillkommer vissa lärare, borde utsträckas att omfatta statens befattningshavare i allmänhet.

Då lönekommittén ansett önskvärt att vid sina överväganden rörande här avsedda spörsmål äga närmare kännedom om de erfarenheter, som det praktiska avlöningsarbetet givit inom olika grenar av statsförvaltningen, har kommittén låtit utarbета en promemoria i ämnet, vilken tillställts ett tjugotal myndigheter för yttrande. Beträffande myndigheternas yttranden torde få hänvisas till betänkandet (s. 157—158).

1945 års lönekommitté anser, i likhet med de myndigheter som uttalat sig i frågan, att lön till statens tjänstemän i princip bör liksom hittills beräknas och utbetalas för kalendermånad. Detsamma bör gälla i fråga om vissa andra kontanta avlöningsförmåner, till vilka rätt förvärfvas genom tjänstgöring under viss tidsperiod.

I fråga om tidpunkten för utbetalande av här avsedda förmåner finner lönekommittén lämpligt, att en viss valfrihet beredes myndigheterna, dock inom gränser, som fixeras i avlöningsreglementet. Om, såsom lönekommittén föreslår, avlöning i regel skall utbetalas tidigast den 25:e dagen och senast den sista helgfria dagen i månaden, erhålles ett icke oväsentligt utrymme för betalningarnas utspridande. Lönekommittén har utgått från att den föreslagna anordningen skall kunna bidra till en önskvärd utjämning av arbetsbelastningen såväl för de statliga redogörarna som också i viss mån inom andra områden, särskilt för postverkets personal.

Ehuru någon senaste utbetalningsdag för närvarande icke finnes uttryckligen föreskriven, torde, såsom redan nämnts, utbetalning i de flesta fall äga rum den sista eller näst sista helgfria dagen i månaden. Enligt vad för lönekommittén upplysts, inträffar det emellertid, att tjänstemän tillhörande vissa kategorier, vilka erhålla sin avlöning genom postverkets förmedling eller genom insättning å bankräkning, icke få tillgång till densamma förrän någon eller några dagar in i den följande månaden. I dylika fall kunna uppenbarligen olägenheter vållas tjänstemännen. Lönekommittén har därför framhållit, att avlöningen för viss månad bör, oavsett på vilket sätt densamma tillställs tjänstemannen, vara för honom tillgänglig senast å den sista vardagen i samma månad. Kommittén har även givit uttryck åt denna sin uppfattning i de föreslagna avlöningsbestämmelserna.

Från regeln, att avlöningsförrättning skall förläggas till tiden från och med den 25:e dagen i månaden, föreslår lönekommittén vissa undantag. Sålunda har lönekommittén — i anslutning till vad som redan gäller för statliga extra lärare och kommunalt anställda lärare — ansett det böra generellt gälla, att tjänsteman, vars anställning upphör vid annan tidpunkt än kalendermånads utgång, skall äga uppbära honom tillkommande avlöning i samband med anställningens upphörande. Vidare böra möjligheter till utbetalning av intjänat avlöning tidigare än vid ordinarie avlöningstillfälle enligt lönekommiténs mening alltså finnas i sådana fall, som avses i det förut omnämda cirkuläret den 2 juli 1940, nr 679. Såväl av allmänna ordningssyn som i betraktande av frågans principiella vikt synas emellertid reglerna härom böra meddelas inom vederbörande avlöningsreglementes ram. Som ett resultat av förhandlingarna mellan lönekommittén och tjänstemännens huvudorganisationer förordas härjämte, att reglerna ifråga utsträckas till att avse även sådana fall, då tjänstemannaanställning tillträtts i samband med övergång från annan anställning och vederbörande i denna uppburit lön för kortare perioder än en månad. Det synes lönekommittén skäligt, att hänsyn på detta sätt kan tagas till de temporära svårigheter, som för tjänstemannen och hans familj torde kunna vara förenade med övergången från en kortare till en längre hushållningsperiod.

Ordningen för utbetalning av andra kontanta löneförmåner än sådana, varom här ovan talats, anser lönekommittén icke lämpligen böra bindas vid särskilda regler i avlöningsreglementena. Det gäller här förmåner av mycket varierande slag, såsom övertidsersättning, lönetillägg vid särskilda slag av tjänstgöring, arvoden för särskilda uppdrag, ersättning vid resa, tjänstgörings-traktamente, ersättning för flyttningskostnad, felräkningspenningar m. m. Beträffande sådana förmåner bör i stället, där ej Kungl. Maj:t meddelat beslut i ämnet, gälla vad vederbörande myndighet prövar lämpligt.

I fråga om de svårigheter, som äro förenade med ett samtidigt beaktande av sätt för utbetalning och av sådana särskilda tjänstgöringsförhållanden, som inverka på löneförmånernas storlek, har lönekommittén anfört följande.

Lönekommittén finner det uppenbart, att uppfyllandet av båda de krav, varom här är fråga, icke rimligen kan åläggas redogörarna, i varje fall icke då fråga är om verk med en mera talrik personal. Förutsättningen därför skulle nämligen vara, att rapporteringen rörande särskilda tjänstgöringsförhållanden, löneuträkningen och avlöningshandlingarnas upprättande toge ingen eller en mycket obetydlig tid i anspråk. I verkligheten kunna emellertid dessa procedurer vara tämligen tidskrävande, och avlöningsbestämmelserna böra utformas med hänsyn härtill. I praktiken har, som redan nämnts, förevarande problem lösts så, att vederbörliga noteringar rörande ledigheter och förordnanden plägar verkställas i avlöningslistan för månaden näst efter den, till vilken de hänfört sig, i den mån ledigheterna och förordnandena icke kunnat beaktas i samband med löneutbetalningen för sistnämnda månad. Denna ordning anser lönekommittén nu böra legaliseras. Några olägenheter av densamma torde i stort sett icke ha försports. Vissa ojämnheter ha emellertid kunnat uppkomma vid systemets tillämpning. Med hänsyn till eventuella ändringar i procenttalet för det rörliga tillägget och — beträffande C-avdrag — till månadernas olika dagantal har det nämligen i viss mån haft

saklig betydelse, huruvida noteringarna behandlats efter förhållandena under den månad, då de verkstälts, eller om de visserligen överförts till den nästföljande månadens avlöningslista men behandlats på samma sätt som om de verkstälts i avlöningslistan för den månad, till vilken de i verkligheten hänfört sig. Enligt vad som framgår av uppgifter, som lönekommittén införskaffat, har förfarandet härvidlag varierat olika myndigheter emellan, även om man i allmänhet förklarat sig anse det senare alternativet vara det korrekta. Till denna uppfattning ansluter sig även lönekommittén.

Om den preliminära beräkningen av löneförmånerna medför, att en tjänsteman för viss månad utfår ett alltför högt belopp, skall skillnaden vid det närmast följande utbetalningstillfället avdragas från vad han då eljest skulle ha erhållit. Det måste emellertid förutsättas, att detta i vissa fall icke låter sig göra, emedan vederbörandes anställning upphört eller han vid det senare utbetalningstillfället har att utfå ett avlöningsbelopp, som icke förslår till avdragets verkställande. Med hänsyn härtill har lönekommittén funnit det erforderligt att i sitt förslag till utbetalningsbestämmelser intaga en föreskrift, enligt vilken tjänsteman i förekommande fall skall vara skyldig att återbetala vad han bekommit för mycket.

I förevarande sammanhang har lönekommittén ägnat uppmärksamhet åt frågan om en reformering av avlöningsprocessen. Detta betydelsefulla spörsmål, vars lösande bland annat förutsätter en grundlig analys av vissa för närvarande oklara rättsfrågor och som synes stå i ett visst samband med frågan om inrättande av en särskild lönedomstol, har kommittén dock icke kunnat upptaga till behandling.

Yttrande.

I avgivet yttrande har *kammarrätten* ansett, att den i 71 § 2 mom. statens allmänna avlöningsreglemente föreslagna bestämmelsen, enligt vilken tjänsteman, som vid preliminär beräkning av avlöning erhållit för högt belopp, skulle vara skyldig att i viss ordning återbetala detsamma, borde utgå. Enligt ämbetsverkets mening kan skyldighet att återbetala för mycket utbetald avlöning icke åläggas tjänsteman i den ordning i nämnda bestämmelse stadgas.

Departements-
chefen.

För egen del anser jag hinder icke föreligga att genomföra de av lönekommittén under ifrågavarande avsnitt framlagda förslagen, vilka jag anser vara i sak lämpliga.

Övergångsanordningar.

1945 års lönekommitté.

Redan i sitt första betänkande berörde lönekommittén frågan om övergångsanordningar i anledning av löneregleringen.

Sålunda uttalades beträffande tjänstemännens löneklassplacering (s. 78), att tjänsteman, som tillhör den nuvarande lönegradens andra löneklass, bör vara garanterad att bliva placerad lägst i den nya lönegradens andra löneklass och att motsvarande skulle gälla om han tillhörde någon annan löneklass. Tjänstemannen skulle också få medtaga tiden i den gamla löneklassen.

Regeln skulle tillämpas jämväl för befattningshavare, tillhörande någon av löneplanerna V, MV, Ek och U.

Lönekommittén har i tidigare berörda delar av det nya betänkandet behandlat vissa med övergången sammanhängande förhållanden. Sålunda har lönekommittén förordat, att vissa tjänstemannagrupper skulle genom särskilda övergångsbestämmelser undantagas från det allmänna avlöningsreglementets tillämpningsområde. Vidare har föreslagits, att beställningshavare i nuvarande lönegraden Oa 3 övergångsvis skulle bibehållas vid nuvarande semesterförmån. Därjämte har lönekommittén förordat, att Kungl. Maj:t skulle erhålla ett allmänt bemyndigande att utfärda övergångsbestämmelser i samband med löneregleringens ikraftträdande.

Med erinran härom har lönekommittén framlagt vissa ytterligare förslag, som sammanhånga med övergången till det nya systemet. Kommittén har emellertid förutskickat, att utöver vad här kommer att anges åtskilliga övergångsbestämmelser kunna förutses bli erforderliga. Kommittén har dock icke kunnat i detta sammanhang framlägga förslag till dessa bestämmelser, för vilkas utarbetande torde krävas medverkan av de olika myndigheterna.

Trots den föreslagna grundregeln angående löneklassplacering vid övergång till det nya systemet kan det med hänsyn till omläggningen av dyrortsgrupperingen eller, beträffande distriktsveterinärer, av lönegrupperingen vara möjligt, att löneminskning skulle inträda vid övergången. Med hänsyn härtill har lönekommittén föreslagit, att föreskrifter meddelas, enligt vilka tjänstemännen erhålla garanti mot kontant löneminskning vid övergången. Hänsyn bör härvid tagas till det lönebelopp, som vid tillämpning av nuvarande avlöningsbestämmelser — och bestämmelser om pensionsavdrag — skulle utgått den 1 juli 1947.

Men härutöver anser sig lönekommittén böra förorda, att omräkning av befattningshavarnas lönetur skall företagas vid övergången till det nya systemet. Kommittén har härvid erinrat, att den redan i sitt första betänkande var inne på denna fråga men då ansåg sig kunna taga ställning till densamma endast beträffande de militära beställningshavarna. I fråga om dessa föreslogs, att omräkning skulle ske. Vidare framhöll lönekommittén, i samband med sitt förslag att utsträcka den tid i slutlöneklass, till vilken hänsyn nu får tagas vid sneddningsregelns tillämpning, från tre till nio år, att den nya regeln borde få tillämpas även på befordringsfall, som inträffat före löneregleringens ikraftträdande. Förhöjd avlöning borde dock få åtnjutas först från och med dagen för ikraftträdandet.

I sina yttranden över lönekommitténs första betänkande ha flera myndigheter — bland andra generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen — framhållit, att betydande ojämnheter i löneturshänseende de olika tjänstemännen emellan skulle uppkomma, om icke en allmän omräkning av löneturen företoges. Vidare har allmänna lönenämnden i yttrande till statsutskottet den 15 mars 1946 över motionen II: 212 vid 1946 års riksdag ansett det böra övervägas, huruvida icke en allmän omräkning av löneturen borde ske i syfte att eliminera olika ojämnheter i löneturshänseende. Lönekom-

mittén har vid sina fortsatta överväganden av denna fråga, såsom redan framhållits, kommit till den slutsatsen, att en omräkning bör komma till stånd i samband med löneregleringen.

Lönekommittén framhåller, att det givetvis är ett önskemål, att ifrågavarande omräkning administrativt göres så enkel som är möjligt utan eftersättande av berättigade krav. Huvudprincipen bör dock vara, att omräkningen skall avse att utvisa, vilken placering i löneklass och lönerum, som skulle tillkommit viss tjänsteman, om det nya systemet tillämpats på honom under hela hans tjänstetid. Det har understrukits, att lönetursomräkningen är subsidiär så till vida, att dess syfte endast är att konstatera om bättre löneställning bör tillerkännas viss tjänsteman än den som följer av den i första betänkandet förordade grundregeln angående löneklassplacering och av den här ovan föreslagna garantien mot inkomstminskning.

Administrativt sett är det enligt kommittén egentligen bara på två punkter, som mera betydande svårigheter kunna uppkomma i samband med omräkningen. Den ena utgör tillämpningen av jämförelseregeln vid övergång från kollektivavtalsanställning, den andra utgör ledigheters och tjänstgöringshinders inverkan på löneklassuppflyttningen.

Jämförelseregeln förutsätter för sin tillämpning uppgifter om arbetsinkomst vid tiden för övergången till tjänstemannaställning. Dylika uppgifter torde emellertid enligt vad lönekommittén förklarar sig ha erfärut saknas i stor utsträckning när man kommer längre tillbaka i tiden. Vidare måste enligt jämförelseregeln jämförelsen ske mellan inkomster på samma ortsgrupp. Uppenbarligen kunde svårigheter uppstå, när det gällde att avgöra vilken av de nya ortsgrupperna som svarade mot den äldre ortsgruppen. Vidare vore att märka, att de nya lönernas basnivå nära överensstämde med den levnads-kostnadsnivå, som på 1935 års skala hade indextalet 140, men att jämförelse också måste kunna ske, då indextalet varit lägre. Det syntes med hänsyn till vad sålunda anförts i själva verket vara ogörligt att retroaktivt tillämpa jämförelseregeln, vars användning för övrigt sannolikt icke heller skulle ge rätt till förbättrad löneställning. Enligt lönekommittén borde alltså beträffande övergång, som skett från kollektivavtalsanställning, allenast garantiregeln tillämpas vid omräkningen.

Beträffande tjänstledigheters och tjänstgöringsbinders inverkan syntes det lämpligt att en viss förenkling vidtages vid omräkningen. Man bör sålunda enligt lönekommitténs mening endast taga hänsyn till sådana ledigheter och tjänstgöringshinder, som tidigare föranlett försenad löneklassuppflyttning. Hade så varit fallet borde undersökas, om och i vad mån sådan försening skulle ha förekommit vid tillämpning under den ifrågavarande lönetursperioden av de nya reglerna för löneklassuppflyttning. I den mån så skulle ha varit förhållandet borde vid omräkningen tillämpas en motsvarande försening av löneklassuppflyttningen. I övrigt borde ledigheter och tjänstgöringshinder icke inverka vid omräkningen.

Vid omräkningen borde läggas till grund den faktiska anställningsform och lönegradsplacering, som tjänstemannen vid varje särskilt tillfälle haft. Vid

omräkningen borde förfaras så, att de tidigare lönegrader, som tjänstemannen tillhört, utbyttles mot däremot svarande nya lönegrader, varvid skulle iakttagas att det nya lönegradsnumret för aspirant- eller extra tjänst skulle med två enheter understiga det nya lönegradsnummer, som skulle ha gällt, om tjänsten varit extra ordinarie och därvid placerad i lönegrad med samma nummer som tillämpats för densamma. I den mån direkta motsvarigheter saknades inom det nya lönesystemet, måste särskilda regler meddelas.

Härutöver har lönekommittén framhållit, att särskilt beslut, varigenom tjänsteman placerats i högre löneklass än enligt de vanliga reglerna, bör betraktas såsom obefintligt vid omräkningen. Härvid förutsätter dock kommittén, att det i vissa fall kan vara skäligt att avvika från denna regel liksom möjligen också från de övriga i det föregående angivna huvudriktlinjerna och att, om så är förhållandet, dylika avvikelser skola kunna ske.

Det måste vidare enligt vad lönekommittén anfört förutsättas att särskilda detaljföreskrifter, olika för olika verk, kunde behöva meddelas för omräkningen. Frågan härom hade dock icke kunnat tagas upp i detta sammanhang.

Den i det föregående berörda grundregeln innebär i verkligheten med hänsyn till lönekommitténs förslag om konstruktionen m. m. av de nya lönegraderna, att tjänsteman, vars lön utgår enligt den undre eller mellersta delen av den nuvarande löneskalan och som ej befinner sig i slutlöneklass, skulle uppflyttas, ordinarie tjänsteman en löneklass och extra ordinarie tjänsteman två löneklasser. Om tjänstemannen befinner sig i slutlöneklass eller om lön utgår enligt den övre delen av den nuvarande löneskalan, skulle, såvitt angår ordinarie tjänsteman, oförändrad löneklasställning bibehållas och, såvitt angår extra ordinarie tjänsteman, uppflyttning ske en löneklass. Dessutom skulle i vissa fall inplacering i lönerum ske.

Det har vid de förda förhandlingarna kunnat konstateras, att vissa ojämnheter måste uppkomma vid tillämpningen av de föreslagna reglerna för inplacering i löneklass vid övergången till det nya systemet, även om genom en omräkning åtskilliga ojämnheter skulle elimineras. Det har också rättighet om, att det icke lämpligen går att helt undanröja de kvarblivande ojämnheterna. För att emellertid få bort vissa av de mest framträdande av dessa anser lönekommittén, att en regel bör gälla, enligt vilken tjänsteman, som till den tjänst han vid eller från och med ikraftträdandet av de nya bestämmelserna innehar, övergått från annan tjänst, ej skall i förstnämnda tjänst erhålla oförmånligare placering i löneklass än om den tidigare tjänsten innehafts vid ikraftträdandet och övergången mellan tjänsterna skett först därefter. Det påpekas att avsikten icke är, att denna regel skall tillämpas vid bestämmandet av den löneklass i den tidigare tjänsten, som tjänstemannen vid ikraftträdandet skall anses tillhöra.

Lönekommittén har ytterligare ansett sig böra förorda, att de barntillägg, som övergångsvis utgå till vissa tjänstemän, bibehållas vid löneregleringen. Kommittén erinrar, att dessa tillägg successivt avvecklas för att för det stora flertalet statstjänstemän helt försvinna från och med den 1 april 1955.

Slutligen har lönekommittén framhållit att den givetvis förutsätter, att de speciella bestämmelser som på sina håll av särskilda skäl ha meddelats och enligt vilka vissa tjänstemän tillförsäkrats lön enligt högre lönegrader än dem, som givits tjänsterna, skola bibehållas också efter löneregleringens genomförande.

Yttrandena.

I vissa av de avgivna yttrandena, exempelvis från *statskontoret* och *riksräkenskapsverket*, ha framställts förslag om en mera begränsad omräkning av löneturen, än lönekommittén föreslagit. *Allmänna lönenämnden*, som uttalat sig för en provisorisk lönereglering för nästkommande budgetår, har ansett önskvärt, att med omräkningen kunde anstå, till dess lönetursbestämmelserna blivit föremål för överarbetning. De nya lönetursbestämmelserna borde dock erhålla retroaktiv verkan från och med den 1 juli 1947.

Länsstyrelsen i Karlstad förutsätter att nya bestämmelser meddelas om befordringsgången för landskanslisters och landskontoristers, vilka bestämmelser böra tillämpas även vid den av lönekommittén föreslagna omräkningen av löneturen. Det förmånligare beaktande av tidigare kommunal och jämförlig tjänst, som länsstyrelsen i sitt yttrande påyrkat, borde få gälla även vid omräkningen.

Generalpoststyrelsen berör vissa vid omräkningen uppkommande ojämnheter och föreslår jämkningar i syfte att undanröja dessa.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att i de fall, då hänsyn skall få tagas till vissa ledigheter m. m., som tidigare förorsakat försenad löneklassuppflyttning, synes för att i möjligaste mån förenkla omräkningen för myndigheterna böra föreskrivas, att det skall ankomma på vederbörande tjänsteman att med förebringande av fullständig utredning i ämnet inom viss tid efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande till myndigheten ingiva ansökan om omräkning av löneturen. Även *riksräkenskapsverket* anser, att omräkningen bör grundas på ansökan med åtföljande utredning från vederbörande tjänstemans sida; dylik ansökan bör vara inkommen förslagsvis före den 1 oktober 1947.

Försvarsväsendets lönenämnd har fäst uppmärksamheten vid viss ojämnheter i verkningarna av den redan godkända, grundläggande inplaceringsregeln.

*Departements-
chefen.*

Lönekommittén föreslår, att den redan godkända, mera summariska regeln angående tjänstemans inplacering i löneklass vid övergången till det nya systemet kompletteras med en subsidiär regel, vars syfte skulle vara att klarlägga, huruvida genom en allmän omräkning av tjänstemannens lönetur förmånligare löneklassplacering kan vinnas. För egen del har jag, trots det betydande merarbete som i allmänhet kommer att bli följden av en omräkning, ansett mig böra biträda lönekommitténs förslag.

I övrigt får jag anföra, att jag finner mig böra biträda vad lönekommittén

förordat i fråga om övergångsanordningar. Jag vill erinra, att jag för egen del i annat sammanhang i det föregående gjort vissa uttalanden beträffande förhållanden, som böra uppmärksammas vid övergångsbestämmelsernas utarbetande.

Det bemyndigande, som Kungl. Maj:t enligt lönekommitténs av mig biträdde förslag skulle inhämta att utfärda övergångsbestämmelser i samband med löneregleringens ikraftträdande, måste förutsättas få en vidsträckt innebörd med hänsyn till de skilda befattningshavargrupper med såväl reglerad som oreglerad avlöning, som kunna komma att omfattas av löneregleringen.

Ordinarie tjänsteman, som i vederbörlig ordning anmält sig icke vilja underkasta sig nytt avlöningsreglemente, synes icke böra äga bibehålla provisoriskt lönetillägg, vilket i viss mån haft karaktär av förskott å den blivande löneregleringen. Kristillägg torde däremot — jämte rörligt tillägg — böra tillkomma sådan tjänsteman.

I statsverkspropositionen ha anslag till barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. upptagits med allenast beräknade belopp. Dessa äro:

under andra	huvudtiteln	kronor	50 000
» tredje	»	»	3 000
» fjärde	»	»	375 000
» femte	»	»	175 000
» sjätte	»	»	9 400
» sjunde	»	»	120 000
» åttonde	»	»	150 000
» nionde	»	»	40 000
» tionde	»	»	61 000
» elfte	»	»	800
» fjortonde	»	»	2 400

I anslutning till vad i det föregående anförts böra nu äskas anslag för ändamålet. Annan anledning att avvika från de i statsverkspropositionen beräknade beloppen synes ej föreligga än att det för femte huvudtiteln beräknade beloppet bör fördelas med 100 000 kronor på nämnda huvudtitel och 75 000 kronor på den nya huvudtiteln V a. Jag gör i det följande hemställan av angiven innebörd.

IV. VISSA SÄRSKILDA FRÅGOR.

Rätt för justitieråd och regeringsråd att med befattningen förena vissa uppdrag.

Vid framläggande av förslag om justitierådens och regeringsrådets inordnande under civila avlöningsreglementet (prop. 1946: 138) bibehölls dittillsvarande förbud för justitieråd och regeringsråd att med sin befattning förena uppdrag såsom skiljeman. I samband med riksdagsbehandlingen väcktes likalydande motioner (I: 266 och II: 417), i vilka hemställdes att ifrågavarande förbud skulle begränsas så, att det icke komme att avse uppdrag såsom ordförande eller ensam skiljedomare. Statsutskottet (utl. nr 126) förklarade sig emellertid ej berett att förorda den i motionerna föreslagna jämkningen utan tillstyrkte det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

*Departements-
chefen.*

I samband med tillkomsten av den nya löneregleringen har fråga åter uppkommit angående viss jämkning i det för närvarande gällande förbudet för justitieråd och regeringsråd att åtaga sig skiljemannauppdrag. För egen del har jag i samråd med chefen för justitiedepartementet kommit till den uppfattningen, att starka skäl tala för att justitieråd och regeringsråd medgivas rätt att — i likhet med vad som gäller i fråga om häradshövding — med sin tjänst förena skiljemannauppdrag såsom ordförande eller som ensam skiljedomare. En med hänsyn till fjolårets riksdagsbeslut framkomlig väg till reglering av ifrågavarande spörsmål synes mig vara, att nämnda förmån förknippas med det villkoret, att sådana uppdrag skola anmälas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Därest riksdagen icke framställer någon erinran häremot, böra avlöningsreglementets bestämmelser om förening av tjänst med annan tjänst eller med uppdrag undergå erforderlig ändring.

Avlöningsförhållandena för armé- och flygtekniker.

I sitt betänkande med förslag till åtgärder i syfte att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten (SOU 1946: 7) har 1944 års manskapsutredning bland annat föreslagit, att en betydande, i vissa fall kompensationslös reducering av försvarets manskapskader skulle vidtagas, men ansett att detta nödvändiggjorde inrättandet vid armén och flygvapnet av ett antal för de tekniska yrkesgrenarna avsedda civilmilitära beställningar; dessa skulle benämnas tekniker och placeras i lönegrad Ca 10 i nuvarande militära avlöningreglemente. Sedan frågan om de föreslagna teknikernas anställningsform och löneställning sedermera varit föremål för närmare övervägande av 1946 års manskapslöneutredning och försvarets tjänsteförtecknings-

sakkunniga, har chefen för försvarsdepartementet i propositionen nr 130 till innevarande års riksdag förordat inrättandet av beställningar för tekniker vid armén och flygvapnet samt föreslagit, att ifrågavarande beställningshavare skola erhålla civilmilitär anställning och benämnas armé- respektive flygtekniker.

Vad angår löneställningen för teknikerna ha *försvarets tjänsteförtecknings-sakkunniga* ansett en inplacering i 12 lönegraden i det nya lönesystemet vara skälig. Härför ha de sakkunniga även ansett tala, att överfurirerna enligt 1946 års manskapslöneutrednings förslag skola inplaceras i nämnda lönegrad; på sätt de sakkunniga i tidigare sammanhang uttalat, borde nämligen teknikerpersonalen, som i stor utsträckning torde komma att rekryteras från det stamanställda underbefälet, i lönehänseende jämsställas med överfurirerna. I vad rör flygteknikerna ha de sakkunniga utgått från att de till fast anställt manskap i teknisk tjänst vid flygvapnet jämlikt 25 § manskapsavlöningsreglementet utgående mekanikertilläggen skola tillkomma teknikerpersonalen i den mån densamma fullgör sådan tjänstgöring, som utgör förutsättning för erhållande av dylikt tillägg.

1946 års manskapslöneutredning har — under erinran att utredningen förordat inplacering av de med teknikerna sidoställda överfurirerna i en lönegrad, omfattande löneklasserna 12, 13, 14 och 15 — helt anslutit sig till det av försvarets tjänsteförteckningssakkunniga framlagda förslaget angående lönegradsplacering av teknikerna.

I utlåtanden över manskapslöneutredningens betänkande ha *överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, statskontoret* och *försvarsväsendets lönenämnd* förklarat sig biträda förslaget om att teknikerna i lönehänseende likställas med överfurir. Försvarsväsendets lönenämnd har emellertid förutsatt att, därest vid flygvapnet nu utgående mekanikertillägg komme att indragas, frågan om en differentiering av teknikernas lönegradsplacering upptoges till övervägande. *Statens organisationsnämnd* har uttalat, att manskapslöneutredningens förslag i ämnet icke föranleder någon erinran från nämndens sida.

I övriga yttranden har förordats inplacering i 14 lönegraden antingen av samtliga tekniker eller av vissa av dem. I vissa av dessa yttranden har därvid förutsatts, att mekanikertillägget skall bortfalla, i andra att det skall bibehållas. Härom må nämnas följande.

Chefen för armén har ansett, att teknikerna borde placeras i 14 lönegraden, samt åberopat en av arméförvaltningens tygavdelning upprättad promemoria, vari anförts i huvudsak följande: De arbetsuppgifter, som komma att åvila teknikerna, äro i princip av två olika slag, nämligen dels instruktörstjänst vid utbildning av annan personal i mera ingående materielkunskap och reparationsarbete (service), dels ren yrkestjänst. Utbildningsarbetet ställer avsevärda fordringar på en tekniker när det gäller pedagogisk skicklighet och förmåga att effektivt utnyttja utbildningstiden. När det gäller utbildningsverksamhet måste på en tekniker ställas minst lika stora krav som på en överfurir i vad avser kunskaper och pedagogisk förmåga. Dessutom tillkommer, att teknikern måste besitta en avsevärd och allsidig yrkesutbildning. Då teknikerna äro avsedda för »servicetjänst» vid truppförbanden, är det tydligt att de ej få bli strängt bundna av att arbetet förläggas till den ordinarie arbetstiden. Bliva teknikerna inplacerade i för låg lönegrad, komma säker-

ligen fortfarande alltför många att hellre söka kollektivavtalsanställning som tygarbetare, med därav följande strängt reglerad arbetstid, lönetillägg för tjänst som förman samt möjligheter till ackordsförtjänst. Framhållas må även att, enligt vad som kunnat inhämtas, försvarets tjänsteförteckningssakkunniga ha för avsikt att föreslå att förrådsvaktmästare (förrådsförman) inplaceras i lönegrad 14. Med hänsyn till teknikernas arbetsuppgifter och de krav som ställas på deras yrkesskicklighet, synes en lägre lönegradsplacement för dem än vad som anses skäligt för förrådsvaktmästare icke vara motiverad.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen har anført, att för här avsedd personal tjänstgöringen i luften komme att begränsas efterhand som den nu pågående materiella omdaning av flygvapnet fullföljdes, och att samtidigt det ansvar, som åvilade denna personal, komme att ökas genom att materielen blivit alltmer komplicerad. Det nuvarande mekanikertillägget överginge därmed till att praktiskt taget uteslutande bliva ett arvode för synnerligen ansvarstyngd mekanikertjänst. Det vore då skäligt, att denna förmån toges i betraktande vid avvägningen av pensionsbeloppen. Flygvapnets tekniker borde placeras i den föreslagna 14 lönegraden. Intill dess teknikerorganisationen kunnat helt genomföras, borde mekaniker- och chefmekanikertilläggen övergångsvis bibehållas för sådan personal, som icke fått sin grundlön reglerad med hänsyn till detta tillägg.

Civila tjänstemannaförbundet har ansett en jämförelse med löneställningen för tygarbetare vid arméns tygverkstäder, även utan förmansställning, utvisa att inplacering av teknikerna i 12 lönegraden skulle medföra genomsnittligt väsentligt lägre löneförmåner i de lägsta löneklasserna än för yrkesarbetare, som uppnått 27 års ålder, särskilt om hänsyn toges till att för dessa allt emellanåt förekomme ackordsarbete. Ännu större bleve disproportionen om jämförelsen gjordes med tygarbetare med förmansställning. Teknikernas lönegradsplacement borde under inga förhållanden bliva lägre än förrådsvaktmästarnas, utan minst motsvara den nya 14 lönegraden. Även om en sådan höjning av löneställningen skulle medföra, att det för teknikerna vid flygvapnet ifrågasatta mekanikertillägget icke upptoges för dem, vore den att föredraga, särskilt med hänsyn till önskvärd likställighet i löne- och pensionsförmåner för tygstaten och flygvapnets tekniker. Risktillägg för verkligt företagen flygning förutsattes framgent komma att utgå till teknikerna i form av flygtraktamente.

Försvarsverkens civila personals förbund har anført, att den kontraktсанställda civila mekanikerpersonalen tjänstgjorde såsom lärare och instruktörer för bland andra överfurirerna vid respektive divisioner. Civila mekaniker eller montörer med lång anställningstid och lång erfarenhet inom yrket borde vid anställning som tekniker placeras i den nya 14 lönegraden och motsvara förste tekniker. Övriga tekniker borde placeras i den nya 12 lönegraden. Samtliga tekniker förutsattes dessutom skola åtnjuta mekanikertillägg, när sådan tjänstgöring förekomme, vilken utgjorde förutsättning för dylikt tilläggs åtnjutande.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har i fråga om de föreslagna teknikerna vid flygvapnet anført, att en inplacering i 14 lönegraden vore ofrånkomlig, därest denna personal skulle erhålla ungefär samma förbättring, som skulle tillkomma motsvarande beställningshavare med renodlat militära arbetsuppgifter. Valdes en lägre lönegrad, vore man nödsakad bibehålla mekanikertilläggen, vilket ledde till, att en betydande del av de sammanlagda förmånerna icke komme att inverka på pensionsunderlagen. Vidare kunde det icke vara skäligt, att rörligt tillägg ej finge utgå å hela den faktiska lönen. Härtill komme, att detta förslags genomförande säkerligen skulle få konsek-

venser för andra personalgrupper. Teknikerna vid flygvapnet borde inplaceras i 14 lönegraden, varvid förutsattes, att mekanikertillägg icke längre skulle utgå till dessa beställningshavare. I fråga om teknikerna vid armén komplicerades icke lönefrågan genom någon nu utgående motsvarighet till mekanikertilläggen vid flygvapnet. Även om en placering i 14 lönegraden också för dessa beställningshavare i och för sig vore skälig, kunde det icke förbises, att man i så fall skulle skapa en skillnad i löneställningen mellan de nuvarande beställningsmännen och övrigt underbefäl. Förbundet vore tveksamt om lämpligheten av att införa en sådan ordning och ville i stället förorda samma löneklasser för de nuvarande beställningsmännen vid armén, som av förbundet föreslagits för överfurirerna. Därest detta icke ansåges möjligt, borde den avsedda lösningen kunna vinnas genom att teknikerna vid armén bibehöllös i militära beställningar såsom överfurirer.

I propositionen nr 130 till innevarande års riksdag har chefen för försvars-*Departements-
chefen.* departementet efter gemensam beredning med mig uttalat (s. 95), att för beställningen såsom tekniker vid armén lämpligen bör bestämmas samma löneställning som för överfurirerna. Då jag i annat sammanhang föreslagit, att överfurirerna skola inplaceras i en lönegrad, omfattande löneklasserna 12, 13, 14 och 15, vill jag beträffande teknikerna vid armén förorda, att dessa beställningshavare inplaceras i den blivande lönegraden Ca 12, vilken skall omfatta nämnda löneklasser.

Såsom av det föregående framgår ha försvarets tjänsteförteckningssakkunniga och manskapslöneutredningen även för teknikerna vid flygvapnet föreslagit samma löneställning som för överfurir. De ha härvid utgått från att de till fast anställt manskap i teknisk tjänst vid flygvapnet nu utgående mekanikertilläggen skola tillkomma jämväl teknikerpersonalen i den måndensamma fullgör sådan tjänstgöring, som utgör förutsättning för erhållande av dylikt tillägg. I vissa remissutlåtanden över manskapslöneutredningens betänkande har föreslagits, att teknikerna vid flygvapnet i stället skola inplaceras i den nya 14 lönegraden. Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen har därvid uttalat, att den nu pågående materiella omdaningen av flygvapnet komme att medföra, att det nuvarande mekanikertillägget överginge till att bliva ett arvode för arbetstyngd tjänst och därför borde inräknas i vederbörandes grundlön. För egen del anser jag, att frågan om särskilda med tjänsten förenade förmåner även för teknikerpersonalen bör upptagas till prövning vid den utredning angående sådana förmåner, som jag i annat sammanhang förordat. Härvid kommer således att övervägas, huruvida och i så fall i vilken utsträckning och efter vilka grunder tekniker även framdeles böra vid sidan av lönen äga uppbära särskilda lönetillägg. För att icke föregripa resultatet av denna utredning, som bör vara förutsättningslös, vill jag förorda, att mekanikertillägg tills vidare må utgå till flygteknikerna enligt samma grunder som till fast anställt manskap i teknisk tjänst vid flygvapnet, samt — utan att taga ställning till i vad mån ett eventuellt uteslutande av rätt till mekanikertillägg bör inverka på lönegradsplaceringen — förorda samma lönegradsplacering för teknikerna vid flygvapnet som för teknikerna vid armén.

**Avlöningsförhållandena för innehavare av för pensionerad personal vid
försvaret avsedda arvodesbefattningar.**

Genom 1925 års försvarsbeslut inrättades i samband med minskning av antalet officers- och underofficersbeställningar på aktiv stat ett antal befattningar vid staber och truppförband m. m. avsedda för pensionerade officerare och underofficerare. Antalet sådana befattningar har sedermera i förhållandevis stor utsträckning ökats i samband med 1936 och 1942 års försvarsbeslut.

Ifrågavarande befattningar äro anordnade som ett speciellt slag av icke-ordinarie befattningar. De uppföras emellertid å särskilda personalförteckningar, vilka på samma sätt som motsvarande förteckningar över ordinarie beställningar underställas riksdagen för godkännande. Befattningarna äro icke förenade med tjänste- och familjepensionsrätt, ett förhållande som sammanhänger med att de avsetts för redan pensionerad personal. Bortsett härifrån äro anställningsförhållandena vid ifrågavarande befattningar likartade med dem, som föreligga vid extra ordinarie anställning. Enligt gällande, av Kungl. Maj:t den 30 juni 1942 meddelade bestämmelser skall vid entledigande från här avsedd befattning av annan anledning än tjänstefel uppsägning ske skriftligen såvitt möjligt senast tre månader före anställningens upphörande. Förordnande att innehava befattningen skall upphöra efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år eller, där fråga är om sektionschef i militärbefälsstabs hemortssektion eller kommandant, tillika försvarsområdesbefälhavare i Stockholms och Norrtälje försvarsområden, eller om befattning i expeditionstjänst vilken jämväl vid mobilisering skall fullgöras under samma förhållanden som i fred, 63 år. Uppnås nämnda levnadsålder under tiden den 1 oktober—den 31 mars, skall avgång ske vid utgången av mars månad men eljest vid utgången av september månad. För att förordnande skall få avse tid efter angivna levnadsålder fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

I avlöningshänseende äro här avsedda befattningar konstruerade såsom arvodesbefattningar; de äro icke lönegradsplacerade. Enligt före den 1 juli 1942 gällande bestämmelser utgjordes arvodena av icke dyrortsgraderade belopp, vilka uppbyros utöver pensionsförmånerna. Numera gäller i stället, att pensionsförmånerna tillgodoföras vederbörligt anslag under fjärde huvudtiteln och att arvodet motsvarar nettoavlöningen inklusive rörliga tilläggsförmåner enligt viss löneklass i de för försvarets aktiva personal gällande löneplanerna, i flertalet fall slutlöneklassen i den lönegrad, till vilken befattningshavaren senast varit hänförlig under innehav av beställning på aktiv stat. Arvodena motsvara lönerna i löneklasserna för överstebeställningar samt i slutlöneklasserna inom överstelöjtnants-, majors-, kaptens- och fanjunkarlönegraderna. För vissa befattningar tillämpas dock näst högsta löneklassen inom majors- eller förvaltarlönegraden.

I övrigt gälla i huvudsak följande avlöningsbestämmelser för innehavare av ifrågavarande befattningar.

Vid tjänstledighet — sådan må beviljas innehavare av arvodesbefattning i enlighet med vad som stadgas i fråga om motsvarande beställningshavare på aktiv stat — samt avstängning från tjänstgöring m. m. gäller i fråga om rätt att därunder åtnjuta arvode vad i motsvarande fall finnes stadgat i militära icke-ordinariereglementet för extra ordinarie tjänsteman. Härvid skall dock iakttagas, dels att tjänstledighetsavdrag i förekommande fall skola bestämmas efter vad för motsvarande löneklass gäller enligt militära avlöningsreglementet, dels ock att arvodestagares behållna arvode med därå belöpande tillägg icke må understiga vad som för ledighetstiden skolat tillkomma honom i pension jämte vederbörliga tillägg.

Beträffande semester, kallortstillägg, ersättning för resa för förrättning i statens tjänst, tjänstgöringstraktamente, sjukvård, tjänstebostad samt bränsle och belysning gäller för innehavare av arvodesbefattning vad i militära avlöningsreglementet jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser i sådant hänseende föreskrivits beträffande beställningshavare på aktiv stat i motsvarande lönegrad. Föreskrift har nämligen meddelats, att arvodesbefattning med arvode enligt viss löneklass skall anses motsvara beställning i viss lönegrad.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 november 1946 i fråga om uniformsplikt för bland annat viss personal i arvodesbefattning vid försvaret har föreskrivits, att innehavare av arvodesbefattning, vilken till följd av beslutet är ålagd att bära uniform, skall för underhåll (förnyelse) av föreskrivna uniformspersedlar tills vidare, så länge vederbörande med uniformsplikt tjänstgör i dylik befattning, dock högst intill den 1 juli 1947, äga utfå ekiperingsersättning med ett efter 90 kronor för helt år beräknat belopp.

Ehuru närmast avsedda att innehavas av officerare eller underofficerare, som avgått med ålders- eller förtidspension, kunna arvodesbefattningarna innehavas även av annan personal. Då beställningshavare på övergångsstat uppehåller sådan befattning, regleras avlöningen enligt de för hans beställning gällande bestämmelserna. I övriga fall meddelar Kungl. Maj:t särskilda bestämmelser om avlöningen.

I detta sammanhang må erinras om att 1945 års riksdag i skrivelse nr 321 hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning i fråga om ändrade pensioneringsgrunder för innehavare av för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar vid försvaret. Av bankoutskottets utlåtande nr 39, vilket återopats i skrivelsen, framgår att utskottet särskilt uppmärksammat det förhållandet, att den som enligt visst pensionsreglemente beviljats pension vid avgång från beställning på aktiv stat, enligt nu gällande bestämmelser icke ernår förbättring av sina pensionsförmåner av den anledningen att han innehaft arvodesbefattning under giltighetstiden för ett nytt pensionsreglemente.

Med anledning av riksdagsskrivelsen har utredning i ämnet verkställts genom statskontorets försorg. Ämbetsverket har framlagt vissa förslag rörande förbättring av pensionsförmånerna utan att ifrågasätta att arvodesbefattningarna såsom sådana skulle förenas med pensionsrätt.

Vidare må här nämnas, att särskilda, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 september 1944 inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga (1944 års militära pensionsutredning) i en den 26 juni 1946 dagtecknad promemoria angående avgångsskyldighet för beställningshavare vid försvarsväsendet m. m. ifrågasatt sådan höjning av pensionsåldern för beställningshavare på aktiv stat jämte differentiering av dessas arbetsuppgifter under olika åldersstadier,

att behovet av arvodesbefattningar för pensionerad personal skulle bortfalla. Detta ärende är för närvarande föremål för försvarskommitténs bedömande.

1945 års lönekommittés förslag omfattar icke anställnings- och avlöningsförhållandena för ifrågavarande personalgrupp. Lönekommittén har emellertid uttalat att, därest den av riksdagen gjorda hemställan rörande pensionsförhållandena för aktivstatspersonal, som tillträtt arvodesbefattning, skulle anses böra föranleda till att dessa beställningshavare skulle anställas såsom extra ordinarie, den naturligaste lösningen synes vara, att de av lönekommittén föreslagna reglementsbestämmelserna erhålla tillämpning även å dem.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av det anförda ha mot de nuvarande bestämmelserna rörande arvodesbefattningar för pensionerad personal vid försvaret ansetts kunna riktas vissa invändningar ur pensionssynpunkt. Olika förslag ha framställts åsyftande att medföra förbättringar härutinnan. 1945 års lönekommitté har, utan att närmare ingå på frågan, antytt att det vore tänkbart att lösa densamma genom att ombilda arvodesbefattningarna till extra ordinarie tjänster. Även om jag finner detta uppslag, som skulle medföra tillämpning å ifrågavarande personalgrupp av en för statsanställd personal i allmänhet tillämplad anställningsform, i och för sig vara värt att närmare övervägas, är jag med hänsyn till det läge, vari frågan om försvarets framtida organisation för närvarande befinner sig, icke beredd att nu taga ställning härtill. Den särställning i pensionshänseende, som en efter tidig pensionsavgång i arvodesbefattning kvarstående beställningshavare intager, kommer att beaktas vid genomförandet av förslag, som jag i annat sammanhang framlägger.

Vad avlöningsförmåner för här avsedda befattningshavare beträffar äro dessa på sätt i det föregående anförts avvägda med utgångspunkt från den avlöning, som tillkommer motsvarande beställningshavare på aktiv stat. Den löneförbättring, som från och med den 1 juli 1947 tillkommer ordinarie beställningshavare, anser jag böra tillkomma även innehavare av här avsedda arvodesbefattningar. Arvodena böra i princip sammanfalla med lönerna i de nya löneklasser i lönegraderna för aktiv personal, som utgöra motsvarighet till de löneklasser, efter vilka arvodena nu utgå. Såsom förut nämnts finnas för närvarande — utom arvoden motsvarande lönen i lönegrad, som endast upptager en löneklass, samt arvoden motsvarande lönen i slutlöneklassen inom viss lönegrad — arvoden, vilka motsvara lönen i näst högsta löneklassen inom majors- och förvaltarlönegraderna. Av dessa båda arvoden synes det förra böra omregleras att motsvara lönen i löneklass 31, vilken löneklass är den näst högsta inom den nya majorslönegraden förekommande. Vad åter angår nämnda förvaltararvode, är detta nu avvägt att överstiga slutlönen för fanjunkare men samtidigt understiga slutlönen för förvaltare. Inom det nya lönesystemet för militär personal kommer icke att utnyttjas någon löneklass mellan dessa båda, vilka å löneplan nr 1 äro betecknade med siffrorna 20 och 22. Då anledning synes saknas att frångå den hittillsvarande avvägningsskäl, förordar jag, att ifrågavarande arvode bestämmes att mot-

svara lönen i den för civil personal tillämpade 21 löneklassen. För pensionsavgången innehavare av för pensionerad personal vid försvaret avsedd arvodesbefattning finner jag mig sålunda böra förorda, att arvodet fastställas att motsvara lönen i nedan angiven löneklass, varvid såsom hittills förutsättes att befattningshavaren icke skall äga uppbära tjänstepensionen för aktivstatsbeställningen.

Befattning vid vilken nu utgår arvode enligt		Vid befattningen skall arvode utgå enligt	
löneplan	löneklass	löneplan	löneklass
Ob	1	2	12
Oa	15	1	37
Oa	14	1	34
Oa	12	1	32
Oa	11	1	31
Oa	10	1	29
UO	8	1	21
UO	7	1	20

Enligt nuvarande bestämmelser skola i fråga om olika förmåner för innehavare av arvodesbefattning i vissa fall tillämpas för extra ordinarie tjänstemän och i andra fall för beställningshavare på aktiv stat gällande föreskrifter. Enligt de av 1945 års lönekommitté uppdragna allmänna riktlinjerna för löneregleringen, till vilka jag i annat sammanhang ansluter mig, skola beträffande dylika förmåner gälla samma bestämmelser för extra ordinarie och ordinarie tjänstemän. Med i det följande närmare angivna undantag i fråga om ekiperingsförmåner och begravningshjälp kunna med hänsyn härtill ifrågavarande arvodestagare beträffande förmåner utöver arvodet helt likställas med beställningshavare på aktiv stat. Föreskrift bör emellertid liksom hittills meddelas därom, att vid arvodestagares tjänstledighet det behållna arvodet icke må understiga vad som för ledighetstiden skolat tillkomma honom i pension jämte vederbörliga tillägg. Vid tillämpning av för personal på aktiv stat gällande bestämmelser bör arvodesbefattning anses motsvara beställning i den nya lönegrad, som framgår av en i det följande meddelad tabell.

Arvodesbefattning med arvode enligt		Beställning på aktiv stat i lönegrad
löneplan	löneklass	
2	12	Mo 12
1	37	Ma 12
1	34	» 11
1	32	» 10
1	31	» 10
1	29	» 9
1	21	» 6
1	20	» 5

Såsom förut nämnts föreligger uniformsplikt för innehavare av vissa för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar, och i anslutning här- till har, med giltighet för tiden intill den 1 juli 1947, föreskrivits, att sådan arvodestagare skall äga utfå ekiperingsersättning med ett efter nittio kronor för helt år beräknat belopp. Detta belopp motsvarar hälften av det ekiye- ringsbidrag, som tillkommer beställningshavare på aktiv stat. Vad sålunda föreskrivits synes mig böra alltjämt gälla.

För närvarande utgår ej begravningshjälp till här avsedd arvodestagares dödsbo, ett förhållande som sammanhänger med att pensionen enligt före- skrift i allmänna tjänstepensionsreglementet utgår till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle, dock högst med 600 kronor. Beloppet av den pension, som utgår efter pensionstagarens frånfälle, är emellertid i vissa fall lägre än den begravningshjälp, som tillkommer döds- bo efter motsvarande beställningshavare på aktiv stat. Med beaktande härav vill jag föreslå att innehavare av arvodesbefattning i förevarande avseende likställes med den aktiva personalen på sådant sätt, att begravningshjälp får utgå i den mån densamma överstiger beloppet av den pension, som utgår för tid efter pensionstagarens frånfälle.

Då annan än pensionsavgången officer eller underofficer förordnas att in- nehava här avsedd arvodesbefattning, böra avlöningsförmånerna jämväl i fortsättningen bestämmas i särskild ordning.

Avlöningsförhållandena för viss, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal vid försvaret.

Beställningshavare å övergångsstat. I förarbetena till nu gällande mili- tära avlöningsreglemente upptog 1936 års lönekommitté även frågan om av- löningsförhållandena för personal på övergångsstat. Lönekommitténs utta- lande i berörda fråga återfinnes i propositionen 1939: 245 (s. 113—117), till vilken jag tillåter mig hänvisa. I sak innebar lönekommitténs förslag icke någon ändring i avlöningsförhållandena för beställningshavare, som *frivilligt* överförts å övergångsstat. Dessa beställningshavare borde enligt lönekom- mitténs mening alltjämt åtnjuta avlöning enligt vid tiden för överföringen gällande avlöningsbestämmelser. Även å övergångsstat *tvångsvis* överförda beställningshavare borde enligt lönekommitténs mening åtnjuta avlöning en- ligt vid tiden för överföringen gällande avlöningsbestämmelser för tid, var- under tjänstgöring icke fullgöres. Däremot föreslog lönekommittén, att sist- nämnda beställningshavare skulle under tjänstgöring få sin ersättning grun- dad på det nya avlöningsreglementet, vilket i sak innebar, att de i kungörel- sen 1925: 429 angivna grunderna skulle lända till efterrättelse på basis av löneklassbeloppen i de nya löneplanerna i stället för 1921 års löneplaner. Även de i avlöningsreglementet innefattade bestämmelserna om kallortstill- lägg, tjänstledighetsavdrag, semester, rörligt tillägg och flertalet andra sär- skilda förmåner skulle i tillämpliga delar bliva gällande under inkallelse till tjänstgöring.

1936 års lönekommittés förslag förordades i proposition nr 245 till 1939 års riksdag, och sedan riksdagen i skrivelse 1939: 426 förklarat sig intet ha att erinra mot vad i propositionen i denna del föreslagits, utfärdades kungörelse den 22 juni 1939 (nr 430) om ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429) med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstat.

Enligt förstnämnda kungörelse erhåller beställningshavare, som tvångsvis överförs å övergångsstat, för tid, varunder tjänstgöring icke fullgöres, lön enligt den löneklass i vid tiden för överföringen för honom gällande avlöningsreglemente, till vilken han närmast före överföringen hörde eller på grund av uppflyttning till högre löneklass eller befordran till högre lönegrad jämlikt kungörelsen är att hänföra. Inom vederbörlig löneklass utgår lönen därvid med det belopp, som enligt samma avlöningsreglemente fastställts för ortsgrupp B.

Under tjänstgöring äger sådan beställningshavare uppbära lön enligt den löneklass i militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939, som motsvarar den löneklass, till vilken han enligt vad i nästföregående stycke sagts är att hänföra. Under tjänstgöring å bostadsorten utgår lönen efter bostadsortens ortsgrupp. Vid sådan tjänstgöring utom bostadsorten, som på förhand kan beräknas komma att omfatta en tidrymd av tolv månader eller därutöver, utgår lönen efter tjänstgöringsortens ortsgrupp. Därest tjänstgöringen utom bostadsorten på förhand beräknas pågå kortare tid, utgår lönen efter ortsgrupp B, varjämte beställningshavaren äger åtnjuta tjänstgöringstraktamente. Beställningshavaren äger vidare bibehålla barntillägg, vartill han för tid, då tjänstgöring icke fullgöres är berättigad. För personal på aktiv stat gällande bestämmelser angående kallortstillägg, tjänstledighetsavdrag, semester, rörligt tillägg och särskilda förmåner i övrigt skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

I fråga om uppflyttning till högre löneklass skola de för personal på aktiv stat före den 1 juli 1939 gällande grunderna tillämpas, varjämte annan å övergångsstat överförd beställningshavare än sådan, som uppehåller för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning, äger räkna effektiv tjänstgöring under viss tid i beställning å övergångsstat såsom dubbelt så lång tid i beställning på aktiv stat.

Till övergångsstat tvångsvis överförd beställningshavares dödsbo äger åtnjuta begravningshjälp enligt för personal på aktiv stat före den 1 juli 1939 gällande grunder.

I enlighet med 1925 års försvarsbeslut överfördes å övergångsstat även ett antal underofficerare av 3. graden vid marinen. För dessa beställningshavare gälla samma bestämmelser som för övriga till övergångsstat överförda beställningshavare. Emellertid är att märka att den lönegrad, ifrågavarande beställningshavare enligt det vid tiden för överföringen för dem gällande avlöningsreglementet tillhörde, icke har någon motsvarighet i 1939 års avlöningsreglemente, varför bestämmelserna i kungörelsen 1939: 430 icke äro utan vidare å dem tillämpliga under tjänstgöring. För tid varunder krigsav-

löningsreglementet varit tillämpligt har Kungl. Maj:t genom brev den 8 november 1940 förordnat, att underofficerare av 3. graden på övergångsstat vid marinen, vilka tillhöra 1 eller 2 löneklassen inom 1 lönegraden av den i avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) intagna löneplanen för underofficerare, skulle uppbära månadslön med belopp, motsvarande en tolfte del av årslönen i 1 löneklassen inom 1 lönegraden av den i 1939 års militära avlöningsreglemente intagna löneplanen UO.

*Departements-
chefen.*

De i propositionen 1939:245 förordade och av riksdagen godkända grunderna för avlöningens bestämmande till personal på övergångsstat anser jag böra tillämpas även vid den lönereglering för personal på aktiv stat, som är avsedd att träda i kraft den 1 juli innevarande år. Löneregleringen för den aktiva personalen bör sålunda icke medföra någon reell ändring i avlöningsförhållandena för den till övergångsstat frivilligt överförda personalen. För tid, varunder tjänstgöring icke fullgöres, bör avlöningen även till beställningshavare, som tvångsvis överförs till övergångsstat, utgå enligt det vid tiden för överföringen för vederbörande gällande avlöningsreglementet. Under tjänstgöring böra sistnämnda beställningshavare i anslutning till meddelade föreskrifter i samband med 1939 års lönereglering för personal på aktiv stat åtnjuta lön enligt den löneklass i de nya avlöningsbestämmelserna för militära beställningshavare, som motsvarar den löneklass, enligt vilken vederbörande äger uppbära lön på övergångsstat. Den, som å övergångsstat tillhör lönegradens lägsta löneklass, bör sålunda åtnjuta lön enligt den nya lönegradens lägsta löneklass, den, som tillhör lönegradens andra eller tredje löneklass, bör åtnjuta lön enligt den nya lönegradens andra respektive tredje löneklass och den, som tillhör lönegradens fjärde eller femte löneklass, bör åtnjuta lön enligt den nya lönegradens fjärde löneklass. Någon omräkning av löneturen med hänsyn till det nya avlöningsreglementets bestämmelser anser jag icke böra ske för beställningshavare på övergångsstat.

Vid tjänstgöring å bostadsorten ävensom vid sådan tjänstgöring utom bostadsorten, som på förhand kan beräknas komma att omfatta en tidrymd av tolv månader eller därutöver, utgår lön efter den ortsgrupp, till vilken tjänstgöringsorten hör. Därest tjänstgöring å annan ort än bostadsorten icke på förhand kan beräknas komma att pågå under en tidrymd av tolv månader eller därutöver, äger beställningshavaren åtnjuta lön enligt ortsgrupp B jämte tjänstgöringstraktamente. Vid tillämpning av det nya avlöningsreglementets bestämmelser anser jag lönen i sistnämnda fall böra utgå enligt ortsgrupp 2. I övrigt anser jag nuvarande bestämmelser böra gälla.

Beträffande de till övergångsstat tvångsvis överförda underofficerarna av 3. graden vid marinen tillhöra dessa å övergångsstat en lönegrad, som icke har någon motsvarighet i de tilltänkta nya avlöningsbestämmelserna för militära beställningshavare. I anslutning till föreskrifterna i Kungl. Maj:ts förberörda brev den 8 november 1940 och de föreslagna nya lönegraderna för underofficerare vill jag förorda, att lönen för dessa underofficerare för tid, varunder tjänstgöring fullgöres, fastställas att utgå till den, som tillhör nå-

gon av löneklasserna Uo 1, Uo 2 eller Uo 3, enligt 14 löneklassen och till den, som tillhör någon av löneklasserna Uo 4 eller Uo 5, enligt 15 löneklassen å löneplan nr 1.

Av den till övergångsstat överförda personalen kvarstår för närvarande å övergångsstat, frivilligt överförda omkring 20 officerare och 80 underofficerare samt tvångsvis överförda omkring 20 officerare med vederlikar och 40 underofficerare med vederlikar.

Beställningshavare på avgångsstat och disponibilitetsstat. Enligt kungörelsen 1942: 684 kunna vissa beställningshavare vid försvaret överföras på avgångsstat, där så finnes påkallat med hänsyn till statens intresse. Vidare kunna jämlikt 3 § 3 mom. militära avlöningsreglementet vissa beställningshavare bliva försatta i disponibilitet mot åtnjutande av disponibilitetsarvode. Beställningshavare, som överförts på avgångsstat eller försatts i disponibilitet mot åtnjutande av disponibilitetsarvode, är skyldig att tjänstgöra i krig och då värnpliktiga eljest tagas i anspråk för rikets försvar eller säkerhet ävensom vid sådan övning eller större rustning, som till utrönande av arméns, marinens eller flygvapnets krigsberedskap eller eljest kan bliva anbefalld. Där emot föreligger för ifrågavarande beställningshavare ingen regelbunden obligatorisk tjänstgöringsskyldighet.

Här avsedd beställningshavare äger för kortare tid efter överföringen åtnjuta avlöning enligt den ortsgrupp och enligt de grunder i övrigt, som närmast före överföringen voro för honom gällande, dock att i fråga om uppflyttning till högre löneklass gälla vissa särskilda bestämmelser. Beställningshavare på avgångsstat äger jämväl efter utgången av denna tid åtnjuta avlöning enligt de närmast före överföringen gällande grunderna, dock att uppflyttning till högre löneklass må ske endast i mån av fullgjord tjänstgöring, varjämte för tid, varunder tjänstgöring ej fullgöres, lönen inom vederbörlig löneklass i förekommande fall utgår med det belopp, som fastställts för ortsgrupp A. Till disponibilitetsstat överförd beställningshavare äger efter utgången av förut angiven tid åtnjuta disponibilitetsarvode.

För tid, varunder här avsedd beställningshavare är inkallad för fullgörande av honom åliggande tjänstgöring, utgår lön efter den ortsgrupp, till vilken förläggningssorten för det truppförband (motsvarande) vid vilket tjänstgöringen äger rum, blivit hänförd. Beställningshavare på disponibilitetsstat äger därvid — i stället för disponibilitetsarvode jämte därå belöpande tilläggsförmåner — uppbära lön enligt den löneklass, beställningshavaren senast tillhörde, eller i förekommande fall enligt den högre löneklass, som han i mån av fullgjord tjänstgöring med tillämpning av för personal på aktiv stat gällande grunder skulle tillhöra. Tages beställningshavare på avgångsstat i anspråk för annan än honom åliggande tjänstgöring utgår lönen vid tjänstgöring å bostadsorten efter bostadsortens ortsgrupp och vid tjänstgöring utom bostadsorten, som på förband kan beräknas komma att omfatta en tidrymd av tolv månader eller därutöver, efter tjänstgöringsortens ortsgrupp, samt i andra fall efter ortsgrupp A.

Departements-
chefen.

För tid, varunder tjänstgöring icke fullgöres, anser jag mig icke böra förordna ändring i avlöningsförmånerna för personal, som redan överförs på avgångsstat eller disponibilitetsstat, men föreslår i annat sammanhang förhöjning av disponibilitetsarvodet för beställningshavare, som överförs på disponibilitetsstat efter den 30 juni 1947. Avlöningen för beställningshavare på avgångsstat och disponibilitetsstat bör sålunda utgå enligt vid tiden för överföringen för vederbörande gällande bestämmelser. På sätt jag förordnat beträffande beställningshavare på övergångsstat bör emellertid avlöningen under tjänstgöring utgå enligt grunderna i de nya avlöningsbestämmelserna för militära beställningshavare. Lönen bör därvid utgå efter löneklass motsvarande den, enligt vilken vederbörande äger uppbära lön på avgångsstat eller, beträffande beställningshavare på disponibilitetsstat, senast uppbär lön eller på grund av fullgjord tjänstgöring, med tillämpning av för beställningshavaren vid tiden för överföringen gällande avlöningsreglemente, skulle tillhöra. Där lönen i förekommande fall jämlikt nuvarande bestämmelser utgår enligt ortsgrupp A, bör densamma vid tillämpning av bestämmelserna i det nya avlöningsreglementet utgå enligt ortsgrupp 1.

Personal i reserven samt i väg- och vattenbyggnadskåren. Pensionsavgången personal åtnjuter enligt gällande bestämmelser under densamma åliggande tjänstgöring lön enligt för personal på aktiv stat gällande grunder, därvid lönen utgår efter den lönegrad och löneklass eller lönegrad och löneklass motsvarande dem, vederbörande omedelbart före avgången från beställning på aktiv stat eller reservstat tillhörde. Annan personal i reserven samt i väg- och vattenbyggnadskåren åtnjuter under densamma åliggande tjänstgöring lön enligt den lönegrad, vilken motsvarande beställningshavare på aktiv stat tillhör. Vid inträdet i reserv placeras förtidsavgången, övergångsanställd och aspirantanställd personal i den löneklass eller löneklass motsvarande den, vederbörande omedelbart före avgången från aktiv stat eller reservstat tillhörde, samt reservanställd och värnpliktsavgången personal i den för vederbörig lönegrad fastställda lägsta löneklassen. För uppflyttning till högre löneklass inom vederbörig lönegrad skola de för motsvarande personal på aktiv stat gällande bestämmelserna äga tillämpning. Vidare skall vad i militära avlöningsreglementet stadgas om löneklassplacering vid befordran äga motsvarande tillämpning å här avsedd icke pensionsavgången personal.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av de anförda bestämmelserna skola i fråga om placering och uppflyttning i löneklass för personal i reserven samt i väg- och vattenbyggnadskåren tillämpas för motsvarande personal på aktiv stat gällande föreskrifter. Ändring i denna hittills gällande grundregel synes icke böra ske i samband med den nu förestående löneregleringen för beställningshavare på aktiv stat. Någon omräkning av löneturen för ifrågavarande personal i anslutning till de ändrade bestämmelserna för den aktiva personalen anser jag emellertid icke böra äga rum. Såsom utgångspunkt för löneklasspla-

cering och löneklassuppflyttning enligt de nya avlöningsbestämmelserna för militära beställningshavare anser jag böra tagas den löneklassplacering och den rätt till vidare löneklassuppflyttning, som vederbörande har enligt nuvarande militära avlöningsreglemente.

Vissa anställningshavare i reserven, beträffande vilka motsvarande beställningar icke finnas på aktiv stat, äga under vederbörande åliggande tjänstgöring uppbära arvode motsvarande lön i viss löneklass. Sålunda åtnjuta marinunderingenjör och flygunderingenjör arvode motsvarande lön enligt lönegrad 16 och löneklass 16 samt marinläkare av 2. graden och flygläkare av 2. graden arvode motsvarande lön enligt lönegrad 20 och löneklass 20 av löneplan Ca i militära avlöningsreglementet. I anslutning till ändrad löneställning för övrig personal böra dessa arvoden fastställas att utgå enligt lönegrad 20 och löneklass 20, respektive lönegrad 23 och löneklass 23 i löneplan nr 1. De nya avlöningsbestämmelserna innebära, att reservbefälskungörelserna och förordningen angående väg- och vattenbyggnadskåren behöva ändras även i vissa andra avseenden för att åstadkomma överensstämmelse med de nya föreskrifterna för den aktiva personalen. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i respektive författningar, som visa sig erforderliga.

Avlöningsförhållandena för försvarets övertaliga personal.

Enligt gällande bestämmelser — innefattade i kungörelsen den 15 november 1915 (nr 517) angående arméns övertaliga personal, reglementet för marinen, provisorisk del I A, 37 §, och del III A, 33 §, samt kungörelsen den 15 augusti 1938 (nr 544) angående inträde vid, befordran inom och avgång från flygvapnet — må officer, underofficer eller civilmilitär beställningshavare av motsvarande tjänsteklass, vilken utan att avgå med pension erhållit avsked från beställning på aktiv stat, beviljas tillstånd att med bibehållen tur och befordringsrätt såsom lönlös kvarstå i armén, flottan, kustartilleriet, flygvapnet, personalkår eller regemente. Sådant tillstånd må beviljas beställningshavare endast en gång och för högst två år samt i fråga om officer endast därest vederbörande i sådan egenskap tjänstgjort minst fyra år. Under den tid beställningshavaren kvarstår under nämnda förhållanden föreligger viss tjänstgöringsskyldighet. Den, som tillhör armén, är sålunda skyldig att fullgöra en repetitionsövning årligen samt därutöver skyldig att tjänstgöra i krig och då värnpliktiga eljest inkallas för rikets försvar eller säkerhet samt vid sådan övning, som till utvärerande av härens krigsberedskap eller för utbildning av äldre värnpliktiga kan bli anbefalld. Vid marinen är vederbörande skyldig att tjänstgöra vid större rustning och vid kustartilleriet dessutom under en repetitionsövning årligen. För den, som tillhör flygvapnet, föreligger skyldighet att tjänstgöra trettio dagar årligen samt därutöver vid övningar av större omfattning.

Beträffande ersättningen under tjänstgöring i fredstid gälla olika bestämmelser för å ena sidan armén och å andra sidan marinen. Personal vid armén äger enligt kungörelsen 1915: 618 och Kungl. Maj:ts brev den 29 juni 1921 åt-

njuta den dagavlöning, som före ikraftträdandet av 1921 års avlöningsreglemente för officerare och underofficerare m. fl. tillkom beställningshavare på aktiv stat. Denna dagavlöning, å vilken dyrtidstillägg utgår, utgör exempelvis för kapten 4 kronor, för löjtnant 3 kronor, för fanjunkare 2 kronor 50 öre och för sergeant 2 kronor. Beträffande särskilda ersättningar och förmåner i övrigt gälla motsvarande bestämmelser som för personal på aktiv stat. Vid marinen är personalen jämlikt kungörelsen 1915: 499 berättigad under tjänstgöring åtnjuta samma lön och övriga förmåner, som tillkomma beställningshavare på aktiv stat i den löneklass vederbörande tillhörde vid avskedet. För flygvapnets ifrågakarande personal äro bestämmelser om avlöning icke meddelade. Vid tjänstgöring tillämpas för armén gällande bestämmelser om avlöning.

1930 års militäravlöningssakkunniga upptogo på sin tid till behandling frågan om avlöning till övertalig personal och erinrade därvid bland annat om att avlöningen utgick efter olika grunder, beroende på vilken försvarsgren personalen tillhörde. Efter förebild av bestämmelserna i då gällande reservbefälsförordning för armén (1927: 364) i fråga om avlöning till pensionsavgången personal i reserven upptogo de sakkunniga i sitt förslag till avlöningsreglemente för personal å aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet i fredstid föreskrift om att övertalig officer, underofficer eller civilmilitär beställningshavare skulle under honom författningsenligt åliggande tjänstgöring erhålla lön enligt den löneklass, han vid avgången ur aktiv tjänst tillhörde och efter den ortsgrupp, dit förlägningsorten för det truppförband, stab m. m., där tjänstgöringen ägde rum, blivit hänförd. Vid sådana tjänsteförrättningar, som infölle under den obligatoriska tjänstgöringen, föreslogo de sakkunniga, att tillfällig avlöning skulle liksom tidigare utgå enligt för personal på aktiv stat gällande bestämmelser.

I anledning av framställning av en till tjänstgöring inkallad övertalig officer vid armén, vari denne anhållit att komma i åtnjutande av de avlöningsförmåner, vilka utgå till motsvarande beställningshavare på aktiv stat eller, alternativt, i enlighet med vad som gäller för beställningshavare i reserven vid honom åliggande tjänstgöring, ha *försvarets civilförvaltning, försvarsväsendets lönenämnd och statskontoret* förordat, att för samtliga försvarsgrenar enhetliga bestämmelser utfärdas angående avlöningsförmånerna för övertalig personal vid fullgörande av författningsenlig tjänstgöring. Förstnämnda båda myndigheter ha vidare förordat, att dessa bestämmelser gaves det innehåll, att personalen i fråga tillförsäkrades samma avlöningsförmåner, som tillkomma förtidsavgången personal i reserven vid fullgörande av författningsenlig tjänstgöring.

Departements-
chefen.

I likhet med de hörda myndigheterna anser jag angeläget att enhetliga bestämmelser bliva meddelade på förevarande område. Beträffande avlöningsförmånernas bestämmande anser jag mig i likhet med de hörda myndigheter-na böra förorda, att den övertaliga personalen vid fullgörande av vederbö-

rande författningsenligt åliggande tjänstgöring erhåller samma avlöningsförmåner som dem, vilka vid motsvarande tjänstgöring tillkomma förtidsavgången personal i reserven.

Avlöningsförmåner för indelt manskap.

För närvarande utgår till indelt manskap vid försvaret viss årslön samt därutöver dels under all tjänstgöring, förutom fri förplägnad och inkvartering vid vederbörandes förband, dagavlön, dels ock under annan tjänstgöring än vanlig repetitionsövning ett särskilt tillägg till dagavlöningen. Härjämte utgå dyrtidstillägg och kristillägg å de kontanta löneförmåner, som indelt manskap sålunda äger uppbära. Löneförmåner vid tjänstgöring utom vanliga repetitionsövningar framgå av följande tabell.

Löneförmån	Korpral		Vicekorpral		Menig	
	B e l o p p f ö r					
	år eller dag kronor	månad kronor	år eller dag kronor	månad kronor	år eller dag kronor	månad kronor
Lön	144: —/år	12: —	72: —/år	6: —	—	—
Dagavlönning	0: 90/dag	27: —	0: 60/dag	18: —	0: 60/dag	18: —
Dagavlönningstillägg	3: —/dag	90: —	3: —/dag	90: —	3: —/dag	90: —
Dyrtidstillägg	26 %	33: —	26 %	29: —	26 %	28: —
Kristillägg ¹	16 %	22: 55	16 %	20: —	16 %	18: 90
Summa kronor		184: 55		163: —		154: 90

¹ Häri icke inräknat det särskilda kristillägget om 5 %, som utgår från och med april 1947.

¹ Häre icke inräknat det särskilda kristillägget om 5 %, som utgår från och med april 1947.

Genom skrivelse den 14 januari 1947 uppdrogs åt försvarets civilförvaltning att verkställa utredning av frågan i vad mån avlöningsförmåner till indelt manskap med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna borde förbättras, ävensom att — med beaktande av att bestämmelser om rörliga tilläggsförmåner såvitt möjligt borde utformas i anslutning till de riktlinjer, som för statens befattningshavare i allmänhet förutsatts i 1946 års riksdagsbeslut angående allmän löne reglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. — inkomma med förslag i ämnet.

Försvarets civilförvaltning har i skrivelse den 7 februari 1947 framhållit, att vid ett bedömande av det indelta manskapets avlöningsförmåner hänsyn bör tagas till de förmåner, som tillkomma vederbörande på grund av med rust- och rotehållare träffade avtal, ävensom, vad angår indelta vilka icke fullgöra s. k. ständig tjänstgöring, till vad de genom eget arbete kunna förvärva å tid, då militärtjänstgöring icke fullgöres. Det civilförvaltningen givna uppdraget har ämbetsverket ansett närmast avse de ständigt tjänstgörande indelta. Med utgångspunkt från till indelt manskap under ständig tjänstgöring utgående kontanta avlöningsförmåner jämförda med *dels* de till fast an-

ställt manskap i högsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad — bortsett från hyres- och ortstillägg — enligt 1940 års manskapsavlöningsreglemente utgående avlöningsförmånerna, dels den löneförbättring, som 1946 års manskapslöneutredning föreslagit för det fast anställda manskapet, har civilförvaltningen föreslagit, att dagavlöningstillägget höjes från 3 till 6 kronor för dag. Civilförvaltningen har därvid förutsatt, att å summan av lön, dagavlöning och dagavlöningstillägg skall utgå rörligt tillägg med tillämpning av de grunder, enligt vilka grundlönen för befattningshavare i statens tjänst enligt 1945 års lönekommittés förslag skall höjas. Innebörden av civilförvaltningens förslag framgår av följande tabell:

Löneförmån	Korpral		Vicekorpral		Menig	
	B e l o p p f ö r					
	år eller dag kronor	månad kronor	år eller dag kronor	månad kronor	år eller dag kronor	månad kronor
Lön	144: —/år	12: —	72: —/år	6: —	—	—
Dagavlöning	0: 90/dag	27: —	0: 60/dag	18: —	0: 60/dag	18: —
Dagavlöningstillägg	6: —/dag	180: —	6: —/dag	180: —	6: —/dag	180: —
Rörligt tillägg.....	6 %	13: —	6 %	12: —	6 %	12: —
Summa kronor		232: —		216: —		210: —

Försvarsväsendets lönenämnd har i utlåtande över civilförvaltningens förslag uttalat, att förslaget icke föranleder någon erinran från lönenämndens sida.

Departements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår har försvarets civilförvaltning till behandling endast upptagit frågan om det indelta manskapets avlöning under tiden för fullgörande av s. k. ständig tjänstgöring. Civilförvaltningens förslag innebär, att avlöningsförbättring uteslutande skulle genomföras genom höjning av dagavlöningstillägget. För att undgå avlöningsminskning för tid varunder vederbörande antingen icke tjänstgör eller ock fullgör obligatorisk tjänstgöring, skulle man vid ett genomförande härav vara nödsakad att under sådan tid fortfarande tillämpa bestämmelserna om dyrtidstillägg och kristillägg. Att i vissa fall beräkna rörligt tillägg å avlöningen men i andra fall dyrtidstillägg och kristillägg synes emellertid icke tilltalande. Vidare torde det få anses skäligt att viss avlöningsförbättring tillkommer indelt manskap även vid fullgörande av obligatorisk tjänstgöring. För att avlöningsbestämmelserna icke skola bli alltför invecklade, böra enligt min mening löneförmånerna fastställas till sådana belopp, att tilläggsförmånerna å desamma, oberoende av om tjänstgöring fullgöres eller icke och oberoende av tjänstgöringens art, kan utgå i form av rörligt tillägg, varjämte förmånerna böra vara lika stora vid all slags tjänstgöring. Under sådana förhållanden saknas anledning att bibehålla den nuvarande uppdelningen i dagavlöning och dagavlöningstillägg. I huvudsaklig anslutning till civilförvaltningens förslag i

fråga om de sammanlagda förmånerna för månad räknat till ständigt tjänstgörande indelt manskap finner jag mig böra förorda, att lön och dagavlöning fastställas till de belopp, som framgå av följande tabell, och att rörligt tillägg med samma procenttal och enligt samma grunder, som komma att tillämpas för höjning av lön för statstjänstemännen i allmänhet, skall utgå å summan av lön och dagavlöning. I tabellen har för jämförelses skull även angivits det belopp, vartill avlöningen vid tillämpning av rörligt tillägg efter 6 procent skulle utgå för personal med tjänstgöring under kalendermånad om 30 dagar.

Löneförmån	Korpral		Vicekorpral		Menig	
	B e l o p p f ö r					
	år eller dag kronor	månad kronor	år eller dag kronor	månad kronor	år eller dag kronor	månad kronor
Lön	216: —/år	18: —	108: —/år	9: —	—	—
Dagavlöning	7: —/dag	210: —	6: 50/dag	195: —	6: 50/dag	195: —
Rörligt tillägg.....	6 %	14: —	6 %	12: —	6 %	12: —
Summa kronor		242: —		216: —		207: —

I detta sammanhang må nämnas, att det totala antalet kvarstående indelta för närvarande utgör omkring 100 och att av dem omkring 40 befinna sig i ständig tjänstgöring. Den årliga avgången av indelta uppgår till omkring 10. Med utgångspunkt från det för budgetåret 1946/47 beräknade antalet tjänstgöringsdagar för indelt manskap kan kostnaden för den av mig förordade förbättringen beräknas uppgå till omkring 29 000 kronor för nästa budgetår.

Lönegradsplacering av vissa föreståndare vid sinnesslöskolor.

Enligt gällande avlöningsreglemente för de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. (SFS 1945: 512) äro föreståndarna vid nämnda skolor i lönehänseende fördelade på avlöningsgrupperna I—VI. Grupp I är högst och grupp VI lägst. För föreståndare tillhörande grupp III gäller härvid placering i 19 lönegraden.

1945 års lönekommitté har i sitt förslag till nytt avlöningsreglemente för nämnda skolor, såsom i vissa liknande fall i övriga reglementsförslag, till ernående av en enhetlig systematik använt benämningen lönegrupp samt företagit sådan omnumrering av grupperna, att den högsta lönen kommer att utgå i gruppen med det högsta ordningsnumret. I förslaget ha föreståndare vid sinnesslöskolor tillhörande lönegrupp IV, motsvarande nuvarande avlöningsgrupp III, upptagits i lönegraden Ca 22, vilken motsvarar den nuvarande 18 lönegraden. Kommittén har emellertid — i enlighet med vad som i allmänhet förordats i fråga om placeringen av tjänster i nuvarande 19 lönegraden, vilken kommer att utgå — förutsatt, att frågan om lönegrads-

placering av föreståndartjänsterna i ifrågavarande lönegrupp skulle bli föremål för uppmärksamhet i samband med förslaget remissbehandling.

Allmänna lönenämnden har i sitt yttrande över förslaget erinrat, att enligt 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag — vilket ligger till grund för den nuvarande lönegradsplaceringen — de tre högre avlöningsgrupperna ansågos böra reserveras för föreståndartjänsterna vid de största sinnesslösskolorna, vid vilka föreståndarna stundom hade folkskollärarexamen eller högre utbildning. De överväganden, som sålunda legat till grund för inplacering i 19 lönegraden av föreståndare i nuvarande avlöningsgrupp III, ha synts lönenämnden böra föranleda, att de i det nya lönesystemet hänföras till lönegrad Ca 23. Härigenom skulle en klar skillnad i lönehänseende upprätthållas mellan dessa föreståndare och de högst avlönade föreståndarna vid de mindre anstalterna, vilka enligt förslaget skulle tillhöra lönegraden Ca 21. Även *skolöverstyrelsen* har förordat en placering i Ca 23. *Statskontoret* har å andra sidan med hänsyn till de avsevärda löneökningar, som vid 1945 års lönereglering kommo flertalet föreståndare vid sinnesslösskolorna till del, icke funnit skäl förorda högre löneställning än Ca 22.

*Departements-
chefen.*

Vid framläggandet av propositionen 1946:333 anförde jag, att frågan om lönegradsplacering av tjänster i nuvarande 19 lönegraden borde lösas från fall till fall. Beträffande föreståndare vid statsunderstödd sinnesslösskola, tillhörande den blivande lönegrupp IV (nuvarande avlöningsgrupp III), vill jag på av allmänna lönenämnden anförda skäl förorda inplacering i lönegraden Ca 23.

HEMSTÄLLAN.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förberörda förslag till statens löneplans-förordning;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats utfärda avlöningsreglementen för tjänstemän (beställningshavare) vid den civila och den militära statsförvaltningen, för lärare m. fl. vid de högre kommunala skolorna, de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. och folkskoleväsendet samt för nomadlärare;

b) att under de förutsättningar och i den omfattning, som i det föregående förordats, vidtaga ändringar i sålunda utfärdade reglementen samt utfärda övergångsbestämmelser;

c) att, därest värnpliktiga med stöd av 28 § värnpliktslagen skulle inkallas till militärtjänstgöring, innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigsavlöningsreglemente, som påkallas av den nya löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst;

d) att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela avlöningsbestämmelser för flaggkorpraler ävensom för följande övriga personalgrupper vid försvaret, nämligen innehavare av för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar, viss icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal, övertalig personal samt indelt manskap;

e) att *dels*, beträffande av riksdagen redan godkända grunder för avlönande av militära beställningshavare enligt de nya avlöningsbestämmelserna, vidtaga ändring i fråga om numrering av lönegraderna ävensom beträffande löneklasserna inom lönegraderna för sergeant och fänrik samt fanjunkare, *dels* ock införa en ny lönegrad för militära beställningshavare, avsedd för vissa förvaltare;

f) att i fall, där innehavare av å personalförteckning uppförd ordinarie eller extra ordinarie lärartjänst vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter förordnas att inneha rektorsbefattning eller befattning såsom föreståndare för

det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, föra den ordinarie eller extra ordinarie lärartjänsten över stat och återbesätta eller låta återbesätta den på stat befintliga tjänsten;

g) att i förekommande fall jämka av riksdagen redan fastställda årsbelopp för arvoden och lönetillägg till närmast högre med 12 jämnt delbara hela krontal samt

h) att i enlighet med vad i det föregående förordats meddela föreskrift i fråga om anlitande av anslagsmedel till rör-
ligt tillägg;

dels till Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1947/48 anvisa

under II	huvudtiteln ett <i>förslagsanslag</i> av kronor					50 000
» III	»	»	»	»	»	3 000
» IV	»	»	»	»	»	375 000
» V	»	»	»	»	»	100 000
» Va	»	»	»	»	»	75 000
» VI	»	»	»	»	»	9 400
» VII	»	»	»	»	»	120 000
» VIII	»	»	»	»	»	130 000
» IX	»	»	»	»	»	40 000
» X	»	»	»	»	»	61 000
» XI	»	»	»	»	»	800
» XIV	»	»	»	»	»	2 400

dels ock till Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor för budgetåret 1947/48 anvisa under VIII huvudtiteln ett förslagsanslag av kronor 20 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Dagmar Jägerstad.

Bilaga 1.

1945 års lönekommittés förslag

till

statens allmänna avlöningsreglemente.

1 avd. Reglementets tillämpningsområde m. m.

1 §.

1 mom. Reglementet äger tillämpning å innehavare av

a) sådan statlig tjänst, vilken — med hänsyn till den för tjänsten gällande anställningsformen, det förhållandet att lönen vid tjänsten skall utgå enligt viss löneplan i statens löneplansförordning ävensom de med tjänsten för-
enade arbetsuppgifterna och övriga på löneställningen inverkan-
den — i vederbörlig ordning åsatts lönegradsbeteckning och lönegradsnum-
mer i överensstämmelse med följande sammanställning:

Anställningsform	L ö n e p l a n n r							
	1		2		3		4	
	Lönegrads-		Lönegrads-		Lönegrads-		Lönegrads-	
	beteck- ning	num- mer	beteck- ning	num- mer	beteck- ning	num- mer	beteck- ning	num- mer
<i>Ordinarie anställning.</i>								
Fullmakt eller konstitutorial .	Ca	1—37	Co	1—24	Coa	1	Cob	1
Förordnande för viss tid	Cb	1—14	Cp	1—24	—	—	—	—
Förordnande för begränsad an- ställningstid	—	—	Cq	1—24	—	—	—	—
Förordnande tills vidare	—	—	Cr	1—24	—	—	—	—
<i>Ikke-ordinarie anställning.</i>								
Förordnande såsom extra ordi- narie tjänsteman	Ce	1—37	Cs	1—24	—	—	—	—
Förordnande såsom aspirant . .	Cf	1—35	—	—	—	—	—	—
Förordnande såsom extra tjäns- teman	Cg	1—37	—	—	—	—	—	—

b) sådan tjänst vid bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektio-
nen, vilken i vederbörlig ordning åsatts lönegradsbeteckning, som i ovan
intagna sammanställning ifrågakommer vid ordinarie anställning, oaktat tjäns-
ten icke är att anse såsom ordinarie och, då lönegradsbeteckningen Ca åsatts,
tjänsten icke tillsättes medelst fullmakt eller konstitutorial, samt

c) annan icke-ordinarie statlig tjänst än ovan angivits,

allt i den mån icke beträffande vissa grupper av tjänstemän andra avlösningsbestämmelser skola tillämpas enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

2 mom. Vid tillämpning av vad i reglementet förmåles med avseende å tjänst, som är högre eller lägre än viss annan tjänst, skall, i den mån icke annat följer av särskilt stadgande i reglementet, den tjänst anses vara högst, för vilken lönen är högst. Om lönen utgår enligt löneplan nr 1, skall härvid fästas avseende vid den lön, som utgår å ortsgrupp 5 och, då tjänsten har annan lönegradsbeteckning än Cb, inom den högsta löneklass, som tjänstens lönegrad omfattar.

I fråga om tjänster tillhörande lönegraderna Coa 1 och Cob 1 skall vad i första stycket sägs tillämpas på sådant sätt, som om tjänst i lönegraden Coa 1 tillhört lönegraden Ca 28 och tjänst i lönegraden Cob 1 tillhört lönegraden Ca 19.

Vad i reglementet sägs om ordinarie tjänst skall, där ej annat särskilt stadgas, äga tillämpning jämväl å sådan tjänst vid bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen, som avses i 1 mom. under b).

2 avd. Vissa allmänna förvaltningsbestämmelser.

2 §.

Bestämmandet av tjänsters lönegrader och antal.

1 mom. Ordinarie tjänst åsättes lönegradsbeteckning och lönegradsnummer av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

Antalet ordinarie tjänster bestämmes av Kungl. Maj:t med stöd i fråga om andra tjänster än tjänster inom lönegraderna Ca 1—23 vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket av riksdagens beslut. Om tjänsteman, vars förordnande att innehava tjänst med lönegradsbeteckningen Cp upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, efter Kungl. Maj:ts medgivande övergår till tjänst med lönegradsbeteckningen Ca inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde, må dock Kungl. Maj:t utan att frågan underställes riksdagen besluta om den tillfälliga ökning av antalet ordinarie tjänster, som på grund härav kan erfordras.

2 mom. Då tjänst vid bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen skall erhålla lönegradsbeteckning, som eljest ifrågakommer vid ordinarie anställning, åsättes tjänsten nämnda beteckning ävensom lönegradsnummer av Kungl. Maj:t. I enahanda ordning bestämmes antalet dylika tjänster.

3 mom. Extra ordinarie tjänst vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk eller domänverket åsättes lönegradsbeteckning och lönegradsnummer av Kungl. Maj:t, om tjänsten skall tillhöra någon av lönegraderna Ce 31—37 eller Cs 1—24, samt eljest av vederbörande myndighet. I enahanda ordning bestämmes antalet dylika tjänster.

Extra ordinarie tjänst vid annat verk än i första stycket avses åsättas lönegradsbeteckning och lönegradsnummer, om tjänsten skall tillhöra någon av lönegraderna Ce 25—37 eller Cs 1—24, av Kungl. Maj:t med stöd, såvitt fråga ej är om tjänst vid bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen, av riksdagens beslut. I enahanda ordning bestämmes antalet dylika tjänster.

Eljest åsättas extra ordinarie tjänst, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutit, lönegradsbeteckning och lönegradsnummer av vederbörande myndighet i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Antalet dylika tjänster bestämmes av vederbörande myndighet, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutit.

4 mom. Aspiranttjänst åsättes, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutit, lönegradsbeteckning och lönegradsnummer av vederbörande myndighet. I enahanda ordning bestämmes antalet dylika tjänster.

Det åligger myndighet att åsätta aspiranttjänst det lönegradsnummer, som med två enheter understiger lönegradsnumret för den ordinarie eller extra ordinarie tjänst, som normalt utgör första befordringstjänst från aspiranttjänsten.

5 mom. Extra tjänst åsättes, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutit, lönegradsbeteckning och lönegradsnummer av vederbörande myndighet. I enahanda ordning bestämmes antalet dylika tjänster.

Extra tjänst må icke åsättas högre lönegradsnummer än som gäller för ordinarie eller extra ordinarie tjänst av motsvarande slag eller å vilken arbetsuppgifterna äro jämförliga med den extra tjänstens arbetsuppgifter. Saknas dylik motsvarighet, fastställs lönegradsnumret i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

3 §.

Konstitutorial. Antagningshandling för icke-ordinarie tjänsteman.

Tillsättning genom konstitutorial innebär, att tjänsteman kan i administrativ väg avsättas från sin tjänst på grund av fel eller försummelse i tjänsten.

För den, vilken erhåller anställning såsom extra ordinarie tjänsteman, aspirant eller extra tjänsteman, skall utfärdas antagningsbevis eller annan skriftlig antagningshandling. Avser anställningen avkortad tjänstgöringstid, skall detta angivas i antagningshandlingen.

4 §.

Vissa villkor för anställning.

Ordinarie och extra ordinarie tjänster samt aspiranttjänster kunna innehavas endast av dem, som uppnått

21 års ålder i fråga om ordinarie tjänster,

20 års ålder i fråga om extra ordinarie tjänster samt

17 års ålder i fråga om aspiranttjänster.

För anställning såsom extra lärare vid läroanstalt, som avses i 7 § 2 mom. andra stycket, fordras, där ej annat följer av beslut meddelat av Kungl. Maj:t, att anställningen avser minst en termin.

Angående företeende av läkarintyg för vinnande av anställning gäller vad särskilt stadgas.

5 §.

Sättet för meddelande av vissa förordnanden.

Därest ordinarie eller extra ordinarie tjänst kan beräknas komma att uppehållas på förordnande under en tid av minst sex månader i en följd eller särskilt förordnande att bestrida göromål, som eljest tillhöra dylik tjänst, kan beräknas bliva av sådan varaktighet, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutit, förordnandet, i förekommande fall efter kungörande till ansökning, meddelas i den ordning, som är stadgad för tillsättande av den tjänst, förordnandet avser eller göromålen tillhöra.

Har, utan att förordnande meddelats på sätt i första stycket sagts, ordinarie eller extra ordinarie tjänst uppehållits på förordnande under en tid av fem månader i en följd och kan det beräknas, att tiden för tjänstens uppehållande på förordnande kommer att ytterligare omfatta mer än de båda närmast följande månaderna, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutit, förordnande å tjänsten räknat från och med sjunde månadens ingång meddelas i den ordning, som i första stycket angivits.

6 §.

Bestämmandet av tjänstemans stationeringsort. Orternas fördelning å olika ortsgrupper.

Där ej på grund av fastställd stat eller eljest enligt omständigheterna finnes uppenbart, vilken ort är att anse såsom tjänstemans stationeringsort, eller ock stationeringsorten blivit av Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämd, skall vederbörande myndighet bestämma nämnda ort. Därvid skall, i den mån ej annat följer av beslut meddelat av Kungl. Maj:t, iakttagas vad nedan föreskrives.

Förordnas tjänsteman att å annan ort än den för honom eljest gällande stationeringsorten uppehålla tjänst eller eljest fullgöra tjänstgöring, skall från förordnandets början förstnämnda ort vara hans stationeringsort, därest tjänstemannen enligt vad därom är föreskrivet äger uppbära vikariatslön under tiden för förordnandet. I andra fall skall vid dylikt förordnande, om detsamma kan beräknas bliva av längre varaktighet än sex månader, förstnämnda ort vara tjänstemannens stationeringsort från den tidpunkt vederbörande myndighet bestämmer. Om särskilda omständigheter därtill föranleda, må dock myndigheten föreskriva, att ändring av stationeringsorten ej skall ske eller att sådan ändring skall ske även för det fall, att förordnandet icke kan beräknas bliva av sådan varaktighet som nyss sagts. Vad i detta

stycke sagts om förordnande skall, såvitt angår beställningshavare vid försvaret, jämväl gälla i fråga om kommendering.

Befordras eller förflyttas tjänsteman till tjänst å annan ort och förordnas han antingen att före tillträddandet av den nya tjänsten uppehålla densamma eller ock att efter frånträddandet av den tidigare tjänsten uppehålla denna tjänst, har vederbörande myndighet att bestämma den tidpunkt, från vilken ändring av stationeringsorten skall äga rum.

För tjänsteman, som vid visst verk anställts för tjänstgöring utan fast stationeringsort, skall vid varje särskild tidpunkt den ort utgöra stationeringsort, där tjänstgöringen fullgöres.

Vid avgörandet av fråga om förändring på grund av förordnande eller kommendering, som förut nämnts, av tjänstemans stationeringsort har myndigheten att beakta ej blott att statsverkets ekonomiska intressen behörigen tillgodoses utan även att tjänstemannen ej oskäligt betungas genom ändring av stationeringsorten.

Kungl. Maj:t besluter om fördelningen av stationeringsorter å olika ortsgrupper med hänsyn till levnadskostnaderna å de skilda orterna. Ort utom riket skall anses tillhöra högsta ortsgruppen.

7 §.

Tjänstgöringsföreskrifter.

1 mom. Tjänsteman är underkastad de tjänstgöringsföreskrifter, som meddelas i instruktion, arbetsordning eller annan dylik författning. Han är ock, där särskilt tjänstgöringsområde är för hans tjänst bestämt, pliktig underkasta sig omreglering av nämnda område. Beställningshavare vid försvaret är därutöver pliktig underkasta sig den vidsträcktare eller ändrade tjänstgöring, som vid förändrad försvarsorganisation eller eljest kan varda stadgad.

Angående tjänstemans ställning vid arbetskonflikter gäller vad därom särskilt stadgas.

Utöver vad som följer av vad sålunda föreskrivits gäller, i fråga om tjänstgöringstidens längd och fördelning, skyldighet att vikariera å annan tjänst samt skyldighet att fullgöra vissa till tjänsten icke hörande göromål eller uppdrag, vad i 2—4 mom. stadgas.

2 mom. För ordinarie eller extra ordinarie lärare eller extra ordinarie ackompanjator vid musikhögskolan ävensom för lärare vid konstfackskolan skall tjänstgöringsskyldigheten, enligt vad vederbörande myndighet för varje termin eller läsår bestämmer, omfatta följande antal veckotimmar, nämligen för ordinarie lärare vid musikhögskolan minst 10 och högst 20, för annan nu nämnd tjänsteman vid musikhögskolan minst 6 och högst 20, för huvudlärare vid konstfackskolan minst 9 och högst 16 samt för facklärare och biträdande facklärare vid sistnämnda skola minst 9 och högst 24. Vad nu sagts har ej avseende å professor vid musikhögskolan, vilken tillsatts medelst förordnande för begränsad anställningstid. För extra ordinarie tjänsteman, som ej här särskilt angivits, gäller i fråga om tjänstgöringstidens längd vad därom

finnes stadgat för jämförlig ordinarie tjänsteman, dock att anställning, där ej annat följer av beslut meddelat av Kungl. Maj:t, må kunna ske för tjänstgöring, vid vilken tjänstgöringstiden för dag eller längre tidsperiod räknat är avkortad sålunda, att den motsvarar hälften eller större del av den för jämförlig ordinarie tjänsteman bestämda. För extra lärare vid sådan läroanstalt, som avses i nästföljande stycke, skall tjänstgöringsskyldigheten hava samma omfattning som den, vilken gäller för vid sådan läroanstalt anställd extra ordinarie lärare med närmast jämförliga arbetsuppgifter.

Lärare vid försvarets läroverk, allmänt läroverk, statens skolköksseminarium och hushållsskola, folkskoleseminarium, småskoleseminarium, läroanstalt för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, dövstumskola, högre tekniskt läroverk, konstfackskolan eller navigationsskola är skyldig att utan särskild ersättning fullgöra återläsning, där undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom. I fråga om annan lärare än ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare föreligger dock sådan skyldighet endast för det fall, att han uppburit avlöning för den tid, undervisningen varit inställd.

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, gäller angående lärares skyldighet till återläsning vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

Med lärare, som i andra och tredje styckena avses, skall i förevarande hänseende likställas lärare samt extra ordinarie ackompanjatör vid musikhögskolan.

Där arbetets behöriga gång kräver tjänstgöring jämväl å sön- eller helgdag, skall tjänsteman, om icke på grund av särskilda skäl annorlunda bestämts, beredas frihet från tjänstgöring minst varannan sådan dag.

3 mom. Förste provinsialläkare eller överläkare vid statens sinnessjukhus är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår uppehålla sådan medicinalrådstjänst, vars innehavare skall vara legitimerad läkare. Vad sålunda stadgats äger jämväl tillämpning å länsveterinär, såvitt fråga är om uppehållande av medicinalrådstjänst, vars innehavare skall vara legitimerad veterinär.

Rektor vid läroanstalt, som avses i 2 mom. andra stycket, ävensom föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår uppehålla ledamotstjänst i det centrala arbetsverk, varunder han lyder.

Lärare vid läroanstalt, som i nästföregående stycke sagts, är, om han därtill förordnas, pliktig att uppehålla högre lärartjänst vid sådan anstalt. För ordinarie lärare gäller dock skyldigheten en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.

Annan tjänsteman är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår uppehålla högre tjänst vid det verk han tillhör. Vad sålunda stadgats skall dock icke föranleda in-

skränkning i den vidsträcktare skyldighet i nämnda hänseende, som må vara av Kungl. Maj:t föreskriven eller, i fråga om beställningshavare vid försvaret, eljest må gälla.

4 mom. Chef, tillika läkare, vid statens skola för själsligt abnorma manliga elever är skyldig att utan särskild ersättning tillika vara psykiatrisk rådgivare åt inspektören för skolorna tillhörande barna- och ungdomsvården. Han är ock pliktig att mot ersättning, som av socialstyrelsen godkännes, stå till förfogande såsom läkare vid Stockholms stadsmissions skolhem och yrkesskola för själsligt abnorma flickor.

Förste provinsialläkaren i Gotlands län skall utan särskild ersättning tillika bestrida provinsialläkartjänsten i Visby distrikt.

Provinsialläkare skall, om han därtill med medicinalstyrelsens medgivande förordnas, vara skyldig att mot särskild ersättning bestrida befattning eller uppdrag såsom läkare vid sjukvårdsanstalt inom distriktet, vilken tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun, vid distriktsdispensär samt vid annan statsunderstödd inrättning för förlossningsvård inom distriktet än barnbördsavdelning vid lasarett. Under enahanda förutsättning är provinsialläkare jämväl skyldig att biträda vid förebyggande mödra- och barnavård inom distriktet. Kan överenskommelse ej träffas om ersättning för befattning eller uppdrag, varom här är fråga, skall ersättningen bestämmas av medicinalstyrelsen.

Distriktsveterinär skall, om han därtill av medicinalstyrelsen förordnas, vara skyldig att mot av styrelsen godkänd ersättning bestrida jämväl veterinärbefattning vid kommunal köttbesiktningsbyrå, belägen inom veterinärens distrikt vid eller i närheten av veterinärens station.

8 §.

Skyldigheter i fråga om tjänstebostad.

1 mom. Därest åt tjänsteman anvisas tjänstebostad, som — förutom att den överensstämmer med vad i gällande hälsovårdsstadga föreskrives — står i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet meddelade bestämmelser, är han, i den mån ej annat följer av vad nedan sägs, skyldig att mottaga densamma och ställa sig till efterrättelse de föreskrifter angående bostadens begagnande samt vård och underhåll, som i denna paragraf eller i vederbörlig ordning eljest meddelas.

2 mom. Skyldighet för tjänsteman att mottaga av statsverket ägd eller disponerad tjänstebostad, för vilken ersättning skall utgå, föreligger med nedan angivna undantag endast, om bostadens upplåtande är påkallat ur tjänstesynpunkt.

Även om bostadens upplåtande icke är påkallat ur tjänstesynpunkt, föreligger skyldighet att mottaga tjänstebostad för innehavare av rektorstjänst vid läroanstalt, som i 7 § 2 mom. andra stycket sägs.

Skyldighet, som i nästföregående stycke sägs, föreligger jämväl för tjänste-

man, vilken innehar anställning vid försvaret, statens sinnessjukhus eller statens järnvägar. Prövas emellertid för tjänsteman, som innehar sådan anställning, med hänsyn till hans ekonomiska förhållanden eller andra särskilda omständigheter avsevärda olägenheter vara förenade med skyldigheten att mottaga tjänstebostaden eller att fortsättningsvis innehava redan mottagen tjänstebostad, må vederbörande myndighet medgiva honom befrielse från nämnda skyldighet. Innan sådan framställning upptages till prövning, skall tillfälle beredas ett för avgivande av yttranden i dylika ärenden utsett personalombud att utlåta sig över framställningen. Det ankommer på myndigheten att meddela bestämmelser angående personalombuds verksamhetsområde och om sättet för utseende av sådant ombud.

3 mom. Tjänsteman, som är skyldig mottaga honom anvisad tjänstebostad, är ock skyldig att bebo densamma, så framt icke Kungl. Maj:t på grund av särskilda omständigheter annat medgivit. Vad sålunda stadgats äger dock icke tillämpning i fråga om innehavare av tjänst, som i 2 mom. andra stycket sägs.

4 mom. Landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo, åligger att i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i tjänstebostad för landshövdingens vikarie eller efterträdare.

Provinsialläkare eller, om han avlidit, hans dödsbo åligger att till vikarie eller efterträdare på provinsialläkartjänsten mot skälig ersättning eller, där est tjänstebostad upplåtits utan ersättning, kostnadsfritt upplåta till tjänstebostaden hörande mottagningsrum och, i den omfattning som kan finnas lämplig, bostadsutrymme.

Distriktsveterinär eller, om han avlidit, hans dödsbo åligger att till vikarie eller efterträdare på distriktsveterinärtjänsten mot skälig ersättning eller, därest tjänstebostad upplåtits utan ersättning, kostnadsfritt upplåta expeditiionslokal och till bostaden eventuellt anslutna, för veterinärtjänstens skötande erforderliga särskilda utrymmen ävensom, i den omfattning som kan finnas lämplig, bostadsutrymme.

I övrigt åligger det innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo att i den omfattning, som kan finnas lämplig, mot skälig gottgörelse upplåta utrymme i bostaden för tjänstemannens vikarie eller efterträdare.

5 mom. Därest landshövdingens tjänstebostad erfordras för utvidgning av länsstyrelsens ämbetslokaler eller för annat statsändamål, är landshövdingen skyldig att å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, avstå från bostaden samt, om annan tjänstebostad anvisas honom, åtnöjas med denna. För enahanda ändamål är landshövding jämväl skyldig att underkasta sig sådan minskning av tjänstebostaden, som skäligen må kunna ske. Beträffande avträdande av landshövdingens tjänstebostad i andra fall skall gälla, att landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo, skall avträda bostaden å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det landshövdingen avgått från tjänsten eller avlidit. Avflyttning skall dock ske, där landshövding beviljas avsked

på tid, som av honom begärts, å den fardag, som infaller näst efter avgången från tjänsten, samt, därest landshövding entledigas från tjänsten, å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Beträffande avträdande av tjänstebostad, som anvisats annan tjänsteman än landshövding, skall gälla, att bostadsinnehavaren eller, om han avlidit, hans dödsbo skall, såvida annat icke avtalats, avträda bostaden å fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett eller dödsfallet timat. Avflyttning skall dock, om icke annorlunda överenskommes, ske:

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas och ny tjänstebostad anvisas honom, inom skälig tid därefter, men då sådan bostad ej anvisas honom, å den fardag, som inträffar näst efter tre månader från det han erhöll kännedom om beslutet rörande befordringen eller förflyttningen,

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst med pension, å närmaste fardag efter avgången samt

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst eller entledigas, vid den löpande månadens utgång.

6 mom. I fråga om tjänstebostads begagnande gälla, utöver vad ovan under 3—5 mom. stadgats, de särskilda föreskrifter, som härutinnan meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet.

7 mom. Beträffande tjänstebostads vård och underhåll skall gälla vad Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet bestämmer.

9 §.

Skyldighet i fråga om tjänstedräkt eller tjänstetecken m. m.

I fråga om tjänstemans skyldighet att bära eller innehava tjänstedräkt, tjänstetecken samt övrig för tjänsten erforderlig utrustning skall gälla vad Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet därutinnan bestämmer.

10 §.

Tjänstemans skyldighet att underkasta sig läkarundersökning.

Tjänsteman är skyldig att underkasta sig läkarundersökning enligt vad därom särskilt stadgas.

11 §.

Vissa skyldigheter i förhållande till vikarie.

Förste provinsialläkare är vid honom beviljad semester eller tjänstledighet skyldig, så framt under semester- eller tjänstledighetstiden till honom utgår ersättning för bestridande av kostnader för expeditionslokal samt skrivhjälp

och andra expenser, att utan kostnad för vikarien tillhandahålla denne expeditionslokal ävensom i erforderlig omfattning skrivhjälp, skrivmaterialier och telefon.

Länsveterinär, provinsialläkare eller distriktsveterinär är skyldig att vid honom beviljad semester eller tjänstledighet, där så påkallas och omständigheterna sådant medgiva, mot skälig ersättning tillhandahålla vikarie nödig expeditionslokal eller, vad angår provinsialläkare, nödigt mottagningsrum.

Angående vissa skyldigheter för tjänsteman, åt vilken anvisats tjänstebostad, stadgas i 8 § 4 mom.

12 §.

Förening av tjänst med annan tjänst eller med uppdrag.

1 mom. Utan särskilt tillstånd men under iakttagande av vad i tredje stycket stadgas må med ordinarie eller extra ordinarie tjänst förenas annan statlig tjänst av nedan angivet slag, nämligen:

a) ordinarie tjänst, som tillsättes medelst förordnande tills vidare och icke är förenad med pensionsrätt, samt

b) högre aspiranttjänst och högre extra tjänst.

Utan särskilt tillstånd men under iakttagande av vad i tredje stycket stadgas må vidare förenas

a) med ordinarie tjänst högre extra ordinarie statlig tjänst samt

b) med ordinarie eller extra ordinarie lärartjänst vid läroanstalt, som avses i 7 § 2 mom. andra stycket, rektorstjänst vid sådan anstalt och tjänst såsom föreståndare för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet.

Såsom förutsättning för sådan tjänsteförening, som ovan sagts, gäller, att tjänstemannen frånträder utövningen av den tjänst, som först är nämnd. Utan att så sker, må dock med extra ordinarie tjänst förenas högre aspiranttjänst eller högre extra tjänst, så framt anställningen i båda tjänsterna avser avkortad tjänstgöringstid och den sammanlagda tjänstgöringstiden icke överstiger den för jämförlig ordinarie tjänsteman bestämda.

Utan särskilt tillstånd och utan iakttagande av vad i tredje stycket stadgas må förenas

a) med extra ordinarie tjänst annan extra ordinarie statlig tjänst och annan statlig aspiranttjänst eller extra tjänst än ovan angivits, så framt anställningen i båda tjänsterna avser avkortad tjänstgöringstid och den sammanlagda tjänstgöringstiden icke överstiger den för jämförlig ordinarie tjänsteman bestämda, samt

b) med extra ordinarie tjänst såsom facklärare eller biträdande facklärare vid konstfackskolan ordinarie eller extra ordinarie övningslärartjänst vid läroanstalt, som avses i 7 § 2 mom. andra stycket, varvid dock den sammanlagda undervisningsskyldigheten i ordinarie och extra ordinarie tjänst eller i allenast extra ordinarie tjänst icke må överstiga 24 veckotimmar.

2 mom. Utöver vad som följer av föreskrifterna i 1 mom. skall beträff-

fande rätt att med aspiranttjänst eller extra tjänst förena annan tjänst vad där i fjärde stycket under a) stadgats om rätt att förena extra ordinarie tjänst med annan tjänst äga motsvarande tillämpning.

3 mom. Vad i 1 mom. första stycket och andra stycket a) sägs om förening av två tjänster, vilka båda äro statliga, skall jämväl gälla om en av tjänsterna är statlig och den andra tjänsten utgöres av icke-statlig anställning, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Utan särskilt tillstånd och utan iakttagande av vad i 1 mom. tredje stycket stadgats må med tjänst såsom överlärare eller barnmorskelärare vid läroanstalt för barnmorskor förenas befattning vid det barnbördshus, till vilket läroanstalten är förlagd, samt med länsveterinärtjänst och distriktsveterinärtjänst förenas kommunal befattning.

4 mom. Med ordinarie tjänst såsom lärare och extra ordinarie tjänst såsom lärare eller ackompanjator vid musikhögskolan, så ock med ordinarie tjänst såsom facklärare och extra ordinarie tjänst såsom facklärare eller biträdande facklärare vid konstfackskolan må, efter särskilt tillstånd, förenas annan ordinarie eller extra ordinarie statlig tjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning. Tillstånd meddelas, vid förening med ordinarie statlig eller därmed jämförlig kommunal övningslärartjänst av Kungl. Maj:t och övrigt av vederbörande myndighet. Angående rätt att utan särskilt tillstånd förena extra ordinarie tjänst såsom facklärare eller biträdande facklärare vid konstfackskolan med viss annan tjänst stadgas i 1 mom.

Efter särskilt tillstånd må med ordinarie eller extra ordinarie tjänst förenas beställning å reservstat eller avgångsstat vid försvaret eller sådan beställning å arméns eller marinens övergångsstat, vars innehavare icke är underkastad full tjänstgöringsskyldighet. Sådant tillstånd meddelas av Kungl. Maj:t.

Efter särskilt tillstånd må med beställning såsom läkare eller veterinär vid försvaret kunna förenas kommunal läkar- eller veterinärtjänst. Sådant tillstånd meddelas av Kungl. Maj:t.

Utöver vad i 1 och 3 mom. samt här ovan stadgats må ordinarie eller extra ordinarie tjänst icke förenas med annan ordinarie eller extra ordinarie statlig tjänst eller med jämförlig kommunal befattning så framt ej Kungl. Maj:t, i fråga om ordinarie tjänst med stöd av riksdagens beslut, för visst fall annorlunda beslutit. Riksdagens beslut erfordras icke, då fråga är om förening av sådan tjänst vid bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen, som avses i 1 § 1 mom. under b), med annan tjänst eller befattning.

5 mom. För förening i andra fall än i 1—4 mom. sagts av ordinarie eller extra ordinarie tjänst med annan tjänstbefattning eller därmed jämförligt uppdrag fordras tillstånd av vederbörande myndighet, såvitt fråga är om tjänst med lönegradsbeteckning Ca eller Ce och något av lönegradsnumren 1—30, dock ej tjänst vid försvaret som tillsatts av Kungl. Maj:t, eller om provinsialläkar- eller distriktsveterinärtjänst, samt eljest av Kungl. Maj:t. Sådant tillstånd erfordras dock icke, där Kungl. Maj:t eller den myndighet,

som äger bevilja tillstånd, tillsatt tjänstebefattningen eller meddelat uppdraget.

Vid tillämpningen av vad sålunda föreskrivits skall iakttagas, att tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag icke må förenas med tjänst såsom justitieråd, regeringsråd, häradshövding eller vattenrättsdomare samt ej heller, såvida ej befattningen tillsatts eller uppdraget meddelats av Kungl. Maj:t, med tjänst såsom landshövding.

6 mom. Utan tillstånd av vederbörande myndighet, vad angår tjänsteman vilken innehar tjänst med lönegradsbeteckning och lönegradsnummer som i 5 mom. särskilt angivits, dock ej tjänst vid försvaret som tillsatts av Kungl. Maj:t, eller provinsialläkar- eller distriktsveterinärtjänst, samt eljest av Kungl. Maj:t, må ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman ej åtaga sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som har till ändamål att driva rörelse inom industri, handel, transport-, bank- eller försäkringsväsen eller annan näringsgren eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte. Sådant tillstånd erfordras dock icke, där Kungl. Maj:t eller den myndighet, som äger bevilja tillstånd, meddelat uppdraget.

Vid tillämpningen härav skall iakttagas, att uppdrag, som i första stycket sägs, ej må förenas med tjänst såsom justitieråd, regeringsråd, häradshövding eller vattenrättsdomare. Vidare skall iakttagas, att med landshövdingbefattning ej må förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag och ej heller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i annat företag, som avses i första stycket, såvida icke i sistberörda fall uppdraget meddelats antingen av Kungl. Maj:t eller genom val å bolagsstämma efter av Kungl. Maj:t därom meddelat beslut.

Med tjänst såsom justitieråd eller regeringsråd må ej förenas uppdrag såsom skiljeman. Med tjänst såsom häradshövding eller vattenrättsdomare må ej heller förenas skiljemannauppdrag annat än såsom ordförande eller ensam skiljedomare.

Ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare vid läroanstalt, som avses i 7 § 2 mom. andra stycket, må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt utan tillstånd av vederbörande rektor. Ej heller må rektor vid sådan läroanstalt eller föreståndaren för teckningslärarinstitutet åtaga sig undervisning i annan läroanstalt utan tillstånd av det centrala ämbetsverk, varunder han lyder.

7 mom. Tillstånd, varom i denna paragraf är fråga, må beviljas endast för såvitt befattningen eller uppdraget prövas icke inverka hinderligt för utövan- det av den tjänst, varmed förening skulle ske. Tillstånd, som avses i 6 mom. sista stycket första punkten, meddelas efter riktlinjer, som givits av det centrala ämbetsverk, varunder läraren lyder.

Tillstånd bör, där så lämpligen kan ske, avse viss tid. Tiden för tillstånd, som avses i 4 mom. första stycket, bör icke överstiga tre år i sänder och må för tillstånd, som avses i 6 mom. sista stycket, icke överstiga ett läsår i sänder.

8 mom. Föranleder befattning eller uppdrag, att tjänsteman tillfälligtvis

icke kan bestrida sin tjänst, skall han göra framställning om ledighet i erforderlig omfattning.

9 mom. I fråga om förbud för tjänsteman vid visst verk eller för innehavare av viss tjänst att åtaga sig uppdrag eller utöva verksamhet, som lämpligen ej bör förenas med hans tjänst, äger Kungl. Maj:t utfärda erforderliga föreskrifter.

13 §.

Förflyttningsskyldighet.

Innehavare av ordinarie domartjänst, med undantag av vattenrättsingenjör, är pliktig att, om Kungl. Maj:t finner organisatoriska skäl sådant påkalla, låta förflytta sig till annan ordinarie domartjänst inom den lönegrad han tillhör.

Ordinarie beställningshavare vid försvaret är pliktig underkasta sig den förflyttning till annan stationeringsort eller till annan ordinarie beställning eller befattning vid försvaret, vilken må beslutas antingen av Kungl. Maj:t eller ock av vederbörande myndighet med stöd av myndigheten i reglemente, instruktion eller annan dylik författning tillagd befogenhet.

Annan ordinarie tjänsteman än ovan avses är, så framt ej annat följer av vad nedan sägs, pliktig att låta förflytta sig till annan stationeringsort eller annan ordinarie tjänst vid det verk han tillhör liksom ock, där Kungl. Maj:t så prövar lämpligt, till ordinarie tjänst vid annat verk, å vilken detta reglemente är tillämpligt.

Vad i nästföregående stycke stadgas äger icke tillämpning i fråga om landshövding och ej heller beträffande innehavare av tjänst, som tillsatts medelst förordnande för viss tid, för begränsad anställningstid eller tills vidare eller som avses i 1 § 1 mom. under b). Depåchef vid hingstdepå är dock pliktig underkasta sig den förflyttning till annan depåchefstjänst vid stuteristaten, som kan bliva honom av Kungl. Maj:t ålagd.

14 §.

Avgångsskyldighet m. m. Entledigande.

1 mom. Angående ordinarie tjänstemans skyldighet att avgå från tjänsten samt om skyldighet för beställningshavare vid försvaret och vissa tjänstemän vid poliskåren i Boden att efter avgång tillhöra vederbörlig reserv stadgas i gällande bestämmelser om tjänstepension.

Beställningshavare vid försvaret, som innehar tjänst tillhörande någon av lönegraderna Ca 29—33, Co 10 och Co 14, är jämväl pliktig att avgå från beställningen, där så finnes påkallat med hänsyn till statens intresse. Beslut härom meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande försvarsgrenschef. Innan sådant förslag avgives, skola yttranden hava inhämtats från övriga beställningshavaren överordnade myndigheter eller chefer.

Med stöd av föregående stycke entledigad beställningshavare, som icke var innehavare av förtroendesyssla enligt § 35 regeringsformen, är berättigad att

bliva försatt i disponibilitet mot åtnjutande av disponibilitetsarvode enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

Entledigas beställningshavare, som är innehavare av förtroendesyssla enligt § 35 regeringsformen, med stöd av bestämmelserna i andra stycket, ankommer på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida han må bliva försatt i disponibilitet mot åtnjutande av disponibilitetsarvode, som i tredje stycket sagts.

Beställningshavare, som i andra stycket sagts, må jämväl på egen ansökan av Kungl. Maj:t försättas i disponibilitet mot åtnjutande av disponibilitetsarvode, där avgången från aktiv stat finnes icke vara mot statens intressen stridande.

2 mom. Där ej annat särskilt avtalats eller följer av anställningens tidsbegränsning, skall entledigande från statens tjänst av extra ordinarie tjänsteman av annan anledning än tjänstefel, då entledigandet icke företages på tjänstemannens egen ansökning, ske efter skriftlig uppsägning senast tre månader före anställningens upphörande.

Ansökning av extra ordinarie tjänsteman om entledigande skall, där annat ej särskilt avtalats eller bestämts för särskilda grupper eller fall, göras senast en månad före den dag, från och med vilken entledigande begäres.

Angående entledigande i samband med pensionering gäller vad därom särskilt stadgas.

15 §.

Allmänna lönenämnden.

För beredning av ärenden, som angå löneförhållandena för statstjänstemän och för andra tjänstemän vilkas avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, skall finnas en nämnd, benämnd *allmänna lönenämnden*.

Denna nämnd, i vilken löntagar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade, består av ordförande och ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t. Där så finnes lämpligt må Kungl. Maj:t, med iakttagande av vad nyss sagts om de intressen som böra vara företrädde i nämnden, för skilda förvaltningsområden förordna om olika sammansättning av nämnden.

Nämndens ordförande och ledamöter samt suppleanter för dem förordnas för en tid av högst tre år i sänder.

Instruktion för nämnden utfärdas av Kungl. Maj:t.

16 §.

Statens bostadsnämnd.

För handläggning enligt vad därom särskilt stadgas av ärenden angående ersättning för tjänstebostad, som anvisas tjänsteman, skall finnas en nämnd, benämnd *statens bostadsnämnd*, vilken består av en opartisk ordförande samt representanter för förvaltnings- och personalintressena, samtliga förordnade av Kungl. Maj:t.

Instruktion för nämnden utfärdas av Kungl. Maj:t.

3 avd. Avlöningsbestämmelser för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, aspiranter samt extra tjänstemän.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

17 §.

1 mom. Tjänsteman, som avses i denna avdelning, äger på grund av sin anställning rätt till avlöningsförmåner enligt vad som stadgas i detta reglemente och de särskilda bestämmelser, vilka meddelas på grund av föreskrift i reglementet eller eljest utfärdas av Kungl. Maj:t, ävensom pensionsrätt i den utsträckning särskilt stadgas.

Beträffande aspirant eller extra tjänsteman skall för tid, varunder arbete vid vederbörande verk icke kan beredas honom och varunder han ej åtnjuter semester eller ferier, i avlöningshänseende så anses, som om han under denna tid icke innehaft anställning i nämnda egenskap.

2 mom. För sådan innehavare av i detta reglemente avsedd tjänst, vilken i denna sin egenskap åtnjuter avlöning enligt i vederbörig ordning utfärdade krigsavlöningsbestämmelser, träder nämnda avlöning i stället för å tjänsten eljest utgående avlöningsförmåner.

3 mom. Landsfogde, landsfiskal eller tjänsteman vid poliskåren i Boden, som i enlighet med vad därom är särskilt stadgat övergått på avgångsstat, åtnjuter i stället för å tjänsten eljest utgående avlöningsförmåner avlöning enligt grunder, som i särskild ordning bestämmas av Kungl. Maj:t.

4 mom. Tjänsteman, vilken innehar tjänst med lönegradsbeteckning Ca, Ce, Cf eller Cg och något av lönegradsnumren 1—22, må för utförande av visst arbete kunna, efter därom träffad överenskommelse, i stället för å tjänsten eljest utgående kontanta avlöningsförmåner uppbära ersättning efter ackord eller beting, där så provas lämpligt för tillgodoseende av statens intressen.

5 mom. Utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest medgivits enligt beslut av Kungl. Maj:t, såvitt angår ordinarie tjänsteman med stöd av riksdagens beslut, må tjänsteman icke för tjänstgöring vid vederbörande verk åtnjuta ersättning eller förmån, så framt ej Kungl. Maj:t för uppdrag eller arbete, vilket kan anses falla utom tjänstemannens vanliga tjänstutövning, anvisat särskilda medel eller eljest finner skäl medgiva särskild gottgörelse.

6 mom. Är tjänsteman berättigad att av statsmedel uppbära tjänstepension eller årligt understöd, beror på beslut av Kungl. Maj:t, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å lönen skall ske. Reservpension eller däremot svarande engångsbelopp skall dock icke föranleda sådant avdrag, såvitt ej annat särskilt stadgas i detta reglemente.

På beslut av Kungl. Maj:t skall ock bero, om och i vad mån avdrag å lönen skall ske för tjänsteman, som innehar beställning å reservstat vid försvaret.

7 mom. Innehavare av sådan rektors- eller lärartjänst vid de allmänna läro-

verken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad såväl minskning i den från statsverket eljest utgående lönen till belopp, motsvarande de särskilda förmånernas värde enligt uppskattning i behörig ordning, som ock vad i laga ordning kan varda stadgat rörande upphörande eller ändring i nämnda förmåner. Vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner, skall dock oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo.

Där tjänsteman vid lots- och fyrstaten på grund av tjänsten erhåller naturaförmån, vilken ej avses i detta reglemente, eller ersättning i penningar för sådan förmån, skall han, enligt de närmare bestämmelser, som lotsstyrelsen äger meddela, vara underkastad antingen minskning i den från statsverket eljest utgående lönen till belopp, motsvarande den särskilda förmånens värde eller den erhållna ersättningen, eller ock skyldighet att i vederbörlig ordning till statsverket inbetala däremot svarande belopp.

8 mom. Tjänsteman är skyldig underkasta sig minskning i eller upphörande av extra inkomster, vilka kunna medfölja tjänsten eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

9 mom. Tjänsteman är vidare pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner eller ersättningar m. m., om vilka förmåles i nedan angivna delar av reglementet:

4 mom. här ovan angående ersättning efter ackord eller beting,

7 mom första stycket här ovan angående särskilda med rektors- eller lärartjänst förenade förmåner,

20—23 §§ angående placering samt uppflyttning i löneklass och lönerum,

33 § 2 mom. 3 punkten angående tjänstledighet för militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet icke är å tjänstemannen tillämpligt,

35 § 3 mom. femte stycket angående förhöjning av vikariatsersättning,

37 § angående gottgörelse för övertidstjänstgöring,

39 § angående lönetillägg, som utgå vid tjänstgöring av visst slag,

40 § 5 mom. angående kallortstraktamente,

41 § angående befattningsarvoden,

42 § angående ställföreträdararvoden,

43 § 1 mom. angående arvoden för särskilda uppdrag m. m.,

44 § angående vissa särskilda ersättningar,

45 § angående vissa inkomster enligt taxa m. m.,

7 kap. angående tjänstebostad m. m.,

8 kap. angående tjänstedräkt m. m.,

55 § 3 mom. angående vissa naturaförmåner till tjänstemän vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk,

10 kap. angående sjukvård,

68 § 3 mom. angående vissa till tjänstemän vid utrikesförvaltningen utgående tillägg till lönen m. m.,

68 § 4 mom. angående ortstillägg till lantbruksattaché samt

69 § 4—8 mom. angående vissa förmåner till innehavare av civilmilitär beställning vid försvaret.

2 kap. Lönens bestämmande.

Tjänstemans lönegrad. Lönegradernas konstruktion.

18 §.

1 mom. Tjänsteman tillhör, under iakttagande i förekommande fall av vad i 2 och 3 mom. sägs, samma lönegrad, som gäller för den tjänst han innehar.

2 mom. Förflyttas tjänsteman på grund av föreskrift i 13 § utan eget förvållande till lägre tjänst, skall han i avlöningshänseende behandlas som om han fortfarande innehaft tjänst i samma lönegrad som den högre tjänsten, såvitt angår depåchef vid hingstdepå intill utgången av den period förordnandet avser. Vad sålunda stadgats skall även gälla, då tjänsteman från ordinarie tjänst, som icke avses i detta reglemente, utan eget förvållande förflyttas till lägre tjänst, varå reglementet äger tillämpning.

3 mom. Har förordnande att med full tjänstgöring uppehålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller bestrida göromål, som eljest tillhöra sådan tjänst, på grund av föreskrift i 5 § meddelats i den ordning, som där angivits, skall i denna avdelning avsedd tjänsteman, som erhållit förordnandet, i avlöningshänseende behandlas som om han under förordnandetiden innehaft tjänst i samma lönegrad som den tjänst, förordnandet avser eller göromålen tillhöra.

Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl därtill föranleda, medgiva, att vad i första stycket sägs skall gälla även i andra fall än där avses vid förordnande att uppehålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller bestrida göromål som eljest tillhöra sådan tjänst, under förutsättning dock att förordnandet meddelas i den ordning, som i nämnda författningsrum angivits.

Under förordnande, som här avses, säges tjänsteman uppbära *vikariatslön*.

19 §.

1 mom. Lönegraderna med beteckningarna Ca, Ce, Cg, Coa och Cob omfatta envar fyra löneklasser.

Lägsta löneklassen har samma nummer som lönegraden. Övriga tre löneklasser hava, i tur och ordning, därefter närmast följande tre nummer. Högsta löneklassen i varje lönegrad omfattar fyra lönerum.

2 mom. Lönegraderna med beteckningarna Cb, Cf, Co, Cp, Cq, Cr och Cs omfatta envar en löneklass.

Av efterföljande sammanställning framgår för varje lönegrad med beteckningen Cb den till lönegraden hörande löneklassen.

I lönegraderna med övriga i detta moment angivna lönegradsbeteckningar har löneklassen samma nummer som lönegraden.

Löne- grad nr	Löne- klass nr	Löne- grad nr	Löne- klass nr	Löne- grad nr	Löne- klass nr	Löne- grad nr	Löne- klass nr	Löne- grad nr	Löne- klass nr
1	27	4	30	7	33	10	36	13	39
2	28	5	31	8	34	11	37	14	40
3	29	6	32	9	35	12	38		

Tjänstemans placering samt uppflyttning i löneklass och lönerum.

20 §.

Tjänsteman skall vid tillträde av tjänst, vars lönegrad omfattar flera löneklasser, placeras i löneklass och, i förekommande fall, i lönerum samt uppflyttas i löneklass eller lönerum i enlighet med bestämmelserna i 21 och 22 §§, allt under förbehåll att annat ej följer av beslut eller bestämmelser, som meddelats med stöd av 23 §.

Där tjänsteman på grund av föreskrift i 13 § utan eget förvållande förflyttats till lägre tjänst, eller då tjänsteman från ordinarie tjänst, som icke avses i detta reglemente, utan eget förvållande förflyttats till lägre tjänst, varå reglementet äger tillämpning, gälla bestämmelserna i 18 § 2 mom. Att lön i vissa fall kan utgå enligt högre löneklass än den, vari tjänstemannen placeras, framgår av 24 §.

21 §.

1 mom. Har tjänstemannen under de närmast före tjänstetillträdet förflutna tre åren icke vid något tillfälle innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:ts meddelade bestämmelser, skall han placeras i lönegradens lägsta löneklass.

2 mom. Efter att tjänsteman tillhört den löneklass, i vilken han placerats jämlikt 1 mom., under tre år eller den längre tid, som följer av bestämmelserna här nedan, skall han från och med ingången av närmast följande kalenderkvartal uppflyttas till närmast högre löneklass. Enligt samma grunder skall tjänstemannen uppflyttas till de ytterligare högre löneklasser, som lönegraden omfattar, samt, sedan han uppnått lönegradens högsta löneklass, till andra, tredje och fjärde lönerummen inom sistnämnda löneklass.

För bedömandet om och i vad mån förlängning av den i första stycket angivna tiden av tre år skall ske, skall till en början med de undantag, som nedan angivas, sammanräknas det antal dagar, varunder tjänstemannen under nämnda treårsperiod

a) åtnjutit tjänstledighet med skyldighet att vidkännas A- eller B-avdrag för sjukdom, tvångsvis anordnad läkarundersökning eller svag hälsas vårdande,

b) åtnjutit tjänstledighet med skyldighet att vidkännas C-avdrag av annan anledning än för offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring eller

c) varit avstängd från tjänstgöring, hållits häktad för brott, undergått annat frihetsstraff än arrest eller av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott eller ock avhållit sig från tjänstgöring utan att hava erhållit ledighet eller kunna styrka giltigt förfall.

Vid sammanräkningen skall ej medtagas det antal dagar, varunder tjänsteman, som är anställd med heltidstjänstgöring, åtnjutit tjänstledighet, som under a) eller b) sagts, under allenast högst hälften av den dagliga tjänstgöringstiden. Ej heller skall medtagas det ytterligare antal dagar, varunder tjänsteman åtnjutit tjänstledighet, som under a) sagts, eller med skyldighet att vidkännas C-avdrag varit tjänstledig för fullgörande av uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga tjänstemännens intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning, i vidare mån än det sammanlagda antalet överstiger 600 dagar. Vidare skall vid sammanräkningen ej medtagas det antal dagar, varunder tjänsteman obefogat varit avstängd från tjänstgöring eller hållits häktad för brott, för vilket han sedermera blivit frikänd, och ej heller det antal dagar, varunder tjänstemannen av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott, därest han antingen icke blivit häktad eller efter häktning blivit frikänd.

Har enligt beslut av vederbörande myndighet tjänsteman, som är anställd med heltidstjänstgöring, medgivits nedsättning med högst hälften av tjänstgöringstiden och har för viss hel kalendermånad meddelats föreskrift om den återstående tjänstgöringens fullgörande allenast å vissa dagar i nämnda månad, behandlas vid sammanräkningen dag eller dagar, som till följd av nedsättningen varit tjänstefria och som omedelbart föregåtts av tjänstgöringsdag, under vilken tjänstledighet åtnjutits eller tjänstgöringshinder förelegat, som om därunder åtnjutits tjänstledighet eller förelegat tjänstgöringshinder av samma slag som under tjänstgöringsdagen. Utöver vad härav följer skola till följd av nedsättningen tjänstefria dagar icke medtagas vid sammanräkningen.

Överstiger det sammanräknade dagantalet icke 120, skall förlängning icke ske. Om åter det sammanräknade dagantalet överstiger 120, skall den i första stycket angivna tiden av tre år förlängas med så lång tid som, utöver i förekommande fall sådana dagar, vilka om de infallit under treårsperioden skolat medtagas vid sammanräkningen, inrymmer ett mot antalet överskjutande dagar svarande dagantal.

Angående uppskov med uppflyttning stadgas i 3 mom.

3 mom. Den i 2 mom. angivna tiden för uppflyttning må förlängas, därest uppskov med uppflyttning prövas böra äga rum på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid tjänstemannen tillhört den lägre löneklassen. Härvid må dock hänsyn tagas till viss i tjänsten begången förseelse, för vilken tjänstemannen särskilt bestraffats, endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet.

Beslut om uppskov må icke fattas, utan att tjänstemannen erhållit tillfälle att förklara sig.

Uppskov skall avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid upp-

skovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

Har tjänsteman först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass eller lönerum, skall han för uppflyttning till än högre löneklass eller lönerum anses hava tillhört förstnämnda löneklass eller lönerum jämväl under den tid uppskovet varat, såvida icke hans fortsatta tjänstgöring anses böra till annat föranleda.

22 §.

1 mom. Har tjänstemannen under de närmast före tjänstetillträdet förflutna tre åren eller någon del av dem innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, skall han, om i nästföljande stycke avsett fall föreligger, inom vederbörande lönegrad placeras i löneklass och, i förekommande fall, i lönerum i enlighet med avdelning 1 eller 2 av den *placeringstabell* och de därtill hörande anvisningarna, som bifogas detta reglemente såsom bilaga A. I övriga fall skall han placeras i lönegradens lägsta löneklass.

Placering enligt tabellen skall, i den utsträckning som framgår av densamma och av vad nedan sägs, ske *dels* då den nya tjänstens lönegrad omfattar flera löneklasser å löneplan nr 1 samt tjänstemannen inom de närmast före tjänstetillträdet förflutna tre åren eller tidigare i anställning av sådant slag, som i första stycket angivits, innehaft tjänst, vars lönegrad omfattar flera löneklasser å löneplan nr 1, eller åtnjutit avlöning enligt kollektivavtal, *dels ock* då lön å såväl den nya tjänsten som den tidigare tjänsten utgår enligt löneplan nr 3 respektive löneplan nr 4.

I fråga om tabellens tillämpning iakttagas

dels att, om enligt tabellen olika placeringar vid tjänstetillträdet kunna förekomma, den placering skall tillämpas, som är för tjänstemannen mest förmånlig,

dels att med anställning, i vilken åtnjutits avlöning enligt kollektivavtal, likställes anställning, i vilken avlöningen bestämts på samma sätt som avlöning enligt sådant avtal, ehuru bestämmelserna icke intagits i kollektivavtal, eller ock anpassats efter grunderna i visst sådant avtal för arbete av liknande slag,

dels ock att anställning icke må tagas i betraktande, därest den innehafts före en sammanhängande tid av tre år, varunder tjänstemannen icke vid något tillfälle innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

2 mom. Tjänsteman, som avses i 1 mom., skall uppflyttas i löneklass eller lönerum enligt bestämmelserna i 21 § 2 och 3 mom. med följande avvikelser:

a) Vad i 21 § 2 mom. första stycket sägs om löneklass, i vilken tjänsteman placerats jämlikt 21 § 1 mom., skall i stället avse den löneklass eller det lönerum, vari han placerats jämlikt 1 mom. här ovan.

b) Har placeringen skett i enlighet med avdelning 1 av placeringstabellen,

skall uppflyttning från den löneklass eller det lönerum vari tjänstemannen vid tjänstetillträdet placerats, om sådan uppflyttning ifrågakommer, ske vid den närmast efter tjänstetillträdet eller, i förekommande fall, vid tjänstetillträdet infallande tidpunkt, då han vid fortsatt innehav av den tidigare tjänsten skulle hava vunnit uppflyttning. Vad sålunda stadgats skall dock icke gälla, om tjänstemannens slutplacering i den tidigare tjänsten, bestämd enligt punkten 2 i anvisningarna till placeringstabellen, utgjort högsta löneklassens fjärde lönerum. Om avbrott föreligger mellan anställningarna i den tidigare och den nya tjänsten, skall avbrottstiden behandlas på sätt angives under nyssnämnda punkt.

c) Har placeringen skett i enlighet med avdelning 2, underavdelning a, placeringstabellen skall, om anställning med avlöning enligt kollektivavtal eller vad därmed är att likställa innehafts under kortare tid än 12 år samt den nya tjänstens jämförelsetal enligt de till placeringstabellen hörande anvisningarna understiger 15, den tid, efter vilken uppflyttning första gången i den nya tjänsten eljest må ske, minskas med det antal dagar, varmed den tidigare anställningens längd överskjuter den kortaste tid, som enligt placeringstabellen kan grunda den av tjänstemannen vunna placeringen.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning om den nya tjänstens jämförelsetal uppgår till eller överstiger 15, så framt den tidigare anställningen innehafts under kortare tid än 15 år.

23 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet äger, om och i den mån så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser, varigenom i visst särskilt fall eller under vissa särskilda förutsättningar tjänsteman erhåller rätt att tillhöra högre löneklass eller lönerum inom lönegraden än som följer av bestämmelserna i 21 och 22 §§ eller att inom kortare tid än som föreskrives i dessa bestämmelser uppflyttas till viss löneklass eller visst lönerum.

Bestämmelser om den löneklass, enligt vilken lön skall utgå, samt om lönens storlek m. m.

24 §.

1 mom. Tjänsteman, som innehar tjänst vars lönegrad omfattar flera löneklasser, åtnjuter med i 2 mom. angivna undantag lön enligt den löneklass, i vilken han placerats eller till vilken han uppflyttats jämlikt bestämmelserna i 20—23 §§.

2 mom. Är fråga om bibehållande vid tjänsten av tjänsteman, som tillhör lönegradens högsta löneklass, äger Kungl. Maj:t, där tjänstemannen är särskilt kvalificerad för tjänsten och hans bibehållande vid densamma anses påkallat av statens intresse, tilldela honom lön enligt än högre löneklass, där

sådan finnes i löneplanen upptagen, dock högst två löneklasser över den högsta för lönegraden gällande.

Förflyttas tjänsteman på grund av föreskrift i 13 § till följd av sitt förhållande i tjänsten till lägre tjänst, skall han, därest han vid förflyttningen tillhörde högre löneklass än den högsta för den lägre tjänstens lönegrad gällande, åtnjuta lön enligt nämnda högre löneklass. Vad sålunda stadgats skall jämväl gälla, då tjänsteman från ordinarie tjänst, som icke avses i detta reglemente, till följd av sitt förhållande i tjänsten förflyttas till lägre tjänst, varå reglementet äger tillämpning.

Till den, som åtnjuter vikariatslön i anledning av förordnande att uppehålla tjänst såsom överläkare vid fångvårdsanstalterna, statens sinnessjukhus eller statens anstalt för fallandesjuka eller tjänst som chef, tillika läkare, vid statens skola för sjäsligt abnorma manliga elever, utgår lön enligt löneklassen närmast över den, i vilken tjänstemannen placerats eller till vilken han uppflyttats.

3 mom. Tjänsteman, som innehar tjänst vars lönegrad omfattar endast en löneklass, åtnjuter lön enligt nämnda löneklass.

25 §.

Lönerna för varje löneklass framgå av statens löneplansförrättning.

Inom löneklass å löneplan nr 1 bestämmes tjänstemans lön efter den ortsgrupp, till vilken hans stationeringsort blivit hänförd. Då särskilda skäl därtill föranleda må dock Kungl. Maj:t beträffande viss tjänsteman eller viss grupp av tjänstemän bestämma, att lön skall utgå efter annan ortsgrupp.

Inom löneklass å löneplan nr 3 eller 4 bestämmes tjänstemans lön efter den lönegrupp, till vilken tjänsten blivit hänförd enligt beslut av Kungl. Maj:t.

För i 7 § 2 mom. första stycket avsedd lärare eller ackompanjatör vid musikhögskolan eller lärare vid konstfackskolan skall, då tjänstgöringen under viss termin omfattar mindre antal veckotimmar än det högsta antal veckotimmar, vartill tjänstgöringsskyldigheten enligt nämnda stycke kunnat fastställas, lönen för det kalenderhalvår, varunder terminen infaller, minskas, för lärare eller ackompanjatör vid musikhögskolan med $\frac{1}{40}$ för varje halv veckotimme, som felar i 20 veckotimmar, för huvudlärare vid konstfackskolan med $\frac{1}{16}$ för varje veckotimme, som felar i 16 veckotimmar, samt för facklärare och biträdande facklärare vid sistnämnda skola med $\frac{1}{24}$ för varje veckotimme, som felar i 24 veckotimmar. I den mån tjänstgöringsskyldigheten för facklärare eller biträdande facklärare understiger 24 veckotimmar, må dock för lönen bestämmelse tagas hänsyn jämväl till annan undervisning, som läraren fullgör vid konstfackskolan, så framt den meddelas regelbundet under visst antal veckotimmar. Vidare må minskning ske med högst $\frac{20}{40}$ för ordinarie lärare vid musikhögskolan, högst $\frac{7}{16}$ för huvudlärare vid konstfackskolan och högst $\frac{15}{24}$ för ordinarie facklärare vid sistnämnda skola.

För tjänsteman, som är anställd för tjänstgöring med avkortad tjänstgöringstid, skall lönen minskas med så stor del, som svarar mot avkortningen.

Vid tillämpning av vad i fjärde och femte styckena här ovan sagts skall

iakttagas, att månadslön, som efter minskning slutar på öretal, skall jämkas till närmaste krontal eller, om den slutar på 50 öre, till närmast högre krontal samt att beträffande daglön skola tillämpas bestämmelserna i 4 § 4 mom. statens löneplansförordning.

26 §.

1 mom. För tid, då tjänsteman icke utövar sin tjänst, skall han, i den mån ej annat beslutes med stöd av särskild i reglementet meddelad bestämmelse eller Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma, åtnjuta oavkortad lön eller lön minskad med A-avdrag, B-avdrag eller C-avdrag eller avstå hela lönen i enlighet med bestämmelser, som meddelas i 2—6 mom. här nedan eller där angivas. Där tjänsteman för handläggning av visst ärende eller viss grupp av ärenden inom verket eller eljest för fullgörande av särskilt åliggande i tjänsten erhållit befrielse helt eller delvis från övriga honom åliggande tjänstegöromål, skall nämnda befrielse vara utan inverkan på hans rätt att åtnjuta lön.

I fråga om ovan omförmälda löneavdrag skall följande gälla.

A-avdragen för dag framgå av statens löneplansförordning för varje löneklass samt, i fråga om löneklass tillhörande löneplan nr 1, varje ortsgrupp och, i fråga om löneklass tillhörande någon av löneplanerna nr 3 och 4, varje lönegrupp. För tjänsteman skall tillämpas det A-avdrag för dag, som gäller för den löneklass och, i förekommande fall, för den ortsgrupp eller lönegrupp, efter vilken han åtnjuter lön, dock att för ordinarie lots, lotsförman eller överlots skall tillämpas det A-avdrag för dag, som gäller för den löneklass, vars ordningsnummer med två enheter understiger ordningsnumret för den löneklass, efter vilken lönen utgår. För tjänsteman, för vilken lönen minskats jämlikt bestämmelserna i 25 § fjärde, femte och sjätte styckena, skall likväl tillämpas ett i förhållande därtill minskat A-avdrag för dag. Detta bestämmas med tillämpning av föreskrifterna i 4 § 4 mom. statens löneplansförordning.

Såsom B-avdrag för dag skall för tjänsteman tillämpas ett belopp, som är dubbelt så stort som det för honom tillämpliga A-avdraget.

Såsom C-avdrag för dag skall för tjänsteman tillämpas ett belopp, som är lika stort som den för honom gällande daglönen, i förekommande fall bestämd under iakttagande av föreskrifterna i 25 § fjärde, femte och sjätte styckena.

Tillika skall iakttagas,

dels att då förhållande, som skall medföra A-avdrag, B-avdrag eller C-avdrag, allenast föreligger under del av dag, därunder skall tillämpas det avdragsbelopp, som belöper på denna del av dagen,

dels ock att då förhållande, som skolat medföra C-avdrag, föreligger under hel kalendermånad, tjänstemannen i stället för att vidkännas sådant löneavdrag med visst belopp för dag räknat skall avstå hela lönen för denna månad.

2 mom. I fråga om tjänstemans rätt att åtnjuta semester eller ferier eller, i visst fall, semesterersättning gälla bestämmelserna i 27—32 §§. Att tjänsteman under tiden för semester eller ferier icke utövar sin tjänst, skall vara utan inverkan på hans rätt att för nämnda tid uppbära lön för densamma, där icke annat följer av vad i 6 mom. här nedan sägs eller ock i fråga om ferier annat stadgas i 31 § 2 mom. eller följer av bestämmelserna i 4 mom. här nedan eller av att ferietiden inbegripes i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet.

3 mom. Angående det sätt, varpå med tjänstemans lön skall förhållas vid tjänstledighet eller tjänstgöringshinder av visst slag eller om tjänstemannen avhåller sig från tjänstgöring, stadgas i 33 och 34 §§.

4 mom. För tid, då tjänsteman frånträder utövningen av sin tjänst på grund av förordnande att uppehålla annan tjänst, som är lika hög som eller högre än hans egen tjänst, skall han i fråga om rätt att åtnjuta lön behandlas som om han under förordnandetiden tjänstgjort i sin tjänst och denna, om den uppehållna tjänsten är inrättad vid annat verk, vore inrättad vid detta verk. Vad nu sagts skall jämväl gälla, där lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket avsedd läroanstalt av hänsyn till undervisningsväsendets intressen förordnas att, med frånträdande av utövningen av den egna tjänsten, uppehålla lägre lärartjänst vid annan sådan läroanstalt. Härutöver skall, såvitt angår lärare vid nyssnämnd läroanstalt, vilkens förordnande avser hel termin, vad här sagts gälla jämväl i fråga om ferietid, som infaller under samma kalenderhalvår som terminen.

Bestämmelserna i första stycket avse icke fall, där tjänstemannen under förordnandetiden erhåller vikariatslön, varom i 18 § 3 mom. förmäles.

5 mom. Att aspirant eller extra tjänsteman icke i sådan egenskap äger åtnjuta lön för tid, varunder arbete vid vederbörande verk icke kan beredas honom och varunder han ej åtnjuter semester eller ferier, framgår av vad i 17 § 1 mom. andra stycket stadgats.

Extra ordinarie tjänsteman vid lots- och fyrstaten, vilken är anställd å sådant tjänstefartyg eller fyrskepp, som är upplagt under viss del av året, skall för tid, under vilken han till följd av uppläggningsen ej tjänstgör och varunder han ej åtnjuter semester, å lönen vidkännas B-avdrag.

6 mom. För tid, då tjänsteman, på sätt i 12 § angives, frånträder utövningen av viss av honom innehavd tjänst, äger han icke åtnjuta lön för denna tjänst.

7 mom. I den mån ej annat följer av bestämmelserna i denna paragraf eller andra i reglementet meddelade bestämmelser utgår lön från och med den dag tjänsten enligt utnämnings- eller annan tillsättningshandling tillträdes till och med den dag, då tjänsten frånträdes.

3 kap. Semester och ferier.

27 §.

1 mom. Ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, aspiranter samt extra tjänstemän äga rätt att erhålla semester i enlighet med bestämmelserna i 28—30 §§. Vissa tjänstemän äga dock i stället åtnjuta ferier enligt vad i 31 § stadgas. Till aspiranter och extra tjänstemän kan utgå semesterersättning enligt bestämmelserna i 32 §. Bestämmelserna i detta kapitel äga icke tillämpning å justitieråd, regeringsråd eller landshövding.

Har någon under tiden 1 juli—31 december visst kalenderår innehaft anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, men innefattas hela nämnda tid i sådan tid, varunder han åtnjutit semester eller tjänstledighet av sådant slag, som avses i 33 § under punkt 6 b) eller c), 12 eller 13, varit förhindrad att tjänstgöra av anledning, som enligt 34 § skall medföra C-avdrag å lönen, eller avhållit sig från tjänstgöring utan att hava erhållit ledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han icke, med mindre vederbörande myndighet finner skäl därtill lämna medgivande, i fortsättningen erhålla semester utan att efter sistnämnda dag hava å minst 90 dagar tjänstgjort i anställning, som nyss nämnts, eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

2 mom. Till semester berättigad tjänsteman, som har sig anförtrodd upp-
börd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att begagna sig av semester, då sådant föreskrives av vederbörande myndighet.

28 §.

1 mom. Semestertidens längd bestämmes, i den mån ej annat följer av stadgandena i 2—5 mom. här nedan, med utgångspunkt från de i 29 § angivna årssemestrarna enligt följande grunder:

a) För kalenderår, då allenast en årssemester är för tjänstemannen tillämplig, är semestertidens längd lika med årssemestern, så framt tjänstemannen innehar tjänst eller tjänster hela kalenderåret. I annat fall skall den utgöra så stor del av årssemestern, som svarar mot förhållandet mellan tiden för tjänstinnehavet och helt år. Uppkommer i sistnämnda fall brutet dagantal, skall avrundning ske till närmast högre hela dagantal.

b) För kalenderår, då olika årssemestrar äro för tjänstemannen tillämpliga endast till följd av att han under hela året eller under hela den därunder infallande kortare tiden för tjänstinnehavet samtidigt innehar olika tjänster, skall semestertidens längd med utgångspunkt från den längre av årssemestrarna bestämmas på sätt under a) här ovan angivits.

c) För kalenderår, då eljest olika årssemestrar äro för tjänstemannen tillämpliga, bestämmes semestertidens längd på följande sätt. Först beräknas det dagantal, som belöper på varje period, under vilken ett och samma förhållande råder i fråga om för tjänstemannen tillämplig årssemester. Beräkningen sker med tillämpning av de under a) och b) här ovan meddelade bestämmel-

serna angående semestertid på sådant sätt, som om tjänstinnehavet under kalenderåret endast omfattat den period, varom fråga är. Avrundning företages likväl icke härvid. Därefter sammanläggas de på nämnda sätt beräknade dagantalen, varjämte, om summan uppvisar brutet dagantal, avrundning sker till närmast högre hela dagantal. Det på sådant sätt beräknade dagantalet utgör tjänstemannens semestertid för kalenderåret i fråga.

Vid tillämpning av ovan meddelade bestämmelser skall hänsyn allenast tagas till av tjänstemannen innehavd eller å förordnande med vikariatslön uppehållen tjänst, som avses i denna avdelning av reglementet och varmed är förenad rätt till semester.

2 mom. För kalenderår, efter vars ingång övergång till i denna avdelning avsedd tjänst skett från i avdelningen icke avsedd anställning hos staten eller sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, skall semestertidens längd beräknas med tillämpning av de i 1 mom. här ovan meddelade bestämmelserna. I den mån tjänstemannen icke före övergången åtnjutit hela den semester, som enligt de för den tidigare anställningen gällande bestämmelserna tillkommer honom under det kalenderår, då övergången sker, eller därefter, skall dock sålunda återstående semestertid tilläggas den tid, som beräknats enligt 1 mom. Tjänstemannen må likväl icke i följd härav i något fall erhålla längre semester för kalenderåret än om berörda övergång skett vid kalenderårets ingång.

3 mom. För kalenderår, före vars utgång tjänstemannen avgår med rätt att komma i åtnjutande av ålderspension eller förordnandepension, skall semestertidens längd, med tillämpning i övrigt av bestämmelserna i 1 mom. här ovan, bestämmas på sådant sätt, som om tjänstemannen intill kalenderårets utgång kvarstått i tjänst, som han frånträdde vid avgången.

För sådan tjänsteman, som tillhör fyrskeppspersonalen och för vilken årssemestern enligt stadgandet i 29 § 7 mom. omfattar 45 dagar eller mera, skall vad i första stycket sägs icke gälla. För kalenderår, före vars utgång nu nämnd tjänsteman avgår med rätt att komma i åtnjutande av ålderspension, skall semestertidens längd utgöra 45 dagar, därest avgången sker under någon av årets fyra första månader, samt eljest nämnda antal dagar med tillägg av 10 dagar för varje hel kalendermånad utöver fyra, under vilken tjänsten innehaves, dock att semestertidens längd icke i något fall må överstiga årssemestern.

4 mom. I den mån tjänsteman erhållit semesterersättning enligt bestämmelserna i 32 § skall den anställningstid, på vilken denna ersättning är grundad, icke medtagas vid beräkning av semestertidens längd enligt bestämmelserna i 1 mom. Ej heller skall vad i 2 mom. föreskrives om tilläggande av viss återstående semestertid gälla, i den mån i stället för semester utgått semesterersättning.

5 mom. För tjänsteman med stationering utom Europa eller å mera avlägset belägen ort inom Europa må, därest Kungl. Maj:t prövar skäligt sådant medgiva, till den eljest beräknade semestertiden läggas högst så många dagar, som beräknas åtgå för resa från stationeringsorten till Stockholm och åter.

29 §.

1 mom. Årssemestern skall, där ej annat följer av bestämmelserna i 2—7 mom. här nedan, omfatta,

för aspiranter och extra tjänstemän med mindre än 36 anställningsmånader 20 dagar samt

för andra tjänstemän det antal dagar, som framgår av följande sammanställning:

	Intill det år, under vilket tjänstemannen fyller 40 år	Från och med de år, under vilket tjänstemannen fyller 40 år
Tjänstemän tillhörande lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 1—14	20 dagar	30 dagar
Tjänstemän tillhörande lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 15—26 samt Cob 1	25 »	35 »
Tjänstemän tillhörande övriga lönegrader	35 »	45 »

Vad angår aspirant eller extra tjänsteman skall såsom anställningsmånad anses kalendermånad, under vilken han å minst 16 dagar utfört arbete i anställning hos staten eller i sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgått enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Med tid, under vilken arbete utförts, skall härvid likställas annan tid, för vilken avlöning till någon del utgått. Där ej Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet annorlunda förordnar, skall dock såsom anställningsmånad icke tagas i betraktande kalendermånad, vilken infaller före tid av 36 kalendermånader i följd, under vilken tjänstemannen icke utfört arbete eller åtnjutit avlöning i sådan anställning, som nyss sagts.

2 mom. För revisionssekreterare, hovrättsråd samt assessorer och fiskaler i hovrätt ävensom kammarrättsråd samt assessorer och extra ordinarie föredragande i kammarrätten äger vederbörande myndighet i förekommande fall förlänga årssemestern högst med den tid, varmed densamma enligt bestämmelserna i 1 mom. understiger 45 dagar.

3 mom. För tjänstemän vid utrikesförvaltningen med stationering utomlands, med undantag av attachéer, må årssemestern, i den mån sådant utan olägenhet kan ske, förlängas till nedan angivna antal dagar:

Tjänstemän tillhörande lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 15—26 ..	45 dagar
Tjänstemän tillhörande lönegraderna Ca, Ce och Cg 27—37 eller lönegrad med någon av beteckningarna Co och Cs	60 dagar.

För attaché med stationering utomlands skall årssemestern, i den mån den enligt 1 mom. är kortare än 30 dagar, förlängas till detta antal dagar.

4 mom. Med hänsyn till arbete, som utsätter vederbörande för röntgenstrålning eller strålning från radioaktivt ämne, skola för nedan angivna tjänstemän följande särskilda bestämmelser gälla.

Årssemestern omfattar 90 dagar för

a) överläkare å gynekologiska avdelningen av det till karolinska sjukhuset hörande radiumhemmet eller å röntgenavdelning vid serafimerlasarettet samt

b) icke-ordinarie läkare vid radiumhemmet eller å röntgenavdelning vid karolinska sjukhuset eller serafimerlasarettet, så framt läkaren tjänstgjort vid radiumhemmet eller å röntgenavdelning eller därmed jämställd radioterapeutisk klinik under sammanlagt minst 10 år.

Årssemestern omfattar 60 dagar för

a) laborator och förste strålskyddsinspektör samt extra ordinarie strålskyddsinspektör vid den till karolinska sjukhuset hörande radiofysiska institutionen samt

b) sådan icke-ordinarie läkare, varom i andra stycket under b) förmäles, så framt läkaren fullgjort där avsedd tjänstgöring under sammanlagt minst 5 år men mindre än 10 år.

Årssemestern omfattar 42 dagar för

a) följande tjänstemän vid karolinska sjukhuset, nämligen assistent och tekniskt biträde vid radiofysiska institutionen, reparatör vid röntgen- och ljusavdelningen av radiumhemmet samt tjänsteman, vilken tillhör sjukvårdspersonalen vid radiumhemmet och i sitt arbete handskas med röntgen eller radium,

b) till försvaret hörande läkare, som å sjukhus handskas med röntgen eller radium, och sådan i andra stycket under b) omförmäld läkare, vilken icke fullgjort där avsedd tjänstgöring under sammanlagt minst 5 år, samt

c) annan tjänsteman, vilken tillhör sjukvårdspersonalen å röntgenavdelning vid sjukhus, än som angivits under a) i detta stycke.

Då det anses påkallat med hänsyn till arten och omfattningen av det radiologiska arbete, som i nästföregående stycke under a) eller b) avsedd tjänsteman har att i sin tjänst fullgöra och tidigare fullgjort, äger vederbörande myndighet förlänga årssemestern, dock med högst 35 dagar för tjänsteman, som avses under a), och med högst 18 dagar för tjänsteman, som avses under b).

5 mom. För annan läkare än i 4 mom. här ovan avses skall årssemestern, i den mån den enligt 1 mom. är kortare än 30 dagar, förlängas till detta antal dagar.

6 mom. För sådan aspirant eller extra tjänsteman med minst 36 anställningsmånader eller extra ordinarie eller ordinarie tjänsteman, som här nedan sägs och för vilken årssemester icke angivits i 4 mom., skall, i stället för vad i 1 mom. första stycket stadgas, gälla, att årssemestern omfattar 25 dagar intill det år, under vilket tjänstemannen fyller 40 år, och 35 dagar från och med nämnda år:

tjänsteman, som tillhör sjukvårdspersonalen vid försvaret;

kvinnlig tjänsteman, som tillhör sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus eller statens anstalt för fallandesjuka;

sjuksköterska, assistentsköterska, andra föreståndarinna och barnmorska vid karolinska sjukhuset;

sjuksköterska och assistentsköterska vid serafimerlasarettet; samt

sjuksköterska vid läroanstalt för blindas, översköterska vid vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte och sjuksköterska vid dövstumskola.

7 mom. För tjänsteman tillhörande fyrskeppspersonalen skall, i stället för vad i 1 mom. första stycket här ovan sägs, gälla, att årssemestern alltefter den tid under kalenderåret, varunder vederbörande fyrskepp beräknas vara påmönstrat, skall omfatta det antal dagar, som av följande tabell framgår, i den mån ej annat följer av föreskriften i 28 § 3 mom. andra stycket eller lotsstyrelsen annorlunda förordnar med hänsyn till att anställningen icke innehaves under helt kalenderår:

Påmönstringstiden beräknas		Årssemester	
uppgå till minst	men under- stiga	för aspiranter och extra tjänstemän med mindre än 36 anställningsmånader	för andra tjänstemän
	6 månader	12 dagar	15 dagar
6 månader	7 »	20 »	25 »
7 »	8 »	28 »	35 »
8 »	9 »	36 »	45 »
9 »	10 »	44 »	55 »
10 »	11 »	52 »	65 »
11 »	12 »	60 »	75 »
12 »		72 »	90 »

30 §.

1 mom. Tjänsteman äger erhålla honom tillkommande semester å tid, som provas lämplig med hänsyn till göromålens behöriga gång, under det kalenderår, vartill semestern hänför sig, eller, om detta på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat ske, under tiden 1 januari—31 maj nästpåföljande år.

Såsom undantag från vad nu sagts skall likväl gälla,

dels att tjänsteman, som är stationerad å ort inom riket, där kallortstilllägg utgår, ävensom provinsialläkare eller distriktsveterinär må av vederbörande myndighet kunna medgivast att i följd åtnjuta icke blott semester för löpande år utan jämväl återstående semester för nästföregående år,

dels ock att tjänsteman med stationering utom Europa må för besök i Sverige i följd åtnjuta icke blott semester för löpande år utan jämväl återstående semester för

nästföregående år, såvitt angår tjänsteman med stationering i Nordamerika eller Nordafrika,

nästföregående två år, såvitt angår tjänsteman med stationering i Asien, Sydamerika eller Sydafrika, samt

nästföregående tre år, såvitt angår tjänsteman med stationering i Australien.

2 mom. Då tjänsteman åtnjutit någon del av honom tillkommande semester, skall för beräkning av den semestertid, som må återstå, i förekommande fall iakttagas,

a) om semester åtnjutits å del av dag, vilken i övrigt varit tjänstefri till

följd av sådan nedsättning av tjänstgöringstiden, som medför C-avdrag å lönen och ej är föranledd av offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring: att för berörda ändamål skall så anses, som om semestern omfattat hela nämnda dag, samt

b) om semester såväl före som efter dag eller dagar, som äro tjänstefria, åtnjutits under hel dag eller å sådan del av dag, som nyss angivits: att för berörda ändamål skall så anses, som om semestern omfattat jämväl den eller de mellanliggande dagarna, i den mån ej annat följer av beslut meddelat av Kungl. Maj:t.

31 §.

1 mom. Följande tjänstemän äga årligen, i stället för semester enligt bestämmelserna i 28—30 §§, åtnjuta ferier på tider, som i vederbörande stadgar och reglementen föreskrivas, nämligen

a) direktören för musikhögskolan, musikaliska akademins sekreterare samt extra ordinarie ackompanjatör vid nämnda högskola,

b) ordinarie och extra ordinarie lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket omnämnda läroanstalter, dock icke rektorer, föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet eller lärare i trädgårdssköttsel vid folkskoleseminarium, samt

c) ordinarie lärare vid statens anstalt för fallandesjuka, konsthögskolan, dock icke föreståndaren för institutet för materialkunskap, tillika lärare i materialkunskap, musikhögskolan, tandläkarinstitutet, farmaceutiska institutet, tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, gymnastiska centralinstitutet, lantbrukshögskolan, lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp, veterinärhögskolan och skogshögskolan.

Extra ordinarie och extra lärare vid ovan under c) omnämnda verk äga årligen åtnjuta ferier på samma tider som där anställda ordinarie lärare.

2 mom. Under ferier skall tjänsteman åtnjuta oavkortad lön.

I vissa fall skall dock under ferier tillämpas lön minskad med A-avdrag. Avdraget skall i dessa fall ske med hänsyn till tid, varunder tjänstemannen åtnjuter tjänstledighet av sådant slag, som avses i 33 § 2 mom. under punkt 6 b) eller c), 12 eller 13, varit förhindrad att tjänstgöra av anledning, som enligt 34 § 2 mom. skall medföra C-avdrag å lönen, eller avhållit sig från tjänstgöring utan att hava erhållit ledighet eller kunna styrka giltigt förfall. Vad nu sagts avser fall,

a) där tjänstemannen i anställning hos staten eller i sådan annan anställning, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, innehaft tjänst vid läroanstalt, där den årliga lästiden är fördelad i lästerminer, under de båda senaste terminerna före ferietidens början men därunder infallit så lång tid av ovan avsett slag, att återstoden ej uppgår till 60 dagar; eller

b) där tjänstemannen i anställning, som nyss nämnts, innehaft annan tjänst än under a) sagts under det närmast före ferietidens början förflutna året men till följd av förhållande, som ovan angivits, eller på grund av ferier icke tjänstgjort under någon del av detta år.

I den mån ferietid inbegripes i tid för tjänstemannen meddelad tjänstledighet, skall därunder med lönen förhållas på sätt i fråga om tjänstledigheten stadgas i 33 §.

32 §.

Därest aspirant eller extra tjänsteman avgår ur statens tjänst eller avlider innan han åtnjutit semester, vartill han vid avgången var berättigad enligt bestämmelserna i 27—30 §§, äger tjänstemannen eller, om han avlidit, hans dödsbo erhålla semesterersättning.

För beräklandet av nämnda ersättning skall bestämmas den tidpunkt, vid vilken tjänstemannen skulle hava avslutat den honom för tid före avgången tillkommande semestern, om han kvarstått i tjänsten och omedelbart påbörjat nämnda semester. I det fall, då tjänstemannen närmast före avgången hade sådan nedsättning av tjänstgöringstiden, som medför C-avdrag å lönen och ej föranletts av offentligt uppdrag eller värnpliktstjänstgöring, skall härvid, såframt ej annat prövas skäligt, tillika så anses, som om tjänstemannen i fortsättningen haft sådan nedsättning på samma sätt som närmast före avgången. Semesterersättningen skall motsvara den lön, i förekommande fall minskad med C-avdrag, som tjänstemannen, såvitt vid tidpunkten för avgången kan bedömas, skulle under angivna förutsättningar erhållit för tiden från och med dagen näst efter den, då avgången skett, intill nyssberörda tidpunkt.

4 kap. Tjänstledighet och tjänstgöringshinder m. m.

33 §.

1 mom. I fråga om det sätt, varpå med lönen skall förhållas för tid, under vilken tjänstledighet åtnjutes, hänföres tjänsteman till någon av följande tre grupper:

Grupp 1. Aspiranter och extra tjänstemän med mindre än 6 anställningsmånader.

Grupp 2. Aspiranter och extra tjänstemän med 6 men ej 36 anställningsmånader.

Grupp 3. Aspiranter och extra tjänstemän med 36 anställningsmånader eller mera ävensom extra ordinarie och ordinarie tjänstemän.

Med anställningsmånad förstås sådan kalendermånad, som i 29 § 1 mom. andra stycket sägs.

2 mom. Så framt icke annat följer av vad i 3 och 4 mom. här nedan sägs eller beslutes i den ordning, som i 26 § 1 mom. angives, skall vid tjänstledighet

tjänsteman tillhörande grupp 1 vidkännas C-avdrag samt

tjänsteman tillhörande grupp 2 eller 3, enligt vad i det följande angives, åtnjuta oavkortad lön eller vidkännas A-, B- eller C-avdrag eller uppbära lön enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Orsak till tjänstledighet	Grupp 2	Grupp 3
1. <i>Offentligt uppdrag.</i> a) Uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller att vara riksdagens revisor. b) Uppdrag, där ersättning ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och tjänstemannen icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, i den mån ej fråga är om uppdrag som avses under a). c) Annat offentligt uppdrag än under a) och b) avses. 2. <i>Militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet är å tjänstemannen tillämpligt.</i> 3. <i>Militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet icke är å tjänstemannen tillämpligt.</i> a) Värnpliktstjänstgöring, som fullgöres under det år, under vilket den värnpliktige fyller tjugutre år, eller därefter. b) Frivillig befordrings- eller repetitionskurs eller med sådan kurs jämställd annan kurs eller övning, vilken erfordras för vinnande eller bibehållande av viss tjänstegrad såsom värnpliktigt befäl. c) Tjänstgöring, vilken åligger anställningshavare i reserven, beställningshavare å reservstat eller å övergångsstat samt officer i väg- och vattenbyggnadskåren. Kaptens-, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurs för anställningshavare i reserven. d) Hemvärnsövning eller hemvärnskurs. e) Driftvärnskurs. f) Annan militärtjänstgöring än under a)—e) avses. 4. <i>Arbete av synnerlig vikt för folkförsörjningen eller av därmed jämförligt allmänt intresse.</i>	<i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.	<i>B-avdrag.</i> <i>A-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>B-avdrag.</i> <i>B-avdrag</i> högst 32 dagar av ett och samma kalenderår. <i>C-avdrag</i> i övrigt. <i>B-avdrag.</i> <i>B-avdrag</i> högst 14 dagar av ett och samma kalenderår. <i>C-avdrag</i> i övrigt. <i>Oavkortad lön</i> högst 14 dagar av ett och samma kalenderår. <i>C-avdrag</i> i övrigt. <i>C-avdrag.</i>

Orsak till tjänstledighet	Grupp 2	Grupp 3
5. <i>Iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för verket eller, såvitt angår tjänsteman vid försvaret, av betydelse för försvaret samt, såvitt angår rektor eller lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket omförmäld läroanstalt eller föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, av betydelse för undervisningsväsendet.</i> 6. <i>Sjukdom m. m.</i> a) Sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, föranledd av i tjänsten inträffad händelse, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete, eller av våld eller misshandel, för vilken tjänstemannen blivit utsatt på grund av tjänsten. I tjänsten ådragen yrkessjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. I tjänsten ådragen smittsam sjukdom, som enligt bestämmelserna i gällande epidemilag skall anmälas till vederbörande myndighet. I tjänsten ådragen sjukdom, som enligt bestämmelserna i gällande epizootilag skall anmälas till vederbörande myndighet. Under tjänstgöring å utländsk ort ådragen svårare sjukdom, som där uppträder epidemiskt men ej alls	<i>C-avdrag.</i> <i>Oavkortad lön under högst 180 dagars ledighet av en och samma tjänstledighetsorsak.</i> <i>B-avdrag i övrigt, så framt ej vederbörande myndighet på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.</i>	<i>Oavkortad lön, därest Kungl. Maj:t så förordnar med hänsyn till att iakttagelserna, studierna eller arbetet prövas på ett påtagligt sätt kunna tjäna verkets (försvarets, undervisningsväsendets) intressen. I andra fall: B-avdrag sammanlagt högst 120 dagar eller, såvitt angår rektor, föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet eller lärare, sammanlagt högst 180 dagar av den tid, under vilken tjänstemannen innehar tjänst inom en och samma lönegrad. Nämda dagantal skall dock minskas med det antal dagar, då tjänsteman under samma tid vidkänts B-avdrag av anledning, som i punkten 9 b) sägs.</i> <i>C-avdrag i övrigt.</i> <i>Oavkortad lön.</i>

Orsak till tjänstledighet	Grupp 2	Grupp 3
eller allenast i sällsynta fall förekommer inom Sverige, eller svårare klimatsjukdom i akut form, som tjänsteman med stationering i land med tropiskt eller halvtropiskt klimat ådragit sig. Med tjänsten skall likställas annan statlig anställning, uppdrag för statens räkning ävensom sådan icke-statlig anställning, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. b) Sjukdom i andra fall än under a) avses eller tvångsvis anordnad läkarundersökning. c) Svag hälsas vårdande, då behovet av ledighet härför är behörigen styrkt. 7. Havandeskap eller barnsbörd.	<i>B-avdrag</i> högst 180 dagar av ett och samma kalenderår eller, vid sjukdom som fortgår över årsskifte, högst 180 dagar i en följd. <i>C-avdrag</i> i övrigt. <i>C-avdrag.</i> <i>B-avdrag</i> högst 120 dagar, dock ej för tid efter 120:e dagen från förlossningen. <i>C-avdrag</i> i övrigt.	Tjänsteman med mer än 45 dagar årlig ferietid: <i>A-avdrag.</i> Annan tjänsteman: <i>Oavkortad lön</i> under högst följande antal dagar av ett och samma kalenderår, nämligen för tjänsteman, som senast under löpande kalenderåret uppnått eller uppnår 40 års ålder, 55 dagar minskat med det antal semesterdagar, som tjänstemannen vid tillämpning av bestämmelserna i 28 § och 29 § 1 mom. åtnjuter eller skolat åtnjuta; för annan tjänsteman 45 dagar minskat med det antal semesterdagar, som tjänstemannen vid tillämpning av bestämmelserna i 28 § och 29 § 1 mom. åtnjuter eller skolat åtnjuta. <i>A-avdrag</i> i övrigt. <i>B-avdrag.</i> <i>A-avdrag</i> högst 120 dagar, dock ej för tid efter 120:e dagen från förlossningen. <i>C-avdrag</i> i övrigt.

Orsak till tjänstledighet	Grupp 2	Grupp 3
8. <i>Tjänstgöringsförbud till förekommande av smittas spridning.</i>[§] 9. <i>Utbildning, iakttagelser, studier m. m. i vissa andra fall än i punkten 5 avses.</i> a) Utbildningskurs vid verket eller, beträffande tjänsteman vid försvaret, vid försvaret, såvida fråga icke är om rektor eller lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket omförmäld läroanstalt eller om föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet. Med utbildningskurs vid verket likställes i fråga om förste provinsialläkare och provinsialläkare medicinska fortsättningskurser samt i fråga om förste provinsialläkare, provinsialläkare, länsveterinärer och distriktsveterinärer för dylika tjänstemän avsedda utbildnings- och repetitionskurser. b) Iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattning inom verket eller, såvitt angår rektor eller lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket omförmäld läroanstalt eller föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller studier eller arbete, som av vederbörande myndighet prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken han är anställd.	<i>Oavkortad lön högst 180 dagar.</i> <i>B-avdrag i övrigt, så framt ej vederbörande myndighet på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.</i> <i>C-avdrag.</i> <i>C-avdrag.</i>	<i>Oavkortad lön.</i> <i>Oavkortad lön.</i> <i>B-avdrag sammanlagt högst 120 dagar eller, såvitt angår rektor, föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet eller lärare, sammanlagt högst 180 dagar av den tid, under vilken tjänstemannen innehar tjänst inom en och samma lönegrad. Nämda dagantal skall dock minskas med det antal dagar, då tjänsteman under samma tid vidkänts B-avdrag av anledning, som i punkten 5 avses.</i> <i>C-avdrag i övrigt.</i>

Orsak till tjänstledighet	Grupp 2	Grupp 3
10. Flyttning, för vilken ersättning för flyttningskostnad utgår av statsmedel.	C-avdrag.	Oavkortad lön högst 3 dagar. C-avdrag i övrigt.
11. Uppdrag inom sådan personal-sammanslutning, som avser att tillvarata tjänstemännens intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning.	B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår. C-avdrag i övrigt.	B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår. C-avdrag i övrigt.
12. Enskild angelägenhet av vikt.	C-avdrag.	B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår. C-avdrag i övrigt.
13. Annan orsak än under 1—12 avses.	C-avdrag.	C-avdrag.

3 mom. Vid tjänstledighet för vinnande av lätnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter, som icke föranleder särskilda vikariatskostnader, må häradsbörding under högst 15 dagar av ett och samma kalenderår åtnjuta oavkortad lön.

Bestämmelserna i 2 mom. äga icke tillämpning på landshövding.

Professorn och chefen för konjunkturinstitutet äger, oavsett vad i 2 mom. sägs, under 45 dagar årligen vid tjänstledighet för bedrivande av vetenskaplig forskning åtnjuta oavkortad lön.

För tjänsteman, som tillhör fyrskeppspersonalen och är hänförlig till grupp 3, skall vid tjänstledighet, som avses i 2 mom. under punkt 6 b), i stället för vad där sägs gälla, att oavkortad lön må, alltefter den tid under kalenderåret varunder vederbörande fyrskepp beräknas vara påmönstrat, utgå under högst följande antal dagar av ett och samma kalenderår, nämligen 25 dagar om tiden uppgår till mindre än 7 månader, 20 dagar om tiden uppgår till 7 men ej 8 månader och 10 dagar om tiden uppgår till 8 månader eller mera. I övrigt skall tjänstemannen vid sådan ledighet vidkännas A-avdrag.

Utan hinder av vad i 2 mom. under punkt 9 b) sägs skall till grupp 3 hörande tjänsteman vid postverket, telegrafverket eller statens järnvägar äga åtnjuta oavkortad lön för tid, varunder han åtnjuter tjänstledighet för studier i utlandet, vilka av vederbörande verksstyrelse prövas vara erforderliga för den fackliga utbildningen.

4 mom. I följande fall skall, i den mån tjänsteman enligt vad i 2 eller 3 mom. här ovan sagts skolat äga åtnjuta oavkortad lön, i stället tillämpas lön minskad med A-avdrag, nämligen

a) då tjänstledighet, som avses i 2 mom. under punkt 6 b), åtnjutes av tjänsteman som, ehuru han eljest skolat äga rätt till semester, på grund av föreskriften i 27 § 1 mom. andra stycket icke må åtnjuta sådan förmån, samt

b) då tjänstledighet av tjänsteman med rätt till ferier åtnjutes under sådan ferietid, varunder, om tjänstledighet ej förekommit, på grund av föreskriften i 31 § 2 mom. andra stycket skolat tillämpas lön minskad med A-avdrag.

34 §.

1 mom. Följande vid musikhögskolan anställda tjänstemän, nämligen direktören, ordinarie och extra ordinarie lärare samt extra ordinarie ackompanjatörer, vid i 7 § 2 mom. andra stycket omförmälda läroanstalter anställda rektorer samt ordinarie, extra ordinarie och extra lärare ävensom föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet äga åtnjuta oavkortad lön för tid, under vilken undervisningen vid vederbörande läroanstalt blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och de av sådan anledning hindrats tjänstgöra.

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen vid vederbörande läroanstalt på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, gäller vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 mom. Tjänsteman, som är avstängd från tjänstgöring, hålles häktad för brott eller undergår annat frihetsstraff än arrest, skall under tiden vidkännas C-avdrag, så framt ej vederbörande myndighet prövar skäligt att låta honom uppbära någon del av lönen. För tid, under vilken tjänsteman undergår arreststraff med förbud att tjänsigöra, skall han vidkännas B-avdrag.

Finnes avstängningsåtgärd hava varit obefogad, blir för brott häktad frikänd eller prövas undergången arreststraff icke böra räknas vederbörande till last, skall vad av tjänstemannens lön innehållits till honom utbetalas.

Vad i första stycket stadgats i fråga om tjänsteman, vilken hålles häktad för brott, skall gälla jämväl beträffande den, som av polismyndighet kvarhålles såsom misstänkt för brott; dock att, där häktningsåtgärd ej vidtages eller tjänstemannen efter häktning frikännes, han skall äga åtnjuta oavkortad lön under tiden för kvarhållandet.

I fråga om avlöning till tjänsteman, som avstängts från tjänstgöring på grund av vägran att underkasta sig tvångsvis anordnad läkarundersökning, är särskilt stadgat.

3 mom. Avhåller sig tjänsteman från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit ledighet eller kunna styrka giltigt förfall, skall han för den tiden vidkännas C-avdrag.

5 kap. Vikariatsersättning och övertidsersättning m. m.

35 §.

1 mom. För tid, varunder i denna avdelning avsedd tjänsteman på grund av förordnande helt eller delvis uppehåller annan tjänst, äger han, under nedan angivna förutsättningar, åtnjuta vikariatsersättning med visst belopp för dag räknat i enlighet med bestämmelserna i 2—5 mom. här nedan. Vad i denna paragraf sägs om förordnande att uppehålla viss tjänst, skall äga tillämpning jämväl i fråga om särskilt förordnande att bestrida göromål, vilka eljest tillhöra sådan tjänst.

Vikariatsersättning utgår, därest den uppehållna tjänsten är ordinarie eller

extra ordinarie och högre än den tjänst, som tjänstemannen innehar. Extra ordinarie eller extra lärare vid annan i 7 § 2 mom. andra stycket avsedd läroanstalt än konstfackskolan äger likväl icke åtnjuta vikariatsersättning, där-
est han förordnas att uppehålla högre lärartjänst vid sådan läroanstalt. Ej heller äger tjänsteman, vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca, Ce, Cf och Cg samt lägst lönegradsnumret 16, åtnjuta vikariatsersättning vid förordnande att förvalta häradshövdingämbete eller att uppehålla annan högre tjänst i domsaga, i den mån icke Kungl. Maj:t därom förordnar.

Vikariatsersättning må härutöver, när den uppehållna tjänsten är lika hög som eller lägre än den tjänst, som tjänstemannen innehar, utgå dels då den, som innehar förste provinsialläkartjänst eller tjänst som överläkare vid statens sinnessjukhus, uppehåller sådan medicinalrådstjänst, vars innehavare skall vara legitimerad läkare, dels ock då rektor vid i 7 § 2 mom. andra stycket avsedd läroanstalt uppehåller ledamotstjänst i centralt ämbetsverk, varunder sådan läroanstalt lyder.

Bestämmelserna här ovan avse icke fall, där tjänstemannen i anledning av förordnandet åtnjuter vikariatslön enligt 18 § 3 mom. eller sådan ersättning, varom i 36 § 1 och 2 mom. förmäles. Vid bedömande, huruvida viss tjänst är högre än, lika hög som eller lägre än annan tjänst, skall, utöver vad som framgår av 1 § 2 mom., iakttagas, att innehavd eller uppehållen tjänst som överläkare vid fångvårdsanstalterna, statens sinnessjukhus eller statens anstalt för fallandesjuka eller som chef, tillika läkare vid statens skola för sjäsligt abnorma manliga elever skall anses vara åsatt det lönegradsnummer, som med en enhet överstiger det gällande lönegradsnumret. Där tjänsteman i fall, varom i 24 § 2 mom. andra stycket förmäles, åtnjuter lön enligt en löneklass, som är högre än den högsta, vilken gäller för den innehavda tjänstens lönegrad, skall så anses, som om denna tjänst tillhörde den lönegrad, vars nummer med tre enheter understiger numret på den löneklass, efter vilken lönen utgår.

2 mom. I den mån ej annat följer av vad här nedan eller i 3 mom. stadgas skall angående vikariatsersättningens belopp i de fall, som här nedan angivas, gälla följande.

Då lönen vid såväl den innehavda som den uppehållna tjänsten utgår enligt löneplan nr 1 och sistnämnda tjänsts lönegrad omfattar flera löneklasser, utgör vikariatsersättningen,

a) om lägsta löneklassen inom den uppehållna tjänstens lönegrad är lägre än eller lika med eller ligger närmast över den löneklass, vari tjänstemannen är placerad: ett belopp motsvarande skillnaden mellan daglönerna för sistnämnda löneklass och för den närmast högre löneklassen; samt

b) i annat fall: ett belopp motsvarande *dels* skillnaden mellan daglönerna för den löneklass, vari tjänstemannen är placerad, och för den två nummer högre löneklassen, *dels ock* därutöver, i förekommande fall, halva skillnaden mellan daglönerna för sistnämnda löneklass och för lägsta löneklassen inom den uppehållna tjänstens lönegrad.

Då lönen vid såväl den innehavda som den uppehållna tjänsten utgår enligt löneplan nr 1 och sistnämnda tjänsts lönegrad omfattar allenast en löneklass, eller då vid båda tjänsterna utgår lön enligt löneplan nr 2, bestämmes vikariatsersättningen på sätt i andra stycket sagts, varvid vad där förmåls om lägsta löneklassen inom den uppehållna tjänstens lönegrad skall hava avseende å den löneklass, som sistnämnda tjänsts lönegrad omfattar.

Då lönen utgår enligt löneplan nr 1 vid den innehavda tjänsten men enligt löneplan nr 2 vid den uppehållna tjänsten, utgör vikariatsersättningen,

a) om daglönen för den löneklass, som den uppehållna tjänstens lönegrad omfattar, icke överstiger daglönen för den löneklass på löneplan nr 1, som är två nummer högre än den löneklass, vari tjänstemannen är placerad: ett belopp motsvarande skillnaden mellan daglönerna för förstnämnda och sistnämnda löneklasser; samt

b) i annat fall: ett belopp motsvarande *dels* skillnaden mellan daglönerna för den löneklass, vari tjänstemannen är placerad, och för den två nummer högre löneklassen på löneplan nr 1, *dels ock* därutöver halva skillnaden mellan daglönerna för sistnämnda löneklass och för den löneklass, som den uppehållna tjänstens lönegrad omfattar.

Vad här ovan sagts om den löneklass, vari tjänstemannen är placerad, skall i stället avse, för den som innehar i 1 mom. fjärde stycket omförmäld överläkartjänst eller tjänst som chef, tillika läkare, löneklassen närmast över den, vari han är placerad, och för tjänsteman, som på grund av bestämmelsen i 24 § 2 mom. andra stycket åtnjuter lön enligt högre löneklass än den, vari han är placerad, nämnda högre löneklass. Vidare skall vad ovan sagts om lägsta löneklassen i den uppehållna tjänstens lönegrad, när fråga är om nyss avsedd tjänst, i stället avse näst lägsta löneklassen i tjänstens lönegrad. Slutligen skall vad ovan sagts om den löneklass på löneplan nr 2, som den uppehållna tjänstens lönegrad omfattar, om denna löneklass har högre ordningsnummer än 20 i stället avse löneklassen med sistnämnda ordningsnummer.

Med daglön avses, då lönen vid båda tjänsterna utgår enligt löneplan nr 1, det belopp som gäller för den ortsgrupp, efter vilken tjänstemannens lön utgår. I annat fall avses, såvitt fråga är om daglön enligt löneplan nr 1, det för ortsgrupp 5 gällande beloppet. Då tjänstemannen åtnjuter daglön, som minskats i enlighet med bestämmelserna i 25 § fjärde, femte och sjätte styckena, skall vikariatsersättningen det oaktat beräknas på grundval av den utan minskning gällande daglönen.

Beräknad vikariatsersättning, som icke slutar å helt femtal ören, jämkas till närmaste femtal.

3 mom. I nedan angivna fall skall, såsom tillägg till eller undantag från bestämmelserna i 2 mom., följande gälla angående vikariatsersättningens belopp.

För fiskal i hovrätt, vilken förordnats att tjänstgöra såsom adjungerad ledamot, utgör vikariatsersättningen ett belopp motsvarande skillnaden mel-

lan daglönerna för å ena sidan 29 löneklassen på löneplan nr 1 och å andra sidan den löneklass, vari tjänstemannen är placerad. Därest annan icke-ordinarie tjänsteman än assessor eller fiskal förordnas att tjänstgöra såsom adjungerad ledamot, bestämmer Kungl. Maj:t vikariatsersättningens belopp för varje särskilt fall.

För förste provinsialläkare eller överläkare vid statens sinnessjukhus skall vikariatsersättningen vid uppehållande av sådan medicinalrådstjänst, vars innehavare skall vara legitimerad läkare, utgöra 6 kronor. Samma vikariatsersättning skall tillämpas för länsveterinär, som uppehåller medicinalrådstjänst, vars innehavare skall vara legitimerad veterinär.

För rektor vid i 7 § 2 mom. andra stycket avsedd läroanstalt skall vikariatsersättningen, då han uppehåller ledamotstjänst i centralt ämbetsverk, varunder sådan läroanstalt lyder, utgöra lägst 2 kronor 50 öre.

För lokförare, som uppehåller tjänst som lokmästare, skall den enligt 2 mom. beräknade vikariatsersättningen höjas med 2 kronor.

För tjänsteman, som med mindre än full tjänstgöring uppehåller annan tjänst, skall vikariatsersättningen minskas i förhållande till nedsättningen av tjänstgöringstiden på den högre tjänsten.

4 mom. Vikariatsersättningen för provinsialläkare, som uppehåller tjänst som förste provinsialläkare, eller för distriktsveterinär, som uppehåller tjänst som länsveterinär, bestämmes av vederbörande myndighet, med iakttagande att ersättningen må uppgå till högst 12 kronor för dag för provinsialläkare och till högst 10 kronor för dag för distriktsveterinär.

5 mom. Då innehavare av tjänst, vid vilken lön utgår enligt viss löneplan, i annat fall än som avses i 2 mom. fjärde stycket eller 4 mom. på grund av förordnande uppehåller högre tjänst, vid vilken lönen utgår enligt annan löneplan, bestämmes vikariatsersättningen av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet.

36 §.

1 mom. Till provinsialläkare som, vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst, på grund av förordnande bestrider provinsialläkartjänst i angränsande distrikt, utgår för den tid förordnandet avser särskild ersättning med 10 kronor för dag. Till distriktsveterinär som, vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst, på grund av förordnande bestrider distriktsveterinärtjänst i angränsande distrikt, utgår för den tid förordnandet avser särskild ersättning med 5 kronor för dag. Vad nu sagts avser likväl icke fall, där tjänstgöringen i det angränsande distriktet föranletts av sådan tjänstefrihet för ordinarie tjänstinnehavaren, varom i 7 § 2 mom. sista stycket förmåles.

2 mom. I följande fall skall till tjänsteman som, vid sidan av antingen full tjänstgöring eller ock nedsatt tjänstgöring i egen tjänst, på grund av förordnande bestrider med annan tjänst förenad tjänstgöring, för sistnämnda tjänstgöring utgå särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t, nämligen

a) då den, som innehar tjänst som lärare eller ackompanjatör vid musik-

högskolan bestrider tjänstgöring, som är förenad med annan tjänst av nu nämnt slag vid musikhögskolan,

b) då rektor vid i 7 § 2 mom. andra stycket avsedd läroanstalt eller föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet bestrider tjänstgöring, som är förenad med lärartjänst vid sådan läroanstalt, samt

c) då lärare vid dylik läroanstalt bestrider tjänstgöring, som är förenad med annan lärartjänst vid sådan läroanstalt.

Vad här ovan sagts skall jämväl, där ej annorlunda är särskilt stadgat, gälla, då tjänstemannen, utan att fullgöra tjänstgöring som är förenad med annan tjänst, meddelar undervisning eller, vad angår ackompanjatör vid musikhögskolan, fullgör tjänstgöring utöver för honom föreskrivet antal veckotimmar.

Bestämmelserna här ovan skola i fråga om facklärare eller biträdande facklärare vid konstfackskolan gälla allenast i den mån hänsyn till den av läraren bestridda tjänstgöringen icke tagits jämlikt bestämmelsen i 25 § fjärde stycket.

3 mom. Där tjänsteman, som är anställd med avkortad tjänstgöringstid, på grund av förordnande fullgör tjänstgöring å sådan del av dag eller i förekommande fall hel dag, under vilken han med hänsyn till den för honom gällande anställningen eljest icke skolat tjänstgöra, äger han för tjänstgöringen åtnjuta särskild ersättning. Denna ersättning skall, där fråga är om tjänstgöring under hel dag, vara lika stor som daglönen och, där fråga är om tjänstgöring allenast under viss del av dag, utgöras av den därpå belöpande delen av daglönen. Med daglön förstås härvid det belopp, som skulle hava utgjort tjänstemannens daglön, om han varit anställd för full tjänstgöring.

Vad i första stycket sagts skall gälla jämväl i fall, där den ifrågavarande tjänstgöringen fullgöres på grund av förordnande att uppehålla annan tjänst, som är lika hög som eller högre än tjänstemannens egen tjänst, så framt icke vikariatslön utgår.

37 §.

1 mom. Där innehavare av tjänst, som har någon av lönegradsbeteckningarna Ca, Ce och Cg samt högst lönegradsnumret 22 eller som har lönegradsbeteckningen Cf och högst lönegradsnumret 20, undantagsvis måste anlitas för övertidstjänstgöring, må tjänstemannen, så framt han icke på grund av förordnande uppehåller högre tjänst än nu angivits och fullgör övertidstjänstgöringen i denna tjänst, kunna för sagda tjänstgöring erhålla gottgörelse i enlighet med bestämmelserna här nedan samt de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t meddelar. Såsom förutsättning härför skall dock, där ej särskilda skäl till annat föranleda, gälla, att tjänsten avser arbete av sådant slag, att behovet och varaktigheten av övertidstjänstgöring kan kontrolleras, och att tjänstemannen icke utövar mera självständigt befäl.

Med övertidstjänstgöring förstås tjänstgöring, vilken överskjuter den, som

av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet fastställts såsom normal för den tjänst eller det slag av tjänstgöring, varom fråga är, eller, vad angår tjänsteman, som anställts med avkortad tjänstgöring, sådan tjänstgöring som överskjuter den, som beräknas hava åvilat tjänstemannen, om han varit anställd med full tjänstgöring. Såsom övertidstjänstgöring anses likväl icke tjänstgöring, vars fullgörande icke påkallats eller godkänts av vederbörande myndighet.

Med avseende å övertidstjänstgöring skiljes, för det ändamål som av 2 och 3 mom. här nedan framgår, mellan arbete å kvalificerad övertid och arbete å enkel övertid. Med arbete å kvalificerad övertid förstås arbete å natt, varmed här avses tiden mellan klockan 22 och 6, å sön- eller helgdag, påsk-afton, midsommarafton eller julafton eller å tid, som infaller mellan klockan 18 och 22 å dag före sön- eller helgdag. Med arbete å enkel övertid förstås arbete å annan tid än nu sagts.

Vid beräkning av gottgörelse för sådan tjänstgöring, som fullgjorts på övertid men eljest enligt meddelade arbetstidsbestämmelser skulle beräknats motsvara viss kortare tjänstgöring, skall den tid, varunder sagda övertidstjänstgöring fullgjorts, på motsvarande sätt minskas.

2 mom. Gottgörelse för övertidstjänstgöring skall, i den mån så kan ske, utgå i form av ledighet från annan tjänstgöring (*kompensationsledighet*). Tiden för sådan ledighet skall motsvara en och en halv gång den tid, varunder övertidstjänstgöringen fullgjorts. Kompensationsledighet för arbete, som utförts å kvalificerad övertid, skall likväl, om den beredes å annan tid än sådan, varunder övertidstjänstgöring betraktas som arbete å kvalificerad övertid, omfatta dubbelt så lång tid som den, varunder övertidstjänstgöringen fullgjorts.

3 mom. I den mån gottgörelse för fullgjord övertidstjänstgöring icke kan i enlighet med vad i 2 mom. sagts beredas genom ledighet, äger tjänstemannen för densamma åtnjuta övertidsersättning med visst belopp för timme räknat. Denna ersättning är olika stor, alltefter det fråga är om ersättning för arbete å enkel övertid eller för arbete å kvalificerad övertid.

Övertidsersättningen för timme vid arbete å enkel övertid och vid arbete å kvalificerad övertid framgår av statens löneplansförordning för varje löneklass och ortsgrupp. För tjänsteman skall tillämpas den övertidsersättning, som gäller för den löneklass och ortsgrupp, efter vilken han åtnjuter lön. För övertidsarbete, som utförts å högre tjänst, vilken tjänstemannen uppehållit på grund av förordnande utan att därunder äga uppbära vikariatslön, skall dock övertidsersättningen utgå med belopp, som gäller för löneklassen närmast över den, efter vilken tjänstemannen åtnjuter lön, eller för den högre löneklass, som utgör lägsta löneklassen inom den uppehållna tjänstens lönegrad.

4 mom. Har anspråk på gottgörelse för övertidstjänstgöring icke anmälts till vederbörande myndighet inom ett år efter utgången av den månad, varunder tjänstgöringen fullgjorts, må gottgörelse icke utgå, med mindre Kungl. Maj:t sådant medgiver.

6 kap. Lönetillägg, tilläggsarvoden och särskilda ersättningar.

38 §.

Avlöningsförstärkning.

1 mom. Såsom tillägg till lönen utgår till innehavare av vissa tjänster avlöningsförstärkning med belopp, som i nedanstående tabell angivas.

T j ä n s t	Avlöningsför- stärkning för år, kronor
Justitiekansler	3 504
Häradshövding i domsaga tillhörande lönegrupp I	—
» » » » » II	1 260
» » » » » III	2 508
» » » » » IV	3 756
» » » » » V	5 004
Vattenrättsdomare	3 756
Landskamrerare } i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län	1 008
Landssekreterare }	
Rektor vid statens polisskola	1 008
Bankinspektör	1 008
Byråchef i skolöverstyrelsen, tillika chef för överstyrelsens administrativa avdelning	1 200
Nomadskolinspektör	1 500
Föreståndare och rektor vid statens skogsmästarskola	504
Överlantmätare i Kopparbergs län	900
Jägmästare, förvaltare av revir tillhörande lönegrupp I	—
» » » » » II	660
» » » » » III	1 320

Närmare bestämmelser angående domsagornas och revirens fördelning å de olika lönegrupperna meddelas av Kungl. Maj:t.

För häradshövding i domsaga, som nedflyttas från högre lönegrupp till lägre, samt för häradshövding eller vattenrättsdomare, vilken jämlikt 13 § förflyttas till annan tjänst, skall nedflyttningen eller förflyttningen icke föranleda minskning i omedelbart dessförinnan föreliggande rätt till avlöningsförstärkning.

2 mom. Tjänsteman, till vilken avlöningsförstärkning utgår, äger uppbära denna jämväl för tid, varunder han ej utövar tjänsten, såframt han under denna tid äger åtnjuta lön å tjänsten och sådant fall ej föreligger, som avses i 26 § 4 mom. För tid, då han å lönen vidkännes löneavdrag, skall likväl avlöningsförstärkningen minskas med en fjärdedel eller hälften eller helt avstås, alltefter det löneavdraget utgöres av A-avdrag, B-avdrag eller C-avdrag. Då tjänstemannen icke utövar tjänsten till följd av förordnande, varunder han åtnjuter vikariatsersättning eller vikariatslön, skall på Kungl.

Maj:ts prövning bero, om och i vad mån han må uppbära avlöningsförstärkningen.

3 mom. Tjänsteman, som erhållit förordnande att uppehålla tjänst, vid vilken avlöningsförstärkning utgår, äger för den tid förordnandet avser uppbära avlöningsförstärkning med belopp motsvarande hälften av det för tjänsten gällande beloppet. Avlöningsförstärkning må dock utgå med hela det belopp, som gäller för den uppehållna tjänsten, därest den förordnade åtnjuter vikariatslön, så ock i annat fall, när Kungl. Maj:t därom förordnar.

39 §.

Lönetillägg, som utgå vid tjänstgöring av visst slag.

1 mom. Till innehavare av sådan tjänst vid den till fångvårdsanstalterna hörande säkerhetsanstalten i Norrköping, vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca, Ce, Cf och Cg samt högst lönegradsnumret 17, utgår för tid, då han fullgör *tjänstgöring i bevakningstjänst*, ett lönetillägg av 120 kronor för år räknat.

2 mom. Till tjänsteman vid statens sinnessjukhus, vilken tillhör sjukvårdspersonalen, utgår för tid, då han fullgör *tjänstgöring å fast avdelning*, ett lönetillägg av 216 kronor för år räknat.

3 mom. I nedan intagna tabell angivna ordinarie tjänstemän vid lots- och fyrstaten ävensom motsvarande extra ordinarie tjänstemän, aspiranter och extra tjänstemän äga för tid, då de fullgöra tjänstgöring på fyrskepp, på vilket de äro inmönstrade, åtnjuta *fyrskeppstillägg* med visst belopp för dag räknat. Tillägget utgår, då fyrskeppet ligger å sin station eller är under gång till eller från stationen, med det normalbelopp, som i tabellen anges för vederbörande stationsgrupp, samt i annat fall med hälften av normalbeloppet, dock att tillägget i stället skall utgå med 150 respektive 75 procent av normalbeloppet, såvitt fråga är om tjänstgöring, vilken under tiden 16 oktober—31 mars fullgöres å norr om 60:e breddgraden stationerat fyrskepp eller under tiden 16 november—15 mars fullgöres å annat fyrskepp.

	Stationsgrupp A kronor	Stationsgrupp B kronor	Stationsgrupp C kronor
Fyrvaktare i lönegrad Ca 9	1.—	1.50	2.—
„ „ „ Ca 10	1.20	1.70	2.20
Förste fyrvaktare	1.50	2.—	2.50
Fyrmästare i lönegrad Ca 12	1.70	2.20	2.70
„ „ „ Ca 14	2.10	2.60	3.10
Distriktsfyrmästare	2.80	3.30	3.80
Fyrmästare i lönegrad Ca 16			

Närmare bestämmelser angående fördelningen av fyrskeppens stationsorter på stationsgrupper meddelas av Kungl. Maj:t.

Utöver vad ovan stadgats skall för tjänsteman vid lots- och fyrstaten gälla, dels att vid *tjänstgöring på fyrskepp såsom kockstewart* utgår ett lönetillägg av en krona för dag, dels ock att för *mistsignalering å fyr eller fyrskepp* enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, utgår ett lönetillägg av 50 öre för timme, varunder sådan signalering verkställes.

4 mom. Till tjänsteman vid statens järnvägar, vilken fullgör tjänstgöring av följande slag, må enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, kunna utgå lönetillägg med högst det belopp, som nedan angives, nämligen

till tjänsteman, som på grund av förordnande bestrider *göromål såsom tågledare*: 600 kronor för år räknat, och

till tjänsteman, som på grund av förordnande bestrider *göromål såsom lokledare*: 420 kronor för år räknat.

Tjänsteman vid statens järnvägar, som bestrider *växlingstjänst*, samt stationskarl, vilken fullgör *göromål såsom tågklarare*, äger enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder erhålla ett lönetillägg av 50 öre för dag.

5 mom. Angående lönetillägg till följande tjänstemän vid av dem fullgjord tjänstgöring av nedan angivet slag gäller vad Kungl. Maj:t därom förordnar:

tjänsteman vid sjökarteverket, vilken deltagar i *sjömättningsarbete*, extra ordinarie befälhavare å statens undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov, vilken fullgör *sjötjänstgöring*,

tjänsteman vid rikets allmänna kartverk, vilken *tjänstgör vid kartverkets flygfotografering*,

tjänsteman vid statens järnvägar, vilken *tjänstgör såsom förare å lok eller motordrivet rälsfordon eller såsom eldare å ånglok eller biträde å elektrolok* eller vilken *tjänstgör å tågfärja eller fartyg*, samt

tjänsteman vid statens vattenfallsverk, vilken *tjänstgör å bogserbåt*.

Lokförare, lokeldare eller maskinbiträde med stadigvarande tjänstgöring å lok, vilken på grund av särskilt tjänstupdrag tillfälligtvis är hindrad att fullgöra sådan tjänstgöring, må såsom gottgörelse för mistat lönetillägg under dylik tjänstgöring uppbära, lokförare 2 kronor, lokeldare med tjänstgöring å ånglok 1 krona samt lokeldare och maskinbiträde med tjänstgöring å elektrolok 70 öre för dag räknat.

40 §.

Kallortstillägg och enslighetstillägg m. m.

1 mom. Till tjänsteman, som är stationerad å ort inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår, i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas, kallortstillägg med nedanstående, för olika kallortsklasser bestämda belopp för år räknat, nämligen

för kallortsklass	I	96 kronor
»	» II	156 »
»	» III	240 »
»	» IV	360 »
»	» V	540 »
»	» VI	720 » .

Kallortstillägg utgår icke till häradshövding.

För tjänsteman, som är anställd med avkortad tjänstgöringstid skall tilllämpas ett i förhållande till nämnda avkortning minskat kallortstillägg.

2 mom. Till tjänsteman vid lots- och fyrstaten, som är stationerad å ort, där vistelsen till följd av ortens särskilt ensliga belägenhet kan anses medföra avsevärda olägenheter, utgår enslighetstillägg med nedanstående, för olika enslighetsklasser bestämda belopp för år räknat, nämligen

för enslighetsklass	I	96 kronor
»	» II	156 »
»	» III	216 »
»	» IV	276 » .

3 mom. Närmare bestämmelser angående de orter, å vilka kallortstillägg eller enslighetstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallorts- eller enslighetsklasserna meddelas av Kungl. Maj:t.

4 mom. Tjänsteman, till vilken kallortstillägg eller enslighetstillägg utgår, äger uppbära tillägget jämväl för tid, varunder han ej utövar tjänsten, så framt han under denna tid äger åtnjuta lön. För tid, då han å lönen vidkännes C-avdrag, skall han likväl avstå tillägget.

För tjänsteman, som är berättigad att jämte kallortstillägg uppbära enslighetstillägg eller fyrskeppstillägg, skall kallortstillägget minskas till hälften av det tjänstemannen eljest tillkommande beloppet; dock att sådan minskning för tjänsteman, till vilken kallorts- och enslighetstillägg utgå, icke skall ske i vidare mån än att vad han äger behålla minst svarar mot summan av det större tillägget och hälften av det mindre tillägget eller, om båda äro lika, det ena tillägget ökat med hälften.

5 mom. Tjänsteman vid tullstaten, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, som å ort, tillhörande kallortsklass VI, fullgör tjänstgöring, vilken är av beskaffenhet att i särskilt hög grad utsätta honom för inverkan av ortens klimatiska förhållanden, kan enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tilldelas kallortstraktamente med 60 öre för varje dag, då han fullgör sådan tjänstgöring.

41 §.

Befattningsarvoden.

1 mom. Till i nedan intagna tabell angivna tjänstemän, som, på grund av förordnande eller val, innehava viss befattning, vilken ej är uppförd såsom särskild tjänst, utgår befattningsarvode med belopp, som i tabellen anges.

Tjänsteman och befattning	Befattningsarvode för år, kronor
Revisionssekreterare, som är nedre justitierevisionens ordförande	1 500
Hovrättsråd, som är ordförande på division i hovrätt	2 508
Hovrättsråd, som är ordförande å krigshovrättsavdelningen i Svea hovrätt	3 000
Hovrättsråd, som är vice ordförande på division i hovrätt	1 008
Försäkringsråd, som är grupppordförande i försäkringsrådet	1 200
Laborator och avdelningsföreståndare vid statens farmaceutiska laboratorium, som är laboratoriets föreståndare	1 008
Professor vid statens institut för folkhälsan, som är institutets föreståndare	2 004
Kammarrättsråd, som är ordförande på division i kammarrätten	1 200
Professor eller laborator vid farmaceutiska institutet, som är institutets rektor	1 200
Professor vid tekniska högskolan i Stockholm, som är högskolans rektor	4 800
Professor vid tekniska högskolan i Stockholm, som är avdelningsföreståndare vid högskolan	804
	408
Professor vid Chalmers tekniska högskola, som är högskolans rektor	3 600
Professor vid Chalmers tekniska högskola, som är avdelningsföreståndare vid högskolan	804
	408
Undervisningsråd i skolöverstyrelsen, som är chef för undervisningsavdelning inom överstyrelsen	1 200
Lärlarinna vid statens normalskola, som är biträdande föreståndarinna vid skolan	1 200
Lärlarinna vid den med blindinstitutet å Tomtebodå förenade förskolan, som är första lärlarinna vid nämnda skola	720
Avdelningsföreståndare vid statens växtskyddsanstalt, som är anstaltens chef	1 008
Professor vid lantbrukshögskolan, som är högskolans rektor	2 004
Professor eller föreståndare för avdelning vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, som är institutets rektor	1 500
Professor vid veterinärhögskolan, som är högskolans rektor	1 500
Professor vid skogshögskolan, som är högskolans rektor	1 500

I tabellen angivna arvoden till professorer vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola, som äro avdelningsföreståndare, skola utgå med 804 kronor i fall, där Kungl. Maj:t härom förordnar, och eljest med 408 kronor.

2 mom. Då tjänsteman, till vilken befattningsarvode utgår, icke utövar befattningen, skall i fråga om rätt att helt eller delvis uppbära befattningsarvode gälla vad för motsvarande fall i 38 § 2 mom. föreskrives i fråga om rätt att uppbära avlösningsförstärkning.

3 mom. Tjänsteman, som erhållit förordnande att såsom vikarie uppehålla befattning, vid vilken befattningsarvode utgår, äger för den tid förordnandet avser uppbära sådant arvode med belopp motsvarande hälften av det för befattningen gällande beloppet. Befattningsarvode må dock utgå med hela det belopp, som gäller för den uppehållna befattningen, därest den förordnade åtnjuter vikariatslön å den tjänst, som är förenad med befattningen, så ock i annat fall, när Kungl. Maj:t därom förordnar.

42 §.

Ställföreträdararvoden.

1 mom. Vid vissa verk och myndigheter utgår till tjänsteman, vilken innehar förordnande att vara generaldirektörens ställföreträdare, ställföreträdararvode, nämligen

vid försvarets civilförvaltning, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium arvode av 1 200 kronor för år samt

vid postverket och telegrafverket arvode av 2 004 kronor för år.

2 mom. Tjänsteman, till vilken ställföreträdararvode utgår, äger uppbära detta jämväl för tid, varunder han ej utövar sin tjänst, såframt han under denna tid äger åtnjuta lön. För tid, varunder han å lönen vidkännes C-avdrag, skall han likväl avstå arvodet. Erhåller tjänstemannen sådant förordnande att såsom vikarie uppehålla generaldirektörstjänsten, vid vilket han äger åtnjuta vikariatslön, skall han för den tid förordnandet avser avstå ställföreträdararvodet.

43 §.

Arvoden för särskilda uppdrag m. m.

1 mom. I fall som angivas i den *arvodesförteckning*, som bifogas detta reglemente såsom bilaga B, må vid vissa befattningar ävensom för särskilda uppdrag eller särskild tjänstgöring vid vederbörande verk utgå arvoden i enlighet med vad av förteckningen framgår. Har tjänsteman, vilken åtnjuter dylikt arvode, erhållit annan ledighet än semester (ferier), skall, där ej för särskilt fall annorlunda framgår av arvodesförteckningen, på beslut av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet bero, i vad mån arvodet må för den tiden tillgodonjutas.

2 mom. Gratifikation eller belöning må kunna tilldelas tjänsteman, därest medel för sådant ändamål finnas anvisade.

44 §.

Vissa särskilda ersättningar.

1 mom. Angående *ersättning vid resa* för förrättning i statens ärenden, gäller vad därom är stadgat i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

2 mom. Tjänsteman, som vid semesters inträde tjänstgör å annan ort än stationeringsorten eller som vid semesters upphörande skall tjänstgöra å sådan annan ort, äger åtnjuta *resekostnadsersättning* för av honom vid semesters inträde eller upphörande företagen resa mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna. Företager tjänstemannen resa mellan tjänstgöringsorten och annan ort än stationeringsorten, må han åtnjuta ersättning för dylik resa, dock allenast i den mån för densamma beräknad resekostnad till beloppet överstiger beräknad resekostnad för resa mellan sist avsedda ort och

stationeringsorten, och med iakttagande tillika att han icke må utbekomma större belopp än som vid tillämpning av stadgandet i första punkten kunnat utgå. Angående grunderna för resekostnadsersättnings beräkning i här avsedda fall skall gälla vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

Därest tjänsteman, som tilldelats semester under viss tid, efter semesterns inträde men före utgången av nämnda tid återkallas till tjänstgöring, beror på prövning av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet, i vad mån ersättning av statsmedel må utgå för av tjänstemannen företagen resa, som står i samband med semesterns avbrytande.

3 mom. Under tjänstgöring å annan ort inom riket än stationeringsorten eller, vad angår innehavare av tjänst för vilken visst tjänstgöringsområde fastställts, under tjänstgöring utom tjänstgöringsområdet äger tjänsteman åtnjuta *tjänstgöringstraktamente* enligt de särskilda bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, dock icke i något fall till högre belopp än den för tjänstemannen enligt allmänna resereglementet bestämda traktamentsersättningen. Tjänsteman utan fast stationeringsort må av vederbörande myndighet tilldelas tjänstgöringstraktamente under högst 90 dagar efter förändring av tjänstgöringsort.

Vad nu sagts har icke avseende å fall, där tjänsteman till följd av innehav av olika tjänster är stationerad på mer än en ort. Tjänstgöringstraktamente må ej heller, med mindre Kungl. Maj:t för visst fall därom förordnat, utgå till den, som innehar lärarbefattning vid i 7 § 2 mom. andra stycket avsedd läroanstalt och tillika helt eller delvis uppehåller lärarbefattning vid annan sådan läroanstalt.

Till sådan till försvaret hörande tjänsteman, som har sin stationeringsort inom fästning, må tjänstgöringstraktamente kunna utgå jämväl vid tjänstgöring å sagda ort under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas.

4 mom. Tjänsteman må åtnjuta *ersättning för flyttningskostnad* enligt vad därom är särskilt stadgat.

5 mom. Tjänsteman, som å tjänstens vägnar handhar kontant uppbörd eller verkställer kontant utbetalning av medel, kan enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder erhålla *felräkningspenningar* till belopp, som bestämmes med hänsyn till de omständigheter, under vilka uppbörd eller utbetalning sker, och i förhållande till uppbördens eller utbetalningens omfattning. Med tjänsteman, som handhar kontant uppbörd, likställs sådan tjänsteman vid postverket, som vid tjänstgöring i dagkassa mottager och frimärker försändelser utan att därför uppbära kontant betalning eller som från huvudförråd av värdetecken vid postkontor utlämnar frankotecken och andra värdetecken till dagkassa eller biförråd. Felräkningspenningar må icke vid en och samma tjänst utgå med högre belopp än 600 kronor för år räknat.

För tid, under vilken här avsedd tjänsteman icke bestrider sin tjänst, uppbäras felräkningspenningarna av den, som uppehåller tjänsten.

6 mom. Förste provinsialläkare äger åtnjuta ersättning med av Kungl. Maj:t fastställt årligt belopp för bestridande av kostnader för expediti-

lokal samt skrivhjälp och andra expenser. Sådan ersättning utgår, där ej för särskilt fall annorlunda bestämmes, till befattningens ordinarie innehavare jämväl för tid, varunder han åtnjuter semester eller tjänstledighet. Under vakans å förste provinsialläkartjänst uppbäres ersättningen av vikarien å tjänsten.

7 mom. Nedan angivna tjänstemän äga uppbära *representationsbidrag* med följande belopp för år räknat:

kabinettssekreteraren i utrikesdepartementet samt chefen för utrikesdepartementets pressbyrå 8 000 kronor,

landshövding i Malmöhus län eller Göteborgs och Bohus län 9 000 kronor,

landshövding i annat län 6 000 kronor,

chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri 750 kronor och

chefen för Strömsholms hingstdepå 250 kronor.

Vid semester eller tjänstledighet för tjänsteman, vilken äger uppbära representationsbidrag, beror på Kungl. Maj:ts prövning huru med nämnda bidrag skall förfaras.

45 §.

Vissa inkomster enligt taxa m. m.

1 mom. Förste provinsialläkare, provinsialläkare, länsveterinär eller distriktsveterinär äger, utöver honom av statsmedel tillkommande avlöningsförmåner, uppbära ersättning enligt särskild taxa.

I första stycket avsedd tjänsteman, som åtnjuter semester eller tjänstledighet, skall till vikarien avstå den ersättning enligt taxan, vilken belöper på de av denne verkställda tjänstegöromålen.

2 mom. Laborator eller annan lärare vid tandläkarinstitutet, som enligt vad härom särskilt stadgas utövar tandvård i institutets tjänst, äger utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner åtnjuta särskild ersättning med av Kungl. Maj:t bestämt belopp för arbetstimme.

3 mom. Vid lotsplats tjänstgörande ordinarie överlots, lotsförman eller lots äger, utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner, uppbära lotslott enligt nedanstående bestämmelser och i övrigt av Kungl. Maj:t bestämda grunder. Lotslott utgår av de enligt särskilda stadganden vederbörande lotsplats tillkommande lotspenningarna och må för vid lotsplatsen tjänstgörande personal sammanlagt icke överstiga 35 procent av dessa.

I första stycket avsedd tjänsteman äger uppbära lotslott, förutom under tjänstgöring å egen tjänst, jämväl under tjänstgöring å annan med rätt till lotslott förenad tjänst vid lotsplatsen. Han äger vidare uppbära lotslott under semester samt tjänstledighet med oavkortad lön av anledning som avses i 33 § 2 mom. under punkt 6 a) eller b) eller punkt 8.

Innehavare av tjänst, som är förenad med rätt till lotslott, äger, då han på grund av förordnande uppehåller med rätt till lotslott förenad tjänst vid annan lotsplats, åtnjuta särskild ersättning med belopp, motsvarande vad han skulle hava uppburit i lotslott, om han varit ordinarie innehavare av den

tjänst, å vilken han förordnats. Då tjänstemannen på grund av förordnande uppehåller tjänst, som icke är förenad med rätt till lotslott, äger han åtnjuta ersättning med belopp, motsvarande vad han vid tjänstgöring å egen tjänst skulle hava uppburit i lotslott.

Extra ordinarie eller extra tjänsteman, som förordnas att uppehålla med rätt till lotslott förenad tjänst, äger för den tid vikariatet avser uppbära särskild ersättning (lotslottersättning). Denna ersättning utgår med belopp, motsvarande en fjärdedel av vad vid lotsplatsen anställd ordinarie tjänsteman varit berättigad att vid tjänstgöring under nämnda tid uppbära i lotslott. Efter utgången av den kalendermånad, varunder tjänstemannen uppehållit tjänst, som nyss sagts, under sammanlagt sex månader och då tillika två år förflutit från det tjänstemannen första gången varit förordnad att uppehålla sådan tjänst, utgår dock lotslottersättningen med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av den lotslott, som ordinarie tjänsteman vid lotsplatsen varit berättigad uppbära under den tid förordnandet avser. På Kungl. Maj:ts prövning beror, huruvida lotslottersättning må med hänsyn till särskilda förhållanden utgå med högre belopp än nu sagts.

I fråga om extra ordinarie tjänsteman äger lotsstyrelsen att med hänsyn tagen till längden av den tid, varunder sådan tjänsteman under kalenderåret beräknas uppehålla tjänst, som är förenad med rätt till lotslott, bestämma, om och i vad mån tjänstemannen må åtnjuta lotslottersättning under honom beviljad semester. Erhåller extra ordinarie eller extra tjänsteman under tid, för vilken han förordnats uppehålla sådan tjänst, tjänstledighet av anledning, som avses i 33 § 2 mom. under punkt 6 a) eller b) eller punkt 8, ankommer det på lotsstyrelsen att med hänsyn tagen till den föregående vikariatstjänstgöringens längd bestämma, om och i vad mån lotslottersättning må åtnjutas under ledigheten. Om tjänstledighet, som i nämnda moment avses under punkt 6 a), varar längre tid än sex månader, må dock lotslottersättning icke utgå för tid därutöver, i den mån icke Kungl. Maj:t, efter framställning av lotsstyrelsen, på grund av särskilda förhållanden därtill lämnar medgivande.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser må tjänsteman tillhörande lotspersonalen åtnjuta, förutom lotslott eller lotslottersättning, från sjöfarten utgående ersättningar och förmåner för biträde av kronolots.

7 kap. Tjänstebostad m. m.

46 §.

1 mom. *Fri tjänstebostad* i av statsverket ägd eller disponerad lägenhet tillkommer:

a) de såsom beskicksningschefer tjänstgörande sändebuden ävensom i den mån Kungl. Maj:t, vad angår ordinarie tjänsteman med stöd av riksdagens beslut, därom särskilt besluter annan till utrikesförvaltningen hörande tjänsteman,

b) överläkarna vid fångvårdsanstalterna, statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka samt den, som är chef, tillika läkare, vid statens skola för själsligt abnorma manliga elever, ävensom

c) landshövdingarna.

Att i vissa fall i stället för fri tjänstebostad utgår kontant hyresersättning stadgas i 5 mom.

Till kabinetssekreteraren i utrikesdepartementet utgår *hyresbidrag* med 4 000 kronor för år räknat.

2 mom. Med fri tjänstebostad, varom i denna paragraf är fråga, följer rätt till fri uppvärmning och belysning av bostaden. Tjänsteman, som avses i 1 mom. under b), är dock endast berättigad att åtnjuta fritt bränsle ävensom fri elektrisk belysning, där tillgång härtill finnes, och är skyldig att själv bekosta armatur och lampor.

3 mom. Vid sändebuds eller landshövdingens tillträde till sin tjänst skall för honom avsedd bostad, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, genom statens försorg vara försedd med möblering och andra inventarier för representationsändamål. Beträffande landshövdingens tjänstebostad skall möbleringen avse högst fyra rum.

Underhållet av möblering, som genom statens försorg anskaffats, bekostas av statsverket, i den mån skada icke uppkommit genom vårdslöshet eller försummelse från bostadsinnehavarens sida. Andra av staten anskaffade inventarier skola överlämnas till efterträdaren i det skick, vari de mottagits.

4 mom. Med landshövdingens tjänstebostad följer i förekommande fall till den ifrågavarande fastigheten hörande planterat område av den omfattning, som av Kungl. Maj:t för varje särskilt län fastställts.

5 mom. Därest tjänsteman, som avses i 1 mom. under b) eller c), icke kan eller lämpligen bör beredas tjänstebostad, så ock därest tjänstebostad, som tillhandahållits tjänstemannen, icke kan eller lämpligen bör beredas honom fortsättningsvis och annan tjänstebostad ej heller anses böra beredas honom, äger han i stället för fri tjänstebostad erhålla kontant *hyresersättning*. Huruvida, med hänsyn till tjänstgöringsförhållanden eller andra särskilda omständigheter, tjänstebostad icke bör beredas, ankommer på prövning av Kungl. Maj:t, som även i förekommande fall bestämmer hyresersättningens belopp med hänsyn till föreliggande omständigheter. Kungl. Maj:t bestämmer jämväl huru med hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken tjänstemannen vidkännes C-avdrag å lönen.

6 mom. Har skada eller förlust åsamkats landshövding till följd av en mera väsentlig, vid hans tillträde av tjänsten icke påräknad rubbning i bostadsförhållandena, äger han erhålla skälig ersättning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall.

47 §.

Provinsialläkare eller distriktsveterinär i distrikt, där särskild bostad är av distriktet eller däri ingående kommun eller kommuner för tjänstinnehavaren anordnad och av vederbörande länsstyrelse godkänd, sedan förste pro-

vinsialläkaren eller beträffande distriktsveterinär länsveterinären blivit hörd, är, om bostaden anvisats honom utan ersättning, berättigad åtnjuta denna förmån av fri tjänstebostad. I fråga om distriktsveterinär skall vad sålunda stadgats äga motsvarande tillämpning beträffande särskilda till bostaden anslutna, för veterinärtjänstens skötande erforderliga utrymmen, såsom lokal för husdjursklinik, laboratorielokal, sjukstall eller dylikt.

48 §.

1 mom. Därest åt tjänsteman, vilken icke äger åtnjuta förmån av fri tjänstebostad, anvisas tjänstebostad, som han är skyldig mottaga, i av statsverket ägd eller disponerad lägenhet, skall han för densamma månadsvis i efterskott erlagga ersättning genom avdrag å avlöningen eller genom kontant inbetalning, i den mån utgående avlöningsbelopp ej förslår till avdraget (*hyresavdrag*).

Ersättningen skall bestämmas med hänsyn till det pris, som å orten i allmänhet gäller för lägenhet, vilken beträffande storlek och bekvämlighet samt beskaffenhet i övrigt kan anses likvärdig med tjänstebostaden. Är tjänstebostaden belägen å ort, där hyresmarknad, som kan tjäna till ledning vid ersättningens bestämmande, saknas, må i stället skälig hänsyn tagas till det hyrestal, som för orten beräknats i samband med dyrortsgrupperingen. Vid ersättningens bestämmande skall jämväl beaktas bostadens belägenhet och karaktär av tjänstebostad.

I ersättningen skall i förekommande fall inbegripas gottgörelse för centraluppvärmning eller för tillhandahållande av möbler, så ock för ladugård, planteringsland eller dylikt, som följer med bostaden.

I övrigt skola vid ersättningens bestämmande iakttagas de föreskrifter, som Kungl. Maj:t meddelar.

Kan överenskommelse rörande ersättningens storlek icke träffas mellan vederbörande myndighet och tjänstemannen, skall frågan hänskjutas till statens bostadsnämnd. Över nämndens beslut i ärende, som hänskjutits till dess avgörande, må klagan icke föras.

Intill dess ersättningen blivit bestämd, skall densamma utgå med det av myndigheten fordrade beloppet, med rätt för bostadsinnehavaren att, därest beloppet av bostadsnämnden nedsattes, återbekomma vad han erlagt för mycket.

Jämkning av fastställd ersättning för tjänstebostad må icke påkallas, förrän minst ett år förflutit från det ersättningen senast fastställdes.

2 mom. Då på grund av särskilda omständigheter provas skäligt att tillhandahålla tjänsteman, som avses i 1 mom., bränsle eller belysning för hans bostad, skall han erlagga ersättning därför beräknad efter statsverkets självkostnadspris. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då statsverket ombesörjer uppvärmning av tjänstebostad.

Vad i första stycket sagts skall icke gälla i fråga om elektrisk ström, som för uppvärmning eller belysning eller för kokning tillhandahålles tjänsteman vid statens vattenfallsverk i verket tillhörig bostadslägenhet.

49 §.

Provinsialläkare eller distriktsveterinär, åt vilken anvisats tjänstebostad som avses i 47 §, skall, om bostaden icke anvisats honom utan ersättning, för densamma erlägga ersättning till vederbörande distrikt, kommun eller kommuner med belopp som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmes av länsstyrelsen. I fråga om distriktsveterinär skall vad sålunda stadgats äga motsvarande tillämpning i fråga om sådana särskilda utrymmen, som i 47 § sagts.

Tjänsteman vid akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, åt vilken anvisas tjänstebostad i akademiens hus, skall för densamma ävensom för bränsle och belysning erlägga ersättning till akademien, bestämd enligt de i 48 § stadgade grunderna.

Tjänsteman vid läroanstalt, som avses i 7 § 2 mom. andra stycket, skall, om åt honom anvisas tjänstebostad vilken disponeras av vederbörande kommun, för densamma erlägga ersättning enligt bestämmelserna i 48 §. Om besörjer kommun centraluppvärmning av bostad, som anvisas sådan tjänsteman, skall dock tjänstemannen härför erlägga ersättning till kommunen.

8 kap. Tjänstedräkt m. m.

50 §.

Med tjänstedräkt avses i detta kapitel klädespersedel av fastställt utseende, vare sig den ingår i uniform eller icke.

Med tjänstetecken förstås gradbeteckningar, mössmärken, uniformsknappar eller dylikt ävensom polisbricka och annat därmed jämförligt legitimationsmedel.

De i detta kapitel meddelade bestämmelserna hava icke avseende å landshövding.

51 §.

Där för tjänsteman föreskrivits skyldighet att bära eller innehava tjänstedräkt eller tjänstetecken, fastställer Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet tjänstedräktens eller tjänstetecknets utseende. Tillika fastställas antal och slag av uniformspersedlar, som skola av tjänsteman innehavas (obligatoriska uniformspersedlar).

52 §.

1 mom. Tjänsteman, som är pliktig att bära eller innehava tjänstedräkt eller tjänstetecken eller vars tjänstgöring påkallar nyttjande av särskild skyddsbeklädnad, äger genom vederbörande myndighets försorg bekomma för ändamålet erforderliga persedlar och materialier antingen med äganderätt eller, där så prövas lämpligt i fråga om tjänstetecken eller skyddsbeklädnad eller sådan annan klädespersedel, vars bärande tillfälligtvis ålagts tjäns-

teman, som ej är skyldig att innehava densamma, såsom lån. Då särskilda skäl därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänsteman må från vederbörande myndighet såsom lån bekomma även andra klädespersedlar och materialier till sådana än här angivits.

Genom vederbörande myndighets försorg må tjänsteman tillhandahållas jämväl uniformspersedel, som icke är obligatorisk.

2 mom. Tjänsteman må icke med äganderätt eller såsom lån erhålla persedlar och materialier i större omfattning eller av annat slag än som erfordras för hans personliga bruk i tjänsten. Av vederbörande myndighet fastställles vad som för olika persedlar under skilda tjänstgöringsförhållanden eller i fråga om särskilda personalgrupper skall anses utgöra den brukningstid, efter vars utgång ny persedel tidigast må utlämnas. Därest persedel på grund av olyckshändelse, stöld eller dylikt förstörts, skadats eller fränhånts tjänsteman, må tjänsteman kunna erhålla ersättningspersedel utan hinder av att den fastställda brukningstiden ej tilländalupit.

53 §.

1 mom. Ersättning för med äganderätt utbekomna persedlar eller materialier skall motsvara myndighetens självkostnadspris efter avdrag, i förekommande fall, som nedan sägs.

Första gången tjänsteman anskaffar viss obligatorisk uniformspersedel skall vid ersättningens bestämmande avdragas ett belopp, motsvarande sjutiofem procent av myndighetens självkostnadspris för ifrågavarande persedel. Vid annan anskaffning av obligatorisk uniformspersedel skall vid ersättningens bestämmande avdrag ske, i den mån så följer av bestämmelser, vilka meddelas av Kungl. Maj:t. Avdrag, som sist sagts, skall avvägas så, att det kan anses motsvara den ökning av tjänstemans utgifter för beklädnad, som skulle uppkomma, om avdrag icke medgaves. Avdraget må dock icke överstiga femtio procent av myndighetens självkostnadspris.

Har tjänsteman genom myndighets försorg tillhandahållits uniformspersedel, som icke är obligatorisk, må han tillgodonjuta avdrag i enlighet med vad nyss sagts för sådan anskaffning av obligatorisk uniformspersedel, som ej sker första gången, under förutsättning att det med hänsyn till tjänstens art prövas ligga i statens intresse att underlätta persedelns anskaffning.

Ersättning, som i detta moment avses, skall erläggas kontant vid persedlarnas eller materialiernas utbekommande, såvida icke vederbörande myndighet medgiver, att den må erläggas genom avdrag å tjänstemannens avlönning under viss tid.

Tjänsteman, åt vilken tjänstetecken utlämnats mot ersättning, må kunna få detsamma efter skälig brukningstid inlöst med ett belopp, motsvarande hälften av den erlagda ersättningen.

2 mom. Då såsom lån utbekommits tjänstetecken eller skyddsbeklädnad eller sådan annan klädespersedel, vars bärande tillfälligtvis ålagts tjänsteman, som ej är skyldig att innehava densamma, erlägges icke någon ersättning därför. För såsom lån utbekomna andra klädespersedlar och materia-

lier till sådana än nu sagts skall erläggas ersättning månadsvis i efterskott med belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet. Ersättningen skall motsvara den inbesparing av tjänstemans egna utgifter för beklädnad, som kan beräknas uppkomma genom persedlarnas eller materialiernas tillhandahållande.

54 §.

Där tjänsteman, åt vilken tyg till uniformspersedel tillhandahållits genom vederbörande myndighets försorg, själv ombesörjt persedelns tillverkning, må han kunna erhålla kontant bidrag till täckande av styrkta kostnader för tillverkningen. Bidraget må utgå med högst det belopp, vartill, vid tillämpning av bestämmelserna i 53 § 1 mom., statsverkets andel i tillverkningskostnaderna — däri inbegripet, förutom sylön, kostnad för foder och smärre tillbehör — skulle hava uppgått, om persedeln hade tillverkats genom myndighetens försorg.

9 kap. Vissa naturaförmåner.

55 §.

1 mom. *Fri kost* tillkommer:

a) extra ordinarie tjänsteman å statens undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov under tjänstgöring å fartyget,

b) tjänsteman vid lots- och fyrstaten, vilken är anställd å tjänstefartyg eller fyrskepp, under tjänstgöring å tjänstefartyget eller fyrskeppet,

c) tjänsteman vid lots- och fyrstaten under tjänstgöring å fyrplats, där familjebostad saknas, samt

d) tjänsteman vid statens järnvägar, vilken är anställd å tågfärja eller hjälpfartyg, under tjänstgöring å färjan eller fartyget.

Tjänsteman, som i första stycket avses, må vidare åtnjuta fri kost, då han icke fullgör där omförmäld tjänstgöring men på grund av och i samband med dylik tjänstgöring vistas å annan ort än stationeringsorten.

Att i vissa fall i stället för fri kost kan utgå kontant ersättning därför stadgas i 4 mom.

2 mom. Vid resa för förrättning i statens ärenden samt vid tjänstgöring, vid vilken tjänstgöringstraktamente kan utgå, må *fri inkvartering* eller *fri förplägnad* kunna beredas tjänsteman. I sådant fall skall, enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet meddelar, hänsyn till här avsedd förmån tagas vid bedömande av i vad mån ersättning må utgå för resan eller tjänstgöringen.

Till försvaret hörande tjänsteman må enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, kunna erhålla fri förläggning och fri förplägnad jämväl i annat fall än i första stycket avses vid tjänstgöring under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas.

3 mom. I enlighet med bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet, må tjänstemän vid nedan angivna verk kunna erhålla följande förmåner:

tjänsteman vid telegrafverket *abonnemang å rikstelefon mot nedsatt avgift*,
tjänsteman vid statens järnvägar *fria resor och fria varutransporter å järnväg* samt

tjänsteman vid statens vattenfallsverk *fri elektrisk belysning eller elektrisk ström mot nedsatt avgift*.

4 mom. Därest fri kost tillfälligtvis icke kan tillhandahållas därtill berättigad tjänsteman, äger denne för den uteblivna förmånen erhålla ersättning enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet.

Enligt i enahanda ordning fastställda grunder kan förmånen av fri kost för tjänsteman vid lots- och fyrstaten utbytas mot *kostpenningar*.

56 §.

Därest tjänsteman genom vederbörande myndighets försorg erhåller kost in natura i annat fall än i 55 § 1 och 2 mom. avses, eller genom myndighetens försorg verkställes tvätt för tjänstemannens enskilda räkning, har han att härför erlägga ersättning genom avdrag å avlöningen eller på annat sätt i enlighet med bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet.

10 kap. Sjukvård.

57 §.

Bestämmelsernas tillämpningsområde.

Bestämmelserna i detta kapitel skola äga tillämpning å tjänsteman, tillhörande någon av de i 33 § 1 mom. angivna grupperna 2 och 3, dock icke å justitieråd, regeringsråd eller landshövding.

58 §.

Allmänna bestämmelser om sjukvård.

1 mom. Vid sjukdom erhåller tjänsteman på statens bekostnad läkarvård jämte läkemedel samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga hjälpmedel, allt i den omfattning och under de villkor, som i detta kapitel stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmas.

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras tandvård endast om sådan vård avser botande av sjukdom i tändernas omgivningar eller prövas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

2 mom. Vad i detta kapitel stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även i andra fall, som avses i 33 § 2 mom. under punkt 6 a).

3 mom. Då tjänsteman av annan anledning än som avses i 33 § 2 mom. under punkt 1 c) åtnjuter tjänstledighet mer än 14 dagar i en följd med skyldighet att därunder vidkännas C-avdrag å lönen, skall han för tiden efter nämnda 14 dagar avstå från de förmåner, varom i detta kapitel förmåles; vederbörande myndighet likväl obetaget att i undantagsfall medgiva, att förmånerna må bibehållas för en tid av högst tre månader.

4 mom. Erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel meddelas av Kungl. Maj:t.

5 mom. I fråga om rätt till sjukvård under tjänstgöring med stationering utomlands gäller vad därom särskilt stadgas.

59 §.

Verks- och tjänsteläkare.

Läkarvård, som enligt detta reglemente bekostas av statsmedel, skall, där ej annat följer av vad här nedan stadgas, ombesörjas av särskilda, för sådant ändamål anställda verksläkare och, vid försvaret, tjänsteläkare. Vad i reglementet stadgas om verksläkare skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänsteläkare.

Instruktioner för verksläkare och tjänsteläkare utfärdas av Kungl. Maj:t.

60 §.

Läkarvård och läkarintyg.

1 mom. Tjänsteman är berättigad att kostnadsfritt anlita verksläkaren för erhållande av läkarvård och intyg, som i tjänsten erfordras rörande tjänstemannens hälsotillstånd. Erfordras för ställande av diagnos röntgen- eller annan undersökning, som ej lämpligen kan utföras av verksläkaren, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas av statsmedel.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning, som nyss sagts, må bestridas av statsmedel även i de fall, då tjänsteman uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita verksläkaren, eller då vid trängande behov av läkarvård verksläkaren icke hinner anlitas. I dylika fall bör tjänstemannen i första rummet hänvända sig till annan av staten eller av kommun anställd läkare.

2 mom. Läkarintyg, som i tjänsten åberopas, skall vara utfärdat av verksläkaren eller försett med dennes attest. Likaså skall räkning å kostnad för rådfrågning eller behandling av annan läkare eller av tandläkare vara attesterad av verksläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

61 §.

Specialistvård.

1 mom. Kostnad för anlåtande av läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer, bestrides vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar av statsmedel, under förut-

sättning att verksläkaren eller annan läkare, som tjänstemannen enligt bestämmelserna i 60 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sådan specialistvård nödvändig samt verksläkaren antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för specialistvård, som meddelas å poliklinik vid allmänt sjukhus, bestridas helt av statsmedel.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlitan av tandläkare i fall, som avses i 58 § 1 mom. andra stycket.

62 §.

Sjukhusvård.

1 mom. Kostnaderna för vård å allmänt sjukhus ersättas, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som tjänstemannen enligt bestämmelserna i 60 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättnings storlek skola kostnaderna beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal samt

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för sjukhuset fastställda avgiften för vård å allmän avdelning.

Prövar verksläkaren eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukes tillstånd kräva vård i halvenskit rum eller, om sådant ej finnes tillgängligt, i enskilt rum, eller finner vederbörande myndighet med hänsyn till andra särskilda förhållanden dylik vård erforderlig, må, utan hinder av vad ovan stadgas, av statsmedel bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskit rum vårdade tjänstemannen erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag av statsmedel till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av vederbörande myndighet högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av

staten, landsting eller kommun, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å enskild sjukvårdsanstalt må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas av statsmedel intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på vederbörande myndighets prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

63 §.

Läkemedel.

1 mom. Av statsmedel bestridas kostnaderna för läkemedel, som föreskrivits antingen av verksläkaren eller annan läkare, vilken tjänstemannen enligt bestämmelserna i 60 § 1 mom. ägt anlita, eller ock av specialist eller tandläkare, till vilken tjänstemannen enligt bestämmelserna i 61 § hänvänt sig.

2 mom. Där ej Kungl. Maj:t för visst verk annorlunda förordnar, skall räkning å läkemedelskostnad vara attesterad av verksläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

64 §.

Bad, massage m. m.

1 mom. Behandling med bad, massage, elektricitet, hetluft m. m., som av verksläkaren ordineras såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må bekostas vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften av statsmedel.

2 mom. Konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel, som tjänsteman nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, bekostas av statsmedel.

3 mom. I de fall, då vederbörande myndighet finner skäl anordna vaccination mot epidemisk sjukdom, gäldas kostnaden härför av statsmedel.

65 §.

Resor och sjuktransporter.

I den mån så provas skäligt, må av statsmedel bestridas kostnad för den sjukresan eller förslande till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som tjänsteman enligt bestämmelserna i 60 § 1 mom. ägt anlita, förklarar resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må av statsmedel kunna ersättas skälig kostnad för resa, som tjänsteman nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som av-

ses i 64 § 1 mom., ävensom för anskaffande av hjälpmedel varom förmåles i 64 § 2 mom.

Jämväl skälig kostnad för läkares resa för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas av statsmedel.

11 kap. Begravningshjälp m. m.

66 §.

1 mom. Avlider tjänsteman, vilken tillhör någon av de i 33 § 1 mom. angivna grupperna 2 och 3, skall till hans dödsbo såsom begravningshjälp utbetalas ett belopp av 400 kronor. Efterlämnar tjänstemannen anhöriga, vilka äro berättigade till familjepension, som utgår på grund av tjänsten, skall dock, där tjänstemannens månadslön överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen förhöjas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av sagda förhöjning skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

I begravningshjälp, varom här stadgas, skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete enligt allmän lag eller särskild författning utgående begravningshjälpen anses inbegripen.

2 mom. Avlider tjänsteman under tjänstgöring å annan ort än stationeringsorten, må utöver begravningshjälp, varom i 1 mom. förmåles, efter bestämmande av vederbörande myndighet i förekommande fall av statsmedel bestridas kostnaderna för transport av den avlidne till stationeringsorten eller till annan ort, i sistnämnda fall dock högst med belopp motsvarande kostnaderna för transport till stationeringsorten.

3 mom. Avlider tjänsteman under tjänstgöring utom riket, utgår begravningshjälp med belopp, som Kungl. Maj:t prövar skäligt.

12 kap. Särskilda avlöningsbestämmelser för vissa tjänstemän.

67 §.

Såsom tillägg till eller undantag från vad i 3 avd. 1—11 kap. stadgas skola för vissa tjänstemän gälla de särskilda bestämmelser, som meddelas i detta kapitel.

68 §.

Tjänstemän vid utrikesförvaltningen. Lantbruksattachéer.

1 mom. Försättes tjänsteman vid utrikesförvaltningen i disponibilitet, må Kungl. Maj:t tillerkänna honom *expektansarvode*, vilket dock ej må sättas till högre belopp än som motsvarar lönen för den tjänst han senast innehåft, minskad med A-avdrag.

2 mom. Kungl. Maj:t äger på därom gjord framställning bevilja tjänsteman vid utrikesförvaltningen med stationering utom Europa bidrag för resa till Sverige under semester. Tjänsteman må tilldelas sådant bidrag högst en gång vart tredje år eller, när särskilda skäl tala därför och fråga är om tjänsteman med stationering i land med särskilt hälsovådligt klimat, högst en gång vart annat år. Bidraget må icke beviljas till högre belopp än som motsvarar kostnaden för biljetter, i vilkas pris kosthåll icke ingår, till Stockholm och åter till stationeringsorten för tjänstemannen, hans hustru ävensom hans barn under 19 års ålder.

Kungl. Maj:t äger föreskriva de särskilda villkor för åtnjutande av resebidrag, som må finnas lämpliga.

3 mom. a) Tjänsteman vid utrikesförvaltningen med stationering utomlands äger åtnjuta särskilda tillägg till lönen, bidrag och ersättningar i enlighet med nedan meddelade bestämmelser, pressattaché och attaché dock endast i den mån sådant i det följande särskilt angives.

Ortstillägg utgår enligt särskild stat eller jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser.

Barnbidrag utgår, därest tjänsteman på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 19 års ålder, med 750 kronor för ett och 500 kronor för varje ytterligare barn under 10 års ålder samt med 2 000 kronor för varje barn, som fyllt 10 år, allt för år räknat.

Utomeuropeiskt tillägg utgår till tjänsteman, som är stationerad i land utom Europa eller i Sovjetunionen, med följande belopp för år, nämligen:

1 500 kronor, såvitt angår tjänsteman vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca och Ce samt något av lönegradsnumren 16 och 20,

3 000 kronor, såvitt angår tjänsteman vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca och Ce samt lönegradsnumret 24, samt

5 000 kronor, såvitt angår tjänsteman vars lönegrad antingen har någon av beteckningarna Ca och Ce samt något av lönegradsnumren 29 och 33 eller ock har någon av beteckningarna Co och Cs samt något av lönegradsnumren 14, 17 och 19.

Chargé d'affairestillägg utgår till tjänsteman, vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca och Ce samt något av lönegradsnumren 24, 29 och 33, därest han förordnats att i egenskap av chargé d'affaires förestå beskickning å ort, där sändebud icke är stadigvarande placerat, med 2 000 kronor för år.

Bidrag för inköp av bil utgår, därest tjänsteman för första gången förordnats att i egenskap av sändebud tjänstgöra såsom chef för beskickning, med 6 000 kronor.

Ersättning för hållande av bil utgår, därest tjänsteman innehar förordnande att i egenskap av sändebud tjänstgöra såsom chef för beskickning och för sin ämbetsutövning använder sådant fordon, med ett belopp för år, som motsvarar summan av dels det för diplomatisk personal å sändebudets stationeringsort gällande priset för 2 000 liter bensin, dels kostnaden för försäkring å sändebudet tillhörig bil, omfattande såväl ansvarighetsförsäkring som försäkring för skada å bilen, dels kostnaden för hyra av bilgarage, därest sådant ej finnes inom beskickningshuset, dels ock 500 kronor.

Förflyttningsbidrag utgår till tjänsteman, vars lönegrad antingen har någon av beteckningarna Ca och Ce samt något av lönegradsnumren 24, 29 och 33 eller ock har någon av beteckningarna Co och Cs samt något av lönegradsnumren 14, 17 och 19, därest han för att tillträda honom meddelat förordnande att tjänstgöra utomlands eller för att med frånträdande av sådant förordnande tjänstgöra inom riket nödgas flytta från ort till annan, med ett belopp, som motsvarar lön ävensom i förekommande fall ortstillägg, barnbidrag, utomeuropeiskt tillägg och chargé d'affairestillägg under en månad vid den befattning, som tillträdades, dock högst 3 500 kronor.

Språktillägg utgår till tjänsteman, vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca och Ce samt något av lönegradsnumren 16 och 20, med 1 000 kronor för år, under förutsättning att tjänsten i anseende till språkförhållandena i det land, där han är stationerad, påkallar användande i större utsträckning av annat språk än de skandinaviska, engelska, franska eller tyska språken, att tjänstemannen visar sig besitta god färdighet i det ifrågavarande språket samt att Kungl. Maj:t, på framställning av chefen för vederbörande beskickning, prövar skäligt, att sådant tillägg må utgå.

Pressattaché eller attaché äger åtnjuta ortstillägg. Attaché, som förklarats slutligt antagen för fortsatt tjänstgöring inom utrikesförvaltningen, äger därjämte åtnjuta barnbidrag samt, därest han är familjeförsörjare, förflyttningsbidrag.

b) Ortstillägg, barnbidrag, utomeuropeiskt tillägg, chargé d'affairestillägg, ersättning för hållande av bil ävensom språktillägg utgå, under i övrigt stadgade förutsättningar, från och med den dag tjänstemannen på grund av honom meddelat förordnande inträder i utövning av befattning, varmed tillägg är förenat, till och med den dag han, i anslutning till förordnandets upphörande, upphör att utöva samma befattning. Kungl. Maj:t äger dock bestämma, huru med nämnda lönetillägg skall förfaras, då tjänstemannen åtnjuter tjänstledighet med skyldighet att vidkännas tjänstledighetsavdrag eller då han tjänstgör inom riket eller eljest å ort utom verksamhetsområdet.

c) Vad beträffar åtnjutande av ortstillägg, utomeuropeiskt tillägg och chargé d'affairestillägg vid vikariat skall, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnar, gälla, att vikarien äger, mot avstående i förekommande fall av honom å egen tjänst tillkommande dylika tillägg, åtnjuta, där vikariatet avser befattning såsom chef för beskickning eller generalkonsulat, hälften av de med den uppehållna befattningen förenade tilläggen eller motsvarande belopp men eljest sist avsedda tillägg oavkortade eller därmot svarande belopp. Under sådant förordnande att å egen stationeringsort uppehålla viss befattning, som föranledes av att annan tjänsteman åtnjuter semester, må vikarien dock ej härför åtnjuta förhöjda tilläggsförmåner.

Vid tillämpningen härav skall iakttagas, att tjänsteman vid vikariat icke i något fall åtnjuter mindre tilläggsförmåner än de, som tillkomma honom i hans egen tjänst.

4 mom. Lantbruksattaché äger åtnjuta *ortstillägg* jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser.

69 §.

Vissa beställningshavare vid försvaret.

1 mom. Bestämmelserna i denna paragraf skola äga tillämpning å innehavare av sådan beställning vid försvaret, som enligt meddelade bestämmelser är att anse såsom civilmilitär.

2 mom. Har beställningshavare kommit i åtnjutande av reservpension eller däremot svarande engångsbelopp beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å lönen skall ske.

3 mom. I fråga om vikariatslön och vikariatsersättning skall, i stället för vad i 18 § 3 mom. och 35 § sägs, gälla vad i avlöningsreglementet för militära beställningshavare i dessa hänseenden stadgas för beställningshavare, å vilka nämnda reglemente äger tillämpning.

Bestämmelserna i 37 § om gottgörelse för övertidstjänstgöring äga icke tillämpning å här avsedd beställningshavare.

4 mom. I fråga om beställningshavares rätt att åtnjuta förmåner av följande slag skall, med iakttagande av vad här nedan sägs, gälla vad i motsvarande hänseende stadgas i avlöningsreglementet för militära beställningshavare:

sjötillägg,

särskilda förmåner under tjänstgöring å fartyg, som är beordrat till expedition för undersökningar och mätningar av militärleder, å fartyg, som användes för sjökarteverkets mättningsarbeten, eller å statens isbrytarfartyg,

ersättning för dykeriarbete samt

flygtillägg och flygtraktamente.

De belopp för dag, som utgöra sjötillägg för sjötjänstgöring vid flottan, framgå för här avsedda beställningshavare av följande tabell.

1	2	3	4	5	6
Beställningshavare tillhörande lönegrad med någon av beteckningarna Ca, Ce och Cg samt följande nummer	Sjötillägg för dag vid tjänstgöring				
	å annat fartyg än undervattensbåt			å undervattensbåt	
	vid rörlig förläggning	vid stationär förläggning		vid rörlig förläggning	vid stationär förläggning
		å egen förläggningssort	å annan förläggningssort		
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
25	3.—	1·20	1·80	8·25	5·75
27	3·50	1·40	2·10	9·50	6·50
30	4·25	1·70	2·55	11·50	8.—
31	4·75	1·90	2·85	—	—
33	5·25	2·10	3·15	—	—

Det belopp för månad, som utgör flygtillägg vid kommendering till flygtjänstgöring i befattning såsom provflygare, utgör för här avsedd beställningshavare 330 kronor. Vid kommendering till flygtjänstgöring i befattning

såsom kontrollflygare utgår flygtillägg med 270 kronor för månad. Flygtraktamentets belopp för dag räknat utgör för beställningshavare, vars lönegrad har någon av lönegradsbeteckningarna Ca, Ce och Cg samt högst lönegradsnumret 17, 9 kronor och för annan här avsedd beställningshavare 11 kronor.

5 mom. I vissa fall må till beställningshavare enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser utgå befattningsarvode eller arvode för särskilt uppdrag eller särskild tjänstgöring.

6 mom. Till beställningshavare utgå mässpenningar i den mån sådant följer av bestämmelser, som meddelats av Kungl. Maj:t.

Därest här avsedd beställningshavare såsom biträdande försvarsattaché är stationerad utomlands, skall angående rätt för honom att åtnjuta ortstillägg, barnbidrag, utomeuropeiskt tillägg och förflytningsbidrag gälla vad i avlöningsreglementet för militära beställningshavare i sådant hänseende stadgas för biträdande försvarsattaché, å vilken nämnda reglemente äger tillämpning.

7 mom. För beställningshavare, som enligt i vederbörlig ordning meddelat beslut är skyldig att innehava tjänstedräkt, skola, i stället för bestämmelserna i 50—54 §§, tillämpas de bestämmelser om tillhandahållande av tjänstedräkt och övrig för tjänsten erforderlig utrustning samt om ekiperingshjälp och årligt ekiperingsbidrag, som innefattas i avlöningsreglementet för militära beställningshavare. För beställningshavare, vilken icke är underkastad daglig tjänstgöringsskyldighet i den omfattning som gäller för beställningshavare i allmänhet, må dock Kungl. Maj:t fastställa ekiperingsbidraget till det lägre belopp, som provas skäligt.

8 mom. I fråga om rätt till sjukvård under sjötjänstgöring och avpollettering från fartyg gäller vad därom särskilt stadgas.

70 §.

Extra lärare vid i 7 § 2 mom. andra stycket avsedda läroanstalter.

1 mom. Med avseende å löneklassplacering och löneklassuppflyttning skall iakttagas följande.

a) Där lärares anställning under visst kalenderhalvår avser eller enligt beslut av Kungl. Maj:t anses avse hela den därunder infallande terminen, skola de delar av halvåret, som icke motsvara terminen, tagas i betraktande som om läraren därunder innehaft anställning såsom extra lärare utan att åtnjuta sådan tjänstledighet, som enligt 21 § 2 mom. kan föranleda förlängning av tid för löneklassuppflyttning.

b) De i 21 § 2 mom. tredje och femte styckena angivna dagantalen skola i stället för 600 och 120 vara 420 och 90.

c) Vid tillämpning av föreskrifterna i 22 § skola jämväl iakttagas de ovan under a) och b) meddelade bestämmelserna.

2 mom. De månadslöner och daglöner, som framgå av statens löneplansförordning, äro icke tillämpliga å här avsedd lärare. För sådan lärare tillämpas *läsårsdaglön*. Denna utgår med ett belopp, vilket förhåller sig till den

enligt löneplansförordningen för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande månadslönen som 12 förhåller sig till antalet av de dagar, som läsåret vid den skolform, varom fråga är, skall för här avsett ändamål anses omfatta enligt bestämmelser meddelade av Kungl. Maj:t. Belopp, vilket icke slutar å helt femtal ören, skall jämkas till närmast lägre femtal.

Genom vederbörande myndighets försorg må utfärdas de tabeller över läsårsdaglöner, som kunna befinnas erforderliga.

3 mom. I stället för vad i 26 § 1 mom. femte stycket stadgas skall gälla, att såsom C-avdrag för dag skall tillämpas ett belopp, som är lika stort som den för läraren gällande läsårsdaglönen.

4 mom. De i 27—30 §§ meddelade bestämmelserna angående semesterledighet skola icke tillämpas å här avsedd lärare. Den under anställningstiden utgående läsårsdaglönen skall anses inbegripa den ersättning för semester, som eljest må tillkomma läraren.

5 mom. Vid tillämpning av stadgandena i 33 § skall iakttagas följande.

a) Vid beräkning för det ändamål, som av 33 § 1 mom. framgår, av anställningsmånad skola, där här omförmäld lärares anställning under visst kalenderhalvår avser eller enligt beslut av Kungl. Maj:t anses avse hela den därunder infallande terminen, de delar av halvåret, som icke motsvara terminen, tagas i betraktande som om läraren därunder fullgjort tjänstgöring i anställning hos staten.

b) Den i 2 mom. 6 punkten b) under grupp 2 angivna tid av högst 180 dagar, varunder må utgå lön minskad med B-avdrag, skall för lärare, som här avses, beräknas för ett och samma läsår eller, vid sjukledighet såväl vid slutet av ett läsår som vid början av det närmast följande, för anställningstid som bortsett från den mellan läsåren liggande tiden fortgått i en följd.

c) Vad i 2 mom. 6 punkten b) under grupp 3 stadgas angående oavkortad lön skall icke äga tillämpning för här avsedd lärare.

6 mom. Kallortstillägg utgår med, för dag räknat, 25 öre i kallortsklass I, 40 öre i kallortsklass II, 65 öre i kallortsklass III, 1 krona i kallortsklass IV, 1 krona 50 öre i kallortsklass V och 2 kronor i kallortsklass VI.

7 mom. Avlider den, som under viss termin innehaft anställning, varom här är fråga, under tiden mellan denna termins slut och början av den närmast därpå följande terminen, må vederbörande myndighet kunna besluta, att begravningshjälp, varom i 66 § förmäles, skall utgå såsom om han innehaft sin förra anställning vid tiden för frånfallet.

13 kap. Beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner.

71 §.

1 mom. I den mån ej annat följer av vad i 2 och 3 mom. sägs eller av särskilt av Kungl. Maj:t meddelat beslut skall för varje kalendermånad för sig beräknas och utbetalas det belopp, som för densamma tillkommer tjänsteman på grund av de i reglementet innefattade eller med stöd av detsamma meddelade bestämmelserna om lön, avdrag å lönen, vikariatersättning, så-

dan särskild ersättning, som avses i 36 §, avlöningsförstärkning, kallortstilllägg, enslighetstilllägg, befattningsarvode och ställföreträdararvode. Med förman, som nu sagts, skall i förevarande hänseende likställas sådant i 43 § 1 mom. avsett arvode, som utgår på grund av under viss tid fullgjord tjänstgöring och beträffande vilket meddelats särskild föreskrift att det skall avstås för tid, då C-avdrag verkställs å lönen.

Vid beräkningen iakttages,

dels att lönen för kalendermånaden skall för den, som innehar i 70 § avsedd tjänst som extra lärare, så ock för annan tjänsteman, därest denne äger åtnjuta lön efter olika beräkningsgrunder för olika delar av månaden eller icke är berättigad åtnjuta lön för hela månaden, utgöra summan av vederbörliga daglöner, i förekommande fall minskade på sätt i 25 § fjärde, femte och sjätte styckena sägs,

dels att tillämpning i annat fall skall ske av vederbörlig månadslön,

dels ock att annan förmån än lönen skall, om den är upptagen med visst belopp för år räknat, anses belöpa med lika stort belopp å varje kalendermånad och att månadsbelopp skall anses belöpa med lika stor del å varje dag under månaden.

För viss kalendermånad beräknat belopp utbetalas, i den mån detsamma icke skall innehållas enligt särskilda föreskrifter, tidigast den tjugofemte dagen och senast den sista helgfria dagen i månaden. Om beloppet tillställs tjänstemannen genom postverket eller genom insättning i bank, skall det av vederbörande myndighet utanordnas i så god tid, att det kan beräknas vara för tjänstemannen tillgängligt senast den sista helgfria dagen i månaden.

Då tjänstemans anställning hos staten upphör vid annan tidpunkt än kalendermånads utgång, skall, oavsett vad i nästföregående stycke sagts, utbetalningen ske i samband med anställningens upphörande.

2 mom. Beräkning, som i 1 mom. avses, må kunna ske preliminärt på sådant sätt, att vid densamma icke tages hänsyn till tjänstgöringsförhållandena under den kalendermånad, varom fråga är, eller att därvid allenast tages hänsyn till tjänstgöringsförhållandena intill viss dag i kalendermånaden. Om efter dylik beräkning utbetalat belopp understiger eller överstiger det, som skolat utgå vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom. här ovan, skall skillnaden vid nästföljande utbetalningstillfälle, i förstnämnda fall utbetalas till tjänstemannen och i sistnämnda fall avdragas från det belopp, som då eljest skolat utbetalas. I den mån utbetalat belopp, som grundar sig på preliminär beräkning, överstiger det, som skolat utgå vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom., och skillnadsbeloppet icke kan avdragas i nyss angiven ordning, skall tjänstemannen vara skyldig att återbetala detsamma inom tid och i den ordning, som vederbörande myndighet bestämmer.

Beslut om tillämpning av preliminär beräkning meddelas av vederbörande myndighet.

3 mom. Efter vederbörande myndighets beslut må förmåner, som avses i 1 mom., kunna utbetalas vid tidigare tidpunkt än där sägs

a) i samband med övergång från anställning, i vilken de kontanta löne-

förmåner uppburits för kortare tid än en månad, till i denna avdelning avsedd tjänst samt

b) undantagsvis, då särskilt ömmande omständigheter föreligga och tillfällig hjälp för mötande av oförutsedda och hastigt påkommande utgifter är av behovet synnerligen påkallad.

Utbetalning, varom här är fråga, må avse högst det belopp, som kunnat utbetalas, om tjänstemannens anställning hos staten upphört vid utbetalningstillfället.

4 mom. I fråga om ordningen för utbetalning av annan i reglementet avsedd löneförmån än som avses i 1 mom. äger vederbörande myndighet, i den mån Kungl. Maj:t ej härom förordnat, besluta efter vad som synes myndigheten lämpligast.

4 avd. Avlöningsbestämmelser för övriga icke-ordinarie tjänstemän.

72 §.

För annan icke-ordinarie tjänsteman än som avses i 3 avd. av detta reglemente fastställas avlöningsförmåner av vederbörande myndighet, i den mån ej Kungl. Maj:t härutinnan meddelar beslut. Vid bestämmande av avlöningsförmåner för här avsedda tjänstemän skall föreskrift meddelas angående semester och semesterersättning.

Är tjänsteman, som i första stycket avses, berättigad att av statsmedel uppbära tjänstepension eller årligt understöd eller lön för beställning å reservstat vid försvaret, skall hänsyn härtill tagas vid avlöningens bestämmande, i den mån icke pensionsförmånen utgöres av reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1947, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår tjänsteman å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Från reglementets tillämpning är undantagen

a) ordinarie tjänsteman, som före av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt gjort anmälan, att han icke vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser,

b) tjänsteman, som är uppförd å indragnings- eller övergångsstat utan tjänstgöringsskyldighet eller å avgångsstat, samt

c) dels lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål vid allmänt läroverk, statens skolköksseminarium och hushållsskola, folkskoleseminarium, småskoleseminarium, läroanstalt för blindas eller högre tekniskt läroverk, dels ock slöjdlärlarinnas vid dövstumskola ävensom sådan vid dylik skola anställd lärare i gymnastik med lek och idrott eller skolkökslärlarinna, vilkens tjänst icke tillika avser kindergartnerarbete.

Placeringstabell.

Placering i den nya tjänsten	Vidstående placering är tillämplig i nedan angivna fall																					Placering i den nya tjänsten
	1. Tjänstemannen har i tidigare tjänst haft nedan angivna slutplacering, bestämd enligt vad i anvisningarna sägs, och hans jämförelsetal i denna tjänst															2. Tjänstemannen har i tidigare anställning hos staten efter fyllda 18 år haft avlöning enligt kollektivavtal						
	a. understiger den nya tjänstens jämförelsetal med följande antal enheter						b. är lika med den nya tjänstens jämförelsetal	c. överstiger den nya tjänstens jämförelsetal						a. Den tillträdde tjänsten har ett jämförelsetal av		b. Denna avlöning, beräknad enligt vad i anvisningarna sägs, har vid frånträddandet av senaste sådan anställning						
								Sådant fall, som avses i punkt 4 av anvisningarna eller i 18 § 2 mom. reglementet, föreligger ej			Sådant fall, som avses i punkt 4 av anvisningarna, föreligger och skillnaden mellan jämförelsetalen utgör följande antal enheter											
	6	5	4	3	2	1		1	2	3	4	5	6 eller flera	14 eller lägre tal	15 eller högre tal	minst motsvarat	men ej uppgått till	och den sammanlagda tiden för ovan angiven anställning uppgår till		ett jämförelsebelopp, beräknat enligt nedan angivna löneklass för den tillträdde tjänsten		
a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	d ₃ d ₄	d ₂ d ₃ d ₄	d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	6 år 9 , 12 ,	9 år 12 ,	9 år 12 , 15 ,	12 år 15 ,	a b c	b c	a b c d ₁ d ₂ d ₃ d ₄	
Kol.: 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	

Anvisningar till placeringstabellen.

1. De i tabellen förekommande *beteckningarna* a—d₄ hava den innebörd, som framgår av följande sammanställning.

Beteckning	Beteckningen avser	
	inom lönegrad, som omfattar fyra löneklasser	inom lönegrad, som omfattar tre löneklasser
a	lägsta löneklassen	
b	andra »	lägsta löneklassen
c	tredje »	andra »
d ₁	högsta löneklassen	första lönerummet
d ₂		andra »
d ₃		tredje »
d ₄		fjärde »

Placering i högre lönerum medför icke, att tjänstemannen i sin tjänst erhåller högre avlöning, men är av betydelse i vissa fall, då tjänstemannen tillträder annan tjänst.

2. Med *slutplacering* i tidigare tjänst förstås, om avbrott mellan anställningarna i denna tjänst och i den nya tjänsten icke föreligger, den placering, som tjänstemannen innehar omedelbart före tillträdet av sistnämnda tjänst.

Om däremot avbrott föreligger mellan anställningarna i den tidigare tjänst, varom fråga är, och i den nya tjänsten, skall den tidigare tjänsten anses hava innehafts intill tillträdet av den nya tjänsten. Avbrottstiden skall behandlas som om tjänstemannen under densamma åtnjutit sådan tjänstledighet, som skall medtagas vid den i 21 § 2 mom. reglementet angivna sammanräkningen. Om emellertid tjänstemannen under avbrottstiden eller någon del av densamma innehaft tjänst eller tjänster med högre jämförelsetal än den nya tjänsten eller med lön enligt löneplan nr 2, skall tiden för innehavet av sådan tjänst helt behandlas som om den tidigare tjänsten i stället innehafts. Med slutplacering förstås i nu angivna fall den placering, som tjänstemannen under ovan berörda förutsättningar skulle hava haft i den tidigare tjänsten omedelbart före tillträdet av den nya tjänsten.

3. *Jämförelsetalet* motsvarar för tjänst, vars lönegrad har någon av beteckningarna Ca, Ce och Cg, vederbörande lönegradsnummer, dock att jämförelsetalet för tjänst vid statens järnvägar såsom lokförare skall för den, som tillträder tjänst vid verket såsom lokmästare, motsvara lönegradsnumret ökat med en enhet.

För den, som tidigare innehaft tjänst, vars lönegrad har någon av beteckningarna Ma och Me, skall såsom jämförelsetal i denna tjänst gälla det tal som i nedanstående tabell anges för den lönegrad tjänster tillhör och den löneklass inom nämnda lönegrad, som innefattar tjänstemannens slutplacering i tjänsten.